

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE
HARATCH — Fondé en 1925 — R. C. S. 376.286
Directeur-Propriétaire : SCH. MISSAKIAN
17, Rue Damesme — PARIS (13)
Վեցամս. 800 ֆր., Տար. 1600, արտ. 2500 ֆր.
Tél. GOB. 15-70 Գին 7 Ֆր. C. C. P. Paris 1678-63
Vendredi 1 Décembre 1950 Ուրբաթ 1 ԴԵԿՏԵՄԲԵՐ
26րդ ՏԱՐԻ — 26e Année No. 6320–Նոր շրջան թիւ 1731
Խմբագիր՝ Շ. ՄԻՍԱՔԵԱՆ

ՄԵՐ ԽՕՍՔԸ

ՖՐԱՆՍԱՅԻ ՀՈԳԵՐԸ

Այն պահուն, երբ ծանրակշիռ կացութիւն մը ստեղծուած է միջազգային գետնի վրայ՝ իբրեւ հետեւանք չինական զերակշիռ ուժերու մասնակցութեան Քորէայի կռիւներուն, ներքին նոր տագնապ մը կ՚անցընէ Ֆրանսա:

Օգտուելով գաղտնի քուէարկութեան մասին սահմանադրական տրամադրութենէ մը, համայնավար երեսփոխանները յաջողեցան 203ի դէմ 235 քուէ շահիլ ի նպաստ իրենց մէկ բանաձեւին, որով կը պահանջէին խորհրդարանական դերագոյն ատեանին յանձնել ազգ. պաշտպանութեան նախարար Պ. Ժիւլ Մոքը, որ ներքին նախարար էր, զօրավարներու ծանօթ խնդրին ատեն: Արդիւնքը յայտնի է:

Ազգային ժողովը այսօր պիտի յայտնէ իր կամքը դահլիճին մասին, վարչապետ Պ. Փլէվէն վստահութեան խնդիր դրած ըլլալով:

Ներկայ կառավարութիւնը իշխանութեան գլուխ եկած էր անցեալ Յուլիսին, Քորէայի խնդրէն երկու շաբաթ վերջ:

Ներքին եւ արտաքին բազմաթիւ կնճռոտ հարցեր դրուած էին իր առջեւ:

Ամէնէն կարեւորն էր Հնդկաչինի խնդիրը, որ տարիներէ ի վեր կը զբաղեցնէ եկող ու գացող բոլոր դահլիճները եւ որ տակաւին լուծում մը չէ յանդած: Ընդհակառակն, վերջին ամիսներու ընթացքին Վիէթմինը կարեւոր աջակցութիւն ստանալով համայնավար Չինաստանէն, յարձակողականի անցաւ եւ որոշ յաջողութիւններ ձեռք բերաւ:

Ներքին ուրիշ հոգ մըն է նաեւ ֆրանսական Մարոքը, որուն Սուլթանը անցեալ ամիս պաշտօնական այցելութիւն տուաւ Հանրապետութեան Նախագահին: Այս առթիւ ծրագրուած էր նաեւ կնքել նոր դաշնագիր մը երկու երկիրներուն միջեւ, աւելի լայն ինքնավարութիւն տալով Թեւարկութեան ենթակայ այդ երկրին:

Դաշնագրին կնքումը յետաձգուեցաւ՝ կարգ մը տարակարծութեանց պատճառաւ: Բանակցութիւնները կը շարունակուին եւ յոյս կայ շուտով համաձայնութեան մը յանգելու:

Հիւսիսային Ափրիկէի միւս արաբախօս շրջաններուն՝ Ալճերիոյ եւ Թունուզի մասին վերջերս Արաբական Լիկայի ընդհանուր քարտուղար Ազզամ փաշան ՄԱԿի առջեւ կարգ մը յայտարարութիւններ ըրաւ, պահանջելով այդ երկիրներու Ֆրանսայէն անջատումը:

Ներքին այս հոգերէն զատ, Ֆրանսա մեծապէս մտահոգուած է նաեւ միջազգային քաղաքական կացութեամբ, որ երթալով սպառնական կը դառնայ:

Խորհրդային Միութեան անհաշտ քաղաքականութիւնը ՄԱԿի մէջ, գերմանական եւ քորէական խնդիրները, Ֆրանսայի — եւ Եւրոպայի — սահմաններու պաշտպանութեան հարցերը մեծապէս կը շահագրգռեն Ֆրանսան, որ մաս կը կազմէ Պենելիւքսի եւ Ատլանտեանի Ուխտերուն:

Եւրոպական բանակին Գերմանիոյ բերելիք մասնակցութիւնը ուրիշ կարեւոր հարց մըն է, որ ցարդ կը զբաղեցնէ Ֆրանսայի Ազգային ժողովն ու պետական շրջանակները: Անգլեւսաքսոն Դաշնակիցներուն հետ այս հարցին շուրջ ունեցած իր տարակարծութեան պատճառաւ, Ֆրանսա կարեւոր տագնապ մը անցուց վերջերս: Խնդիրը չէ լուծուած դեռ ու միջին ճամբայ մը կը փնտռուի:

Տարին չվերջացած պէտք է քուէարկուի 1951ի ելմտացոյցը: Զինուորական ծախքերը՝ որ արդէն կարեւոր գումար մը կը ներկայացնէին 1950ի ելմտացոյցին մէջ, մեծ յաւելում մը պիտի կրեն դարձեալ՝ իբրեւ հետեւանք Ծայրագոյն Արեւելքի կռիւներուն եւ միջազգային քաղաքական լարուած կացութեան: Ելմտացոյցին բացը գոցելու համար, Ֆրանսայի ժողովուրդէն կը պահանջուի բացառիկ զոհողութիւն մը, մանաւանդ տուրքերու յաւելման ձեւին տակ: Մանաւանդ որ Մարշըլի ծրագրով տրուած օգնութիւնն ալ մեծ չափով պիտի կրճատուի գալ տարի:

Ներքին եւ արտաքին այս տագնապալի կացութեան դիմագրաւելու համար, Ֆրանսա պէտք ունի զօրաւոր կառավարութեան մը, որ վայելէ բոլոր հոսանքներու անվերապահ աջակցութիւնը:

ՀՐԱՆՏ – ՍԱՄՈՒԷԼ

Մակին առջեւ

«ՉԻՆԱՑԻ ԿԱՐՄԻՐՆԵՐԸ ԱՍՊԱՐԷԶ ԿԱՐԴԱՑԻՆ ԱՇԽԱՐՀԻ ԵՐԿՈՒ ԵՐՐՈՐԴԻՆ»

Ապահովութեան Խորհուրդին առջեւ ամերիկեան պատուիրակը Պ. Օսթին յայտարարեց, թէ չինացի կարմիրները ՄԱԿին ներկայանալով, խեղաթիւրումներու եւ ստուերու պայքար մը բացին եւ ազգերու կազմակերպութիւնը արհամարհելով, ասպարէզ կարդացին աշխարհի երկու երրորդին: «ՄԱԿը գլուխ պիտի չծռէ սպառնալիքներու առջեւ: Քորէայէն հասնող ծանրակշիռ լուրերը պարտք կը դնեն Փեքինի պատուիրակին վրայ ըսելու, թէ ինչ կ՚ընեն իր ուժերը Քորէայի մէջ: Աշխարհ անձկութեամբ կ՚ուզէ գիտնալ, թէ պատերա՞զմ թէ խաղաղութիւն պիտի ըլլայ Ծայր. Արեւելքի մէջ: Փեքինի պատուիրակը, իր երէկուան յայտարարութիւններով, ըմբոստացաւ բոլոր մարդոց դէմ: Զգոյշ թող ըլլայ, որ երբ իր երկիրը վերադառնայ, բոլոր մարդիկը չըմբոստանան իրեն դէմ: Չին համայնավար կառավարութիւնը թող լաւ մտածէ Քորէայի պատերազմին մէջ նետուելէ առաջ»:

Այնուհետեւ Պ. Օսթին պահանջեց մէկդի դնել Ֆորմոզայի վերաբերեալ անհեթեթ մեղադրանքները եւ որոշում մը տալ Քորէայի մասին:

Փեքինի պատուիրակը Վու յարձակեցաւ ազգայնական Չինաստանի ներկայացուցիչին վրայ, պահանջելով անոր հեռացումը ՄԱԿէն: Տոքթ. Թ. Ցիանկին երեսը նայելով ըսաւ.— «Լուրջ կասկածներ ունիմ, թէ դիմացս նստող այս մարդը Չինացի մըն է»:

ԱՐՏԱՍԱՀՄԱՆԷՆ ԿՂԵՐԱԿԱՆ ՄԸՆ ԱԼ ՊՈԼՍՈՅ ՊԱՏՐԻԱՐՔ ՊԻՏԻ ԿՐՆԱՅ ԸԼԼԱԼ

Վաղը, ըստ պետական հրահանգի, անցեալ շաբթու ընտրուած ներկայացուցչական ժողովը Պոլսոյ մէջ պիտի ընտրէ պատրիարքական երկու թեկնածուներ Թուրքիոյ Հայոց պատրիարքարանին համար եւ այդ թեկնածուներէն մէկը, Թուրք կառավարութեան կողմէ պիտի նշանակուի Հայոց պատրիարք:

Տեղապահին կուսակիցները արդէն իսկ նշանակած են իրենց երկու թեկնածուները պատրիարքական աթոռին համար: Այդ թեկնածուներն են այժմու տեղապահը Գէորգ արք. Արսլանեան եւ Գրիգոր եպիսկ. Կարապետեան: Հակառակորդներուն թեկնածուները դեռ չեն ճշդուած: «Մարմարա» սակայն կը տեղեկացնէ, թէ Թուրք կառավարութիւնը թոյլատրած է թեկնածութիւնը նաեւ արտասահման գտնուող հայ կղերականներուն: Պատուիրակութիւն մը, որ Անգարա մեկնած էր անցեալ շաբթու, յաջողած է ստանալ ներքին նախարարին հաւանութիւնը այս մասին: «Կառավարութիւնը, կը գրէ «Մարմարա», անպատեհութիւն մը չի տեսներ արտասահման գտնուող եկեղեցականի մը պատրիարք ընտրութեան մէջ»: Պատուիրակութիւնը, ներքին նախարարութեան յանձնած է արդէն արտասահման գտնուող բարձրաստիճան եկեղեցականներու մէկ ցանկը, որուն վրայէն պիտի ընտրուին թեկնածուները:

Անցեալ շաբաթ օր կատարուած ներկայացուցչական ընտրութիւններէն վերջ կասկած չի մնար այլեւս, թէ տեղապահ Արսլանեան արք. պիտի կորսնցնէ խաղը, վաղը կատարուելիք պատրիարքական ընտրութեան մէջ:

ՆԱԽԱԳԱՀ ԹՐՈՒՄԸՆ «յանուն ամերիկեան շահերու» Քոնկրէսէն պահանջեց 38 միլիոն տոլարի օգնութիւն մը քուէարկել անմիջապէս Եուկոսլաւիոյ համար: — Նախագահը մէկ միլիառ տոլարի յաւելուածական վարկ մը պիտի պահանջէ, փութացնելու համար ջրածնային ռումբին պատրաստութիւնը:

ԳԵՐՄԱՆԱՑԻ 27 օրագրողներ Արեւմտեան Գերմանիայէն քաղաքս պիտի գան վաղը եւ ութ օր պիտի մնան հոս, իբրեւ ֆրանսական կառավարութեան հիւր:

ՔՈՐԷԱՅԻ ԴԷՊՔԵՐՈՒՆ հետեւանքով ոսկիին գինը բարձրացաւ Փարիզի սակարանին մէջ: Խընդրանքը մեծ ըլլալով, ձոյլ ոսկիին քիլօն 10.000 ֆրանք վրայ դրաւ: Նափոլէոնը 3710էն բարձրացաւ 3850 ֆրանքի:

«Անձախորդաց վտանգ»
Սրն է չինական աշխատանքը

Պ. ԷՉԻՍԸՆԻ ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ

Մ. Նահանգներու արտաքին նախարար Պ. Էչիսըն կարեւոր ճառ մը խօսեցաւ առջի իրիկուն ձայնասփիւռին առջեւ, կարմիր Չինաստանի կողմէ ՄԱԿի ուժերուն դէմ ձեռնարկուած պատերազմին առթիւ: — «Նախայարձակները ՄԱԿին ասպարէզ կարդալով, զայն չեն կրնար վախցնել, ըսաւ ան ի միջի այլոց: Այս յարձակումը սակայն ստեղծած է նոր տագնապ մը, աննախընթաց վտանգի կացութիւն մը: Որովհետեւ, եթէ Չինացիները շարունակեն իրենց ժողովուրդին պարտադրել ՄԱԿի դէմ ուղղուած այս պատերազմը, մեծապէս աւելցուցած պիտի ըլլան վտանգը աշխարհի խաղաղութեան համար»:

Պ. Էչիսըն յայտարարեց, թէ չին համայնավար իշխանութիւնները նուազագոյն կասկածն իսկ չեն կրնար ունեցած ըլլալ ՄԱԿի ուժերուն դիտաւորութեանց մասին, քանի որ հաւաստիքներ տրուեցան, թէ մանչուրիական սահմանը պիտի չբռնաբարուի: — «ՄԱԿը յանձնառութիւն ըստանձնած է պաշտպանելու միջազգային կարգականոնը եւ խաղաղօրէն կարգադրելու վէճերը: Եւ պատմութեան մէջ առաջին անգամն ըլլալով անիկա հաւաքաբար զէնք վերցուց զսպելու համար միջազգային աշխարհի դէմ ուղղուած ոճիր մը: Այս միակամ գործողութեան մէջ բացառութիւն կազմեցին Խ. Միութիւնն ու իր արբանեակները: ՄԱԿի հեղինակութիւնը վեր բռնող 53 ազգերը արհամարհելով, Խ. Միութիւնը ուղեց ձախողեցնել Քորէայի ձեռնարկը խափանարարութեան դիմելով եւ ուժ ու աջակցութիւն տուաւ նախայարձակներուն: Հակառակ սակայն այս արհամարհանքին, միջազգային օրէնքի եւ բարոյականի անունով սկսած այս կռիւը շարունակուեցաւ»:

Եւ, Քորէայի պատերազմին պատմականը ընելով, արտաքին նախարարը շարունակեց. — «Այժմ կը գտնուինք նախայարձակման երկրորդ ցնցումին առջեւ: Այս մէկը, քորէական պատերազմի ուրիշ մէկ փուլը չէ պարզապէս: Առաջինէն աւելի անբարոյական թարմ յարձակում մըն է, որուն առիթ չէ տրուած: Եթէ չին համայնավար իշխանութիւնները որեւէ իրական շահագրգռութիւն մը ունին իրենց ժողովուրդի կամ միւս ժողովուրդներու բարօրութեան համար, պատեհութիւնը ունին հիմա ցոյց տալու այդ: Որոշում տալու իրենց պահն է այս: Չին ղեկավարները կեցած են մարդկութեան դատաստանին առջեւ: Աշխարհ պիտի դիտէ իրենց գործերը Քորէայի եւ Նիւ Եորքի մէջ: Իրենց շահե՞րը պիտի ներկայացնեն, թէ ուրիշներու ձեռքը գործիք պիտի ըլլան: Միջազգային համայնավարութեան յարձակումներն ու պատերազմելու պատրաստակամութիւնը արտակարգօրէն ստիպողական կը դարձնեն, որ ամերիկեան քաղաքացիները վճռաբար դիմագրաւեն վտանգը եւ միացեալ ճիգերով աջակցին այդ առթիւ ձեռք առնուելիք միջոցներու գործադրութեան: Որովհետեւ ոչ ոք կրնայ այլեւս երաշխաւորել, թէ պատերազմը պիտի չպայթի: Մեր ժողովուրդի գեղեցկագոյն աւանդութիւնները, մեր խիղճն ու նկարագիրը պէտք է առաջնորդեն մեզ դլուխ հանելու այն պատասխանատուութիւնը, զոր պատմութիւնը դրած է մեր երկրին վրայ»:

ԻՆՉ Կ՚ԸՍԷ Պ. ՊԵՒԻՆ. — Քորէայի դէպքերը լուրջ մտահոգութիւն կը պատճառեն Անգլիոյ մէջ: Վախ կը տիրէ, թէ Չինաստանի հետ ընդհանուր պատերազմ մը, կրնայ ի վերջոյ համաշխարհային պատերազմի մը յանգիլ: Հանրային կարծիքը լուսաբանելու մտօք, արտաքին նախարար Պ. Պեւին երեսփ. ժողովին առջեւ յայտարարեց, թէ ամերիկեան կառավարութիւնն ալ Քորէայի մէջ կը հետապնդէ այն նպատակները, զորս Մ. Բրիտանիա ունի, այն է՝ դիմադրել նախայարձակման, կղզիացնել թշնամութիւնները եւ ՄԱԿի համար գոհացուցիչ եղանակով մը կարգադրել քորէական հարցը: Գէթ առ այժմ, Մ. Նահանգները պիտի խուսափին ռմբակոծելէ չինական հողերը:

Պ. Պեւին կոչ ուղղեց նաեւ չին կարմիրներուն խուսափելու ընդհանուր բախումէ մը եւ գործակցելու՝ խաղաղօրէն լուծելու համար տարակարծութիւնները: «Չեմ գիտեր, ըսաւ ան, թէ ինչ են այս արշաւանքին շարժառիթները: Երեւակայական վա՞խ ունէին, որ յարձակում պիտի գործուի չինական հողի վրայ, թէ այդ յարձակումը մէկ մասն է ռազմագիտական մեծ նպատակներու, — ռուսեւչին դաւադրութիւն՝ համաշխարհային չափանիշով: Պէտք է, իմ կարծիքով, նախ ամրապնդել զինուորական կացութիւնը եւ ապա փընտռել քաղաքական համակցութիւն մը»:

ՖՐԱՆՍԱԿԱՆ ՏԵՍԱԿԷՏԸ. — Ֆրանսայի արտաքին նախարարութեան մէկ ներկայացուցիչը յոյս յայտնեց, թէ կարելի է տակաւին փարատել վտանգը: Լաւագոյն ձեւ մը պիտի ըլլար, եթէ ՄԱԿի ուժերը ամրապնդէին իրենց դիրքերը, որ–

(Լուրերու շարունակութիւնը կարդալ Դ. էջ)

ԻՆՉԷ՞Ր ԿԸ ՄՏԱԾԵՆ Խ. ՄԻՈՒԹԵԱՆ ՎԱՐԻՉՆԵՐԸ

Մոլոթով արեւմտեան երկիրներու տնտեսական վիճակին մասին կը յայտարարէ.—

« Գոյութիւն ունին դրամատիրական երկիրներ, որոնք բաւականաչափ հարստութիւն դիզած եւ փորձառութիւն ձեռք ձգած են: Այս վերջինները ամէն միջոց ունին եւ հանգստաւէտ պայմաններ կը վայելեն. սակայն դրամատիրութիւնը սահմանուած է տնտեսական անկայունութեան եւ տեղի կուտայ աղիտալի տագնապներու եւ պարբերական յեղափոխութեանց :

Պոլիտբիւրոյի տնտեսական խորհրդականները կը հաստատեն, թէ ամերիկեան դրամատիրութիւնը 1943ին իր գագաթնակէտին հասած էր. սակայն անոր յաջորդեց տեղատուութիւնը 1946ին,: Այդ շրջանին սկսաւ պաղ պատերազմը, որուն ընթացքին ամերիկեան տնտեսական կացութիւնը կրկին բարելաւուեցաւ, ապա կրկին իր գագաթնակէտին հասաւ 1949ին:

Սակայն, հակառակ ամերիկացի վարիչներուն կողմէ ի գործ դրուած բոլոր ջանքերուն, կացութիւնը իր բարձրութեան վրայ պահելու համար, նոր սպառնալիք մը կը մթագնէ հորիզոնը, որ մինչեւ 1954 կրնայ վատթարացնել տնտեսական կացութիւնը :

1956ին, Մ. Նահանգները զոհ պիտի երթան տնտեսական աղէտի մը եւ տագնապի աղիտալի հետեւանքէն պիտի ազդուին նաեւ այն բոլոր երկիրները, որոնք զինուորական եւ տնտեսական կապերով կապուած են Մ. Նահանգներու հետ :

Հակառակ անոնց կարծիքին, Սթալին Ատլանտեանի Միութիւնը կը համարէ զինուորական ազդու դաշնակցութիւն մը: Սթալինի համաձայն, Մ. Նահանգներու զինուորական կարողութիւնը տկար չէ, սակայն մարաջախտը համամիտ է իր տնտեսագէտներուն, ըստ որոնց, Մ. Նահանգները 1954ին մեծ տագնապի մը պիտի ենթարկուին, որուն պիտի յաջորդէ, 1956ին, համաշխարհային տագնապ մը :

Խորհրդային մասնագէտներ կանխարգելիչ պատերազմ մը կը նախատեսեն, Ատլանտեանի Միութեան արգելք հանդիսանալու եւ տնտեսական տագնապը չահագործելու համար :

Սթալինի կարծիքով, կանխարգելիչ պատերազմ մը տնտեսական տագնապի զարգացման առաջքը պիտի առնէ, Մ. Նահանգներու մէջ ազգայնական միութիւն առաջ պիտի բերէ եւ ի միջի այլոց Ամերիկացիներու հակառուս զգացումները պիտի հրահրէ նոր թափով :

Սթալին մէկ կողմ կը դնէ նոյնիսկ արդիական զէնքերով մղուած պատերազմի մը վարկածը, սակայն այդ վարկածը կայ ու կը մնայ :

Սթալին, Լենինի տեսակէտներէն եւ յեղափոխութեան շրջանէն քաղած փորձառութենէն օգտուելով, յարմար առիթէն օգտւ պիտի քաղէ իրական նոր յարձակումի մը ձեռնարկելու՝ Ատլանտեանի Միութիւնը եւ ամերիկեան ուժը ներքնապէս եւ արտաքնապէս կործանելու համար :

Սթալին, քաոսային վիճակ մը ստեղծելով, ոչ միայն կը ձգտի Մ. Նահանգները մեկուսացնել, այլ նաեւ զանոնք վերջնապէս ամլութեան դատապարտել, յաղթականօրէն աւարտելու համար « համաշխարհային յեղափոխութեան դարաշրջանը »:

Սթալին դրամատիրութիւնը գլխաւոր պատասխանատուն կը նկատէ պատերազմներու. սակայն չի յուսար, որ դրամատիրութիւնը կարելի պիտի ըլլայ քայքայել ներկայ սերունդին օրով :

Սթալին համոզուած է, թէ մէկ – երկու պատերազմ եւս պէտք է՝ փութացնելու համար դրամատիրութեան անկումը :

Արդ, Սթալին պատերազմի թէ դէմ է եւ թէ թեր :

Պատերազմի թեր է, վասնզի պատերազմն է որ պիտի փութացնէ յետադիմական վարչաձեւերու վախճանը :

Պատերազմի դէմ է, վասնզի պատերազմը կը վտանգէ ընկերվարութեան ամրապնդումը :

Զափազանցութիւն պիտի չըլլայ այս առիթով ըսել, թէ Ռուսիոյ պետին միտքը կլանուած է պատերազմի եւ հաշտութեան հարցով: Սթալինի համաձայն, Լենին զինուորական մասնագէտ մը չէր համարուեր, բայց Սթալին ինքզինքը առաջնակարգ ռազմագէտ մը կը նկատէ:

Պատերազմը, իրեն համար, հրապոյր մը կը ներկայացնէ այն պարագային, երբ առիթ կ'ընծայէ իրեն արժեցնելու իր զինուորական տեսակէտները :

Սթալին, Մաքսիմ Կորքիի ուղղուած նամակի մը մէջ կը գրէր. —

« Կարելի չէ անջատել պատերազմական հարցերը քաղաքական հարցերէն, վասնզի պատերազմը քաղաքականութեան արտայայտութիւնն է :

« Մենք դէմ չենք բոլոր պատերազմներուն, մենք դէմ ենք մասնաւորաբար աշխարհակալ պատերազմի, վասնզի այս վերջինը հակայեղափոխական պատերազմ մըն է. կողմնակից ենք ազատագրական պատերազմի, հակաշխարհակալ եւ յեղափոխական պատերազմներու »:

Պատերազմի մասին բոլշեւիկներու տեսակէտը Լենինի կողմէ ալ ներկայացուեցաւ 1915ին, այն պահուն, երբ ռուս համայնավարները հրաժարեցան իրենց տարտամ խաղաղասիրութենէն:

« Հասկցանք թէ անհնարին է խուսափիլ պատերազմներէ, եթէ նախ չջնջենք դասակարգային տարբերութիւնները եւ չստեղծենք ընկերվարութիւնը: Անիմաստ է պատերազմին ընդդիմանալ. պատերազմը ջնջելու համար անօգուտ է գործադրել հռչակել պատերազմի դէմ, պէտք է յեղափոխական կորիզներ ստեղծել պատերազմող բանակներու կողքին եւ զանոնք մարզել յեղափոխութիւն առաջ բերելու նպատակով »:

Այս տեսակէտները ներկայ կացութեան պատշաճեցնելով ի՞նչ արդիւնք կարելի է քաղել: Ասիկա կը նշանակէ, թէ Արեւմուտքի կողմէ Խ. Միութեան դէմ մղուած որեւէ պատերազմ «անարդար պատերազմ» մըն է, որուն առաջքը պէտք է առնել խափանարարութեան բոլոր միջոցներով : Իսկ Խ. Միութեան կողմէ Արեւմուտքի դէմ մղուած որեւէ պատերազմ « արդար պատերազմ » մըն է:

Այս տեսակէտներուն համաձայն, Ռուսերը ամէն միջոց ձեռք կ'առնեն ձախողութեան մատնելու համար Արեւմուտքի կողմէ հետապնդուած պատերազմական որեւէ ձեռնարկ :

Խ. Միութիւնը համոզուած է թէ յեղափոխութիւն մը կարելի չէ առանց պատերազմի, իսկ առանց համաշխարհային յեղափոխութեան, Ռուսիա պիտի չկրնայ վերապրիլ :

ԷԼԻՍ ԶԱԽԱՐԻԱՍ

ԳԻՏԱԿԱՆ ԱՍՈՒԼԻՍ

Երկրագունդին բաժանումը

Մեր երկրին կազմութեան եւ կեանքի սկզբնաւորութեան համար դարեր շարունակ լուրջ ուսումնասիրութիւններ կատարուած են հռչակաւոր գիտնականներու կողմէ եւ բանաձեւուած են կարգ մը դասական օրէնքներ ու տեսութիւններ: Սակայն տակաւին այնքան մութ հարցեր կան, որոնք լուծման կը կարօտին :

Օրինակ՝ ի՞նչպէս բացատրել այն պարագան թէ միեւնոյն տեսակի կենդանիներ ու բոյսեր կը գտնուին թէ՛ Ափրիկէի եւ թէ՛ Հարաւային Ամերիկայի մէջ: Երկու ցամաքներ՝ որոնք իրարմէ բաժնուած են հազարաւոր մղոն տարածութեամբ Ատլանտեանի ջուրերով :

Նախ առնենք բոյսերը: Փորթուկալի կենեդենին (genêt) որ գոյութիւն ունեցած է երրորդ դարաշրջանին եւ այժմ անհետացած է Փորթուկալէն, ընդհակառակն կ'աճի Քանատեան եւ Ասորեան կղզիներու մէջ: Ի՞նչպէս այս բոյսին հունտերը կրցած են տեղափոխուիլ ու աճիլ այդ կղզիներուն մէջ: Անհեթեթ պիտի ըլլար անշուշտ հովերուն վերագրել այդ տեղափոխութիւնը : Պանանենին որ կը բազմանայ իր արմատներէն անջատուած շատ փափուկ շաքիլներու միջոցաւ, դժուարաւ կարելի է տեղափոխել այլուր, նոյն իսկ փոխադրութեան արդիական միջոցներով: Եւ սակայն պանանենին կ'աճի Ատլանտեանի երկու ափերը եւ շատ մը կղզիներու մէջ: Հասարակ ցախը, որ կ'աճի առատօրէն Եւրոպայի մէջ, կը բուսնի նաեւ Հիւս. Ամերիկայի Նիւֆաունտլէնտ կղզիին մէջ: Կրէօնլանտայի հարաւ – արեւելեան մասի բուսականութիւնը նմոյշներ կը պարունակէ եւրոպական բոյսերէն :

Գանք կենդանիներուն: Ջրակովը (Lamantin) կ'ապրին տաք կլիմաներու գետերուն եւ ծովերուցած մասերուն մէջ: Ուրեմն թէ արեւմտեան Ափրիկէի եւ թէ Ամերիկայի հասարակածային շրջանը: Այս կենդանիին համար անկարելի է ովկիանոսի խորութիւնները ճեղքել անցնիլը: Նոյնն է պարագան նաեւ փիղերու, կապիկներու եւ ուրիշ հասարակածային կենդանիներու համար: Ծովային կենդանիներու մէջ կարելի է յիշել Անթիլեան կղզիներու եւ Սենեկալի ծովափին 15 տեսակ թուլամորթներու համանմանութիւնը :

Կարելի էր տակաւին երկարել երկու ցամաքներուն եւ Ատլանտեանի կարգ մը կղզիներուն մէջ գտնուող կենդանիներու եւ բոյսերու համանման տեսակներու շարքը: Սակայն այսքան ամփոփումն ալ բաւական է մեզ մղելու համար խորհրդածութեանց :

Այս մասին գիտուններու կարծիքները կը տարբերին իրարմէ: Ոմանք կը կարծեն թէ դարեր առաջ Ատլանտեանը ակօսուած էր երկար հողաշերտով մը կամ ներքին յարակցութեամբ մօտիկ կղզիներով, որոնք երբեւ կամուրջ կը ծառայէին երկու կիսագունդերու ցամաքները իրար միացնելու : Բայց հետզհետէ անհետացած են ատոնք, ուժգին երկրաշարժերու թէ ուրիշ փլուզումներու հետեւանքով: Ահա այդ ուղիով է որ, կ'ըսեն նոյն գիտունները տեղի ունեցած է կենդանիներու թէ բոյսերու բնական գաղթը: Այս կարծիքը մասամբ կը հաստատուի ծովուն յատակը կատարուած հետազօտութեամբ: Իրօք հաստատուած է որ ծովային ներքին երկու ակօսներ կան որոնք կը ձեւացնեն լատիներէն S գիրը, ինչպէս Ամերիկայի արեւելեան ափերու շրջագիծը կամ Ափրիկէի եւ Եւրոպայի արեւմտեան ափերը: Ակօսներու արեւելեան մասը հրաբխային է: Սուրբ Հեղինէ, Ասանսիօն, Կանանչ Հրուանդան, Քանատեան, Ասորեան կղզիները, Իսլանտան եւ ուրիշ կղզիներ նոյն շարքին վրայ հրաբխային հանգամանք ունին եւ ընդհանրապէս լաւաներով կազմուած են :

1898ին Ասորեան կղզիներու հիւսիսային կողմը 3100 մեթր խորը կատարուած սուզումներու ընթացքին գտնուած բազալթային ժայռեր, կը հաստատեն այդ վայրերուն դարեր առաջ ջուրէն դուրս գտնուած ըլլալու պարագան : Որովհետեւ այդ ժայռերու կազմութիւնը միայն բաց օդին կրնար տեղի ունենալ:

Աւանդութիւն մը կ'ըսէ թէ Ատլանտիտը խոշոր կղզի մըն էր Ատլանտեանի եւրոպական եզերքներուն մօտ, ուր կը տիրէր հարուստ, դրախտային բուսականութիւն մը ու բարեխառն կլիմայ: Կղզին մէջ կ'ապրէր ժողովուրդ մը որ ունէր իր թագաւորն ու հզօր բանակները, որոնք կ'իշխէին Լիբիոյ, Եգիպտոսի, եւ Եւրոպայի վրայ, մինչեւ Իտալիոյ ափերը: Պղատոն, յոյն փիլիսոփան, Քրիստոսէ 370 տարի առաջ իր հռչակաւոր տրամախօսութեանց մէջ կը յիշատակէ այս պարագան: Եւ յանկարծ մռայլ օր մը կղզին կ'անհետանայ ջուրին տակ, իր հետ տանելով ամբողջ բնակչութիւնը: Այս առեղծուածն ալ տակաւին չէ լուծուած :

Վերոյիշեալ կարծիքներէն զատ կայ նաեւ Վէժընէրի վարկածը, որու հիման վրայ ցամաքները հետզհետէ իրարմէ կ'անջատուին ու կը հեռանան : Իրօք եթէ անտեսենք ջրային հսկայ տարածութիւնը, աշխարհագրական տեսակէտով պիտի տեսնենք որ զարմանալի ճշդութեամբ ու իր բոլոր մանրամասնութեանց մէջ կարելի է Ամերիկեան ափերը ագուցանել մէկ կողմէ եւրոպական եզերքներուն, իսկ հարաւային մասը ափրիկեան հողամասերուն: Աչք մը նետեցէք քարտէսին վրայ ու շուտով պիտի համոզուիք այս տեսութեան :

Լեռնագիտութեամբ ալ երկու ափերը տարօրինակ նմանութիւններ ունին: Նոր աշխարհի լեռներուն բնական շարունակութիւնը կը կազմեն հիւսիսային եւ հարաւային կիսագունտերու եւրոպական թէ ափրիկեան լեռները: Երկրաբանական, հանքաբանական բազմաթիւ ապացոյցներ նոյն համոզման կը մղեն մեզ: Վէժընէրի տեսակէտով երկրագունտի ցամաքը ածխաբեր դարաշրջանին, այսինքն մօտաւորապէս 280 միլիոն տարիներ առաջ միակ ամբողջութիւն մը կը կազմէր, սակայն երկրիս թաւալումին հետեւանքով եւ ցամաքի բաղկացուցիչ տարրերուն տեսակարար ծանրութեան տարբերութեամբ հետզհետէ մաս առ մաս իրարմէ անջատուած ու հեռացած են հողամասեր: Այս երեւոյթը մինչեւ այժմ ալ կը շարունակուի: Հաշիւ եղած է որ Կրէօնլանտան հազար տարուան ընթացքին մօտաւորապէս 400 մեթր դէպի արեւմուտք հեռացած է․․․ :

Տակաւին շատ ժամանակ պէտք պիտի ըլլայ լուսաբանելու եւ ճշդելու համար նման շատ հարցեր :

Գ. ՊՕՅԱՃԵԱՆ

Մ. ԹՈՐԷԶԷՆ ՎԵՐՋ, Իտալիոյ համայնավար կուսակցութեան ղեկավար Փալմիրօ Թոլիաթին ալ Խ. Միութիւն պիտի երթայ դարմանուելու եւ հանգստանալու համար: Համայնավար ծերակուտական Նիկարվիլլէ այս տեղեկութիւնը հաղորդելով ըսաւ, որ Թոլիաթիի ճամբորդութիւնը անկասկած նոր պայքարներու եւ քաղաքական խաղերու դուռ պիտի բանայ: «Բայց աւելցնեմ նաեւ, որ Թոլիաթին ինքն ալ կը ծիծաղի այդ ըսուածներուն վրայ »:

ՀԱՄԱՐԺԷՔՈՒԹԻՒՆ

Ա. ԿԻՆ.— Լսեցի որ կերակուրէ թունաւորուեր էք, ճի՞շդ է :

Բ. ԿԻՆ.— Ճիշդ է, առաջին անգամ ըլլալով՝ ոստրէ պիտի եփէի: Ծանօթներէս մէկը ըսաւ որ չեռացուցած՝ արծաթեայ 50նոց մը դնեմ սանին մէջ: Եւ որովհետեւ արծաթեայ 50նոց չունէի՝ 10 հատ պղինձէ հինգնոց դրի ․․․:

ԿԱՐԴԱՑԷՔ ԵՒ ՏԱՐԱԾԵՑԷՔ « ՅԱՌԱՋ » Ը

Ստեփանաւան

Ստեփանաւան կը գտնուի Լոռիի բարձրաւանդակի կեդրոնական մասին մէջ։ Նախապէս կը կոչուէր Ջալալօղլի եւ փոքրիկ գիւղաքաղաք մըն էր։ 1938էն վերջ, Ստեփանաւան անցաւ քաղաքներու շարքը, երբ շինարարութիւնը նոր թափ առաւ։ Կառուցուեցան արդիւնաբերական, մշակութային, առողջապահական հիմնարկներու քարակերտ եւ լուսաւոր բազմաթիւ շէնքեր։ Այժմ ունի թատրոն, շարժանկար, միջնակարգ դպրոցներ, անասնաբուժական հիմնարկութիւն, երաժշտական դպրոց, մշակոյթի տուն, քանի մը գրադարան – ակումբներ եւայլն։

Վերջին տարիներուն շինուեցաւ շրջանային խորհուրդի մեծ շէնքը։ Նորակառոյց դպրոցի շէնքին մէջ կ'ուսանին 1300 աշակերտներ։ Դպրոցը ունի իր բոլոր յարմարութիւնները եւ ընդարձակ մարմնամարզական հրապարակ։

Հանգստի զբօսատանը շատ գեղեցիկ է։ Հոնկէ կը բաժնուին ծառազարդ լայն փողոցներ, ուր կան հիւրանոցի մը, երկու հիւանդանոցներու եւ բուժարանի մը երկյարկանի շէնքերը։ Կան տակաւին Օսլայի եւ գուլպայի գործարաններ։

Աւարտած են քաղաքի ելեկտրականացումը, կեդրոնական փողոցներու սալարկումը եւ ծառազարդումը։ Կը սալարկուին միւս փողոցներն ալ, ուր իրարու ետեւէ կը բարձրանան քարակերտ նոր շէնքեր։

Ստեփանաւանի մէջ յառաջ կը տարուի նաեւ անհատական բնակարաններու շինարարութիւնը։ 1949էն ի վեր շինուած են 150 բնակարաններ, իսկ 1950ին, անհատական բնակարաններ շինելու համար պետութիւնը տրամադրեց մէկուկէս միլիոն րուբլի վարկ։ Անհատական բնակարաններ կը շինեն նաեւ հայրենադարձները։

Տասնմէկ տարի առաջ, երբ քաղաքին ճարտարապետները վերջացուցին իրենց աշխատանքը, որոշուեցաւ քաղաքը կարճ ժամանակի մը մէջ դարձնել կանանչ քաղաք մը։ Եւ այժմ շրջապատուած են ստուերատու եւ մրգատու ծառերով, պարտէզներով ու պուրակներով։ Տնկուած են 21 հազար ծառեր։ Քաղաքի կանանչազարդման կարիքները ապահովելու համար կան տնկարան, եւ ջերմոց, որոնք տունկեր կը հայթայթեն նաեւ շրջանի գիւղերուն։

Տեղական արտադրական ձեռնարկներու կարգէն են հիւսուածեղէնի, տախտակի եւ կօշկակարական արտէլներ, կաթի արդիւնաբերութեան գործարանները, մեքենաշարժ արօրներու կայանը, եւայլն։

Ստեփանաւան կը նկատուի Հայաստանի լաւագոյն բուժավայրերէն մէկը։ Ամէն տարի Հայաստանի զանազան քաղաքներէն եւ միւս հանրապետութիւններէն հոն կ'երթան մարդիկ հանգստանալու կամ բուժուելու համար։ Կ'երթան նաեւ հազարաւոր դպրոցականներ, որոնք կը կազդուրուին մանկական ապաքինարանին, ինչպէս եւ սկաուտական ճամբարներուն մէջ։

ՌՈՒՍՈՒՑԻՉ.— Օննիկ, նախամարդուն քով ի՞նչ բանը ամէնէն աւելի աչքի կը զարնէր։

ՕՆՆԻԿ.— Անոր զաւակները դպրոց չէին երթար...։

ՃԻԿՃԱԿ ՆՕԹԵՐ

Աստուած կա՞յ թէ չկայ...

ԵՐԷԿ՝ ԱՅՆՏԵՂ.— Աստուծոյ գոյութիւնը ուրացող բոլշեւիկները, ժամանակին, Հայաստանի մէջ իրենց հակակրօնական փրոփականտին խաղալիք դարձուցած էին նաեւ փոքրիկները։ Ուսուցիչը կ'ըսէր իր աշակերտներուն.— «Հապա ուզեցէք Աստուծմէ որ շաքարեղէն տայ ձեզի»։ Մանուկները կ'աղաչէին.— «Աստուած պապա, մեզի շաքարեղէն տուր»։ Իրենց աղաչանքը անշուշտ չէր լսուեր։ Ուսուցիչը այն ատեն կը դառնար եւ կ'ըսէր.— «Հապա հիմա Լենին հայրիկէն ուզեցէք, որ շաքարեղէն տայ ձեզի»։ Աշակերտները կը հրնազանդէին.— «Լենին հայրիկ, կ'ըսէին, շաքարեղէն տուր մեզի»։ Եւ ուսուցիչը, անմիջապէս դարակէն կը հանէր ափ մը շաքարեղէն եւ կը բաժնէր փոքրիկներուն։— «Տեսա՞ք, կ'ըսէր անոնց, Աստուած ձեր աղաչանքը չլսեց, բայց Լենին հայրիկը լսեց եւ ձեզի շաքարեղէն ղրկեց»։

ԱՅՍՕՐ՝ ԱՅՍՏԵՂ.— Նոյեմբեր 29ի տօնակատարութեան ընթացքին, այստեղ, բանախօսներէն մէկը ըրած է՝ քարոզչական վերոյիշեալ ձեւին նմանող «յայտնութիւն» մը, զոր բնաւ չէինք լսած։ Պարոնը ըսած է.— Երբ Թուրքերը, 1920ին կը սպառնային գրաւել ամբողջ Հայաստանը, Հայոց կաթողիկոսը, եկեղեցական դասով շրջապատուած, Էջմիածնի տաճարին մէջ, Նոյեմբեր 20ի իրիկունը ծունկի եկած կ'աղօթէր Աստուծոյ, որպէսզի օգնութեան հասնի Հայաստանին եւ կասեցնէ Թրքական յառաջխաղացումը։ Աստուած լսեց կաթողիկոսին աղօթքը եւ ղրկեց կարմիր բանակը, որու շնորհիւ ալ Հայաստան փրկուեցաւ...

★

Այս երկու պատմութիւններն ալ խորհրդային են, եթէ նոյնիսկ անոնցմէ մէկը շինուած ըլլայ Փարիզի մէջ։ Եւ իրարու այնքան նման, իրենց կազմութեամբ։ Սա տարբերութեամբ միայն, որ այնտեղ Աստուծոյ գոյութիւնը կ'ուրացուի եւ զօրութիւնը ծիծաղելի կ՚ըդարձուի, մինչ այստեղ նոյն այդ Աստուածը կը հռչակուի գոյ եւ ամենազօր։ Այլեւ խնդրակատար։ Այնքան պատրաստակամ, որ մէկ անգամէն ընկեր Լենինը կը հասցնէ Հայաստան, Հայը ընկեր Քէմալի ձեռքէն ազատելու համար։

Կը տեսնէ՞ք եղածը։

Աստուած չկայ՝ երբ տղաքը շաքարեղէն կը խնդրեն։ Տղոց խնդրանքը կը լսէ Լենին եւ շաքարեղէնը կը ղրկէ։

Աստուած կայ՝ երբ Կաթողիկոսը օգնութիւն կ'աղերսէ։ Կաթողիկոսին ձայնը կը լսէ Աստուած եւ Լենինը կը ղրկէ...

Եթէ ղրկուածը Լենինը եղած չըլլար, անշուշտ Աստուած նորէն գոյութիւն ունեցած պիտի չըլլար։

Մարդիկ վարպետ պարագայապաշտներ են, չըսելու համար պատեհապաշտներ։ Եւ որովհետեւ լեզուն ոսկոր չունի, տեղին համեմատ կը դառնան եւ աստուածապաշտ, եւ աստուածուրաց։ Նայած՝ թէ հովը ուրկէ՛ կը փչէ, կամ օրօրին ո՛ր տեսակը պէտք է երգել, բարեմիտներն ու միամիտները քնացնելու համար։

Եւ սակայն, ինչ որ ուզեն թող ըսեն, միայն չըսեն թէ Լենինը ի վերուստ ղրկուած պարգեւ մըն էր մեզի համար։

Մենք Լենինին ո՛վ ըլլալը իրենցմէ լաւ գիտենք։ Եւ գիտենք թէ որքան սուղի նստաւ մեզի «Աստուծոյ այդ պարգեւը»։ Կամ փորձանքը։

Իսկ եթէ իրենք չեն գիտեր, կամ չեն ուզեր գիտնալ, թող իմանան գէթ պատմութիւնը տղու մը, որ օր մը, Մոսկուայի կարմիր հրապարակին վրայ հօրը ձեռքէն բռնած ման եկած ատեն կը նշմարէ Լենինի հսկայ դամբարանը եւ հարց կու տայ հայրիկին.

— Հայրիկ ջան, ի՞նչ բան է սա։

— Լենինի գերեզմանն է, բալիկ ջան։

— Հապա ի՞նչ բան է Լենինը։

— Այն էլ մեր գերեզմանն է, զաւակս...

ՏԻԹԻՔԹԻՎ

ՄԱՐԶԱԿԱՆ ԿԵԱՆՔ

ԿՌՓԱՄԱՐՏԻԿ Ժ. ՀԱՅՐԱՊԵՏԵԱՆԻ
ՄՐՑՈՒՄԸ ՊԵՐԼԻՆԻ ՄԷՋ

ՊԵՐԼԻՆ, (Յառաջ).— Գերմանացի կռփամարտիկ Հուքսի հետ մրցելու նպատակով քաղաքըս ժամանեց փարիզահայ կռփամարտիկ Ժաք Հայրապետեան։ Դեռ ժամանումէն առաջ, գերման մարզական թերթերը գովքը հիւսեցին հայ կռփամարտիկին, յայտնելով որ Հուքսի հետ մրցելիք «Ֆրանցոզ»ը, ծագումով Հայ մըն է։ Համայնքիս փոքրաթիւ Հայերը, շատ հետաքրքրուած, օրեր առաջ պատրաստութիւններ տեսած էին՝ իրենց երիտասարդ ազգակցին պատշաճ ընդունելութիւն մը սարքելու համար։

Հուքս մեծ ժողովրդականութիւն կը վայելէ Պերլինի մէջ եւ անուն հանած է իր ճեշտակի հարուածներով ու «Նոք – աութ»ներով։ Այս պատճառով ալ գերման մարզասէր հասարակութիւնը խանդավառօրէն կը սպասէր անոր յաղթութեան։

Նոյեմբեր 18ի ուրբաթ գիշերը տեղի ունեցաւ մրցումը, ի ներկայութեան հազարաւոր հանդիսականներու, որոնց կարգին եւ Պերլինի Հայերը։ Մրցման երրորդ շրջանին տեղի ունեցաւ անսպասելին, երբ Հայրապետեան, զօրաւոր հարուածով մը գետին տապալեց Հուքսը։ Հարուածը այնքան ուժեղ էր, որ մրցման բեմը շրջապատող հաստ պարաններէն մէկը փրթաւ Հուքսի անկումին տակ։ Հազիւ ութերորդ համրանքին Հուքս կրցաւ ինքզինքը ժողվել եւ ոտքի ելլել։ Այնուհետեւ, յաջորդական շրջաններուն, Հայրապետեան ունեցաւ միշտ կէտերու առաւելութիւններ, բայց կողմնակալութենէ տարուած գերմանացի դատաւորները, մրցման արդիւնքը հաւասար հռչակեցին։ Ներկաները աղմկեցին այս անարդարութեան դէմ, իսկ գերմանական թերթերն ալ, խստօրէն քննադատեցին հայ կռփամարտիկին հանդէպ գործուած անիրաւութիւնը։ Հ.Փ.

ԿՌՓԱՄԱՐՏԻԿ Շահան Մինասեան, որ Թուրքիոյ ծանր ծանրութեան ախոյեանն է, վերադառնալով Անգարայէն մեկնած է Նափոլի, մասնակցելու համար կռփամարտի Թուրք եւ իտալական մրցումներուն։

«ՅԱՌԱՋ»Ի ԹԵՐԹՕՆԸ (10)

ԼՐՏԵՍ ԿԻԿԵՐՈՆ ԱՆԳԱՐԱՅԻ ՄԷՋ

(Գրեց՝ գերման դեսպանատան կցորդ ՄՈՅԶԻՇ)

Դ.— ԵՐԿՈՒ ԹԱՓԱՌԱԿԱՆՆԵՐ

Սեւ Ծովու օդային կուիը որ այնքան կը յուզէր երիտասարդ աղջիկները, գոյութիւն չէր ունեցած երբեք, այլ պարզապէս, օրին մէկը, երկու ճամբորդներով սաւառնակ մը փորձի համար Թրուիչք առեր էր Խրիմի օդակայանէն եւ անհետացեր էր առանց հետք ձգելու։

Սա պահուս կը կանխեմ դէպքերու ժամանակագրական կարգը, ըսելով ինչ որ պատահած է Կիկերոնի բեմ գալէն վերջ։ Այդ պիտի պատահի Հոկտեմբեր 26ին, բայց պէտք է նախապէս ճշդեմ դերքը երկրորդական անձերուն, որովհետեւ անգամ մը որ Կիկերոն հրապարակ իջնէ, այլեւս ոչինչ կրնայ կասեցնել դէպքերու սանձակոտոր արշաւը։ Կիկերոն կը լեցնէ ամբողջ բեմը եւ Գոռնէլին միայն կրնայ տեղ գտնել իր մօտ։

Ե.— ԿԻԿԵՐՈՆ ԿՈՒԳԱՅ ԲԵՄ

Աշունը բացառիկ գեղեցկութիւն մը ունէր այդ տարին Անգարայի մէջ։ Ամէն օր, նոյն մուգ կապոյտ երկինքը կը տարածուէր Անատոլուի վերեւ։ Անծայրածիր տարածութիւններու վեհաշուք հմայքը ներդաշնակօրէն կը միանար այնտեղ, առանձնութեան հետ։

Հոկտեմբերի 26ն ալ նման էր բոլոր միւս օրերուն։ Սկսեր էր խաղաղօրէն եւ ոչինչ կրնար գուշակել տալ թէ տարօրինակ ձեւով մը պիտի վերջանար։ Ամբողջ օրը ըստ սովորութեան աշխատելէ վերջ, որոշեցի կանուխ պառկիլ։

Քիչ մը կարդացի, բայց շուտով մարեցի լոյսը եւ արդէն իսկ երազին ու իրականութեան միջեւ կը տատանէի, երբ հեռաձայնը հնչեց։

Արդ, քանի մը օրէ ի վեր, հեռաձայնը խանգարուած ըլլալով չէր աշխատեր, խիստ անհաճոյ բան մըն էր այդ, որովհետեւ, առանց հեռաձայնի մարդ չի կրնար հանգիստ ապրիլ աշխարհի մը մէջ, ուր ամէն վայրկեան անակնկալներ կը սպասեն մեզի. հակառակ գիշերային այդ ժամուն, չհարկացայ հետեւաբար հեռաձայնին, մանաւանդ որ պահ մը առաջ ի զուր փորձեր էի հաղորդակցութեան մտնել։

Ի՞նչ ընթացք պիտի առնար «Կիկերոն հարցը» եթէ կարելի եղած չըլլար հեռաձայնով գտնել զիս այդ գիշեր։ Պարզ դիպուածո՞վ էր արդեօք որ հեռաձայնս բանիլ սկսաւ այդ գիշեր, օրերով խանգարուած մնալէ վերջ։

Հնազանդեցայ այդ կանչին, որ խաւարէն կու գար, եւ ձեռք առի ընկալուչը։

«Ես, Տիկին Եէնքէ» ըսաւ ձայնը Ֆոն Ռիպէնթրոփի քրոջ, որ դեսպանի ներկայացուցիչին փառամոլ կինն էր։ Քիչ մը ջղայնացած կ'երեւէր, ամէն պարագայի, շեշտը տիրական էր։

— «Անմիջապէս մեր տունը եկէք կը խնդրեմ, ամուսինս կ'ուզէ խօսիլ ձեզի հետ»։

Ուզեցի հարցնել թէ ինչ պատահած էր եւ ըսել թէ անկողինն էի արդէն, բայց Տիկին Եէնքէ խօսքը ընդհատեց ըսելով։

— Խիստ կարեւոր է, անմիջապէս եկէք։

Վերադարձայ ննջասենեակ, կինս արթնցած էր. հագուեցայ գլուխս շարժելով եւ հանդարտեցուցի կինս, ըսելով թէ հեռագիր մը եկած ըլլալու էր Պերլինէն կամ որեւէ սխալմունք մը կար։

Տունէն դուրս ելած պահուս, նայեցայ ժամացոյցիս։ Ժամը տասն էր։ Ինքնաշարժով, քանի մը վայրկեան վերջ դեսպանատունն էի, «գերմանական գիւղը»՝ որ փարքին մէջ ցանցնուած բազմաթիւ գերմանական ոճով շէնքերէ կը բաղկանար։ Դռնապանը բացաւ երկաթեայ մեծ դուռը եւ մէկ վայրկեանի մէջ Եէնքէներու դրան առջեւն էի։ Տիկինը անձամբ բացաւ դայն։ Բարեւեցի զայն, նախադաւիթին մէջ, քանի մը բառով ներողութիւն խնդրեց, զիս անհանգիստ ըրած ըլլալուն համար։

— Ամուսինս պառկած է արդէն, ըսաւ ան, վաղ առտու կանուխ ձեզի հետ խօսելու մտադիր է։

Եւ դուռ մը ցոյց տալով ինծի, Տիկինը շարունակեց.

— Հիւրանոցը տարօրինակ մարդ մը կայ։ Զեմ գիտեր թէ ինչ կ'ուզէ։ Խօսեցէք իրեն հետ։ Եւ խօսելու ատեն մի մոռնաք լաւ գոցելու մուտքի դուռը։ Բոլոր սպասաւորները պառկած են արդէն։

Յետոյ, ձեռքը երկարեց ինծի, հրաժեշտ առնելով անհետացաւ։ Մնացի առանձին նախադաւիթին մէջ եւ հարց կու տայի ես ինծի թէ դեսպանատան կցորդի մը պարտականութի՞ւնն էր արդեօք իսկապէս, կէս գիշերին խօսակցիլ «տարօրինակ մարդու» մը հետ։

(Շար.)

պէտքի զսպուի չինական յարձակումը։ Այն ատեն կարելի պիտի ըլլայ քննել անգլեւֆրանսական առաջարկը չէզոք գօտի մը հաստատելու մասին, մանաւանդ որ Մ. Նահանգներն ալ հակառակ չեն այս տեսակէտին։ Պաղարիլն եւ միացած մնալ, այս է ամէնէն կարեւորը :

ԿՌԻՒՆԵՐԸ ՌԱԶՄԱՃԱԿԱՏԻՆ ՎՐԱՅ

Տագնապը կը շարունակուի քորէական ռազմաճակատին վրայ։ Չինական ուժերը հեղեղի նման կ'արշաւեն Քորէայէն ներս եւ կը հետապնդեն նահանջող ՄԱԿի ուժերը։ Չինացիները, այժմ, Փիոնկեանկէն 50 քիլմ. հեռուն կը գտնուին։ Պաշարման օղակի մէջ մնացած հարաւ Քորէացիները փրկելու քիչ յոյսեր կան։ Թրքական կիսաբաժինն ալ դժուար կացութեան մը մատնուած է Քունուրի քաղաքին հիւսիս – արեւելեան կողմը, նեղ հովիտի մը մէջ։ Գումարտակի մը հրամանատարը յամառօրէն կը մերժէ լքել իր դիրքերը, հակառակ նահանջի հրամանին։ Եղանակը շատ ցրտած է : Բնակիչներն ալ խելայեղօրէն փախուստի կը դիմեն : Ողբերգական է կիներու եւ մանուկներու վիճակը :

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ՊՈՒԼԿԱՐԻԱ խիստ ծանուցագիր մը յանձնեց եուկոսլաւ կառավարութեան բողոքելով սահմանային բռնաբարումներու դէմ : — Յունական աղբիւրէ կը հաղորդուի թէ Պուլկարիոյ մէջ զինուորական մեծ պատրաստութիւններ կը տեսնուին խորհրդային մասնագէտներու ղեկավարութեամբ :

ԱԶԳԱՅԻՆ ԺՈՂՈՎԻ այսօրուան նիստին, կառավարութիւնը վստահութեան քուէ պիտի պահանջէ, պաշտպանութեան նախարար Պ. Ժիւլ Մոքի խնդրին առթիւ :

ԱՐԵՒՄՏԵԱՆ երեք պետութեանց ներկայացուցիչները, յառաջիկայ շաբթու, Փարիզի մէջ պիտի խմբագրեն Խ. Միութեան առաջարկին պատասխանը, «Չորսերու ժողովի» մը գումարման մասին :

ՀՆԴԿԱՉԻՆԻ մէջ ֆրանսական ուժերը յարձակման անցած են վերագրաւելու համար Զուփհայղանի ամրութիւնը, զոր կորսնցուցած էին երկու օր առաջ եւ որ կարեւոր կէտ մըն է Մոնքայի պաշտպանութեան համար :

ԳԵՐՄԱՆԻՈՅ ընկերվարական կուսակցութեան պետը Տոքթ. Շումախըր յայտարարեց, թէ Գերմանիա կրնայ հաւանիլ միջազգային բանակի մը մասնակցութեան, պայմանով որ այդ բանակը յարձակող ուժ մը ըլլայ եւ ազատագրէ Արեւելեան Գերմանիան։ Մ. Նահանգներն ու Մ. Բրիտանիա բաւական մեծ ուժեր պէտք է բերեն, որպէսզի հակայարձակողականի միջոցով արշաւեն արեւելք եւ վճռական պատերազմը մղեն գերմանական սահմաններուն արեւելեան կողմը։ — Ընկերվարական կուսակցութիւնը, զեկոյցով մը բողոքեց «արեւմտեան դաշնակիցներու տեւական եւ անհանդուրժելի միջամտութեան դէմ, Գերմանիոյ ներքին գործերուն մէջ» :

Coll Cerda

եւ իր վայելչագեղ «կօշօ»ները, սպանիացի նշանաւոր երգիչ MARIO ROMEROի եւ Rumba - Samba խումբին հետ նաեւ պրազիլիացի անուանի փողահար MARTIN PASTERIS

George V-էն

վերջ — կրկին

Դեկտ. 2ին

Continentalի մէջ

(Tango)

COLL CERDA

որ իր հրաշալի «կօշօ»ներով (Հարաւային Ամերիկայի ինքնատիպ նուագախումբ) կը շարունակէ իր յաջողութիւնները, ամէնէն մեծ կալաներու մէջ:

ՍՏԻՊՈՂԱԲԱՐ ԾԱԽՈՒ Է

Ճամբորդութեան պատճառով, Փարիզի մօտակայ մէկ արուարձանին մէջ ստիպողաբար. ծախու է հանգստաւէտ եռայարկ փավիյօն մը, պարտէզով, կազ, ելեկտրականութիւն եւ ջուր : Զափաւոր գին։ Տեղեկանալ «Յառաջ»ի խմբագրատունէն :

ԴԱՇՆԱԿՑՈՒԹԵԱՆ 60ԱՄԵԱԿԸ

Փարիզի մէջ

Կը տօնուի մեծ շուքով Դեկտեմբեր 10ին, կիրակի իրիկուն Mutualitéի մեծ սրահը :

Նախագահութեամբ՝

Ընկեր ՌՈՒԲԷՆ ՏԷՐ ՄԻՆԱՍԵԱՆԻ

Կը խօսին՝ ընկերներ Շ. ՄԻՍԱՔԵԱՆ, Գ. ԲԱԼԱՅԵԱՆ եւ Հ. ՍԱՄՈՒԷԼ :

Մանրամասնութիւնները յաջորդով :

×

Վալանսի մէջ

Դաշնակցութեան 60ամեակը կը տօնուի Դեկտ. 15ին, պատուոյ նախագահութեամբ ծերակուտական եւ նախկին նախարար ՄԱՐԻՈՒՍ ՄՈՒԹԷի :

Մանրամասնութիւնները յաջորդաբար :

×

Մարսէյլի մէջ

Դեկտեմբեր 17ին:

Մանրամասնութիւնները մօտ օրէն :

«ՅԱՌԱՋ»ի 25ամեակին առթիւ

Շնորհակալութեամբ ստացանք Մարսէյլէն ընկեր Գրիգոր Պաղտասարեանէ 2000 ֆրանք, Պ. Ջալլաքեանէ հազար ֆրանք, ընկեր Յ. Ս.է հազար ֆրանք, ի նպաստ «Յառաջ»ի տարածման ֆոնտին :

Մեծ պարահանդէս

Կազմակերպուած Ալֆորվիլի Ֆ. Հ. Մ. Ը. Մ.ի կողմէ, 2 Դեկտ., շաբաթ գիշեր, ժամը 9էն մինչեւ լոյս՝ Moulin Brûléի պարասրահին մէջ :

Mimi Pinsonի Typique Tango նուագախումբով, (7 երաժիշտ, մէկ երգիչ)։ Գեղարուեստական ճոխ բաժին, Զաւեշտ եւ անակնկալներ :

Հաղորդակցութեան միջոց.— Charenton - Ecolesէն առնել 107 թիւ օթօպիւսը եւ իջնել Moulin Brûlé :

Նոր Սերունդի խնջոյքը

Կազմակերպուած Հ. Յ. Դ. Նոր Սերունդի «Ահարոնեան» խումբի կողմէ, կիրակի, 3 Դեկտ. ժամը 4էն 10, Studio Colibriի մէջ, 19a, rue Caumartin։ Ընկերական հաճելի մթնոլորտ։ Հայկական պար ու նուագ, առատ կեր ու խում մատչելի գիներով :

Կը հրաւիրուին բոլոր Նոր Սերունդի համակիրները :

ԱԶԴ.— Փարիզի Ս. Յովհ. Մկրտիչ եկեղեցւոյ հոգաբարձութիւնը յառաջիկայ շրջանին համար ծրագրած է Եկմալեան եւ Կոմիտասեան քառաձայն պատարագի պարբերական երգեցողութիւններ, որոնց փորձերը տեղի կ'ունենան երկուշաբթի եւ չորեքշաբթի երեկոները ժամը 8ին, եկեղեցւոյս խորհրդարանին մէջ :

Փափաքողները կը հրաւիրուին ներկայ ըլլալ եւ մասնակցիլ այս փորձերուն :

Դիւան Հոգաբարձութեան

Այրի Տիկին Արփենիա Տինտիկեան եւ Նիկողայոս Արզումանեան, իր զաւակներուն հետ միասին, սրտի դառն կսկիծով կը յայտնեն իրենց անմոռանալի ամուսնոյն եւ անձնուէր եւ անփոխարինելի բարեկամին եւ աշխատակցին

ՎԱՀԱՆ ՏԻՆՏԻԿԵԱՆԻ

անսպասելի եւ դառնագին մահը, որ տեղի ունեցաւ Նոյ. 29ին:

Յուղարկաւորութիւնը տեղի պիտի ունենայ վաղը, շաբաթ, 2 Դեկտ., կէսօրէ առաջ ժամը 10.30ին, Փարիզի Հայոց եկեղեցին, 15 rue Jean Goujon, իսկ մարմինը պիտի ամփոփուի Thiaisի գերեզմանատունը :

ԼՈՅՍ ՏԵՍԱՒ

ԳՈՅԱՄԱՐՏ

ՊԱՏԻ ՕՐԱՑՈՅՑԸ

Պատմական, գրական եւ պատկերազարդ

Հրատարակութիւն Հ. Յ. Դ. ՆՈՐ ՍԵՐՈՒՆԴԻ

Մարսիլիոյ Շրջ. Վարչութեան

Դիմել՝ Արամ Պետիկեանի, 7 rue Berlioz, Marseille

ՅՈՒՇԱՏԵՏՐ

ՄԱՐՍԷՅԼ.— «Քրիստափոր»ի հերթական ժողովը՝ այս շաբաթ, երեկոյեան ժամը 8.30ին, Ակումբին մէջ։ Պարտաւորիչ ներկայութիւն : Կը խնդրուի ճշդապահ ըլլալ:

ՎԻԷՆ.— Հ. Յ. Դ. կոմիտէն ընկերական ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ բոլոր ընկերները այս շաբաթ երեկոյեան ժամը 8.30ին, Օհանջանեան Ակումբը։ Բոլոր ընկերներու ներկայութիւնը պարտաւորիչ է :

ՓԱՐԻԶ.— Հ. Յ. Դ. «Սեւակ» խումբի ժողովը այս շաբաթ կէսօրէ վերջ ժամը 5.30ին, սովորական հաւաքատեղին։ Ճշդապահ ըլլալ :

ՄԱՐՍԷՅԼ.— Հ. Յ. Դ. «Ընկ. Կարօ» ենթակոմիտէի ընդհ. ժողովը այս կիրակի կէս օրէ վերջ ժամը 2.30ին, ընկ. Ս. Թորոսեանի բնակարանը։ Բոլոր ընկերներու ներկայութիւնը անհրաժեշտ է :

ՓԱՐԻԶ.— Կապոյտ Խաչի Փարիզի մասնաճիւղի ընդհ. ժողովը այս Երկուշաբթի, ժամը ճիշդ 3ին, Տիկին Զիթունիի բնակարանը, 13 rue Caumartin, métro Opéra կամ Madeleine։ Կը խնդրուի միասին բերել անդամատետրերը :

ՄԱՐՍԷՅԼ.— Քղիի Հայր. Միութեան ընդհ. ժողովը այս կիրակի կէսօրէ վերջ, ժամը 3ին, Սէնթ Անի դպրոցը։ Օրակարգ.— Ամերիկայէն եկած շրջաբերականներու ընթերցում եւ վարչութեան ընտրութիւն :

ՄԱՐՍԷՅԼ.— Համախարբերդցիական Միութեան Մարսէյլի մասնաճիւղի ընդհ. ժողովը այս կիրակի առաւօտ Պաւ տը Կլոզի սրահին մէջ։ Բոլոր անդամներուն ներկայութիւնը անհրաժեշտ է:

ԲԱՑԱՌԻԿ ԴԱՍԱԽՕՍՈՒԹԻՒՆ ԱԼՖՈՐՎԻԼԻ ՄԷՋ

Կազմակերպութեամբ՝ Հ. Յ. Դ. Նոր Սերունդի, այս երեքշաբթի, Place d'Europeի սրահը։ Կը խօսի ընկեր Ա. ԻՍԱՀԱԿԵԱՆ։ Նիւթ՝ Հ. Յ. Դ. 60ամեակը : Կը հրաւիրուին մեր ընկերներն ու համակիրները :

ՎԻՃԱԲԱՆԱԿԱՆ ՀԱՒԱՔՈՅԹ

Հ. Յ. Դ. Նոր Սերունդի Կեդր. վարչութիւնը կը հրաւիրէ Փարիզի շրջանի բոլոր անդամները ընդհ. հանդիպումի մը, այս շաբաթ գիշեր, Studio Colibri, 19a rue Caumartin, ժամը 8.30ին։ Նիւթ վիճաբանութեան՝ «Ի՞նչ ձեւով կարելի է առաւելապէս օգտակար ըլլալ հանրութեան։ Անհատապէ՞ս թէ հաւաքաբա՞ր »:

Հ. Մ. Ը. Մ.Ի ՏԱՐԵԿԱՆ ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍԸ ՄԱՐՍԷՅԼԻ ՄԷՋ

Այս շաբաթ իրիկուն, ժամը 9էն մինչեւ առաւօտ, Clubի շքեղ սրահներուն մէջ, 51 rue Grignan։ Գեղարուեստական բաժնին իրենց սիրայօժար մասնակցութիւնը կը բերեն ջութակահար Պ. ՂԵՒՈՆԴԵԱՆ (1er Prix, Conservatoire de Marseille) եւ երգչուհի Օր. ՏԷՐ ԱՐՍԷՆԵԱՆ : Նաեւ ուրիշ անակնկալներ :

Երկու նուագախումբեր FRANCIS SCOTTի եւ ARMAND GUYի:

Քաջալերեցէք Հ. Մ. Ը. Մ.ը եւ իր մարզիկները:

Գանձարան Հայկական երգերու

Անզուգական գործէն հազուագիւտ օրինակներ մնացած ըլլալով՝ Հայ Երգի նախանձախնդիր ազգայիններուն կը յանձնարարուի օգտուիլ :

Մօտ 800 մեծադիր էջեր (երկսինակ) 720 ձայնագրեալ երգեր։ Հեղինակներու կենսագրականով եւ նկարներով, գեղարուեստական տպագրութիւն :

Ամբողջ գործը վեց հատոր, ՆՈՐ ՏԱՐՈՒԱՆ եւ ամէն առթիւ նուէրցու միակ գիրքը, հայ տունին անջնջելի զարդը. Փնտռել Փարիզ՝ Հրանտ Սամուէլ, Պարսամեան, Բալուեան եւ Մարսէյլ՝ Տէրիկեանցի մօտ :

ՆՐԲԱՃԱՇԱԿՆԵՐՈՒՆ

Մի մտածէք ո՛ւր ճաշելու մասին, գացէք ուղղակի ...

ԼԻԼԱՑԻՆ

24 rue St. Lazare, métro Trinité կամ N. D. de Lorette

Tél. Tri. 31.62

Վերսկսած է արեւելեան նուագը Տէր եւ Տիկին Գարագաշի մասնակցութեամբ, շաբաթ, կիրակի եւ երկուշաբթի օրերը :

Imprimerie DER AGOPIAN 17 rue Damesme - (13)
Le Gérant : A. NERCESSIAN

ՕՐԱԹԵՐԹ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE
HARATCH
Fondé en 1925
R. C. S. 376.286
Directeur-Propriétaire : SCH. MISSAKIAN
17, Rue Damesme — PARIS (13)
Վեցամս. 800 փր., Տար. 1600, արտ. 2500 փր.
Tél. GOB. 15-70 Գին 7 Ֆր. C. C. P. Paris 1678-63
Samedi 2 Décembre 1950 Շաբաթ 2 ԴԵԿՏԵՄԲԵՐ

26րդ ՏԱՐԻ — 26e Année No. 6321–Նոր շրջան թիւ 1732

Խմբագիր՝ Շ. ՄԻՍԱՔԵԱՆ

ՄԵՐ ԽՕՍՔԸ

ՊԱՏՐԻԱՐՔԻ ԸՆՏՐՈՒԹԻՒՆԸ

Այսօր Պոլսոյ մէջ պիտի ընտրուի Թուրքիոյ Հայոց պատրիարքը՝ ներկայացուցչական ժողովի մը կողմէ, որ այս առթիւ կը փոխարինէ նախկին Ազգային Ժողովը :

Մեսրոպ Նարոյեան պատրիարքի մահէն ի վեր Թուրքիոյ Հայոց պատրիարքական աթոռը թափուր է եւ անոր վրայ բազմած է տեղապահ Արսլանեան արք., որ կատարեալ խառնիճաղանճի մը վերածած է Պոլսահայ խաղաղ գաղութը:

Թուրքիոյ մէջ հայ կուսակցութիւններ չկան, հետեւաբար գաղափարական պայքարի համար հող չկայ այնտեղ: Պոլսահայերը երկար ատեն համերաշխ մթնոլորտի մէջ ապրեցան: Սակայն աթոռամոլ եկեղեցական մը յաջողեցաւ պառակտել զանոնք:

Եւ ի՛նչ պառակտում: Ժողովուրդը երկու մասի բաժնուած, թերթերը երկու ճակատ կազմած, նիզակ կը ճօճեն իրարու դէմ օրն ի բուն: Ասով չեն բաւականանար :

Փոխանակ իրենց աղտոտ լաթերը իրենց մէջ լուալու, վէճը փոխադրած են թուրք մամուլին մէջ եւ մինչեւ պետական շրջանակները, որոնք անշուշտ ներքին գոհունակութիւն կը զգան՝ տեսնելով որ աւի մը Հայեր, անգլուխ մնացած, իրարու միս կ'ուտեն :

Արսլանեան արք. օգտուելով իր վայելած նուիրապետական իրաւունքէն, կարգալոյծ հռչակեց կարգ մը եկեղեցականներ, որոնք իր մենատիրութեան դէմ ծառանալով, կը փափաքէին օրինաւորապէս պատրիարքի ընտրութիւն կատարել, ըստ Ազգային Սահմանադրութեան :

Մեր զոյգ կաթողիկոսները փոխանակ բառնալու պառակտումի իսկական պատճառները, կրակին վրայ իւղ լեցուցին, աւելի եւս խորացնելով բացուած խրամատը:

Պոլսոյ եկեղեցիները մենամարտի թատր դարձան շնորհիւ Գէորգ Զ.ի «վախճանական վճիռ»ին, որ պարզապէս կը վաւերացնէր տեղապահին քմահաճ կարգադրութիւնները :

Էջմիածնի պարտականութիւնն էր կողմերը հաշտեցնել եւ օրինաւոր պատրիարք ընտրել տալ : Սակայն Էջմիածնին հրաման տուողները չեն ուզեր երբեք որ հայ գաղութներուն մէջ խաղաղութիւն տիրէ :

Պոլսոյ մէջ հատուածական պայքար չկար՝ գաղութը պառակտելու համար: Արսլանեանի խնդիրը յարմար առիթ մը եղաւ պղտոր ջուրի մէջ ձուկ որսացողներուն, որոնք կատարելապէս հասան իրենց նպատակին :

Յուսա՛նք որ այսօրուան ընտրութիւնը Թուրքիոյ Հայոց պատրիարքական պատմական աթոռին վրայ բազմեցնէ արժանաւոր պատրիարք մը, որ վերջ տայ տարիներէ ի վեր տեւող խառնիճաղանճին :

Անցա՛ծ են այն օրերը, երբ Թուրքիոյ Հայոց Պատրիարքները իրենց հոգեւոր եւ վարչական հեղինակութիւնը կը տարածէին Պոլսէն մինչեւ յետին գաւառները, երկու միլիոն հայութեան վրայ :

Այսօրուան Պատրիարքը Պոլսոյ եւ արուարձաններու «պաշ փափազ»ի աստիճանին ինկած է:

Թրքահայաստանի 1500 եկեղեցիներէն ու վանքերէն միայն 5 խեղճուկրակ եկեղեցիներ մնացած են գաւառի մէջ, ինչպէս յայտնի եղաւ վերջերս՝ ներկայացուցչական ժողովի ընտրութեան առթիւ :

Նորընտիր պատրիարքին վրայ կը ծանրանայ դժնդակ պարտականութիւն մը,—տէրկանգնել գաւառի ցիրուցան հայութեան եւ բռնագրաւողներու ձեռքէն ետ առնել եկեղեցիներն ու ազգային կալուածները: Եթէ կարելի չըլլայ ցիրուցան հայ բեկորները համախմբել Պոլսոյ պէս կեդրոնի մը մէջ, դպրոց եւ եկեղեցի բանալ ա՛յն քաղաքներուն մէջ ուր Հայեր կ'ապրին, ուսուցիչ եւ քահանայ հայթայթել անոնց :

Շատ պիտի ուզէինք որ այսօրուան ընտրուելիք պատրիարքը ըլլար իսկապէս «ազգընտիր» եւ արժեցնէր իր դիրքն ու իրաւունքները :

ՀՐԱՆՏ-ՍԱՄՈՒԷԼ

Պ. Էթլի Ամերիկա կ'երթայ

Պ. ՉԸՐՉԻԼ ԼԱԽԱՏԵՍ Է ԵՒ Կ'ԸՍԷ ԹԷ Խ. ՄԻՈՒԹԻՒՆԸ ՊԱՏԵՐԱԶՄ ՊԻՏԻ ՉՀՌՉԱԿԷ

Մեծն Բրիտանիոյ վարչապետը, Պ. Էթլի, երեսփ. ժողովին առջեւ յայտարարեց, թէ կարելի եղածին չափ շուտով Ուաշինկթըն պիտի մեկնի, այժմու միջազգային տագնապին շուրջ նախագահ Թրումընի հետ խորհրդակցելու համար: Վարչապետը ըրաւ այս յայտարարութիւնը, երբ շատ մը երեսփոխաններ քննադատեցին նախագահ Թրումընը, հիւլէական ռումբի գործածութեան մասին ըրած յայտարարութեան համար: Լուրը Լոնտոն հասնելուն պէս, Պ. Էթլի անմիջական խորհրդակցութիւն մը ունեցաւ Պ. Չըրչիլի հետ եւ ատկէ վերջ, վարչապետը հաղորդեց Ուաշինկթըն մեկնելու իր որոշումը:

Պ. Էթլի ճամբայ պիտի ելլէ անմիջապէս որ ստանայ Պ. Թրումընի հաւանութիւնը: Հաւանաբար այսօր իսկ պիտի որոշուի մեկնումի թուականը :

Ստոյգ կը թուի թէ Պ. Էթլի պիտի ջանայ համոզել Պ. Թրումընը, որպէսզի ետ կենայ գործածելէ հիւլէական ռումբը: Պ. Չըրչիլ եւս կը պաշտպանէ այս տեսակէտը :

× Իր ծննդեան 76ամեակին առթիւ երեսփ. ժողովին առջեւ ճառ մը խօսելով, Պ. Չըրչիլ ազդարարեց, թէ պէտք չէ միջամուխ ըլլալ պատերազմի մը Չինաստանի մէջ, որովհետեւ նման քայլ մը պիտի խոտորեցնէր արեւմտեան ուժը, աշխարհի ամէնէն կարեւոր թատերաբեմէն՝ Եւրոպայէն: «Պէտք է նկատի ունենալ միւս կողմէ, որ Ռուսերը տակաւին վախ ունին Մ. Նահանգներու հիւլէական ռումբի գերակշռութենէն, այդ պատճառով ալ պիտի ջանան խուսափիլ մեծ ընդհարումէ մը եւ պաղ պատերազմը սաստկացնելով, ուրիշները առաջ պիտի քշեն իրենց նպատակներու իրագործման համար: «Հիւլէական ռումբի մթերքի ամերիկեան գերակշռութիւնը, տակաւին շնչելու հնարաւորութիւն կուտայ արեւմտեան աշխարհին : Պէտք է օգտուիլ այս հնարաւորութենէն, քաղաքական հասկացողութեան մը գալու համար Խ. Միութեան հետ, անմիջապէս որ յարմար պատեհութիւնը ներկայանայ »: Պ. Չըրչիլ չի կարծեր, սակայն, որ այդ պատեհութեան ճիշդ պահն է այսօր: Առիթը պիտի ներկայանայ այն ատեն միայն, երբ կայուն վիճակ մը ստեղծուի Ծայր. Արեւելքի մէջ: Այդ նկատումով ալ, ՄԱԿի ուժերուն յառաջխաղացումը պէտք էր կանգ առած ըլլար քորէական թերակղզիի ծոծրակին վրայ, որպէսզի տեսակ մը չէզոք գօտի ստեղծուէր չինական սահմանագլուխի հիւսիսային կողմը: Այժմ, ռազմական գործողութեանց ընթացքէն կախում ունի ռազմադծերու վերջնական ամրացումը: Եւ, եթէ կարելի ըլլայ այդ, այն ատեն Խ. Միութեան հետ բանակցելու պատեհութիւնը եկած պիտի ըլլայ :

ՀԱՐԻՒՐԱՒՈՐ ԹՈՒՐՔ ԵՒ ԱՄԵՐԻԿԱՑԻ ԶԻՆՈՒՈՐՆԵՐ ՋԱՐԴՈՒԵՑԱՆ

Քորէական ռազմաճակատէն կը հաղորդեն, թէ Քունուրիի հարաւ - արեւելեան կողմը ծուղակի մը մէջ իյնալով, ամերիկեան 2րդ զօրաբաժինն ու թրքական կիսաբաժինը ջարդուեցան չինացի կարմիրներու կողմէ: Ամերիկացիներէն ու Թուրքերէն սպաննուեցան հարիւրաւոր զինուորներ: Մնալով կարմիրներու կրակին տակ, 1500 ամերիկացի եւ թուրք զինուորներ, յուսահատօրէն ջանացին ապաստանիլ բրիտանական գունդի մը մօտ եւ անոնց կարեւոր մէկ մասը ջարդուելէ վերջ, մնացածները յաջողեցան ծուղակէն դուրս գալ: Կարելի չեղաւ փոխադրել վիրաւորները, որոնք կը պառկէին սառած հողին վրայ : Շատ քիչ է ազատած Թուրքերուն թիւը:

Չինական ուժերը այժմ կը գտնուին հիւս. Քորէայի մայրաքաղաք Փիոնկեանկէն 37 քիլմ. հեռաւորութեան մը վրայ :

ՄԱԿի զինուորական հրամանատարներու հաշիւներուն համաձայն, 300.000 կարմիր Չինացիներ կը կռուին այժմ Քորէայի մէջ: Խուժումը անընդհատ կը շարունակուի :

ՔՈՐԷԱՅԻ պատերազմին հետեւանքով, ամերիկեան ուժերը ցարդ ունեցան 31.028 կորուստներ, որոնց 5037 մեռեալներ եւ 3945ը կորսուածներ են :

Պ. Թրումըն կ'ազդարարէ թէ Մակ-ը պիտի չլքէ Քորէան

ՀԻՒԼԷԱԿԱՆ ՌՈՒՄԲԻ ԳՈՐԾԱԾՈՒԹԻՒՆԸ ՆԿԱՏԻ ՈՒՆԻՆ ՄԻՇՏ

Նախագահ Թրումըն, լրագրական ասուլիսի մը ընթացքին յայտարարեց, թէ ՄԱԿի ուժերը բնաւ պիտի չլքեն Քորէան, եւ Մ. Նահանգները, այդ նպատակով եւ եթէ հարկ ըլլայ, պիտի գործածեն իրենց ունեցած բոլոր տեսակի զէնքերը :

Օրագրողի մը հարցման պատասխանելով, Նախագահը ըսաւ, որ հիւլէական ռումբի գործածութիւնը միշտ գործնական նկատառումի տակ է: Ռազմադաշտի ամերիկացի ղեկավարներուն կը մնայ ռումբին գործածութիւնը, թէեւ ինք անձնապէս կը յուսայ որ պիտի չգործածուի :

Նախագահին այս յայտարարութիւնը թիւրիմացութեան տեղի տուած է եւ կարծուած է որ զօր. Մէք Արթըր իրաւասութիւն պիտի ունենայ ուզած ժամանակ գործածելու հիւլէական ռումբը: Այս թիւրիմացութիւնը փարատելու համար ալ, ասուլիսէն վերջ կատարուեցաւ պաշտօնական ճըշդում մը, ուր կ'ըսուի թէ ռումբի գործածութեան հրամանը Նախագահը միայն կրնայ արձակել, այն ալ քաղաքական ղեկավարներու հետ խորհրդակցելէ վերջ եւ ատկէ վերջն է որ զինուորական հրամանատարութեան պիտի մնայ ընտրել այն նշանակէտերը, զորս պէտք պիտի ըլլայ ռմբակոծել :

Նախագահը ստիպուեցաւ այս յայտարարութիւնները ընել, երբ օրագրողները կացութեան մասին հարցումներ ըրին իրեն: Պ. Թրումըն ըսաւ որ չինական կարմիր ուժերու կողմէ ՄԱԿի ուժերուն դէմ շղթայազերծուած յարձակումները Քորէայի մէջ, նիւթուած են խորհրդային աշխարհակալութեան կողմէ, այդ պատճառով ալ Մ. Մ. Նահանգները պիտի փութացնեն իրենց զինեալ ուժերու զօրաշարժը: «Պէտք եղած բոլոր միջոցները ձեռք պիտի առնենք դիմադրաւելու համար զինուորական ամէն կացութիւն, ինչպէս ըրած ենք միշտ: Ամէն պարագայի տակ, համայնավար Չինաստանի դէմ ամէն գործողութիւն կախում ունի ՄԱԿէն»:

Այնուհետեւ Պ. Թրումըն բոլորովին արդարացուց եւ գնահատեց զօր. Մէք Արթըրի գործունէութիւնը Քորէայի մէջ եւ ասիկա՝ հակառակ Ամերիկայի եւ արտասահմանի մէջ եղած քննադատութեանց: «Միշտ կան մարդիկ, որոնք կը ծափահարեն մէկը, որ կը շահի եւ պատրաստ են վրան յարձակելու, երբ կը կորսնցնէ: Զօր. Մէք Արթըր լաւ գործ տեսաւ Քորէայի մէջ եւ երբեք իր իրաւասութիւններէն վեր բան մը չըրաւ »:

Տիրող տագնապին անդրադառնալով, Նախագահը յայտարարեց, թէ ամէն ճիգ կը թափուի երրորդ աշխարհամարտ մը կանխելու համար :

× Մէք Արթըրի բանակատեղիէն կը հաղորդեն, թէ կազմ ու պատրաստ են ռմբակոծող այն օդանաւերը, որոնք, հիւլէական ռումբի գործածութեան հրամանը տրուելէն քանի մը ժամ վերջը պիտի կրնային ռմբակոծել չինական հողերը: Բազմաթիւ զինուորական հրամանատարներ, սակայն, չեն կարծեր որ հիւլէական ռումբը պիտի կրնայ անմիջապէս կասեցնել չինական արշաւանքը :

× Մ. Նահանգներու պաշտպանութեան նախարար Պ. Մարշըլ, Իսրայէլի նախագահ Տոքթ. Վայցմանի ծննդեան 76ամեակին առթիւ Նիւ Եորքի մէջ տրուած հացկերոյթի մը ընթացքին շեշտեց, թէ Քորէայի պատերազմական կացութիւնը շատ տագնապալի է : Միացեալ Նահանգները ստիպուած են մասնակի զօրաշարժ հռչակել, նկատի ունենալով որ այս լարուած վիճակը կրնայ շատ երկար տեւել :

× Փարիզի քաղաքական շրջանակներու մէջ դիւանագիտական սխալ մը կը նկատուի հիւլէական ռումբի գործածութեան մասին նախագահ Թրումընի յայտարարութիւնը: Իրաւասու անձերու կարծիքով, այդ զէնքի գործածութեան հարկ պիտի չմնայ: Նման յայտարարութիւն մը պիտի ծառայէր որպէս քարոզութեան միջոց Խ. Միութեան համար այնպիսի ժամանակ մը, երբ եւրոպական պետութիւնները կը ջանան աշխատաւորական զանգուածները համոզել վերազինման անհրաժեշտութեան մասին: Ֆրանսա կը կարծէ որ տակաւին կարելի է բանակցիլ Փեքինի հետ, երբ ամրապնդուին ռազմագծերը Քորէայի մէջ: Ու կը կարծէ նաեւ, որ Քորէայի սահմաններէն անդին պատերազմի ծաւալումը կրնայ վտանգել նաեւ Եւրոպան ուրիշ պատերազմով մը :

× «Եթէ վաղն իսկ պատերազմ ծագի, Մ. Նահանգներն ու իր բարեկամները պիտի շահին զայն, որքան ալ ողբերգական ըլլայ այդ», յայտարարեց ամերիկեան ականաւոր քաղաքագէտներէն հանրապետական Պ. Հէրըլտ Ստէսըն: «Անհանդուրժելի է որ չին համայնավար ներկայացուցիչներ մասնակցին ՄԱԿի ժողովներուն իբրեւ ամբաստանողները, երբ անոնց զէնքերով, ՄԱԿին ծառայող ամերիկացի զինուորներ է որ կը սպաննուին» :

(Լուրերու շարունակութիւնը կարդալ Դ. էջ)

ԱՐԵՒՄՈՒՏՔԻ ՃԱՄԲԱՆԵՐԸ

ԳԵՂԵՑԻԿ ՇՐՋԱԶԳԵՍՏՆԵՐՈՒ ԱՐՔԱՆ

Սէնը կապարէ գօտի է։ Սէնի ափին ուղիներ ու ծառուղիներ։ Ծառուղիներ ասֆալթապատ ճամբաներով։ Կլոր, պօտ օձի նման։ Ու ծառերուն տակ, ճամբուն երկու կողմերը, կրպակներ, լեցուն ապրանք։ Փոքրիկ կրպակներ։ Եւ բազմութիւն։ Շարժում ու աղմուկ։ Հով ու փոշի։

Արամայիսի խանութին գլուխը, վերը, ցուցատախտակը թիթեղ է։ «Աժան եւ գեղեցիկ շրջազգեստներու արքան»։ Հովը կը թափէ զայն։ Հովը կը զարնէ ու կը փախչի։ Կը դառնայ կրկին ետ։ Կը մտնէ ծակուծուկ։ Կը հանէ փոշի։ Շաքիլները կը համրէ, կը հաւաքէ զանոնք ու կէ քշէ։ Կը հպի ու խոյս կուտայ։

Օտարներ։ Ազգք ու ազինք։ Հայեր, ցանուած հոս ու հոն։ Այստեղ՝ Անթառամ ու Արամայիս։ Հոն Վահէ ու Խաչիկ աղբար։ Ծօ, աս հովն ալ խիղճ չունի։ Խելք չունի, — կը բարկանայ Խաչիկ աղբար։ Չէ՞ որ խանութին երեք կողմերը բաց են։ Մինակ վրան, ետեւը ու տակը գոց։ Կը վերցնէ ձեռքը որ զարնէ։ Բայց հովը կը փախչի։ Կը քրքըջայ ու կ՚անհետանայ։ Կ՚անհետանայ ու հոն է միշտ։ Կը թռչի շալակը։ Կը գզէ մազերը։ Եւ Խաչիկ աղբար կը մսի։ Կը սաստէ։ Ու կը հայհոյէ։ Անիծեալ հովին։ Անխելք հովին։ Անխիղճ հովին։

«Աժան շրջազգեստներ» կը կարդացուի հեռուէն։ Ու Արամայիս ու Անթառամ, կեցած հոն, հովին բերանը, իրենց բերանները հովին, կը քրքըքըրեն ծրարները, կը զատեն, կը ցուցնեն։ Երբեմն ալ կը ծախեն։ Կը ծամեն փոշին։ Կը ծամեն փոշին։ Կը կլլեն փոշին։ Մինչ հովը կը պոռայ, կը կանչէ, կատակ կ՚ընէ, կ՚երգէ։ Կը բարձրանայ աղմուկը ամէն գլուխէ։ Եւ Արամայիս ու Անթառամ կը կրկնեն միշտ, անցնող դարձողին, աժանին ու լաւին յանկերգը։ Դիմակ դրած։ Սիրտերը խուփ, աչքերուն մէջ՝ ժպիտին ծաղրականը։ Եթէ վիշտ ունիս, որո՞ւ հոգը։ Ապրանքը պէտք է լաւ եւ աժան ըլլայ, գոնէ ցուցատախտակին վրայ։ Ու դիմանայ, գէթ, հովի հարուածներուն։ Թուշ մը հացը խօժոռ դէմքով տուն չի բերուիր։ Պէտք է ծիծաղիլ, հալիլ, նոյնանալ։ Միջավայրը կլլել, կամ անկէ կլլուիլ, եղբայրներ։

Կիրակի։ Արդէն օր հարսակ։ Ամպեր ու թախիծ։ Երբ անդիէն արեւ կը ժպտի։ Կը ժպտի, կը ձայնէ, կ՚երգէ, կը ցատկէ։ Կը ցատկէ կրպակի սեղանին վրայ, աժան եւ աղուոր շրջազգեստներուն վրայ, ու կը նետուի հայրիկին ու մայրիկին վիզը։ Ալիսը։ Ալոը կը թռչի երկուքին ալ ներսէն։ Եւ արցունքը բռունցք մը ուտելով գլխուն՝ վախէն կը նստի, որովհետեւ հոս, օտարներու մէջ, հրապարակին վրայ, տեղը չէ անոր։

Ալիս արեւ կը բերէ, Ալիս կեանք կը բերէ, Ալիս կը ճռուողէ։ Կը մտնէ սեղանին տակ։ Կը ցատկէ վիզերնիս։ Հովին պէս չարաճճի, կը ձայնէ, խելօք չի կենար, կը վազէ անդին անդին։ Եւ ուր ալ երթայ, ինչ ալ ընէ, ծնողքին ակնարկն ու թեւերը շուրջն ու վրան են։ Ալ կը բաւէ։ Շատեր իրենց ապրանքները օթօ դրած առին տարին, կրըպակը, դատարկապորտի նման դրպանները պարապ, թողլով հովին ու ամպերուն։ Արամայիսն ու Անթառամն ալ կը հաւաքեն։ Կը ծրարեն։ Կը դնեն ձեռնակառք։ Աժան շրջազգեստները։ Գեղեցիկ շրջազգեստները։ Արքայական շրջազգեստները։ Կը քալենք բոլորս միասին։ Աւելի վար, նոյն գործը կ՚ընէ Խաչիկ աղբար, որ նոյն տեղը կեցած, բռունցքը վեր, կը հայհոյէ հովին։ Անպիտան հովին։ Անխելք հովին։ Պարապ տեղը աղմուկ ու փոշի յարուցանող հովին։ Այնպէս որ դէմքին երակները կ՚ուռգուին։ Դէմքը կը կարմրի։ Աչքերուն տակէն կ՚երթայ պահ մը հեռուն, այլուր, ես գիտեմ թէ ուր։ Ու գիտեմ նաեւ թէ ինչո՞ւ այդ բարկութիւնը եւ որո՞ դէմ։ Ու սիրտն է, կը մխայ ու կ՚աւաղէ։

— Ա՜խ Հայրենիք...

Եւ այս պարագային՝ ա՜խ Մալաթիա։

Տունը բարձր է։ Տունը օդասուն։ Խոշոր եւ լուսառատ սենեակի մը մէջ սեղանը կը բանան։ Խաչիկ աղբօր տիկինը, հնդիկ քրմուհիներու նման միւռոնաբոյր, վրան կ՚անցնէ գեղեցիկ ծածկոց։ Եւ պնակ եւ գաւաթ։ Եւ ծաղիկ եւ գինի։ Եւ աղանդեր եւ ամէն ինչ։ Ամէնէն սիրուն ծաղիկը Ալիս եւ իր վճիտ, կարկաչուն ժպիտը։ Որ դեռ բան չի հասկնար։ Ունի նոյն տիպարը որ պիտի ունենար հոն, թէ որ հոն ծնած ըլլար։ Կը խնդայ, ինչպէս պիտի խնդար, թէ որ հոն ըլլայինք։ Ինք այսպէս։ Իսկ միւսները տարբեր։ Այստեղ, քովէ քով, տարուբեր։ Իսկ պատուհանէն դուրս արդէն ամէն բան տարբեր։ Մենք դեռ հայերէն, իսկ Ալիս ու եղբայրը, վաղը, ուրիշ լեզուով։ Սիրտերը կը մխան։ Ծուխ կ՚ելլէ զանկերէն։ Հոգիները կը հառաչեն։

— Ա՜խ, Հայրենիք...

Իսկ այս պարագային՝ ա՜խ Մելիտինէ։

— Ինչպէ՞ս էր կեանքը այնտեղ։

... Մենք հոն կը չորցնէինք ծիրանը հողի փոսիկներու մէջ։ Կը չորնար երեք օրէն։ Մալաթիա, ջուր ու դաշտ համակ։ Ծառ ու ծաղիկ։ Պտուղ ու բերք։ Մալաթիա, Փոքր Հայոց հին մայրաքաղաք։ Մալաթիա ալ կար հոծ հայութիւն, հայրենակից, իր գաւառաբարբառով, սեփական եւ ինքնատիպ սովորոյթներով ու տարազով։ Բնակչութեան արդէն միայն մէկ երրորդը Հայ։ Մնացածը այլազգի։ Մոնկոլ։ Մոնկոլացած Հայեր։ Նաեւ։ Ինչպէս ամէն տեղ, ինչո՞ւ չէ։

— Իսկ դուք հոն ի՞նչ գործ կ՚ընէիք, Խաչիկ աղբար։

— Հայրս կարաւան մը չոր ծիրանի բեռ տարած էր Մերսին ու փոխարէնը բերաւ բամպակ զտելու մեքենաներ, 50—60 հատ, որոնք ջուրով կը դառնային, ջաղացքի նման։ Մենք բամպակ կը զտէինք։ Ունէինք մեր անձնական տունը եւ պարտէզներն ու այգիները եւ տան բակին մէջ աղբիւր մը կը կարկաչէր, ջուրը յստակ, համեղ, ձայնը երկնահամ։

Հոս ալ ճաշը ճոխ է, գործը կարգին։ Թէեւ օրն ի բուն հովերուն ու անձրեւին բերանը։ Բայց երբ այլեւս հայրենիք, հող, տուն – տեղ, արմատ չունիս, ի՞նչ կ՚ուզես ընել, բարեկամս։

— Ձեր կենացը, Հայրենիքին կենացը ...

— Ձեր կենացը...

Ի՞նչ է, կուլա՞ս դուն, եղբայր։ — Ա՜խ չէ, սանկ տխրութեան պէս բան մը եկաւ վրաս։ Իսկ ներսէ՞ս։ Հառաչ չէր, ուժեղ շունչի նման բան մը։

Ահա մենք այսպէս կ՚երթանք կրակէ կարօտով։ Իսկ անկէ վե՞րջ։ Եթէ գոնէ Հայաստանի դռները բացուէին, որ աս պզտիկները հոն Հայ մեծնան։ Այլապէս։

Ափսէ մը խմորեղէն է բերուեր սեղան, զոր երկու ձեռքով չես կրնար գրկել։ Ան հոն կը պառկի։ Ու ցաւը, կարօտը եւ սուգը կը յածին մեր շուրջն ու վրան, ամէն դի, ինչպէս հովը քիչ առաջ, Սէնի ափին։ Ու մեղմէ ամէն մէկը գլուխը դրած վիշտի թեւին տակ, թռչունի նման կը մրափէ։

Հրամեցէք, հրամեցէք, անուշ ըրէք։ Հոն ալ կերած խմածնիս ասկէ աւելի չէր։ Բայց ինչո՞ւ, հակառակ բարօրութեան, կերուխումի, հագուստ կապուստի, հակառակ ամէն, ամէն բանի, ջարդի ու աքսորի, նորէն դայն կը յիշենք միշտ, կը ցանկանք անոր, կը տառապինք անոր կարօտով, երջանկութիւն, օր ու արեւ չունինք առանց անոր։ Հաւանաբար ան արիւն է։ Կեանքն իսկ։ Մեր նախնիներուն փոշին ու նշխարը։ Եւ անոնց ձեռակերտ շէնքերը եւ պատմութիւնը հոն։ Եւ այդ ամէնը ներկայ է մեր մէջ, ամէն տեղ ու կը խանդարէ ճոխ սեղաններն անգամ։ Կը փորձես խնդալ, բայց խեղկատակութիւն է ան։ Խնդալու փորձ մը միայն։ Կը փորձես։ Արցունք է ժպիտն անգամ։ Ու միտքդ ի վար ու հոգիիդ մէջ, կը հառաչես, արցունքդ կլլելով.

— Ա՜խ Հայրենիք ....

Եւ այս պարագային՝ ա՜խ Մելիտինէ (Մալաթիա)։

ԵՐՈՒԱՆԴ

«Ցառաջ»ի 25ամեակը

Տարագրութեան մեր ներկայ պայմաններուն մէջ հայապահպանման, գրչութեան զարգացման, լեզուի հարազատութեան պահպանման եւ ազնուացման մէջ, արտասահմանի հայ մամուլին շատ բան վերապահուած է։

Հայ ազատական մամուլն է, որ պայքար կը մղէ ներքին եւ արտաքին այն բոլոր վտանգներուն դէմ, որոնք կը ջանան խեղաթիւրել մեր ազգային դիմագիծը եւ կը սպառնան մեր գոյութեան։

Փարիզի մեր պաշտօնակից «Ցառաջ»ը քսանեւհինգ տարի աննահանջ արիութեամբ եւ ազնուական նախանձախնդրութեամբ հնչեցուց ազատագրական պայքարի շեփորը թէ՛ Ֆրանսայի եւ թէ սփիւռքի ամէն մէկ անկիւնը, ուր ափ մը հայութիւն ծուարած գոյութեան պայքար կը մղէ՝ ապագայ վառ յոյսերով առլցուն։

Քսանեւհինգ տարի շարունակ ան եղաւ ֆրանսահայ կեանքի իրական հայելին՝ միշտ երիտասարդական կորովով եւ միշտ երիտասարդութեան հետ։

Քսանեւհինգ տարի շարունակ ան զօրավիգ եղաւ գրչի մշակներուն եւ հիւրընկալեց իր էջերուն մէջ արժէքաւոր գրիչներ, որոնք միշտ արթուն եւ արդիական, խօսք մը ունեցան ըսելու եւ միտք մը ունեցան յայտնելու։

Հայ լեզուի, իր խօսքով մայրենիքի, մաքրութեան, զտման, ճոխացման եւ գեղեցկութեան ի խնդիր անողոք եղաւ ան, չմոռնալով իր գնահատանքը տալ լեզուական այն ստեղծագործութիւններուն, որոնք պատկերաւոր էին, գունագեղ եւ իմաստուն։

Ան դէմ կեցաւ ու կը կենայ այն պարտուողական ոգիին, որ վարակած է մեր շատ մը տխրօսաւոր ու վեղարաւոր «իմաստուն»ները, որոնք անընդունակ եղան ճիգ մը ընելու ազգաշինութեան աշխատանքին մէջ։

Այսօր ալ, երբ արտաքին մահացու խորշակները խամրեցնելու կը միտին մեր հիմնական ցեղային արժէքները, կ՚ուզեն թաղել հայ ժողովուրդի ազատագրական տենչն ու հեւքը, «Ցառաջ» կանգնած է դէմ յանդիման եւ պատուար քաջած կործանիչ այդ հոսանքներուն եւ քաղաքականութեան դէմ։

«Ցառաջ» պարտութիւն չճանչցաւ եւ ահա իր քառորդ դարու պատմութեամբ ապացուցուց, թէ իր հաւատքը անխորտակելի է հայ ժողովուրդի յաղթական ապագայի վերաբերմամբ եւ Դաշնակցական քոյր օրկաններու հետ միասին արթուն կերպով կը հսկէ մեր ցեղային ու հոգեկան արժէքներուն վրայ։

Անձայն ու անշշուկ «Ցառաջ» տօնեց իր քսանըհինգամեակը։ Քանի մը խմբագրական տողեր՝ բայց անոնք որքա՜ն խօսուն էին եւ գրաւիչ։ Անոնք արձագանգ դտան հորիզոնէ հորիզոն եւ նոր հեռանկարներով զօտեպնդեցին բազմութիւնները ամենուրեք։

Թող շա՛տ ապրի «Ցառաջ»ը։

Որպէս հեռաւոր Քալիֆորնիոյ իր մէկ պաշտօնակիցը, ջերմօրէն կը շնորհաւորենք զինք եւ իր անխոնջ խմբագիրը, ընկեր Շաւարշ Միսաքեանն եւ իր նոյնքան անխոնջ ու նախանձախնդիր աշխատակիցները, նորանոր նուաճումներ մաղթելով իրենց տաժանքոտ բայց գրաւիչ ասպարէզին մէջ։

(Խմբագրական ԱՍՊԱՐԷԶի, 20 հոկտ.)

ՀԱՅԱՇԱՏ ՇՐՋԱՆ ՄԸ ՍՈՒՐԻՈՅ ՄԷՋ

Գամըշլը

Գամըշլը, Ճէզիրէի ամենամեծ եւ նշանաւոր առեւտրական կեդրոնն է, որ կը գտնուի Սուրիոյ արեւելեան կողմը, լայնարձակ տափաստանի մը վրայ։ Պատմական հին Մծբին քաղաքը կը գտնուի Գամըշլըի հիւսիսային կողմը։ Անոր աւերակներուն վրայ — բլուրի մը բարձունքը — հիմնուած է աբաբաբնակ գիւղ մը, իսկ Թուրքիոյ սահմանէն ներս մնացած մասը վերածուած է գիւղաքաղաքի մը։ Հոս է որ ապրած է Ս. Յակոբ Մծբնայ Հայրապետը։

Ճաղճաղ գետի անմաքուր ջուրը, որ հիւանդութեան բոյն էր, այժմ փոխարինուած է տուներու մէջ հաստատուած ջրհորներով։ Քաղաքին մէջ մէկ տարուան մէջ շինուած են 500է աւելի տուներ, որոնց մէկ երրորդը արդիական։ Գլխաւոր բոլոր ճամբաները կպրապատ են։ Բացի հեռաւոր թաղամասերէ, քաղաքը օժտուած է ելեկտրական հոսանքով։

Ամբողջ Ճէզիրէի ընդարձակ տափաստաններուն մէջ, ամենամեծ երկրագործական կեդրոնն է Գամըշլըն։ Ամուտայէն Գամըշլը 28 քիլմ. է, Գամըշլըէն Թէլ Քէօչէք՝ 150 քիլմ., մինչեւ Սինճարի կողերը եւ Հասիչէի հիւսիսային սահմանները՝ 125 քիլմ.։ Բազմաթիւ մեքենաշարժ արօրներ կ՚աշխատին օրն ի բուն։ Քաղաքին լաւագոյն շուկաները գրաւուած են մեքենագէտներու աշխատանոցներով։ Բոլորին համար ալ գործ կայ։

Զարգացած է նաեւ պարտիզպանութիւնը։ Մօտակայ քրտաբնակ գիւղերը անասնաբուծութեամբ կը զբաղին։ Իւղը, պանիրը, մածունը եւ մեղրը առատ են։

Գամըշլըի բնակչութեան թիւը 25—30 հազար է։ Հոս, բացի առեւտրականներէ, կը գտնուին նաեւ հարուստ հողատէրեր, որոնցմէ իւրաքանչիւրը տարին առնուազն հազար պարկ կամ աւելի կը ցանէ, յաջորդ տարին ստանալով տասնապատիկը։

Բնակչութիւնը օրէ օր կը բազմանայ եկուոր գործաւորներով։ Վերջին տարիները հարիւրաւոր հայ երիտասարդներ գացած են Գամըշլը եւ գործի լծուած։ Անցեալ տարուան անգործութիւնը վերջ գտած է։

Ներկայիս Գամըշլըի մէջ բնակութիւն հաստատած են 800է աւելի հայ (լուսաւորչական) ընտանիքներ (ներգաղթի ատեն անոնց թիւն էր հազար), առանց հաշուելու դուրսէն եկողները, որոնք արձանագրութիւն չունին փոխանորդարանի մայր տոմարին մէջ։

Հալէպէն վերջ ամէնէն հայաշատ կեդրոնն է Գամըշլըն, որ ազգային տեսակէտով շատ լաւ կազմակերպուած է։ Ընտանիքները նախանձախնդիր են հին աւանդութեանց, իսկ երիտասարդները գործունեայ եւ խանդավառ են, լծուած՝ շինարար աշխատանքի։ Հայկական գրեթէ բոլոր թերթերը կարելի է գտնել։ Շատ մը երիտասարդներ երեք չորս թերթի բաժանորդ են։ Մասնաւորապէս նոր սերունդը զարգանալու ձգտումը ունի։

Բացի հայկական թերթերէ, նոր հրատարակուած բոլոր գիրքերու առաջին յաճախորդները կը գտնուին այնտեղ, գիտական եւ գրական նորութեանց հետեւելով, մտաւոր ու հոգեկան զարգացում ունենալու համար։

Ազգային փոխանորդարանը ամբողջ ճէզիրէի շրջանին համար Առաջնորդարանի դերը կը կատարէ: Փոխանորդն է Տաճատ վրդ. Ուրֆալեան, որ թէ կազմակերպած է գաղութը եւ թէ կրթական մարզի մէջ յառաջդիմելու կորով ներշնչած: Յարաբերութիւններ մշակած է օտար կրօնական պետերու եւ կառավարական բարձր պաշտօնատարներու հետ:

Թաղական Խորհուրդը, որ կը բաղկանայ եօթը ժրաջան անդամներէ, նպատակ ունի ձեռք առնել կրթական գործը:

Ազգ. վարժարանը, անցեալ տարի, մանկապարտէզին հետ միասին ունէր 482 սան - սանուհիներ, մէկ տնօրէնով, չորս ուսուցչուհիներով եւ եօթը ուսուցիչներով: Կրթական նախարարութիւնը ամէն տարի կը տրամադրէ արաբ ուսուցիչ մը: Թաղականութիւնը արաբագէտ հայ ուսուցիչ մը եւս վարձած է:

Սուրիահայ Օգն. Խաչի Շրջ. Վարչութեան ծրագրած Ուսանողական Տան շինութիւնը չէ իրագործուած: Ամերիկայէն այս նպատակով ղրկուած հազար տոլարի հիմնադրամը կը մնայ Շրջանային վարչութեան մօտ:

Դպրոցի ելմտացոյցը կը հաւասարակշռուի աշակերտներու վճարումներով եւ Օգն. Խաչի մնայուն նպաստներով:

Գամըշլըի ազգ. վարժարանէն զատ կան նաեւ ուրիշ 9 դպրոցներ, որոնց երեքը միայն մահմետականներուն կը պատկանին, մնացեալը քրիստոնեայ համայնքներու դպրոցներն են:

Այս ինը դպրոցները ունին 2435 աշակերտներ, 88 կրթական մշակներով:

Պատանեկան Միութիւնը ունի 30 անդամ, որոնք, վարիչ Յովսէփ Գալուստեանի շունչին տակ կը ստանան ազգ. դաստիարակութիւն: Երկու շաբաթը անգամ մը տեղի կ'ունենան դասախօսութիւններ ազգ. պատմութեան եւ մեր նորագոյն ազատագրական պատմութեան մասին եւ կը կատարեն արշաւներ: Այս միութիւնն է որ ամէն տարի կը կազմակերպէ հրապարակային տօնական հանդիսութիւնները:

Զաւարեան գրադարանը ունի մօտաւորապէս 200 ընտիր հատորներ, ինչպէս եւ «Հայրենիք Ամսագրի», «Հայ - Բոյժ»ի եւ «Նայիրի»ի հաւաքածոները:

Հ. Մ. Ը. Մ.ը ունի 180է աւելի անդամներ, 100 սկաուտներ եւ 40 գայլիկներ: Ֆութպոլի Բ. կարգի խումբը այս տարի ստացաւ երկրորդական կարգի բաժակ, Հալէպի միջմասնաճիւղային մրցումներուն մէջ: Ունի նաեւ ֆութպոլի երեք ուրիշ խումբեր: Սեփական ակումբի կողքին, մօտ օրէն պիտի ունենայ նաեւ սեփական մարզադաշտ: Կայ 18 հոգիէ բաղկացած ֆանֆարի խումբ եւ փինկ - փոնկի սեղան: Ցղկած է պասքէթպոլի խաղավայր մը:

Օգնութեան Խաչը ունի 200է աւելի անդամներ: Կանացի կուռ կազմակերպութիւն մըն է: 40 արծուիկներու համար կայ մասնաւոր խորհուրդ մը: Արծուիկները, ամէն տարի, Հ. Մ. Ը. Մ.ի սկաուտներուն եւ գայլիկներուն հետ կը մասնակցին տողանցքներուն եւ կը կազմակերպեն պտոյտներ: Օգն. Խաչի վարչութիւնը կը պահէ 40 չքաւոր սան - սանուհիներ, ոչ միայն կրթական վճարումները, այլեւ գրենական պիտոյքները հոգալով: Որով, տարեկան ելմտացոյցին 50 առ հարիւրը կը յատկացնէ կրթ. գործին եւ 20 առ հարիւրը առողջապահականին, միանգամայն օգնելով չքաւոր ընտանիքներու: 1950ին, ունեցած է 3389 սուրիական ոսկի մուտք եւ 3188 ելք: Կազմակերպութեան եկամուտներն են անդամներէ գանձուած անդամավճարները, կաղանդի եւ այլ երեկոյթներու հասոյթները եւ զանազան նուէրներ:

ԶԻՆՉԱԿ ՆՈԹԵՐ

«Զաթը տ'իչնայի»

Վա՛խ եմ ըսեր Արսլանեան արքեպիսկոպոսին: Ըսել է անոր ոտքին տակը ձմերուկի կեղեւ դնել ուզողները աւելի ճարպիկ փրթան, քան անոնք, որ կ'ուզէին զայն միշտ իրենց գլխուն վրայ նստեցնել: Ըսել է ա՛լ համրուած են իր տեղապահական օրերը, եւ ասկէ վերջը Գում Գափուի պատրիարքարանը հեռադիտակով պիտի տեսնէ իր տան կտուրէն:

Անցեալ շաբաթ օր առաւ առաջին դասը: Այսօր պիտի ստանայ վերջինը, երբ պիտի կատարուի նոր պատրիարքի ընտրութիւնը: Եւ վաղը, վերարկուն հագած, դուրս պիտի գայ պատրիարքարանէն, ա՛լ անգամ մըն ալ հոն չմտնելու համար:

Եթէ Աստուծոյ մարդն է, «ճշմարտօրէն եւ ոչ կարծեօք», ինքն ալ մեզի պէս պէտք է ըսէ — «ձայն բազմաց, ձայն Աստուծոյ»: Ըսէ ու այլեւս տեղը տխրիկ ընէ: Ըսէ ու «բազմաց» ձայնը, Աստուծո՛յ ձայնը մտիկ ընէ, — ձայն չհանէ, խելօքնայ, լըջնայ, համակերպի: Եթէ հասկցող մարդ է, պէտք է ըսէ. — «Ձիս չէ՞ք ուզեր, ես ալ ձեզ չեմ ուզեր, գացէք, ինչ ուզէք ըրէք»:

Մինչեւ հիմա բարձր խօսելու եւ ինքզինքը պարտադրելու իրաւունքը ունէր, ըսենք, որովհետեւ մարդ չէր գիտեր թէ ինչ է «բազմաց»ին կարծիքը: Բայց հիմա որ գիտցուեցաւ, պոռալու, հրամայելու եւ սաստելու ամէն իրաւունք կորսնցուցած է այլեւս: Խօսելու եւ հրամայելու կարգը եկած է այժմ «բազմաց»ին: Այն «բազմաց»ին, որ գինքը լուսանցքի վրայ ձգեց աշխարհական քուէներու առաւելութեամբ: Եւ որ կրօնական քուէներով ալ պէտք եղած դասը տուաւ իրեն:

Իմացէք որ կրօնական պատուիրակներու ընտրութեանց մէջ ալ, հոգեվարք տեղապահը մնացած է յատակը: Երկու տասնեակ քահանաներ իրմէ աւելի քուէ առած են:

Եթէ ես եղած ըլլայի անոր տեղը, այս չառաչուն ապտակներէն վերջ գետինը կը մտնէի: Ազգին ալ, պատրիարքարանին ալ քէն կ'ընէի: Արիւն ձեր՝ ի գլուխ ձեր կ'ըսէի ու մէկ կողմ կը քաշուէի: Թեկնածութիւնս անգամ կը վերցնէի պատրիարքական ընտրելիներու ցանկէն: Գոնէ խաղքութիւնը իր լրումին չէր հասներ, կէս՝ ճամբան կը մնար: Ի՛նչ կայ որ: Բան մըն էր եղաւ: Բախտախաղ մըն էր խաղաց ու վրայ տուաւ: Փակիլ ուզեց՝ չփակաւ: Ջուրին վրայ մնալ փորձեց՝ չկրցաւ: Ալիք մըն էր զարկաւ քթին բերնին ու քշեց, տակը առաւ:

Եւ հիմա՞: Ասկէ վերջը դէթ պիտի խելօքնա՞յ կ'ըսէք: Թէ՞ այս անգամ ալ պիտի պարզէ... Փափա Էֆթիմի դրօշը եւ պիտի դառնայ — Պետուշի որակումով — Տէր Գէորգ մոլլա:

Է՛, չեղած բաներ չեն: Արդէն մէկ ատիկա մնաց: Այդ ալ որ ընէ, այն ատեն, ամենայն ինչ կատարեալ կ'ըլլայ:

Շիտակը, մեղքնալս կուգայ, որովհետեւ իրապէս մեղքնալիք վիճակ ունի Թէքիրտաղի եւ Ատանայի երբեմնի «մուրախսյաս»ը: Այդ նկատումով ալ եւ իր հպարտութեան վերջին շուշուրթը դէթ փրկելու մտահոգութեամբ, պիտի թելադրէի իրեն՝ իր պաշտօնական անկման օրը դէթ օրինակել այն Աստափաղարցին, որ Իզմիթի մէջ էշէն վար ինկածին պէս, իր շուրջը հաւաքուած ու խնդացող «բազմաց»ին կը նայի եւ կը բացագանչէ.

— Ի՛նչ կը խնդաք, է՛, ես զաթը տ'իջնայի...

Այդպէս ըրէ, Սրբազան, որպէսզի «բազմաց»ը քիչ մը աւելի խնդայ...

ՏԻԹԻՔԹԻՎ

Կ. Մոմճեանի նկարահանդէսը

Ժրաջան երիտասարդ մը, որ մեզի կ'երեւի դարձեալ իրեն այնքան ընտանի «Կալըրի տը լա Սիթէ»ին մէջ: Համեստօրէն, փոքրիկ ցուցահանդէս մը կը նկատէ այս մէկը, կազմակերպուած երկրորդ անգամ տարուան մը ընթացքին, բարեկամներու թելադրութեան վրայ: Իր կտաւներու համրանքը կը բաղկանայ այս անգամ 35 կտորներէ:

Զուարթ են եւ անրջային Փարիզի «սիրելի անկիւն»ներու այս նկարչին գոյները, որոնք մեր սիրտը կը բանան իրենց խաղաղաւէտ պայծառութեամբ: Երկար յամեցած է ան Սէնի երկայնքին, յետոյ կարծես ձանձրացած տղմուտ ջուրերէն, քայլերն ուղղած է դէպի Լոյս Քաղաքին քառուղիները, մտած է խոնարհ փողոցները ու վերջապէս կանգ առած է ծաղկազարդ պարտէզներու առջեւ:

Առանձնայատուկ հմայք մը ունի իր Vert Galantը, ամրան գեղեցիկ օրերուն, անոր թաւշեայ կանանչը իր զուարթութիւնը կը տարածէ անապական ջուրերուն վրայ: «Թիւըլըրիի պարտէզը» Փարիզի տանտիկիններու պարապոյթներուն մէկ էջն է, անփոյթ, կամչոտ եւ երազուն: Խորհրդանշական կոթողին վերեւ, կապոյտ է երկինքը իր «Շաթըլէ»ին, կոււախնձոր դարձած երկու գեղարուեստի սիրահարներու միջեւ իր վճիտ գեղեցկութեամբ:

Մոմճեանի այս վրձինի խաղերը գուցէ քիչ մը հպանցիկ եւ միօրինակ թուին մաքրակրօն քննադատներուն: Երիտասարդ նկարիչը սակայն ուզած է կարծէք ժխտել այս տեսակէտը: Այս անգամ, ուրեմն, ան մեզի կը ներկայանայ աւելի խիտ, ինքնատիպ եւ տպաւորիչ ուժականութեամբ մը գինուած: Կը դիտեմ իր Saint Julien le Pauvre թըշուառ տուները, ծառերու կանանչութեան մէջ սքօղուած Նոթր Տամի ետեւէն, ուրկէ կարծես կը վերյառնեն երանելի անցեալի մը վարդերանգ երազները: Մթնշաղը պատած է Ռէփիւպլիքի հրապարակը, պարտէզներու կամ Սէն Մարթէնի պոհեմական թաղը:

Մանիշակագոյն մթնոլորտին մէջ, կարմիր ծաղիկները խորհրդաւոր հմայք մը կը ստանան եւ Շան զ'Էլիզէի պարտէզներու թափառիկները կը խուսափին ստուերի պէս: Տերեւաթափ, ամայութիւն, մռայլ ջուրերուն մէջ լքուած նաւեր:

Ձմեռը իջած է Vert - Galantի վրայ: Կլայագոյն ամպերուն ներքեւ, անանուն տրտմութիւն մը պարուրած է կամարակապ կամուրջը, մերկ ծառերն ու մամրերանգ ջուրերը: Զբօսանաւերու անկնկալ պերճանքը, այս հմայաթափ բնութեան առընթեր, զարմանալի հակասութիւն մը կը կազմէ: Մասնաւորաբար այստեղ երեւան կուգայ կազմուած արուեստագէտի մը նկարագիրը:

Այս անգամ, ցանցառ այցելուներ ունեցաւ օտար քննադատներէն, որովհետեւ միջանկեալ ցուցահանդէսի մը համար քաշուած էր ան հրաւէր ղրկելու ֆրանսական մամուլին: Բայց եւ այնպէս, այն ինչ որ ունեցաւ իբր քննադատութիւն, քաջալերական է իր արուեստին համար:

« Լը Մոնտ»ի 14 Նոյեմբեր թիւին մէջ, օրինակի համար, Ֆրանսուա Տիփրէ կը գրէ. — «Կարապետ Մոմճեան կարող է հմայուած ըլլալ Արեւելքէն, բայց Փարիզն է որ զինքը կը կապէ իրեն: Ճաճանչաւէտ Փարիզ մը, քիչ մը շփոթեցնող մութ երկնքի մը տակ, այլ վճիտ, ճշգրտող Փարիզ մը, որ ձեզի տարբեր լոյսի տակ երեւան կը հանէ Փլաս Քլիշին կամ Թիւըլըրիի աւազանը»:

Կը ցանկանք իրեն նոր յաջողութիւններ:

ԱՐԱՄ ՊԵՏՐՈՍԵԱՆ

«ՅԱՌԱՋ»Ի ԹԵՐԹՕՆԸ (11)

ԼՐՏԵՍ ԿԻԿԵՐՈՆ ԱՆԳԱՐԱՅԻ ՄԷՋ

(Գրեց՝ գերման դեսպանատան կցորդ ՄՈՅԶԻՇ)

Դ. — ԵՐԿՈՒ ԹԱՓԱՌԱԿԱՆՆԵՐ

Ամէն պարագայի, որոշած էի կարելի արագութեամբ վերջացնել այդ խօսակցութիւնը եւ հեռացնել այդ մարդը որ գիշերային հանդիստս կը խանգարէր:

Մտայ հիւրասրահ զոր կնոջական ձեռք մը յարդարած էր փափկօրէն: Ծանր վարագոյրները քաշուած էին: Վառուած էին միայն երկու փոքր լամբարները, որոնք մտերմիկ մթնոլորտ մը կը ստեղծէին:

Լոյսերէն մէկուն մօտ, խորունկ թիկնաթոռի մը մէջ նստած էր մարդ մը, բայց լոյսը կ'իյնար միայն իր վարի անդամներուն վրայ եւ դէմքը պահուած կը մնար մթութեան մէջ:

Մարդ մը նստած էր ուրեմն այնտեղ, այնքան անշարժ, որ կարծես կը քնանար:

Բայց արթուն էր, մարդուն անշարժ ստուերը, որ նստելէ աւելի՝ ինկեր էր հանդստաւէտ թիկնաթոռին մէջ: Կենդանացաւ եւ ոտքի ելաւ:

— Ո՞վ էք դուք, ըսաւ ինծի ֆրանսերէն, դէմքս զննելով:

Նոյն ձեւով պատասխանեցի:

— Պարոն Եէնքէին կողմէ կուգամ:

Գիլխու հաւանութեան նշան մը ըրաւ: Դէմքը, զոր կրնայի այժմ լոյսին մէջ տեսնել, թեթեւօրէն խաղաղեցաւ կարծես:

Դէմքն էր այդ, մօտ յիսուն տարեկան մարդու մը, որ ունէր լայն, ցցուն ճակատ մը, սեւ ցանցառ մազեր եւ ակնակապիճներուն խորը թաղուած երկու մութ աչքեր, որոնց մտատանջ նայուածքը մեծ ջղայնութիւն մը կը մատնէր: Երկու խոր ակօսներ կը մեկնէին քիթին արմատէն, իջնելով մինչեւ բերանին անկիւնները: Կզակը չեշտուած էր. կամապաշտ եւ գրեթէ կոպիտ: Հագուածքիտ կորով մը կ'արտայայտէր ան: Պզտիկ քիթը, թեթեւօրէն տափակցած, ուռած պինչեր ունէր: Արագ ակնարկ մը նետելէ վերջ այդ դէմքին, ըսի իրովի:

«Ընդհանուր առմամբ համակրելի չէ, ինչ տարօրինակ դէմք է, լերկ եւ եռանդուն միանգամայն»: Աւելի վերջ, խորհեցայ թէ այդ մարդը պիտի կարենար նաեւ խեղկատակ մը ըլլալ, որովհետեւ ունէր դէմք մը որ կարող է կեղծել ու ծածկել, որ գիտէ խնդալ՝ տառապելու ատեն: Դիմակի նման էր այդ դէմքը. բայց դիմակ մը, որ քիչ մը սահած է մէկ կողմ ու թոյլ կուտայ որ տեսնէք կիրքն ու անձկութիւնը:

Աննշան դէմք մը ըլլալէ հեռու էր ան անկասկած, թէեւ այդ պահուն, չկրցայ ճշդել թէ ինչ բանի մէջ կը կայանար իր արտասովոր նկարագիրը: Լռութիւն կը տիրէր քանի մը երկվայրկեանէ ի վեր: Ժամանակը կ'երկարի միշտ, երբ երկու հոգի առաջին անգամ կը հանդիպին իրարու: Եւ այդ առաջին երկվայրկեանները յաւիտենականութիւն մը թուեցան:

(Շար.)

«ՅԱՌԱՋԻ ԲԱԺԱՆՈՐԴՆԵՐՈՒՆ

Շուտով կը վերջանայ **1950**ը: Անախորժ անակընկալի մը առջեւ չգտնուելու համար, կը խնդրենք օր առաջ փակել առկախ հաշիւները:

Անշուշտ գիտէք որ եւրոպական թերթերը սովորութիւն չունին ապառիկ բաժանորդ ընդունելու:

ՍՈՎԵՏՆԵՐԸ ՎԷԹՈՅԻ ԵՆԹԱՐԿԵՑԻՆ ՔՈՐԷԱՅԻ ՄԱՍԻՆ ՏՐՈՒԱԾ ՈՐՈՇՈՒՄԸ

Ապահովութեան Խորհուրդի նիստին մէջ, Սովետները վեթոյի ենթարկեցին վեց պետութեանց ներկայացուցած այն առաջարկը, որուն համաձայն կարմիր Չինացիները պէտք է Քորէայէն ետ քաշէին իրենց ուժերը: Խ. Միութիւնը 47րդ անգամն էր որ կը գործածէր վեթոյի իր իրաւունքը: Քուէարկութեան մասնակցեցան Խորհուրդի 10 անդամները միայն: Ինը պետութիւններ քուէարկեցին թեր, Խ. Միութիւնը՝ դէմ, իսկ Հնդկաստան չմասնակցեցաւ: Պ. Մալիք յայտարարեց թէ իր քուէն վեթոյի ուժը ունի:

Նախ քան այս քուէարկութիւնը, Խորհուրդը մերժեց ռուսական երկու առաջարկներ,— Մ. Նահանգները պէտք է պարպեն Թայվանը (Ֆորմոզան) ու դարձեալ, Մ. Նահանգները պէտք է հեռանան Քորէայէն եւ պատժական միջոցներ ձեռք պէտք է առնել անոնց դէմ, Ֆորմոզան գրաւած ըլլալնուն համար:

Բրիտանական ներկայացուցիչը, Սըր Ճէպպ, այս առթիւ խիստ ազդարարութիւն մը ուղղեց Փեքինի կառավարութեան, ըսելով որ Փեքինի չահերը պիտի տուժեն եւ չարաչար պիտի տուժեն, եթէ չարունակուի չինական ուժերու Քորէա առաքումը: «Անդառնալի որոշում մը տալէ առաջ, պիտի ուզէի որ Փեքինի կառավարութիւնը երկար խորհէր: Կիրքը գէշ խորհրդատու մըն է: Իսկ չահագրգռուած շրջանակներու տուած խորհուրդները, աւելի գէշ խորհրդատուներ կրնան ըլլալ: Չինաստանի կարմիր կառավարութիւնը դժբախտաբար կլանուած է բոլորովին Մոսկուայի քարոզչութեամբ, բան մը որ Սովետներու շահերուն միայն կրնայ ծառայել եւ ոչ թէ անոնց ազդեցութեան տակ գտնուող համայնավար պետութեանց»:

Խորհրդային վեթոյէն վերջ, չինական ուժերու Քորէայէն հեռացման հարցը անմիջապէս պիտի փոխանցուի ՄԱԿի ընդհ. ժողովին, ուր վեթոյի գործածութեան կարելիութիւնը չկայ: Ընդհ. ժողովը, հաւանաբար այսօր պիտի սկսի քննել այս կարեւոր խնդիրը:

ՅՈՒՆԱԿԱՆ երեսփ. ժողովին մէջ, նախկին վարչապետ զօր. Փլասթիրաս առաջարկեց պալքանեան զինակցութիւն մը կնքել Յունաստանի, Թուրքիոյ եւ Եուկոսլաւիոյ միջեւ, պատահական ամէն յարձակում միասնաբար կարենալ դիմագրաւելու համար: Բոլոր կուսակցութիւնները խանդավառութեամբ ողջունեցին հելլէն եւ եուկոսլաւ դիւանագիտական յարաբերութեանց վերահաստատումը:

ՎԻՃԱԲԱՆԱԿԱՆ ՀԱՒԱՔՈՅԹ

Հ. Յ. Դ. Նոր Սերունդի Կեդր. վարչութիւնը կը հրաւիրէ Փարիզի շրջանի բոլոր անդամները ընդհ. հանդիպումի մը, այս չաբաթ գիշեր, Studio Colibri, 19a rue Caumartin, ժամը 8.30ին: Նիւթ վիճաբանութեան՝ «Ի՞նչ ձեւով կարելի է առաւելապէս օգտակար ըլլալ հանրութեան: Անհատապէ՞ս թէ հաւաքաբա՞ր»:

SOCIÉTÉ FRANCE - CAMEROUN

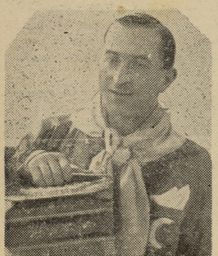
24 rue d'Enghien, Paris (10) Tél. Pro. 82-38

Կը փնտռէ երկու հայ երիտասարդներ, մէկը Փարիզ կեդրոնին, միւսը Cameroun իրենց վաճառատունը ղրկելու համար: Երկուքն ալ պէտք է լաւ ֆրանսերէն, հաշուակալութիւն եւ թղթակցութիւն գիտնան:

Դիմել նամակով կամ անձամբ ժամը 14—17:

Coll Cerda

եւ իր վայելչագեղ «կօշօ»ները, սպանիացի նշանաւոր երգիչ **MARIO ROMERO**ի եւ **Rumba - Samba** խումբին հետ նաեւ պրազիլիացի անուանի փողահար MARTIN PASTERIS

George V-էն

վերջ — կրկին

Դեկտ. 2էն

Continentalի մէջ

(Tango)

COLL CERDA

որ իր հրաշալի «կօշօ»ներով (Հարաւային Ամերիկայի ինքնատիպ նուագախումբ) կը չարունակէ իր յաջողութիւնները, ամէնէն մեծ կալաններու մէջ:

ԴԱՇՆԱԿՑՈՒԹԵԱՆ 60ԱՄԵԱԿԸ

Փարիզի մէջ

Կը տօնուի մեծ շուքով Դեկտեմբեր 10ին, կիրակի իրիկուն Mutualitéի մեծ սրահը:

Նախագահութեամբ՝

Ընկեր ՌՈՒԲԷՆ ՏԷՐ ՄԻՆԱՍԵԱՆի

Կը խօսին՝ ընկերներ Շ. ՄԻՍԱՔԵԱՆ, Գ. ԲԱԼԱՅԵԱՆ, Հ. ՍԱՄՈՒԷԼ եւ ՅՈՎԻԿ ԵՂԻԱԶԱՐԵԱՆ:

Մանրամասնութիւնները յաջորդով:

×

Վալանսի մէջ

Դաշնակցութեան 60ամեակը կը տօնուի Դեկտ. 15ին, պատուոյ նախագահութեամբ ծերակուտական եւ նախկին նախարար ՄԱՐԻՈՒՍ ՄՈՒԹԷի:

Մանրամասնութիւնները յաջորդաբար:

×

Մարսէյլի մէջ

Դեկտեմբեր 17ին:

Մանրամասնութիւնները մօտ օրէն:

ԱՅՆՃԱՐԻ «ՅԱՌԱՋ» ՎԱՐԺԱՐԱՆԻՆ ՀԱՄԱՐ

Փարիզէն Տէր եւ Տիկին Արշակ Պագըրճեան, իրենց ողբացեալ մօր Տիկին Պագըրճեանի մահուան երկրորդ տարելիցին առթիւ 1000 ֆրանք կը նուիրեն Այնճարի «Յառաջ» դպրոցին:

Մեծ պարահանդէս

Կազմակերպուած Ալֆորվիլի Ֆ. Հ. Մ. Ը. Մ.ի կողմէ, 2 Դեկտ., չաբաթ գիշեր, ժամը 9էն մինչեւ լոյս՝ Moulin Brûléի պարասրահին մէջ:

Mimi Pinsonի Typique Tango նուագախումբով, (7 երաժիշտ, մէկ երգիչ): Գեղարուեստական ճոխ բաժին, Զաւեշտ եւ անակնկալներ:

Ներկայ կ'ըլլայ հեծելանուրդ Աչոտ Աւետեան:

Հաղորդակցութեան միջոց.— Charenton - Ecolesէն առնել 107 թիւ օթօպիւսը եւ իջնել Moulin Brûlé:

Նոր Սերունդի խնջոյք

Կազմակերպուած Հ. Յ. Դ. Նոր Սերունդի «Ահարոնեան» խումբի կողմէ, կիրակի, 3 Դեկտ. ժամը 4էն 10, Studio Colibriի մէջ, 19a, rue Caumartin: Ընկերական հաճելի մթնոլորտ: Հայկական պար ու նուագ, առատ կեր ու խում մատչելի գիներով:

Կը հրաւիրուին բոլոր Նոր Սերունդի համակիրները:

Այրի Տիկին Արփենիա Տինտիկեան եւ Նիկողայոս Արզումանեան, իր զաւակներուն հետ միասին, սրտի դառն կսկիծով կը յայտնեն իրենց անմոռանալի ամուսնոյն եւ անձնուէր եւ անփոխարինելի բարեկամին եւ աշխատակցին

ՎԱՀԱՆ ՏԻՆՏԻԿԵԱՆԻ

անսպասելի եւ դառնագին մահը, որ տեղի ունեցաւ Նոյ. 29ին:

Յուղարկաւորութիւնը տեղի պիտի ունենայ վաղը, չաբաթ, 2 Դեկտ., կէսօրէ առաջ ժամը 10.30ին, Փարիզի Հայոց եկեղեցին, 15 rue Jean Goujon, իսկ մարմինը պիտի ամփոփուի Thiaisի գերեզմանատունը:

COTE D'AZURԻ ՆՐԲԱՃԱՇԱԿ ՀԱՅՈՒՀԻՆ ՅԱՃԱԽՈՐԴՆ Է **SAVO**ԻՆ

Ներկայիս սքանչելի տաքուկ գիշերանոցներ, անմրցելի գիներով:

ՎԱՃԱՌԱՏՈՒՆԸ ԲԱՑ Է ԱՄԷՆ ՕՐ

13 Ave. Californie, NICE

ՄՈՒՇՏԱԿԱՎԱՃԱՌԱՏՈՒՆ

Ն. ՊՈՒՏԱՔԵԱՆ

21 rue Henri Monnier

Նրբաճաշակ Տիկիններու համար, միակ մուշտակավաճառն է, ՊԱՏՐԱՍՏ ՉԱՓՈՒ ՎՐԱՅ եւ ՆՈՐՈԳՈՒԹԻՒՆՆԵՐ: Արագ եւ խնամուած աշխատանք:

Մէկ անգամուան յաճախորդը կը դառնայ ընդմիշտ յաճախորդ:

Դիմեցէք անգամ մը եւ գոհ պիտի մնաք:

Հեռաձայն TRU. 40-11

Հաղորդակցութիւն՝ métroներ Notre Dame de Lorette, Pigalle եւ St. Georges:

ՅՈՒՇԱՏԵՏՐ

ՄԱՐՍԷՅԼ.— «Քրիստափոր»ի հերթական ժողովը՝ այս չաբաթ, երեկոյեան ժամը 8.30ին, Ակումբին մէջ: Պարտաւորիչ ներկայութիւն: Կը խնդրուի ճշդապահ ըլլալ:

ՎԻԷՆ.— Հ. Յ. Դ. կոմիտէն ընկերական ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ բոլոր ընկերները այս չաբաթ երեկոյեան ժամը 8.30ին, Օհանջանեան Ակումբը: Բոլոր ընկերներու ներկայութիւնը պարտաւորիչ է:

ՓԱՐԻԶ.— Հ. Յ. Դ. «Սեւակ» խումբի ժողովը այս չաբաթ կէսօրէ վերջ ժամը 5.30ին, սովորական հաւաքատեղին: Ճշդապահ ըլլալ:

ՄԱՐՍԷՅԼ.— Հ. Յ. Դ. «Ընկ. Կարօ» ենթակոմիտէի ընդհ. ժողովը այս կիրակի կէս օրէ վերջ ժամը 2.30ին, ընկ. Ս. Թորոսեանի բնակարանը: Բոլոր ընկերներու ներկայութիւնը անհրաժեշտ է:

ՓԱՐԻԶ.— Կապոյտ Խաչի Փարիզի մասնաճիւղի ընդհ. ժողովը այս Երկուշաբթի, ժամը ճիշդ 3ին, Տիկին Զիթունիի բնակարանը, 13 rue Caumartin, métro Opéra կամ Madeleine: Կը խնդրուի միասին բերել անդամատետրերը:

ԱՐԵՒՄՈՒՏՔԻ ԼՍԱՐԱՆԻՆ հերթական հաւաքոյթը այս երկուշաբթի իրիկուն Քաֆէ Րէժանի վերնայարկը: Կարծիքներու փոխանակութիւն՝ Պ. ԿԱՐՕ ԳԷՈՐԳԵԱՆի զեկուցումին շուրջ —«Այսօրուան Գերմանիան»:

ՄԱՐՍԷՅԼ.— Հ. Յ. Դ. Մարսէյլի Շրջ. կոմիտէն ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ՝ այսօր, երեկոյեան ժամը 8ին, «Հայաստան» ենթակոմիտէն, Կիրակի առտու, ժամը 10ին՝ «Արամ» խումբը, իսկ կէսօրէ վերջ ժամը 5ին «Նիկոլ Դուման» ենթակոմիտէն: Այս ժողովներուն ներկայ կ'ըլլայ ընկեր Յ. ՊԱՊԻԿԵԱՆ:

ՄԱՐՍԷՅԼ.— Մարսէյլի Հ. Յ. Դ. վաթսունամեակի տօնակատարութեան յանձնախումբի դիւանին ժողովը այս երկուշաբթի «Ահարոնեան» ակումբին մէջ:

ԲԱՑԱՌԻԿ ԴԱՍԱԽՕՍՈՒԹԻՒՆ ԱԼՖՈՐՎԻԼԻ ՄԷՋ

Կազմակերպութեամբ՝ Հ. Յ. Դ. Նոր Սերունդի, այս երեքշաբթի, Place d'Europeի սրահը: Կը խօսի ընկեր Ա. ԻՍԱՀԱԿԵԱՆ: Նիւթ՝ Հ. Յ. Դ. 60ամեակը: Կը հրաւիրուին մեր ընկերներն ու համակիրները:

Հ. Մ. Ը. Մ.Ի ՏԱՐԵԿԱՆ ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍԸ ՄԱՐՍԷՅԼԻ ՄԷՋ

Այս չաբաթ իրիկուն, ժամը 9էն մինչեւ առաւօտ, Clubի շքեղ սրահներուն մէջ, 51 rue Grignan: Գեղարուեստական բաժնին իրենց սիրայօժար մասնակցութիւնը կը բերեն ջութակահար Պ. ՂԵՒՈՆԴԵԱՆ (1er Prix, Conservatoire de Marseille) եւ երգչուհի Օր. ՏԷՐ ԱՐՍԷՆԵԱՆ: Նաեւ ուրիչ անակնկալներ:

Երկու նուագախումբեր FRANCIS SCOTTի եւ ARMAND GUYի:

Քաջալերեցէք Հ. Մ. Ը. Մ.ը եւ իր մարզիկները:

ԴԵՐԱՍԱՆ ՏՐԴԱՏ ՆՇԱՆԵԱՆ

Իր բեմական 40ամեայ գործունէութեան առթիւ կը ներկայացնէ ՉԱՐՇԸԼԸ ԱՐԹԻՆ ԱՂԱ:

Դեկտ. 3ին, ժամը 20.45ին, Mutualitéի մէջ:

28 rue St. Victor, métro Maubert Mutualité

Մուտքի տոմսերուն գիները 75, 100 եւ 200 ֆր:

Սրահին ջերմութիւնը ապահովուած է:

Կ'ՈՒԶՈՒԻ

Հայ ափիէսէօրի մը քով sur mesureի վրայ աշխատելու համար շատ վարժ գործաւորուհի մը:

Դիմել Tailleur Jean, **109** RUE DUHESME, Paris (18): Métro Jules Joffrin:

ՍՏԻՊՈՂԱԲԱՐ ԾԱԽՈՒ Է

Ճամբորդութեան պատճառով, Փարիզի մօտակայ մէկ արուարձանին մէջ ստիպողաբար ծախու է հանգստաւէտ եռայարկ փավիյօն մը, պարտէզով, կազ, ելեկտրականութիւն եւ ջուր: Չափաւոր գին: Տեղեկանալ «Յառաջ»ի խմբագրատունէն:

ՊԱՌ ԱՐՍԷՆ

57, Rue Bernard de Bois, Marseille

Եթէ կ'ուզէք, պահ մը ձեր հոգերը մոռնալ, այցելեցէք, հանրածանօթ ԱՐՍԷՆԻՆ ՊԱՌԸ, ուր պիտի գտնէք, անմահական օղին, իր բազմատեսակ աղանդերներով: Ինչպէս նաեւ չաբաթ եւ կիրակի օրերը, պիտի վայելէք ՀՌՉԱԿԱՒՈՐ ԹՈՐԳՈՄԻՆ ՆՈՒԱԳԸ:

Imprimerie DER AGOPIAN 17 rue Damesme - (13)

Le Gérant : A. NERCESSIAN

ՕՐԱԹԵՐԹ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH — Fondé en 1925 — R. C. S. 376.286

Directeur-Propriétaire : SCH. MISSAKIAN

17, Rue Damesme — PARIS (13)

Վեցամս. 800 փր., Տար. 1600, արտ. 2500 փր.

Tél. GOB. 15-70 Գին 7 Ֆր. C. C. P. Paris 1678-63

Dimanche 3 Décembre 1950 Կիրակի 3 ԴԵԿՏԵՄԲԵՐ

26րդ ՏԱՐԻ — 26e Année No. 6322 — Նոր շրջան թիւ 1733

Խմբագիր՝ Շ. ՄԻՍԱՔԵԱՆ

ՄԵՐ ԽՕՍՔԸ

ԽԱՆՁԻ ՀՈՏ ԿՈՒԳԱՅ

Ազգերու կեանքին մէջ պահեր, պարագաներ կան ուր յօրանջելն անգամ քրէական յանցանք է:

Այդպիսի պարագայի մը առջեւ կը գտնուինք մենք ալ, ինչպէս բովանդակ մարդկութիւնը :

Ահա թէ ինչո՛ւ անհրաժեշտ կը համարինք պարբերաբար կրկնել կարգ մը տարրական գիտելիքներ: Եւ, առաջին առթիւ, արթնութեան, պարտաճանաչութեան հրաւիրել «ուսումնական« կոչուած դասը :

Դժբախտաբար բազմութիւն մը կը կազմեն անոնք որ օրը իրիկուն կ'ընեն յօրանջելով:

Անձնատուր՝ երանաւէտ ծուլութեան մը, անոնք իրենց կրաւորական դիրքովն իսկ տեղի կու տան վրդովիչ թիւրիմացութեանց :

Անոնց մէջ տիպարներ կան որոնց նայուածքն անգամ գոց գիրք մըն է :

Թերեւս իրենք ալ չեն գիտեր թէ ի՛նչ կ'ուզեն: Եւ երբ ժպտին կամ սրտմտին, կը զգաս թէ երկդիմի մարզանք մըն է որ կը կատարեն :

Մէկ խօսքով, ե՛ւ կան ե՛ւ չկան: Ե՛ւ ներկայ են ե՛ւ բացակայ:

Զափազանցութի՞ւն պիտի ըլլար ըսել թէ՝ գրոց - բրոցներու այս դասը յաճախ շատ աւելի վտանգաւոր կը դառնայ, բախտորոշ պարագաներու մէջ :

Իրենց խարխափումները, մէկ աջ, մէկ ձախ դառնալու վարժութիւնները նոյնքան պղտոր ազդեցութիւն կը գործեն հանրային գործունէութեան վրայ :

Որ եւէ բարեացակամութիւն չի կրնար չքմեղացնել այս կարգի տիպարները :

Մանաւանդ որ, ահա նորէն խանձի հոտեր կը թունաւորեն մեր հանրային կեանքը:

Եթէ իրական կրակ ըլլար, բոլորն ալ անմի՜ջապէս ասպարէզ կը նետուէին, զայն մարելու համար: Ինքնապաշտպանութեան բնազդը շարժման մէջ կը դնէր բոլոր ուժերը:

Մինչդեռ խանձը — ինչպէս մաղձը — աւերներ կը գործէ անզգալաբար: Յաճախ անտեսանելի, իրարանցում չի պատճառեր մէկ անգամէն: Եւ թունաւորումն ալ կը դառնայ տեսակ մը բնական վիճակ :

Ո՜րքան ախտանշաններ կը տեսնենք ամէն օր: Եւ ամէն տեղ: Հայկական Սփիւռքի ամբողջ տարածութեան վրայ: Միշտ իբրեւ հետեւանք մտաւորական դասին ապիկարութեան կամ անիշխանութեան:

Երբ գրոց - բրոցներ տէր չեն ըլլար իրենց կոչումին, երբ կը խուսափին պատասխանատուութենէ եւ գործօն աշխատանքէ, ինչո՞ւ կը զարմանաք որ չուարումի մատնուած են տարագիր բազմութիւնները :

Ահա նորէն խառնաձայն մարզանքներ կը կատարուին անոնց գլխուն վերեւ, խանձի հոտեր արձակելով :

Ո՞ր օրուան կը սպասէ այսպէս կոչուած «մտաւորական ընտրանին», դիրք բռնելու եւ չարը խափանելու համար :

Այդ «ընտրանին» ունի՞ որոշ տեսակէտներ, ի խնդիր տարագիր բազմութեանց ինքնավարութեան եւ ապահովութեան :

Պիտի սպասենք որ փոթորի՞կ մը պայթի մէկ օրէն միւսը, որպէսզի յանկարծ սթափին յօրանջողն ու բանդէտը, իրենց պարտականութիւնը կատարելու համար :

Այս հարցումները կը յիշեցնենք իբրեւ ահազանգ, վասնզի ոչ քնացողները համբերանք ունին, ոչ ալ հրձիգները :

Տարրական հայրենասիրութիւնը կը թելադրէ ուշադրութեամբ հետեւիլ դէպքերու ընթացքին, փոխանակ թխածոյ բանաձեւեր արտասանելու :

Տարագիր բազմութիւնները օրօրներ եւ մասալներ չէ որ կը սպասեն գրոց - բրոցներէն, այլ պայծառատեսութիւն եւ յանձնառութիւն՝ որեւէ փոթորիկի պարագային:

Այս մռայլ օրերուն, ո՛վ որ կը փորձէ աչքին պղտորել եւ ճեղքեր բանալ ինքնապաշտպանութեան ճակատին վրայ, իրաւունք չունի Հայրենիքի կամ Հայութեան անունով խօսելու :

Եւ ո՛վ որ խանձի հոտերը կ'անտեսէ, կծկուելով կամ յօրանջելով, պարզապէս բարոյական անձնասպանութեան ճամբան բռնած կ'ըլլայ :

Շ.

ՕՐԸ ՕՐԻՆ

ՏԵՍՆԵ՞Լ ԱՅՍ ԲՈԼՈՐԸ ...

Հանելուկ մըն ալ Քորէայի պատերազմը :

Կարծես տեսակ կը պակսէր սա վերջին Աշխարհամարտին յաջորդող «եօթը խաղաղութեան» տարիներուն համար: Այսքան հանելուկ լուծել՝ հասարակ մահկանացուներուս գործը չէ: Բայց եկէք տեսէք որ Մեծերն ալ մեր օրին են : Անոնք ոչ մէկ բան կրցան լուծել: Ընդհակառակն, այնքան խճճեցին որ, կատարեալ գորդեան հանգոյցի մը վերածուած են այսօր ամէնէն պարզ կարծուած խնդիրներն անգամ :Եւ Աղեքսանդրի սուրը կ'երազեն օրուան իշխանաւորները:

Ազգաժողովի բանակները օր մը կը հասնին 38րդ զուգահեռականին, յաջորդ օրը Մանչուրիոյ սահմանագլուխէն կուտան իրենց լուրերը :

Քսանեւչորս ժամ չանցնիր նորէն զուգահեռականին վրայ են: Ուղղահայեաց գիծով մը բանակը իջած է հորիզոնական դիրքերու վրայ հանգչելու :

Զբօսական պտոյտի մը տպաւորութիւնը պիտի ունենայինք մեր կարդացածներէն, եթէ չարժանկարի պաստառներ չցոլացնէին մեր աչքերուն ճշմարիտ պատերազմի մը բոլոր արհաւիրքը, կիներու եւ մանուկներու խուճապով, գերիներու բազմութիւններով եւ վիրաւորներու կարաւաններով :

Երանի թէ այդ հեռաւոր եւ անծանօթ ափերուն վրայ կատարուած սպանդը սահմանափակուէր օր առաջ, փարատելով նոր աղէտի մը մղձաւանջը :

Տեսնել այդ բոլորը իր փոքր չափովն իսկ եւ մտածել ու գործել նոր աշխարհամարտի մը պատրաստութեան համար, — այս ալ անլուծելի հանելուկ մըն է: Օձի նման ծուարած՝ մարդկային ուղեղի գաղտնի ծալքերուն մէջ : ՍՕՍԻ

ԲԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

1951Ի ՆԱԽԱՀԱՇԻՒԸ Ազգ. Ժողովին յանձնուեցաւ, երկար վիճաբանութիւններէ վերջ: Նախահաշիւը կը բաղկանայ երեք մասերէ, որոնց առաջինը կը վերաբերի զինուորական ծախքերուն (740 միլիառ Ֆրանք): Տուրքերու բաժնին մէջ, յառաջատուական տուրքերէ կրճատելի գումարը պիտի ըլլայ 150.000 Ֆրանք, փոխանակ 120.000ի, թէեւ առաջարկուած էր 180·000: Քսաներկու առ հարիւր համեմատական տուրքը պիտի պահանջուի 360.000 Ֆրանքէն սկսեալ (այժմ 240·000) են.:

Խ. ՄԻՈՒԹԵԱՆ ԱՐԳԵԼԱՐԱՆՆԵՐՈՒ մասին բացուած դատը ուրբաթ օր ալ շարունակուեցաւ: ««Լէթր Ֆրանսէզ»ի (համայնավար) փաստաբանները նորէն աղմկալի տեսարաններ պարզեցին, դատը խափանելու համար, ձեռնհասութեան խնդիր յարուցանելով եւ ամբաստանելով դատախազը՝ Դ. Ռուսէն, որ արիաբար կը պաշտպանէ միլիոնաւոր աքսորականներու դատը, միջազգային քննութիւն պահանջելով: Շաբաթաթերթին փաստաբաններէն Նոռման դիտել տուաւ թէ «ֆրանսական դատարանները իրաւասու չեն դատելու Խ. Միութիւնը, անոր պատժական եւ դատական կարգուսարքը»: Դատավարութիւնը շարունակուեցաւ երէկ, շաբաթ :

60.000 ԱՄԵՐԻԿԱՑԻՆԵՐ զէնքի տակ պիտի առնուին յառաջիկայ Փետրուարին: Ասոնց տասը հազարը օդաչուներ են :

ՅՈՒՆԱՍՏԱՆԻ երեսփ. ժողովը միաձայնութեամբ վաւերացուց օրէնք մը որով կը վերահաստատուին դիւանագիտական յարաբերութիւնները Եուկոսլաւիոյ մէջ: Այս առթիւ նախորդ վարչապետը, Փլասթիրաս, պահանջած էր որ Յունաստան, Եուկոսլաւիա եւ Թուրքիա զինուորական ճակատ մը կազմեն: Կարգ մը թերթերու համաձայն, Մ. Նահանգները կը ջանան գլուխ հանել այս ծրագիրը :

ՔՈՐԷԱՅԻ ռազմաճակատին վրայ ՄԱԿի ուժերուն տագնապալի կացութիւնը կը շարունակուի: Չին համայնավար ուժերու հոսանքը դէպի հարաւ կանդ չէ առած: Ամէն օր նոր զօրամասեր կը նետուին ռազմադաշտ: Վտանգուած կը մնայ ամերիկեան 8րդ բանակը: Քորէայի հիւսիս - արեւելեան ծովեզերքին վրայ է միայն, որ հարաւքորէական զօրաբաժին մը կը շարունակէ յառաջանալ եւ այժմ կը գտնուի սիպերիական սահմանագլուխէն 60 քիլմ. հեռու :

Անգլիա եւ Ֆրանսա կ'ուզեն արգիլել ճիւղէական ռումբին գործածումը

ՖՐԱՆՍԱՅԻ ՎԱՐՉԱՊԵՏԸ ԵՒ ԱՐՏԱՔԻՆ ՆԱԽԱՐԱՐԸ ԼՈՆՏՈՆ ԳԱՑԻՆ

Մեծն Բրիտանիոյ վարչապետը, Պ. Էթլի Ուաշինկթըն պիտի մեկնի վաղը գիշեր օդանաւով: Պ. Էթլի ստիպողաբար պէտք տեսաւ կատարելու այս ճամբորդութիւնը՝ հիւլէական ռումբի գործածութեան մասին նախագահ Թրումընի յայտարարութիւններէն վերջ: Աւելի վերջը տրուած բացատրութիւնները թէեւ մեղմեցին այս վախը, բայց չինական կարմիր ուժերու յարձակողականը տակաւին կը շարունակէ մտահոգել Եւրոպան, Ծայրագոյն Արեւելքի մէջ ընդհանուր բախումի մը սպառնալիքով:

Վարչապետը Ուաշինկթըն պիտի հասնի երկուշաբթի օր եւ բրիտանական դեսպանին հետ խորհրդակցելէ վերջ, երեքշաբթի օր հանդիպում պիտի ունենայ նախագահ Թրումընի հետ :

Պ. Էթլիի հիմնական տեսակէտը այն է, թէ ի գին ամէն բանի պէտք է խուսափիլ ընդհանուր պատերազմէ մը Ասիոյ մէջ, որպէսզի անզէն Եւրոպան, վտանգաւոր կերպով դէմ առ դէմ չգտնուի խորհրդային յարձակման մը պատահականութեան առջեւ: Ֆրանսա եւ եւրոպական միւս երկիրներն ալ անկասկած կը ջատագովեն բրիտանական այս տեսակէտը :

Թէեւ Ուաշինկթընի խօսակցութեանց պաշտօնական օրակարգը ճշդուած չէ տակաւին, բայց կը հաղորդուի թէ խորհրդակցութիւնները պիտի կատարուին չորս գլխաւոր կէտերու շուրջ. —

1) Զինուորական նպատակները Քորէայի մէջ: 2) Չինաստանի դիրքը ՄԱԿի եւ առհասարակ արեւմտեան պետութեանց հանդէպ: 3) Բանակցութիւններ Խ. Միութեան հետ քառեակ հիմերու վրայ: 4) Հիւլէական ռումբի գործածութեան պայմանները :

Մեծն Բրիտանիա կ'ուզէ ամէն գնով սահմանափակել Քորէայի պատերազմը եւ զինադադար մը յաջողցնել Չինաստանի հետ, ՄԱԿի մէջ զայն ընդունելու պայմանով, եթէ համաձայնի ընդառաջ երթալ Քորէայի հարցի կարգադրութեան : Կ'ուզէ նմանապէս լուրջ ճիգ մը եւս ի գործ դնել, հասկնալու համար թէ Խ. Միութիւնը պատրա՞ստ է պարկեշտօրէն բանակցելու միւս երեք մեծ պետութեանց հետ, տարակարծութիւնները հարթելու համար: Եւ վերջապէս ձեռք չզարնել հիւլէական ռումբին, մինչեւ որ անոր գործածութեան մասին արեւմտեան գլխաւոր պետութեանց հետ համաձայնութիւն մը չգոյանայ :

Պ. Էթլիին պիտի ընկերանան բրիտանական բանակի ընդհ. սպայակոյտի պետը, մարաջախտ Սըր Ուիլեըմ Սլիմ, եւ կարգ մը ուրիշ պաշտօնատարներ: Հիւանդութենէն դեռ նոր ապաքինած ըլլալով եւ արտաքին գործերու ստիպողականութեան պատճառով, արտաքին նախարար Պ. Պեւին պիտի չկրնայ ընկերանալ :

× Այս կարեւոր հարցերու շուրջ Մեծն Բրիտանիոյ եւ Ֆրանսայի միջեւ վերջնական համակարծութիւն մը գոյացնելու նպատակով, վարչապետ Պ. Փլեվէն եւ արտաքին նախարար Պ. Շուման որոշեցին իսկոյն Լոնտոն մեկնիլ եւ նախքան Պ. Էթլիի Ուաշինկթըն ճամբորդութիւնը, խորհրդակցիլ անոր հետ: Հանդիպումը տեղի պիտի ունենայ կիրակի օր:

Պ. Փլեվէն, ազգ. ժողովին հաղորդեց իր որոշումը, ըսելով թէ միջազգային տագնապալի կացութիւնը անհրաժեշտ կը դարձնէ այս ճամբորդութիւնը: Այնտեղ, Պ. Պ. Էթլիի եւ Պեւինի հետ քննութեան պիտի առնեն մասնաւորապէս Ծայր. Արեւելքի լարուած կացութիւնը, որ ծանրացած է Քորէայի մէջ չինական միջամտութեան հետեւանքով, եւ վախ կայ որ ունենայ իր անդրադարձը նաեւ այդ շրջանէն դուրս: Պ. Փլեվէն վստահեցուց նմանապէս ազգ. ժողովը, թէ Ֆրանսա պիտի պնդէ յարգել Չինաստանի սահմանները եւ անոր շահերը Հիւսիսային Քորէայի մէջ: Ֆրանսական կառավարութիւնը անհրաժեշտ կը գտնէ Քորէայի պատերազմի սահմանափակումը նոյն իսկ այն պարագային, երբ Չինացիները շարունակեն իրենց յարձակումները, որովհետեւ խնդիրը կապ ունի հիւլէական ռումբի գործածութեան հետ : «Անհրաժեշտ է պաղարիւն մնալ, որպէսզի կարելի ըլլայ ուշադրութեամբ քննել օրինական պաշտպանութեան միջոցներու գործադրութիւնը»:

Շարունակելով իր ճառը ազգ. ժողովին առջեւ, վարչապետը ըսաւ նաեւ, թէ տրուած լրացուցիչ բացատրութիւններն ալ կը հաստատեն, թէ նախագահ Թրումըն միայն կրնայ որոշել հիւլէական ռումբի գործածութիւնը: «Ֆրանսական քաղաքականութիւնը սերտօրէն կապուած է ՄԱԿի տուած որոշումներուն հետ՝ Հիւս. Քորէայի յարձակումը դիմագրաւելու եւ քորէական պատերազ-

(Լուրերու շարունակութիւնը կարդալ Դ. էջ)

ՄԻՔԱՅԷԼ ՆԱԼԲԱՆԴԵԱՆՑԻ ԲԱՆՏԻ ՆԱՄԱԿՆԵՐԸ

(ՄԱՀՈՒԱՆ 120ԱՄԵԱԿԻՆ ԱՌԹԻՒ)

Ա.

Փոքր ի շատէ Հայոց մշակոյթով շահագրգռուող, անոր անցեալին, գէթ մերձաւոր անցեալին մանրամասնութեանց քիչ մը աւելի ծանօթանալու, ծալքերուն քիչ մը աւելի թափանցելու եւ աւելի եւս խորանալու ցանկութեամբ տոգորուած գրասէրը յաճախ կ'անձրկի աղբիւրներու բացակայութեան առջեւ եւ չի գիտեր ո՛ր դուռը ափ առնել իր փափաքին յագուրդ տալու համար:

Չխօսելով հնադարեան հայ մշակոյթին կապուած անցքերը քրքրելու դժուարագոյն եթէ ոչ անհնարին աշխատանքին շուրջ, երբ ուզենք ԺԹ. դարու սկիզբէն մեկնիլ մեր պրպտումներուն մէջ, գործը նոյնքան դժուարին կը դառնայ՝ զանոնք լուսաբանող վաւերաթուղթերու, փաստաթուղթերու, ձեռագիրներու, նամակներու եւ նման տարրերու չգոյութեան հետեւանքով:

Չգոյութենէ աւելի անհետացում մըն է այդ, որովհետեւ կարելի չէ ենթադրել որ մեր մշակոյթին այնքան արդիւնաւոր մասնակցութիւն մը բերող ընտրանիին ձեռքէն ելած չըլլան ձեռագիր մատեաններ, վաւերագրերու պատառներ կամ անձնական նամակներ, որոնք մեծարժէք աղբիւրներ կրնային ըլլալ անոնց գործը, անոնց կեանքի պարագաներն ու արտադրութեան պայմանները պարզաբանելու կարեւոր աշխատանքին համար:

Այդ տարրերը գոյութիւն ունեցած են անկասկած, բայց մեծ մասով անգիտակ եւ անարժան ձեռքերու մէջ ի սպառ փճացած են: Իսկ մաս մը թերեւս կը հանգչի անծանօթ ու մութ անկիւններու մէջ, փոշեթաթախ ու կորստեան մշտատեւ սպառնալիքին ենթակայ:

Մտքերու կապակցութեամբ՝ այս պարագան իրական տառապանք մը կը դառնայ ամէն անոնց, որոնք շաբթէ շաբաթ, ամսէ ամիս եւրոպական մամուլին մէջ կը տեսնեն նոր փաստաթուղթեր, նոր յայտնութիւններ իրենց արդէն իսկ բազմիցս լուսաբանուած մշակոյթին ի նպաստ: Մինչ մերինը դժբախտ է ու լքուած իր ճակատագրին:

Արդարեւ միայն գրականութեան մասին խօսելով, փորձեցէք պրպտումներ կատարել դեռ երէկի յայտնի դէմքերուն՝ Ծերենցի մը, Մուրացանի մը կամ Պարթեւեանի մը կեանքին ու գործին շուրջ եւ պիտի տեսնէք, թէ յաճախ անհարթելի որքան դժուարութիւններու պիտի բախիք: Այս օտար քաղաքներուն մէջ երբեմն նոյնիսկ անոնց տպագրուած գործերը կամ հին պարբերաթերթեր ձեռք անցընելը լուրջ հարց է, ո՛ւր մնաց անտիպ թուղթեր կամ նամակներ երեւան հանելը:

Վերոգրեալ խորհրդածութիւններուն տուն տուող կացութիւնը եթէ մասամբ արդիւնք է հայ մտաւորականութեան մեղադրելի անփութութեան, մեծ մասով սակայն անկասկած յառաջ կու գայ մեր քաղաքական վիճակէն ու մեր անբնականոն պայմաններէն: Հայ գրասէրը զրկուած է գրադարաններու, հաւաքածոներու ընձեռած դիւրութենէն: Իսկ հոս ու հոն գոյութիւն ունեցող սակաւաթիւ հաստատութիւնները դիւրաւ մատչելի չեն դժբախտաբար, հեռաւորութեան եւ ուրիշ դժուարութեանց պատճառաւ:

Հետեւաբար եթէ բարեբախտ առթիւ մը պատահի որ տեղ մը գտնուի մասունք մը, թուղթի պատառ մը մեր մշակոյթին, մեր վարպետներէն մէկուն մասին, այդ մասունքին տիրոջ ու զայն երեւան հանողին հարկեցուցիչ պարտքն է ի լոյս ընծայել զայն եւ տալ հանրութեան, փրկել կորուստէ, փրկել ամէն գնով, նպաստելու համար մեր մշակոյթի փրկութեան, որուն բովանդակ արժէքին շատ ալ չենք գիտակցիր դժբախտաբար:

Անշուշտ մեծապէս գովելի գործ մը կատարած են անոնք՝ որ առենօք ուրախալի ներշնչումն ունեցեր են այդպիսի ձեռագիրներէն մի քանին հրատարակելու պարբերաթերթերու մէջ, փրկելով զանոնք ստոյգ եւ անդառնալի կորուստէ մը: Այդ կարգէն են անկասկած «Ազատն Աստուած»ի հեղինակին բանտի նամակները, գրուած երբեմնի Ս. Փեթերսպուրկի կամ այժմեան Լենինկրատի իրաւամբ տխրահռչակ Պօղոս-Պետրոս բերդի արգելարանէն:

Այդ նամակներէն չորսը տպուած են 1894ին Լոնտոն հրատարակուած «Գաղափար» հանդէսին մէջ: («Գաղափար» եռամսեայ հանդէս գիտական սոցիալիզմի եւ սոցիալական յեղափոխութեան, հրատ. Հնչակեան կուսակցութեան, Սեպտեմբեր 1894, էջ 147 — 156):

Միքայէլ Նալբանդեանցի ծննդեան 120ամեակին առթիւ, թերեւս աւելորդ չըլլայ վերհրատարակել այդ նամակները, դուրս բերելով այդ մոռցուած անկիւնէն, աւելի լայն եւ այժմեան ընթերցող հասարակութեան ներկայացնելու համար զանոնք, ինչպէս եւ թարմացնելու համար յիշատակը Նալբանդեանցի, որուն ծննդեան հարիւրամեակին առթիւ, յարգանքի եւ յիշատակութեան արտայայտութեանց մէջ ժլատ գտնուեցան նման ձեռնարկներու ձեռնհաս կազմակերպութիւնները:

Այդ նամակներու վերհրատարակութեան համար նպաստաւոր պարագայ մըն ալ կայ: Յայտնի է որ 1930ին Երեւան-Պետհրատի միջոցաւ Երուանդ Շահազիզ հրատարակեց Նալբանդեանցի գրչէն ելած նամակները «Դիւան Միքայէլ Նալբանդեանցի» վերտառութեամբ: Արդ, մեր վերեւ յիշած չորս նամակները չեն երեւիր հոն: Պէտք է ենթադրել որ «Գաղափար»ի խմբագրութիւնը ուղղակի նամակներուն բնագիրներն ունեցած է ի ձեռին, պատճառ ըլլալով որ Շահազիզ իր «Դիւան»ը հրատարակած ատեն անտեղեակ ըլլայ անոնց գոյութեան: Հաւանաբար առիթ ալ չէ ունեցած թղթատելու «Գաղափար»ի համարները, որ «Գիտական սոցիալիզմ»ի նուիրուած հանդէս մը ըլլալով հանդերձ, շատ ալ ծանօթ ըլլալու չէ «սոցիալական յեղափոխութեան» գիծէն ներս:

Նամակները, որոնք, ինչպէս կը վկայէ «Գաղափար», ուղղուած են «մի անձնաւորութեան որ Մ. Նալբանդեանցի մտերիմ ու անբաժանելի ընկերն է եղել», մեծապէս շահեկան են իրենց բովանդակութեամբ:

Առաջին երկուքը կը շօշափեն լեզուական հարցեր, ուր Նալբանդեանց կը պարզէ իր տեսակէտները նոր ու արդիական հիմերով հայերէն մը («քաղաքական լեզու մը», ինչպէս կ'ըսէ ինք) կազմաւորելու շուրջ: Շատերս կրնանք համաձայն չըլլալ իր պարզած տեսակէտներուն եւ չենք ալ իրապէս, բայց արժէքաւոր են անկասկած հեղինակի խոր համոզումին, տրամաբանելու առողջ եղանակին եւ կուռ ոճին համար: Ցուցիչ են մանաւանդ իբրեւ վկայութիւն, թէ Նալբանդեանց, իր դժբախտութեան եւ իր արգելարանին մէջ իսկ կորով ու նուիրում ունէր իր ժողովուրդին բերելու իր մեծ տաղանդին նպաստը:

Երրորդը կը վերաբերի կրօնական հարցերու, որոնք որքան ալ մեր օրերու մարդոց համար շահեկան չըլլան, վկայութիւն մըն են սակայն այդ օրերու մտայնութեան եւ դաւանական խնդիրներու կարեւորութեան տեսակէտով:

Վերջին նամակը փորձ մըն է խուսափելու իր թղթակցութեանց վրայ կատարուած ոստիկանական հսկողութենէն եւ գաղտնի կապ հաստատելու դուրսի հետ, ինչ որ ըստ երեւոյթին յաջողած է: Փաստ՝ նամակին գոյութիւնը: Ու նաեւ յուսահատութեան աղաղակ մըն է՝ զինք կաշկանդող բռնութեան տակ:

Դժբախտ ու քինախնդիր հալածանքներու շարք մըն է Նալբանդեանցի կեանքը: Հալածանքներ՝ որոնք երեսուներկու տարեկանին կը բերեն կը նետեն զինք Պօղոս-Պետրոս բերդը, հոն պահելով չորս տանջալից տարիներ եւ ուրկէ դուրս կ'ելլէ հիւծախտաւոր, «առաւել մեռած քան կենդանի», ինչպէս կը գրէ ինքն իսկ, երթալ հիւսիսային ցուրտ անկիւն մը՝ Կամիշինի մէջ քանի մը ամիս վերջ, 1866ին մեռնելու համար, երեսունեւվեց տարեկան երիտասարդ տարիքին:

Նոյն հալածանքներու մէկ տարբերակին ենթակայ պիտի ըլլար նաեւ իր միւս մեծ հայրենակիցը՝ Ռափայէլ Պատկանեան (Գամառ Քաթիպա), թէեւ իր վախճանին մէջ աւելի բախտաւոր քան առաջինը:

Իր ծննդեան հարիւրքսանամեակին առթիւ համառօտ կերպով հետեւինք Նալբանդեանցի կեանքին, իր լայն գիծերուն մէջ, հասնելու համար Պօղոս-Պետրոսի բերդարգելութեան, երբ գրուած են վերոյիշեալ նամակները:

Հոս էական է սակայն չեշտել, որ երկու թուականներ կը տրուին Նալբանդեանցի ծննդեան: Ոմանք 26 Հոկտեմբեր 1829 թուականը կը յիշատակեն, իսկ ուրիշներ 27 Հոկտեմբեր 1830ը (հին տոմար): Վերջին թուականը տրուած է նաեւ Տ. Գրիգորեանցի կողմէ, որ ժամանակակից է անոր եւ 1868ին, Նալբանդեանցի նուիրուած հատոր մըն ալ հրատարակած է:

«Յառաջ» եւս 22 եւ 24 Յունուար 1950ի թիւերուն մէջ «Սովետական Հայաստան» ամսագրի Նոյեմբեր 1949ի համարէն արտատպելով հրատարակած էր յօդուած մը Նալբանդեանցի հարիւրքսանամեակին նուիրուած, Գր. Սարգսեան ստորագրութեամբ: (Այս՝ նոյն Սարգսեանն է, որ անցեալները բացատրեր էր Ստալինի ծխամորճին ծուխին նուիրուած ոտանաւորները):

Յիշեալ յօդուածին հեղինակն ալ Նալբանդեանցի ծննդեան թուական կու տար 8 Նոյեմբեր 1829, որ նոյնն է 26 Հոկտեմբերին հետ, նոր տոմարի վերածուած: Միայն թէ յօդուածագրին ուշադրութենէն վրիպեր է, որ թէեւ մեր օրերուն հին եւ նոր տոմարներու տարբերութիւնը 13 օր է, բայց Նալբանդեանցի ատեն 12 օր էր միայն, հետեւաբար 26 Հոկտեմբերը առ առաւելն 7 Նոյեմբեր կ'ըլլայ եւ ոչ թէ 8:

Եւ ահա աւելորդ ապացոյց մը եւս, որ կը հաստատէ ներկայ գրութեան սկիզբը յիշուած պրպտումներու դժուարութիւնները: Եթէ մեր պայմանները բնականոն եղած ըլլային, ինչո՞ւ կարելի պիտի չըլլար Նալբանդեանցի ծննդեան ստոյգ թուականը ճշդել, քանի որ այդ ծնունդը եթէ ոչ քաղաքապետութեան, գէթ եկեղեցական իշխանութեանց տոմարին մէջ արձանագրուած էր անշուշտ, ինչպէս, էր երբեմն, սերունդէ սերունդ մեզ կ'արձանագրէին «ժամուն քիւթիւկը»: Եւ սակայն, այսօր, մեր ցանկութիւնը անզօր է այլեւս նման ճշդումի մը համար:

Ամէն պարագայի մէջ 27 Հոկտ. 1830 թուականը աւելի հաւանական է, տրուած ըլլալով ժամանակակից յիշատակութիւնները եւ հետեւաբար, հարիւրքսանամեակը, ըստ իս, այս տարի է:

ԲԱԲԳԷՆ ԳԱՎԼԷՋ

ՕՐՈՒԱՆ ՇԱՐԺՈՒՄԻՆ ՀԵՏ

Ականաւոր խաղաղասէր մը

ԿԸ ՊԱՀԱՆՋԷ ԳՈՐԾԱԾԵԼ ՀԻՒԼԷԱԿԱՆ ՌՈՒՄԲԸ

Անցեալները «Յառաջ»ի մէջ ամփոփեր էինք անգլիացի քաղաքագէտ Սըր Տաֆ Քուփըրի մէկ յօդուածը, որ կը ջատագովէր հիւլէական զէնքին գործածութիւնը իբրեւ խաղաղութիւնը ապահովելու կարեւոր միջոց: Ձայն տալով այս յօդուածի մէջ արտայայտուած մտքերուն, անգլիացի ականաւոր գրագէտ մը Պ. Ա. Միլն եւս կը ջատագովէ այս տեսակէտը յօդուածի մը մէջ: Ահաւասիկ ամփոփումը:

— Այս յօդուածը կը գրեմ իբրեւ ջերմ խաղաղասէր մը 1910էն ի վեր: Այդ թուականին, խաղաղասիրութիւնը կը ծաղրէին, որովհետեւ մինչ այդ բոլոր պատերազմները մղուած էին Բրիտանիայէն դուրս եւ մարդիկ, թէեւ սուր, բայց տարամերժ շահագրգռութեամբ մը կը հետեւէին անոնց: Ճիշդ է որ բրիտանացի զինուորներ ալ կը սպաննուէին, բայց ատիկա անխուսափելի էր գաղթային գրաւման համար: Փոքրաթիւ մարդիկ միայն խորապէս կը մտածէին պատերազմի մասին, որովհետեւ քիչերը ունէին անոր փորձառութիւնը: Հետեւաբար, մեծ մասը խաղաղասէրները կը նկատէր «գաղափարապաշտներ» եւ հաւանաբար բուսակերներ:

1919ի վերջերը գրեթէ ամէն մարդ խաղաղասէր էր տեսականօրէն եւ անոնց կէսը խաղաղասէրներ էին գործնականի մէջ: Անոնք կը յուսային թէ Ազգերու Դաշնակցութեան միջոցով պիտի կրնան վերջ տալ պատերազմներու:

Գաղափարի այս փոփոխութիւնը արդիւնքն էր աննախընթաց պատերազմի մը փորձառութեան: Պատերազմը այլեւս պարզ արկածախնդրութիւն մը չէր կանոնաւոր զինուորներու եւ կամաւորներու համար, այլ անոր ենթակայ էին բոլորը:

1945ին, խաղաղասիրութիւնը ամբողջ երկրին քաղաքական տեսաբանութիւնն էր: Բազմաթիւ կեանքերու ոչնչացումն ու այնքան գեղեցկութեանց փճացումը նոյն ինքն բրիտանական ամբոցին մէջ, խաղաղասէր դարձուցած էին ժողովուրդը: Ու ոչ ոք կը հաւատար այլեւս, թէ պատերազմը «քաղաքականութեան օրինաւոր շարունակութիւնն» է, կամ «կենսաբանական անհրաժեշտութիւն» մը եւ կամ «մարդկային բնութիւն»:

Մէկ գաղափարէն միւսը յառաջ նետուած ամէն քայլի մէջ միշտ կը գտնուին յետամնացներ: Ժողովրդապետութեան մը մէջ, ատիկա կարեւոր չէ: Բայց համատիրական պետութեան մը մէջ, քիչ մարդիկ կը կառավարեն մեծամասնութիւնը եւ քանի մը յիմարներ, քանի մը ոճրագործներ կրնան խարդախել մարդկութեան քաղած եզրակացութիւնները:

Բարեբախտաբար, մարդկութիւնը ունի այսօր հիւլէական ռումբը, որուն կ'իյնայ ըսել վերջին խօսքը:

Համաձայն եմ Պ. Տաֆ Քուփըրի՝ պատերազմի օրէնքներ մշակելու բարբարոսութեան եւ այլանդակութեան մասին: Նոյն բանը ես ալ կ'ըսեմ տարիներէ ի վեր: Աւելի բարբարոսական եւ աւելի տխմար բան մը պիտի չըլլար օրէնքներ մշակել սպանութեան համար եւ մեթոտները կամ զոհերը նկատել «օրինաւոր» եւ «ապօրինի»:

Հիւլէական ռումբը օրէնքէ դուրս հռչակել կը նշանակէ ընդունիլ մնացեալ բոլոր զէնքերու օրինականութիւնը: Բայց զայն օրէնքէ դուրս չհռչակելու համար կայ աւելի հիմնական՝ պատճառ մը:

Սըր Նորման Էնճըլի կողմէ «Մեծ Պատրանք» կոչուածին վերջնական ապացոյցն է հիւլէական ռումբը: Անիկա, 1910ին կրցած էր մեզմէ ոմանք համոզել, թէ պատերազմը ոչ մէկ տնտեսական օգուտ կը բերէ եւ անոր շահերը ցնորական են: Այս տեսակէտը չհաստատեց սակայն, թէ յարձակողական պատերազմ մը շահելիք բան մը չունի, որովհետեւ, դիկտատորներու մտքին մէջ մանաւանդ, ատիկա տնտեսականէն աւելի ուրիշ շահեր կ'ապահովէ:

Մուրճ-մանգաղի առաջնորդութեամբ Եւրոպայի մէջէն յաղթական յառաջխաղացման մը ամբողջ գեղագիտական հաճոյքը պիտի կորսուի այն գիտակցութեան մէջ, թէ այլեւս գոյութիւն

պիտի չունենայ Մոսկուա մը, որուն կարելի է ապաւինիլ, Քրեմլին մը, որ հրամաններ արձակէ իր նոր խամաճիկներուն եւ ոչ ալ ղրպարտական ճիչերու վայելքը «Փրավտա»յէն կամ «Թաս»էն: Որովհետեւ ոչ միայն Մոսկուան ու Քրեմլինը պիտի չքանան, այլեւ պիտի քանդուի քաղաքական ամբողջ կառուցուածքը, որ ռուս ժողովուրդը ստրկութեան մէջ պահեց: Անցեալին մէջ պատերազմները յաղթական չահի ինչ պատրանքներ որ ալ ներշնչած ըլլան իշխանութեամբ գինովցած մենատէրներուն, այսօր, յիմարին ու ոճրագործին անգամ տեսանելի է, թէ հիւլէական պատերազմի շնորհիւ միայն ազատութիւնն է որ պիտի շահուի:

Այս բանը գիտնալուն համար է միայն, որ Քրեմլին անձկութեամբ կը հետապնդէ հիւլէական ռումբին արգելումը: Ան կ'ուզէ վերադառնալ հին ձեւի պատերազմին, որուն համար լիովին ունի նիւթը, կամքը եւ շահելու պատրանքը:

Իրական խաղաղութեան համար, հիւլէական ռումբը արգելք մը չէ, այլ ուղղութիւն տուող գիրք մը: Սըր Տաֆ Քուփըր գիտէ սակայն եւ կ'ուզէ զայն գործածել Քորէայի պատերազմը կասեցնելու համար: Կը կարծեմ թէ այս կէտին մէջ սխալ է ան: Որովհետեւ մեծ տարբերութիւն կայ կասեցնելուն եւ սկսելուն միջեւ: «Մինչեւ որ չկասեցնէք» ըսելը Ռուսիոյ, կը նշանակէ պահանջել անկէ, որ ինքզինքը նուաստացնէ ամբողջ աշխարհին ու իր ժողովուրդին առջեւ. ոչ մէկ մենատիրութիւն կրնայ այս բանը ընել: Բայց նուաստութիւն չէ «եթէ սկսիք» ըսելը, այլ ազդարարութիւն մը՝ սկսելու գաղափարին դէմ: Հակառակ պարագային մենք պիտի գործածենք հիւլէական ռումբը, արգիլելու համար յարձակման յաջորդ գործողութիւնը: Անշուշտ այդ է մեր միտքը, բայց այդ բանը դեռ չենք ըսած:

Հիւլէական ռումբը պատերազմի մէջ գործածուելիք զէնք մը չէ, թշնամիին հետ դէմ առ դէմ կռուելու զէնք մը չէ, այլ զէնք մըն է պատերազմը կանխելու համար: Զայն գործածելու համար քաջութիւն պէտք է, այն քաջութիւնը, զոր Սամսոն ցոյց տուաւ տաճարին սիւները տապալելու համար: Սամսոն ինքզինքը զոհեց: Մենք միայն ռիսք մըն է որ պիտի ընենք, շատ փոքր ռիսք մը՝ պատերազմի մը վտանգին հետ բաղդատմամբ:

Արեւմուտքը այժմէն պէտք է ըսէ վճռապէս, թէ յաջորդ պատերազմը, հիւլէական պատերազմ մը պիտի ըլլայ: Ռուսիա կրնայ հիւլէական ռումբեր ունենալ, կրնայ զանոնք գործածելու կամ չգործածելու դիտաւորութիւնը ունենալ, բայց պիտի գիտնայ, որ արեւմտեան որեւէ երկրի դէմ ռուսական ուժերու առաջին շարժման իսկ, Մոսկուան պիտի սրբուի աշխարհի երեսէն: Պէտք է այս բանը ըսել Ռուսիոյ:

Քառասուն տարի խաղաղասէր մը եղած եմ: Համոզուած էի, թէ թէեւ դանդաղօրէն, բայց հետզհետէ աւելի կը մօտենանք խաղաղութեան:

Մարդկութիւնն ալ, 1914ի ամբողջական եւ 1939ի չանթահարիչ պատերազմներով, դանդաղօրէն կը սորվէր իր դասը: Եւ հիմա, գիտնականները — Աստուած օրհնէ զանոնք — նախատեսեցին ինքնասպանութեան պատերազմը եւ այդ պատերազմի վախին իսկ բերմամբ, մենք կրնանք տիեզերական խաղաղութիւն ունենալ:

Ամերիկա, ի խնդիր խաղաղութեան պահպանման այդ մէկ քայլը առնելու եւ հիմա՛ խօսելու քաջութիւնը պիտի ունենա՞յ:

ՊՈՒՏ'Մ ՏԻՏԱՂ

ՍՏՈՐԱԳՆԱՀԱՏՈՒՄ ՄԸ ...

Ինչ չտես լրահաւաքներ կան օտարներու մէջ:

Տաճկին քաջութեան գովեստը հիւսելու նպատակով՝ անոր արժանապատուութիւնը վիրաւորած են:

« Քորէայի ճակատը, թուրք բանակը պաշարուած է եղեր —իբրեւ թէ — կարմիր ուժերու կողմէ, երբ յաջող սուինամարտէ մը վերջ կրցած են ճեղքել պաշարման շղթան... Թուրքերը սպաննած են 200 կարմիրներ եւ գերի առեր են ուրիշ 200 հոգի »:

Լո՞ւր է որ կուտան սակայն: Եթէ զերոյի սխալ մը չկայ, «200»ը շատ աղքատիկ թիւ է Տաճկին համար: Գոնէ խնայելու էին Թուրք գահրամաններու պատիւին:

Մարդիկը, երբ թիւերը սոթտեն երկու – երեք հարիւրով չեն կշտանար: Ամէնէն քիչը, միլիոն մը գլուխ պէտք է վար առնեն հանդչելու համար:

Վերի լուրը, բազում խորհրդածութեանց դուռ կը բանայ Տաճիկը ճանչցողներուն:

Երկու հարիւր գերի առած են եղեր: Տաճիկը գերի – մերի չի գիտեր: Մաքուր, կարճ – կտրուկ գործ կը տեսնէ, երբ դիմացինը Թուրք – միւսլիման չէ:

Գերի բռնելը, ու պահելը տկար եւ կնամարդիներու գործ է: Ի՞նչ կը նշանակէ գերի, երբ բռնեցիր՝ մաքրելու է...

Կը կրկնեմ: Երկու հարիւր թիւը տպագրական սխալ ըլլալու է:

Կամ, թերեւս այս չորս հարիւր փոքրաթիւ սպաննուած եւ գերիները ուրիշներու գործ է եւ Տաճիկին վերագրուած է իբրեւ քաջալերանք...

Քաւ լիցի: Տաճիկը փաստը տուած է իր «քաջութեան» 1915ին: Քանի մը ամսուան մէջ մէկ միլիոնէն աւելի Հայու կեանք հնձած է պարզ տապարով: Այսօր, երբ հազարաթիւ սոսկեարներով, քորէական ռազմադաշտը իջած է իր խնամիներու կողմէ զինուած, պէտք է ամբողջ թշնամին բնաջնջուած ըլլայ...

Բայց կ'երեւայ թէ, թշնամին վատաբար՝ զինուած երիտասարդներէ կազմուած բանակով մը դուրս եկած է՝ փոխանակ անզէն եւ անպաշտպան ծերերու, կիներու, եւ մանուկներու: Այս կերպով տաճիկը խաղի բերած են եւ հազիւ կրցած է քանի մը հարիւր հոգիի ուժ հասցնել...

Սակայն, Տաճիկը համեստ ժողովուրդ է: Ան, երբեք ինքնագովութիւն չի գիտեր: Այսվերի լուրը՝ անոր համեստութիւնը վիրաւորած է, անպայման:

Նոյնիսկ, նախորդ համաշխարհային ռազմամիջոցին եւ անկէ առաջ ալ իր միլիոնաւորհպատակ քրիստոնեաներուն վրայ գործադրուած «քաջագործութիւնները» մինչեւ այսօր ալ համեստօրէն եւ յամառօրէն ծածկած է՝ առանց խոստովանելու...

Կ. ՊԵՏՈՒՇ

«ՅԱՌԱՋԻ ԲԱԺԱՆՈՐԴՆԵՐՈՒՆ

Շուտով կը վերջանայ 1950ը: Անախորժ անակընկալի մը առջեւ չգտնուելու համար, կը խնդրենք օր առաջ փակել առկախ հաշիւները:

Անշուշտ գիտէք որ եւրոպական թերթերը սովորութիւն չունին ապառիկ բաժանորդ ընդունելու:

Խ. ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ԳՐԱԿԱՆՈՒԹԻՒՆ

ԽՈՀ ՍԻՐՈՅ ՄԱՍԻՆ

Սէրը — նման է հայրենիքին,
Հայրենիքի պէս նա միա՛կ է միշտ,
Հայրենիքի պէս միշտ անզուգական.
Եւ ինչպէս հպարտ ու շռայլագին
Աշխարհների մէջ այն գեղեցկանիստ,
Քաղաքներում սէգ ու կախարդաձայն՝
Քո սրտում տո՛ւնդ է, հո՛ղըդ, հայրենի՛ն,
Քաղաքըդ գողտրիկ, գիւղը քո յստակ,
Քո բակի առուն, քո հեզ ուռենին, —
Այնպէս էլ շքեղ հայեացքների տակ,
Գեղեցիկների հոյլերում այն պերճ
Սիրած աչքե՛րն են քո աչքերի մէջ,
Սիրած անո՛ւնն է շուրթերիդ վրայ,
Եւ սիրահարի սրտում քո անշէջ
Նա՛ է գեղեցիկ ու միա՛կն է նա ...

ՍԻԼՎԱ ԿԱՊՈՒՏԻԿԵԱՆ

Հրատարակութիւններ

Հ. Յ. Դ. 60ամեակին առիթով

Հ. Յ. Դաշնակցութեան 60ամեակի առիթով կա՛մ հրապարակ ելած են արդէն եւ կամ մամուլի տակ են ու շուտով լոյս պիտի տեսնեն հետեւեալ հրատարակութիւնները.

1.— «ՅՈՒՇԱՊԱՏՈՒՄ», հրատ. Հ. Յ. Դ. Բիւրոյի, շուրջ 700 էջ, աւելի քան հարիւր ընտիր նկարներով, խմբագրութեամբ Ս. Վրացեանի:

2.— Կոմսի «Յուշերը», 599 էջ, գին 1000 ֆր:

3.— Դ. Փափազեանի՝ «Հ. Յ. Դ. 60ամեայ մամուլը», ընտիր փորագրութիւն մը, փոստ-քարդի ձեւով:

4.— Մ. Վարանդեանի «Հ. Յ. Դ. ՊԱՏՄՈՒԹԵԱՆ» Բ. հատորը, գին 1.50 տոլար:

5.— « Հ. Յ. Դաշնակցութեան վաթսունամեակը», հրատ. Հ. Յ. Դ. Հիւս. Ամերիկայի Կ. Կոմիտէի, խմբ. Ս. Վրացեանի, էջ 264, գին 750 ֆրանք:

6.— Գ. Լազեանի՝ «Դէմքեր հայ ազատագրական շարժումէն», էջ 400, գին՝ 80 եգ. դհ.:

7.— Վ. Նաւասարդեանի՝ ԳԱՂԱՓԱՐԻ ՈԳԻՆ:

8.— «Յուսաբեր»ի բացառիկը, պարբերականի ձեւով, էջ 90: Բացառիկներ կը պատրաստեն Դաշնակցութեան նաեւ միւս թերթերը:

Վաթսունամեակի առիթով բացառիկ թիւ մը պիտի հրատարակէ նաեւ «Հայրենիք» ամսագիրը:

Ստանալու համար դիմել Կ. Կ.ի, ՅԱՌԱՋԻ միջոցաւ:

ԹԷՆԻՍԻ ՀԱՅ ԱԽՈՅԵԱՆԸ ՍՊԱՆԻԱ ԳՆԱՑ

ՄԻՒՆԽԷՆ (Յառաջ).— Միւնխէնի թենիսի գերմանական խումբը, որուն ախոյեանն է Պ. Մաքս Պարոնեան, պարտուեցաւ անցեալ շաբթու, Պելժիոյ մէջ ունեցած մրցման ընթացքին: Այս պարտութիւնը կը նկատուի արդիւնքը հայ ախոյեանի բացակայութեան: Խումբը Պելճիքայէն Սպանիա անցած ըլլալով, Պ. Մաքս Պարոնեանին հրահանգ տրուեցաւ հոն մեկնիլ անմիջապէս, որպէսզի խումբը զօրացուի եւ նոր պարտութիւն մըն ալ չունենան: Այս հրահանգին վրայ, Պ. Պարոնեան օդանաւով մեկնեցաւ Սպանիա, ուր պիտի մասնակցի իր խումբի մրցումներուն սպանիական խումբերու հետ, Նոյեմբեր 30էն մինչեւ Դեկտեմբեր 4:

Թղթակից

«ՅԱՌԱՋ»Ի ԹԵՐԹՕՆԸ (12)

ԼՐՏԵՍ ԿԻԿԵՐՈՆ ԱՆԳԱՐԱՅԻ ՄԷՋ

(Գրեց՝ գերման դեսպանատան կցորդ ՄՈՅԶԻՇ)

Դ.— ԵՐԿՈՒ ԹԱՓԱՌԱԿԱՆՆԵՐ

— Ո՞վ կրնայ ըլլալ այս մարդը, խորհեցայ ես ինծի, վստահ եմ որ դիւանագիտական մարմնին մաս չի կազմեր:

Պատրաստուեցայ նստելու եւ շարժումով մը հրաւիրեցի զինքը նոյնը ընելու:

Կարծես թէ չհասկցաւ անմիջապէս, ուղղուեցաւ դէպի դուռը որ նախադաւիթ կը տանէր, կոնակի վրայ բացաւ զայն, յետոյ վերադարձաւ, ակնյայտնի կերպով հանգստացած էր. ինկաւ եւ ընկղմեցաւ իր թիկնաթոռին մէջ: «Տարօրինակ արարած մըն է» խորհեցայ: Բայց մարդը սկսաւ դէշ Ֆրանսերէնով մը եւ իւրաքանչիւր բառը շեշտելով խօսիլ:

Անսահման զարմացում մը պատեց զիս, ի լուր իր խօսքերուն:

Առաջարկ մը պիտի ընեմ ձեզի, կամ նուէր մը եթէ կ'ուզէք, կոչեցէք զայն ինչպէս որ կ'ուզէք: Բացառիկ ընծայ մըն է, զոր պիտի ընեմ Գերմաններուն, բայց խնդիրը ձեզի բացատրելէ առաջ, կը պահանջեմ որ պատուոյ խօսք տաք թէ, նոյնիսկ մերժումի պարագային ոչ ոքի պիտի խօսիք, բացի ձեր պետէն: Եթէ ձեր կողմէ ամենափոքր անզգուշութիւն մը ըլլայ, ձեր կեանքն ալ իմինիս չափ անարժէք պիտի դառնայ, այսինքն պիտի ոչնչանայ: Վստահ եղէք որ պիտի հսկեմ ճիշդ առնելու: Կը խոստանա՞ք:

— Անշուշտ, ոչ մէկ պատճառ ունիմ խօսք չտալու: Եթէ լսելու անկարող մէկը եղած ըլլայի, ապահովաբար այստեղ չէիք տեսներ զիս: Բայց ըսէք վերջապէս, հարցը ի՞նչ բանի շուրջ կը դառնայ:

Եւ խօսելով հանդերձ, յամառօրէն կը նայէի ձեռքի ժամացոյցիս: Հակազդեցութիւնը անմիջական եղաւ:

— Այդքան ազահ պիտի չըլլայիք ձեր ժամանակը տրամադրելու, եթէ գիտնայիք թէ ինչ բան հոս բերած է զիս: Այո, եթէ արդէն ծանօթ ըլլար ձեզի առաջարկս, որ կենսական կարեւորութիւն մը ունի ձեր կառավարութեան համար:

Վարանեցաւ. կարծես դժուարութիւն ունէր բառերը գտնելու օտար լեզուի մը մէջ, կամ թէ, գուցէ կ'ուզէր այդ կերպով աւելի լաւ հետեւիլ դէմքիս արտայայտութեան եւ հետաքրքրութիւնս շարժել:

— «Կրնամ բերել ձեզի աշխարհի ամենագաղտնի փաստաթուղթերը»: Պահ մը կեցաւ ու շարունակեց. «Այո, փաստաթուղթեր անգլիական դեսպանատունէն: Կը շահագրգռէ ձեզ կը յուսամ:»

Կարծեմ թէ արձանացած էի՝ ականջներս կը լսէին, աչքերս կը տեսնէին, ուղեղս կ'աշխատէր կը մտածէր, կը կշռէր: «Դուն շարունակէ խօսիլ, մարդուկս» կ'ըսէր ինծի: «Խաչագող մըն է ապահովաբար, որ դրամ կ'ուզէ»:

Կարծես թէ մարդը գուշակած էր մտածումներս, որովհետեւ ըսաւ.

— Բայց, շատ դրամի պէտք ունիմ. հսկայական գումարներ պիտի տաք, որովհետեւ գիտէք շատ վտանգաւոր գործ է, եւ եթէ բռնուիմ ... : Շատ դրամ ունի՞ք, դուք կամ ձեր դեսպանը, կամ ձեր կառավարութիւնը. քսան հազար ոսկի է ... սթերլին անշուշտ:

Ակամայ բացագանչեցի.

— Բայց ատիկա անկարելի է, մեզմէ ոչ ոք այդքան խոշոր գումար մը ունի իր տրամադրութեան տակ եւ պէտք է որ իսկապէս ահաւոր բաներ ունենաք ծախու. ձեր վրայ ունի՞ք քանի մը հատ:

Մարդը գլուխը ետեւ նետեց եւ դէմքը կրկին մնաց մութին մէջ. աչքերս սակայն վարժուած էին այլեւս այդ աղօտ լոյսին եւ քննեցին այդ դէմքը:

Խօսակցիս անունը անծանօթ էր տակաւին ինծի: Գիտէի միայն թէ դրամ կ'ուզէր ան, շատ դրամ: Եւ փոխարէն կ'առաջարկէր բերել գաղտնի փաստաթուղթեր, որոնք իբրեւ թէ անգլ. դեսպանատունէն կուգային: Բայց ահա լուսաւորուեցաւ դէմքը որ համակրելի չըլլալէ զատ՝ վանող բան մը ունէր իր մէջ: Մարդը ժպտեցաւ ինքնագոհ երեւոյթով մը եւ ըսաւ:

— Սկսնակ մը չեմ: Երկար ատենէ ի վեր կը սպասեմ այս օրուան: Երկու տարի առաջ սկսայ պատրաստուիլ այս առաջարկը ընելու ի վիճակի դառնալու համար:

(Շար.)

մը սահմանափակելու մասին։ Գոհ ենք որ Պ. Էթլի եւ Նախագահ Թրումըն համաձայնութիւն մը պիտի ունենան։ Մենք մօտէն պիտի հետեւինք կատարուելիք խորհրդակցութեանց»։

Դաղիճը վստահութիւն շահեցաւ

Վարչապետը այս յայտարարութիւնները ըրաւ, երբ վստահութեան քուէ կը պահանջէր։

Ինչպէս ծանօթ է, վստահութեան հարցը արծարծուեցաւ ազգ. պաշտպանութեան նախարար Պ. Ժ. Մոքին դէմ կատարուած քուէարկութեան առթիւ, որ կը թելադրէր գերագոյն ատեանի յանձնել զայն։ Կառավարութիւնը ներկայացուց բանաձեւ մը, որ կը գնահատէ Պ. Մոքի քաջութիւնն ու պարկեշտութիւնը եւ վստահութիւն կը յայտնէ կառավարութեան, ներքին եւ արտաքին քաղաքականութեան համար։

Համայնավար երեսփոխանները այս անգամ ալ քննադատեցին կառավարութիւնը, պահանջելով հրապարակաւ դիրք բռնել հիւլէական ռումբի գործածութեան դէմ եւ չմասնակցիլ պատերազմի մը Չինաստանի հետ։ Մեղադրեցին նմանապէս թէ կառավարութիւնը գործիք դարձած է ամերիկեան աշխարհակալներու ձեռքին։

Թէր ու դէմ ճառերէ վերջ, քուէարկութեան դրուեցաւ վստահութեան բանաձեւը, որ անցաւ՝ 347 ձայնով ընդդէմ 184ի (համայնավար)։

Թրումըն նոր վարկեր կը պահանջէ ազատ զինուորեաց համար

Նախագահ Թրումըն խորհրդարանէն պահանջեց «առաւելագոյն արագութեամբ» քուէարկել 17.978.247.000 տոլարի նոր վարկ մը երկրի պաշտպանութեան եւ հիւլ. ուժի աշխատանքներուն ընդարձակման համար։ Այս գումարին 9.2 միլիառը պիտի յատկացուի ցամաքային բանակին, 4.6 միլիառը՝ օդանաւային ուժերուն, 2.9 միլիառը՝ նաւատորմին, մէկ միլիառը՝ հիւլէական ուժին, եւն.։

Նախագահը իր այս պահանջը ներկայացուց խորհրդարանի վարիչներուն հետ խորհրդակցելէ վերջ։ Այս առթիւ նկատի առնուեցան զինուորական մարմիններու կազմած ծրագրին բոլոր մանրամասնութիւնները։

Ծերակուտական եւ երեսփոխանական շրջանակներու մէջ տիրող տպաւորութիւնը այն է թէ խորհրդարանը, առանց հիմնական առարկութեանց ընդառաջ պիտի երթայ Նախագահի պահանջին։ Երեսփոխանի մը համաձայն, Մ. Նահանգները պէտք է պրկեն ջանքերը, որովհետեւ ասիական հսկայ ուժ մը կը սպառնայ երկրին՝ զայն խեղդելու մեծագոյն վտանգով։

Պահանջուած նոր վարկերու շնորհիւ, Մ. Նահանգներու զինուորներուն թիւը մէկ տարիէն պիտի բարձրանայ երեք միլիոնի։ Նախագահի յայտարարութեանց համաձայն, ամերիկեան բանակի ուժը մէկուկէս միլիոն էր Քորէայի պատերազմի սկիզբի օրերուն, իսկ այսօր կը հասնի 2.250.000ի (այր եւ կին)։

Եթէ Նախագահին պահանջած այս մեծ վարկը յատկացուի, Մ. Նահանգներու ելմտացոյցը, 1950–51 տարեշրջանին բարձրացած պիտի ըլլայ 50 միլիառ տոլարի։

Պարզաբանելով իր պահանջին շարժառիթները, խորհրդարանին ուղղած իր պատգամագրով Նախագահը կը մատնանշէ «համաշխարհային կացութեան ծանրակշիռ հանգամանքը» եւ կ'ըսէ, թէ թէ «այս նոր վարկը անհրաժեշտ է ՄԱԿի հանդէպ մեր յանձնառութիւնները իրագործելու եւ մեր զինեալ ուժերու զօրութիւնը աւելցնելու համար, որպէսզի, եթէ հարկ ըլլայ, գործածուին անոնք նաեւ աշխարհի այլ մասերուն մէջ»։

Նախագահը պարզեց նաեւ Քորէայի զինուորական կացութիւնը, ըսելով թէ Չինաստանի կարմիր վարիչները սերտ կապեր ունին Մոսկուայի հետ եւ իրենց մեծ յարձակումը Քորէայի մէջ, ծանրակշիռ վտանգ մըն է համաշխարհային պատերազմի մը համար։ Ամէն պարագայի տակ, Մ. Նահանգներն ու ուրիշ ազգեր պիտի չտատամսին եւ տեղի պիտի չտան։

ՍՕՆ ԳԵՏԻՆ յորդումը կը շարունակուի օրէ ի վեր։ Շատ մը թաղեր ողողուած են Մաքոնի եւ Շալոնի մէջ (միջին Ֆրանսա)։ Հեռաձայնի ստորերկրեայ գիծերն ալ ջուրերուն տակ մնացած են։

Imprimerie DER AGOPIAN 17 rue Damesme - (13)
Le Gérant : A. NERCESSIAN

ԴԱՇՆԱԿՑՈՒԹԵԱՆ 60ԱՄԵԱԿԸ

Փարիզի մէջ

Կը տօնուի մեծ շուքով Դեկտեմբեր 10ին, կիրակի իրիկուն Mutualitéի մեծ սրահը։

Նախագահութեամբ՝

Ընկեր ՌՈՒԲԷՆ ՏԷՐ ՄԻՆԱՍԵԱՆի

Կը խօսին՝ ընկերներ Շ. ՄԻՍԱՔԵԱՆ, Գ. ԲԱԼԱՅԵԱՆ, Հ. ՍԱՄՈՒԷԼ եւ ՑՈՎԻԿ ԵՂԻԱԶԱՐԵԱՆ։

Մանրամասնութիւնները յաջորդով։

×

Վալանսի մէջ

Դեկտ. 15ին, պատ. նախագահութեամբ ծերակուտական և նախկին նախարար ՄԱՐԻՈՒՍ ՄՈՒԹԷի։

Մանրամասնութիւնները յաջորդաբար։

×

Մարսէյլի մէջ

Դեկտեմբեր 17ին։

Մանրամասնութիւնները մօտ օրէն։

«ՅԱՌԱՋ»ի 25ամեակին առթիւ

Շնորհակալութեամբ ստացանք ընկեր Սիսակ Սիսլեանէ (Կրընոպըլ) 3500 ֆրանք, Կիպրոսէն Պ. Ռուբէն Պապիկեանէ հազար ֆրանք, Յառաջի 25ամեակին առթիւ։

ՀԱՅ ՏԻԿՆԱՆՑ ՄԻՈՒԹԵԱՆ, ԿԱՐՄԻՐ ԽԱՉԻ ԵՒ ՈՐԲԵՐՈՒ ՕԳՆՈՒԹԵԱՆ ՄԱՍՆԱՃԻՒՂԵՐՈՒ ԱՆԱԿՆԿԱԼԸ

Պատրաստուեցէք եւրոպական Ծնունդի աննախընթաց Réveillon մը տօնել, հայկական մթնոլորտի մէջ։

Հայրենակիցներ, օժանդակեցէք մեր այս ձեռնարկին, որուն հասոյթը պիտի ծառայէ ուրախացնելու մեր որբերը եւ չքաւոր հիւանդները։

Ուրեմն մի մոռնաք Դեկտեմբեր 24ի գիշերը զուարթօրէն անցընել Cercle Militaireի շքեղ սրահներուն մէջ։

Մանրամասնութիւնները մօտ օրէն։

ԲԱՑԱՌԻԿ ՊԱՏԵՀՈՒԹԻՒՆ ՄԸ

Փարիզի մէջ Ա. անգամ ըլլալով կը տեսնուի այսպիսի բացառիկ առիթ մը։

Կանանց ճերմակեղէնի առեւտրականներուն մեծաքանակ կը հայթայթուին նիլօնէ պատրաստուած ամէն տեսակ ներքնազգեստներ, այր մարդու նիլօնէ շապիկներ եւ փողկապներ, էնտէմայապլը նիլօն եւ գրիպաւ նիլօն գուլպաներ։

Կը ծախուի նաեւ փոքրաքանակ, անմրցելի գիներով։ Société MURNYL, 40 rue Frémicourt, Paris (15) : Tél. Suffren 69-18 :

ԿԸ ՓՆՏՌՈՒԻ Նազարէթ Նազարէթեան, դերձակ, որ Ֆրանսուհիի մը հետ ամուսնացած է եւ երկու աղջիկ զաւակներ ունի։ Մինչեւ 1950ի սկիզբը կը բնակէր Անկուլէմ եւ իր վերջին հասցէն եղած է N. Nazarétian Tailleur Moderne, 203 rue de Paris, Angoulême (Charente), France : Կը խնդրուի տեղեկացնել իր քրոջ՝ Օր. Էլիզ Նազարէթեանի, Աղեքսանդրիոյ առաջնորդարանին հասցէով — 12 Sharia Baidawi, Aléxandrie (Egypte) :

Envoi sur L'ARMENIE

ՄԻՆԱԿ MORY et CIE. ՀԱՍՏԱՏՈՒԹԻՒՆԸ ԱՐՏՕՆՈՒԱԾ Է ԱՆՀԱՏԱԿԱՆ ԾՐԱՐՆԵՐ ՂՐԿԵԼ ՀԱՅԱՍՏԱՆ, ՈՒՏՍԵՍՏԵՂԷՆԻ, ՀԱԳՈՒՍՏԻ, ԿԵՐՊԱՍԻ ԵՒԱՅԼՆ, ԻԲՐԵՒ ՆՈՒԷՐ։

Բոլոր ծախքերը կը վճարուին ծրարները ղրկուած ատեն, ՈՉ ՄԷԿ ՁԵՒԱԿԵՐՊՈՒԹԻՒՆ, ՈՉ ՄԷԿ ԾԱԽՔ ՍՏԱՑՈՂՆԵՐՈՒՆ ՀԱՄԱՐ։

ԴԻՄԵԼ MORY et CIE. (Service VAUQUELIN)
3 rue St. Vincent de Paul, Paris (10)
Tél. TRU. 72–60

Գրասենեակը բաց է ամէն օր ժամը 9էն 11, եւ 14էն 16.30, բացի Շաբաթ եւ Կիրակիէ։

ՈՒՇԱԴՐՈՒԹԻՒՆ

Ճարտարագործական կամ ընտանեկան ԿԱՐԻ ՄԵՔԵՆԱՆԵՐ ԳՆԵԼՈՒ, ԾԱԽԵԼՈՒ, ՓՈԽԵԼՈՒ ԿԱՄ ՆՈՐՈԳԵԼՈՒ ՀԱՄԱՐ

Ամենայն վստահութեամբ կրնաք դիմել Հայերու շատ ծանօթ մասնագէտի մը

E. DONAT
Mécanicien, 16 rue d'Aubervilliers, Paris (19)
Tél. Bot. 59-57

ՑՈՒՑԱՏԵՏՐ

ՄԱՐՍԷՅԼ.— Հ. Յ. Դ. «Ընկ. Կարօ» ենթակոմիտէի ընդհ. ժողովը այս կիրակի կէս օրէ վերջ ժամը 2.30ին, ընկ. Ս. Թորոսեանի բնակարանը։ Բոլոր ընկերներու ներկայութիւնը անհրաժեշտ է։

ՓԱՐԻԶ.— Կապոյտ Խաչի Փարիզի մասնաճիւղի ընդհ. ժողովը այս Երկուշաբթի, ժամը ճիշդ 3ին, Տիկին Զիթունիի բնակարանը, 13 rue Caumartin, métro Opéra կամ Madeleine։ Կը խնդրուի միասին բերել անդամատետրերը։

ԱՐԵՒՄՈՒՏՔԻ ԼՍԱՐԱՆԻՆ հերթական հաւաքոյթը այս երկուշաբթի իրիկուն Քաֆէ Րէժանի վերնայարկը։ Կարծիքներու փոխանակութիւն՝ Պ. ԿԱՐՕ ԳԷՈՐԳԵԱՆի զեկուցումին շուրջ —«Այսօրուան Գերմանիան»։

ՄԱՐՍԷՅԼ.— Մարսէյլի Հ. Յ. Դ. վաթսունամեակի տօնակատարութեան յանձնախումբի դիւանին ժողովը այս երկուշաբթի «Ահարոնեան» ակումբին մէջ։

ՓԱՐԻԶ.— Հ. Յ. Դ. Նոր Սերունդի «Ահարոնեան» խումբի դասախօսութիւնը այս հինգշաբթի ժամը 9ին, սովորական հաւաքատեղին։ Կը խօսի ընկեր Ա. ԻՍԱՀԱԿԵԱՆ։ Նիւթը՝ 1920 Դեկտ. 2։ Կը հրաւիրուի հասարակութիւնը։— Հայերէնի դասընթացք ժամը 8—9։

ՆԿԱՏԻ ՈՒՆԵՆԱԼ.— Հայ Արլեներու Միութեան տարեկան ցերեկոյթը, տեղի կ'ունենայ կիրակի 11 Մարտ, 1951, կէսօրէ վերջ ժամը 2.30ին, Salle de la Chimie։

ԲԱՑԱՌԻԿ ԴԱՍԱԽՕՍՈՒԹԻՒՆ ԱԼՖՈՐՎԻԼԻ ՄԷՋ

Կազմակերպութեամբ՝ Հ. Յ. Դ. Նոր Սերունդի, այս երեքշաբթի, Place d'Europeի սրահը։ Կը խօսի ընկեր Ա. ԻՍԱՀԱԿԵԱՆ։ Նիւթ՝ Հ. Յ. Դ. 60ամեակը։ Կը հրաւիրուին մեր ընկերներն ու համակիրները։

COTE D'AZURի ՆՐԲԱՃԱՇԱԿ ՀԱՅՈՒՀԻՆ
ՅԱՃԱԽՈՐԴՆ Է SAVOին
Ներկայիս սքանչելի տաքուկ գիշերանոցներ, անմրցելի գիներով։
ՎԱՃԱՌԱՏՈՒՆԸ ԲԱՑ Է ԱՄԷՆ ՕՐ
13 Ave. Californie, NICE

Կ'ՈՒԶՈՒԻ

Հայ ափիէճօրի մը քով sur mesureի վրայ աշխատելու համար շատ վարժ գործաւորուհի մը։ Դիմել Tailleur Jean, 109 RUE DUHÈSME, Paris (18) : Métro Jules Joffrin :

Անարատ, համով,
զուտ խաղողէ, մասնաւոր
ալամպիքով եւ խնամով պատրաստուած

- ՌԱՔԸ - ՏԻԻԶԻ

RAKI DUZE - DALAKUPEIAN

Միրահարներուն կուզանք յայտարարել որ ստանձնած ենք Փարիզի ներկայացուցչութիւնը եւ պատրաստ ենք բոլոր ապսպրանքներուն գոհացում տալ։

ՄԵԾԱՔԱՆԱԿԻ ՀԱՄԱՐ ԴԻՄԵԼ
N. PAPAZIAN
2, Rue Félix - Faure, Paris (15) Tél. Vau. 26-69

ՀԱՅԵՐՈՒ ՀԱՆՐԱԾԱՆՕԹ ԺԱՄԱԴՐԱՎԱՅՐՆ Է

ՃԱՇԱՐԱՆ

« TAVERNE MAUBEUGE »
6 rue de Maubeuge, Paris (9)
ՔԼԷՄԱՆ-ՔՕՓԱՐԱՆԵԱՆ ՀԱՍՏԱՏՈՒԹԻՒՆ

Համբաւաւոր է արեւելեան եւ եւրոպական իր ընտիր կերակուրներով, մաքուր սպասարկութեամբ, ինչպէս եւ անմահական քուսքուսովը։

ԳԻՆԵՐԸ ԽԻՍՏ ՄԱՏՉԵԼԻ։

Կ'երգէ Պոլսէն նոր հասած երգչուհի մը։

ԲԱՑ Է ԱՄԷՆ ՕՐ

Արեւելեան նուագ՝ Շաբաթ, կիրակի եւ երկուշաբթի օրերը։

Ընդարձակ եւ օդասուն սրահը կը դրուի փափաքողներու տրամադրութեան տակ, հարսանիքի, նշանտուքի, թէյասեղանի եւ ամէն տեսակ հաւաքոյթներու համար։

Հեռ. Tru. 85-47 : Հաղորդ[illegible]ցութիւն.— Métroներ, Cadet, Peletier, Notre Dame de Lorette։ Ճաշարանը ունի նաեւ ա[illegible]անձին Prix Fixe 250 ֆր.

Դերձակներուն

ՕԳՏՈՒԵՑԷՔ ՄԵԾԱՔԱՆԱԿԻ ԳԻՆԵՐՈՎ ՓՈՔՐԱՔԱՆԱԿ ՎԱՃԱՌՈՒՄԷՆ

Թէ կերպասներու եւ թէ դերձակներու անհրաժեշտ բոլոր պիտոյքներու համար անյապաղ դիմեցէք՝

ETS. ALLIANCE
63 Rue de Maubeuge
Métro Poissonnière Հեռ. Tru. 12.05

ՕՐԱԹԵՐԹ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH

Fondé en 1925
R. C. S. 376.286

Directeur-Propriétaire : SCH. MISSAKIAN
17, Rue Damesme — PARIS (13)
Վեցամս· 800 փր·, Տար· 1600, արտ· 2500 փր·
Tél. GOB. 15-70 Գին 7 Ֆր· C. C. P. Paris 1678-63
Mardi 5 Décembre 1950 Երեքշաբթի 5 ԴԵԿՏԵՄԲԵՐ

26րդ ՏԱՐԻ — 26e Année No. 6323–Նոր շրջան թիւ 1734

Խմբագիր՝ Շ· ՄԻՍԱՔԵԱՆ

ՄԵՐ ԽՕՍՔԸ

ՆՇԱՆԱԿԷՏԸ ԵՒՐՈՊԱՆ Է

Մէկ օրէն միւսը ծանրակշիռ հանգամանքստացան դէպքերը՝ Ծայր· Արեւելքի մէջ, խոր մտահոգութեան մատնելով արեւմտեան աշխարհը:

Մինչ Ազգաժողովին ուժերը կը պատրաստուէին պատուար մը կազմել Մանչուրիոյ սահմանագլուխին վրայ, յաղթական յառաջխաղացութեամբ, իրենց դիմացը գտան կարմիր Չինաստանը, որ պատեհ ժամուն կը սպասէր, իր ներկայութիւնը զգացնելու համար :

Արդէն իսկ վեր ի վայր շրջուած է կացութիւնը, եւ բանգէտներ կը խօսին նոր Տէօնքէրքի մը մասին· միեւնոյն ատեն «նոր Թօպրուք մը» նախատեսելով: (Ակնարկութիւն՝ արեւմտեան Եւրոպայի բրիտանական բանակին փլուզման՝ 1940ի գարնան, ուրիշ բրիտանական բանակի մը անակնկալ յաղթանակին՝ Թօպրուքի մէջ, Ափրիկէ):

Այս հեռանկարը եւ ուրիշ վրդովիչ պարագաներ բաւական եղան խրարանցումի մատնելու Փարիզն ու Լոնտոնը, որոնք սկիզբէն ի վեր զգուշաւոր դիրք մը բռնած են:

Երկուքն ալ, համաձայն ըլլալով հանդերձ Ազգաժողովին հիմնական որոշումներուն, միշտ կը ձգտին կանգ առնել որոշ կէտի մը վրայ: Ուրիշ խօսքով, թոյլ չտալ որ Քորէայի միջնարարը դուռ բանայ իրական ողբերգութեան մը :

Այս մտահոգութիւնը յաճախ տեղի կուտայ զանազան թիւրիմացութեանց, Մ· Նահանգներուն հետ, որոնք վճռական դիրք բռնած են այս հարցին մէջ:

Մինչեւ այսօր կարելի եղաւ անուշի կապել զանազան մտավախութիւններ: Իսկ այժմ կը գտնուինք խորապէս վրդովիչ հարցականի մը առջեւ:

Փարիզ եւ Լոնտոն կրկնապէս յուզուեցան, երբ Նախագահ Թրումըն հրապարակաւ կ'ազդարարէր թէ ի հարկին հիւլէական զէնքն ալ պիտի գործածեն, Չինաստանի դէմ :

Լուրին հրատարակութիւնն իսկ բաւական եղաւ, որպէսզի Անգլիոյ վարչապետը որոշէ Ուաշինկթըն երթալ: Նոյն պահուն Ֆրանսայի վարչապետն ալ շուտով Լոնտոն կ'առնէր, արտաքին նախարարին հետ, անձամբ յայտնելու համար իրենց մտահոգութիւնները եւ տեսակէտները :

Աւելորդ է ըսել թէ ամբողջ Եւրոպան ակնդէտ կը սպասէ Ուաշինկթընի խորհրդակցութեանց արդիւնքին :

Արդարեւ, ինչ որ տեղի կ'ունենայ Ծայր· Արեւելքի մէջ, ուղղակի կապ ունի արեւմտեան Եւրոպայի ճակատագրին հետ :

Չինաստանի կարմիր բոցերով արծարծուած կրակը մարի թէ բորբոքի, բուն կռուախնձորը, նշանակէտը Եւրոպան է :

Դարձեալ նոյն դաւադիր, գաղտնի ուժն է որ դիւային խաղեր կը սարքէ, կազմալուծելու համար արեւմտեան Եւրոպան, քաղաքական թէ ռազմական գետնի վրայ: Կը փորձէ զայն դըլխիվայր խրել Ծայր· Արեւելքի լաբիւրինթոսին մէջ, որպէսզի ժամանակ չունենայ ոտքի կանգնելու, կազմակերպուելու, վերազինուելու :

Մոսկուան եւ իր արբանեակները շատ լաւ գիտեն որ՝ Մ· Նահանգները, ինչքան ալ զօրաւոր ըլլան, ի վերջոյ չեն կրնար նոյն ուժգնութեամբ օգնութեան հասնիլ աշխարհի բոլոր խոցելի կէտերուն վրայ :

Մնաց որ, եթէ Ծայր· Արեւելքի հրդեհը ծաւալի, անոր բոցերը իրական վտանգ մը պիտի կազմեն բուն իսկ Մ· Նահանգներու ապահովութեան համար: Այն ատեն, պիտի հարկադրուին կարճ կապել արեւմտեան Եւրոպայի վերազինումը, որ դեռ նոր սկսած է :

Հետեւաբար, ազատ աշխարհը պիտի մնայ ինքն իր գլխուն: Բաղդատաբար անզօր՝ դիմադրելու ներքին թէ արտաքին փոթորիկներու :

Այս մղձաւանջը փարատելու փորձ մըն է որ կը կատարեն Լոնտոն եւ Փարիզ, գլուխ գլխի տալով Ուաշինկթընի հետ :

Ժամանակակից պատմութեան մէջ, երբեք այսքան ահաւոր տագնապի մը մատնուած չէր ծերունի Եւրոպան :

Չափազանցութիւն պիտի չըլլար ըսել թէ իրական գոյամարտ մըն է որ կը մղէ, բոլոր ճակատներուն վրայ :

Ոչ միայն խախտած են իր գաղթային քաղաքականութեան հիմերը, այլեւ լայն ճեղքեր բացուած են իր իսկ սրտին վրայ: Եւ միշտ ալ նոր փասեր կը փորուին :

Շ.

ՕՐԸ ՕՐԻՆ

ԲԻՒԶԱՆԴԱՊԱՏՈՒՄ

Այս տողերը գրած ատեն, տեղեկութիւն չունիմ թէ ո՛վ է Պոլսոյ պատրիարքը, որ պիտի ընտրուէր շաբաթ օր:

Սպասելով հեռագրին, կ'ուզէի արձանագրել քանի մը պատկերազարդ պատմութիւններ :

Ինչպէս միշտ, այս անգամ ալ կատարեալ աքլորամարտի մը բռնուած էին Պոլսոյ երկու օրաթերթերը, Մարմարա եւ Ժամանակ:

Երկուքն ալ իրենց տպարաններուն ամէնէն խոշոր խորագիրները թափած էին առաջին էջին վեց սիւնակներուն վրայ, մինչեւ կէս մէջքը, ծանուցանելու համար ընդհ· ժողովի ընտրութեանց արդիւնքը:

Այսպէս, Մարմարան կ'աւետէր (26 Նոյ·)· —

— Կը շնորհաւորենք արիարանց ժողովուրդը, երէկի փառաւոր եւ անմոռանալի յաղթանակին համար :

Ընդհ· ժողովի ընտրութիւնները վերջացան Ասլանեաններու ամբողջական պարտութեամբ եւ ամենուրեք շահեցան ժողովրդական ճակատի թեկնածուները, ջախջախիչ մեծամասնութեամբ· — Գէորգ արք· Արսլանեան, հայ եկեղեցականութեան Ապտիւլ Համիտը, թաւալգլոր ինկաւ երէկ» եւայլն :

Նոյն աղբիւրին համաձայն, ժողովրդական ճակատը 8ի դէմ 64 աթոռ ապահոված է ընդհ· ժողովին մէջ:

Տեղապահին բերանը, Ժամանակ, ընտրութեանց լուրը կը հաղորդէր դիւանագիտական յայտարարութեամբ մը :

— « Հայ եկեղեցւոյ աւանդութեանց պաշտպան թեկնածուները մեծամասնութիւն շահեցան : — Աւելի քան տասը հազար հոգի մասնակցեցան քուէարկութեանց »:

Մարմարան քուէներն ալ կը ճշդէ վերջին թիւով (27 Նոյ·)·— Ընտրութեանց մասնակցած են 13.890 հոգի, որոնց 11.219ը քուէարկած են ի նըպաստ ժողովրդական ճակատի, իսկ 2446 հոգի ի նպաստ Արսլանեանական թեկնածուներու: (Այս ցանկէն դուրս կը մնան հինգ թաղեր):

Հետզհետէ կ'իմանաք այլապէս «գգայացունց» մանրամասնութիւններ, այս անցուդարձին առթիւ :

ՎԱՀԷ

ՏԻՐՈՒՆԻ·— Վերջին պահուն ցաւով կ'իմանանք թէ մեր ողբացեալ աշխատակցին՝ Հրաչեայ Տէրոսկիի այրին, Տիկին Վերգին (ծնեալ Աչճեան), մեռած է Դեկտեմբեր 2ին: Յուղարկաւորութիւնը պիտի կատարուի այսօր, երեքշաբթի, ժամը 2.15ին, Պրինսէլի անկլիքան եկեղեցին: Մեր խորին ցաւակցութիւնները սգաւոր զաւակներուն եւ ընտանեկան պարագաներուն:

ԱՐԵՒԵԼԵԱՆ ԳԵՐՄԱՆԻՈՅ վարչապետը, Կրոթվոլ, նամակ մը ուղղելով Արեւմտեան Եւրոպայի վարչապետին, Տոքթ· Ատընաուըրի, առաջարկեց սահմանադիր ժողով մը գումարել եւ առժամեայ կառավարութիւն մը կազմել ամբողջ Գերմանիոյ համար:— Կիր· օր տեղի ունեցան արեւմտեան Պերլինի քաղաքապետական ընտրութիւնները, հակառակ արեւելեան շրջանի բռնած բացասական դիրքին: Ընկերվարականները մեծամասնութիւն շահեցան :

ՄՈՍԿՈՒԱՅԻ անգլիական եւ ամերիկեան դեսպանները իրենց երկիրները վերադարձան, նոր հրահանգներ ստանալու համար :

ՕՓԵՐԱՅԻ թենորներէն Ժան Քոժօլ, որ ճամբուած էր անցեալ Սեպտեմբերին, փորձեց սպաննել հաստատութեան տնօրէնը, Պ· Ժորժ Հիրշ, դիրք բռնելով անոր բնակարանին առջեւ: Ոստիկանութիւնը լուր առած ըլլալով ձերբակալեց վըրէժխնդիր երգիչը, որ բժշկական քննութեան ենթարկուած է: Տնօրէնը կ'ըսէ թէ Քոժօլ շատոնց կորսնցուցած էր ձայնը :

500 ՖՐ· ՏՈՒԳԱՆՔԻ դատապարտուեցաւ համայնավար շաբաթաթերթին՝ «Լէթռ Ֆրանսէզ»ի տնօրէնը, որ նախատած էր դատարանին նախագահը: Շաբաթ օր հինգ անգամ ընդհատուեցաւ դատավարութիւնը, խժալուր աղմուկի մը մէջ: Տեղական թերթերը դիտել կուտան թէ ամբաստանեալները ամէն միջոց կը փորձեն, խափանելու

Անգլիա եւ Ֆրանսա համաձայն են Քորէայի պատերազմը սահմանափակելու

ՆԱԵՒ ՉՈՐՍ ՄԵԾԵՐՈՒ ԺՈՂՈՎԻ ՄԸ

Վարչապետ Պ· Փլեվէն եւ արտաքին նախարար Պ· Շուման, համաձայնութեան եկան Լոնտոնի մէջ՝ Քորէայի պատերազմը սահմանափակելու եւ Չինաստանի ու Խ· Միութեան հետ քաղաքական հասկացողութեան մը գալու մասին : Այս նպատակով էր որ անոնք Լոնտոն գացած էին կիրակի օր: Խորհրդակցութիւնները տեւեցին հինգ ժամ եւ մէկ քառորդ եւ հանգամանօրէն քննուեցան միջազգային ներկայ տագնապին հետ կապուած բոլոր խնդիրները :

Թէեւ մանրամասնութիւններ կը պակսին տըրուած որոշումներուն մասին, բայց իրազեկներ կը հաղորդեն, թէ Պ· Պ· Փլեվէն եւ Շուման առաջարկած են հանդիպում մը կարգադրել արեւմտեան պետութեանց երեք պետերուն եւ սպարապետ Սթալինի միջեւ: Բրիտանացիները չեն վախնար որ այդպիսի հանդիպում մը մեծ զիջումներու դուռ բանայ ու յանգի «միւնխէնեան» նոր համաձայնութեան մը· Ֆրանսացիները սակայն կողմնակից կը թուին զիջումներու : Իբրեւ ժամադրավայր նկատի առնուած է «չէզոք» մայրաքաղաք մը, Սթոքհոլմ, Վիէննա կամ Պերլին :

Նմանապէս, իրազեկ շրջանակներու համաձայն, Մեծն Բրիտանիոյ եւ Ֆրանսայի վարիչները կրցած են համաձայնիլ հետեւեալ որոշումներու մասին·—

1) Կարելի եղածին չափ շուտով սահմանափակել եւ կարգադրել Քորէայի խնդիրը, ջանալով խուսափիլ ընդհանուր պատերազմէ մը Չինաստանի հետ: 2) Առաջարկել Խ· Միութեան «Չորսերու» հանդիպում մը, լուծելու համար Արեւմուտքի եւ Արեւելքի տարակարծութիւնները: 3) ՄԱԿի անդամներէն բաղկացած զինուորական փոքր մարմին մը ստեղծել Քորէայի մէջ: 4) Ոչ թէ Մ· Նահանգներուն, այլ ՄԱԿին վերապահել հիւլէական ռումբի գործածութիւնը որոշելու իրաւունքը :

Պ· Պ· Փլեվէն եւ Շուման կիրակի իրիկունն իսկ Փարիզ վերադարձան, իսկ Անգլիոյ վարչապետը նոյն գիշերը օդանաւով մեկնեցաւ Ուաշինկթըն, Նախագահ Թրումընին ներկայացնելու համար անգլեւֆրանսական միացեալ տեսակէտները:

Պ· Էթլիի կ'ընկերանան 17 հոգի, որոնց մէջն է նաեւ բրիտանական բանակի ընդհ· սպայակոյտի պետը, մարաջախտ Սըր Ուիլեըմ Սլիմ: Ուաշինկթըն հասնելէ եւ բրիտանական դեսպանին հետ խորհրդակցելէ վերջ, Պ· Էթլի այսօր պիտի ունենայ իր առաջին հանդիպումը Պ· Թրումընին հետ :

Նախ քան Լոնտոնէն մեկնումը, Պ· Էթլի խորհրդակցեցաւ նաեւ իր նախարարներուն հետ: Այս խորհրդակցութիւններէն վերջ, նախարարներէն Պ· Տէլթըն, հրապարակային ճառ մը խօսելով յայտարարեց·— «Վտանգ կայ որ մեր ամերիկացի բարեկամները պէտք եղած կարեւորութիւնը պիտի չընծայեն բրիտանական կառավարութեան տեսակէտներուն: Խիզախելու ժամանակ չէ այժմ, Տեւական ու արդար խաղաղութեան մը պահպանումը մեր առաջին մտահոգութիւնը պիտի ըլլայ »:

× Ուաշինկթընի քաղաքական շրջանակներու կարծիքով, ներկայ շաբաթը վճռական պիտի ըլլայ «խաղաղութիւնը կամ պատերազմը» որոշելու տեսակէտով: Ընդհանրապէս կը կարծուի թէ մինչեւ որ Քորէայի մէջ զինուորական կացութիւնը չամրապնդուի, անկարելի է դիւանագիտական բանակցութեանց ձեռնարկել համայնավար Չինաստանի հետ: Զինուորական գործողութեանց ընթացքը հետզհետէ կ'աւելցնէ յոռետեսութիւնն ու մտահոգութիւնը: Ամերիկեան մամուլը մինչեւ անգամ նոր եւ աւելի լայնածաւալ Տէօնքէրք մը կը նախատեսէ Վոնզանի նաւահանգստին մէջ, որուն համար կ'ըսեն թէ ինկած է արդէն:

Դիւանագիտական մեծ եռուզեռ կը տիրէ Ուաշինկթընի մէջ: Օտար դիւանագէտները եւ ամերիկեան բարձր անձնաւորութիւններ անընդհատ կ'այցելեն նախագահական պալատը կամ արտաքին գործերու պաշտօնատունը: Նախագահը կարեւոր խորհրդակցութիւն մը ունեցաւ ազգ· պաշտպանութեան նախարար Պ· Մարշըլի եւ միացեալ ընդհ· սպայակոյտի պետ զօր· Պրէտլիի հետ: Կը շարունակուին նաեւ Հնդկաստանի եւ համայնավար Չինաստանի պատուիրակներուն խորհրդակցութիւնները, որոնց արտակարգ կարեւորութիւն մը կ'ընծայուի: Հնդկաստանի պատուիրակը լաւատես է եւ անկարելի չի գտներ համաձայնութիւն մը :

(Լուրերու շարունակութիւնը կարդալ Դ· էջ)

համար դատը որ կապ ունի Խ· Միութեան 10—12 միլիոն աքսորականներու ճակատագրին հետ եւ որուն գլուխն անցած է Պ· Դ· Ռուսէ :

ՄԻՔԱՅԷԼ ՆԱԼԲԱՆԴԵԱՆՑԻ ԲԱՆՏԻ ՆԱՄԱԿՆԵՐԸ

(ՄԱՀՈՒԱՆ 120ԱՄԵԱԿԻՆ ԱՌԹԻՒ)

Բ.

Համեստ այլ բարեկեցիկ առեւտրականի մը զաւակն է Միքայէլ Ղազարեւիչ Նալբանդեանցը, ծնած ուրեմն 27 Հոկտեմբեր 1830ին, Նոր-Նախիջեւանի մէջ: Այդ թուականներուն, ինչպէս շատ վայրերու, Նոր-Նախիջեւանին եւս անծանօթ էր դպրոցը եւ մանուկներու կրթական հոգն ստանձնած էին տիրացուները՝ որոնց պաշարն ու գիտութիւնը ընդհանրապէս հասարակ ընթերցումէն անդին չէր անցներ:

Այդ տիրացուներէն մէկուն առաջնորդութեամբ կը սկսի մանուկ Միքայէլն իր ուսման առաջին քայլերն առնել: Բայց, ինչպէս կը պատահէր յաճախ, անոր կանխահաս եւ ուշիմ մտքին պատճառաւ տիրացու վարժապետը երկար ժամանակի պէտք չունենար իր բովանդակ գիտութիւնը փոխանցելու համար աշակերտին: Տիրացուին պաշարը սպառելէ վերջ Միքայէլի հայրը զայն կը յանձնէ Տէր Գաբրիէլ քահանայ Պատկանեանի խնամքին: Պատկանեան քահանան Քամառ-Քաթիպայի հայրն էր, հայկաբան եւ բանաստեղծ՝ որուն ոտանաւորներէն մի քանին կարելի է գտնել ընթերցանութեան հին դասագրքերու մէջ:

Պատկանեան քահանային ազդեցութիւնը մեծ է եղած պատանի Նալբանդեանցի վրայ եւ իր դրոշմը խոր՝ անոր մտքին ու երկին վրայ: Կարելի է ըսել որ ուսուցիչ Պատկանեանը կարեւոր արժանիք մը ունեցած է Նալբանդեանցի թաքուն ձիրքերուն ու ձգտումներուն այնքան գեղեցկօրէն փթթումին մէջ:

Նալբանդեանց քահանայ-ուսուցչին կ'աշակերտի մինչեւ 1846 թուականը, երբ տասնեւվեց տարեկան պատանի, արդէն բաւական վարժ է հայերէն եւ ռուսերէն լեզուներուն եւ ծանօթ՝ նախնեաց մատենագրութեան:

Այս պաշարն ու գիտութիւնը բաւական էին աչքի զարնելու Նոր-Նախիջեւանի անգրագէտ եւ սահմանափակ մտքի տէր հանրութեան մէջ: Նալբանդեանց իր տարիքին անհամապատասխան լրջութեամբ մը, իր աջակցութիւնը չէր զլանար ազգային-հանրային գործերու, մասնաւորապէս պաշտօնական եւ դիւանային խմբագրութիւններու մէջ:

Այդ տարին փորձառութեան շրջան մը եղած է Նալբանդեանցի կեանքին մէջ, որուն հանրային բուն գործունէութիւնը կը սկսի 1847ին՝ երբ Մատթէոս եպիսկոպոս առաջնորդ կը կարգուի Նախիջեւանի եւ Պեսարաբիոյ թեմին: Տասնեւեօթնամեայ պատանի Միքայէլը արդէն Մատթէոս եպիսկ.ի առաջնորդական քարտուղարն է, պաշտօն՝ զոր կը վարէ վեց տարի շարունակ, արտասովոր հմտութեամբ եւ ճարտարութեամբ, մեծագոյն բաժինն առնելով առաջնորդին վիճակած աշխատանքներուն մէջ:

Բայց պաշտօնավարութեան այդ տարիներուն է որ կը սկսին նաեւ Նալբանդեանցի դժբախտութիւնները:

Նոր-Նախիջեւանի հանրային-եկեղեցական գործերը վարող քանի մը յօշեր արեւելեան ճարպիկութեամբ յաջողեր էին իւրացնել եկեղեցապատկան հսկայ գումար մը, այն ատենուան դրամով մօտ երկու միլիոն ռուպլի: Նալբանդեանց չէր կրնար հանդուրժել անշուշտ այդ զեղծումին եւ ահա մոլեգին պայքար մը կը բանայ զեղծարարներուն դէմ եւ իր բուռն բնաւորութեամբ ծայրայեղ չափերու կը հասցնէ յաճախ, թէեւ առանց դրական արդիւնքի, որովհետեւ զեղծումը երեւան հանելով հանդերձ երբեք ալ չի յաջողիր կորզուած գումարը եկեղեցիին վերադարձնել տալ:

Նալբանդեանցի հարուածներուն նշաւակ ջոջերը անշուշտ դիւրաւ պիտի չհամակերպէին եղածին եւ կը վճռեն «դաս մը տալ այդ տիրացուի կտորին»: Եւ ահա ամբաստանագրեր, դրպարտութիւններ, թելադրանքներ կը տեղան էջմիածին Ներսէս կաթողիկոսին, հրաւիրելով պատժել «ապստամբը»:

Նալբանդեանց երբեք հոգեւորական չէ եղած, բայց իբրեւ Մատթէոս եպիսկ.ի քարտուղարը եւ համաձայն օրուան օրէնսդրութեան կը պատկանէր «հոգեւորական դասուն», այսինքն աշխարհիկ հոգեւորական մըն էր: Նալբանդեանց կը զգայ վերահաս վտանգը եւ խնդրագրով մը կը դիմէ էջմիածին Գերագոյն Խորհուրդին «հոգեւորականութենէ արձակուելու խնդրանօք»:

Պէտք է ենթադրել թէ Նալբանդեանցի հակառակորդները ազդեցիկ էին, որովհետեւ Ներսէս կաթողիկոս ոչ միայն կ'ընդդիմանայ արձակման, այլ ընդհակառակն կը հրամայէ իրեն անմիջապէս ներկայանալ էջմիածին, իրեն դէմ եղած ամբաստանութեանց համար հաշիւ տալու:

Նալբանդեանց չի հնազանդիր կաթողիկոսի հրահանգին: Այս վերջինը բորբոքած՝ հրաման կ'արձակէ Նախիջեւանի ջոջերուն ձերբակալել տալ զայն եւ ոստիկանական հսկողութեամբ ղրկել էջմիածին: Ջոջերուն ուզածն ալ այդ էր արդէն:

Նալբանդեանց ատենին կ'իմանայ տրուած հրահանգը եւ իսկոյն խոյս կուտայ Նախիջեւանէն, Պեսարաբիոյ Մատթէոս եպիսկ.ին պաշտպանութիւնը հայցելու համար:

Մատթէոս սիրելի քարտուղարին չի զլանար իր պաշտպանութիւնը, որ սակայն ի վերջոյ անզօր կը դառնայ կաթողիկոսին յաճախակի պահանջներուն առջեւ, մանաւանդ որ այս վերջինը չափազանց բարկացած էր իր հրամաններն անտեսուելուն համար:

Նալբանդեանց շատ լաւ գիտէր թէ էջմիածնի մէջ իրեն վիճակելիքը խուց մըն էր միայն, իբրեւ բանտ: Ձեռք չիյնալու համար, կը հարկադրուի վախն ի վախ քաղաքէ քաղաք թափառիլ, մինչեւ որ բարեհաճ անձնաւորութիւններու միջոցաւ կը յաջողի ազատ ճանապարհորդութեան արտօնագիր մը ստանալ եւ 1853ին երթալ Մոսկուա:

Այսօր մեզի տարօրինակ եւ թերեւս անհաւատալի կը թուին հոգեւոր իշխանութեան մը այս հալածանքներն ու մանաւանդ անոնց ազդած սարսափը: Բայց պէտք է նկատի ունենալ նաեւ որ այդ թուականներուն հոգեւոր իշխանութիւնը բաւական զօրաւոր էր նաեւ «մարմնաւոր» իշխանութեան մէջ: Նոյնն էր նաեւ Թրքական պետութեան տակ, ուր զանազան քաղաքներու հայ համայնքի «չորպաճի» յորջորջուած մեծերն իսկ ծեծի, բանտի եւ աքսորի լայն իրաւունքներ ունէին իրենց ազգակիցներուն վրայ եւ զանոնք կը կիրարկէին յաճախ առանց դատաստանի եւ առանց հակակշռի:

Պոլսոյ պատրիարքարանին մարմնաւոր իշխանութեան զօրութեան փաստը կուտայ նաեւ Վահրամ եպիսկ. Մանկունի («Վէմ» Ա. յաւելուած, էջ 15 — Գէորգ Դ. եւ իւր ժամանակը), երբ կը վկայէ թէ «փոխանորդն պատրիարքական յայնժամ վայելէր տակաւին գլխաւոր արտօնութիւնս եւ զմիջամտութիւնս: Զոգցես յաճախ գերազանցէր առաւել քան զպատրիարքական իշխանութիւն, մանաւանդ ի դատական գործս, ի յարաբերութիւնս ի Բ. Դրան, ի վարչութեան Կ. Պոլսոյ եւ ի գործս կեդր. հիւանդանոցի Կ. Պոլսոյ, մինչեւ անգամ բանտարկել զյանցաւորս, զան հարկանել կամ առնուլ ի գլանակ (ֆալաքա) զոտս (քելեփպարտից արանց, չղթայել զձեռս եւ զոտս (քելեփչէ): Իսկ զան հարկանէին զկանայս ի թիկանց կուսէ՝ տուեալ եւ պրկեալ ի թիկունս ժամկոչաց կամ բարապանաց (եասաքճը) պատրիարքարանի: Երբեմն լրացուցած էր եւ Ազգ. Հիւանդնոցն զպէտրս զգաստարանի եւ բանտի»:

Այսինքն ֆիզիքական ցաւ պատճառելու եւ ազատութիւն բռնաբարելու իրաւունք՝ որուն ենթակայ էին նոյնիսկ կիները, բայց որոնց պատիժը կը գործադրուէր «ի թիկանց կուսէ», որպէս գերագոյն շնորհ: Միջին դարու հաւատաքննութիւնը յիշեցնող երեւոյթներ:

Մանկունիի այս վկայութիւնը անշուշտ ափսոսալ կուտայ անցած օրերը Արսլանեան արք.ին՝ որ ո՞վ գիտէ ի՛նչ հաշիւներ պիտի մաքրէր, եթէ տակաւին այսօր պատրիարքական փոխանորդը ի զօրու ըլլար «առնուլ ի գլանակ զոտս յանցապարտից արանց»:

Այս դրութիւնը շարունակուեցաւ մինչեւ Խրիմեան Հայրիկ, որուն կը պարտինք անոր բարձումը եւ յայտնի է թէ որքան ընդդիմութեան հանդիպեցաւ Խրիմեան այս առթիւ հոգեւորական դասուն կողմէ:

Նալբանդեանց Մոսկուայէն անմիջապէս կ'անցնի Փեթերսպուրկ՝ ուր համալսարանին մէջ յաջող քննութիւններ տալով ուսուցչական վկայագիր մը կը ստանայ եւ կը դառնայ Մոսկուա պաշտօնավարելու համար Լազարեան ճեմարանին մէջ որպէս ուսուցիչ հայերէն լեզուի:

Սակայն հոս ալ հանգիստ չեն ձգեր զինքը: Ներսէս կաթողիկոս իմանալով որ Նալբանդեանց Մոսկուա կը գտնուի եւ ճեմարանին ուսուցիչը կարգուած է, կը դիմէ քաղաքին ոստիկանութեան պահանջելով որ ձերբակալեն «փախստական տիրացուն» եւ անյապաղ ղրկեն էջմիածին: Ոստիկանութիւնը կարծելով որ իրապէս հոգեւորական է ան եւ հետեւաբար Սինոդին ենթակայ, կը ներկայանայ ճեմարան եւ առանց այլեւայլի կը ձերբակալէ Նալբանդեանցը:

Նալբանդեանց կը յաջողի սակայն ապացուցանել թէ ինք հոգեւորական չէ եւ «չէ ուզում մինչեւ իսկ ճանաչել այդ անիրաւ աբեղային, Ներսէսին» (ոստիկանութեան մօտ իր ըսած խօսքերն են) եւ նաեւ Ստեփաննոս Նազարեանցի երաշխաւորութեան վրայ յաջորդ օրը ազատ կ'արձակուի: Սակայն կը հարկադրուի հրաժարիլ իր պաշտօնէն, Լազարեան ճեմարանի տեսչութիւնը չուզելով այդպիսի փորձանք մը ունենալ իր ուսուցչական կազմին մէջ:

Նալբանդեանց իր Մոսկուա գտնուիլն օգտագործելով կ'ուզէ ընդլայնել իր զարգացումը եւ կ'ուսումնասիրէ եւրոպական լեզուները: Արդարեւ ինքնուսումով ծանօթ էր բացի ֆրանսերէնէն եւ անգլիերէնէն, նաեւ իտալերէն եւ գերմաներէն լեզուներուն, որոնց վրայ պիտի աւելցնէր աւելի վերջ նաեւ արաբերէնը, պարսկերէնն ու եբրայերէնը, այնքան սուր ու բեղուն մտքի տէր էր ան:

Մոսկուայի մէջ շփումներ կ'ունենայ նաեւ ռուս մտաւորական շրջանակներու հետ եւ այդ ատեններն են որ ի յայտ կուգան իր յեղափոխական հակումները: Մասնաւորապէս կ'ուսումնասիրէ Պելինսկիի, Տոպրոլիւպովի եւ Չեռնիշեւսկիի աշխատութիւնները եւ այսպէս կոչուած «ցնորատես ընկերվարականներու» (socialistes utopistes) գաղափարները: Կ'արձանագրուի նաեւ քաղաքին բժշկական համալսարանը, բայց յայտնապէս վազանցուկ քմայքի մը արդիւնք եղած է այդ, որովհետեւ ոչ դասընթացքներուն հետեւած է եւ ոչ ալ ոեւէ քննութիւն տուած է այդ ճիւղին մէջ:

ԲԱԲԳԷՆ ԳԱՎԷՋ

Մշակոյթ եւ 60ամեակ

ՆԻՍ.— Հ. Յ. Դ. «Գէորգ Զաւուշ» խումբը՝ Նոյեմբեր 26ին, կազմակերպած էր ճաշ մը ի պատիւ Շ. Նարդունիին եւ Բժ. Սիվրիհիսարեանին:

Կիրակի՝ ժամը 4ին՝ ինքնաշարժով Նիս հասաւ Շ. Նարդունի, ընկերակցութեամբ Տոքթ. Սիվրիհիսարեանի, Ա. Պետիկեանի եւ Յ. Տէօքմէճեանի: Նոյն պահուն հասան ժուան լէ փէնի եւ Անթիպի մեր ընկերներն ու բարեկամները:

Երկտասնեակ մը հրաւիրագիր միայն ղրկուած ըլլալով հանդերձ, ժամը 8ին Պ. Սուրէն Գարախանեանի «Արարատ» ճաշարանը պզտիկ կուգար ներկաներուն: Գեղեցիկ սրահը զարդարուած էր ծաղիկներով եւ «Արարատի» նկարով: Ընկեր Շահան Զօտեան բացումը կատարելով, յայտարարեց.—«Այս ճաշկերոյթը թէեւ կազմակերպուած էր ի պատիւ ընկերներ Նարդունիի եւ Սիվրիհիսարեանի, բայց նկատի ունենալով որ այս տարի Դաշնակցութեան 60ամեակն է, մենք եւս օգտուելով առիթէն, այս երեկոյթը կը նկատենք 60ամեակի բացման հանդէս միանգամայն»:

Յետոյ ընկերը ներկայացնելով հիւրերը, շեշտեց թէ Շ. Ն. իր յամառ եւ յարատեւ աշխատանքով ամէն բան զոհեց հայկական մշակոյթին համար, նոյնիսկ իր աչքին լոյսը... «Նարդունին հայ մշակոյթին տուաւ ինչ որ կարելի էր տալ մարդկօրէն: Իսկ փոխարէնը՝ ոչինչ սպասեց: Ահա թէ ինչո՞ւ մենք կը սիրենք եւ կը յարգենք զինքը: Միւս հիւրը, Բժ. Սիվրիհիսարեանը՝ նոյնպէս նուիրեալ մըն է: Տարիներէ ի վեր կը վարէ հարաւային Ֆրանսայի ազգ. վարչութիւնը: Եթէ ուրիշ ոչինչ ըրած ըլլար, իր 14 երկար տարիներու կատարած բժշկական անձնուէր ծառայութիւնը Աւետիս Ահարոնեանին, պիտի բաւէր որ սիրէինք եւ յարգէինք զինքը»:

Յետոյ ընկեր Նախագահը անդրադառնալով Դաշնակցութեան 60ամեակին, ոգեկոչեց մեր կուսակցութեան տուած զոհերը եւ նահատակները թրքական բանտերու եւ աքսորի, ցարական եւ սովետական տանջարաններուն եւ Սիպերի սառնամանիքներուն: Եւ գաւաթ առաջարկեց անոնց խնկալի յիշատակին համար: Սեղանապետ ընտրուեցաւ Մարսէյլի Շրջ. կոմիտէի ներկայացուցիչը, ընկեր Արամ Պետիկեան, որ ճարտարութեամբ վարեց իր դերը, խանդավառութիւնը պահելով մինչեւ ճաշկերոյթի վերջը:

Եղան երգեր, արտասանութիւններ, նուագ կուսարճախօսութիւններ եւայլն, որոնց մէջ անկարելի է չյիշել՝ ընկեր Գարեգին Գէորգեանի փոքրիկ աղջնակը՝ հազիւ վեց տարեկան, Սայլին որ իր 3 արտասանութիւններով նախանձը շարժեց ոչ միայն իր տարեկիցներուն, այլեւ մեր բոլորիս: Նոյնպէս շնորհաւորելի էր Օր. Գաբրիէլեանի նուագը (դաշնակ) զոր այնքան յաջողութեամբ եւ ճկունութեամբ կատարեց:

Յանուն Մարսէյլի Շրջ. կոմիտէի՝ խօսեցաւ ընկեր Յովհ. Տէօքմէճեան, որ Դաշնակցութիւնը նմանցուց փեթակի մը: «Մեղուներ կան որ նեկտար կը կրեն, մեղուներ կան որ վարդի հիւթ եւ բոյր, մեղուներ ալ կան որ մեղրամոմ կը պատրաստեն, իսկ մայր թագուհին կը հսկէ բոլորին վրայ: Մեր՝ Դաշնակցականներուս պարտականութիւնն է պատրաստել այդ մեղրամոմը ուրիշ խօսքով սեւ աշխատանք կամ ազգապահպանում: Հրաւիրեց Նիսի գիտակից ընտրանին որ զօրավիգ հանդիսանայ եւ օժանդակէ «Գէորգ Զաւուշ» խումբին:

Բժ. Սիվրիհիսարեան ներբողելով Նարդունիի արժանիքները, անդրադարձաւ գաղութներու մէջ տիրող քաոսին եւ յորդորեց գործակցիլ, սատարել մշակոյթին, իրար յարգել եւ կազմակերպուիլ ազգային խնդիրներու համար:

Ամէնէն վերջը՝ խօսեցաւ ընկեր Նարդունին, որ մօտ մէկ ժամ, գեղեցիկ եւ բոլորին հասկնալի ճառով մը բացատրեց գաղութներուն պարտականութիւնը եւ Հայաստանի ներկայ վիճակը:

ՏՈՄՍԵՐ

Ա՛խ, այս «փաստաբան»ը

— Հայրի՛կ, մեր պարտէզը ուղտ մը կը մտնէ :
— Վռնտէ՛, տղաս, մի՛ թողուր :
— Հայրիկ, հայրիկ հիմա ալ փաստաբան մը մտաւ պարտէզէն ներս :
— Ուղտը ձգէ, տղաս, փաստաբանը դուրս հանէ, վա՛յ մեզի ... :

Մեր ժողովրդական այս զուարթ իմաստութիւնը չի սխալեր, սակայն «վա՛յ մեզի», որովհետեւ անընդմար կ'անցնի «փաստաբանին մուտքը» մեր հանրային գործերէն ներս :

Եւ այսպէս, շատ մը ազգային կոչուած կազմակերպութիւններ՝ սկսելով «...Ընկերակցութիւն»ներէն մինչեւ «... en langue Armenienne»ները փաստաբանական հումտաբանութեամբ շպեղուած ու լոլոզուած կանխամտածութիւններ են՝ մեր «Փոքր Ածուն» պղտոր ջուրով ողողելու համար, ի խնդիր ձկնորսութեան, մառախլապատ օդը սիրող գայլերուն պէս :

Ասոնց ամէնէն ճարպիկը եւ անշուշտ մրցանակը շահողը՝ քերուրտուքի բռնուած փարէզեան թերթուկ մըն է, որ տնմնայ աղջիկ-պառաւի պէս գունափոխ լաչակով մը ծածկած է իր արգահատելի դէմքը. «... en langue Armenienne» ժապաւէնով մը պճնուած :

Ան, իրականին մէջ արդէն հայ, թերթ մը չէ : Իր պատասխանատուները ի յառաջագունէ փախուստի թաքստոցները պատրաստած ծեր գայլեր են, որոնք կը ջանան կոյրերու բարեմտութիւնը չահագործել (ականջը խօսի «լա Կառսօն»ի հեղինակ Վիգթոր Մարկրիտի) :

Մեր մարդուկները ընդունակ են ամէն վայրահաչութեան եւ նոյնիսկ անհարկի մեր «անտէր Հօտին» վրայ չուներ հրաւիրելու :

Եւ մեր անունով խօսող, մեր «փրկութեամբ» մտահոգ !!! այս յայտնի եւ ի հարկին ծակամուտ առնետները՝ գիտեն թէ ինչ անդարմանելի վնասներ կը հասցնեն մեզի, իր կեղեւին մէջ ամփոփուած, եւ իր գոյութեան հարցով մտահոգ գաղութին, մեր կառքը լծելով նոյնիսկ Քորէայի եւ Թիպէտի լեռնաշղթաները բարձրացող ձիերուն, եւ միշտ դիրքէ դիրք «տիրոջ հրամանով» : Բաւական է որ իրենք կարենան իրենց ապականած կաշին փրկել, միշտ դիմելով «փաստաբաններու» որպէսզի օր մը կարող ըլլան ճողոպրիլ, ըսելով թէ իրենք Հայ չեն, այլ «...en langue Armenienne» են :

Աստուած պահէ այն օրէն երբ Թիպէտցիներն ալ «Խօսք»ի կամ խոստուքի թերթ մը հրամցնեն մեզի «... en langue Armenienne» ճակատագրով :

— «Փաստաբանը» դուրս հանէ տղա՛ս : Վա՛յ մեզի » :

Ցտեսութիւն — ՄԱՐՏԻՐՈՍ

ՕՐ. ՎԵՐՈՆԻԿ ՃԻՆՃԵԱՆԻ ՆՈՒԱԳԱՀԱՆԴԷՍԸ

Օր. Վերոնիկ Ճինճեանի նուագահանդէսը, որ տեղի ունեցաւ կիրակի, 19 Նոյեմբերին, մեծ յաջողութիւն ունեցաւ եւ պատիւ կը բերէ երիտասարդ հայ դաշնակահարուհուն, որ լուրջ, սքանչելի յայտագիր էր կազմած, նուիրուած՝ աշխարհիս էն մեծ երաժշտին՝ Bachին եւ նրա ժամանակակից Le Moon երաժշտին : Իրեն կ'ընկերանային ջութակահար Պ. Սպաժէր եւ սրնգահար Օր. Պուալու, ղեկավարութեամբ լարային նուագախումբի տեսուչ Պ. Շէնոյի :

Առաջին կտորը եղաւ Le Moonի սեմֆօնիան, որ հնչեցրեց նուագախումբը : Այնուհետեւ Օր. Ճինճեան, խումբին մասնակցութեամբ նուագեց Պախի հոյակապ Concerto en Ré mineurը, որ Օրիորդը իր ճարպիկ մատներով կենդանացրեց այնքան վարժ, վստահ, թէ ուժով լեցուն, թէ փափուկ եւ թէ զգայուն : Օրիորդը ունի մեծ թէքնիք եւ գիտէ զանազանել արտայայտութիւնը եւ նոյն իսկ մատների զգայնութիւնը կարող է փոփոխել՝ նայելով կտորի էութեան :

Այնուհետեւ Պ. Սպաժէր, կատարեց նուագախումբի, մասնակցութեամբ ջութակի Concertoն նոյն հեղինակից եւ ի վերջոյ օրիորդ Ճինճեան, Պ. Սպաժէրի, սրնգահար Օր. Պուալուի եւ նուագախումբի, մասնակցութեամբ նուագեց նոյն աննման հեղինակի հոյակապ 5e Concerto Branden - Bourgeoisն : Դաշնակահարուհու գնահատելի թէք-նիքը եւ կշռոյթի զգացումը խորապէս տպաւորեցին հասարակութիւնը, և սրահը որ ծայրէ ծայր լեցուն էր անդադար կը թնդար ծափերով, ի նշան Օր. Վ. Ճինճեանի ընդունակութեան ու ձիրքի գնահատութեան :

Պիտի մաղթենք, որ աւելի ու աւելի զարգանայ երաժշտական ասպարէզի մէջ եւ այդ՝ ի պատիւ իր եւ իր ազգին :

ՄԱՐԳԱՐԻՏ ԲԱԲԱՅԵԱՆ

«ՅԱՌԱՋԻ ԲԱԺԱՆՈՐԴՆԵՐՈՒՆ

Շուտով կը վերջանայ **1950**ը : Անախորժ անակընկալի մը առջեւ չգտնուելու համար, կը խնդրենք օր առաջ փակել առկախ հաշիւները :

Անշուշտ գիտէք որ եւրոպական թերթերը սովորութիւն չունին ապառիկ բաժանորդ ընդունելու :

Նամակ Այնճարէն

ԽՄԲ.— Ստորեւ կը հրատարակենք Այնճարի Թաղական խորհուրդին նամակը, «Յառաջ» վարժարանին համար եղած նուիրատուութեանց առթիւ :

Հաւաքուած գումարները հետզհետէ կը փոխադրուին Պէյրութի ճամբով :

★

ԱՅՆՃԱՐ, 20 Նոյ.— Սիրելի «Յառաջ».— Ճիշդ ատենին ստացած ենք Ա. Աբեղեանի Հայաստանի քարտէսը : Շնորհակալութիւն հեղինակին :

Օրը օրին կը հետեւինք, «Յառաջ»ի մէջ Ազգ. «Յառաջ» վարժարանի համար եղած շարժումին : Մեր անհուն երախտագիտութիւնը կը յայտնենք Ֆրանսահայ Կապոյտ Խաչի մասնաճիւղերուն, ուսումնասէր անհատ հայրենակիցներուն, նուիրատու ընկերներուն, մասնաւորապէս ընկեր Սարգիս Պօղոսեանի, որուն մեր ցաւակցութիւնը կը յայտնենք եւ որ, հակառակ իր մեծ վիշտին, վեհանձն մտածումը ունեցած է օգտակար ըլլալու, Լիբանանի այս հեռաւոր անկիւնը դտնուող հայապահպանման մեր բոյնին :

Ամէն զոհողութիւն յանձն առնելով, վճռած ենք կանգուն պահել ՅԱՌԱՋի բացած հանգանակութեամբ կառուցուած կրթական այս յարկը, ուր աշխատող մեր ուսուցիչները, լուիկ մնջիկ փարած իրենց պարտականութեան, ոչ մէկ ճիգ կը խնայեն նոր սերունդին հայեցի դաստիարակութիւն տալու համար, հակառակ այն դժբախտ իրողութեան, որ քանի մը ամիսէ ի վեր ոչ մէկ վճարում եղած է իրենց :

Վստահ ենք որ այս հաստատութեան բարեկամները պիտի չզլանան այն կաթիլ մը իւղը, որ կոչուած է միշտ վառ պահել ջահը՝ լուսաւորելու համար այս հիւրընկալ ափերուն վրայ հասակ նետող մեր նորահաս սերունդի միտքն ու հոգին : Անգամ մը եւս շնորհակալութիւն բոլորին :

Թաղակ. Խորհուրդ Հայոց Այնճարի : Գանձապահ՝ Յ. Գույումճեան, ատենադպիր՝ Գ. Գըըգեան, ատենապետ՝ Մ. Պօյաճեան :

ՏԽՐՈՒՆԻ

ՄԱՐՍԷՅԼ.— Նոյեմբեր 27ին սեւ հողին յանձնեցինք հայրենակից Պ. Մուրատ Ալաչեանը, ծնած Մշոյ Պուլանըքի Թեղուտ գիւղը : Նախնական կըրթութիւնը ստացած էր տեղւոյն դպրոցին մէջ : 1915ին անցած է Կովկաս, մասնակցութիւնը բերած է հայ կամաւորական գունդերուն : 1920ին գաղթած է Պոլիս, Յունաստան եւ ապա 1925էն ի վեր Ֆրանսա :

Տարօն - Սալնոյ Ձորի Հայր. Միութիւնը այս առթիւ տարաւ իր յարգանքի բաժինը ծաղկեպսակով մը : Հանգուցեալին եւ գործունէութեան մասին դամբանական մը խօսեցաւ Միութեանս վարչութեան անդամներէն՝ Քերոբէ Կարապետեանը :

Այս առթիւ մեր ցաւակցութիւնները կը յայտնենք Այրի Տիկին Շուշան Ալաչեանին եւ բոլոր պարագաներուն : — Վարչութիւն

ԿԱՐԴԱՑԷՔ ԵՒ ՏԱՐԱԾԵՑԷՔ
« Յ Ա Ռ Ա Ջ » Ը

Պահանջեց Հայաստանի վարիչներէն՝ որ հաստատեն մշակութային անկեղծ կապ մը եւ մեզի ղրկեն երկրի գրական վաստակէն, եւ հայրենիքն ալ ստանայ արտասահմանի վաստակը : Պահանջեց նաեւ որ Հայաստանի վարիչները հասկնան մեր վիճակը եւ մեզ ազատ ձգեն մեր գործերուն մէջ : Յետոյ պահանջեց ստեղծել ընդհանուր եւ համերաշխ մթնոլորտ մը արժեցնելու համար տարագիր հայութեան քաղաքական, ազգային եւ մշակութային ցանկութիւնները : Նոյնիսկ ներկայացուց ծրագիր մը, տոկալու համար հարիւր տարի : Եւ վերջացուց պանծացնելով հայկ. մշակոյթին ինքնատպութիւնը եւ հայ հանճարը :

Տէր եւ Տիկին Սուրէն Գարախանեան, խանդավառուած այս մթնոլորտէն, ինչպէս ուրիշ անգամներ, այս անգամ ալ շիշ մը պէնէտիքթին նուիրեցին աճուրդի դնելու խնդրանքով, բայց յարմար դատուեցաւ վիճակահանութեան դնել : Շահեցաւ մեր առատաձեռն եւ անկեղծ բարեկամը Պ. Անդրիկեան, ներկաներուն նուիրելով ըմպելին, իսկ 500 ֆրանք ալ բացէն՝ խումբին :

Հանդէսը վերջացաւ խանդավառ մթնոլորտի մէջ՝ «Մշակ բանուոր»ով :

Ճաշը իրական յաղթանակ մըն էր բարոյական եւ նիւթական տեսակէտով :

ՇԱՀԱՆ ՍԵՒԱՆ

«ՅԱՌԱՋ»Ի ԹԵՐԹՕՆԸ (13)

ԼՐՏԵՍ ԿԻԿԵՐՈՆ ԱՆԳԱՐԱՅԻ ՄԷՋ

(Գրեց՝ գերման դեսպանատան կցորդ ՄՈՅԶԻՇ)

Դ.— ԵՐԿՈՒ ԹԱՓԱՌԱԿԱՆՆԵՐ

Եւ երկարօրէն կշռած եմ ամէն բան : Վերջապէս հասայ նպատակիս : Պայմաններս դնեմ հիմա ձեզի : Եթէ ընդունիք շատ լաւ : Իսկ եթէ մերժէք ... :

Շտկուեցաւ թիկնաթոռին մէջ, ամբողջովին լոյսին տակն էր հիմա, ձախ բթամատով ցոյց տուաւ քաշուած վարագոյրներով գոց պատուհան մը, եւ ըսաւ .

— Այդ պարագային, պիտի փորձեմ փաստաթուղթերս ծախել ձեր դրացիներուն :

Մեքենաբար հետեւեր էի իր ձեռքի շարժումին : Մեր դիմացը կը գտնուէր Սովետական դեսպանատունը :

Պահ մը լռութենէ վերջ, աւելցուց իբրեւ բացատրութիւն :

— Կ'ատեմ Անգլիացիները ... :

Այլեւս չեմ յիշեր թէ ինչ պատասխանեցի : Խօսեցայ պարզապէս խզելու համար լռութիւնը, որ կարծես լեցուցեր էր ամբողջ սենեակը : Ապահովաբար արտասանեցի անկարեւոր խօսքեր, «ինչպէս»ներ եւ «ինչու»ներ : Ցնցեր էին զիս վերջին խօսքերը այդ տարօրինակ մարդուն, որ նըստեր էր դիմացս եւ արտասաներ էր այդ բառերը, չեշտելով իւրաքանչիւր վանկը :

Մեր տեսակցութեան սկիզբէն ի վեր, առաջին անգամ ըլլալով խորհեցայ թէ թերեւս խաչագող մը չէր : Մոլեռանդ մըն էր գուցէ. բայց ուրեմն ինչո՞ւ դրամ մը պահանջէր :

Գլանիկ մը հրամցուցի իրեն. հաճոյքով ընդունեց. կը ծխէր դանդաղօրէն, շատ ուժով քաշելով, եւ մեր ծուխերը կը խառնուէին իրարու :

Գալով մտածումներուս, շուրջպար մը բռնած էին : Նայուածքս ինկաւ յանկարծ մարդուն ձեռքերուն վրայ :

Այդ ձեռքերուն հանդիպած էի արդէն անգամ մը կեանքիս մէջ եւ անոնց տէրը բաւական մտահոգութիւն պատճառած էր ինծի ատենօք : Քնքոյշ ձեռքեր էին անոնք, գրեթէ կնոջական ձեռքեր, բայց անխնամ էին, կարճ եւ սովորական մատներով : Յիշողութիւնս յանկարծ նախազգուշացուց զիս : «Անգութ մէկն է, բոլորովին անխիղճ» :

Գլանիկէն կէսը միայն ծխեց. յետոյ ոտքի ելաւ, գնաց դէպի դուռը, բացաւ զայն. վերադարձաւ ու ցցուեցաւ դիմացս : Ես ալ ոտքի ելայ :

— Անո՞ւնս կ'ուզէք գիտնալ, ըսաւ : Այս խնդրին հետ ոչ մէկ աղերս ունի ան : Թերեւս պիտի ըսեմ զայն ձեզի ի վերջոյ, բայց լաւ մտիկ ըրէք, երեք օր պայմանաժամ կուտամ ձեզի խորհելու համար : Ձեր դեսպանին հետ խորհրդակցեցէք կամ հաղորդեցէք Պերլին : Հոկտեմբերի 30ին, պիտի հեռաձայնեմ ձեզի, հարցնելու համար որ նամակս ստացա՞ծ էք : Փիէռ անուան տակ պիտի հեռաձայնեմ : Եթէ «ոչ» ըսէք, այլեւս երբեք պիտի չտեսնենք զիրար. եթէ «այո» ըսէք, կը նշանակէ թէ ընդունած էք առաջարկս : Այդ պարագային, վերստին պիտի տեսնեմ ձեզ Հոկտ. 30ին, երեկոյեան ժամը 10ին : Բայց ոչ այստեղ : Ուրիշ տեղ մը, զոր պիտի ընտրենք :

Այն ատեն, ձեզի պիտի յանձնեմ երկու ֆիլմեր որոնք անգլիական գաղտնի փաստաթուղթերուն լուսանկարը կը պարունակեն : Դուք ալ պիտի տաք 20 հազար սթերլինը, դրամատոմսով : Դուք կը վտանգէք քսան հազար սթերլին, իսկ ես կը վտանգեմ գլուխս :

« Եթէ համաձայն էք, առաջին յանձնումէն վերջ ուրիշներ ալ կրնամ տալ : 15 հազար սթերլին պիտի առնեմ անոնց համար : Համաձա՞յն էնք » :

Զգացի թէ պէտք էր առնել կամ նետել : Խոնարհեցայ, առանց նոր առարկութիւններ ընելու, որովհետեւ կը տարուէի խորհելու այժմ, թէ իր առաջարկը լուրջ կրնար ըլլալ, բայց խնդիրը պիտի ձախողէր իր չափազանց մեծ պահանջին պատճառաւ : Ասկէ զատ, մարդը կը պահանջէր, որ գոց աչքերով գնուէր իր ապրանքը, կասկած չունէր որ պիտի մերժուէր առաջարկը :

Հակառակ այս բոլորին, համաձայնեցանք որ Հոկտ. 30ին պիտի հեռաձայնէր ինծի գրասենեակս, ժամը 15ին : Նոյն իրիկուան համար որոշեցինք նաեւ ժամադրավայրը : Դեսպանատան պարտիզպանին տաղաւարը պիտի երթայինք :

Երբ իր բոլոր մանրամասնութեամբ ճշդեցինք մեր յաջորդ տեսակցութիւնը, խնդրեց որ մարեմ նախագաւիթին եւ սանդուղներուն լոյսը :

(Շար.)

Դաշնակից ուժերը կը խաչուին 500,000 Չինացիներու առջեւ

ԿԱՐՄԻՐ ՉԻՆԱՍՏԱՆԻ ՊԱՅՄԱՆՆԵՐԸ

Վերջին լուրերու համաձայն, ՄԱԿի ուժերը պարպած են Հիւս. Քորէայի մայրաքաղաքը՝ Փիոնկեանկը, ռազմական արժէքունեցող ամէն ինչ քարուքանդ ընելէ վերջ: Նահանջող ուժերը նոր դիրքեր կը գրաւեն քաղաքէն 15 քիլմ. դէպի հարաւ: ՄԱԿի ընդհանուր ուժերը այժմ կիսուած են երկու անջատ եւ իրարմէ բոլորովին մեկուսացած մասերու,— 10րդ բանակը ծայրագոյն հիւսիս–արեւելքի մէջ եւ 8րդը արեւմտեան կողմը: Առաջինը փրկելու միակ յոյսը կը կայանայ զայն Հունկնամի ծովեզերքը հասցնելուն եւ հոնկէ նաւերով փոխադրելուն մէջ: Այս կէտին շուրջն ալ, սակայն, հետզհետէ կը համախմբուին չինական աւելի մեծ ուժեր: Առ հասարակ դէպի Քորէա չինական ընդհանուր խուժումը կը շարունակուի, կառախումբերով եւ Եալու գետը անցնող օրական 300 եւ աւելի փոխադրակառքերով: Զօր. Մէք Արթըրի կարծիքով, Չինացիները, առնուազն կէս միլիոնի հասնող բանակ մը ունին իրենց տրամադրութեան տակ:

✕ Ազգաժողովի շրջանակներուն մէջ կը կարծեն թէ Չինաստան պիտի հաւանի զինադադար մը կնքել 38րդ զուգահեռականին վրայ, հետեւեալ պայմաններով.—

1) Վերահաստատել Հիւս. Քորէայի պետութիւնը իր նախկին սահմաններուն մէջ, պայմանով որ համաքորէական ընտրութիւններ կատարուին միջնամտութեանց դադարումէն անմիջապէս վերջ: 2) Հեռացնել ամերիկեան 7րդ նաւատորմը Ֆորմոզայի ջուրերէն եւ դադրեցնել ամէն աջակցութիւն չին ազգայնական կառավարութեան: 3) Անմիջապէս ՄԱԿի անդամ ընդունիլ համայնավար Չինաստանը:

Կ'ըսուի թէ Չինաստանի ներկայացուցիչը զօր. Վու այս պայմանները հաղորդած է Հնդկաստանի պատուիրակ Սըր Պէնէկալ Ռաուին, որ միջնորդի դերը ստանձնած է: Չինական կառավարութիւնը հրահանգած է իր ներկայացուցիչին հաւանիլ զինադադարի մը 38րդ զուգահեռականին վրայ: Թէեւ դժուար է նախատեսել չինական այս ծանր պայմաններու հակազդեցութիւնը Մ. Նահանգներու վրայ, բայց եւ այնպէս կը կարծուի թէ հնդկական միջնորդութենէն եւ անգլեւֆրանսական ճնշումէն վերջ, կարմիր Չինացիներու հետ բանակցիլը այնքան ալ վարկաբեկիչ պիտի չըլլայ ամերիկեան կառավարութեան համար:

✕ Մեծն Բրիտանիոյ պաշտպանութեան նախարարը Պ. Շինուէլ յայտարարեց, թէ զօր. Մէք Արթըր սխալ ըրաւ ճեղքելով 38րդ զուգահեռականը, հակառակ բրիտանական կառավարութեան տեսակէտին, թէ այդպիսի ընթացք մը կրնար Չինաստանը ոտքի հանել ՄԱԿի ուժերուն դէմ: Նախարարը շատ ծանր կը գտնէ կացութիւնը:

ԱՐԵՒՄՏԵԱՆ ԳԵՐՄԱՆԻՈՅ վարչապետը յայտարարեց թէ համաշխարհային ներկայ կացութեան մէջ, Խ. Միութեան գլխաւոր նպատակն է գրաւել Եւրոպան — մէջն ըլլալով նաեւ ապագինուած Գերմանիան: «Այս նպատակին հասնելու համար, Խ. Միութիւնը կ'ուզէ տեւապէս տկարացնել Մ. Նահանգները, անվերջանալի պատերազմի մը մղելով զայն Ասիոյ մէջ: Կը յուսամ թէ Ամերիկացիները պիտի կրնան դիմագրաւել այս դժուարին կացութիւնը, առանց խոտորելու հիմնական առաջադրութենէն — ամրացնել Եւրոպայի պաշտպանութիւնը: Այն ատեն է որ Ռուսներու հետ բանակցելու պահը պիտի գայ»:

«Արմենիա» պարահանդէսը

ԵՂԱՆԱԿԻՆ ԱՄԷՆԷՆ ԸՆԿԵՐԱԿԱՆԸ ԵՒ ՀԱՃԵԼԻՆ

Դեկտ. 9, շաբաթ գիշեր ժամը 9էն մինչեւ լոյս, Clubի մէջ, 51 rue Grignan, Մարսէյլ:

Առաջնակարգ նուագախումբ եւ մաքուր պիւֆէ, սիրուն անակնկալներ եւ ընտանեկան մթնոլորտ: Կը խնդրուի կանխաւ ապահովել սեղանները:

ՄԱՐՍԻԼԱՀԱՅԵՐ

Պատրաստուեցէք Ֆր. Կապ. Խաչի Մարսէյլ քաղաքի տարեկան մեծ պարահանդէսին որ տեղի պիտի ունենայ յառաջիկայ Յունուար 6ին: Մանրամասնութիւնները առանձին: Կը խնդրուի բոլոր կազմակերպութիւններէն նկատի առնել սոյն թուականը:

ՆԿԱՏԻ ՈՒՆԵՆԱԼ.— Հայ Արիներու Միութեան տարեկան ցերեկոյթը, տեղի կ'ունենայ կիրակի 11 Մարտ, 1951, կէսօրէ վերջ ժամը 2.30ին, Salle de la Chimie:

ԴԱՇՆԱԿՑՈՒԹԵԱՆ 60ԱՄԵԱԿԸ Փարիզի մէջ

ՆԱԽԱՁԵՌՆՈՒԹԵԱՄԲ Հ. Յ. Դ. ՄԱՐՄԻՆՆԵՐՈՒ

Այս կիրակի իրիկուն ժամը 20.30ին, Mutualitéի մեծ սրահին մէջ, 24 rue St. Victor: Métro Maubert - Mutualité:

Կը նախագահէ՝ ընկ. ՌՈՒԲԷՆ ՏԷՐ ՄԻՆԱՍԵԱՆ

Կը խօսին՝ ընկերներ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ, ԳԵՐԱՍԻՄ ԲԱԼԱՅԵԱՆ, ՀՐԱՆՏ – ՍԱՄՈՒԷԼ եւ ՅՈՎԻԿ ԵՂԻԱԶԱՐԵԱՆ (Նոր Սերունդ):

Խօսք կ'առնեն ԿԱՊՈՅՏ ԽԱՉԻ, ՀԱՄԱԶԳԱՅԻՆԻ եւն. ներկայացուցիչները:

Գեղարուեստական բաժնին կը մասնակցին օրիորդներ ԱՍՏՂԻԿ ԱՌԱՔԵԼԵԱՆ, ՄԱՐԻ ԿԱՌՎԱՐԵՆՑ (երգ), ՏԻԿԻՆ ԱՆԱՀԻՏ ՏԷՐ ՄԻՆԱՍԵԱՆ, ընկեր Զ. ՂԱՐԻՊԵԱՆ (արտասանութիւն), Օր. Վ. ՃԻՆՃԵԱՆ (դաշնակ), նուագախումբ՝ մասնակցութեամբ Օր. JANINE CAVARDի (1er prix du Conservatoire):

ՄՈՒՏՔԸ ԱԶԱՏ Է

ԱՅՆՃԱՐԻ «ՅԱՌԱՋ» ՎԱՐԺԱՐԱՆԻՆ ՀԱՄԱՐ

Ռոմէնվիլէն Ե. Յակոբեան եւ Թ. Թորոսեան 500ական ֆր. կը նուիրեն Այնճարի «Յառաջ» վարժարանին:

Հրատարակութիւններ Հ. Յ. Դ. 60ամեակին առիթով

Հ. Յ. Դաշնակցութեան 60ամեակի առիթով կա՛մ հրապարակ ելած են արդէն եւ կամ մամուլի տակ են ու շուտով լոյս պիտի տեսնեն հետեւեալ հրատարակութիւնները.

1.— «ՅՈՒՇԱՊԱՏՈՒՄ», հրատ. Հ. Յ. Դ. Բիւրոյի, շուրջ 700 էջ, աւելի քան հարիւր ընտիր նկարներով, խմբագրութեամբ Ս. Վրացեանի:

2.— Կոմսի «Յուշերը», 599 էջ, գին 1000 ֆր:

3.— Դ. Փափազեանի՝ «Հ. Յ. Դ. 60ամեայ մամուլը», ընտիր փորագրութիւն մը, փոստ–քարդի ձեւով:

4.— Մ. Վարանդեանի «Հ. Յ. Դ. ՊԱՏՄՈՒԹԵԱՆ» Բ. հատորը, գին 1.50 տոլար:

5.— «Հ. Յ. Դաշնակցութեան վաթսունամեակը», հրատ. Հ. Յ. Դ. Հիւս. Ամերիկայի Կ. Կոմիտէի, խմբ. Ս. Վրացեանի, էջ 264, գին 750 ֆրանք:

6.— Գ. Լազեանի՝ «Դէմքեր հայ ազատագրական շարժումէն», էջ 400, գին՝ 80 եգ. դհ.:

7.— Վ. Նաւասարդեանի՝ ԳԱՂԱՓԱՐԻ ՈԳԻՆ:

8.— «Յուսաբեր»ի բացառիկը, պարբերականի ձեւով, էջ 90: Բացառիկներ կը պատրաստեն Դաշնակցութեան նաեւ միւս թերթերը:

Վաթսունամեակի առիթով բացառիկ թիւ մը պիտի հրատարակէ նաեւ «Հայրենիք» ամսագիրը:

Ստանալու համար դիմել Կ. Կ.ի, ՅԱՌԱՋի միջոցաւ:

«ՎԱՐԴԱՆԱՆՑ»Ը ԼԻՈՆԻ ՄԷՋ

Վարդանանց պատերազմին 1500ամեակին առթիւ՝ Լիոնի Հ. Յ. Դ. «Վարանդեան» կոմիտէն մօտ ատենէն մեծ պատրաստութեամբ կը ներկայացնէ «ՎԱՐԴԱՆԱՆՑ ՊԱՏԵՐԱԶՄԸ»:

Մանրամասնութիւնները մօտ ատենէն:

ՓԱՐԻԶԻ ԿԵԴՐՈՆԸ
PARFUMERIE – MAROQUINERIE
Au SAC PARFUMÉ
ՏԷՐ ԵՒ ՏՆՕՐԷՆ ԳԵՂԱՄ ԹՈՐՈՍԵԱՆ
վերջին նորաձեւութեամբ ճամբորդական առարկաներ, fantaisie գոհարեղէններ, կիներու պայուսակներ փարիզեան ճաշակով եւ ընտիր serviettenեր այրերու համար:
ՄԵԾ ԸՆՏՐՈՒԹԻՒՆ ԾԱՆՕԹ ՎԱՃԱՌԱՆԻՇԵՐՈՎ ԱՆՈՒՇԱՀՈՏՈՒԹԵԱՆՑ, ԱՄԷՆ ԿԱՐԳԻ
ARTICLES DE PARIS
106 Bld. Magenta, Paris (10) Tél.: Nord 05-78

ՊԱՌ ԱՐՍԷՆ
57, Rue Bernard de Bois, Marseille
Եթէ կ'ուզէք, պահ մը ձեր հոգերը մոռնալ, այցելեցէք, հանրածանօթ ԱՐՍԷՆԻՆ ՊԱՌԸ, ուր պիտի գտնէք, անմահական օղին, իր բազմատեսակ աղանդերներով: Ինչպէս նաեւ շաբաթ եւ կիրակի օրերը, պիտի վայելէք ՀՌՉԱԿԱՒՈՐ ԹՈՐԳՈՄԻՆ ՆՈՒԱԳԸ:

Imprimerie DER AGOPIAN 17 rue Damesme - (13)
Le Gérant : A. NERCESSIAN

ՅՈՒՇԱՏԵՏՐ

ՓԱՐԻԶ.— Հ. Յ. Դ. Նոր Սերունդի «Ահարոնեան» խումբի դասախօսութիւնը այս հինգշաբթի ժամը 9ին, սովորական հաւաքատեղին:

Կը խօսի ընկեր Ա. ԻՍԱՀԱԿԵԱՆ: Նիւթը՝ 1920 Դեկտ. 2: Կը հրաւիրուի հասարակութիւնը:— Հայերէնի դասընթացք ժամը 8—9:

ԲԱՑԱՌԻԿ ԴԱՍԱԽՕՍՈՒԹԻՒՆ ԱԼՖՈՐՎԻԼԻ ՄԷՋ

Կազմակերպութեամբ՝ Հ. Յ. Դ. Նոր Սերունդի, այս երեքշաբթի, Place d'Europeի սրահը: Կը խօսի ընկեր Ա. ԻՍԱՀԱԿԵԱՆ: Նիւթ՝ Հ. Յ. Դ. 60ամեակը: Կը հրաւիրուին մեր ընկերներն ու համակիրները:

ԴԵՐԱՍԱՆ ԹՐԱԳՕՇ

Կը ներկայացնէ ՂԱՐԱԲԱՂԻ ՄԵԼԻՔՆԵՐԸ (Երաժշտ. Անանեանի): Մասնակցութեամբ Թառիստ Գարեգինի, պարող եւ պարուհիներու:

Պէլվիլ, տինէմա Ֆլորիտայի մէջ, 373 rue des Pyrénées métro Pyrénées: 12 Դեկտ. երեքշաբթի երեկոյ ժամը 9ին: (Կը վերջանայ 11.30ին):

Նոյն ներկայացումը Պանեէօյի մէջ, այս կիրակի, ժամը 3ին:

Շավիլ.— 17 Դեկտ. կիրակի ժամը 3.30ին:

Սէվրան.— Դեկտ. կէսին:

ԼԻԼԱՆ եւ իր Reveillonները
ԱՅՆՔԱՆ ՀԱՃԵԼԻ՛, ԱՅՆՔԱՆ ՋՈՒԱ՛ՐԹ
Այս տարի եւս ապահովուած են իր յաճախորդներուն համար,
24 ԴԵԿՏ.Ի եւ 31 ԴԵԿՏ.Ի գիշերները
Ուրեմն պատրաստուեցէք:
ՀԱՄԱԴԱՄ ԿԵՐԱԿՈՒՐՆԵՐ, ԱԶՆԻՒ ԳԻՆԻՆԵՐ, ՓՐՓՐԱԴԷԶ ՇԱՄՓԱՆԵԱՆԵՐ:
Լաւագոյն սպասարկութեամբ մը ձեր տրամադրութեան տակ է:
Հեռաձայնեցէք եւ ապահովեցէք ձեր սեղանները
24 rue St. Lazare — Tél. Tri. 31-62

Տիկին Մառի հաճոյքն ունի իր հայրենակիցներուն տեղեկացնելու թէ Մարսէյլի ամէնէն մեծ կերպասեղէնի տուներէն մէկուն մէջ իրենց գնումները կը դիւրացնէ առաջնորդելով զիրենք:
Կ'ԱՊԱՀՈՎԷ ՆԱԵՒ 5 % ԶԵՂՉ
Բրդեղէնի, մետաքսեղէնի, բամպակեղէնի, կարասիներու յատուկ կերպասներու, այր մարդոց շալիկներու վրայ ըրած իրենց բոլոր գնումներուն համար:
MAISON CHAILLOT
11 rue Henri Barbusse Marseille
Սակարանին ետեւ, Colbertի նամակատան քով:

ՕՐԱԹԵՐԹ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH

Fondé en 1925
R. C. S. 376.286

Directeur-Propriétaire : SCH. MISSAKIAN
17, Rue Damesme — PARIS (13)
Վեցամս. 800 ֆր., Տար. 1600, արտ. 2500 ֆր.
Tél. GOB. 15-70 Գին 7 Ֆր. C. C. P. Paris 1678-63
Mercredi 6 Décembre 1950 Չորեքշաբթի 6 ԴԵԿՏԵՄ.

26րդ ՏԱՐԻ — 26e Année No. 6324—Նոր շրջան թիւ 1735

Խմբագիր՝ Շ. ՄԻՍԱՔԵԱՆ

ՄԵՐ ԽՕՍՔԸ

ԶԻՆԵԼ, ԶԻՆՈՒԻԼ...

Ա՛յս է օրուան աղաղակը, պետական դիւաններէն, խորհրդարաններէն մինչեւ լրագրական բեմերը: Նոյնիսկ ձախակողմեան եւ խաղաղասիրական հոսանքներու մէջ :

Զինուիլ իբրեւ առանձին երկիր, յանուն ինքնապաշտպանութեան: Զինել դրացին, զինակիցը կամ ուղեկիցը, յանուն հաւաքական ապահովութեան :

Զինել եւ զինուիլ ոչ միայն սովորական իմաստով, այլեւ արդիական, ամենավերջին միջոցներով: Ամէնէն հրէշային գիւտերով: Ի հարկին կանգ չառնելով հիւլէականին, քիմիականին կամ մանրէականին առջեւ :

Այն աստիճան որ, տարրալուծարաններու գաղտնիքներն անգամ հանրութեան սեփականութիւն են դարձեր արդէն:

Եւրոպա կ'ապրինք եւ ամէն օր կ'իմանանք շնորհալից յայտնութիւններ, այս կամ այն դիտնականին, զօրականին, ամբոխավարին կամ մասնագէտին ստորագրութեամբ :

Յաճախ պետական դէմքեր, հին կամ նոր նախարարներ, գործօն հրամանատարներ կամ երեսփոխաններ անգամ ասպարէզ կ'իջնեն, «լուսաբանութիւններ» հաղորդելու համար:

Տակաւին չենք խօսիր իւրաքանչիւր երկրի մէջ կազմուած գաղտնի յանձնախումբերու պարբերական զեկուցումներու մասին, որոնք նոյնպէս կը ծառայեն մթնոլորտը թանձրացնելու :

Շաբաթ չանցնիր որ տեղեկութիւն մը չհաղորդուի, օրինակ, հիւլէական ռումբերու քանակի, որակի կամ գործածութեան եղանակի մասին:

Երկու օր առաջ ամերիկեան շաբաթաթերթ մը կը հաղորդէր թէ Մ. Նահանգները այժմ պատրաստ ունին 700 հիւլէական ռումբ, մինչդեռ նախապէս կը հաշուէին 200—400:

Յօդուածագիրը, Սթիֆըն Հուայթ, որ ներկայ եղած է հիւլէական փորձերու, այս առթիւ կը խոստովանի թէ «կասկածելի է որ ջրածին ռումբը յաջողի»: Իր կարծիքով, « փորձելն ալ չարժեր »:

Աւդին, բրիտանական տարածուն թերթ մը կ'ազդարարէ խմբագրական սիւնակէն.

— « Ինչ որ ալ ըսէ կամ ընէ Պ. Էթլի Ուաշինկթընի մէջ, բրիտանական ժողովուրդը կը գտնուի ծանր, անողոքելի պարտականութեան մը առջեւ,— վերազինուիլ ծայրագոյն արագութեամբ եւ բոլոր տրամադրելի միջոցներով: Ինչ որ ալ ընեն կամ չընեն Մեծն Բրիտանիոյ դրացիները, բրիտանական ազգը պէտք չէ թերանայ զօրացնելու իր հայրենիքը: Պէտք է վերազինուի տոլարով կամ առանց տոլարի: Պէտք է վերազինուի նոյնիսկ եթէ հարկ ըլլայ մէկդի դնել շաբաթը հինգ օր աշխատելու կանոնը եւ ուրիշ առաւելութիւններ »:

Պատահաբար կը յիշենք այս պարագաները, հաստատելու համար թէ ո՛րքան խոր մտահոգութեան մատնուած է արեւմտեան աշխարհը, ի նախատեսութիւն ապագայ վտանգներու :

Հիմա որ նոր պատերազմի մը կայծերը կ'երեւան Ծայր. Արեւելքի մէջ, շատ աւելի բարձր կը խօսին վերազինման կուսակիցները: Կը պահանջեն ոչ միայն բազմապատկել, այլեւ փութացնել սպառազինութիւնները :

Անշուշտ այս բոլորը կը պահանջեն անհնարին զոհողութիւններ,— տուրքերու յաւելում, գիներու բարձրացում, ապրուստի սղութիւն: Նաեւ երկարաձգում զինուորական ծառայութեան եւ ուրիշ պարտադրութիւններ :

Շատ մը տեսակէտներով, պատերազմական վիճակ մըն է որ կը տիրէ բազմաթիւ երկիրներու մէջ, առանց պատերազմի :

Եւ վաղուան մտահոգութիւնը կը սաստկանայ մանաւանդ անոր համար որ, խորհրդաւոր, չարաշուք լռութիւն մը կը տիրէ կարմիր գիծէն անդին:

Միայն խաղաղութեան մասին կը խօսին այդ ճակատին վրայ, յարատեւօրէն խախտելով թ'ւ խաղաղութեան թ'ւ ազատութեան հիմքերը: Շարունակ պրկելով օղակները: Իւղ լեցնելով կրակին վրայ: Ստորերկրեայ դաւեր լարելով ամէն ուղղութեամբ: Զգձգելով, խափանելով հիմնական հարցերու լուծումը: Միեւնոյն ատեն բազմապատկելով զինեալ ուժերն ու սպառազինութիւնները, կատարեալ գաղտնապահութեամբ :

Ո՞րբ այսքան ամպ եւ թոյն դիզուած էր մարդկութեան գլխուն ... Շ.

Պոլսոյ Հայոց պատրիարք ընտրուած է Գարեգին արք. Խաչատրեան

67 ՔՈՒԷ ԳԱՐԵԳԻՆ ԱՐՔ.— 63 ՔՈՒԷ ԽՈՐԷՆ ԵՊԻՍԿ. ՊԱՐՈՅԵԱՆ.— ԳՈՒՍԱՆ ԵՊԻՍԿ. 30 ՔՈՒԷ, ԳԷՈՐԳ ԱՐՔ. ԱՐՍԼԱՆԵԱՆ 2 ՔՈՒԷ

Պոլսոյ վերջին թղթաբերէն կը քաղենք հետեւեալ տեղեկութիւնները (3 Դեկտ).—

Ընդհ. ժողովը գումարուեցաւ երէկ, շաբաթ, 2 Դեկտեմբեր Պատրիարքարանի մէջ: Առտուն կանուխ հոծ բազմութիւն մը խռնուած էր պատրիարքարանին առջեւ :

Ընդհ. ժողովը հաւաքուած էր պատրիարքարանի դահլիճին մէջ: Գէորք արք. բացակայ ըլլալով, կը նախագահէր Գուսան եպիսկ. որ նախ կարդաց պատր. տեղապահին նամակը, յետոյ մեծարանքներ յայտնեց Հանրապետութեան նախագահ Ճէլալ Պայարի եւ կառավարութեան անդամներուն, փառաւորեց Աթաթիւրքի յիշատակը :

Առժամեայ դիւանին ատենապետն ալ հրաւիրեց երեք վայրկեան լռութիւն պահել ի յիշատակ Աթաթիւրքի, մէկ վայրկեան՝ Նարոյեան պատրիարքի յիշատակին :

Կրօն. եւ վարչական ժողովներու ընտրութենէն վերջ, ժողովականները թափօր կազմելով առաջնորդուեցան մայր եկեղեցի, որ լեցուած էր հրաւիրեալներով եւ հետաքրքիրներով: Գուսան եպիսկ. նիստը բացաւ «Հայր Մեր»ով եւ յայտարարեց.

— « Վեցամեայ սուգի քօղ մըն է որ կը պատէ մեր դարաւոր պատրիարքարանը: Պատկառելի ժողովիդ անկ է վերցնել այդ քօղը եւ ընտրել արժանաւոր պատրիարքը »:

Թեր ու դէմ վիճաբանութիւններէ վերջ, պատրաստուեցաւ երկու թեկնածուներու ցանկը: Քուէարկութեան պահուն ներկայ քահանաները Սաղմոս կը քաղէին, իսկ ժողովուրդը կ'աղօթէր :

Յետոյ ձեռնարկուեցաւ քուէհամարին: Գարեգին արք. Խաչատրեան, Հարաւ. Ամերիկայի կաթող. պատուիրակը պատրիարք ընտրուած էր 96 ընտրողներու 67 քուէներով: Խորէն եպիսկ. Բարոյեան (Անթիլիասի կաթողիկոսարանէն) 63 քուէ, Գուսան եպիսկ. 30, իսկ տեղապահը՝ Գէորգ արք. Արսլանեան միայն երկու քուէ :

Նախագահը յայտարարեց աւանդական հանդիսաւորութեամբ .

— Կ'ողջունենք Թրքահայոց ազգընտիր կրօնապետը, Ամեն. Գարեգին արք. Խաչատրեան :

Նոյն պահուն զանգակները սկսան ղօղանջել : Ժողովուրդը յուզումէն կը պոռթկար, երբ «Ուրախ լեր» շարականը կ'երգուէր: Ընտրութիւնները վերջացան կէս գիշերին :

✕ Ընդհ. ժողովի մայր դիւանի ատենապետ ընտրուած է ծանօթ ուսուցիչ Պ. Գեղամ Գավաֆեան: Վարչական ժողովը կը բաղկանայ 20 անդամներէ (ատենապետ Պ. Արամ Խտրեան). Կրօն. ժողովը՝ 14 անդամներէ :

Ուրիշ մանրամասնութիւններ յաջորդով :

ՔՈՐԷԱՅԻ ԹՐՔԱԿԱՆ ԶՕՐԱՄԱՍԸ ջարդուփշուր եղած է, ինչպէս հաղորդած էինք անցեալ շաբթու: Թուրք թերթերը այս առթիւ կը գրեն թէ զօրամասը գերկընդխառն կռիւներ մղած է չորս օր, չորս գիշեր, տասն անգամ աւելի զօրաւոր ուժերու դէմ: «Անոնք պաշարման օղակը խզելով, 80 մղոն ճամբայ կտրած են յոգնած եւ անօթի: Կրցած են շալկելով իրենց հետ բերել վիրաւորները եւ զէնքերը: Հրամանատարը, զօր. Թահսին Եազըճի, կրցած է Սէուլ հասնիլ ողջ առողջ :

ԹԷՀՐԱՆԷՆ կը հեռագրեն թէ կառավարութիւնը երկուշաբթի օր ջնջեց բոլոր զինուորական արձակուրդները, նկատի առնելով Ծայր. Արեւելքի կացութեան ծանրացումը: Թէեւ խորհրդային զօրքի շարժումներ չեն տեսնուիր սահմանագլուխին վրայ, բայց զգուշական միջոցներ ձեռք առնուած են: Եթէ Քորէայի պատերազմը նոր աշխարհամարտի մը յանգի, կը վախցուի որ խորհրդային զօրքը անցնի պարսկական սահմանագիծը, գրաւելու համար նաւթահորերը եւ Հնդկաց ովկիանոսին ճամբան :

Թրումըն եւ Էթլի գլուխ գլխի

ԱՌԱՋԻՆ ՊԱՇՏՕՆԱԿԱՆ ԶԵԿՈՅՑԸ

Մեծն Բրիտանիոյ վարչապետը Պ. Էթլի Ուաշինկթըն հասաւ երկուշաբթի կէսօրէ առաջ ժամը 10ին, իր հետեւորդներով միասին եւ օդանաւային կայանին մէջ դիմաւորուեցաւ նախագահ Թրումընի կողմէ: Կայանին մէջ իսկ տեսնուելով օրագրողներուն հետ, Պ. Էթլի ըսաւ, որ ուրախ է՝ տագնապալի այս օրերուն Ուաշինկթըն գալով, նախագահ Թրումընի հետ ունենալիք տեսակցութեան համար: «Անցեալին մէջ մեր երկու երկիրները միշտ համաձայնած են իրենց միջազգային քաղաքականութեան հիմնական նպատակներուն շուրջ,— այն է՝ խաղաղութեան պահպանումը, յարձակման դէմ դիմադրութիւն, ժողովրդավար կարգուսարքի ամրապնդում եւ ապրուստի պայմաններու բարելաւում: Այս նպատակները նորէն վտանգուած են եւ մենք պէտք է իրարու հետ խորհրդակցինք անոնց պաշտպանութիւնը ապահովելու համար: Վտանգը միշտ մեզ աւելի մօտեցնէ իրարու: Կոմինֆորմի վերջին փորձն է պառակտում յառաջ բերել մեր երկու ժողովուրդներուն միջեւ: Ի զուր է սակայն, որ կը վատնեն իրենց ճիգերը, մանաւանդ հիմա, որ ՄԱԿի հովանիին տակ կռիւ կը մղենք Քորէայի մէջ, կռիւ մը՝ որուն մէջ այնքան ծանր բեռ մը ստանձնած են Մ. Նահանգները եւ որուն, մենք ու Բրիտանական Հասարակապետութեան միւս անդամները կը բերենք մեր մասնակցութիւնը: Ներկայ տեսակցութեանց առթիւ մեր նպատակը պիտի ըլլայ ճշդել մեր քաղաքականութիւնը այս նոր ու խռովայոյզ կացութեան մէջ եւ գտնել միջոցները պաշտպանելու այն ինչ որ արդար կը գտնենք»:

Նախագահէն բաժնուելով, Պ. Էթլի գնաց բրիտանական դեսպանատունը եւ խորհրդակցութիւններ ունեցաւ իր խորհրդականներուն հետ: Այս տեսակցութենէն վերջն էր որ որոշուեցաւ Նախագահին հետ առաջին հանդիպումը ունենալ անմիջապէս եւ ոչ թէ յաջորդ օրը, ինչպէս որ նախապէս որոշուած էր:

Արդարեւ կէսօրէ վերջ ժամը 4ին առաջին հանդիպումը կայացաւ նախագահական պալատին մէջ: Մ. Նահանգներու կողմէ ներկայ գտնուեցան ազգային պաշտպանութեան, արտաքին, տնտեսական նախարարները, ընդհ. սպայակոյտի պետը եւ ուրիշ բարձրաստիճան մասնագէտներ: Մեծն Բրիտանիոյ կողմէ՝ բրիտանական դեսպանը, ընդհ. սպայակոյտի պետը, եւն.:

Առաջին հանդիպումէն վերջ հրատարակութեան տրուեցաւ պաշտօնական կարճ զեկոյց մը, ուր կ'ըսուի թէ «խորհրդակցութեանց ընթացքին ի յայտ եկաւ կողմերու վճռականութիւնը՝ փոխադարձ հասկացողութեան գալու համար երկու երկիրները եւ ՄԱԿի միւս անդամները շահագրգռող լուրջ հարցերու շուրջ: Երեւան եկաւ նմանապէս այն հասարակաց գետինը, որուն վրայ կը հիմնուի երկու կառավարութեանց արտաքին քաղաքականութիւնը: Վարչապետն ու Նախագահը պիտի տեսնուին նաեւ վաղը (երէկ) կէսօրուան ճաշին եւ վերջն ալ պիտի շարունակեն իրենց խորհրդակցութիւնները »:

Տիրող տպաւորութիւնը այն է թէ Պ. Թրումըն, վճռապէս ընդ առաջ պիտի երթայ ամերիկեան հանրային կարծիքի պահանջին, արագօրէն դիմադրաւելու համար Քորէայի այսօրուան զինուորական կացութիւնը: Մինչդեռ բրիտանական կառավարութեան տեսակէտով պէտք է խուսափիլ աւելի մեծ բարդութիւններէ Ծայր. Արեւելքի մէջ:

Խորհրդակցութիւնները պիտի շարունակուին մինչեւ հինգշաբթի օր, եթէ ոչ աւելի երկար :

Միջին ճամբայ կը փնտռեն

ԱԶԳԱԺՈՂՈՎԻՆ ՄԷՋ

Վեց պետութիւններ — Մ. Նահանգներ, Մեծն Բրիտանիա, Ֆրանսա, Նորվեկիա, Քուպա եւ Էքուաթոր — ՄԱԿի ընդհ. քարտուղարութենէն պահանջեցին ընդհ. ժողովի օրակարգը անցընել՝ Համայնավար Չինաստանի միջամտութեան հարցը, որ իբրեւ պատերազմանման ձեռնարկ, սպառնողական է եւ կարեւոր :

Այս որոշումը տրուեցաւ՝ նախագահ Թրումընի եւ վարչապետ Էթլիի միջեւ կայացած առաջին խորհրդակցութենէն երկու ժամ վերջը: Տակաւին չի գիտցուիր, թէ խնդիրը քաղաքական մասնաւոր յանձնախումբի՞ն պիտի ղրկուի, թէ ուղղակի պիտի սկսի քննուիլ ՄԱԿի ընդհ. ժողովին առջեւ: Չի կարծուիր նմանապէս, որ հարցին վերջնական բանաձեւման մէջ Համայնավար Չինաստանը հռչակուի նախայարձակ, բայց պիտի պահանջուի չին. զօրամասերու անմիջական հեռացումը Քորէայէն: Պիտի չեշտուի նաեւ Չինաստանի միջամտած ըլլալու պարագան: Ամէն պարագայի տակ, առնուելիք վերջնական քայլերը կախում պիտի ունենան այն խորհրդակցութիւններէն, որոնք այժմ կը կատարուին Պ.Պ. Թրումընի եւ Էթլիի, հնդիկ պատուիրակ Սըր Պէնէկալ

(Լուրերու շարունակութիւնը կարդալ Դ. էջ)

ՄԻՔԱՅԷԼ ՆԱԼԲԱՆԴԵԱՆՑԻ ԲԱՆՏԻ ՆԱՄԱԿՆԵՐԸ

(ՄԱՀՈՒԱՆ 120ԱՄԵԱԿԻՆ ԱՌԻԹԻՒ)

(Գ. եւ վերջին մաս)

1858ին է որ կը սկսի Նալբանդեանցի գրական գործունէութիւնը: Այդ Թուականին է որ Ստեփաննոս Նազարեանց Մոսկուայի մէջ կը հիմնէ իր «Հիւսիսափայլ» ամսագիրը՝ որ այնքան բեղուն արդիւնք մը պիտի ունենար եւ լայն ազդեցութիւն վաթսունական Թուականներու մտաւորականութեան վրայ:

Նալբանդեանց կանոնաւոր կերպով կ'աշխատակցի «Հիւսիսափայլ»ի իր բանավէճերով, իր ժամանակագրութիւններով, իր ուսումնասիրական յօդուածներով եւ թարգմանութիւններով: Փնտռուած ստորագրութիւններ էին Կոմս Էմմանուէլ, Սիմոն Մանիկեանց, Ուստաեանց՝ որոնք Նալբանդեանցի կեղծանուններն էին, մանաւանդ որ առ հասարակ կը շօշափէր ժողովուրդը շահագրգռող հարցեր եւ իր լեզուն աւելի մատչելի էր լայն զանգուածներուն: Ինքն է որ կ'ըսէ — «Գործ ունենալ կենդանի ժողովրդի հետ, կենդանի բարբառի միջոցով կենդանի գաղափարներ տարածելու համար»: Յիշատակենք որ Նալբանդեանցները նախապէս Ուստաեանց կը կոչուէին Միքայէլի մեծ հօր «ուստա» մակդիրը տրուելուն պատճառաւ:

« Հիւսիսափայլ »ի իր աշխատակցութիւնը սակայն իր համբաւն ու ազդեցութիւնը տարածելով հանդերձ, պատճառ եղաւ որ իր հակառակորդներուն Թիւը աճի, որովհետեւ բնաւորութեամբ բուռն ու անզուսպ, իր բանավէճերուն մէջ չէր վարաներ նաեւ անձնական յարձակումներ գործել, տեղի անտեղի հրապարակելով նաեւ հակառակորդներուն անձնական կամ ընտանեկան խնդիրները: Նշանաւոր «կռուազան» մը եղած է, ինչ որ սակայն ի վերջոյ այնքան» սուղի պիտի նստէր իրեն:

1859ին Նալբանդեանց մասամբ իր խանգարուած առողջութիւնը դարմանելու եւ նաեւ զարգացումն առաջ տանելու համար ճամբորդութիւն մը կը կատարէ արտասահման: Նախ կ'անցնի Պոլիս, ապա Վիէննա ու Փարիզ: Այս առթիւ կը ծանօթանայ եւրոպացի յայտնի գործիչներու հետ եւ նաեւ կ'ուսումնասիրէ իր այցելած վայրերուն Հայոց կացութիւնը եւ այդ ուղղութեամբ տեղեկագրութիւններ կը ղրկէ «Հիւսիսափայլ»ի:

1860ին կը վերադառնայ Ռուսաստան եւ քանի մը ամսուան պատրաստութեամբ Փեթերսպուրկի համալսարանին մէջ յաջող քննութիւններ տալով կը ստանայ արեւելեան լեզուներու պսակաւորի վկայագիր:

Այնուհետեւ Նալբանդեանց այլեւս համարձակ կը վերադառնայ Նոր-Նախիջեւան, որովհետեւ Ներսէս կաթողիկոս վախճանած էր առանց կարենալ զինքը ձեռք ձգելու եւ նոր կաթողիկոս ընտրուած էր Մատթէոս եպիսկ.:

Այս վերադարձը մասնաւոր նպատակ մը ունէր: Հնդկաստան գաղթած Հայերէն ոմանք, զանազան կտակներ թողած էին, մասնաւորապէս ԺԸ. դարու վերջերը, ի նպաստ իրենց ծննդավայրերուն եւ ասոնց կարգին նաեւ Նոր Նախիջեւանի: Սակայն այդ կտակները անտեսուած կը մնային ժողովուրդին անտարբերութեան եւ ազգային իշխանութեանց ապիկարութեան հետեւանքով:

Նալբանդեանցի նպատակն էր վերարծարծել Նախիջեւանի ի նպաստ եղած կտակներուն խնդիրը եւ գլուխ հանել անոնց գործադրութիւնը: Նախ « Հիւսիսափայլ »ի մէջ յօդուածով մը լայնօրէն կը պարզէ այս հարցը եւ ապա իր հայրենակիցները կր մղէ այդ ուղղութեամբ գործնական միջոցներ ձեռք առնելու:

Նախիջեւանցիները ընդառաջ երթալով Նալբանդեանցի մտադրութեան, զինքն իսկ լիազօր կը կարգեն որպէսզի երթայ Հնդկաստան, տեղւոյն վրայ հետապնդելու համար կտակները: Այս ընտրութեան դէմ կր պայքարին իր բազմաթիւ հակառակորդները, առարկելով անոր ապօրինի հանգամանքը:

Բայց Նալբանդեանց, որ ատենօք այնքան հեռու կը փախչէր, կ'երթայ Էջմիածին եւ Մատթէոս կաթողիկոսէն վաւերացնելով իր լիազօրութիւնը, ճամբայ կ'ելլէ դէպի Հնդկաստան:

Նախ Պոլիս, ապա Փարիզ ու Լոնտոն եւ ամիսներ վերջ կը հասնի ուրեմն Կալկաթա: Հոն բաւական լուրջ դժուարութիւններու եւ արգելքներու կը հանդիպի, բայց կորովի ու յամառ մարդ՝ ի վերջոյ կը յաջողի երեւան հանել կտակները եւ փոխանցել տալ իրական տէրերուն:

Ապա նոյն ճամբով կը վերադառնայ եւ 1862ի Յունիսին կը հասնի Ռուսաստան, նախ Փեթերսպուրկ՝ ուր ատեն մր կը հանգստանայ իր նեղութեանց եւ երկարատեւ ճամբորդութեան յոգնութենէն, բայց այդ հանգիստն իսկ կ'օգտագործէ Հայաստանի աշխարհագրական քարտէսի մր հրատարակութեան համար նախապատրաստական աշխատանքներ կատարելու: Փեթերսպուրկէն կ'անցնի Մոսկուա եւ ապա կուգայ Նոր Նախիջեւան իր առաքելութեան զեկուցումը տալու զինք լիազօրողներուն: Բայց հազիւ Նախիջեւան հասած, կը ձերբակալուի ոստիկանութեան կողմէ:

Արդարեւ, իր ոխակալ հակառակորդները հրաժարած չէին զինքն հալածելէ եւ իր բացակայութեան իսկ առաջ տարած էին իրենց դաւադիր աշխատանքը, որուն հետեւանքով Նալբանդեանց կը վայելէր «խռովարար ու վտանգաւոր քաղաքացիի մը» համբաւը, մանաւանդ որ կառավարութիւնը գիտէր Թէ դէպի Եւրոպա կատարած իր երկու ճամբորդութիւններու ընթացքին Նալբանդեանց ջերմ շփումներ ունեցած է յայտնի ու ծանօթ յեղափոխականներու եւ ռուս տարագիրներու հետ:

Փարիզ գտնուած միջոցին Նալբանդեանց հրատարակած էր իր « Երկրագործութիւնը որպէս ուղիղ ճանապարհ » յեղափոխական գործը եւ նաեւ «Երկու Տող » վերտառութեամբ տետրակ մը, ուղղուած հայ հոգեւորականութեան դէմ, ուր կը պարզէր անոր բացասական դերը ազգին հիմնական շահերուն հանդէպ: Այս գիրքերը գաղտնօրէն պիտի մտնէին Ռուսաստան, բայց մատնութեան մը վրայ ոստիկանութիւնը ճամբան ձեռք անցուցած էր ծրարները եւ այդ էր Նալբանդեանցի ձերբակալութիւնը հիմնաւորող պատճառը: Բարեբախտաբար այս երկու գործերէն ալ տասնական օրինակ տարբեր ճամբով մտած են երկիր, փրկուելով ստոյգ եւ անդառնալի կորուստէ մը:

Նալբանդեանց կառավարական որոշումով կ'արգելափակուի Ս. Փեթերսպուրկի Պօղոս-Պետրոս բերդը՝ ուր կը մնայ երեք տարիէն աւելի: Իր վաղեմի հակառակորդները յաղթանակած էին:

Բանտային վատառողջ պայմանները, ոստիկանական բրտութիւնները, բարոյական եւ ֆիզիքական տառապանքները բոլորովին կը քայքայեն իր արդէն իսկ խախուտ առողջութիւնը եւ թոքախտը բոյն կը դնէ իր մէջ, օրէ օր հալեցնելով զինքը: Կառավարութիւնը տեսնելով որ բանտին բժիշկը Նալբանդեանցի օրերը համրուած կը նկատէ, կ'արձակէ զայն բերդէն 1865ի վերջերը եւ կ'արտօնէ Ռուսաստանի հիւսիսային անկիւն մը վերջացնել այդ համրուած օրերը: Նալբանդեանց կ'ապաստանի Սարաթով նահանգի Կամիշին քաղաքը: Այդ քաղաքէն է որ կը գրէ.

— « Ամսոյս 7ին մտայ Կամիշին աւելի մեռած քան թէ կենդանի, ճանապարհին քաշածներս անտանելի էին իմ վիճակում, բայց դարձեալ վերջին ուժերս եւ ոգիներս գործ դնելով դիմացայ: Ինձանից շատ նամակ մի պահանջէք, ոչ ուժ կայ, ոչ զօրութիւն: Այս տողերը գրում եմ, բայց կուրծքս եւ թիկունքս ցաւից խեղդում են: Այստեղ ամէնալաւ բժիշկը ինձ պարզապէս ասաց որ օրէ օր մօտենում եմ գերեզմանին, ջերմը ամենայն օր հոգիս է հանում, քրտինքը, ճաղը եւ թուքը թիւ չունին, աւելցուր սրա վրայ իմ անօգնական միայնութիւնը. բժիշկը ինձ պատւիրում է սաստիկ խաղաղութիւն, բայց թողո՞ւմ են խաղաղ, ամենայն քայլափոխիդ բարոյական անախորժութիւնք այստեղի ոստիկանի կողմից: Ինչ օգուտ, գրել չեմ կարող, խոհեմութիւն հասկացիր »:

Նալբանդեանց իր մի քանի կարեւոր աշխատութիւնները պահ դրած էր բարեկամներու մօտ: Այս վերջինները, Նալբանդեանցի ձերբակալուած ատեն, որպէս մեղսակից չենթարկուելու համար ոստիկանական հետապնդումներու, այրելով կ'ոչնչացնեն այդ ձեռագիրները: Բերդէն արձակուելէ վերջ Նալբանդեանց կ'ուզէ տիրանալ անոնց, բայց տեղեկանալով անոնց փճացումին՝ դառնութեամբ կը գրէ.

— « Ափսո՛ս, մինչեւ այժմ իմ բոլոր գրածները ոչինչ էին համեմատաբար այդ տետրակների, որոնց մէջ գրած էի եւրոպական ներկայ գաղափարների երկար քննութիւնը, համեմատած Հայոց ներկայ վիճակին »:

Կամիշինի մէջ ալ քանի մը ամիս նոյնքան դառն եւ յուսահատ օրեր ապրելէ վերջ, Միքայէլ Նալբանդեանց 13 Մարտ 1866ին կը կնքէ այնքան խռովայոյզ եւ փոթորկալից կեանք մը: Եւ սակայն իր անունը պիտի մնայ երկար, որովհետեւ հայութեան իրապէս քանքարաւոր ու նուիրուած զաւակներէն մին եղած է:

Լիովին գիտակցելով իր մօտալուտ վախճանին, ուզած է թաղուիլ իր հայրենի եւ սիրելի քաղաքը: Մարմինը կը փոխադրուի Նոր Նախիջեւան՝ ուր սգակիր հսկայ բազմութեան մը ներկայութեամբ կ'ամփոփուի քաղաքին մօտ Ս. Խաչ վանքը: Քսանեւվեց տարի վերջ իր քով պիտի թաղուէր նաեւ միւս տաղանդաւոր Նախիջեւանցին, Քամառ Քաթիպա:

Նալբանդեանցի բանտի նամակներու արտագրութեան մէջ, հարազատութեան մտահոգութեամբ անփոփոխ պահեցինք հնամենի ձեւերը, որոնց մէջ աչքի կը զարնէ մասնաւորապէս կրաւորական բայերը «Վ»ով գրելու սովորութիւնը: Նալբանդեանցի կէտադրութիւնն ալ տարակուսելի է: Լայնօրէն կը գործածէ միջակէտը, գրեթէ անտեսելով վերջակէտը:

ԲԱԲԳԷՆ ԳԱՎԷՋ

Երեսնամեայ պանդխտութիւն

Մօտ երեսուն տարի առաջ, քաղաքական անողորմ կացութեան մը հարկադրանքով, հայ ժողովուրդի ստուարաթիւ բազմութիւններ, ճակատագրականօրէն կը թողէին իրենց պապենական ծննդավայրերը, նոր արհաւիրքի մը մտավախութեամբ:

1940ի Ֆրանսայի սեւ օրերուն, մենք ականատես եղանք տեղացի ժողովուրդին հոգեկան տագնապին, երբ թշնամիին արշաւանքին առջեւ խուճապահար, կը լքէր տուն, աշխատանք, ապաստանելով աւելի հեռուն, տարբեր գիւղերու կամ քաղաքներու մէջ: Բայց Ֆրանսացի գաղթականը, որքան ալ դառնութեամբ բաժնուէր իր հնաւուրց բնակավայրէն, նոր բոյնին մէջ, դարձեալ կը շնչէր իր հարազատ հայրենիքի երկնքին տակ:

Նոյնը չէր պարագան Հայուն համար: Գաղթականի ցուպը ձեռքին պիտի ցրուէր աշխարհի 4 մասերուն վրայ, դէպի բոլորովին անծանօթ, անհարազատ ափեր, ծով, ովկիանոս, լեռ ու ցամաք ճեղքելէ վերջ: Արեւմտեան ափերու վրայ մանաւանդ, բոլորովին տարբեր հոգեբանութեամբ եւ բարքերով միջավայրի մը պիտի խառնուէր ան: Կեանքի ընթացքը, ապրելու եղանակները վեր ի վայր պիտի շրջէին: Մէկ անձի աշխատանքով ամբողջ ընտանիքի մը նեցուկ դառնալու Արեւելքի հնարաւորութիւնը գոյութիւն չունէր այս վայրերուն մէջ: Ծնողք ու որդիք, բոլորն ալ պարտաւոր էին նետուիլ հացի պայքարին մէջ, որ կը մղուէր գործարանային աշխատանքով: Ի բնէ չարքաշ եւ աշխատասէր եկուոր Հայը, դիւրութեամբ պիտի վարժուէր այդ նոր կենցաղին: Իր ճարտարութեամբ եւ աշխուժութեամբ, ան շուտով պիտի արժանանար գործարանատիրոջ գնահատանքին: Քրտնաթոր վաստակի տարիներու խնայողութեամբ, հայ աշխատաւորները, շատ անգամ իրենց իսկ ձեռքով, կը շինէին սեփական տնակներ իրենց համախմբուած ոստաններուն մէջ, Միջերկրականի եզերքներէն մինչեւ Ռօնի ու Սէնի ափերուն փռուած տասնեակ գիւղեր կամ գիւղաքաղաքներ, շէն ու կենդանի հայկաւաններու վերածելով: Տարիները կը սահէին արագընթաց: Մեծ թիւով երիտասարդ աշխատաւորներ, աւելի նպաստաւոր ասպարէզի մը լծուելու ակնկալութեամբ, աշխատելով հանդերձ գործարաններու մէջ, իրենց գիշերային հանգիստի ժամերը կը զոհէին, յարատեւ ճիգով ու եռանդով սորվելու համար ընթացիկ արհեստներ, եւ անոնք այժմ, տեղական աշխատանոցներու, կամ անհատներու կողմէ փնտռուած վարպետներն են դարձած: Ուրիշ շատեր, գործնական ընդունակութեամբ, եղան վաճառորդներ կամ առեւտրականներ:

Տնտեսական գետնի վրայ, բազուկի ուժով կամ ճարպկութեամբ ձեռք բերուած նուաճումին զուգընթաց, հաւաքական գործակցութեամբ ընդհանուր եռուզեռի մէջ, հայկական կեանքի կենդանութիւն մը կը ստեղծուէր: Յաջորդաբար կը ծլէին հայրենակցական, ընկերային եւ մշակութային կազմակերպութիւններ կամ միութիւններ, յաճախակի հանդիսութիւններով խանդավառութեամբ կ'ոգեկոչուէին ցեղին պատմական հերոսապատում դրուագները, կռուի, մտքի ու գրչի ռահվիրաներու յիշատակին նուիրուած տարեդարձները: Այս բոլորը հոգեկան հայրենիքի մը հեշտութիւնը կ'ընծայէին տարագիր բազմութեանց հայրենածարաւ սրտերուն մէջ: Հեռու ծննդավայրի ներշնչման աղբիւրներէն, հեռու Մասիսէն ու Արաքսէն, վտարանդի հայ գրական ծաղկաստանն ալ իր կարգին կ'ուռճանար արդասաբեր վարուցանով: Մեսրոպեան տառերը շարժման մէջ էին շողեպինդ. հայ տպագրական մեքենան անդուլ կը բանի. թերթեր, հանդէսներ ու գիրքեր հատորներով եկան լոյս աշխարհ ամէն օր եւ պարբերաբար հայեցի մտաւոր սնունդն ու ընթերցանութեան սփոփանքը տալով ուսումնատենչ պանդուխտ բեկորներուն:

Այս խրախուսիչ իրականութեան կողքին, գէթ այսօր, պիտի չուզէինք արձանագրել միւս մռայլ պատկերը, նոր սերունդի այլասերման սպառնալիքը, որ բոլորովին ուրիշ էջ մըն է: Հարկ է, արդար երախտագիտութեան խօսքը յայտնել գաղթական հաւաքականութեան, որ խորթ ափերու վրայ, շատ անգամ նիւթական կամ բարոյական հազարումէկ փորձութեանց ու դառնութեանց մէջ, անխախտ պահեց իր ազգային գիտակցութիւնը, սէրն ու զգացումները, եւ այսօր, քառորդ դարէ աւելի իր ոտքերը կտրուած հայրենի հողերէն, աւելի քան երբեք կառչած կը մնայ անոր, իր գործունէութեամբ, հաւատքով, յոյզերով եւ յոյսերով:

ԳԵՂԱՄ ՏԷՐ ԱՆԴՐԷԱՍԵԱՆ

ԿԱՐԴԱՑԷՔ ԵՒ ՏԱՐԱԾԵՑԷՔ
« ՅԱՌԱՋ »Ը

ԱԶԱՏ ԲԵՄ

Ի պէտս աւյթաւնաղոց

ԼԻՈՆ.— Որոշ ժամանակ մը համբերութիւնս զսպեցի հասկնալու համար Ժընեւի Նամակագրին տեսակէտներուն անդրադարձումը:

«Յառաջ»ի յարձակողականէն վերջ, երկու յօդուածագիրներ, Թ. Գառնիկ եւ Պ. Գեղամ փորձեր էին արդարացնել Ժընեւցիին տեսակէտը: Մեր Խենչոյին հաշիւը — «բակը ծուռ է, կովը կաթ չի տար»:

Նախ, եթէ երբեք Ժընեւցին կը կարծէ թէ ազգային տարրական պարտականութեան մը կատարումը հերոսութիւն է՝ բիւրիցս կը սխալի: Մեզ Հայերս չի հետաքրքրեր թէ Զուիցերիացին կամ Հրեան ի՛նչ կ'ընեն կամ ինչպէս եւ ինչու կ'ընեն երբ Հնեայ մը Ուրուկուէ կամ Փարակուէ կ'երթայ: Մանաւանդ մենք Հայերս երբեք նախանձելու պէտք չունինք Հրեաներէն որոնք մարդը հակառակ կողմէն կը կարդան (դրամ): Իսկ եթէ անպայման Հրեաներու մասին կ'ուզեն խօսիլ՝ ին-չո՞ւ կը մոռնան օրուան Իսրայէլի պետութիւնը՝ որ «իմ սիրելի զաւակունքս...» երգելով երկու դուռ բացած է կռնակի վրամ, այսինքն, գրականութիւն թէ մարդ ուզած ատեն կը մտնեն մէկ դռնէն եւ հակառակ պարագային կ'ելլեն միւսէն: Իսկ Թէլ Ավիվի մէջ ոչ միայն Երեւանի պէս ծառ կը տնկեն՝ այլեւ ներգաղթող Հրեայ: Իսկ մեր Խորհրդային Հայաստանի անխորհուրդ, նշանաւոր իշխանաւորները ծափ կը զարնեն, երբ Քիւրտերուն Այրուբէն կը ստեղծեն՝ կամ սեւ կը կապեն, երբ դեղին Զինաստանը կամ Ամերիկայի սեւերը կը տառապին «իմպերիալիստներուն» մականին տակ: Իսկ արտասահմանի գրական թէ ֆիզիքական մտահոգութիւ՞նը: Ժամանակ չունին այդպիսի չնչին բաներով զբաղելու: Եթէ զբաղին, ինչպէ՞ս գժտութիւն պիտի սերմանեն:

«Յառաջ»ը 25 տարուան ընթացքին անապատի սերունդէն գրական շրջանաւարտներու բոյլ մը պատրաստեց: Անոնց ոչ մէկը հերոս ըլլալու յաւակնութիւնը ունի: Գալով հին սերունդին ազգային արժանապատուութեան, Պ. Դուրեանն ու Ե. Տէմիրճիպաշեանը, Մ. Պէշիքթաշլեանն եւ Յ. Պարոնեանը երբեք չկիջանեցան հարցնել.— «Եթէ Հայ մնամ ի՞նչ կը շահիմ»: Անոնք ոչ թէ կ'ապրէին Լեմանի գեղածիծաղ ափերուն վրայ, այլ Սէրայ Պուրնուլի մարդակուլ կոհակներուն մօտ: Ո՞ր մէկը յիշել՝ Սայեաթ Նովան որ կ'ըսէր.— «չըլիմա-նըմ քէլիսատան, տէօնմէնիմ իմատան»: Դեռ երէկ, 1914— 18ին մենք բիւրաւոր Սայեաթ Նովաներ ունեցանք: Ոչ ոք հերոսի տիտղոսը մուրաց: Իսկ եթէ երբեք այսօր կան գրական մշակներ, որոնք իրենց զոհաբերութիւնը տանիքներէն կը պոռան այդ տիտղոսը ակնկալելով՝ լուսնի խաւարման դէմ հրացան պարպողներուն կը նմանին:

Կարճ, անոնք որ հպարտ են հայ ծնելուն՝ բնականաբար պիտի ուզեն ազգային ոգին փոխանցել սերունդէ սերունդ եւ վարակել իրենց ազգակիցները, իսկ անոնք որ հայութիւնը կամ Հայը կը շփոթեն ելեկտրական լաթեռնայի հետ, որ առանձ դրամ ձգելու չերգեր, այդպիսիներուն ազդին դուռը կռնակի վրայ բաց է, թող հեռանան դրամ շահելու համար, թող Հրեայ ըլլան եւ երթան ուր որ կ'ուզեն առանց «քար դայթակղութիւն» ըլլալու շատ մը Եսաւներուն որոնք արդէն կանգնած լպրծուն գետնի վրայ, օտարամոլութեան պզտիկ հովի մը կը սպասեն, թաւալգլոր իյնալու համար:

Գալով պարոն Ե. Պ.ին «Ազգապահպանում» խորագրով գրութեան՝ կարծիք չօշափելու փորձ մըն է: Ի միջի այլոց յիշելով օտարներու հետ ամուսնութեան պարագայ մը՝ կը փորձուինք հարցնել թէ «հա՞ւը հաւկիթէն ելաւ թէ հաւկիթը հաւէն»: Իր մատնանշածը «Արդիւնք» մըն է, ուրեմն «պատճառ»ը պէտք է փնտռել:

Եթէ իւրաքանչիւր ծնողք իր զաւակները մինչեւ 10—12 տարեկանը հայ մեծցնելու պզտիկ ճիգ մը փորձէ, անշուշտ անոնք պիտի յաճախեն հայկ. հանդէս–ներկայացումներու եւ բանախօսութեանց որոնք ընդհանրապէս կը վերջանան պարանցիկ երեկոյթներով — անշուշտ երկսեռ: Հետեւաբար մեր երիտասարդ – ուհիները կրնան ծանօթանալ երկուստեք: Ուրեմն պարզապէս աւելորդ եւ անիմաստ կը դառնայ տեսակ մը bureau de mariageի ձեւով միութիւններ կազմել:

ՍԱՄՈՒԷԼ – ՍԱՀԱԿ

Գաղութէ գաղութ

ՏԽՐՈՒՆԻ.— Պոլսոյ մէջ մեռած է Տօքթ. Շահէն (հայր) (Պարտիզակցի): Իր ասպարէզը երկար ատեն ի գործ դրած է գաւառներու եւ Պոլսոյ մէջ: Կը թողու երեք զաւակներ, նմանապէս բժիշկ:

ԽԱՐԹՈՒՄԻ (Սուտան) մէջ ցարդ իբրեւ դպրոց կը գործածուէր «Հայ Ակումբի» սրահը: Ներկայիս աշակերտները փոխադրուած են ուրիշ շէնքի մը մէջ որ ազգին կը պատկանի:

Հայ Երիտ. Միութիւնը ունի «Հրանդ» մարզարանը: Երիտասարդութիւնը որ ատեն մը եռանդուն գործունէութիւն ցոյց կուտար, ներկայիս համեմատաբար թոյլ է: Ազգային նախակրթարան չկայ, որով տղոց հայերէնը շատ խեղճուկ է, թէեւ օտար դպրոցներու մէջ հայերէն լեզուի համար եւս օրական 1—2 ժամ յատկացուած է: Օտար վարժարանները շատ ալ նախանձախնդիր չըլլալով հայերէնին, մեր տղաքը լաւ հայերէն չեն սորվիր:

Խարթումի մէջ մեռած է Գարեգին Գոճակէօզեան, Ագշէհիրցի, որ հոն հաստատուած էր 25 տարիէ ի վեր:

ՊԱՐՍԿԱՍՏԱՆԻ խորհրդարանի անդամներէն Պ. Պետրոս Աբգար վերջերս ունկնդրութեան ընդունուած է Շահն Շահին կողմէ, որ հարցումներ ուղղած է իրանահայութեան կացութեան մասին:

ՊՈԼՍՈՅ հայ լիսէները չորս դասարանի պիտի վերածուին, կրթական նախարարութեան արտօնութեամբ:

ՊՈԼՍՈՅ Էսաեան վարժարանին մէջ արձակուրդի ընթացքին Թաղ. Խորհուրդին կողմէ եղած են հիմնական նորոգութիւններ եւ շինութիւններ: Վերամուտին ալ Թաղ. Խորհուրդը որոշած է յաւելումներ կատարել մնայուն ուսուցչուհիներու թոշակներուն վրայ:

ԻՐԻՍ ՊԻՒԼՊԻՒԼԵԱՆ փարիզահայ ծանօթ երգչուհին որ քանի մը ամիսէ ի վեր Պոլիս կը գտնուէր տուած է երգահանդէս մը՝ արժանանալով ջերմ գնահատութիւն: Ստ. Բաբէլեան ծանօթ դաշնակահարը, ներբողական մը հրատարակած է այս առթիւ: Օր. Պիւլպիւլեան երգահանդէս մը տուած է նաեւ ի նպաստ Կեդր. Սանուց Միութեան, խուռն բազմութեամբ: Յայտագիրը կազմուած էր օտար եւ հայերէն երգերէ: Ուրիշ երգահանդէս մըն ալ տուած է Էսաեանի աշակերտներուն, եւ երգած է Ազգ. Հիւանդանոցին մէջ:

ՄԵԼՊԸՐՆԷՆ (Աւստրալիա) թղթակից մը կը գրէ, թէ քաղաքին մէջ տեղի ունեցան հայկական հարսնիքներ: «Հէրըլտ» օրաթերթի գրաշարներէն եգիպտահայ Պ. Կարպիս Տամլամայեան ամուսնացած է հալէպահայ Օր. Եւնիկ Օհանեանի հետ եւ շուտով ուրիշ հայկական հարսնիք մըն ալ տեղի պիտի ունենայ:

ՓԱՐԻԶԻ Հ. Մ. Մ.Ի ՄՐՑՈՒՄՆԵՐԸ

Կիրակի, 26 Նոյեմբեր, Փարիզի Հ. Մ. Մ.ը իր ութերորդ ախոյենական մրցումը կատարեց Clamartի դէմ հակառակորդին դաշտին վրայ:

Մեր պահեստին շատ տկարացած է, մէկ քանի մը մարզիկներու զինուորութեան եւ միւսներու տկարութեան պատճառաւ: Այս պատճառով պարտուեցաւ:

Ա.ը դաշտ եկաւ նախ աշխոյժ եւ ինքնավստահ, սակայն հետզհետէ սկսան թուլնալ: Մէկէ աւելի անգամ յիշած ենք եւ կրկնած,— երբ ամբողջ գիշերը պարասրահի մէջ կը յոգնի մարզիկ մը, 90 վայրկեան չի կրնար վազել եւ պայքարիլ որքան ալ ամուր եւ երկաթէ կազմ ունենայ: Ցեղոյ գնդակախաղի յանձնախումբը պէտք է ամէն մարզիկի հասկցնէ իր ֆիզիքական եւ խաղի թէքնիքի կարողութիւնը եւ անոր համեմատ դասաւորէ: Մեր տղաքը այս կիրակի իրենց դերին մէջ չէին, հակառակորդին խաղին բոլորովին հակառակ խաղ մը խաղացին, յուսախաբութիւն պատճառելով: Եղանակին երկրորդ պարտութիւնն է որ կը կրեն, երկու անտեղի պարտութիւն, նկատի ունենալով նախորդ խումբերու դէմ իրենց նուրբ խաղարկութիւններն ու յաղթանակները: Յուսանք թէ այս անգամ պիտի հասկնան իրենց սխալը:

Յ. Դիտող

ՍՏԱՑԱՆՔ

ԿԵԱՆՔԻ ԷՋԵՐ գրեց՝ Անդրանիկ Ուրֆալեան, (ձօնուած՝ իր ուսուցչին՝ Յ. Օշականի): Գին մէկ տոլար: Հասցէ. —A. Ourfalian, B. P. 553, Tripoli (Liban):

Հ. Յ. Դ.ՇՆԱԿՑՈՒԹԵԱՆ ՊԱՏՄՈՒԹԻՒՆ, գրեց Միքայէլ Վարանդեան, Բ. հատոր, տպ. «Յուսաբեր»: Գահիրէ, 1950: Գին 1.50 տոլար: Դիմել «Յուսաբեր»ի, B. P. 868, Le Caire (Egypte):

ՀԱՅՐԵՆԻՔ ԱՄՍԱԳԻՐ 1950 Նոյեմբեր (28րդ տարի թիւ 298): Ճոխ եւ այլազան բովանդակութեամբ: Տարեկան բաժնեգին 8 տոլար: Հասցէ.— 212 Stuart St. Boston, Mass. (U. S. A.):

ARMENIAN REVIEW, Autumn 1950, ճոխ բովանդակութեամբ, ազգային, քաղաքական, գրական եւ պատմական: Րաֆֆիի «Սամուէլ»ը անգլերէն: Տարեկան բաժնեգին 6 տոլար: Հասցէ. — 212 Stuart St. Boston, Mass. (U. S. A.):

«ՅԱՌԱՋ»Ի ԹԵՐԹՕՆԸ (14)

ԼՐՏԵՍ ԿԻԿԵՐՈՆ ԱՆԳԱՐԱՑԻ ՄԷՋ

(Գրեց՝ գերման դեսպանատան կցորդ ՄՈՅԶԻՇ)

Ե.— ԿԻԿԵՐՈՆ ԿՈՒԳԱՅ ԲԵՄ

Կ'ուզէր մութին մէջ հեռանալ տունէն: Հնազանդեցայ: Երբ հիւրանոց վերադարձայ, գլխարկըն ալ քաշած էր մինչեւ աչքերուն: Կէս գիշերը անց էր:

Կեցած էի դրան մօտ, ճամբայ տալու համար իրեն. մարդը յառաջացաւ, բռնեց բաճկոնիս թեզանիքը եւ ըսաւ ականջիս ի վար.

— Քիչ առաջ կ'ուզէիք գիտնալ թէ ով եմ ես: Մեծն Բրիտանիոյ դեսպանին սենեկապանն եմ:

Առանց սպասելու իր խօսքերուն առթած տպաւորութեան, մտաւ նրբանցքին մէջ. որ մութ էր այժմ եւ յետոյ անյայտացաւ գիշերուան խաւարին մէջ:

Այսպէս վերջացաւ առաջին տեսակցութիւնս մարդու մը հետ, որուն Կիկերոն անունը պիտի տրուէր քանի մը օր վերջ:

Մարեցի հիւրանոցի լոյսերը եւ հեռացայ Եէնքէներու տունէն, որ թաղուած էր խոր լռութեան մէջ: Անցայ դեսպանատան պարտէզէն: Զարմացայ թէ ինչպէս կրցեր էր դեսպանատան պարտէզէն դուրս ելլել այդ մարդը զոր Տիկին Եէնքէ կոչած էր «տարօրինակ մարդ» մը, քանի մը ժամ առաջ: Տխմար մէկը չէր ան բնաւ: Այժմ վստահ էի ատոր:

Թողուցի ինքնաշարժս ուր որ դրած էի, եւ հետիոտն տուն դարձայ աստղազարդ ցուրտ գիշերին մէջ: Ամէն բան խոր քունի մէջ էր այժմ եւ ոչ ոք գիտցաւ թէ անկարելի եղաւ աչքս գոցել ամբողջ գիշերուան ընթացքին:

Զ.— ՇԱՏ ՍՈՒՂ Է ԼՈՒՍԱՆԿԱՐԸ

Առաւօտեան մօտ քնատ էի ու միտքս կը տանջուէր կասկածներու մէջ բայց ցերեկուան լոյսին մէջ աւելի պաղարիւնութեամբ դիտեցի հարցը:

Վերսկսայ ենթադրել թէ նախորդ գիշերուան անծանօթը հասարակ խաբեբայ մըն էր, որ կ'ուզէր «խաբել» խեղճ միամիտ Գերմանները: Ոչ, պիտի չյաջողի ձեռք ձգել զիս, երբեք, խորհեցայ:

Այդ առաջարկը իսկապէս ցնորական բան մըն էր: Զարմանալի չէր որ այդ կարգի մտածումներու առաջնորդած ըլլար զիս՝ բայց... հա՞պա եթէ դիպուածին մէկ քմայքով ձեռքս դրած ըլլայի մէկուն վրայ այն «յաղթանակին համար անհրաժեշտ փաստաթուղթ»երէն, զոր Պերլինի պարոնները կը պահանջէին ինձմէ:

Շատ տաք լոգանք մը ու շատ զօրաւոր սուրճ մը շուտով վանել տուին բոլոր կասկածներս: Ի վերջոյ ինծի չէր իյնար որոշում մը տալ: Դեսպանին կամ նոյնիսկ թերեւս Պերլինի գործն էր այդ: Իմ դերս կը կայանար միայն տեղեկագիրը գրելուն մէջ:

Սովորականէն աւելի կանուխ գրասենեակ գացի: Քարտուղարուհիս չէր եկած տակաւին, ինչ որ նախընտրելի էր: Կրնայի ուզածիս պէս խորհիլ գիշերուան անցուդարձերուն: Մտածումներս յանձնեցի թուղթին, դեսպանին ուղղեալ տեղեկագրի մը ձեւով: Երբ ստորագրեցի, մտածում մը ունեցայ: Այդ մարդը որ իբրեւ Մեծն Բրիտանիոյ դեսպանին սենեկապանը կը ներկայանար, ինչո՞ւ դիմած էր Պարոն Եէնքէի, իրապէս տարօրինակ էր:

Բայց Եէնքէ հանրածանօթ դէմք մըն էր Անգարայի մէջ: Միւս բոլոր դիւանագէտներէն աւելի յայտնի մէկն էր, Գերմանիոյ արտաքին գործոց նախարարին հետ ունեցած իր ազգականական կապին համար:

Ահա այդ պատճառաւ էր որ, խորհեցայ, — այս մարդը դիմած էր ուղղակի Հեռ Եէնքէի, իր արտակարգ առաջարկին համար: Բայց շուտով տրուեցաւ ինծի գաղտնիքին բանալին, որ կրնար անհետացնել բոլոր այն կասկածները, զոր յետագային ներշնչեց Կիկերոնի անձը:

Դեսպանին կը սպասէի երբ Հեռ Եէնքէ հեռաձայնով կանչեց զիս:

Եէնքէները նախաճաշի վրայ էին տակաւին, բայց լաւ քնացեր էին ամբողջ գիշերը:

— Կ'ուզէ՞ք մեզի հետ նախաճաշել:

Ընդունեցի: Եւ մինչ սպասաւորները կը սպասարկէին, անուշան խօսքեր կը փոխանակէինք: Հեռ Եէնքէի ինծի գաղտագողի ուղղած նայուածքները սակայն, ցոյց կուտային թէ կը մեռնէր հետաքրքրութենէն: Գլխու պզտիկ նշաններով միայն կը պատասխանէի ըսելով ինքս ինծի.— «Քիչ մըն ալ դուն կրնաս սպասել, բարեկամ, գիշերը շատ աղէկ քնացար»:

(Շար.)

Ռաուլի եւ Փեքինի պատուիրակ զօր. Վուլի, ինչպէս նաեւ ՄԱԿի ընդհ. քարտուղար Պ. Թրիկվի Լիի եւ զօր. Վուլի միջեւ: Պ. Լի հացկերոյթ մը տուաւ ի պատիւ այս վերջինին: Ներկայ եղան միայն վեց պատուիրակներ, որոնց պետութիւնները կը ճանչնան Չինաստանի նոր կառավարութիւնը:

818.000 ՉԻՆԱՑԻՆԵՐ ԴԱՇՆԱԿԻՑ ԲԱՆԱԿՆԵՐՈՒՆ ԴԷՄ

Զօր. Մէք Արթըրի բանակատեղին հրատարակեց նոր զեկոյց մը, ուր կ՚ըսուի թէ 818.000 չինացի կարմիրներ կը գտնուին այսօր ՄԱԿի ուժերուն դէմը: Այս ուժերուն 268.000ը արդէն մտած են կռուի մէջ, 194.000 հոգի նոյնպէս կը գտնուին Քորէայի արեւմտեան կողմը եւ 74.000 ալ արեւելեան կողմը: Այս բանակը — 536.000 հոգի — կը կազմեն Չինացիներու ռազմական ուժին յառաջակող մասը: Մնացած 282.000 հոգին կը ներկայացնեն Թիկունքը, իբրեւ պահեստի ուժ: Չին հրամանատարները զէնքի տակ ունին ներկայիս չորս միլիոն զինուորներ: Պարզ է որ — կ՚աւելցնէ զեկոյցը — այս ութ հարիւր հազարնոց ուժը կազմուած չէր մէկ օրէն միւսը, այլ կազմակերպուած ու մարզուած էր երկար ժամանակէ ի վեր եւ հընարաւորութիւն ունեցած էր փոխադրուելու Մանչուրիա եւ Քորէա: Մինչեւ իսկ կեդրոնական Չինաստանէն բերուած զինուորներ կան այս ուժերուն մէջ:

✕ ՄԱԿի ուժերը պարպեցին հիւս. Քորէայի մայրաքաղաքը՝ Փիոնկեանկ, որ գրաւուեցաւ կարմիր Չինացիներու կողմէ: Քաղաքի պարպումը անհրաժեշտ նկատուեցաւ, որպէսզի ՄԱԿի ուժերը, առանց պաշարուելու յարձակողներէն, կարենան իջնել 38րդ զուգահեռականէն վար: Քաղաքի բնակչութիւնն ալ խելայեղ փախուստի դիմեց նահանջող ուժերուն հետ, որոնք չփորձեցին փակել փախստականներու ճամբան, փոխադրական միջոցներու չգոյութեան կամ ճամբաներու խճողման նկատումով: Երեք հարիւր հազար Քորէացիներ, այր, կին, ծեր ու մանուկ, խստաշունչ ձմրան մը մէջ, տուն — տեղ լքելով հեռացան մինչեւ 15 քիլմ. մայրաքաղաքէն դուրս, ամենադըժուար պայմաններումէջ անցնելով Թաէտոնկ գետը, որ քաղաքը երկու մասի կը բաժնէ: Ականատեսներ կը հեռագրեն թէ աննկարագրելի է ողբերգութիւնը: Լացուկոծը բռնած է ամբողջ տարածութիւնները:

ՁԳՈՒՇԱԿԱՆ ՄԻՋՈՑՆԵՐ ԹՈՆՔԻՆԻ ՄԷՋ

Հնդկաչինի Ֆրանսական մարզպանութիւնը հրամայեց Թոնքին բնակող պաշտօնեաներու եւ զինուորականներու ընտանիքներուն, պատրաստ ըլլալ, մօտ օրէն հեռանալու համար հիւսիսային Վիէթ Նամէն: Թէեւ չինական ուժերու ոչ մէկ կարեւոր շարժում նշմարուած է սահմանագլուխին վրայ, բայց Ֆրանսական իշխանութիւնները արձակեցին հեռանալու այս հրամանը, նախզգուշական նկատումներով:

Ֆրանսական իշխանութիւններն ալ որոշած են հեռանալ Թոնքինէն եւ ապաստանիլ հաւանաբար Տալաթ, Հարաւային Վիէթ Նամի մէջ: Պիտի փոխադրուին ընդամէնը 4000 հոգի օդանաւերով կամ շոգենաւերով:

Կռիւները կը շարունակուին զանազան դիրքերու վրայ: Ֆրանսական օդանաւերը անընդհատ կը ռմբակոծեն կարմիրներու պարենաւորման եւ զինուորական կեդրոնները:

Կառավարական շրջանակներէ կ՚իմացուի, թէ Հնդկաչինի Ֆրանսական մարզպանը, Պ. Փինեօն պիտի փոխուի եւ անոր տեղ պիտի նշանակուի ուրիշ մը, զինուորական եւ քաղաքային իրաւասութիւններով: Հաւանական կը թուի որ այս պաշտօնին կոչուի արեւմտեան ցամաքային ուժերու ընդհ. հրամանատարը, զօր. տը Լաթրը տը Թասինեի:

Իրազեկ պաշտօնատարի մը յայտարարութեան համաձայն 80—150 հազար չինացի զինուորներ համախմբուած են չին եւ Հնդկաչինեան սահմանագլուխին վրայ: Եթէ միջամտեն Հնդկաչինի կռիւներուն, անոնց նպատակը պիտի ըլլայ ձեռք անցընել ամէն բանէ առաջ Հանոյի եւ Հայֆոնկ արտ—նուող բրնձառատ շրջանը եւ ծովեզերեայ գլխաւոր քաղաքները:

ԶՕՐ. ՏԸ ԿՈԼ իր տեսակէտները պարզելով լրագրական ասուլիսի մը մէջ, բացատրեց թէ ներկայ տեղական կռիւները կրնան նոր աշխարհամարտի մը յանգիլ: Ցետոյ ըսաւ թէ հիւլէական ռումբը պէտք է վերապահել «էական նպատակներու համար»: Եւ նորէն յիշեցուց թէ Ֆրանսա պարտաւոր է զինուիլ եւ միացեալ ճակատ կազմել, թէ ինք պատրաստ է ստանձնելու իշխանութիւնը եւն.:

Հայ ափիէնէօրի մը քով sur mesureի վրայ աշխատելու համար շատ վարժ գործաւորուհի մը: Դիմել Tailleur Jean, **109** RUE DUHESME, Paris (18): Métro Jules Joffrin:

ԴԱՇՆԱԿՑՈՒԹԵԱՆ 60ԱՄԵԱԿԸ Փարիզի մէջ

ՆԱԽԱՁԵՌՆՈՒԹԵԱՄԲ Հ. Ց. Դ. ՄԱՐՄԻՆՆԵՐՈՒ

Այս Կիրակի իրիկուն ժամը **20.30ին**, **Mutualité**ի մեծ սրահին մէջ, 24 rue St. Victor: Métro Maubert - Mutualité:

Կը նախագահէ՝ ընկ. ՌՈՒԲԷՆ ՏԷՐ ՄԻՆԱՍԵԱՆ

Կը խօսին՝ ընկերներ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ, ԳԵՐԱՍԻՄ ԲԱԼԱՅԵԱՆ, ՀՐԱՆՏ - ՍԱՄՈՒԷԼ եւ ՑՈՎԻԿ ԵՂԻԱԶԱՐԵԱՆ (Նոր Սերունդ):

Խօսք կ՚առնեն ԿԱՊՈՅՏ ԽԱՉԻ, ՀԱՄԱԶԳԱՅԻՆԻ եւն. ներկայացուցիչները:

Գեղարուեստական բաժնին կը մասնակցին օրիորդներ ԱՍՏՂԻԿ ԱՌԱՔԵԼԵԱՆ, ՄԱՐԻ ԿԱՌՎԱՐԵՆՑ (երգ), ՏԻԿԻՆ ԱՆԱՀԻՏ ՏԷՐ ՄԻՆԱՍԵԱՆ, ընկեր Զ. ՂԱՐԻՊԵԱՆ (արտասն.) Օր. ՎԵՐՈՆԻԿ ՃԻՆՃԵԱՆ (դաշնակ), նուագախումբ՝ մասնակցութեամբ Օր. JANINE CAVARDի (1er prix du Conservatoire):

ՄՈՒՏՔԸ ԱԶԱՏ Է

Վալանսի մէջ

Դեկտ. 15ին, պատ. նախագահութեամբ ծերակուտական և նախկին նախարար ՄԱՐԻՈՒՍ ՄՈՒԹԷի:

Մանրամասնութիւնները յաջորդաբար:

Կը խօսի ընկ. ՀՐԱՆՏ - ՍԱՄՈՒԷԼ

✕

Մարսէյլի մէջ

Դեկտեմբեր 17ին:

Մանրամասնութիւնները մօտ օրէն:

ԳՈՅԱՄԱՐՏ ՕՐԱՑՈՅՑԸ

Հ. Յ. Դ. Նոր Սերունդի Մարսէյլի Շրջ. վարչութիւնը կը խնդրէ Ֆրանսայի բոլոր շրջաններուն Նոր Սերունդի վարչութիւններէն օրացոյցր ստանալու համար դիմել Ա. Պետիկեանի, 7 rue Berlioz, Մարսէյլ:

Մարսէյլի շրջանին բոլոր մարմինները պէտք է դիմեն ամէն երկուշաբթի իրիկուն ժամը 7էն մինչեւ 9: Օրացոյցին գինն է 150 ֆրանք:

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ.— Մարսէյլէն Այրի Տիկին Մարինոս Արթինեան եւ զաւակները, Տէր եւ Տիկին Միհրան Մեծիկեան եւ զաւակները, շնորհակալութիւն կը յայտնեն բոլոր անոնց որոնք անձամբ, ծաղկեպսակով եւ կամ հեռագրով իրենց ցաւակցութիւնը յայտնեցին իրենց ողբացեալ ամուսնոյն, հօր, աներհօր ՍԱՀԱԿ ԱՐԹԻՆԵԱՆի (Քղիի Մելիքան գիւղէն) մահուան առթիւ: (Մահը տեղի ունեցած է Նոյեմբեր 27ին, 65 տարեկան հասակին մէջ):

ՀՈԳԵՀԱՆԳԻՍՏ

Այս կիրակի, 10 Դեկտ. յետ պատարագի Փարիզի Հայոց եկեղեցին (15 Jean Goujon) հոգեհանգստեան պաշտօն պիտի կատարուի ողբացեալ՝ ՏԻԿԻՆ ԵՒՓԻՄԷ ԱՒԵՏԻՍԵԱՆի (Անայիս) յիշատակին:

Կը հրաւիրուին իր յիշատակը յարգողները:

ՑԱՒԱԿՑՈՒԹԻՒՆ.— Ֆր. Կապ. Խաչի կեդր. վարչութիւնը իր խորին ցաւակցութիւնը կը յայտնէ ընկեր. Քրիստինէ Դաւիթխանեանին իր քրոջ Տիկին Սիրանոյշ ՂԱՄԲԱՐԵԱՆի մահուան առթիւ:

«Արմենիա» պարահանդէսը

ԵՂԱՆԱԿԻՆ ԱՄԷՆԷՆ ԸՆԿԵՐԱԿԱՆԸ ԵՒ ՀԱՃԵԼԻՆ

Դեկտ. 9, շաբաթ գիշեր ժամը 9էն մինչեւ լոյս, Clubի մէջ, 51 rue Grignan, Մարսէյլ:

Առաջնակարգ նուագախումբ եւ մաքուր պիւֆէ, սիրուն անակնկալներ եւ ընտանեկան մթնոլորտ: Կը խնդրուի կանխաւ ապահովել սեղանները:

ՓԱՐԻԶԻ ԿԵԴՐՈՆԸ
PARFUMERIE - MAROQUINERIE
Au SAC PARFUMÉ
ՏԷՐ ԵՒ ՏՆՕՐԷՆ ԳԵՂԱՄ ԹՈՐՈՍԵԱՆ
վերջին նորաձեւութեամբ ճամբորդական առարկաներ, **fantaisie** զոհարեղէններ, կիներու պայուսակներ փարիզեան ճաշակով եւ ընտիր **serviette**ներ այրերու համար:
ՄԵԾ ԸՆՏՐՈՒԹԻՒՆ ԾԱՆՕԹ ՎԱՃԱՌԱՆԻՇԵՐՈՎ ԱՆՈՒՇԱՀՈՏՈՒԹԵԱՆՑ, ԱՄԷՆ ԿԱՐԳԻ
ARTICLES DE PARIS
106 Bld. Magenta. Paris (10) Tél.: Nord 05-78

Le Gérant: A. NERCESSIAN
Imprimerie DER AGOPIAN 17 rue Damesme - (13)

ՅՈՒՇԱՏԵՏՐ

ՓԱՐԻԶ.— Հ. Ց. Դ. Նոր Սերունդի «Ահարոնեան» խումբի դասախօսութիւնը այս հինգշաբթի ժամը 9ին, սովորական հաւաքատեղին:

Կը խօսի ընկեր Ա. ԻՍԱՀԱԿԵԱՆ: Նիւթը՝ 1920 Դեկտ. 2: Կը հրաւիրուի հասարակութիւնը:— Հայերէնի դասընթացք ժամը 8—9:

ՎԱԼԱՆՍ.— Հ. Ց. Դ. Շրջ. կոմիտէն ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ բոլոր ընկերները այս շաբաթ իրիկուն ժամը 8.30ին, Ա. Ահարոնեան ակումբը:

ՊԱՆԵԻՕ ՔԱՇԱՆ.— Կապոյտ Խաչի ընդհ. ժողովը այս շաբաթ օր, կէսօրէ վերջ ժամը ճիշդ 3ին, ընկերուհի Մալխասեանի բնակարանը, 21 Sentier de la Roue: Ճշդապահ ըլլալ:

ՆԿԱՏԻ ՈՒՆԵՆԱԼ.— 1951 Փետրուար 25, կիրակի օր, Սորպոնի մեծ ամփիթատրոնին մէջ տեղի պիտի ունենայ յարդանքի մեծ ցերեկոյթ մը մեծանուն երաժիշտ Աղեքսանդր Սպենդիարեանի մահուան 20րդ եւ գեղջուկ երաժշտութեան վաստակաւոր երգահան Գրիգոր Սիւնիի մահուան 10րդ տարելիցին առիթով, կազմակերպութեամբ Փարիզի հայակական երգչախումբին:

Պ. ԶՕՊԱՆԵԱՆԻ հերթական դասախօսութիւնը՝ այս հինգշաբթի, ժամը ճիշդ 5ին, Սիթէ Իւնիվէրսիթէռի Հայ Ուս. Տան մէջ, 57 Պուլվառ Ժուռտան: Նիւթը՝ «Հայ դրականութեան հնագոյն շրջանը, անդիր բանաստեղծութիւն»: Մուտքը ազատ է:

ՖՐ. ԿԱՊ. ԽԱՉԻ Կեդր. վարչութիւնը, շնորհակալութեամբ ստացած է ի նպաստ իր օգափոխութեան կայանին, Տիկին Խաչիկեանէ (Մարսէյլ) հազար Ֆր. եւ Տէր եւ Տիկին Ունանեանէ (Մարսէյլ) 600 ֆրանք:

ՄՈՒՇՏԱԿԱՎԱՃԱՌԱՏՈՒՆ
Ն. ՊՈՒՏԱՔԵԱՆ
21 rue Henri Monnier

Նրբաճաշակ Տիկիններու համար, միակ մուշտակավաճառն է, ՊԱՏՐԱՍՏ, ՉԱՓՈՎ ՎՐԱՅ եւ ՆՈՐՈԳՈՒԹԻՒՆՆԵՐ: Արագ եւ խնամուած աշխատանք:
Մէկ անգամուան յաճախորդը կը դառնայ ընդմիշտ յաճախորդ:
Դիմեցէք անգամ մը եւ գոհ պիտի մնաք:
Հեռաձայն TRU. 40-11
Հաղորդակցութիւն՝ métroներ Notre Dame de Lorette, Pigalle եւ St. Georges:

Դերձակներուն

ՕԳՏՈՒԵՑԷՔ ՄԵԾԱՔԱՆԱԿԻ ԳԻՆԵՐՈՎ ՓՈՔՐԱՔԱՆԱԿ ՎԱՃԱՌՈՒՄԷՆ
Թէ կերպասներու եւ թէ դերձակներու անհրաժեշտ բոլոր պիտոյքներու համար անյապաղ դիմեցէք՝
ETS. ALLIANCE
63 Rue de Maubeuge
Métro Poissonnière Հեռ. Tru. 12.05

ՊԱՌ ԱՐՍԷՆ

57, Rue Bernard de Bois, Marseille
Եթէ կ՚ուզէք, պահ մը ձեր հոգերը մոռնալ, այցելեցէք, հանրածանօթ ԱՐՍԷՆԻՆ ՊԱՌԸ, ուր պիտի գտնէք, անմահական օղին, իր բազմատեսակ աղանդերներով: Ինչպէս նաեւ շաբաթ եւ կիրակի օրերը, պիտի վայելէք ՀՌՉԱԿԱՒՈՐ ԹՈՐԳՈՄԻՆ ՆՈՒԱԳԸ:

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH
Fondé en 1925
R. C. S. 376.286
Directeur-Propriétaire : SCH. MISSAKIAN
17, Rue Damesme — PARIS (13)
Վեցամս. 800 փր., Տար. 1600, արտ. 2500 փր.
Tél. GOB. 15-70 Գին 7 Ֆր. C. C. P. Paris 1678-63
Jeudi 7 Décembre 1950 Հինգշաբթի 7 ԴԵԿՏԵՄԲԵՐ

26րդ ՏԱՐԻ — 26e Année No. 6325–Նոր շրջան թիւ 1736
Խմբագիր՝ Շ. ՄԻՍԱՔԵԱՆ

ՄԵՐ ԽՕՍՔԸ

ՓՐԿՈՒԹԻՒՆԸ ՏՈՒՆԷՆ ԿԸ ՍԿՍԻ

Միայն մեր գրոց – բրոցնե՞րն են որ օրերը իրիկուն կ'ընեն յօրանջելով, երբ այնքան հոգեր ունինք աչքի առջեւ :

Աչք մը նետեցէք տուներէ ներս, եւ պիտի տեսնէք նոյն ողբալի պատկերը, մեծ մասին մէջ :

Ոչ մէկ մտահոգութիւն՝ սերունդի փրկութեան մասին: Ամէն բան բախտին ձգուած: Նոյն իսկ չափահասները օրուան հոսանքին յանձնուած:

Շատերը կամքէ անկախ պատճառներ անգամ չեն կրնար ցուցնել, չքմեղանալու համար :

Ընդհակառակն, բազմութիւն մը կը կազմեն այն հայրերն ու մայրերը, որոնք այլասերման, օտարացման ճամբան կը ցուցնեն գիտակցաբար: Ուղղակի կամ անուղղակի: Ցաճախ մինչեւ մոլութեան առաջնորդելով:

Եւ այս՝ ոչ միայն Փարիզի լքծուն պողոտաներուն վրայ, այլեւ գաւառական քաղաքներու մէջ: Ամէն ուր որ հայկական բոյներ կազմուած են 25 տարիէ ի վեր :

Երբեմն վէրքը շատ աւելի խոր է յետամնաց վայրերու մէջ, ուր բաներ մը լսած են, բայց լաւ չեն ըմբռնած :

Տգիտութեան հետ, չտեսութիւնն ալ աւերներ կը գործէ, վարակելով շրջապատը:

Անշուշտ զգլխումը չուշանար:

Բայց, ո՞վ կրցած է վէրք մը, չարիք մը դարմանել, մոխիր ցանելով գլխուն, մետասաներորդ ժամուն :

Տղան կամ աղջիկը երբ կը մոլորին, եւ «բանուկ» ճամբայ մը կը բռնեն, այլեւս ո՞ր հրաշագործ թեւը պիտի կրնայ կեցնել այն :

Ո՞վ պիտի համարձակի զգաստութեան հրաւէր ուղղել, եթէ տղան կամ աղջիկը առտու մը իրենց հարազատներու երեսին արձակեն ընթացիկ բառը, — Օտաքակա՛ն...

Թող չառարկեն թէ իրենց ուժերէն վեր է քանի մը բառ հայերէն սորվեցնել անոնց, վառ պահելու համար ճրագը :

Ամէնէն անճարակն ալ կրնայ շաբաթը քանի մը ժամ տրամադրել այս տարրական պարտականութեան, կը բաւէ որ կորսնցուցած չըլլայ իր գիտակցութիւնը եւ կամքը :

Եթէ վիճակագրութիւն մը կազմուէր, պիտի տեսնէինք թէ այս ճամբուն վրայ եւս համեստ, բանուոր ընտանիքներն են որ հրաշքներ կը գործեն, յանուն սերունդին փրկութեան: Սկսելով իրենց տունէն :

Մինչդեռ, աւելի բարեկեցիկ ընտանիքներու մէջ, այնպիսի դիրք մը բռնած են որ, պարզապէս կը լրացնէ տեղական դպրոցին եւ փողոցին պակաս ձգածը :

Հարցուցէք թէ հարիւրին քանի՞ն մտքէ անցուցած են հայերէնի ուսուցիչ մը, վարժուհի մը վարձել, կամ դասընթացքի մը ղրկել իրենց զաւակները :

Հարցուցէք, տակաւին, թէ յոգնութիւն կը կրե՞ն գոնէ անոնց համար որ քիչ – շատ հայերէն գիտեն եւ կրնան աւելի զարգանալ, հայերէն գիրք մը կարդալով :

Քանինե՛ր կան որ հայերէնի դաս առնել տուած են ատեն մը եւ յետոյ կէս ձգած, աններելի պատրուակներով :

Եթէ միայն զանազան կազմակերպութեանց անդամները բան – գործ ընէին հայեցի կրթութիւն տալ իրենց զաւակներուն, հազարաւորներ փրկուած կ'ըլլային համայնակուլ ձուլարանէն :

Որ եւ է ատեն խորհա՞ծ էք այս մասին, ընկեր կամ քաղաքացի :

Կատարա՞ծ էք որ եւ է փորձ, նախ ձեր զաւակները փրկելու համար :

Հեգնութիւն չէ՞ աջ ու ձախ յորդորներ կարդալ ազգապահպանման մասին, առանց անձամբ տալու առաջին օրինակը :

Երբ ռեւէ Միութիւն դասընթացք մը կը հաստատէ կամ դասախօսութիւններ կը սարքէ, տրամաբանական չէ՞ որ ամէնէն առաջ իր անդամները օգտուին :

Իրաւունք ունի՞ս դրացիդ մեղադրելու, երբ դուն ինքդ կը թերանաս քու պարտականութեանդ մէջ: Երբ պարզ կարդալ – գրել մը անգամ սորվեցուցած չես քու զաւակներուդ:

Եթէ ամէն ծնողք այս հարցումներն ուղղէր ինքն իրեն, ճամբուն կէսը կտրած կ'ըլլայինք :

Շ.

ՕՐԸ ՕՐԻՆ

ՄԵՐ ԲԱՑԱՌԻԿՆԵՐԸ — « ԳՈՅԱՄԱՐՏ »

Հ. Ց. Դ. 60ամեակի առթիւ հրատարակուած երրորդ բացառիկը, որ կը գտնուի սեղանիս վրայ, Պաղտատի «Գոյամարտ»ն է:

Անշուշտ անուններն անգամ զարմանք պիտի պատճառեն.— Պաղտատ եւ ... Գոյամարտ:

Մեր ներկայ իրականութեան ամենօրեայ երեւոյթներէն հարիւրին քանի՞ն զարմանք չեն պատճառեր :

Այսպէս ուրեմն, Հարուն էլ Րաշիտի պատմական մայրաքաղաքին մէջ ալ շաբաթաթերթ մը կը հրատարակուի երկու տարիէ ի վեր, Գոյամարտ: Անշուշտ լրացնելու համար անհրաժեշտ պահանջ մը, համաձայն տեղական պայմաններուն :

Թերթը կը ձգտի նաեւ լրացնել դպրոցին պակասը, Իրաքի համեստ գաղութին մէջ ,ուր տեղաւորուած են 15—20.000 տարագիրներ :

Ուրեմն, «Գոյամարտ»ն ալ, որուն գոյութիւնը կը պարտինք ափ մը նուիրեալներու, բացառիկ թիւ մը հրատարակեց Նոյեմ. 16ին: Ութ լայնկեկ էջ: Աւելի մեծ քան «Յառաջ»ը: Զարդարուած՝ բազմաթիւ պատկերներով :

Յօդուածներ ունին, Փարիզէն՝ Ռուբէն, Շ. Միսաքեան, Շ. Նարդունի, տեղացիներէն՝ Բժ. Գ. Աստարճեան, Ա. Տիւզեան, Գ. Կարապետեան, Լեւոն Գառմէն (բանաստեղծութիւն), Արմինէ, Հ. Օհանեան, Հ. Մեհեան, Հ. Միքայէլեան, Բ. Փ. (խմբագրական) եւն.:

Ինչպէս միւս շրջաններու բացառիկ թիւերը, այստեղ ալ բոլոր նիւթերը կը շօշափեն Դաշնակցութեան խորհուրդը եւ գործունէութիւնը: Անոր սահմանուած դերը՝ հայկական կեանքին մէջ: Մանաւանդ ներկայիս:

Ձեմ գիտեր թէ կարելի՞ էր աւելին պահանջել Պաղտատի մեր ընկերներէն, ներկայ պարագաներուն մէջ ;

ՎԱՀԷ

ԱՆԳԱՐԱՑԷՆ կը հեռագրեն թէ ուրբաթ օրէն ի վեր հոն կը գտնուի Յունաստանի սպարապետին փոխանորդը, Քիթրիլաքիս, խորհրդակցելու համար երկու երկիրներուն պաշտպանութեան մասին, համաձայն Ատլանտեանի դաշինքին: Արդիւնքը գաղտնի կը պահուի: Պ. Քիթրիլաքիս Յունաստանի ամէնէն կարող ռազմագէտը կը համարուի:

ԸՆԴՀ. ՆԵՐՈՒՄԷՆ պիտի օգտուին 40.000 հոգի: Օրինագիծը, որ Ազգ. ժողովին կողմէ քուէարկուեցաւ առջի օր, 263ի դէմ 336 ձայնով, այժմ կը քննուի Հանրապետութեան խորհուրդին կողմէ : Ընկերվարականները եւ համայնավարները դէմ քուէարկեցին: Երբ օրէնքը վերջնապէս վաւերացուի, ընդհ. ներումէն պիտի օգտուին 40000 դատապարտեալներ: Անոնք որ ազգային իրաւազրկութեան դատապարտուած են տասը տարիէն պակաս ժամանակի մը համար, ներում պիտի ստանան եւ պիտի կրնան գործել իբրեւ սովորական քաղաքացիներ: Միւսները, այսինքն անոնք որոնց իրաւազրկութեան պատիժը տասը տարիէն աւելի է եւ որոնց թիւը 9000 կը հաշուեն, պիտի կրնան անդամակցիլ արհեստակցական միութեանց, մասնակցիլ առեւտրական հաստատութեանց, իբրեւ վկայ ներկայանալ, բայց իրաւունք չունին պետական պաշտօններ, թերթեր, սինէմաներ, անթելի կայաններ վարելու, դատաւոր դառնալու եւայլն: Օրէնքին շնորհիւ պիտի արձակուին քանի մը հարիւր բանտարկեալներ՝ 4791ի վրայ, որոնց 978ը կիներ են: Ներումէն պիտի չօգտուին մարեշալ Փեթէն եւ 80 բարձրաստիճան պաշտօնատարներ եւ նախարարներ որոնք ծառայած են իր կառավարութեան եւ դատապարտուեցան ազատագրութենէն վերջ: Վիճաբանութեանց ընթացքին, դատական նախարարը յայտարարեց թէ 48.973 Ֆրանսացիներ դատապարտուած են ազգային իրաւազրկութեան: 1944էն ի վեր 39.984 հոգի դատապարտուած են բանտարկութեան, 2071 հոգի մահուան: Մահապատիժներուն մէկ երրորդը միայն գործադրուած է:

ՅՈՐԴԱՆԱՆԻ վարչապետը յայտարարեց թէ հաշտութեան դաշնագիր պիտի չկնքեն Իսրայէլի հետ, մինչեւ որ արաբական պետութիւններ չվաւերացնեն զայն: Այս առթիւ աւելցուց թէ կառավարութիւնը կը գործակցի արաբական պետութեանց հետ, ապահովելու համար արաբական բոլոր իրաւունքները Պաղեստինի մէջ :

Անգլիա եւ Ամերիկա վճռած են ամուր կենալ

ՀԱՄԱՁԱՅՆՈՒԹԻ՞ՒՆ ՀԻՒԼԷԱԿԱՆԻ ՄԱՍԻՆ

Նախագահ Թրումըն եւ վարչապետ Պ. Էթլի, իրենց երկրորդ խորհրդակցութիւնը ունեցան նախագահին գրասենեակին մէջ, եւ նկատի առին այն տեղեկութիւնները, որոնց համաձայն ՄԱԿի ուժերը, Քորէայի մէջ, կը գտնուին ճակատագրական երկընտրանքի մը առջեւ,— պարպել թերակղզին կամ քշուիլ այնտեղէն: Խօսակցութիւնը տեւեց երեքուկէս ժամ :

Ազօտ յոյս մը կայ միայն, որ արագօրէն նահանջող դաշնակից ուժերը պիտի յաջողին ամուր գիծ մը հաստատել չինական յառաջող ուժերուն դէմ, որոնց համրանքը արդէն իսկ մօտեցած է մէկ միլիոնի: Քորէան լքելու վախը կը ցոլանայ ճառի մը մէջ, զոր նախագահ Թրումըն խօսեցաւ այս երկրորդ տեսակցութենէն վերջ եւ հեռագրի մը մէջ, որ վարչապետ Պ. Էթլի ղրկած է բրիտանական կառավարութեան, յայտնելով թէ ծովի ու օդի ճամբով Քորէայի պարպումը յստակ անհրաժեշտութիւն մը կը նկատուի այլեւս: Կը հաղորդուի թէ վարչապետը «ցնցուած» է՝ լսելով ամերիկեան միացեալ սպայակոյտի պետ զօր. Պրէտլիի մէկը զեկուցումը այս մասին, երէկուան տեսակցութեանց ընթացքին :

Նախագահը, յայտնօրէն ուզելով նախապատրաստել հանրային կարծիքը գալիք մեծ պարտութեան շուրջ, յայտարարեց երիտասարդութեան ուղղուած ճառի մը մէջ.

— « Կարեւորութիւն չունի, թէ ինչ ընթացք կ'առնէ մօտաւոր կացութիւնը: Մենք պէտք է յիշենք, թէ Քորէայի կռիւը մէկ մասն է միայն մեր ժամանակներու վիթխարի պայքարին, որ կը մղուի ազատութեան եւ համայնավար աշխարհակալութեան միջեւ: Դաշնակից ուժերը Քորէայի մէջ կը կռուին շատ մեծ ուժերու դէմ: Այս պայքարին մէջ Չինաստանի միջամտութիւնը, ընդհանուր բախումի մը տեսակէտով ծանրակշիռ վտանգ մը կը ներկայացնէ »:

Թրումըն – Էթլի խորհրդակցութեանց երկրորդ օրուան ընթացքին շարունակուեցաւ Ծայր. Արեւելքի մէջ ստեղծուած նոր կացութեան քննութիւնը, ինչպէս նաեւ նկատի առնուեցաւ Արեւմտեան Եւրոպայի պաշտպանութեան հարցը: Պաշտօնական զեկոյց չհրատարակուեցաւ, միայն, նախագահն ու վարչապետը յայտարարեցին, թէ քննած են կացութիւնը եւ յաջորդ օրն ալ պիտի շարունակուին խորհրդակցութիւնները :

Ժողովի վերջանալէն ետք Տեղեկատուական Պ. Ռոսըլի եւս յայտարարեց, թէ երկու պետական մարդիկը յաջողած են ընդհանուր համաձայնութեան մը յանգիլ քաղաքական գլխաւոր հարցերու մասին :

× Զօր. Պրէտլի, զինուորական կացութեան մասին յայտարարութիւններ ըրաւ նաեւ ծերակոյտի արտաքին յանձնախումբի դռնփակ մէկ նիստին մէջ: Լաւատեղեակ աղբիւրներու համաձայն, զօրավարը ըսած է թէ Քորէան պարպելու որոշումը այլ եւս կախում չունի ՄԱԿի ուժերու դիմադրութեան աստիճանէն, այլ կարմիր Չինացիներու որոշումէն, երբ հասնին 38րդ զուգահեռականը, ինչ որ քանի մը օրուան հարց է այլեւս: Եթէ կարմիրները կասեցնեն դէպի հարաւ իրենց յառաջխաղացումը, դաշնակից ուժերը, վերահամախմբուելու ժամանակ պիտի ունենան: Հակառակ պարագային Քորէայի պարպումը անխուսափելի պիտի դառնայ :

Այս անգամ, սակայն, զօր. Պրէտլի խօսած է աւելի լաւատեսութեամբ, քան օր մը առաջ, Պ. Էթլիի առջեւ ըրած զեկուցման ընթացքին: Յայտարարած է որ նահանջը կը կատարուի եւ պիտի կատարուի կարգ – կանոնով եւ առանց խուճապի:

Դաշնակից ուժերու նահանջը կը շարունակուի շատ թեթեւ կորուստներով: Ամէն ինչ կը փոխադրուի նահանջող զօրամասերուն հետ, իսկ փոխադրութիւնը անկարելի բաներն ալ օդը կը հանուին կամ կ'այրուին :

ԶԱՆԱԶԱՆ ՓՈՐՁԵՐ

ՄԱԿի շրջանակին մէջ ալ կը շարունակուին անհրաժեշտ ճիգերը, կացութեան անուղղակի լուծում մը գտնելու համար: Միջնորդի կարեւոր դերը վերցուցած է Հնդկաստան, որուն ներկայացուցչին նախաձեռնութեամբ, ասիական եւ արաբական 15 երկիրներ դիմում պիտի կատարեն չինական կառավարութեան, որպէսզի կանգ առնեն 38րդ զուգահեռականին վրայ: Այս ուղղութեամբ բանակցութիւնները կը շարունակուին չինական պատուիրակութեան հետ :

× Հակառակ զօր. Պրէտլիի նախատեսութեանց Քորէայի հաւանական պարպումի մը մասին, իրազեկ շրջանակներ կը հաւաստեն, թէ նախագահ Թրումըն եւ Պ. Էթլի եկած են վերջնական համաձայնութեան մը Քորէայէն չհեռանալու

(Լուրերու շարունակութիւնը կարդալ Դ. էջ)

ՄԻՔԱՅԷԼ ՆԱԼԲԱՆԴԵԱՆՑԻ ԲԱՆՏԻ ՆԱՄԱԿՆԵՐԸ

Դ.

21 Ապրիլի 1863, Ս. Պետերբուրգ,
պետ-Պօղ. Բերդ

Անգին եղբայր,

... Քո ուղարկած գրքի բովանդակութիւնը մի անպիտան բան է, յիմար եւ անճոռնի ոտանաւորներ, աշխատասիրութիւն մի ոմն Մատաթովի, որ իր աղճատութեանց տակ «Սէյաթ» է ստորագրում: Երեւի այդ իսկ անունը քեզ սխալանքի մէջ է ձգել, ըստ որում ես Սայաթ-Նովայի երգարանն էի խնդրել, այս վերջինը բոլորովին ուրիշ գիրք է: Ուղարկած ոտանաւորները որեւէ գաւառական բարբառով չեն գրած, այլ աղաւաղած եւ աղճատած լեզուով, որ ոչ հոգի ունի եւ ոչ բնաւորութիւն, իսկ Սայաթ-Նովայի երգարանը գրած է ճիշդ եւ յատկապէս այն բարբառով, որով խօսում են Վրաստանի Հայերը: Ինձ հարկաւոր են բուն բարբառները եւ ոչ թէ լեզուների խառնուրդը: Ցաւով եմ որ այժմ հասկացար թէ ինչ էի խնդրում: Մեծապէս կ'ուրախացնէիր ինձ, եթէ ճարէիր իմ համար «Սօս եւ Վարդիթեր ու Վէրք Հայաստանի» աղաչում եմ ուղարկիր, ինձ նմանապէս հարկաւոր են մի քանի ուրիշ գրքեր եւ բառարաններ, բայց այդ մասին այժմ չեմ գրում, որովհետեւ կարելի է կը յաջողի քեզ մինի երաշխաւորութեամբ ազատել ինձ այստեղից... այն ժամանակ կարելի է առաւել լաւ պարապել քան թէ այժմ այստեղ, ուր մի խօսք հայերէն չեմ լսում, բայց լեզուի վրայ քննութիւն եմ գրում, յիշողութեանս եւ 20 տարվայ գործունէութեանս շնորհով, բայց դարձեալ բաւական չէ:

Առ հասարակ այս իմ ձեռնարկութեանս համար շատ քիչ նիւթեր կան, իմ միակ յոյսը պօլէմիկայի վրայ է, որ անպատճառ կը ծագէ իմ այս աշխատութեան պատճառով. այնուհետեւ գուցէ յետաշրջական (réactionnaire) յօդուածների մէջ կ'երեւին զանազան տեղերից զանազան ձեւեր, առ ոչինչ գրելով յիշոցները եւ չը պատասխանելով նոցա, օգուտ կը քաղեմ տված խրատներից: Բայց առաւել ուրախ կը լինէի եթէ մի ուրիշը յանձն առնէր կատարել միեւնոյն բանը, ձեռքին տակ պատրաստ ունենալով այս իմ լաւ թէ վատ աշխատութիւնը: Բայց քանի որ չունինք մեր քաղաքական լեզուի մօտաւոր քերականութիւնը (ճիշդ քերականութեան մասին դեռ մտածել հարկաւոր չէ), քանի որ դա վարժապետների եւ աշակերտների ձեռին չէ գործածական, նոր լեզուի քերականութիւնը յառաջդիմութիւն կարող չէ ունենալ: Ասենք թէ կարելի է գրել կոկ եւ հարթ ոճով, սակայն դարձեալ դա ժողովրդի համար կը լինի օտար ու խորթ, ժողովուրդը այդպիսի գրուած երբէք եւ ամենեւին չէ մարսել, ուրեմն դա չի միանայ նրա բարոյական կազմութեան հետ, վասն զի այդ կոկ ու հարթ գրուածքի տարերքը առնված են ոչ թէ կենդանի այլ հին ու մեռած լեզուից եւ կազմված են հնացած սիստէմայի ազդեցութեան տակ, ուր երբեմն կան թէեւ լիովին կենդանի լեզուից առած նախադասութիւնք, բայց դոքա առհասարակ անհետ կորչում են խիստ սիստէմամոլութեան հեղեղների մէջ: Այս խօսքերից պարզ երեւում է, որ ես մեղադրում եմ ուրիշների հետ եւ իմ անձը եւ այս խոստովանութիւնը ամեն սխալից ես բարձր եմ դասում: Մենք առաջինը մտցրինք եւ ընդհանրապէս գործածեցինք գրականութեան մէջ քաղաքական լեզուն: Ահա արդէն 10 տարի ժամանակ է անցել այն օրից, երբ առաջին անգամ լոյս տեսաւ այդ լեզուով գրված գիրքը եւ մենք միշտ հրապարակով յայտնած ենք մեր պատրաստակամութիւնը ուղղել մեր սխալները, եթէ բարեխղճաբար ցոյց տան մեզ, սակայն ոչ ոք վստահացաւ այդպիսի աշխատութիւններ վրան առնուլ եւ բարեխղճաբար պատասխանել մեզ. ընդհակառակը մեր հրաւէրին պատասխանում էին յիշոցներով եւ միաբերան արհամարհում եւ մերժում էին գրականութիւնից քաղաքական լեզուն, այն ինչ հարկ էր նոցա մասնաւորապէս ցոյց տալ մեր իսկ մոլութիւնը:

Սեւագլուխներից էլ ոմանք մի քանի տող յիշոցներ մեզ ուղղեցին, բայց աբեղայից ի՞նչ հարցնես լօգիկա կամ մարդավարութիւն: Վերջապէս մեր այդ ասպարէզի վրայ ունեցած տասնամեայ փորձը, մեր յարաբերութիւնը ժողովրդի հետ բերին մեզ վերոյիշած փրկարար խոստովանութեան, եւ այդ եղելութիւնը — պէտք է սրտով յայտնենք — կատարվեցաւ առանց գրամոլների եւ հնութեան պաշտպանների օգնականութեան:

Մեզնից ոչ ոք հաշիւ էր տվել իրան, թէ քանի՞ խոնարհմունք եւ քանի ժամանակ կայ նոր լեզուի բայլին մէջ, թէեւ այս բանը այժմ ծիծաղելի է թվում, բայց այսու ամենայնիւ ճշմարիտ իրողութիւն է: Իրաւ է, այդ խոնարհմունքների ժամանակներից մի քանիսը գործ էինք ածում անգիտակցաբար լեզուի հոգուն հնազանդելով, բայց եւ մի քանիսը թողում էինք անգործածելի ի վնաս մեր նոր կենդանի խօսքին: Թէեւ, խոստովանում ենք, շատ անգամ հարկաւորութիւն էր պատահում նոցա գործածելու, բայց մենք դեռ անգործ եւ անհաստատ հողի վրայ լինելով ամենայն զգուշութեամբ աշխատում էինք զանց առնել նոցա, այնպէս ինչպէս փորձառու նաւավարը փախչում է իր ծովագնացութեան ժամանակ վտանգաւոր տեղերից: Ահա այդպիսի անկանոն գործակցութիւնը փոխանակ ուղիղ ճանապարհով նպատակակէտին դիմելու, ծուռ ու մուռ ճանապարհով գնալը յառաջ բերաւ անյարմարութիւնքը, որոնք խորթ էին թվում ժողովրդին եւ ասես թէ մի անանցանելի պատ էին քաշում գրականութեան եւ ժողովրդի մէջ:

Նոր լեզուի մի քանի ձեւերը արհամարհում էինք այն հիման վրայ, որ նոյն ձեւերը չը կան հին լեզուի մէջ, ինչու որ գործ էինք ածում միայն այն խոնարհումները եւ ժամանակները, որոնք բառական թարգմանութիւն էին հին լեզուի համապատասխան խոնարհումներից եւ ժամանակներից, կարծես թէ XIX դարու Հայը ստորագրութեամբ պարտաւորվել է վաղեմի Հայերին ապագայում եւս այնպէս խօսել, ինչպէս 2000 տարի առաջ նահապետների ժամանակ խօսում էին: Ահա աններելի սխալ եւ հակառակ մեր սկզբունքներին նոր լեզուն գործածելի անել:

Տուրենի պալատեկում Ֆլօրենտինեան հռետորները բնաւ չեն կաշկանդվում Սենեկի կամ Կիկերոնի հեղինակութեամբ, նրանց փոյթ չէ թէ ինչպէս էին խօսում նրանք իրենց ժամանակը, որովհետեւ իրանք իրանց գիտցածին պէս խօսելու կատարեալ իրաւունքը լաւ ճանաչում են — լեզուն ժամանակի արդիւնքն է եւ ծաղկում է ժողովրդի հասկացողութեան եւ քաղաքակրթութեան համաձայն, վատ թէ լաւ է ծաղկում — այդ ուրիշ խնդիր է, բայց իրողութիւնը այս է, որ այդ լեզուն, որպէս ժամանակի լեզու, ունի նոյն լիակատար եւ անժխտելի իրաւունքը, որ իր ժամանակին ունեցել է նախընթաց նահապետական լեզուն: Թո՛ղ այդ, ինչո՞ւ համար այդ լեզուն լաւ է, այս վատ, ո՞ւր է անպայման կշռաչափը, որ կարող լինի այս հարցուածին պատասխան տալ: Աշխարհիս երեսին անպայման բան չկայ, ամենայն ինչ պայմանաւոր է, նայելով դիտողութեան կէտին: Բայց ի՞նչ բան է դիտողութեան կէտը: Հեղինակութի՞ւն: Ուրեմն այդ դիտողութեան կէտը ազատ չէ, այլ ստրուկ է, դիտողութեան կէտը ոչ այլ ինչ է եթէ ոչ իմացութիւն եւ ճաշակ, որ կենդանի մարդու բնածին յատկութիւններն են, ասել է ժամանակի եւ քաղաքակրթութեան արդիւնք: Բայց եթէ այդ ժամանակը միանգամայն մերժէ այն, ինչ որ նախնիքը առանց կշռելու ու չափելու ընդունել էին, եւ դրա փոխանակ նոր սկզբունքների վրայ ստեղծէ մի ուրիշ, ո՞չ ապաքէն դա յայտնի ապացոյց է, որ նա հերքում է եւ էլ չէ ընդունում երբեմն պաշտելի գաղափարի գեղեցկութիւնն ու պիտանութիւնը:

Ի՛նչ օգուտ ժամանակակից մարդուն Միքէլ Անճէլօի մեռած ու սառն արձանների երկնային գեղեցկութիւնից երբ նա կարօտութիւն է քաշում իրական կենդանի կնոջ, չասենք այնպիսի չքնաղագեղ կնոջ, բայց կենդանի կնոջ եւ հետեւաբար համաձայն իր ընկերական եւ ֆիզիօլօգիկական պահանջներին: Մարդկային բնութիւնը չը հրաժարվիլ ամենատգեղ կնոջից անգամ, եթէ գեղեցկագոյն չէ գտնում, պատճառ բերելով թէ Վատիկանի արձանները անհամեմատ գեղեցիկ են եւ չքնաղ իր ընտրածից: Ո՞չ ապաքէն ապուշ կը կոչէինք այն մարդուն, որ հանգամանքներից ստիպված լինելով պսակվել, հրաժարվէր պսակից այն պատճառաւ, որ իր հարսնացուն նման չէ Բելվեդերեան վեներային, ինչ կամենաք ասէք, այս մեծ յիմարութիւն է:

Բայց ես ահա լարեցի իմ թոյլ թելը եւ չափը կորուսի, մոռանալով որ քեզ նամակ եմ գրում եւ ոչ թէ չարադրութիւն:

Ողջ եղիր եւ նամակդ անպակաս արա.

Քո՝ ՄԻՔԱՅԷԼ

Ամերիկեան օգնութիւնը Եւրոպայի

Անտարակոյս յառաջիկայ շաբաթներու ընթացքին է որ օտար երկիրներուն եղած ամերիկեան օգնութիւնը վճռական անկիւնադարձի մը առջեւ պիտի գտնուի: Մարշըլի ծրագիրը, — որուն ամէն պարագայի տակ 18 ամսուան կեանք մը կը մնայ — անշուշտ պիտի յաջորդէ աւելի ընդարձակ ծրագիր մը, քանի որ կ'ընդգրկէ Եւրոպան, Հար. եւ Կեդր. Ամերիկան, Ափրիկէն եւ ասիական կարգ մը երկրամասեր, եւ նոյն ատեն աւելի շեշտակի կերպով հիմնուած հակաբոլշեւիկեան պայքարին վրայ:

Եւրոպայի մէջ մօտալուտ է արդէն տնտեսական ծրագրին փոխակերպումը զուտ զինուորական ծրագրի մը: Մարշալի ծրագրին հեղինակները երբեք չեն ծածկած իրենց հակաբոլշեւիկեան նպատակները: Ամերիկացի մասնագէտները կը մտածեն այժմ թէ ապրուստի մակարդակին բարձրացումով մղուած պայքարին պէտք է յաջորդէ վերազինումով կատարուած պայքարը:

Կապակցութիւնը արդէն հաստատուած է Պ. Մելրոն Քացի անձով, որ Եւրոպայի Մարշալի ծրագրին շրջուն դեսպան է եւ միեւնոյն ատեն Ատլանտեան դաշինքին տնտեսական եւ ելմտական յանձնաժողովին նախագահը: Դէպքերու բնականոն բերումով հետզհետէ զինուորականներն են որ պիտի կոչուին վարելու Եւրոպայի տրուած նոր ձեւի օգնութեան լծակները:

Ասկէ զատ, եթէ մէկ կողմ դնենք պատերազմական իրեղէններու առաքումը, ամերիկեան զինուորական օգնութիւնը պիտի առնէ նախկին Մարշըլի ծրագրին ձեւը: Դրամական յատկացումները պիտի ծառայեն դարձեալ ազգային պաշտպանութեան համար աշխատող ճարտարարուեստներու անհրաժեշտ նախանիւթերուն եւ մեքենաներուն գնման:

Ատոր փոխարէն, Ափրիկէն, Ասիան եւ լատին Ամերիկան պիտի գրաւեն Եւրոպայի տեղը իբրեւ ամերիկեան օգնութեան «ընդունարան», տնտեսական գետնի վրայ: Հոն եւս նպատակակէտը հակաբոլշեւիկեան է, որովհետեւ կարգ մը երկիրներու կենցաղի ցած մակարդակը ժողովուրդները կը տրամադրէ ի նպաստ համայնավարութեան, բայց պայքարի գործիքը այլեւս սպառազինումը չէ:

Փնտռուած արդիւնքներն են.—

Ամրապնդել ժողովուրդներուն անկախութիւնը՝ անոնց ընծայելով անկախ տնտեսական գործունէութեան մը միջոցները:

Աւելցնել ազգային արտադրութիւնը ոչ միայն կենցաղի մակարդակը բարձրացնելու համար, այլեւ ամերիկեան ճարտարարուեստին ճարելու նախանիւթեր որոնք հետզհետէ կը պակսին Հիւս. Ամերիկայի երկրամասին վրայ,

Ապահովել ժողովուրդներու եւ կառավարութիւններուն համագործակցութիւնը այս շրջաններուն մէջ:

«Ետամնաց» շրջանները կը պարունակեն մէկ միլիառի բնակչութիւն մը որ այլեւս չի համակերպիր չքաւորներուն եւ որ ունի անհուն բայց չշահագործուած հարստութիւններ: Նոր ձեւի ամերիկեան օժանդակութիւնը այս քաղաքական եւ տնտեսական կրկնակ հարցն է որ պիտի ջանայ լուծել:

Այդտեղ խօսքը տնտեսական եւ քաղաքական մասնագէտներունն է որոնք Եւրոպա տարին «Մարշըլ» նաւը:

Անդին Իրանի մէջ զօր. Ռազմարայի կառավարութիւնը բաւական չհամարելով Մոսկուայի հետ կնքուած առեւտրական համաձայնութիւնը, խիստ պատուէրներ տուած է իր քարոզութեանց պաշտօնատարին, որպէսզի բացարձակ չէզոքութիւն պահեն:

Այս օրինակը նոյնիսկ փորձութեան կը մղէ Թուրքիան, որ Յունաստանի հետ առաջին երկիրը եղաւ ամերիկեան օժանդակութենէն օգտուող՝ շնորհիւ Թրումընի վարչապետութեան» (1947), Մարշըլի ծրագրէն եւ Ատլանտեանի դաշինքէն առաջ: Թէեւ իրեն տեղ չտրուեցաւ Ատլանտեան կազմակերպութեան մէջ, բայց Թուրքիա առաջիններէն եղաւ որ զօրամաս մը ուղարկեց Քորէա, ուր ծանր ջարդ մը կրած են արդէն, ինչպէս հաղորդեց հեռագիրը: Բայց զօր. Պրէտլիի վերջին յայտարարութիւնները, որոնք կը յանձնարարեն ամերիկեան ուժերը չցրուել երկրորդական պատերազմներու մէջ, մտահոգութեան մատնած են Անգարան: Արդարեւ, Թուրքերը կը մտածեն թէ բաւարար պաշտպանութիւն պիտի գտնե՞ն խորհրդային յարձակումի մը պարագային: Այս մասին վճռական ապահովութիւն մը ստացած չըլլալով՝ կ'երերան չէզոքութեան զառիթափին վրայ:

Ահա դէպքեր որոնք անգամ մը եւս կ'ապացուցանեն թէ տակաւին հաստատուն վիճակ մը ստացած չէ հաւաքական ապահովութիւնը:

Հ. Մ. ՀԱՄԲԱՐՁՈՒՄԵԱՆ

ԲԵՐԼԻՆԻ մէջ կիրակի օր տեղի ունեցած քաղաքապետական ընտրութիւնները նուազեցուցին ուժը գերման Ընկերվարական կուսակցութեան, որ նախորդ ընտրութեանց մէջ ապահոված էր ձայներու հարիւրին 64.5ը: Այս անգամ շահած են հարիւրին 44.7ը, բայց դարձեալ կը մնան հզօրագոյն կուսակցութիւնը քաղաքապետական խորհուրդին մէջ: Նոր խորհուրդը պիտի կազմուի միւս կուսակցութեանց հետ գործակցական հիման վրայ:

ԿԱՐԴԱՑԷՔ ԵՒ ՏԱՐԱԾԵՑԷՔ
«ՅԱՌԱՋ»Ը

Տարիա Կամսարական (*)

Sculpture is not the mere cutting of the form of any thing in stone, it is the cutting of the effect of it,— (John Ruskin).

Իր վերջին ցուցահանդէսով, տիկին Կամսարական Փարիզի արուեստասէր հասարակութեան կը ներկայացնէ նոր եւ հին ստեղծագործութիւններ, որոնց անծանօթ չենք անոնք որ առիթը ունեցած են ներկայ ըլլալու իր նախկին ցուցահանդէսներուն։

Տարիներ առաջ, Տիկին Կամսարական ցուցադրած է Tuileriesի Salonին, յետոյ Աշնան Salonին մէջ։ Իսկ 1935ին առանձին ցուցահանդէս մը տրուած է Galerie Van Leerի մէջ։

Տիկինը բացառիկ բախտը ունեցած է աշխատելու Bourdelleին հետ աւելի քան երեք տարի։ Մեծ վարպետէն ստացած ճաշակը, արձանագործութեան նախնական օրէնքներու արժէքը, մինչեւ այսօր աչքի կը զարնեն իր պատրաստած գլուխներով եւ մարմիններով։ Իր գործերուն մէջ կը զգաք ճիգը՝ լաւագոյն ձեւով արտայայտելու ներքին, հոգեկան ուժ մը, պահելով սակայն ճարտարապետական եւ երկրաչափական ներդաշնակութիւն մը։

Դժուար արուեստ մըն է արձանագործութիւնը։ Դժուար է գաճով, պղինձով կամ նոյնիսկ փայտով ներկայացնել հոգեկան ապրումներ։ Դժուար է կարենալ ներշնչել եւ արտայայտել իտէալ մը, միտք մը, ձգտում մը։ Սակայն Տիկին Կամսարական իր վստահ արհեստագիտութեամբ արտայայտած է շատ աւելին։ Իր վերջին գործերուն մէջ, Salut à la Paixն եւ Homme Nuն հոգեղինացած, շատ յաջող կտորներ են։ Ինչպէս Տիկինը ինքն ալ կը բացատրէ, գինք նախ ձեւը կը հետաքրքրէ, յետոյ ենթական կամ նիւթը։ Եւ ինչ լաւ իրագործած է իր միտքը՝ արտայայտելով անարտայայտելին։

Նոյն յաջողութեամբ Տիկին Կամսարական կը բանի փայտի վրայ։ Իր Lotusը եւ Eveը, ճաշակաւոր ստեղծագործութիւններ են որոնք, ինչպէս միւս գործերը, ձգտում մը կ'արտայայտեն դէպի բարձունք մը։ Կը թուի թէ իր ամէն մէկ գործով Տիկինը ուզած է հասնիլ շատ բարձր իտէալի մը։

Այս գլխաւոր գործերէն զատ, Տիկին Կամսարական որ Եգիպտահայ է, ունի եգիպտական սիրուն նիւթեր, պարողներու խումբ, չինական դէմք եւայլն։

Ընդհանուր առումով, շատ յաջող ցուցահանդէս մը, ինչպէս կը հաստատեն ծանօթ քննադատներ,— (R. Barotte, M. Gautier, Opéra թերթը եւն.)։

Եթէ կ'ընդունինք որ արուեստի մէջ կայ բացարձակ կատարելութիւն մը, վստահ ենք որ Տիկին Կամսարական շատ մօտ է հասնելու անոր, եթէ չէ հասած արդէն։

ԱՐՓԻԿ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

(*) **Galerie la Boëtie, 83 rue la Boëtie**, մինչեւ Դեկտեմբեր 10։

ՍՏԱՑԱՆՔ

ՀԱՅՈՒՆ ՏԱՐԵՑՈՅՑԸ, Բ. տարի, 1951, կրօնական, ազգային, մարզական եւն. բաժիններով։ Կազմեց՝ Վարդան քահանայ Ժամկոչեան։ Գին 250 ֆրանք։ Հասցէ.— 99 Bouleverd de la Madeleine, Nice (A. M.)։

ՆՈՐ ՅԱՅՏՆՈՒԹԻՒՆՆԵՐ ՈՒՆԵՒՈՐՈՒԹԵԱՆ ՏՈՒՐՔԻ ՄԱՍԻՆ

Պոլսոյ վերջին թղթաբերէն կը քաղենք հետեւեալ տեղեկութիւնները.

Ազգ. Ժողովի Նոյեմբեր 27ի նիստին մէջ, դարձեալ քրքրուեցան Ունեւորութեան Տուրքի (Վարլըգ) ներքին ծալքերը եւ նոր գաղտնիքներ հրապարակուեցան։ Ինչպէս յայտնի է, երեսփոխան Սինան Թէքէլիօղլու հարցապնդում կատարած էր Ազգ. Ժողովին մէջ, եւ ուզած էր գիտնալ թէ ինչու կարգ մը հարկատուներու Ունեւորութեան Տուրքը ջնջուած էր կամ կրճատուած, ոմանց տուրքին վճարումը յետաձգուած էր, իսկ Իսթանպուլի նախկին տէֆթէրտարը քմահաճ կարգադրութիւններ ըրած էր զանազան հարկատուներու մասին։

Վիճաբանութեանց ընթացքին վարչապետ Ատնան Մէնտէրէս պէտք զգաց մերկացումներ ընելու եւ հրապարակելու «Հիլմի Ուրանի ցանկը»։ Ելմտական նախարար Հալիլ Այան լրացուցիչ բացատրութիւններ տուաւ այս ցանկին շուրջ, եւ ըսաւ թէ Հաթայի, Իչէլի, Սէյհանի մէջ մէկուկէս միլիոն ոսկիի ունեւորութեան տուրք զեղչուած է։

Եւ այս որոշումը տրուած է Հիլմի Ուրանի պահանջումով։

Վարչապետ դիտել տուաւ թէ կարգ մը մարդիկ ազգը իրենց ագարակը նկատած էին, եւ Հիլմի Ուրան այդ օրերուն իր գործունէութիւնը կեդրոնացուցած էր Սէյհանի, Հաթայի եւ Մերսինի մէջ։ Հետեւաբար իրեն ենթակայ անձերուն ունեւորութեան տուրքը ջնջած էր, մէկուկէս միլիոնի վնաս մը պատճառելով պետական գանձին։

Սինան Թէքէլիօղլու խօսք առաւ եւ ծանրացաւ գործուած ապօրինութիւններուն վրայ, եւ պահանջեց որ պատասխանատուները անպատճառ երեւան հանուին։

— Հիլմի Ուրան որմէ՞ ստացաւ տուրքերու ցուցակները յապաւելու իրաւունքը, հարցուց երեսփոխանը։ Պարտաւոր էք այս ապօրինութեան մասին լիակատար տեղեկութիւններ տալ Ժողովին։

Վարչապետ բեմ բարձրանալով ըսաւ.— Իրողութիւն է որ ունեւորութեան տուրքերու գնահատման մէջ շատ մը սխալներ գործուած են, եւ այս սխալները անդրադարձած են ամբողջ երկրին վրայ։ Կ'ընդունիմ թէ Հիլմի Ուրանի ցանկը կը վերաբերի Սէյհանի, Մերսինի եւ Հաթայի նահանգներուն։ Ուրան իր գործունէութիւնը կեդրոնացուցած է այդ երեք նահանգներուն մէջ, եւ իր պատրաստած ցանկը ոչ մէկ կերպով անցած է գործավարներու խորհուրդին բովէն։ Թուղթի մը վրայ գրած է խնդրոյ առարկայ հարկատուներուն անունները, եւ յիշեցուցած է թէ սահմանուած տուրք պէտք է զեղչել։ Ցանկը յանձնուած է Ելմտական Իշխանութեան, որ նախ վարանած եւ դժուար կացութեան մատնուած է, յետոյ ստիպուեր է գործադրել Հիլմի Ուրան ցանկին մէջ յիշուած պայմանները։ Ճիշդ է, ունեւորութեան տուրքի խնդիրը ծանրակշիռ հարց մըն է, եւ անգամ մըն ալ կը հաստատէ կարգ մը մարդոց մենատիրական հակումը։ Անհրաժեշտ է այս մասին օրինական քննութիւն կատարել։

ԱՅՍ ԱԼ ՈՒՐԻՇ ՊԱՏՄՈՒԹԻՒՆ

Գօճաէլիի երեսփոխան Միւմթազ Գավալճը — օղլու յուզեց տարբեր խնդիր մը, եւ ուզեց գիտնալ թէ ինչ եղաւ այն տեղեկագիրը, որ «Թուրքիոյ տնտեսական կացութեան ընդհանուր քննութիւնը» անունը կը կրէ։ Տեղեկագիրը պատրաստուած էր ամերիկացի փորձագէտներու կողմէ, արժելով 290 հազար ոսկի, եւ ութ ամսուան աշխատանք մը թափուած էր անոր վրայ։

Առեւտրական նախարար Զիւհտի Վէլիպէշէ պատասխանեց թէ գործի գլուխ գալէ վերջ տեսած է այդ թանկագին տեղեկագիրը որ տասնեակ մը ամերիկացի մասնագէտներու ստորագրութիւնը կը կրէր եւ կը պարունակէր մանրամասն տեղեկութիւններ, քարտէսներ եւ վիճակագրութիւններ Թուրքիոյ տնտեսական վերականգնումին շուրջ։

Նախարարը ըսաւ.— «Քննեցի երեք ստուար հատորէ բաղկացած տեղեկագիրը, հետաքրքրուեցայ թէ ինչ աշխատանք թափուած էր անոր կիրարկումին համար, բայց տեսայ որ այդ ուղղութեամբ ոչինչ կատարուած էր։ Ցաւով կը հաստատեմ նաեւ թէ անգլիերէն եօթը հատոր բնագրին փոխարէն թրքերէն երեք հատորի մէջ ամփոփեր էին տեղեկագիրը, ոչնչացնելով մնացեալը»։

Գաղութէ գաղութ

Հ. Յ. Դ. 60ԱՄԵԱԿԸ տօնուած է Սան Ֆրանչիսքոյի մէջ մեծ խանդավառութեամբ։ Նախագահած է ընկեր Յ. Թաշճեան։ Խօսած է Օբլէնտի կոմիտէէն ընկեր Արտաշէս Իսրայէլեան, պարզելով Դաշնակցութեան ծնունդը, յիշած է դրուագներ անոր հերոսական գործունէութենէն, Հայաստանի Հանրապետութեան ստեղծումը եւն.։ Այս առթիւ շեշտած է թէ տակաւին մեծ դեր վերապահուած է մեր ազգօգուտ եւ հայրենասէր կազմակերպութեան։ Օրուան գլխաւոր բանախօսը եղած է ընկերուհի Էլլէն Բիւզանդ, որ խօսած է Հ. Յ. Դաշնակցութեան ոգեկան դիմագիծի մասին, ներկայացնելով հայ ժողովուրդի ազատատենչ ոգին, մեր դարաւոր պատմութեան ընթացքին։ «Ազատութեան սէրը որ անթեղուած էր հայ հոգիներու մէջ հրահրուեցաւ շնորհիւ Հ. Յ. Դաշնակցութեան։ Դաշնակցութիւնը դրաւ յոյսի, հաւատքի ինքնավստահութեան զէնքերը ժողովուրդին ձեռքը։ «Մեր օրերու Սասունցի Դաւիթն է Դաշնակցութիւնը»։

ՀԱՅ ԳՐԱԿԱՆՈՒԹԻՒՆԸ ԱՐԱԲԵՐԷՆԻ թարգմանելու ձեռնարկած է Պ. Բ. Զաթոյեան, Հալէպի «Էլ Թաքատում» օրաթերթին մէջ։ Ցարդ «հրատարակուած են Կարօտի նամակ, Առկայծ ճրագ (Դ. Վարուժան), «Վերադարձը» (Ա. Իսահակեան), «Աղօթքը» (Կ. Զարեան), «Արաքսը» եւ «Արիւնոտ թթխմորը» (Ահարոնեան) եւն.։ «Էլ Թաքատում», ներածականին մէջ մեծ գնահատութեամբ կը խօսի հայ գրականութեան մասին, նշելով թէ ցայտուն պատկերացումն է յանուն ազատութեան մարտնչող եւ տառապող ժողովուրդի մը տենչերուն եւ անոր բարձր մշակոյթին։

« ԿՈՆՔՈՒՐ»ի այս տարուան գրական մրցանակը տրուեցաւ վիպագիր Փօլ Քոյէնի (30 տարեկան), իր «Վայրենի խաղերը» վէպին համար։ «Ռընոտոյ»ի գրական մրցանակն ալ վիճակեցաւ վիպագիր Փիէր Մոյէնին (44 տարեկան), որուն «Դժոխքի երգեհոնները» վէպը ապահովեց քուէներու մեծամասնութիւնը։

«ՅԱՌԱՋ»Ի ԹԵՐԹՕՆԸ (15)

ԼՐՏԵՍ ԿԻԿԵՐՈՆ ԱՆԳԱՐԱՅԻ ՄԷՋ

(Գրեց՝ գերման դեսպանատան կցորդ ՄՈՅԶԻՇ)

Ջ.— ՇԱՏ ՍՈՒՂ Է ԼՈՒՍԱՆԿԱՐԸ

Վերջապէս սպասաւորը հեռացաւ սենեակէն։

— Ուրեմն, ըսաւ Եէնքէ եւ այր ու կին նայեցան ինծի հարցական։

— Բայց, պարոն լիազօր նախարար, որո՞ւ հետ խօսեցայ ես երէկ գիշեր ձեր հիւրասրահին մէջ։

Ցետոյ դառնալով տիկնոջ աւելցուցի։

— «Այդ մարդը տարօրինակ ու յիմար արարած մը չէր բնաւ, կ'արժէ որ իր առաջարկը նկատի առնուի։

Այստեղ Եէնքէ ընդմիջեց զիս։

— Գիտեմ, գիտեմ, ձեր գալէն առաջ քիչ մը խօսեցայ իրեն հետ. Նախընտրեցի որ դուք խնդիրը քննէք։ Մէկը որ իմ դիրքս ունի, պէտք չէ խառնուի այս կարգի գործերու։

Այդ առաջարկը վտանգաւոր կողմեր ունի։ Սիրելիս, ծանօթ են ձեզի այն միակ երկու դերերը, որոնք ապերախտ չեն դիւանագիտութեան մէջ, այդ դերերը կը պատկանին դեսպանատան կցորդին եւ լիազօր նախարարին կնոջ։ Այս երկուքը կրնան թոյլ տալ իրենք իրենց. ինչ որ արգիլուած է ուրիշներուն, անշուշտ պայմանաւ որ ճարպիկ ըլլան։

Առի սուրճի գաւաթս եւ նշանակալից ժպիտով մը բարձրացուցի զայն Տիկին Եէնքէի կենացը խմելու համար։

— Ձեր կենացը Տիկին։

Ցետոյ, վերադառնալով բուն նիւթին, ըսի։

— Ծանօ՞թ է արդէն այդ մարդը ձեզի։ Ինչպէ՞ս եղաւ որ ուղղակի ձեզի եկաւ։

— Բնականաբար կը ճանչնանք իրար, պահ մը աշխատած է մօտս։ Վեց եօթը տարի առաջ, երբ տակաւին դիւանագիտական ասպարէզը չէի ընտրած։ Երբեք չէի տեսած զայն անկէ ի վեր։ Նոյնիսկ մոռցած եմ իր անունը, այնքան շատ ատեն է անցած։ Բայց թարմ են տակաւին յիշատակներսիր մասին։ Թէ ինչ բան կը մղէ զինքը այս տեսակ քայլ մը առնելու։ Դրամի ծարաւն է անկասկած։

— Այդ շատ որոշ է, պատասխանեցի, քսան հազար սթերլինի ոչինչ գումար մը կը պահանջէ։

— Ինչ... բացագանչեցին Տէր եւ Տիկին Եէնքէները միաբերան. քսան հազար սթերլի՞ն...

Գլխով հաստատական նշան ըրի։

Դեռ չէի աւարտած պատմութիւնս երբ հեռաձայնը հնչեց։ Առտուն կանուխ իմացուցեր էի դեսպանին թէ տեղեկագիր մը պիտի տամ իրեն. այժմ կը կանչէր զիս։

Հեռ Եէնքէ ընկերացաւ ինծի։ Միասին մտանք Անգարայի գերման դեսպանին աշխատասենեակը։

Երկար խոշոր սրահ մըն էր ան, չէնքին առաջին յարկին վրայ։ Համեստ բայց ճաշակաւոր յարդարում մը ունէր, եւ քանի մը լաւ նկարներ ալ կային պատէն կախուած։ Մեծ գրասեղանին ետին նստած էր դեսպանը։ Հակառակ իր ալեխառն մազերուն, վայելուչ ու կորովի երեւոյթ մը ունէր ան։ Սեւեռած էր մեր վրայ իր լուսաւոր կապոյտ աչքերը, որոնց համար ըսուած է օր մը, թէ կախարդական զօրութիւն ունին, այսինքն, պարզ խօսքով՝ «աչք կ'ընեն»։

— Լաւ ուրեմն, պարոններ, ի՞նչ է պատահած։

Սկսայ խօսիլ։

— Նախորդ գիշեր, Հեռ Եէնքէի տան մէջ տեսակցութիւն մը ունեցայ Մեծն Բրիտանիոյ դեսպանին սենեկապանին հետ։

Հեռ Ֆօն Փափէն ընդմիջեց զիս։

— Որո՞ւ հետ։

Կրկնեցի։

— Եւ ի՞նչ եղա՞ւ։

Փոխանակ պատասխանելու տեղեկագիրս երկարեցի դեսպանին։ Ակնոցները դրաւ եւ կարդաց մէկ, երկու անգամ, յետոյ գլուխը հակած պահելով հանդերձ նայեցաւ ինծի ակնոցներուն վրայէն, բան մը՝ որ ծիծաղելի արտայայտութիւն մը կուտար իր լուրջ դէմքին։

Ընթերցումը աւարտելէ վերջ, հրեց տեղեկագիրը իմ կողմս, կարծես թէ ալ չէր ուզեր իմանալ անոր խօսքը։ Ոտքի ելաւ, ուղղուեցաւ դէպի պատուհանը եւ բացաւ զայն, միշտ առանց բառ մը արտասանելու։ Զով օդին դիմաց, նայուածքը թափառեցաւ անսահման դաշտագետնին վրայ, որ կը տարածուէր հորիզոնին՝ մինչեւ հեռաւոր լեռնաշղթաները։ Ցետոյ Փափէն դարձաւ մեզի։

(Շար.)

համար, մինչեւ որ անկարելի դառնայ դիմադրել: Այս նկատումով ալ անհրաժեշտ բոլոր միջոցները ձեռք պիտի առնուին ընդհանուր պարպում մը կանխելու համար :

× Այս բոլոր խմորումներու ընթացքին, խօսակցութիւններ կը դառնան նաեւ հիւլէական ռումբի գործածութեան հաւանականութեան մասին: Կը հաւաստեն թէ նոր համաձայնութիւն մը գոյացած է Անգլիոյ եւ Մ. Նահանգներու միջեւ եւ թէ այս վերջինները ամէն միջոց ձեռք առած են, ի հարկին խօսքէն գործի անցնելու համար: Միայն թէ Պ. Էթլի կ'ուզէ ի վիճակի ըլլալ յայտարարելու բրիտանական երեսփ. ժողովին առջեւ, թէ Մեծն Բրիտանիա եւ Գանատա հաւասար իրաւունքներ կը վայելեն հիւլէական ռումբի գործածութիւնը որոշելու հարցին մէջ: Չի գիտցուիր թէ Պ. Թրումըն պիտի կրնա՞յ այս ուղղութեամբ ամէն հաւաստիք տալ Պ. Էթլիին, քանի որ կան սահմանադրական դժուարութիւններ եւ մանաւանդ այսօրուան կացութիւնը Քորէայի մէջ :

Կարգ մը տեղեկութեանց համաձայն, մօտերս ազդարարութիւն մը պիտի ուղղուի «առ որ անկ է», ըսելու համար որ եթէ որեւէ յարձակում գործուի Արեւմտեան Եւրոպայի վրայ, ատոր անմիջական պատասխանը պիտի ըլլայ հիւլէական պատերազմի մը պայթումը նախայարձակներու դէմ :

× Նախագահ Թրումընի անձնական քարտուղարը Չարլզ Քրօս յանկարծամահ եղաւ Սպիտակ Պալատի իր գրասենեակին մէջ, երբ լրասարանութիւններ կը հաղորդէր Էթլի – Թրումըն տեսակցութեան մասին :

× Վերջին լուրերու համաձայն, այլեւս վճռուած է զօր. Այզընհաուըրի անուանումը իբրեւ սպարապետ Ատլանտեանի ճակատին :

× Չինական կարմիր ուժերը մտան Փիոնկեանկ, որուն մէկ մասը կ'այրէր: ՄԱԿի 8րդ բանակը —100.000 հոգի — նահանջելով հասած է 30 քիլմ. դէպի հարաւ: Հիւսիս – արեւելեան ճակատամասին վրայ, չինական վեց զօրաբաժիններ կը յարձակին ամերիկեան Ա. ծովային զօրաբաժնի եւ հետեւակազօրքի 7րդ զօրաբաժնի 15 — 20.000 զինուորներուն վրայ, որոնք դժուար կացութեան մը մատնուած են :

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ՕՏԱՐ ՄԱՄՈՒԼԻ ընկերակցութիւնը առջի օր հացկերոյթ մը սարքած էր, ի պատիւ վարչապետ Պ. Փլեւէնի, որ քաղաքական ճառ մը խօսեցաւ այս առթիւ: Մասնաւորապէս շեշտեց թէ «քանի կը մեծնան վտանգները, այնքան աւելի պարտականութիւն կը ծանրանայ Ատլանտեանի դաշնակից պետութեանց եւ ժողովուրդներուն վրայ, միացեալ ճակատ կազմելու մտածումով եւ գործքով»: Յետոյ գոհունակութիւն յայտնեց Լոնտոնի մէջ կատարուած խորհրդակցութեանց մասին, բայց հերքեց այն կարծիքը թէ բրիտանական կառավարութեան իրաւունք տուած են խօսիլ յանուն Ֆրանսայի, Ուաշինկթընի մէջ: «Մենք միայն մեր տեսակէտները յայտնեցինք, երբ իմացանք որ Անգլիոյ վարչապետը Ամերիկա կ'երթայ, Նախագահին հետ խորհրդակցելու համար»: Հացկերոյթին կը մասնակցէին նաեւ «Յառաջ»ի ներկայացուցիչները :

ԳԵՐՄԱՆԻՈՅ ՎԵՐԱԶԻՆՄԱՆ մասին հրատարակուած նոր տեղեկութեանց համաձայն, Ֆրանսա տրամադիր է որոշ զիջումներ կատարելու, իբրեւ հետեւանք Լոնտոնի մէջ կատարուած խորհրդակցութեանց: Նախարարական խորհուրդը երէկ զբաղեցաւ այս հարցով: Կ'ըսուի թէ համաձայնութիւն գոյացած է 5—6000 հոգինոց գերման զօրամասեր կազմելու :

ԱՆԳԼԵՒԵԳԻՊՏԱԿԱՆ բանակցութիւնները ըսկսան Լոնտոնի մէջ, երկու պետութեանց արտաքին Նախարարներուն միջեւ : Այս առթիւ Պ. Պեւին դիտել տուաւ թէ Մեծն Բրիտանիա չի կրնար ընդունիլ 1936ի դաշնագրին միակողմանի դրժումը: (Այս դաշնագրով Անգլիա իրաւունք ունի զօրք պահելու Եգիպտոսի մէջ եւ ի հարկին զինուորական գործակցութիւն հաստատելու երկու երկիրներուն միջեւ): Եգիպտոս կ'առարկէ թէ Անգլիա խախտած է դաշնագրին կարգ մը տրամադրութիւնները եւ թէ իրենց բանակը ի վիճակի է պաշտպանելու Սուէզի ջրանցքը, եթէ անհրաժեշտ սպառազինութիւնն ստանայ: (Անգլիա վերջերս դադրեցուց զինամթերքի առաքումը): Եգիպտոս կը պահանջէ նաեւ Սուտանի կցումը: Բրիտանական տեսակէտով, Եգիպտոս պարտաւոր է գործադրել իր պարտականութիւնները իբրեւ անդամ Ատլանտեանի դաշինքին, ինչպէս Յունաստանը եւ Թուրքիան, եւ այն ատեն օտար զօրքի ներկայութիւնը իր հողին վրայ՝ պիտի համարուի աջակցութիւն հաւաքական ապահովութեան համար :

ԷՏՆԱ ՀՐԱԲՈՒԽԻՆ ԲՈՐԲՈՔՈՒՄԸ հետզհետէ կը սաստկանայ, հրակէզ նիւթեր արձակելով դէպի երկինք: Նոր լաւան կը հոսի ժամական 50 քիլոմեթր արագութեամբ: Մեծ մտահոգութեան մատնուած են շրջակայ գիւղերու բնակիչները :

ԴԱՇՆԱԿՑՈՒԹԵԱՆ 60ԱՄԵԱԿԸ Փարիզի մէջ

ՆԱԽԱՁԵՌՆՈՒԹԵԱՄԲ Հ. Յ. Դ. ՄԱՐՄԻՆՆԵՐՈՒ

Այս կիրակի իրիկուն ժամը 20.30ին, Mutualitéի մեծ սրահին մէջ, 24 rue St. Victor: Métro Maubert - Mutualité :

Կը նախագահէ՝ ընկ. ՌՈՒԲԷՆ ՏԷՐ ՄԻՆԱՍԵԱՆ

Կը խօսին՝ ընկերներ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ, ԳԵՐԱՍԻՄ ԲԱԼԱՅԵԱՆ, ՀՐԱՆՏ – ՍԱՄՈՒԷԼ եւ ՅՈՎԻԿ ԵՂԻԱԶԱՐԵԱՆ (Նոր Սերունդ) :

Խօսք կ'առնեն ԿԱՊՈՅՏ ԽԱՉԻ, ՀԱՄԱԶԳԱՅԻՆԻ եւն. ներկայացուցիչները :

Գեղարուեստական բաժնին կը մասնակցին օրիորդներ ԱՍՏՂԻԿ ԱՌԱՔԵԼԵԱՆ, ՄԱՐԻ ԿԱՌՎԱՐԵՆՑ (երգ), ՏԻԿԻՆ ԱՆԱՀԻՏ ՏԷՐ ՄԻՆԱՍԵԱՆ, ընկեր Զ. ՂԱՐԻՊԵԱՆ (արտաս.) Օր. ՎԵՐՈՆԻԿ ՃԻՆՃԵԱՆ (դաշնակ), նուագախումբ՝ մասնակցութեամբ Օր. JANINE CAVARDի (1er prix du Conservatoire) :

ՄՈՒՏՔԸ ԱԶԱՏ Է

Վալանսի մէջ

Դեկտ. 15ին, պատ. նախագահութեամբ ծերակուտական և նախկին նախարար ՄԱՐԻՈՒՍ ՄՈՒԹԷի:
Կը խօսի ընկ. ՀՐԱՆՏ – ՍԱՄՈՒԷԼ
Մանրամասնութիւնները յաջորդաբար :

×

Մարսէյլի մէջ

Դեկտեմբեր 17ին :

★

ՀՈԳԵՀԱՆԳԻՍՏ
Հ. Յ. ԴԱՇՆԱԿՑՈՒԹԵԱՆ 60ԱՄԵԱԿԻ
ՆԱՀԱՏԱԿՆԵՐՈՒ ՅԻՇԱՏԱԿԻՆ

Հ. Յ. Դ. Մարսէյլի Շրջ. կոմիտէին նախաձեռնութեամբ, 60 տարիներու ընթացքին Հայ Ազատագրական պայքարի ճամբուն վրայ զոհաբերուած Հայդուկներու եւ մտաւորական գործիչներու յիշատակին տեղի պիտի ունենայ հոգեհանգստեան հանդիսաւոր արարողութիւն Փրատոյի Մայր եկեղեցիին մէջ, այս կիրակի, առաւօտ, Ս. Պատարագէն վերջ:

Կը հրաւիրուի ամբողջ հասարակութիւնը, յարգելու համար ազատագրութեան զոհերուն յիշատակը :

ԳՈՅԱՄԱՐՏ ՕՐԱՑՈՅՑԸ

Հ. Յ. Դ. Նոր Սերունդի Մարսէյլի Շրջ. վարչութիւնը կը խնդրէ Ֆրանսայի բոլոր շրջաններուն Նոր Սերունդի վարչութիւններէն օրացոյցը ստանալու համար դիմել Ա. Պետիկեանի, 7 rue Berlioz, Մարսէյլ:

Մարսէյլի շրջանին բոլոր մարմինները պէտք է դիմեն ամէն երկուշաբթի իրիկուն ժամը 7էն մինչեւ 9: Օրացոյցին գինն է 150 ֆրանք :

«Արմէնիա» պարահանդէսը

ԵՂԱՆԱԿԻՆ ԱՄԵՆԷՆ ԸՆԿԵՐԱԿԱՆԸ ԵՒ ՀԱՃԵԼԻՆ

Դեկտ. 9, շաբաթ գիշեր ժամը 9էն մինչեւ լոյս, Clubի մէջ, 51 rue Grignan, Մարսէյլ :

Առաջնակարգ նուագախումբ եւ մաքուր պիւֆէ, սիրուն անակնկալներ եւ ընտանեկան մթնոլորտ: Կը խնդրուի կանխաւ ապահովել սեղանները :

Գանձարան Հայկական Երգերու

Անզուգական գործէն հազուագիւտ օրինակներ մնացած ըլլալով՝ Հայ Երգի նախանձախնդիր ազգայիններուն կը յանձնարարուի օգտուիլ :

Մօտ 800 մեծադիր էջեր (երկսիւնակ) 720 ձայնագրեալ երգեր: Հեղինակներու կենսագրականով եւ նկարներով, գեղարուեստական տպագրութիւն :

Ամբողջ գործը վեց հատոր, ՆՈՐ ՏԱՐՈՒԱՆ եւ ամէն առթիւ նուէրցու միակ գիրքը, հայ տունին անջնջելի զարդը: Փնտռել Փարիզ՝ Հրանտ Սամուէլ, Պարսամեան, Բալուեան եւ Մարսէյլ՝ Ծերիկեանցի մօտ:

ԲԱՑԱՌԻԿ ՊԱՏԵՀՈՒԹԻՒՆ ՄԸ

Փարիզի մէջ Ա. անգամ ըլլալով կը տեսնուի այսպիսի բացառիկ առիթ մը :

Կանանց ճերմակեղէնի առեւտրականներուն մեծաքանակ կը հայթայթուին Նիլօնէ պատրաստուած ամէն տեսակ ներքնազգեստներ, այր մարդու նիլօնէ շապիկներ եւ փողկապներ, էնտէմայալը նիլօն եւ գրիսթալ նիլօն գուլպաներ :

Կը ծախուի նաեւ փոքրաքանակ, անմրցելի գիներով: Société MURNYL, 40 rue Frémicourt, Paris (15) : Tél. Suffren 69-18 :

ՅՈՒՇԱՏԵՏՐ

ՄԱՐՍԷՅԼ.— Հ. Յ. Դ. «Ակնունի» ենթակոմիտէի ժողովը այս շաբաթ երեկոյ ժամը 9ին, սովորական հաւաքատեղին: Բացակաները նկատի կ'առնուին :

ՓԱՐԻԶ.— Հ. Յ. Դ. Նոր Սերունդի «Ահարոնեան» խումբի դասախօսութիւնը այս հինգշաբթի ժամը 9ին, սովորական հաւաքատեղին : Կը խօսի ընկեր Ա. ԻՍԱՀԱԿԵԱՆ: Նիւթը՝ 1920 Դեկտ. 2: Կը հրաւիրուի հասարակութիւնը :— Հայերէնի դասընթացք ժամը 8—9:

ՎԱԼԱՆՍ.— Հ. Յ. Դ. Շրջ. կոմիտէն ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ բոլոր ընկերները այս շաբաթ իրիկուն ժամը 8.30ին, Ա. Ահարոնեան ակումբը :

ՊԱՆԵԷՕ ՔԱՇԱՆ.— Կապոյտ Խաչի ընդհ. ժողովը այս շաբաթ օր, կէսօրէ վերջ ժամը ճիշդ 3ին, ընկերուհի Մալխասեանի բնակարանը, 21 Sentier de la Roue: Ճշդապահ ըլլալ :

ՀԱՅ ՌԱԶՄԻԿՆԵՐՈՒ եւ Կամաւորներու Միութեան Իսիի եւ շրջանի նորակազմ մասնաճիւղի ընդհ. ժողովը՝ այս շաբաթ իրիկուն ժամը 8.30ին, 2 rue de la Défense, Իսի լէ Մուլինօ, «Խրիմեան» դպրոցին մէջ: Ներկայ կ'ըլլան Կեդր. վարչութեան ներկայացուցիչները : Կարեւոր օրակարգ :

ՊԱՌ 'ԱՐՍԷՆ

57, Rue Bernard de Bois, Marseille

Եթէ կ'ուզէք, պահ մը ձեր հոգերը մոռնալ, այցելեցէք, հանրածանօթ ԱՐՍԷՆԻՆ ՊԱՌԸ, ուր պիտի գտնէք, անմահական օղին, իր բազմատեսակ աղանդերներով: Ինչպէս նաեւ շաբաթ եւ կիրակի օրերը, պիտի վայելէք ՀՌՉԱԿԱՒՈՐ ԹՈՐԳՈՄԻՆ ՆՈՒԱԳԸ :

ԱԶՔԵՐՆԻԴ ԼՈ՛ՅՍ ...

Եթէ կ'ուզէք ընտանեկան հաճելի Reveillon մը անցընել երեկոյեան 8.30էն մինչեւ առաւօտ, փութացէք հայկական

Ճաշարան ԷԼՄԱՍ

11 RUE BUFFAULT (Métro CADET)

Ուր պիտի նուագէ Թառիստ ԳԱՐԵԳԻՆ, ԳԷՈՐԳ ՋԱՆԻ հետ:

Հայկական պարեր եւ կինտոյի պար լեզկինկա Գէորգջանի կողմէ, իսկ հայկական պարերը եւ երգերը երկու Հայուհիներու կողմէ :

ԿԱՆԽԱՒ ԱՊԱՀՈՎԵՑԷՔ ՁԵՐ ՏԵՂԵՐԸ

Ձեւագիտութեան դասընթացք Մարսէյլի մէջ

Անոնք որ հետեւած են կարի եւ կը փափաքին ձեւել ալ սորվիլ:

Բացուած է ձեւագիտութեան դասընթացք մը, Մինչեւ 40 ՏԱՐԵԿԱՆ ԿԻՆԵՐՈՒ ԵՒ ԱՂՋԻԿՆԵՐՈՒ ՀԱՄԱՐ :

Կարճ ժամանակամիջոցի մէջ եւ դիւրամատչելի պայմաններով, շաբաթը երկու անգամ, ԵՐԵՔՇԱԲԹԻ եւ ՈՒՐԲԱԹ կէսօրէ վերջ ժամը 3ին : Դիւրըմբռնելի մեթոտով, հայերէն եւ ֆրանսերէն:

Դիմել, երեքշաբթի եւ ուրբաթ օրերը կէսօրէ վերջ ժամը 3էն 6, Ահարոնեան Ակումբը, 26 rue des Convalescents : Մարսէյլ:

COTE D'AZURի ՆՐԲԱՃԱՇԱԿ ՀԱՅՈՒՀԻՆ
ՅԱՃԱԽՈՐԴՆ Է SAVOIին

Ներկայիս սքանչելի տաճուկ գիշերանոցներ, անմրցելի գիներով :

ՎԱՃԱՌԱՏՈՒՆԸ ԲԱՑ Է ԱՄԷՆ ՕՐ
13 Ave. Californie, NICE

Le Gérant : A. NERCESSIAN
Imprimerie DER AGOPIAN 17 rue Damesme - (13)

ՕՐԱԹԵՐԹ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH

Fondé en 1925
R. C. S. 376.286

Directeur-Propriétaire : SCH. MISSAKIAN
17, Rue Damesme — PARIS (13)
Վեցամս. 800 ֆր., Տար. 1600, արտ. 2500 ֆր.
Tél. GOB. 15-70 Գին 7 Ֆր. C. C. P. Paris 1678-63
Vendredi 8 Décembre 1950 Ուրբաթ 8 ԴԵԿՏԵՄԲԵՐ

26րդ ՏԱՐԻ — 26e Année No. 6326–Նոր շրջան թիւ 1737

Խմբագիր՝ Շ. ՄԻՍԱՔԵԱՆ

ՄԵՐ ԽՕՍՔԸ

ՆԱԽ ՆԵՐՔԻՆ ԱՇԽԱՏԱՆՔ

Հ. Ց. Դ. Նոր Սերունդի Կեդր. վարչութիւնը կոչ մը հրատարակած է այսօր, իր խօսքը ուղղելով մասնաւորապէս ծնողներուն։

Սերունդի փրկութեան ազդակ մըն ալ այս Միութիւնը, որ կը գործէ հինգ տարիէ ի վեր։

Մեծ մասով այստեղ կրթուած տղաքներ եւ աղջիկներ են Նոր Սերունդին անդամները, արժանի՝ ամէն գուրգուրանքի :

Միութիւնը ունի արդիական ծրագիր — կանոնագիր մը, որ ամէն պատեհութիւն կ՚ընծայէ ինքնազարգացման։

Ծրագրին մէջ նախատեսուած են ոչ միայն տարիքի, այլեւ միջավայրին պահանջները :

Զորուցամաք տասնաբանեայ մը չէ այդ ծրագիրը, այլ կենդանի ուղեցոյց մը, զարկ տալու համար բոլոր ընդունակութեանց ներդաշնակ զարգացման :

Ո եւ է պատանի եւ պարմանուհի, եթէ որոշ ժամանակ մը հետեւած է Նոր Սերունդի ասուլիսներուն եւ դասախօսութեանց, պիտի խոստովանի միջավայրի տարբերութիւնը, եթէ ոչ ուրիշ առաւելութիւններ :

Հ. Ց. Դ. Նոր Սերունդը վառարան մըն է ուր միտքն ու սիրտը հաւասարապէս կը զարգանան, կը բաւէ որ աշխատանքը չպակսի :

Արդարեւ, միայն խանդավառութիւնը եւ անցեալ աւանդութիւնները բաւական չեն, առաջադրուած նպատակները իրականցնելու համար :

Ինչպէս ուրիշ ճակատներու վրայ, այստեղ ալ նուաճումներ կարելի է կատարել միայն սրտադին, դիտակից եւ յարատեւ աշխատանքով։ Միշտ ճիգ մը աւելի փորձելով :

Ծնողները կրնան թերանալ իրենց պարտականութեանց մէջ։ Երէկ այդ զանցառութիւնն էր որ կը մատնանշէինք եւ դեռ ուրիշ ըսելիքներ ունինք։

Անհրաժեշտ չէ սպասել որ պատասխանեն հրապարակային կոչերու, դէպի Նոր Սերունդ առաջնորդելով իրենց զաւակները։

Միջոցնե՞ր կը պակսին ուղղակի այդ զաւակներուն հետ խօսելու եւ իրենց իսկ փրկութեան, ինքնապաշտպանութեան ճամբան ցուցնելու :

Մանաւանդ այսօր, երիտասարդն ու երիտասարդուհին շատ աւելի լաւ կը հասկնան իրենց տարեկիցներու լեզուն։ Աւելի դիւրաւ կը մօտենան իրարու, փոխանակ պաղպաւակ դիրք մը բռնելու։

Կը նշանակէ թէ Նոր Սերունդի ոեւէ անդամի տարրական պարտականութիւնն է փրկել ուրիշ մը։ Ուրիշներ :

Երբ ինք համոզուած է որ կը գտնուի շիտակ ճամբու վրայ, յանուն սերունդի փրկութեան, ինչո՞ւ պիտի վարանի կարելին փորձել, շարքերը խտացնելու համար։ Մոլորածները, քնացողները, թերացողները դարձի բերելու համար :

Եթէ հազար էք, պիտի աշխատիք դառնալ երկու հազար։ Պիտի ջանաք բազմապատկուիլ, յարաճուն գործունէութեամբ :

Ներքին աշխատանքի մէկ մասն է այս, ամէն տեղի համար։

Միւսը, շատ աւելի հիմնական, առաջին անգամ չէ որ կը յիշեցնենք .—

Եղածով, թերի գիտելիքներով գոհանալ՝ կը նշանակէ ետ երթալ ։ Կը նշանակէ լճանալ, սեփական ձեռքերով փակել յառաջդիմութեան ճամբան։

Մենք պիտի չուզէինք որ այդ սեւ օրը տեսնէին Նոր Սերունդին տղաքն ու աղջիկները :

Այդպիսի դժբախտութիւն պիտի չուզէինք ոեւէ երիտասարդական միութեան կամ անհատի համար :

Կարելի՞ է սերունդ փրկել, ժառանգութիւն ապահովել կիսկատար գիտելիքներով։ Թերխաշ, թափթփած հայերէնով մը :

Կարելի՞ է գիրքեր գրուել եւ յաւակնութիւններ արժեցնել ծուլութեամբ, սովորամոլութեամբ եւ թարթափումներով :

Երիտասարդին թեւ տրուած է թռչելու, ոստումներ կատարելու համար։ Մանաւանդ այս ափերուն վրայ :

Մշտնջենական շարժումի մը ալիքներն են որ կը շառաչեն մեր շուրջը։ Մեր գլխուն վերեւ։

Օրուան պահանջը,— յառաջապահ սերունդ մը՝ ամէն բանէ առաջ :

Շ.

ՕՐԸ ՕՐԻՆ

ԱՅՍ ԱԼ ԽՆՋՈՅՔ ՄԸ ՉԱ՞ՐԺԵՐ

Նոյեմբեր 29ի 30րդ տարեդարձը եւս լայն բացած է ծանօթ խմբակին գարշահոտութեան ծորակները։

Ամէն տեղ նոյն թրքաբարոյ խուժանավարութիւնը։ Նոյն բառերով, նոյն տառերով։ Նոյն թխածոյ, ստայօդ եւ թունահոտ «քլիշէ»ներով :

Խեղճերը տակաւին չսորվեցան որ Հայաստանի բոլշեւիկեան իշխանութեան հաստատումը տեղի ունեցաւ ոչ թէ 1920 Նոյեմբեր 29ին, այլ Դեկտեմբեր 2ին, պաշտօնական համաձայնութեամբ :

Նոյ. 29ը տեղական ըմբոստութիւն մըն էր Ղազախ – Քարվանսարայի մէջ, որ ջախջախուեցաւ, եւ հերոսներն ալ իրենց շունչը Բագու առին, միասին տանելով եւ գնդակահարելով գերիները։

Բայց այդ օրէն ի վեր պատմութիւնը անջնջելի տառերով արձանագրած է իրենց փառաւո՜ր ելոյթը,— պատերազմ Սեւրի դաշնագրին դէմ, ձեռք ձեռքի՝ Թուրքիոյ հետ :

Թող կարդան եւ խնջոյք մը եւս սարքեն .

— « Հայաստանի Յեղափոխական Կոմիտէն լի է հաւատով, որ նա վայելում է նաեւ Տաճկաստանի աշխատաւորութեան համակրանքը, այն ժողովրդի, որն արդէն հասկացել է Անտանտայի դարաւոր լծից ազատուելու անհրաժեշտութիւնը եւ որը կոչուած է Արեւելքի յեղափոխականացման մէջ խոշոր դեր կատարելու։ Հաւատում ենք, որ իմպերիալիստական լծից ազատագրւող ժողովրդական Տաճկաստանը մեզ եւս իր հետ Սեվրի Դաշնագրի հակառակորդ համարելով, մեզ եղբայրական ձեռք է մեկնելու այժմ, երբ մենք տապալեցինք մեր թշնամուն եւ նրա հետ միասին կռիւ ենք մղում Անտանտայի գիշատիչների դէմ։ Մենք համոզուած ենք նաեւ, որ ոչ թէ յաղթողի սուրն է թելադրելու խորհրդային Հայաստանի ու աշխատաւորական Տաճկաստանի միջեւ կայանալիք հաշտութեան պայմանները, այլ խորհրդային Հայաստանի ու աշխատաւորական Տաճկաստանի ազատ ժողովրդների եղբայրական համերաշխութիւնն ու համաձայնութիւնը»։ (1920 Նոյ. 29) :

Չարժե՞ր «հայրենասիրական» ճառեր խօսիլ եւ արեւշատութեան աղօթքներ արտասանել նաեւ այս մասին,— հայերէն, ֆրանսերէն կամ անգլերէն :

ՎԱՀԷ

ԹՈՒՐՔԻՈՅ ընդդիմադիր թերթերը մասնաւոր յօդուածներ հրատարակելով, կը բացատրեն թէ ժամանակը չէ կուսակցական պայքարներ մղելու ճիշդ այն պահուն երբ «թրքական արիւնը կը հոսի Քորէայի մէջ»։ Այսպէս, Հիւսէյին Ճահիտ Եալչըն կը գրէ Դեկտ. 5 թուականով, Անգարայի «Ուլուս» թերթին մէջ.— « Մեզի սպառնացող վըտանգին հանդէպ, ամէնքս ալ պարտաւոր ենք միանալ, ձեռք ձեռքի տալով։ Ես այսօրուընէ կը դադրեցնեմ կուսակցական պայքարը։ Այսուհետեւ իմ գրութիւններս պիտի ներշնչուին միայն ազգային միութենէն »։

ԷՏՆԱ ՀՐԱԲՈՒԽԻՆ լաւաները կը սպառնան թաղել երկու գիւղեր, որոնց բնակիչները պարպուած են արդէն։ Երկու հազար գիւղացիներ կը հեռանան քայլ առ քայլ, մոխիրներու հրակէզ ծովուն առջեւ եւ ծունկի գալով կ՚աղօթեն եւ հրաշքի մը կը սպասեն։ Զինապատ հրաբուխը, որ բորբոքած է 12 օրէ ի վեր, անդադար կ՚որոտայ եւ հրեղէն ժայռեր կը գլորէ աւերելով տուներ, այգիներ եւ ծառաստաններ։ Փախստական գիւղացիները ուժասպառ դարձած են անքնութենէն, շատերը կուլան յուսահատօրէն, հաւաքելով իրենց վերջին գոյքերը։ Միլօ գիւղի եօթանասուն տարեկան քահանան գէշերն ի բուն աղօթեց Ժ.Դ. դարէն մնացած մատուռի մը մէջ որ վտանգուած է։ Ցետոյ տունէ տուն շրջեցաւ, հեռացողները մխիթարելու համար։ Ոստիկանները կ՚օգնեն գոյքեր բեռցնելու էշերու եւ ջորիներու վրայ, իսկ Սիկիլիայէն հասած հրշէջներ կը մաքառին բոցերուն դէմ :

ՀՆԴԿԱՉԻՆԻ զինուորական հրամանատար եւ մարզպան նշանակուեցաւ զօր. տը Լաթրը տը Թասինեի, որ շաբթուս վերջը կը մեկնի իր պաշտօնատեղին։ — Ըմբոստներու հրամանատարութիւնը որոշած է ընդհ. յարձակումի անցնիլ Հնդկաչինի մէջ Դեկտեմբեր 16ին, երբ լիալուսին է։

ԳԵՐՄԱՆԻԱ կը պահանջէ իրեն վերադարձնել Հռենոսի ափին եւ Սթրազպուրկի դիմացը գտնուող Քէլ քաղաքը, որ այժմ կը գտնուի ֆրանսական գրաւման տակ :

Անգլօ-ամերիկեան համաձայնութիւն

ԲՈԼՈՐ ՀԱՐՑԵՐՈՒ ՄԱՍԻՆ

Թրումըն – Էթլի խորհրդակցութիւնները կը շարունակուին Ուաշինկթընի մէջ։ Յաջորդաբար գումարուեցան երկու ժողովներ եւս, որոնց ընթացքին քննուեցան ի միջի այլոց տնտեսական եւ Արեւմտեան Եւրոպայի պաշտպանութեան խնդիրները :

Ծայր. Արեւելքի կապակցութեամբ ցարդ տրուած են հետեւեալ որոշումները.—

1) Եթէ — ինչ որ հաւանական չի թուիր— չին համայնավարները դադրեցնեն կրակը, Քորէայի մէջ կանգ առնելով 38րդ զուգահեռականին վրայ եւ սկսին հաշտութեան բանակցութիւնները, Մ. Նահանգներն ու Մեծն Բրիտանիա պիտի բանակցին, առանց սակայն զիջելու հիմնական սկզբունքներու մէջ։ Ուրիշ խօսքով, Քորէան, Ֆորմոզան եւ Հոնկքոնկը յանձնելու մասին որեւէ առաջարկ նկատի պիտի չառնեն։ Ոչ ալ Ֆրանսային պիտի յանձնարարեն լքել Հնդկաչինը :

2) Եթէ երեւան գայ որ կարելի է բանակցիլ Քորէայի մասին, երկու պետութիւնները պիտի հաւանին վերջացնել պատերազմը այնտեղ, պայմանով որ Հարաւային Քորէան մնայ ՄԱԿի գրաւման տակ եւ Հիւսիսայինը ենթարկուի կարմիր Չինաստանի գրաւումին։ Դաշնակիցները համաձայն պիտի ըլլան այս կարգադրութեան, նկատի ունենալով որ Հիւսիսային Քորէան գրաւողները պիտի ըլլան Չինացիները եւ ոչ թէ Ռուսերը :

3) Մեծն Բրիտանիա պիտի չպաշտպանէ կարմիր Չինաստանի ընդունուիլը ՄԱԿի մէջ։ Այս պարագային Մեծն Բրիտանիա պիտի իւրացնէ Ամերիկայի կեցուածքը։

ՊԻՏԻ ՓՈՒԹԱՑՆԵՆ ԵՒՐՈՊԱՅԻ ՎԵՐԱԶԻՆՈՒՄԸ

Վերջին երկու հանդիպումներու ընթացքին տրուած ամենակարեւոր որոշումն է այն վճռական եւ արագ աջակցութիւնը, զոր Մ. Նահանգները պիտի շարունակեն տալ Արեւմտեան Եւրոպայի զինակիցներուն, զինուորական եւ տնտեսական գետիններու վրայ։ Այս առթիւ հրատարակուած պաշտօնական զեկոյցը կ՚ըսէ, թէ «Պ. Պ. Էթլի եւ Թրումըն բոլորովին համաձայն են Հիւսիսային Ատլանտեանի պաշտպանութեան ծրագիրները ստիպողաբար իրագործելու անհրաժեշտութեան մասին։ Բոլոր դաշնագիր կողմերու գործակցութեամբ այդ աշխատանքները յառաջ պիտի տարուին արագ եւ վճռական կերպով »։

Որոշուած է նմանապէս վճռաբար դիմադրաւել ամէն կարգի յարձակում, երբ եւ ուրկէ որ ալ գայ տեղի, ի պաշտպանութիւն ՄԱԿի հիմնական սկզբունքներուն։ Կողմերը հակառակ են զիջումներու քաղաքականութեան եւ վստահ են որ ՄԱԿի մեծամասնութիւնը համաձայն է այս տեսակէտին։ Եւ վերջապէս ՄԱԿի ուժերը ինքնաբերաբար պիտի չհեռանան Քորէայէն, այլ պիտի շարունակեն կռիւը։ Պիտի հեռանան այն պարագային միայն, երբ չինական բանակները զիրենք ծովը կը թափեն։

Համաձայնութիւն գոյացած է նմանապէս տնտեսական կարգ մը հարցերու եւ յատկապէս հում նիւթերու հայթայթման եւ գործածութեան հարցին շուրջ, նկատելով որ այդ բոլորը նոյնքան կենսական են Արեւմտեան Եւրոպայի պաշտպանութեան տեսակէտով։ Այս աշխատանքները դեկավարելու համար պիտի կազմուի մասնագիտական խառն յանձնախումբ մը :

Բանակցութիւնները կը շարունակուին եւ հաւանաբար վերջ պիտի գտնեն այսօր (ուրբաթ)։

«ՈՉ ՄԷԿ ՀԻՄՆԱԿԱՆ ԶԻՋՈՒՄ »

Վարչապետ Պ. Էթլի, հացկերոյթի մը ընթացքին յայտարարեց հետեւեալը ի միջի այլոց .— « Ոչ մէկ մեղմացուցիչ քաղաքականութիւն պիտի ընդունինք հիմնական զիջումներու գնով, որովհետեւ բոլորս ալ դառն փորձառութեամբ գիտենք, որ այդ տեսակ քաղաքականութիւն մը արդիւնք չի տար։ Մեծն Բրիտանիա վճռած է կենալ Մ.Նահանգներու կողքին Քորէայի մէջ։ Ցորչափ Աստղազարդ Դրօշը պիտի ծածանի այնտեղ, պիտի ծածանի նաեւ բրիտանականը։ Մեծն Բրիտանիա ճանչցաւ կարմիր Չինաստանի կառավարութիւնը, նկատի ունենալով որ կարմիրները կ՚իշխեն այժմ չինական գլխաւոր հողամասին վրայ ։ Պէտք է զգուշանալ՝ յուզումի ազդեցութեան տակ քաղաքականութիւն վարելէ Քորէայի մէջ, որովհետեւ մեր աչքերը պէտք է սեւեռին համաշխարհային խաղաղութիւնը պաշտպանելու եւ միջազգային օրէնքը յարգելու կարեւորագոյն հարցերուն վրայ։ Մենք գիտենք մեր պարտականութիւնները եւ գիտենք կենալ մեր բարեկամներու կողքին »։

ՄԻԱՑԵԱԼ ԿՈՉ ՄԸ ԿԱՐՄԻՐ ՉԻՆԱՍՏԱՆԻՆ

ՄԱԿի անդամ ասիական եւ միջին արեւելեան 13 պետութիւններ միացեալ կոչ մը յանձնեցին կարմիր Չինաստանի պատուիրակութեան նախագահ զօր. Վուին, խնդրելով զայն անմիջապէս փո–

(Լուրերու շարունակութիւնը կարդալ Դ. էջ)

ՄԻՔԱՅԵԼ ՆԱԼԲԱՆԴԵԱՆՑԻ ԲԱՆՏԻ ՆԱՄԱԿՆԵՐԸ

Ե.

1863, Ս. Պետերբուրգ, Պ. Պ. Բերդ

Սիրելի եղբայր,

Ես մեծ ուրախութեամբ կը կարդամ մի օր քո ակնարկած յօդուածները «Կռունկ»ի մէջ, այդ բաներն իսկ շատ հարկաւոր են, բայց այժմ խօսինք հանգուցեալ Ախվերտովի կարծիքի մասին թէ Տարօնայ գաւառներում առաւել քան թէ ուր եւ իցէ, մնացել են լեզուի գեղեցկագոյն ոճերը:

Ես շատ յարգում եմ մեր հայրենակցի գիտութիւնն եւ տաղանդը, բայց այսու ամենայնիւ ես գնում եմ բոլորովին ուրիշ ճանապարհով:

Նա խորհուրդ է տալիս ընդունել Տարօնայ բարբառը դրականապէս, իսկ մենք ընդունում ենք դրան համեմատութեամբ, պատճառաւ որ ընդհանուր ստուգութիւնը դրան կը բերէ անվախճան հակասութեանց: Ազգը թողաւ հին լեզուն, մտքերի բացատրութեանց հին ձեւը, եւ սկսաւ գործածել նոր, վայրենի ու անմշակ ձեւը ոչ այն պատճառով որ առաջինը վատթար կամ ցածագոյն էր նորից, կամ ընդհակառակն, որ նորը լաւագոյն կամ գեղեցկագոյն է հինից, այլ այն պատճառով որ հինցած ձեւերը էլ չէին համապատասխանում նորա մտքերի կազմութեան: Միեւնոյն պատմաբանական պատճառը, որ ստիպեց նորան թողուլ հին ձեւը կը ստիպէ նորան չը հնազանդել ընդհանրապէս մի որ եւ իցէ բարբառի ձեւերին, եւս առաւել կը ստիպէ փախչիլ այն բարբառից, որի մէջ հարազատութեամբ պահված են հին լեզուի ձեւերը: Ազգը թողաւ հին, մշակված եւ բաւականին կոկ լեզուն նորից ստիպված, բստ որում այդ լեզուն էլ իր առաջւայ ձեւով անհասկանալի էր նորան. ուրեմն ո՞ր լօգիկային հետեւելով մենք պէտք է դիմենք այն բարբառին, որի մէջ առատութեամբ գտնվում են հին ձեւեր: Նոր լեզուն ի սպառ կորցնում է իր խորհուրդը, երբ որ ուրանում են նորա անկախութիւնը, ես ինքս առաջ քիչ թէ շատ հետեւում էի նոյն ուղղութեան որ այժմ գովաբանվում է «Կռունկ»ի մէջ, բայց իմ մէջ առաջացաւ յեղափոխութիւն եւ աչքերս բացվեցան: Ինձ համար այժմ փոյթ չէ թէ այս կամ այն բարբառով աւելի գեղեցիկ են խօսում, այսինքն աւելի մօտ հին ձեւերին. ես ուրիշ բան եմ փնտռում, ո՞ր բարբառի մէջ շատ են մշակված կենդանի ձեւերը նոր լեզուի: Հին ձեւերի համար, որ (ինչպէս հաւատացնում են մեզ) գործ են ածվում Տարօնի բարբառի մէջ, ես հարկաւորութիւն չունիմ դիմելու Տարօնի բարբառին, ես կարող եմ գտնել այդ բաները եւ յետադայ մատենագիրների շարադրութեանց մէջ. բայց եթէ կան դորա մէջ նոր ձեւեր, ժամանակի ձեռքով մշակված, մեր ներկայ հարկաւորութեանց համաձայն, ապա ուրեմն շնորհեցէք մեզ:

Լեզուն մի որ եւ իցէ վարդապետութիւն չէ. ամենավատթար վարդապետութիւնն կարելի է տարածել եւ նա նայելով իր յատկութեան, կը ճարէ այս ու այն տեղ իրեն հետեւողներ շատ կամ քիչ: Բայց լեզուն վարդապետութիւն չէ, կարելի չէ լեզուն քարոզել, ուղես ա՛ռ բոլոր ազգը եւ նրատեցուր աշակերտական նստարանների վրայ, որ անկարելի բան է, դարձեալ աշխատանքը անօգուտ կը լինի: Այս մի շատ քնքոյշ խնդիր է: Լեզուն խորհրդածութիւններ չէ, որ շարադրվի, լեզուն օրէնք չէ որ հրամայվի: Մի որ եւ իցէ մտքի յայտարար ամենագեղեցիկ ձեւն անգամ որ եւ է գաւառի, պէտք է մտցնենք լեզուի մէջ, ոչ թէ ստիպողական կամ պաշտօնական կերպով այլ դաղտագողի որպէս մաքսանենգութիւն, որպէսզի պատճառ չը լինի յեղաշրջութեան: Ամենայն շրջան ունի իր բնաւորութիւնը եւ նոյն կերպարանքը նոյն բնաւորութիւնը կ՚ունենայ եւ նորա լեզուն, մեր հին լեզւի մէջ ասում ենք «գան ըմպել», իսկ նորի մէջ գանը չէ խմվում, այլ ուտվում է. ասում ենք ծեծ ուտել եւ ոչ թէ խմել, հին լեզուի մէջ ոչ մի տեղ կարելի չէ գտնել այդպիսի ոճ:

Գաւառական բարբառները կարող են օգնել ընդհանուր լեզուին առանձին ինքնուրոյնաբար մշակված բառերով եւ ասացվածքներով, բայց միայն այնպիսիներով, որ չկան միւս բարբառների մէջ, կամ եթէ մինը միւսից գերազանց է: Ընդհանուր պակասութեան կարեւորութիւնը փոխադարձաբար լցուցանելով հնարաւոր է նոր լեզուի մշակութիւնը, իսկ եթէ ամբողջապէս առնունք մի որ եւ իցէ գաւառական լեզու, որքան էլ որ դա լաւ լինի, այսու ամենայնիւ կարող չէ արմատ ձգել օտար հողի վրայ, որովհետեւ դա մի ուրիշ գաւառի ծնունդ եւ սեփականութիւն է: Ամենայն փորձ որ եւ է բարբառի կողմից միւս բոլոր բարբառների համար դրօշակ բարձրացնել «այսպէս խօսիր» վերնագրով, միշտ կը լինի ձայն բարբառոյ յանապատի, զանազան գաւառների մարդիկը, եթէ կամենում են նոյն լեզուն բարոյական գործիք լինել ազգի համար, պէտք է զոհ բերեն իրենց գաւառական անձնասիրութիւնը: Այլապէս կարող չէ մի օրինաւոր բան յառաջանալ:

Տարակոյս չկայ որ ազգը կարող չը լինել խօսել ընդհանուր լեզուով, կենդանի խօսքը իւրաքանչիւր գաւառի ժողովրդի բերնում ունի իր կապրիզները եւ հաճոյքը: Բայց լեզուի մշակութեան առաջին խնդիրը այն պէտք է լինի, որ խնամտարվի այդ լեզուն բարոյական դիւրըմբռնելի գործիք անել եւ փոքր ի շատէ ուշիմ գաւառաբնակի համար մատչելի եւ այդպէս գիտութեանց համար դիւրաւ անցանելու ճանապարհ բանալ առանց որին լուսաւորութիւնը եւ ազատութիւնը աներեւակայելի են: Դորան ընդհանուր խօսակցական լեզուներու համար ոչ թէ մեր մէջ, այլ հազար անգամ մեզանից զօրաւոր ազգերի մէջ անգամ ամենեւին հնար չկայ, չը նայելով որ համալսարաններ, ճեմարաններ, զանազան ուսումնարաններ եւ բազմաթիւ օրագիրներ ունին: Իսկ հարկաւոր չէ, որ հետս խօսողը այնպէս խօսի ինչպէս ես եմ խօսում, բաւական է նա ինձ հասկանայ, հասկացողութիւնը առաջին քայլն է, ինչ որ ներկայ սերունդը հասկանայ, այն գալոց սերունդից ունելիքներով կարելի չէ լինել խլել:

Այս իմ բոլոր ասածներից պարզ երեւում է թէ ես որպիսի ուղղութեան հետեւում եմ: Ես ամենեւին երաշխաւոր լինել կարող չեմ, թէ կը պատասխանեմ հարցուածին այնպէս կամ կը կատարեմ այդ գործը այնպէս, որ կարելի լինէր ասել Safis est կամ ecce homo, ինձ օտար է այդպիսի մանր անձնասիրութիւնը: Իմ անձնասիրութիւնը բաւականացած կը լինի, եթէ ես կարողանամ իրագործել այն, ինչ որ զօրութիւնս կը ներէ եւ ինչ որ կարող եմ, ես, իբրեւ առանձին անհատ, կարող եմ մասնաւոր բաներում մեծ սխալներ անել, թող նկատողները ուղղեն. Ներկայ հանգամանքների մէջ եւ մեր ունեցած միջոցներով կարելի չէ պահանջել, որ պատկերի բոլոր մասերն առանձին առած գեղեցիկ լինեն. ես ճիգն եմ թափում այն վախճանին, որ դոքա ամէնքը իրենց տեղերում լինեն եւ բնական կարգով դասաւորված: Գեղեցկութեան, երեսի գծագրութեան մասին պէտք է հոկայ ժամանակը, որովհետեւ «լեզուն խորհրդածութիւն չէ, որ շարադրվի, որովհետեւ լեզուն օրէնք չէ, որ նա մոռացվի», ինչպէս որ ասացի վերեւում:

Թէեւ ես տակաւին մինչեւ բայերն եմ հասել, բայց առաջուց կարող եմ ասել, որ լծորդութիւնը կը սակաւանայ, իսկ խոնարհմունքը եւ ժամանակները կ՚աւելնան, գրաբարի նկատմամբ: Փորձի համար խոնարհեցի մի բայ եւ ուրախութեամբ տեսայ որ ժամանակները եւ խոնարհումը առաւել ճիշդ են եւ ուղիղ քան թէ հին լեզուի մէջ: Սակայն առայժմ այսքանս այդ մասին բաւական է:

Ես պատրաստում եմ նաեւ նիւթեր վասն ներածութեան մի մեծ գործի – Փիզիկա – Փիզիօլօգիկական – պատմաբանական - աշխարհագրական, որի նման բան եւս չէ եղած. ես այս գործի մէջ Բեօքլին եմ պարտական, նորանից ուսայ. բայց այդ նիւթերը դեռ եւս ցրված են. պատճառ, ես առանձին դրութեանց (thèse) վրայ առանց կարգի եմ գրում: Այդ կտորները ես չեմ կարող այստեղ եւ անկարելի է միաւորել յառաջ քան գործիս վերջանալը եւ իմ բերդից ազատվելը ...

(Մնացեալը յաջորդով)

ՄԻՔԱՅԵԼ ՆԱԼԲԱՆԴԵԱՆՑ

Զգաստացէ՛ք...

Այս տարի լրացաւ Հ. Յ. Դաշնակցութեան վաթսունամեակը:

Շատ մը հայաշատ վայրերու մէջ, արդէն տօնեցին հոծ բազմութեամբ, ինչպէս՝ Լիոն, Տէսին, Վիէն, Սէնթ Էթիէն, Սէն Շամոն, Կրընօպլ, Պոռտօ, եւայլն:

Այս շաբթու կը տօնուի Փարիզի, յաջորդ շաբթու՝ Մարսէյլի մէջ, ինչպէս արտասահմանի մէջ, ուր խուռներամ բազմութիւններ կ՚ունկնդրեն բանախօսութիւններ՝ այս հսկայ կուսակցութեան վաթսուն տարուան արդիւնաւոր գործունէութիւն եւ անհուն զոհողութեանց մասին: Այս առթիւ, անգամ մը եւս կ՚ոգեկոչուին անունները այն հերոսափառ նահատակներուն, որոնք ինկան անտրտունջ, փշապսակը իրենց ճակտին, խաչը իրենց ուսերուն, պայքարելով, բռնակալութեան, բարբարոսութեան եւ ամէն տեսակ զազիր քսութիւններու դէմ, միշտ նշանաբան ունենալով, «կամ մահ կամ ազատութիւն»...:

Ես Դաշնակցական չեմ, սակայն իմ Հայ ըլլալս կը պարտադրէ շնորհաւորել, անոր վաթսունամեակը, եւ խոնարհիլ, անոր հիմնադիրներու անմահ յիշատակին առջեւ: Համոզուած եմ թէ Հ. Յ. Դաշնակցութիւնն է որ իսկապէս կը տեսնէ, կը զգայ բարբարոսային անարդարութեան զոհին՝ հայ ժողովուրդին ցաւերն ու վէրքերը: Միայն ան է այդ վէրքերուն եւ ցաւերուն սպեղանին ու բալասանը: Փա՛ռք իրեն:

Բայց գիտեմ նաեւ թէ ան ունի իր հակառակորդները, թշնամիները: Թշնամիներ որոնք բաժնուած են երեք մասերու կամ հատուածներու:

Առաջին՝ կաշառուածներ, երկրորդ՝ փառամոլները եւ երրորդ՝ նախանձոտները:

Այս երեք աճպարարները յաճախ կը միանան, մէկ բերան կ՚ըլլան, ու կը սկսին վախկոտ, հաջան շուներու նման ոռնալ: Գռեհկօրէն՝ գրաւոր կամ բերանացի կը յարձակին Դաշնակցութեան դէմ, միշտ իբրեւ զէնք ու զրահ ունենալով, սուտը, զրպարտութիւնը, նենգութիւնը եւ ամէն կարգի ստորնութիւններ, որոնցմէ Սաղայէլն անգամ պիտի գարշէր:

« Շունը կը հաջէ, կարաւանը կ՚անցնի»:

Ամէն անգամ որ առիթ մը կը ներկայանայ, պղտոր ջուրի մէջ ձուկ որսացողներ անմիջապէս հրապարակ կ՚իջնեն, ի հարկէն՝ կը պղտորեն, զուլալ, խաղաղ ջուրը... Եւ անամօթաբար կը ճգնին համոզել հայ զանգուածը թէ՝ «Հ. Յ. Դ.ը հայ ժողովուրդի թշնամին է»: Մինչեւ անգամ գրեցին թէ Դաշնակցութիւնը միացած է Թուրքին, Հայաստանը կործանելու համար:

Անոնք հայրենադաւ կ՚անուանեն Դաշնակցութիւնը, մոռնալով որ ամէն տեսակ դաւաճաններ, մատնիչներ եւ եղբայրասպաններ կը վխտան իրենց շարքերուն մէջ:

Դեռ երէկուան պատմութիւն է,— Գերմանական գրաւման չորս տարիներու ընթացքին, մէկ հատու քիթր չարինեցաւ, շնորհիւ Դաշնակցութեան հայրենասիրական լրջութեան եւ արթնութեան: Իսկ իրենք ի՛նչ քսութիւններ եւ դաւեր սարքեցին, աս ու ան փարկարբեկելու, կողոպտելու, նոյն իսկ սպաննելու համար: Մասնաւորապէս հօս Մարսիլիոյ մէջ քանիներ ինկան եղբայրադաւ գնդակներով... Ոչ միայն Դաշնակցականներ, այլ եւ չէզոքներ, օրինակ տարաբախտ Սարդիս Արմաղանեանը (Հնչակեան):

Դարձեալ Մարսէյլի մէջ էր որ 1947ին, այդ վարձկանները, սեւ ցանկ մը շինեցին եւ ղրկեցին առ որ անկ է, յուսալով թէ հայակեր Բերիան կրնա՞յ գալ մինչեւ Ատլանտեանի ափերը:

Անոնք դեռ չեն յագեցած ուտելով, խմելով Դաշնակցութեան միսն ու արիւնը: Փարիզի կարմրախտ քուրջի կտորը չէր որ «Ա. Ն.» ստորագրութեամբ, (25 եւ 26 հոկտ.) տանիքը ելած, կատղած շան մը պէս կ՚ոռնար Դաշնակցութեան 60ամեակի առթիւ:

Մէկ երկու հատուածներ այդ կնգուղը կակուղցնող, փախուկին պրչէն:

« ... Հայ ժողովուրդը ատելով կ'ատէ այդ կուսակցութիւնը եւ անէծքով կը յիշէ անոր անունը »:

« ... Ո՛չ Դաշնակցութեան հասկցած ձեւով Հայկ. Դատ գոյութիւն ունի, ոչ ալ այդ կուսակցութիւնը այլեւս որեւէ կապ ունի այդ հարցին հետ»:

« ... Դաշնակ ղեկավարութիւնը կը զգուշանայ Թրքահայաստանի խօսքը ընել, չվշտացնելու համար իր Անգարայի բարեկամները: Ան կը պատրաստուի ամերիկեան զէնքերով եւ Անգարայի զինակցութեամբ յարձակիլ, Սովետ. Հայաստանի վրայ ...»:

Այս զազրելին Հա՞յ է թէ Թուրք: Մարդկային արարած մըն է թէ հրէշ մը: Այս անորակելին առանց ուղեղի:

Ոչ պարոն, նախկին Ցիսուսեան վարդապետ, ներկայիս Մարքսեան վարպետ – վարդապետ! Հայ ժողովուրդը կ՚ատէ ձեզ նման՝ խենէշները, եւ կը փառաբանէ Դաշնակցութիւնը: Որպէսզի համոզուիս, գնա անոր 60ամեակի տօնակատարութեան, եւ պիտի տեսնես կոյր աչքերովդ:

Հապա որո՞ւ հասկցած ձեւով Հայկական Դատ կա՞յ... Անգարայի ամէնէն հարազատ բարեկամները եւ գործակիցները դո՞ւք չէ՞ք, Անգարայի զինակցութեամբ յարձակեցաք մանուկ Հայաստանի վրայ, զայն յանձնելով խորթ ստնտուի մը...:

Տեսա՞ք Դաշնակցական թերթ մը որ անընդհատ չյիշեցնէ Թրքահայաստանի Դատը: Իսկ ձեր մամուլը Կարս – Արտահանն անգամ մոռցեր է, անշուշտ անսալով մասնաւոր հրահանգներու:

Տարիներ առաջ, կը գտնուէի Ֆրանսական Ափրիկէ, զինուորութեանս շրջանը կատարելու:

Օր մը տեսայ ընտելացած հսկայ փիղ մը դանդաղօրէն, փողոցէ մը կ՚անցնէր: Այդ պահուն, յարդաշէն թափթփուք տունէ մր պզտիկ շուն մը, դուրս թռաւ, վազեց փղի ետեւէն եւ սկսաւ հաջել... Փիղը, անախորժ ձայն մը առնելով, կեցաւ, եւ դարձաւ նայեցաւ, իր ետեւէն քիչ հեռու կեցող այդ հաջող շանը: Երկար դիտելէ վերջ շարունակեց իր ճամբան... Ինձ այնպէս թուեցաւ թէ փիղը կ՚ըսէր.

— Այ դաճաճ, դուն իմ ուժս չե՞ս գիտեր, ի՞նչ պարապ – պարապ ետեւէս կը հաջես, եթէ կնճիթիս ծայրովը քեզ բռնեմ, հազար քիլոմեթր, անդին կը նետեմ, հոգիդ կ՚ելլէ ...:»

Արդ, ամէն անգամ որ կը լսեմ, գրաւոր կամ բերանացի յարձակումներ Դաշնակցութեան դէմ, այդ պզտիկ լակոտն ու հսկայ փիղը կը յիշեմ...:

Հ. Յ. Դ. Նոր Սերունդ

Սեպտեմբերի վերամուտէն վերջ՝ Հ. Յ. Դ. Նոր Սերունդի մեր ընկերները եւ ընկերուհիները, աւելի քան երբեք խանդավառ, յառաջ կը տանին իրենց կազմակերպական աշխատանքները, եւ իրենց հայեցի դաստիարակութեան կատարելագործումը :

Հինգ տարիէ ի վեր անոնք յարատեւօրէն փարած են իրենց ծրագրին իրագործման,— լաւ սորվիլ Հայրենի բարբառը, ծանօթանալ Հայկ. մշակոյթին, գեղարուեստին, պանծալի անցեալին, մեր մերձաւոր պատմութեան փառաւոր էջերուն, զարգացնել հաւաքական, բարոյական ըմբռնումները եւ պատրաստուիլ դրօշակիրները դառնալու Հայկական արդար Դատին :

Հայ ծնողներ, մեր գաղափարականը կը գծէ մեր ուղին : Այն քաջալերական արդիւնքները որ ձեռք բերուած են մինչեւ այժմ, ձեր ուսերուն վրայ եւս կը դնեն որոշ պարտականութիւններ, — քաջալերել այս փրկարար շարժումը եւ ձեր զաւակները առաջնորդել դէպի Հ. Յ. Դ. Նոր Սերունդ : Ծանօթացնել զայն ձեր բարեկամներուն, ձեր իսկ բարիքին համար :

Ուժ տալով այս Միութեան, նպաստած կ'ըլլաք ազգապահպանման նուիրական գործին : Ոչ միայն կը գոհացնէք ձեր հայ մարդու, ծնողքի խղճի ձայնը, այլեւ կը նպաստէք ընտանեկան, հաւաքական եւ բարոյական արժէքներուն պահպանման :

Նոր Սերունդին շնորհիւ երիտասարդը կը պահէ իր որդիական հարազատ զգացումները իր ծնողքին հանդէպ : Յետոյ կը դաստիարակուի, կը թրծուի կամակերպութեան մը մէջ որուն հիմնական նպատակն է վառ պահել ազգային ոգին եւ հայրենասիրութիւնը, թոյլ չտալ երիտասարդութեան գաղափարական ընդունակութեանց, որպէսզի կարենան ծառայել հայրենիքին եւ ժողովուրդին :

Անդամագրուիլ այս Միութեան՝ կը նշանակէ ապահովել նոր սերունդին փրկութիւնը, դիւրացնել անոր զարգացումը, առաջնորդելով դէպի հանրօգուտ գործունէութիւն :

Հ. Յ. Դ. Նոր Սերունդը զօրաւոր թումբ, ինքնապաշտպանութեան ամրոց մըն է այլասերման, սպիտակ ջարդին դէմ :

Ո՞ր գիտակից եւ նախանձախնդիր ծնողքը պիտի չուզէր օգտուիլ անոր ծառայութենէն :

ԿԵԴՐ. ՎԱՐՉՈՒԹԻՒՆ
Հ. Յ. Դ. ՆՈՐ ՍԵՐՈՒՆԴԻ

Պարոն հակառակորդներ, զգաստացէք, մէկդի շպրտեցէք այդ ձեր ազգադաւ - եղբայրադաւ քօղը, ապա թէ ոչ ուշ կամ կանուխ պիտի խեղդուիք այդ քօղովն իսկ :

Ձեր կարողութենէն վեր է խափանել Դաշնակցութեան խրոխտ ընթացքը : Ձեր բարբաջներն ու հաջոց - հայհոյչները չեն կրնար կասեցնել Հըսկան : Ան ուխտած է, միշտ գլուխը բարձր, ճակատը բաց, շարունակել իր ճամբան, որքան ալ փշալից ըլլայ : Ան պիտի քալէ մինչեւ որ հասնի վերջնական հանգրուանին,— Ազատութիւն իր սեփական հայրենիքին մէջ :

Ոչ մէկ ուժ կրնայ ընկճել, քայքայել, Հ. Յ. Դ.ը : Դարերէ ի վեր, սարկացած, հալածուած, կողոպտուած, կոտորուած, արիւնաքամ Հայ ժողովուրդի ծոցէն ծնաւ Հ. Յ. Դաշնակցութիւնը : Հայ ժողովուրդին ազի արցունքը իբրեւ միւռոն քսուեցաւ Անոր ճակտին, ու երբ ան լոյս աշխարհը տեսաւ, իր չորս կողմը միմիայն Հայ տեսաւ ու Հայ - Հայաստան մտածեց ...

Դուք չէք կրնար քանդել, տապալել զայն, որովհետեւ ան կռթնած է երեք հաստատուն զօրաւոր սիւներու վրայ.—

Առաջին.— Հ. Յ. Դաշնակցութիւնը, սնած է հայկական շունչով, եւ կը սնուցանէ զուտ հայկական շունչն ու ոգին :

Երկրորդ՝ Հ. Յ. Դաշնակցութիւնը կ'ըսէ. — Անոնք որ կ'ուզեն իմ սեմէն ներս մտնել, անկեղծ ազգասիրական վկայականի մը հետ, պարտաւոր են ներկայացնել բարոյական վկայական մըն ալ.. :

Երրորդ՝ ան կ'ըսէ.— Ես կը նախընտրեմ բընակիլ պարզ, անշուք տնակի մը մէջ, որ իմ սեփականութիւնս է, քան թէ շքեղազարդ պալատի մը մէջ որ իմս չէ ... :

Ահա թէ ինչու՞ Հ. Յ. Դաշնակցութիւնը անպարտելի է... ի զուր կը պահուըտիք խարխուլ պարիսպի մը ետեւը, ու ձեր «ազգադաւ կայէն - յուդայ» պարսատիկներ նետել, Հ. Յ. Դաշնակցութեան ու անոր համակիրներուն : Այդ քարերը ձեր գլխուն կը թափին օր մը :

Կեցցէ՛ Հայ Յեղափոխական Դաշնակցութիւնը : Կեցցէ՛ Հայ ժողովուրդը, որ ծնունդ տուած է այս անվհատ, հսկայ տիտանին :

Մարսէյլ ՀԱՅԿ ԲԻՒՐԱԿՆ

ՀԱՅԱՍՏԱՆ

(Քաղուած Երեւանի թերթերէն)

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ԳԻՏՈՒԹԵԱՆՑ Ակադեմիան պատրաստած է հայ ժողովրդական առածներու հաւաքածոյ մը որ կը պարունակէ 40.000 առած եւ ասացուածք : Ժողովածոյին նիւթերը հաւաքուած են հրատարակուած ազգագրական հաւաքածոներէ, անհատ բանահաւաքներու ձեռագիրներէն եւ պարբերական մամուլէն : Ժողովածոն պատրաստուած է բոլորովին նոր սկզբունքով : Առածները դասաւորուած են իմաստներու եւ նիւթերու համաձայն, այբուբենական կարգով :

ԵՐԱԺԻՇՏ ԱՐԱՄ ԽԱՉԱՏՈՒՐԵԱՆ ներկայիս կ'աշխատի «Սպարտակ» նոր պարախաղի երաժշտութեան վրայ : Խաղի նիւթն է հին Հռոմի ըստրուկներու ապստամբութիւնը : Պարախաղը պիտի բեմադրուի Լենինկրատի «Ս. Մ. Կիրով» օփերայի եւ պարախաղի թատրոնին մէջ : Արամ Խաչատուրեան կը գրէ նաեւ հայկական երգերու շարք մը Աշոտ Գրաշիի գործերուն բնագրին վրայ : Իրեն յանձնարարուած է գրել «Գաղտնի Միսիա» շարժանկարի երաժշտութիւնը, ինչպէս եւ ռուս մեծ ճանապարհորդ Պրժեվալսկիին նուիրուած շարժանկարի երաժշտութիւնը :

ԵՐԵՒԱՆԻ ԴՊՐՈՑՆԵՐԸ այս տարի աւելի լաւ նախապատրաստուած ու կազմակերպուած են : Դպրոցական շէնքերէն 38ի նորոգութիւնը արդէն աւարտած է : Կարգի բերուած են դպրոցական շէնքերու ջեռուցման դրութիւնները, աւարտած է կահաւորութեան նորոգութիւնը : Դպրոցները լըրիւ ապահովուած են վառելիքով : Երեւանի ժողկրթութեան բաժինի կողմէ կազմակերպուած դասընթացքներուն մէջ վերապատրաստած են 300 ուսուցիչներ :

ԵՐԵՒԱՆԻ ԿԱՇՈՒԻ - ՊԱՅՈՒՍԱԿ գործարանը այս տարուան սկիզբէն արտադրած է աւելի քան 31 հազար աշակերտական պայուսակ : Անցեալ տարուան բաղդատմամբ իջած է պայուսակներու արտադրութեան ինքնարժէքը եւ բարելաւուած որակը :

ՋԿԱՆ ՊԱՀԱԾՈՅԻ նորակառոյց գործարանը որ կը գտնուի Մարտունի շրջանին մէջ, շահագործուիլ սկսաւ : Գործարանը գլխաւորապէս պիտի արտադրէ «իշխան», «բախտակ», «գեղարքունի» եւ «կօղաք» ձուկերու պահածոներ :

ԼԵԶՈՒԻ ԿԱՃԱՌԻ աշխատանքներուն մասին ակադեմական Գրիգոր Ղափանցեան զեկուցում տալով ըսաւ.— «Պէտք է յայտնել թէ լեզուի կաճառը շատ մեծ պարտականութիւն ունի մանաւանդ ընկ. Ստալինի լեզուաբանական աշխատութիւնը ժողովրդականացնելու (մասսայականացնելու) համար : Իբրեւ լեզուաբան կ'ըսեմ.— Ընկ. Ստալին ամենամեծ լեզուաբան է եւ ան դրաւ լեզուաբանութիւնը իր բարձր դիրքին վրայ : Այժմ մեր կաճառի աշխատակիցները կ'աշխատին իբրեւ հիմ ունենալով ընկ. Ստալինի լեզուագիտութեան մասին ըրած աշխատանքը, եւ կուտան բազմաթիւ բարդ հարցերու լուծումը : Մինչեւ այժմ պատրաստուած են «Հայ լեզուի առձեռն բառարան», «Հայ բարբառներու գիտական քերականութիւնը», որով կարելիութիւն կը տրուի ուսումնասիրելու Հայոց լեզուի մօտ 40 բարբառները : Նոյնպէս մեծ աշխատանք կը տարուի կաճառի երիտասարդ վարիչներու (կադրերու) բարձրացման համար, որոնցմէ մաս մը մեկնած են Լենինկրատ եւ Մոսկուա ուսանելու յայտնի լեզուագէտներու մօտ» :

Գաղութէ գաղութ

ՊԱՐՍԻՑ ՇԱՀԸ այցելած է Թէհրանի հայկական Նուրբաշխ վարժարանը, դպրոցական վկայականներու բաշխման հանդէսին զոր կազմակերպած էր կրթական նախարարութիւնը : Հանդէսին իր մասնակցութիւնը բերած է երաժշտանոցին երգեցիկ խումբը, ղեկավարութեամբ Նուրբաշխ դպրոցին փոխ՝ տնօրէն Ռ. Գրիգորեանի :

ՊՈԼՍՈՅ Գատըգիւղի Թաղին Արամեան Սաներու Միութիւնը հաստատած է հետեւեալ դասընթացքները 1.— Հայերէն (գրել եւ կարդալու վարժութիւնը կորսնցնողներու համար), 2.— Ֆրանսերէն, 3.— Անգլերէն, 4.— գերմաներէն : Ձեռնարկուած է նաեւ գրադարանի մը կազմութեան :

ՀԱՅԿ. ՀԻՒԱՆԴԱՆՈՑ մը պիտի շինուի Նիկոսիոյ մէջ 9000 ոսկի նուիրատուութեամբ մը զոր 3000ական տրամադրած են Պօհճալեան, Թէլլալեան եւ Ատուրեան, երեքն ալ Նիկոսիացի Հայեր :

ԿԱՐԴԱՑԷՔ ԵՒ ՏԱՐԱԾԵՑԷՔ
« Յ Ա Ռ Ա Ջ » Ը

«ՅԱՌԱՋ»Ի ԹԵՐԹՕՆԸ (16)

ԼՐՏԵՍ ԿԻԿԵՐՈՆ ԱՆԳԱՐԱՅԻ ՄԷՋ

(Գրեց՝ գերման դեսպանատան կցորդ ՄՈՅՁԻՇ)

Զ.— ՇԱՏ ՍՈՒՂ Է ԼՈՒՍԱՆԿԱՐԸ

— Կը խորհի՞ք որ մեր դեսպանատան մէջ ալ սենեկապան մը գտնուի :

Նայեցայ դեսպանին, յետոյ Հեռ Եէնքէի, լուռ էինք երկուքս ալ, խորասուզուած մեր մտածումներուն մէջ, վերջապէս խօսք առի ըսի.

— Ի՞նչ պէտք է ընել, այժմ, պարոն դեսպան :

— Ես ալ չեմ գիտեր տակաւին : Ամէն պարագայի մէջ նկատի առնելով պահանջուած հսկայ գումարը, չենք կրնար որոշում մը տալ առանձինն : Հեռագիր մը գրեցէք Պերլինի համար եւ բերէք զայն ինծի անձամբ : Կը խօսինք տակաւին :

Ինծի կը մնար մեկնիլ, Հեռ Եէնքէ մնաց դեսպանին հետ : Երբ կէս ժամ վերջ վերադարձայ Հեռ Ֆօն Փափէնի մօտ, առանձին էր : Հեռագրին նախագիծը կար ձեռքիս մէջ :

— Ենթադրելով որ խաբեբայի մը հետ չէ մեր գործը, գիտէ՞ք թէ ինչ պահուած է այս առաջարկին ետին. հարցուց դեսպանը եւ շարունակեց :

— Կրնայ ըլլալ, որ լաւ կազմակերպուած ծուղակ մըն է այս : Թերեւս կ'ուզեն յանձնել մեզի վաւերական փաստաթուղթեր որոնց մէջ կը գտնուի հատ մը, որ կեղծ է եւ պատրաստուած՝ մեզ յանցանքի վրայ բռնելու նպատակաւ : Այդ պարագային, աննախընթաց թակարդի մը մէջ ինկած պիտի ըլլանք : Բայց ընդհակառակն, եթէ իրաւ առաջարկ մըն է, եւ ոչ մէկ ծուղակ կը պարունակէ, ահաւոր դայթակղութիւն մը կրնայ ծագիլ, երբ խնդիրը իմացուի : Պէտք է նկատի ունենալ այս երկու հաւանականութիւնները : Ի՞նչ է ձեր տպաւորութիւնը Կիկերոնէն :

— Համակրելի չեմ գտներ զայն, պարոն դեսպան : Եւ սակայն տեսակցութեան վերջաւորութեան, զգացի թէ կը տարուիմ հաւատք ընծայել իր խօսքերուն : Այն տպաւորութիւնը ունիմ որ խղճահարութենէ զուրկ մէկն է եւ ոչ մէկ բան կրնայ կեցնել զինքը : Արդէն իր ֆիզիքական երեւոյթն ալ կը համապատասխանէ իր առաջարկին : Իր ատելութիւնը եթէ անկեղծ է, ընդունելի պատճառ մըն է իր արարքին, եւ իր տարապայման պահանջներն ալ արժանի հատուցումն են կ'երեւի արտակարգօրէն վտանգաւոր գործի մը : Ամէն պարագայի մէջ չձգեց վրաս տպաւորութիւնը խաբեբայի մը, որ դրամ կորզելու միայն կը ձգտի : Բայց կասկած չկայ որ ենթադրութիւններ են այս բոլորը միայն :

— Ի՞նչ պիտի ըլլար ձեր կարծիքով, Անգլիացիներու հակազդեցութիւնը, եթէ Գերման մը այս տեսակ առաջարկ մը բերէր իրենց :

— Պիտի ընդունէին, Պ. դեսպան : Ոչ մէկ ազգ կրնայ ներել ինքնիրեն, մերժել այս տեսակ առաջարկ մը, պատերազմի այս տագնապալի շրջանին : Եթէ խաղաղութեան մէջ ըլլայինք, առանց վայրկեան մը տատամսելու Մեծն Բրիտանիոյ դեսպանին պիտի տեղեկացնէի իր սենեկապանին դաւաճանութիւնը : Քաղաքական լաւագոյն արդիւնքի մը պիտի հասնէինք ապահովաբար պարկեշտ եւ ուղիղ միջոցներով, քան թէ գողցուած փաստաթուղթերով : Բայց խնդիրը կը տարբերի, քանի որ պատերազմի մէջ ենք :

Դեսպանը առաւ հեռագրի նախագիծը, կարդաց. առաւ կանանչ մատիտը, կանանչը դեսպանին գոյնն էր եւ վերապահուած էր անոր, սրբագրելու կամ արտադրելու համար դիւանագիտական գրութիւններ, քանի որ թեթեւ փոփոխութիւններ կատարեց. ուշադրութեամբ կարդաց կրկին եւ ստորագրեց : Յետոյ վերադարձուց ինծի թուղթի կտորը, որ վաւերաթուղթի մը արժէքը ստացած էր :

— Կարդացէք, խնդրեմ. լաւ է այդպէս չէ՞ :

— Աչք մը նետեցի գրութեան վրայ :

Անձնական, Ռայխի արտաքին գործոց նախարարին.

« Ներփակ՝ առաջարկը մէկու մը, իբրեւ թէ սենեկապանը Անգարայի Մեծն Բրիտանիոյ դեսպանին, պիտի հայթայթէ լուսանկարները իր դեսպանատան գաղտնի թղթածրարներուն : Կը պահանջէ 20 հազար սթերլին Հոկտեմբեր 30ի առաջին յանձնումին եւ 1 հազար իւրաքանչիւր յաջորդին համար :

Հրահանգ կ'ուզենք թէ պէ՞տք է ընդունիլ. եթէ այո, մասնաւոր սուրհանդակով Անգարա ղրկեցէք պահանջուած գումարը Հոկտ. 30ին համար. կարծեցեալ սենեկապանը նոյն դիրքը ունեցած է տարիներ առաջ, դեսպան Եէնքէի մօտ, այլապէս բացարձակապէս անծանօթ մըն է» :

ՖՕՆ ՓԱՓԷՆ

(Շար.)

խանցել իր կառավարութեան:

Այդ կոչով կը հրաւիրէին չին եւ հիւս. քորէական կառավարութիւնները յայտարարել, թէ կանգ պիտի առնէ իրենց բանակներուն յառաջխաղացումը 38րդ զուգահեռականին վրայ: Այսպիսի յայտարարութիւն մը ժամանակ պիտի տայ նկատի առնելու այն հետագայ քայլերը, որոնք անհրաժեշտ են Ծ. Արեւելքի տագնապը վերջացնելու եւ համաշխարհային նոր պատերազմի մը առաջքը առնելու համար:

Երբ այս կոչը բերուեցաւ ՄԱԿի ընդհ. ժողովին առջեւ, խորհրդային պատուիրակ Պ. Վիշինսկի առաջարկեց յետաձգել կոչի յանձնումը, մինչեւ որ հարցը չքննուի ընդհ. ժողովին կողմէ: Ըսաւ թէ կոչը ստորագրած են այն երկիրները, որոնք պաշտպանած են ՄԱԿի ուժերուն 38րդ զուգահեռականէն անդին անցնելու տեսակէտը:

ՎԻՇԻՆՍԿԻ ՊԱՐՏՈՒԵՑԱՒ

ՄԱԿի ընդհ. ժողովը արտակարգ նիստ մը գումարելով քննեց՝ չինական միջամտութեան մասին վեց պետութեանց ներկայացուցած բողոքը օրակարգի գլուխը անցնելու հարցը: Պ. Վիշինսկի կրկնեց դարձեալ հին մեղադրանքը, թէ Քորէայի մէջ նախայարձակը եղած են Մ. Նահանգները եւ թէ զօր. Մէք Արթըր «մեր օրերու չար ոգին է, — պատերազմի մոլեռանդ մը»: Մերժեց չինական միջամտութեան մեղադրանքը:— «Համաշխարհային կարծիքը մոլորեցնելու ծառայող ցնորական մղձաւանջ մըն է այն ըմբռնումը, թէ չին ժողովրդական հանրապետութիւնը կը կռուի հիւս. Քորէացիներու կողքին»:

Ժողովը ուրիշ ճառախօսներ ալ լսելէ վերջ, 5ի դէմ 51 ձայնով եւ 3 ձեռնպահութեամբ ընդունեց՝ չինական միջամտութեան հարցը օրակարգի գլուխը անցնելու պահանջը:

ՈՒԹԵՐՈՐԴ ԲԱՆԱԿԻ ՆԱՀԱՆՋԸ ԿԱՆԳ ԱՌԱՒ

Ամերիկեան 8րդ բանակը, որ կը բաղկանայ ամերիկեան, հարաւ քորէական, բրիտանական եւ թրքական զօրամասերէ, կեցուցին իրենց դանդաղ նահանջը Փիոնկեանկի հարաւային կողմը եւ սկսան ամրանալ՝ այս քաղաքի եւ 38րդ զուգահեռականին մէջտեղը նոր դիրքերու վրայ: Այնուամենայնիւ այս նոր դիրքերը պաշտպանողական գիծ մը պէտք չէ նկատել:

ՄԱԿի ուժերը պարպեցին նաեւ Վոնզան քաղաքը արեւելեան ծովեզերքին վրայ: Հակառակ դուրսը պաշարուած ամերիկեան 7րդ հետեւակ զօրաբաժնի զինուորները յաջողեցան ճեղքել օղակը եւ կը նահանջեն:

Միւս կողմէ չինական ուժերու խուժումը դէպի Քորէա կը շարունակուի եւ անոնց թիւը հասած է արդէն մէկ միլիոնի:

Բոլորովին անհաւանական կը թուի թէ այս ուժերը կանգ պիտի առնեն 38րդ զուգահեռականին վրայ: Պ. Վիշինսկի յայտարարեց արդէն, թէ Չինաստան պիտի մերժէ 13 պետութեանց առաջարկը:

Ֆրանսա կ'ընդունի գերման. զօրամասերու կազմութիւնը

Դահլիճը, յաջորդաբար գումարուած զոյգ ժողովներու ընթացքին վերջնապէս ճշդեց ֆրանսական կառավարութեան դիրքը գերմանական զօրամասերու կազմութեան մասին: Գերմանիոյ վերազինումը գլուխ պիտի հանուի երկու հանգրուաններով,— փոխանցման շրջան մը եւ վերջնական հանգրուանը: Առաջին շրջանին գոյութիւն պիտի չունենայ գերմանական ընդհ. սպայակոյտ, ոչ ալ պատերազմական նախարարութիւն եւ գերման զօրաբաժիններ: Եւրոպական բանակին մէջ առնուելիք գերման զօրամասերը պիտի համապատասխանեն իրական զօրաբաժնի մը մէկ երրորդին: Անջատ պիտի չգործեն, ոչ ալ ծանր զէնքեր պիտի ունենան: Ամէն պարագայի տակ, դաշնակից ուժերու մէկ հինգերորդէն աւելի ուժ պիտի չներկայացնեն: Զինուորագրութիւնը պիտի կատարուի քաղաքային սպասարկութեանց կողմէ, դաշնակից հակակշռի տակ:

ՊԱՊԸ շրջաբերական մը ուղղեց ամբողջ աշխարհի եպիսկոպոսներուն, պատուիրելով աղօթքներ սարքել խաղաղութեան համար: Այս առթիւ կ'ըսէ թէ ժողովուրդները ոչ պատերազմ կ'ուզեն, ոչ պառակտում, ոչ ալ ատելութիւն, այլ միայն խաղաղութիւն, հոգիներու միութիւն եւ քրիստոնէական սէր: Պատերազմները միայն աւերներ կը պատճառեն իսկ քանդումի նոր գործիքները՝ աներեւակայելի, քանի որ պիտի զարնեն թէ՛ ռազմիկները եւ թէ կիները, ծերունիները, մանուկները եւ նուիրական յիշատակարանները:

ՆԿԱՐԱՀԱՆԴԷՍ

Զարեհ Մութաֆեան

Galerie André Weil, 26 Ave. Matignon, Tél. Ely. 55-11: Դեկտեմբեր 11էն 30, ժամը 10էն 12 եւ 12էն 18:
VERNISSAGE 11 Դեկտ. ժամը **15ին**:

ԴԱՇՆԱԿՑՈՒԹԵԱՆ 60ԱՄԵԱԿԸ Փարիզի մէջ

ՆԱԽԱՁԵՌՆՈՒԹԵԱՄԲ Հ. Յ. Դ. ՄԱՐՄԻՆՆԵՐՈՒ

Այս կիրակի իրիկուն ժամը **20.30ին**, **Mutualité**ի մեծ սրահին մէջ, 24 rue St. Victor: Métro Maubert - **Mutualité**:

Կը նախագահէ՝ ընկ. ՌՈՒԲԷՆ ՏԷՐ ՄԻՆԱՍԵԱՆ

Կը խօսին՝ ընկերներ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ, ԳԵՐԱՍԻՄ ԲԱԼԱՅԵԱՆ, ՀՐԱՆՏ - ՍԱՄՈՒԷԼ եւ ՅՈՎԻԿ ԵՂԻԱԶԱՐԵԱՆ (Նոր Սերունդ):

Խօսք կ'առնեն ԿԱՊՈՅՏ ԽԱՉԻ, ՀԱՄԱԶԳԱՅԻՆԻ եւն. ներկայացուցիչները:

Գեղարուեստական բաժնին կը մասնակցին օրիորդներ ԱՍՏՂԻԿ ԱՌԱՔԵԼԵԱՆ, ՄԱՐԻ ԿԱՌՎԱՐԵՆՑ (երգ), ՏԻԿԻՆ ԱՆԱՀԻՏ ՏԷՐ ՄԻՆԱՍԵԱՆ, ընկեր Զ. ՂԱՐԻՊԵԱՆ (արտաս.) Օր. ՎԵՐՈՆԻԿ ՃԻՆՃԵԱՆ (դաշնակ), նուագախումբ՝ մասնակցութեամբ Օր. JANINE CAVARDի (1er prix du Conservatoire): Mrs. Rocque եւ Louvigny (violons), Mr. Lemaire (violoncelle), Mr. G. Deschamps (flûte), Mr. P. Deschamps (cor anglais et hautbois), (1ers prix du conservatoire de Paris et solistes des théâtres Lyriques):

ՄՈՒՏՔԸ ԱԶԱՏ Է

ՀՈԳԵՀԱՆԳԻՍՏ ԸՆԿԵՐՆԵՐՈՒ ՅԻՇԱՏԱԿԻՆ

ԱԼՖՈՐՎԻԼԻ Ս. Մինասեան ենթակոմիտէն, հոգեհանգիստ եւ իր մեռեալ ընկերներու գերեզմանայց մը կազմակերպած է այս կիրակի, ժամը 10ին Ս. Պօղոս Պետրոս եկեղեցին, հետեւեալ ընկերներու համար.— Յովհաննէս Եազըճեան, Ահարոն Պէրպէրեան, Յովհաննէս Աբգարեան, Նազար Փափուճեան, Լեւոն Նոտարեան, Բիւզանդ Գամեան, Պօղոս Պօղոսեան (նահատակ), Մկրտիչ Կարապետեան, Հմայեակ Ուզունեան, Օննիկ Գուրեան, Աւագ Կարապետեան, Դաւիթ Զապունեան:

Կը հրաւիրուին ընտանեկան պարագաները, բոլոր ընկերները եւ բարեկամները:

ԱԼՖՈՐՎԻԼԻ Հ. Յ. Դ. «Ս. Մինասեան» ենթակոմիտէն կազմակերպած է օթօքարներու երթեւեկութիւն մը 60ամեակի տօնակատարութեան առթիւ, դէպի Mutualitéի սրահը:

Հաւաքատեղի՝ Bld. Carnot: Գին՝ 80 ֆրանք:

ՀՈԳԵՀԱՆԳԻՍՏ
Հ. Յ. ԴԱՇՆԱԿՑՈՒԹԵԱՆ 60ԱՄԵԱԿԻ ՆԱՀԱՏԱԿՆԵՐՈՒ ՅԻՇԱՏԱԿԻՆ

Հ. Յ. Դ. Մարսէյլի Շրջ. կոմիտէին նախաձեռնութեամբ, 60 տարիներու ընթացքին Հայ Ազատագրական պայքարի ճամբուն վրայ զոհաբերուած Հայդուկներու եւ մտաւորական գործիչներու յիշատակին տեղի պիտի ունենայ հոգեհանգստեան հանդիսաւոր արարողութիւն Փրատոյի Մայր եկեղեցիին մէջ, այս կիրակի, առաւօտ, Ս. Պատարագէն վերջ:

Կը հրաւիրուի ամբողջ հասարակութիւնը, յարգելու համար ազատագրութեան զոհերուն յիշատակը:

ԸՆԿԵՐԱՀԱՄԱԿՐԱԿԱՆ ԽՆՋՈՅՔ

Շավիլի մէջ, **17** Դեկտեմբեր, կիրակի
Մանրամասնութիւնները յաջորդով:

ՀԱՆԴԷՍ – ԽՆՋՈՅՔ

ՎԱԼԱՆՍ.— Համախարբերդցիական Միութեան մասնաճիւղին հանդէս խնջոյքը այս կիրակի կէսօրէ ետք ժամը 3ին, Հայ Երիտ. սրահին մէջ: Բացման խօսք, ատենապետ Պ. Ս. Ճէրանեանէ, ատենախօսութիւն Պ. Ն. Թէպոյեանէ:

Պիտի նուագեն Պ. Պ. Պ. Նալպանտեան եւ Ր. Ատալեան:

ՀԱՅԵՐՈՒ ՀԱՆՐԱԾԱՆՕԹ ԺԱՄԱԴՐԱՎԱՅՐՆ Է

ՃԱՇԱՐԱՆ

« TAVERNE MAUBEUGE »
6 rue de Maubeuge, Paris (9)

ՔԼԷՄԱՆ–ՔՕՓԱՐԱՆԵԱՆ ՀԱՍՏԱՏՈՒԹԻՒՆ

Համբաւաւոր է արեւելեան եւ եւրոպական իր ընտիր կերակուրներով, մաքուր սպասարկութեամբ, ինչպէս եւ անմահական fուսfուսով:

ԳԻՆԵՐԸ ԽԻՍՏ ՄԱՏՉԵԼԻ:

Կ'երգէ Պոլսէն նոր հասած երգչուհի մը:

ԲԱՑ Է ԱՄԷՆ ՕՐ

Արեւելեան նուագ՝ Շաբաթ, Կիրակի եւ երկուշաբթի օրերը:

Ընդարձակ եւ օդասուն սրահը կը դրուի փափաքողներու տրամադրութեան տակ, հարսանիքի, նշանտուքի, թէյասեղանի եւ ամէն տեսակ հաւաքոյթներու համար:

Հեռ. **Tru. 85-47**: Հաղորդ[illegible]ցութիւն. — **Métro**ներ, Cadet, Peletier, Notre Dame de Lorette:

Ճաշարանը ունի նաեւ ա[illegible]նձին Prix Fixe **250** ֆր

Le Gérant : A. NERCESSIAN
Imprimerie DER AGOPIAN 17 rue Damesme - (13)

ՅՈՒՇԱՏԵՏՐ

ՄԱՐՍԷՅԼ.— Հ. Յ. Դ. «Ակնունի» ենթակոմիտէի ժողովը այս շաբաթ երեկոյ ժամը 9ին, սովորական հաւաքատեղին: Բացականները նկատի կ'առնուին:

ՎԱԼԱՆՍ.— Հ. Յ. Դ. Շրջ. կոմիտէն ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ բոլոր ընկերները այս շաբաթ իրիկուն ժամը 8.30ին, Ա. Ահարոնեան ակումբը:

ԼԻՈՆ.— Ֆր. Կապ. Խաչի ընդհ. ժողովը այս երկուշաբթի երեկոյ ժամը 8.30ին, 78 rue Rabelais, դպրոցի սրահը: Կը խնդրուի ճշդապահ ըլլալ: Կարեւոր օրակարգ:

ՊԱՆԵԽՕ ՔԱՇԱՆ.— Կապոյտ Խաչի ընդհ. ժողովը այս շաբաթ օր, կէսօրէ վերջ ժամը ճիշդ 3ին, ընկերուհի Մալխասեանի բնակարանը, 21 Sentier de la Roue: Ճշդապահ ըլլալ:

ՀԱՅ ՌԱԶՄԻԿՆԵՐՈՒ եւ Կամաւորներու Միութեան Իսիի եւ շրջանի նորակազմ մասնաճիւղի ընդհ. ժողովը՝ այս շաբաթ իրիկուն ժամը 8.30ին, 2 rue de la Défense, Իսի լէ Մուլինօ, «Խրիմեան» դպրոցին մէջ: Ներկայ կ'ըլլան Կեդր. վարչութեան ներկայացուցիչները: Կարեւոր օրակարգ:

ՄԱՐՍԷՅԼ.— Հ. Յ. Դ. Պուլվար Օտտոյի Վռամեան ենթակոմիտէի ընդհ. ժողովը՝ այս շաբաթ ժամը 8ին, սովորական հաւաքատեղին: Խիստ կարեւոր օրակարգ:

ԱԼՖՈՐՎԻԼ.— Կապ. Խաչի ժողովը այս ուրբաթ իրիկուն ժամը 8.30ին, Տիկին Դաւիթեանի բնակարանը:

ԴԵՐԱՍԱՆ ԹՐԱԳՕՇ

Կը ներկայացնէ ՂԱՐԱԲԱՂԻ ՄԵԼԻՔՆԵՐԸ (Երաժշտ. Անանեանի): Մասնակցութեամբ Թառիստ Գարեգինի, պարող եւ պարուհիներու:

Պէլվիլ, սինէմա Ֆլորիտայի մէջ, 373 rue des Pyrénées métro Pyrénées: 12 Դեկտ. երեքշաբթի երեկոյ ժամը 9ին: (Կը վերջանայ 11.30ին):

Նոյն ներկայացումը Պանեէօյի մէջ, այս կիրակի, ժամը 3ին:

Շավիլ.— 17 Դեկտ. կիրակի ժամը 3.30ին:

Սէվրան.— Դեկտ. կէսին:

Անարատ, համով,
զուտ խաղողէ, մասնաւոր
ալամպիքով եւ խնամով պատրաստուած

- ՌԱՔԸ - ՏԻԻՋԻ

RAKI DUZE - DALAKUPEIAN

Սիրահարներուն կուզանք յայտարարել որ ստանձնած ենք Փարիզի ներկայացուցչութիւնը եւ պատրաստ ենք բոլոր ապսպրանքներուն գոհացում տալ:

ՄԵԾԱՔԱՆԱԿԻ ՀԱՄԱՐ ԴԻՄԵԼ
N. PAPAZIAN
2, Rue Félix - Faure, Paris (15) Tél. Vau. 26-69

ԼԻԼԱՆ եւ իր Reveillonները

ԱՅՆՔԱՆ ՀԱՃԵԼԻ՛, ԱՅՆՔԱՆ ԶՈՒԱ՛ՐԹ

Այս տարի եւս ապահովուած են իր յաճախորդներուն համար,

24 ԴԵԿՏ.ի եւ 31 ԴԵԿՏ.ի գիշերները

Ուրեմն պատրաստուեցէք:

ՀԱՄԱԴԱՄ ԿԵՐԱԿՈՒՐՆԵՐ, ԱԶՆԻՒ ԳԻՆԻՆԵՐ, ՓՐՓՐԱԴԷԶ ՇԱՄՓԱՆԵԱՆԵՐ:

Լաւագոյն սպասարկութեամբ մը ձեր տրամադրութեան տակ է:

Հեռաձայնեցէք եւ ապահովեցէք ձեր սեղանները
24 rue St. Lazare — Tél. Tri. 31-62

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE
HARATCH
Fondé en 1925
R. C. S. 376.286
Directeur-Propriétaire : SCH. MISSAKIAN
17, Rue Damesme — PARIS (13)
Վեցամս. 800 ֆր., Տար. 1600, արտ. 2500 ֆր.
Tél. GOB. 15-70 Գին 7 Ֆր. C. C. P. Paris 1678-63
Samedi 9 Décembre 1950 Շաբաթ 9 ԴԵԿՏԵՄԲԵՐ
26րդ ՏԱՐԻ — 26e Année No. 6327–Նոր շրջան թիւ 1738
Խմբագիր՝ Շ. ՄԻՍԱՔԵԱՆ

ՄԵՐ ԽՕՍՔԸ

ԱՍԻԱԿԱՆ ՀՐԱԲՈՒԽԸ

Կը բաւէ աչք մը նետել օրուան լուրերուն վրայ, ըմբռնելու համար միջազգային կացութեան ծանրացումը :

Ամէնէն պատասխանատու դէմքերն ալ նախապատրաստուած են աւելի վրդովիչ դէպքերու: Եւ հրապարակաւ կը յայտնեն իրենց վախերը :

Ո՞ր մէկ փաստը յիշել, իբրեւ ապացոյց համատարած մտահոգութեան :

Արիւնը առատօրէն կը հոսի Ծայր. Արեւելքի մէջ — նոյն իսկ հայկական արիւն: Ազգաժողովին զօրքը անելի մը մատնուած է արդէն, բայց չուզեր ճակատը լքել ինքնակամ: Առանց դերագոյն ճիգ մը փորձելու :

Ելքը անստոյգ է մանաւանդ անոր համար որ, կարմիր Չինաստանը եւ Խ. Միութիւնը այլեւս չեն ծածկեր իրենց գործակցութիւնը՝ Քորէայի մէջ:

Երկուքն ալ շեշտակի դիրք բռնած են Արեւմուտքի դէմ, քաղաքական թէ զինուորական տեսակէտով: Եւ ահաւասիկ Ազգաժողովին մէջ ալ կը պղտորեն ջուրերը, ակադեմական վիճաբանութիւններ յարուցանելով :

Չինական կանոնաւոր եւ ստուարաթիւ բանակ մըն է որ կը գործէ Քորէայի մէջ. բայց կ'ուզեն համոզել թէ «կամաւորներ» են :

Հրատարակուած տեղեկութեանց համաձայն, նոյնքան ստուարաթիւ «կամաւորներ» դիրք բռնած են Հնդկաչինի սահմաններուն վրայ, եւ կրնան յառաջ խաղալ իրենց յարմար դատած պահուն :

Ուրիշ վտանգաւոր խլրտումներ՝ բրիտանական գաղթավայրերու մէջ,— Մալեզիա եւայլն :

Բնաթաթախ Ասիան է որ ընդոստ արթնցած՝ ասպարէզ կը կարդայ ուժասպառ Եւրոպային:

« Մեծ » կոչուած պետութիւններ գերբնական փորձ մը կը կատարեն, պահելու համար թէ ոչ երէկուան գաղթավայրերը, գոնէ որոշ դիրքեր,— քաղաքական, տնտեսական եւ ռազմական խարիսխներ :

Բոլորն ալ գիտեն թէ այլեւս անկարելի է գաղթապետութիւններ պահել նախկին դրութեամբ:

Տարիներ առաջ, անոնք առանձնաշնորհներ կը ստանային, քանի մը միսիոնար եւ յանձնակատար, բեռ մը ապրանք, ետեւէն ալ երկու մարտանաւ ղրկելով :

Այսօր ամէնէն յետամնաց ժողովուրդն ալ հասցուցած է յեղափոխական առաջնորդներ եւ կազմակերպիչներ, որոնց համար գաղտնիք չունին Եւրոպայի ներքին եւ արտաքին ծալքերը :

Այս ճշմարտութիւնը շատոնց ըմբռնած էր Մեծն Բրիտանիա, երբ յաջորդաբար կը ճանչնար Եգիպտոսի, Իրաքի, Յորդանանի, Հնդկաստանի, Իսրայէլի եւն. անկախութիւնը :

Նոյն ճամբուն հետեւեցան Մ. Նահանգները, անկախ հռչակելով Փիլիպպեան կղզիները եւ ուրիշ գաղթավայրեր :

Ֆրանսան եւս հարկ դատեց փոխել «գաղթավայր» բացատրութիւնը, « Ֆրանսական Միութեան » մաս հռչակելով զանոնք, իբրեւ ընկերակից անդամներ: Եւ այժմ աւելին կը պահանջեն ինքնավար երկիրները (Հնդկաչին, Թունուզ, Ալժերիա եւայլն):

Վերածնեալ Ասիան այսպէս տէր-տիրական դառնալով իր ճակատագրին, կը կազմէ վիթխարի եւ կենդանի զանգուած մը, որ կոչուած է վճռական դեր մը կատարելու, իր սահմաններէն ալ դուրս :

Ահաւասիկ Հնդկաստանը, — դեռ նոր ազատագրուած, վճռական միջամտութիւններ կը կատարէ իբրեւ առանձին պետութիւն կամ Ազգաժողովին մէջ, դիւրացնելու համար զանազան խնդիրներու լուծումը :

Իսկ Չինաստանը արդէն դարձած է իրական վտանգ մը: Երէկ՝ դեղին, այսօր կարմիր: Երէկ՝ իբրեւ հեռանկար. այսօր՝ իբրեւ անողոք իրականութիւն :

Կարճ խօսքով, Ասիան բռնկած է: Մշտավառ հրաբուխ մը, որ կը պահանջէ ծայրայեղ զգուշութիւն եւ համապատասխան ուժ :

Այս պարագան ալ նկատի ունի արեւմտեան աշխարհը, երբ արտակարգ միջոցներ կը փորձէ, փութացնելու եւ բազմապատկելու համար Եւրոպայի վերազինումը :

Շ.

ՕՐԸ ՕՐԻՆ

ՈՒՐԻՇ ՊԱՐՏԱՆՔ ՉՈՒՆԻՆ

Հրաշք մը պատահած պիտի ըլլար, եթէ որեւէ ռամկավար թերթ տող մը բան գրէր ազգային անցուդարձի մը մասին, առանց քսութիւն մը, լրբութիւն մը սահեցնելու Դաշնակցութեան դէմ:

Ահաւասիկ վերջին փաստը :

Ամերիկայի ռամկավարները կորսնցուցեր են վաստակաւոր խմբագիր մը, Ա. Նազար (Արմենակ Նազարէթեան):

Հանգուցեալը երբ Թուրքիա կը գտնուէր, տարիներով թղթակիցն եղած է Պոլսոյ «Բիւզանդիոն»ին :

Յետոյ Ամերիկա փոխադրուելով, նշանակուած է խմբագիր ռամկավար «Ազգ»ին, ապա մնայուն աշխատակից «Պայքար»ի, մինչեւ իր մահը :

Շարժուն շտեմարան պիտանի եւ անպիտան գիտելեաց, Ա. Նազար տարիներով թուղթ մրոտած է ազգային եւ միջազգային հարցերու մասին, ռամկավար թերթերու մէջ:

Պատմութիւնը պիտի ըսէ թէ վարպետ մըն էր հասարակ տեղիք ծանօթութեանց, պատուելիական եւ տափակ տրամաբանութեամբ :

« Արեւ »էն կ'իմանանք թէ հանգուցեալը ունէր այլապէս թանկագին արժանիք մը, որ պատիւ կը բերէ ոեւէ ռամկավարի :

— « Այդ թուականէն (1910) մինչեւ իր մահը, շուրջ կէս դար ան շարունակեց իր սայրասուր գրչով պայքարիլ մասնաւորապէս Դաշնակցութեան դէմ եւ խարանել անոր ազգավնաս մենատիրական ձգտումները եւ պատեհապաշտ քաղաքականութեան տխուր անդրադարձները հայութեան վրայ»:

Այս ոչինչ: Հանգուցեալը, իբրեւ նոր խմ Քաջ Նազար, «Ներքին Չարիք» անուանած էր Դաշնակցութիւնը Օսմ. Սահմանադրութեան շրջանին .

« ... երբ Իթթիհատի աղուէս դիւանագէտները կը շահագործէին միամտութիւնը ի վնաս ազգին կարգ մը մարդոց՝ որոնց ազգային իտէալը դարձած էր օսմանեան փարլամենթին մէջ աթոռներ ձեռք ձգել ամսական 50 ոսկիով»:

Առ այժմ, երկու հարցում, այս բանսարկութեան առթիւ.

1.— Ամսական 50 ոսկիով աթոռ ձեռք ձգողներուն, թեկնածուներուն մէջ կայի՞ն ռամկավար Տոքթ. Տաղաւարեանը, Տիրան Քէլէկեանը եւ ուրիշներ: (Պատմութիւնը կ'ըսէ թէ առաջինը մասնակցած է Ելտըզի արիւնոտ ճաշին):

2.— Ա. Նազար «Ազգ»ի խմբագիր եղած ատեն «աւազակ» անուանա՞ծ էր Անդրանիկը, յետոյ ազգային կուռքի վերածելու համար :

ՎԱՀԷ

Հ. Յ. Դ. 60ամեակը Փարիզի մէջ

ՎԱՂԸ, ԿԻՐԱԿԻ, ԺԱՄԸ 20.30ԻՆ, Mutualitéի ՄԵԾ ՍՐԱՀԸ :

«ՅԱՌԱՋ»Ի ՎԱՂՈՒԱՆ ԹԻՒԸ

ՆՈՒԻՐՈՒԱԾ Է Հ. Յ. ԴԱՇՆԱԿՑՈՒԹԵԱՆ 60ԱՄԵԱԿԻՆ : ՃՈԽ ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԵԱՄԲ ԵՒ ՊԱՏԿԵՐԱԶԱՐԴ :

ՋԵՌՔԷ ԳԻՆԸ 10 ՖՐԱՆՔ :

ԴԱՄԱՍԿՈՍԷՆ կը հեռագրեն թէ զինուորական ատեանը անպարտ արձակեց հազարապետ Իպրահիմ Հիւսէյնին, Սուրիոյ զինուորական ոստիկանութեան վերատեսուչը եւ տեղակալ մը, որոնք ամբաստանուած էին թէ սպաններ են օդանաւային ուժերու հրամանատարը, գնդ. Մոհամմէտ Նասըր:

ԱՆԳԼԻԵԳԻՊՏԱԿԱՆ բանակցութիւնները կը շարունակուին Լոնտոնի մէջ: Երկու պետութեանց արտաքին նախարարները առջի օր Սուէզի խնդիրը քննեցին գլուխ գլխի խօսակցութեամբ մը որ տեւեց երկուքուկէս ժամ :

ՄՈՐԻՍ ԹՈՐԷԶԻ ապաքինումը կը շարունակուի, համաձայն Մոսկուայէն «Իւմանիթէ»ի հաղորդուած լուրերու: Հիւանդը կրնայ շարժել աջ թեւը եւ ոտքը:Բժիշկները արտօնած են օրական երկու ժամ նստիլ թիկնաթոռի մը վրայ :

Պիտի լքուի՞ն Քորէան, պիտի պաշարուի՞ն Չինաստանը

Պաշտօնական զեկոյց մը կ'ըսէ, թէ նախագահ Թրումըն եւ Պ. Էթլի, իրենց հինգերորդ խորհրդակցութեան ընթացքին հանգամանօրէն քննեցին միջազգային կացութիւնը: Զեկոյցը չի յիշեր տրուած որոշումները, ինչ որ կը նշանակէ թէ տակաւին չեն կրցած լուծել օրուան հրատապ հարցը,— ի՞նչ դիրք պէտք է բռնել, եթէ ՄԱԿի ուժերը քշուին Քորէայէն դուրս: Տարակարծութիւնները կը դառնան երկու կէտերու շուրջ. —

1) Պէ՞տք է որ Մ. Նահանգները, Մեծն Բրիտանիան եւ Քորէայի մէջ յանձնառութիւններ ստանձնած միւս պետութիւնները «սահմանափակ պատերազմ » մը մղեն Չինաստանի դէմ :

2) Պէ՞տք է պաշարման ենթարկել չինական ծովեզերքը եւ տնտեսական միջոցներ ձեռք առնել Չինաստանի կառավարութեան դէմ, իբրեւ պատիժ Քորէայի մէջ եղած միջամտութեան :

Կ'ըսուի թէ նախագահը համաձայն է այս միջոցներուն, որոնք նախապէս ձեւակերպուեցան արտաքին նախարար Պ. Էչիսընի կողմէ: Իսկ Պ. Էթլի վախնալով որ «սահմանափակ պատերազմը» կրնայ օրին մէկը ընդհանուր պատերազմի մը վերածուիլ, կը հակառակի այս գաղափարին: Պ. Էթլի, որ կը խօսի յանուն արեւմտեան Եւրոպայի չուզեր արեւմտեան պետութիւնները միջամուխ դարձնել ասիական պատերազմի մը, որ անկասկած պիտի տկարացնէ Եւրոպայի պաշտպանութիւնը, խորհրդային յարձակում մը դիմագրաւելու տեսակէտով: Հաւանաբար այս մասին որոշում մը առկախ կը ձգուի մինչեւ որ պարզուի զինուորական կացութիւնը Քորէայի մէջ: Ամէն պարագայի տակ այս կարեւոր հարցերուն մասին ալ համաձայնելու յոյսերը զօրաւոր են :

Ռազմաճակատէն հասած տեղեկութիւնները ցոյց կուտան, թէ ՄԱԿի ուժերը, Քորէայի մէջ, դատապարտուած են կրելու վերջնական պարտութիւն մը եւ քշուելու թերակղզիէն, թէեւ զօր. Մէք Արթըր վճռապէս հրամայած է դիմադրել մինչեւ վերջին թիզը: Ուաշինկթընի շրջանակները չեն կարծեր թէ կարելի պիտի ըլլայ «պատուաւոր» համաձայնութիւն մը գոյացնել կարմիրներուն հետ, Քորէայի մասին :

ՄԱԿԻ ՄԷՋ ԱՆԴՐԴՈՒԵԼԻ ԿԸ ՄՆԱՆ

ՄԱԿի քաղաքական յանձնաժողովին մէջ քննուեցան չինական միջամտութեան եւ չինական ուժերը Քորէայէն հեռացնելու մասին վեց պետութեանց ներկայացուցած առաջարկը: Ամերիկեան ներկայացուցիչը Պ. Օսթին պաշտպանելով այս առաջարկը, ըսաւ թէ չորս կէտեր պէտք է նկատի առնել այս առթիւ :

1) Երաշխաւորել ՄԱԿի ուժերու ապահովութիւնը Քորէայի մէջ, 2) Պարտադրել չինական ուժերու հեռացումը հոնկէ, 3) Սահմանափակել կռիւը եւ 4) Վստահեցնել Չինաստանը, թէ իր շահերը պիտի պաշտպանուին: «Ամէն պարագայի տակ ՄԱԿը պիտի չհրաժարի Քորէան ազատելու եւ միացնելու իր որոշումէն: ՄԱԿը վճռած է ուսուցանել, թէ յարձակումը օգուտ մը չ'ապահովեր յարձակողին»:

Ֆրանսայի ներկայացուցիչը Պ. Ժան Շովէլ պահանջեց նախապատուութիւն տալ՝ Քորէայի մէջ չինական մասնակցութեան հարցի քննութեան :

Խորհրդային պատուիրակը, Պ. Վիշինսկի, այս անգամ ալ հակառակեցաւ, փորձելով յետաձգել տալ առաջարկի քննութիւնը: «Քորէայի մէջ ամերիկեան միջամտութիւնը երրորդ աշխարհամարտի մը հանգոյցն է եւ պէտք է վերջ տալ անոր, կանխելու համար այդպիսի աղէտ մը»: Եւ աւելցուց, թէ վճռական բողոք մը պիտի ներկայացնէ այդ առաջարկին դէմ, եթէ քուէարկուի :

Չեխոսլովաքիոյ ներկայացուցիչը եւս յայտարարեց, թէ պղատոնական արժէք մը միայն պիտի ունենայ չինական ուժերը հեռացնելու մասին ամէն պահանջ այս օրերուն, երբ ՄԱԿի ուժերը արագօրէն կը նահանջեն: «Պէտք է ըմբռնել որ Քորէայի մէջ կարմիր ուժերու ներկայութիւնը, վտանգելէ աւելի կ'ապահովէ խաղաղութիւնը այնտեղ »:

Ի վերջոյ առաջարկը քուէի դրուելով ընդունուեցաւ 5ի դէմ 42 ձայնով :

«ԱՒԵԼԻ ՍԵՒ ԼՈՒՐԵՐ ՊԻՏԻ ԼՍԵՆՔ»

Անգլիոյ ազգ. պաշտպանութեան նախարարը Պ. Է. Շինուէլ, յայտարարեց երեսփ. Ժողովին Եչ. օրուան նիստին մէջ.

— « Ծանրակշիռ կացութեան մը առջեւ կը գտնուինք Քորէայի մէջ: Այդ կացութիւնը լի է վտանգներով եւ դժուարութիւններ կան մեր առջեւ: Ոչ ոք գիտէ, թէ ինչ պիտի ըլլայ ելքը: Յիմարութիւն պիտի ըլլար ստորագնահատել չինական միջամտութեան չափն ու վճռականութիւնը : Պէտք է պատրաստ ըլլալ դիմագրաւելու աւելի դժուարին կացութիւն մը: Աւելի սեւ լուրեր պիտի լսենք: Ամէն պարագայի տակ, մեր եւ Ամերիկացիներու մտքէն իսկ չանցնիր Քորէայէն հեռանալու գաղափարը»:

(Լուրերու շարունակութիւնը կարդալ Դ. էջ)

ՄԻՔԱՅԵԼ ՆԱԼԲԱՆԴԵԱՆՑԻ ԲԱՆՏԻ ՆԱՄԱԿՆԵՐԸ

(Զ. եւ վերջին մաս)

(Առանց թուականի)

Սիրելի եղբայր,

... Ես չը գիտեմ ինչ է տուել Բարդօլդ քահանան Տաճկաստանի բողոքական Հայերի մասին, բայց զգում եմ եւ հաւատացած եմ, որ դա մի ախտակիր ներբողական է, իր եղբայրակիցների — ըստ կոչման — ամերիկացի արկածախնդիր կրօնաւորների օգտի համար գրած: Ինչ որ էլ գրեն եւ տպեն առաքեալքը այդ գործի վերաբերմամբ, գլխովին սուտ է: Այդ տեսակ խնդիրների մէջ այնչափ կարելի է հաւատալ Հայոց, որչափ կարելի է հաւատալ Ցիսուսեաններին, երբ նոքա գրում են XVI *եւ յետագայ դարերի պատմութիւնը: Ի հարկէ ով որ հիմնաւորապէս եւ մօտից չէ ուսումնասիրել հայ – բողոքականի որպիսութիւնը եւ մանաւանդ այդ առաքեալների ինչ տեսակ մարդ լինելը, նա անպատճառ կը խաբուի: Աւա՜ղ, որ այստեղ կարելի չէ գտնել* «New York Herald» *ամերիկեան օրագիրը, որի մէջ աղբերն են խառնում այդ սուտ առաքեալներին: Նմանապէս շատ յօդուածներ տպվեցան* «Times»*ի* 1861 — 62 *տարւոյ համարներում ընդդէմ այդ առաքեալներին: Պէտք է ասել, որ դոքա մեծ ռոճիկ էին ստանում որպէս քարոզիչ Աւետարանի՝ Տաճկաստանի մահմետականներին, պարոն առաքեալները իրանց ժամանակ հաւատացուցիչ էին, թէ բոլոր Հայոց ազգը մահմետական է, եւ այն նորադարձերի աննշան թիւը, որ փողով կամ անգլիացի դեսպանութեան հոգաբարձութեամբ էր գնված, հասուցել էին մինչեւ* 10.000*ների: Խաբեբայութիւնը վերջապէս յայտնվեցաւ, Դւայտին վերջապէս պահանջեցին Ամերիկա, ուր նա անցած տարի* (1862) *աւարտեց իր կեանքը :*

Երկու հոգեկառք մխիթանց հանդիպելով տարին նորան այնտեղ, ուր որդն ոչ մեռանի եւ հուրըն ոչ շիջանի, միանգամայն ազատելով նորան պատասխանատուութիւնից եւ դատարանից :

Այդ սուտ առաքեալներից մինը ինձ էլ պատահեցաւ շոգենաւի մէջ, որ Զմիւռնիայից բերում էր մեզ Պօլիս: Սորա փոքրոգութիւնը եւ անամօթութիւնը այն աստիճանին էր հասել, որ չը կարողացաւ այստեղ էլ իրան զսպել եւ սկսաւ մի 18 *տարեկան Հայի քարոզել: Խեղճ պատանին միանգամայն շփոթված սորա արած հարցուածներից եւ ամաչելով որ իր եկեղեցու վերայ լրբաբար եւ անամօթաբար ծիծաղում է, դրեթէ արտասուախառն աչքերով դիմեց իմ պաշտպանութեան այն աներես ու լիրբ կրօնաւորից :*

Ես բարձրացայ տախտակամածի վերայ, իսկ առաքեալը բնաւ չը կարծելով որ մօտը կանգնած է հաւատափոխութեան քարոզողների մահաբեր թոյնը, արձակ համարձակ շարունակում էր իր գործը տաճկերէն լեզուով: Առաջ կամաց կամաց նորան ձեռք առի, բայց յետոյ երեւի էլ իր աւետարանը եւ առաքելութիւնը գլխին չէին զալիս, վասնզի մինչեւ մեր Պօլիս հասնելը ներքնայարկից գլուխը դուրս չը հանեց :

Համառօտ խօսելով ահա բոլոր բանի էութիւնը որտեղ է. Տաճկաստանի Հայերը գտնվում են արտաքոյ պաշտպանութեան տակ. անգլիական եւ Ֆրանսիական կառավարութիւնքը այդ բանը իրանց օգտին են ծառայեցնում, իրանց պաշտպանութեան տակ առնելով փաշաներից բռնաբարված քրիստոնեայներին, որոնք դառնում են կաթոլիկ կամ բողոքական: Ահա միակ թալիսմանը որի վրայ հիմնվում էր այդ կրօնների յառաջադիմութիւնը Տաճկաստանի մէջ քառասնական թուականներին : Հիմի ամենեւին յառաջադիմութիւն չը կայ, թող թէ շատերը վերադարձան իրանց եկեղեցու ծոցը: Ով որ այս կէտից նայէ բանի վրայ, բնականաբար կը գայ յետագայ հարցին, թէ ինչո՞ւ թոյլ է տալիս Տաճկաց կառավարութիւնը, երբ որ պարզ եւ հասկանալի են Անգլիայի եւ Ֆրանսիայի սկըզբունքները: Թէեւ այդ հարցուածին շատ պատասխաններ կան, բայց ամէնքն էլ կարճառօտ են :

Նախ քան թուականներին, երբ անդթաբար նեղում եւ հալածում էին հայ – կաթոլիկներին, երբ չարաչար տանջելով խումբ – խումբ նոցա քշում էին Պօլսից, խուլաւոր անտերի բժիշկ Լուի Ֆիլիպը խորհուրդ տուաւ Դռան, թէ մեծ անխոհեմութիւն է իր կողմից հալածել հայ – կաթոլիկներին, թէ կառավարութեան օգուտը ոչ թէ հալածել է հայ–կաթոլիկներին, այլ պաշտպանել նոցա եւ եթէ կարելի է մի ուրիշ կրօն դաւանողներին եւս, որ Հայոց ազգը բաժանվի դանազան հաւատացութեանց իրանց դաւանութիւններով միմեանց թշնամի եւ ատող: Անտարակոյս դրուշութեամբ ծածկեցին կառավարութեան աչքից մեռաւն միւս կողմը, որի վերայ գրված էր խորամանկ ձեռքով, թէ որ չափով տարածվի կաթոլիկութիւնը Տաճկաստանի մէջ, այն չափով կը յաղթանայ (!) ֆրանսիական քաղաքական ազդեցութիւնը :

Դուքը հասկացաւ միայն առաջինը եւ այդ յատուկ այն պատճառով, որ այն ժամանակները կամ փոքր ինչ դրանից առաջ Il principe *փոխադրել էին տաճկերէնի:* (Il principe — *«իշխանը», Նիքօլօ Մաքիավէլլիի գլխաւոր երկը, գրուած յատկապէս Հիանալին Լոռենցօ Ֆլորանսցի իշխանին համար՝ ուր խտացուած են «նպատակը կ'արդարացնէ միջոցը» մաքիավելական ծանօթ վարդապետութեան սկզբունքները: Բ. Գ.*)

Դարձեալ պէտք է աւելացնել, այս քարոզութիւնքը կատարվում էին եւ կատարվում են հաւատք անունով, օգտվելով այն բանից, որ Դուռը իրաւունք չունի քրիստոնեաների հաւատքին վերաբերեալ գործերի մէջ մտնել ...

Բարեկամներիս ողջոյն: Միշտ քեզ սիրող քո

ՄԻՔԱՅԵԼ

1865, Պետրոս – Պօղոսեան բերդ

Անգին ընկեր,

Այս նամակս մի այլ ճանապարհով կը ստանաս: Տակաւին ես այս խոնաւ բերդում կը մնամ 6—8 *ամիս ամենաքիչը, բարբարոս կառավարութիւնը էլ չի գիտէ ինչ միջոց գործ դնել ազատ խօսքը բռնաբարելու եւ մեր գաղափարքը ոչնչացնելու նպատակաւ: Ինձ արգիլված է Հայոց լեզուով նամակներ գրել, պէտք է գրեմ ռուսերէն, բացի այդ, նամակներս պէտք է կարդամ կոմէնդանտը առաջ, բարբարոսի արարքն էլ ծայր ու սահման չունին: Եթէ նամակս հասնի ձեռքդ դուցէ այլ նամակներ գրեմ մանրամասն տեղեկութիւններով քո հարցրած եւ մեզ հետաքրքրած հարցերի մասին:*

Միշտ քեզ սիրող քո ՄԻՔԱՅԵԼ

Ունեւորութեան տուրքի խնդիրը Թուրքիոյ մէջ

ԽՄԲ.— Թուրք մամուլը եւ Ազգ. ժողովը կը շարունակեն պարբերաբար արծարծել Ունեւորութեան տուրքի խայտառակութիւնը, որ մոլխիր վրայ նստեցուց մասնաւորապէս ոչ–իսլամները :

Մանօթ հրապարակագիր Իսմայիլ Հաքքը Սէվիւք կը գրէ այս առթիւ, *Ճումհուրիյէթ*ի մէջ (*ժամանակ*, 2 Դեկտ.) .—

Ունեւորութեան տուրքը հաստատուած օրէնքով երեսփոխան չէի: Այդ տուրքը մեզի պէս անձերուն հետ կապ չունենալով, կատարեալ չէզոք դիրքի մէջ էի :

1942*ին, այսինքն Բ. աշխարհամարտի կիսուն ոչ միայն ճիշդ այլեւ անհրաժեշտ էր որ կառավարութիւնը անհրաժեշտ նկատէ նման տուրք մը հաստատել: Բ. աշխարհամարտին մէջ չէինք մըտած բայց միլիոննոց բանակ մը տարիներէ ի վեր կանգուն կարենալ պահելու համար, մեր ուժէն վեր դժուարութեան տակ կը ճզմուէինք :*

Երբ մէկ կողմէ դրամը կ'արժեզրկուէր, միւս կողմէ լիարուռն դրամ շահողներ կը գտնուէին: Ազգը մեծահարուստներու եւ ծայրայեղ թշուառներու բաժնուեցաւ : Դրամին արժեզրկումը երբ մէկ կողմէ ալ աւելի կը հրահրէր հարուստին մոլուցքը, միւս կողմէ պատուախնդիր թշուառին տառապանքը ալ աւելի կը բազմապատկէր: Այս կացութեան միակ դարմանը կը կայանար արտասովոր ժամանակներու յատուկ արտասովոր միջոցաւ մը աւելորդ հարստութիւնները առնել եւ հաւասարակշռութիւն մը հիմնել ընկերութեան մէջ: Մանաւանդ որ նման միջոց մը նորաբոյս հարուստներուն ալ շահուն հաշտ էր: Արժեզրկուելու վտանգով հինգ միլիոն ունենալէ նախամեծար էր երկու միլիոնը պետութեան տալ եւ ձեռքը մնացած երեք միլիոնը արժեւորել :

Ահա այս մտածումներով է որ երկրէն երկինք բարձրացող լուսաւոր սիւնի մը նման իրաւացի գտած էի ունեւորութեան տուրքը :

Այսքան իրաւացի այս տուրքին գործադրութիւնը ի՞նչ եղաւ: Մէկ ալ տեսանք որ շատ մը մակաբոյծ վարդապետութիւններ խառներ են այս տուրքին, զոր պէտք էր գործադրել միայն ելմըտական եւ տնտեսական մտածումներով: Նոյն նըպարավաճառին եւ նոյն սափրիչին աշկերտներէն Ահմէտէն ու Մէհմէտէն բան մը չուզեց եւ Գրիգորէ, Մօիզէ ու Եուվանէ հինգ հարիւրական ոսկի ուզեց: Ասիկա ոչ ազգայնականութիւն, ոչ իսլամականութիւն այլ պարզապէս անարդարութիւն էր:

Ամիսներ անցնելէ վերջ տեղ տեղ բարձրացած եւ մինչեւ մեր ականջները հասած աղաղակներէն վերահասու դարձանք որ Ունեւորութեան տուրքի գործադրութեան անարդարութիւնը միայն յատուկ չէ փոքրամասնութեան աշկերտներուն, նոյնիսկ կը գլէ կ'անցնի նոյն մակարդակի վրայ գտնուող փոքրամասնութեան եւ թուրք հարուստներուն միջեւ եղած տարբերութիւնը եւ Անատոլուի բազմաթիւ քաղաքներուն մէջ ուղղակի թուրքերուն միջեւ ալ անիրաւութիւններ գործուած են:

Միայն Մերսինէ եկած լուր մը կը հաղորդէր որ այնտեղ ոչ մէկ զանգատ կատարուած է, հակառակ անոր որ այդ քաղաքը կառավարութեան պահանջածին կրկնապատիկը տուրք տուած է: Մօտէն կը ճանչնամ Մերսինը, քանի որ երկար ատեն Ատանայի շրջանին մէջ «մուարէմ էմինի» եղած եմ: Այնտեղ ոչ – իսլամ վաճառականներուն առատութեան տեսակէտով Իսթանպուլը չուքի մէջ կը ձգէր: Ինչպէ՞ս կ'ըլլար որ այնտեղ ի գործ դրուած էր բոլորը գոհ ձգող արդարութիւն մը : Ցետագային տեղեկացայ որ տեղին յանձնաժողովը կառավարութեան հրահանգները մէկդի դնելով, քանի մը օրուան տենդայոյզ վիճաբանութիւններէ վերջ հիմնական որոշումներ տուեր է: Նախ ոչ միայն թշուառները, այլեւ միջակօրեար առեւտրականներն անգամ կը հանէին ցանկէն : Քաղաքին բոլոր հարուստներուն, իրենց հարըստութեանց համաձայն տուրք կը նշանակուէր: Թէ տուրքը կառավարութեան յուսացածէն շատ աւելի, եւ թէ ոչ ոք կը գանգատի :

Բայց Մերսինի այս բարեդէպ կարգադրութեան փոխարէն, մնացեալ եօթր նահանգներէն հասած լուրերը շատ ցաւալի են :

Օրինակ, Ատանայի մէջ հանգուցեալ Նուհ Նաճիի այնպիսի ծանր տուրք մը նշանակուեր էր որ... Նմանապէս տեղեկացանք թէ այստեղէն հասած գանգատներուն վրայ, երկար ատեն կուսակալութիւնը վարած Հիլմի Ուրանի պաշտօն յանձնուեր է քննութիւն կատարել:

1943*ին երեսփոխան ընտրուեցայ: Հակառակ տարի մը անցած ըլլալուն «Ունեւորութեան տուրքի» հակազդեցութիւնները պարբերաբար գզալի կը դառնային ստորերկրեայ ցնցումներու նման: Ամէնէն վերջը* 1944 *Մարտին առաջին շաբթուն տըխուր օրինագիծ մը հասաւ ժողով: Կը պահանջուէր քանի մը ոչ – իսլամ նաւապետերու նշանակուած եւ անգանձելի մնացած չորս միլիոն ոսկիի տուրքի պարտքը ներել: Մեր խիղճերուն վըրայ տառապանքի մէյմէկ մագիլ եղած էր կարծես: Տուողները քաշած են իրենց քաշածը, չտուողներն ալ փարձատրութիւնը կը ստանան: Մահացու լռութիւն մը կը տիրէ ժողովին մէջ: Սուգի պատկառազդու լռութիւն մըն է ասիկա :*

Կարմիր քարոզութիւններ
ՊԷՅՐՈՒԹԻ ՄԷՋ

Ամերիկեան թերթի մը թղթակիցը կը հեռագրէ .—

Պէյրութը ոչ միայն առեւտրական եռուն կեդրոն մըն է, այլեւ կը նմանի չէնքի մը ետեւի դրան, ուրկէ դէպի Արեւելեան Միջերկրականի երկիրներըը կը թափանցեն կարմիրները :

Այս երկիրներու մեծ մասին մէջ, համայնավարները օրէնքէ դուրս հռչակուած են եւ սահմանափակուած է անոնց գործունէութիւնը: Բայց կայ ստորերկրեայ շարժումը, որ միշտ արթուն է շահագործելու համար պատահական ամէն դժգոհութիւն եւ տկարութիւն:

Պէյրութ «կակուղ» կէտ մըն է: Թէեւ Լիբանանեան կառավարութիւնը հակաբոլշեւիկ է, բայց նաւահանգստի հսկողութիւնը այնքան թոյլ է որ քաղաքական գործակալները կրնան ներս սպրդիլ առանց մեծ դժուարութեանց :

Հակառակ ոստիկանութեան ձեռք առած միջոցներուն, համայնավար ստորերկրեայ կազմակերպութիւնը յաջողած է բանուորներով, ուսանողներով ու գործազուրկներով կազմել կուսակցական բջիջներու ցանց մը: Հաւանական է որ կարմիրները Պէյրութը կ'օգտագործեն իբրեւ ստորերկրեայ ճամբայ մը, մերձակայ արաբական երկիրները մտնելու համար :

Լիբանան փոքր երկիր մըն է իսլամ եւ քրիստոնեայ խառն բնակչութեամբ մը: Բայց «ունեւորներու» եւ «չունեւորներու» միջեւ անջրպետը այնքան լայն է եւ Պէյրութի հարուստ տարրին մօտ ապականութիւնն ու շահադիտութիւնը այնքան ծաւալ գտած է, որ այս վիճակը Պէյրութը դարձուցած է բերրի դաշտ մը կարմիր քարոզութեան համար:

Համայնավարները, իրենց հետեւորդներուն մեծ մասը կը ճարեն ձախողած մտաւորականներէն եւ խեղճ վճարուած կամ անգործ բանուորներէն, որոնք կը գտնուին գլխաւորաբար Պէյրութի շըրջանակին մէջ: Թէեւ ապօրինի, այնու ամենայնիւ կուսակցութիւնը, ստորերկրեայ փայլուն գործ մը կը տեսնէ :

Զարմանալի չէ որ համայնավարները, Պէյրութի ամերիկեան համալսարանը դարձուցած են իրենց գործունէութեան գլխաւոր կեդրոններէն մէկը: Այս հիմնարկութիւնը կը յաճախեն ուսանողներ արաբական աշխարհի բոլոր կողմերէն: Իր ընթացաւարտներուն մեծ մասը ղեկավար դիրքերու վրայ կը գտնուին արաբական երկիրներու մէջ եւ անոր այժմու ուսանողներուն մեծ մասը, անկասկած, նմանօրինակ ազդեցութիւն մը պիտի ունենան ապագային :

Համայնավար քարոզութիւնը խռովիչ հարց մը դարձած էր անցեալ կրթական տարեշրջանին այս համալսարանին մէջ, իսկ աշնան տարեմուտ...

ՁԻՆՁԱՆ ՆՈԹԵՐ

Զինուժ սլին եւ... Հայկ. Դատը

Ժամանակին ունէինք ռամկավար խմբագիր մը, որ հայկականէն աւելի խանդավառուած էր… չինական հարցով: Այդ այն օրերուն էր, երբ Սովետները նոր սկսած էին խառնշտկել Չինաստանը, ջանալով լարել զայն «քաղքենի աշխարհակալներու» դէմ: Լարելու այդ պաշտօնը յանձնուած էր չին կառավարութեան մօտ խորհրդային դեսպան Գարախանին, որ առջի բերան, ցուցական յաջողութիւններ ալ ունեցաւ: Այդ դեսպանին հայկական ծագում ունեցած ըլլալը միայն բաւած էր, որ մեր ռամկավար խմբագիրը ոտքը կորէր գետնէն եւ շողիքը բերնին անոր գովքը հիւսէր: Ալ ի՜նչ ոգեւորումներ, ի՜նչ արտայայտութիւններ: — «Մեծերը դաւաճանեցին մեզի, սպաննեցին մեզ, լքեցին մեր խոստումները, բայց ահա, աստուածային նախախնամութիւնը հայկական վրէժը կը լուծէ անոնցմէ Չինաստանի մէջ, Հայո՛ւ մը ձեռքով… Ապրի՛ Գարախանը… Կեցցէ՛ Չինաստանը»…

Եթէ ձեռքիս տակ ունենայի ռամկավար «Նոր Ալիք» թերթի 1925–26ի հաւաքածոն, դեռ այսօր ալ ծիծաղելի շատ մը արտայայտութիւններ կըրնայի մէջ բերել, ռամկավարատիպ դասական ունայնամտութեան վրայ քիչ մը աւելի խնդալու համար: Ժամանակին շատ քաշքշած եմ այդ դատարկաբան խմբագիրը, որ յաջորդ տարին իսկ Հայաստան գնաց, Չինաստանին աւելի մօտ ըլլալու եւ Գարախանեան ջուրը բուն իսկ «չինեւհայկական» խանդավառութեան աղբիւրէն խմելու համար: Գնաց, որպէսզի Երեւանի մէջ իսկ «դէմ քանէ» Մայակովսկին կապկող այն բանաստեղծներուն, որոնք մէկ բերան կ'երգէին այդ օրերուն Չինաստանի գովքը՝ «մէկ բառ – մէկ տող»ի ձեւով թխուած ոտանաւորներու մէջ.— «Հիմի — Չինը — հինը չի… — Ձեռքից — ընկած — շուտ փշրուող — չինի չի»… Գնաց, որպէսզի իր կարգին քանի մը բուրլի «մուծի» չինական պայքարի դանայեան կարասին, հրաւիրելով իր մէկ նմանն ալ, որ իր կարգին «մուծի»…

Անկէ ասդին մինչեւ այսօր շա՜տ ջուրեր հոսեցան կամուրջին տակէն: Եւ ամէնէն առաջ Գարախանը խեղդուեցաւ այդ ջուրերուն մէջ: Չեմ գիտեր թէ ինչ եղաւ ռամկավար խմբագիրն ալ,— ապրող հոգի՞ մնաց, թէ ողորմած հոգի դարձաւ, Գարախանին պէս: Գիտեմ միայն, որ ջուրերը փոխուած ըլլալով հանդերձ, ռամկավարատիպ գլուխները չփոխուեցան: Ընդհակառակն, ժամանակը միշտ բան մը պակսեցուց անոնց մէջէն եւ աւելի մօտեցուց զանոնք իրենց սանձակալներուն՝ յայսկոյս երկաթեայ վարագոյրի:

Քսանեւհինգ տարի վերջը, այսօր ալ կարդացէք դիմացի թերթերը եւ պիտի տեսնէք որ հաստատ նետած է ռամկավար խմբագրին տնկած ծառը: Շատցա՛ծ են զայն ջրողները, ծափ զարնողները, չափ տուողները, փչողները, կճողները, կաղ քուռակով կարաւանին խառնուողները: Չինումաչին խաղցնողները: Քորէան ու… Հայաստանը իրարու նմանցնողները: Ոչ միայն նմանցնողները, այլեւ Քորէայի բոլշեւիկեան յաղթանակին մէջ Հայաստանի յաղթանա՛կը տեսնողները:

— «Քորէայի փարթիզանները առջի օր եկան անգամ մը եւս ապացուցանելու, որ իրենց դատը հայ ժողովուրդի հիմնական շահերուն հետ զուգորդուած է եւ (ո՛վ նահատակ հայերէն) որուն յաջողութիւնը գրաւական մըն է նաեւ Թուրքիայէն մեր ունեցած հողային պահանջներու իրականացումին»…

Ի՞նչ կ'ըսէ խուշիկը…

Ուրեմն հայկական դատը պիտի լուծուի, եթէ Քորէայի կարմիրները ծովը թափեն ՄԱԿի ուժերը:

Պիտի առաջարկէի իբրեւ մուրհակ ընդունիլ՝ Փարիզի մէջ, կարմիր գրչակի մը սեւցուցած այս տողերը, եթէ չմտաբերէի երբեմնի ռամկավար խմբագրին գարախանեան գիւտը:

Կը տեսնէք որ մէկը միւսէն քիչ տարբերութիւն ունի: Թեթեւ էր առաջինը: Թեթեւագոյն է վերջինը:

Երէկ Գարախանով եւ Չինացիներով, հայկական վրէ՛ժը կը լուծուէր:

Այսօր, Քորէան եւ իր փարթիզանները կոչուած են լուծելու հայկական դատը:

Թող լուծեն կենան, մինչեւ որ գայ «մեծ լուծողականին» կարգը, որ ո՛վ գիտէ ինչ հիմնական հարցեր պիտի լուծէ՝ ի հեճուկս երէկուան եւ այսօրուան լուծողներուն…

ՏԷԹԷՔԹԻՎ

տին, նոյն քարոզութիւնը վերսկսաւ նոր թափով մը: Հակառակ համալսարանի տեսչութեան ազդարարութեան, թէ պիտի չհանդուրժէ քաղաքական գործունէութեան դպրոցէն ներս, խռովարարները կը շարունակեն գրգռութեանց սերմանումը, կուսակցական հրատարակութիւններ ցրուելով իրենց դասընկերներուն: Քարոզչական այս հարցը նորէն քննութեան առարկայ դարձաւ եւ անցեալ ամիս տասը գրգռիչներ վտարուեցան համալսարանէն: Տեսչութեան այս կարգադրութեան վրայ, կարմիրները ուզեցին ուսանողական դասադուլ մը կազմակերպել, բայց ձախողեցան: Ցոյս կայ որ համալսարանի ներքին կեանքը վերագտնէ իր անդորրութիւնը եւ գործունէութեան ապաքաղաքական գիծը շարունակուի նաեւ ապագային:

Կարմիրները վերջերս ցոյց մը սարքեցին Պէյրութի ամերիկեան դեսպանատան առջեւ: Խորհրդային նշանախօսքերով խմբագրուած կոչեր եւ քիչ մըն ալ քարի կտորներ նետուեցան այս առթիւ:

Լիբանանեան ոստիկանութիւնը պարբերաբար կը ձերբակալէ կարմիր օղակավարները, որոնց թիւը սակայն բնաւ չի պակսիր: Լիբանանի համայնավարներուն եւ անոնց ուղեկիցներուն թիւը ծանօթ չէ, բայց կը կարծուի թէ 15.000 մը ըլլալու է: Ոմանց համար անվտանգ ուժ մը կը ներկայացնեն անոնք, մինչ ուրիշներ, լիբանանեան կարմիր կազմակերպութեան մէջ կը տեսնեն հակապետական ուժ մը, որ կրնայ գործադուլներ եւ անկարգութիւններ նիւթել, երբ պատեհութիւն ներկայանայ:

ՀՆԴԿԱՍՏԱՆԻ վարչապետը Փանտիթ Նեհրու երեսփ. ժողովին առջեւ յայտարարեց, թէ աշխարհ սատանային անձնատուր պիտի ըլլայ, եթէ հիւլէական ռումբը արձակուի: Ցոյս յայտնեց, սակայն, թէ այդ ռումբը գործածելու հարց պիտի չծագի ոչ հիմա, ոչ ալ աւելի վերջը: Իր կարծիքով պատերազմը անխուսափելի չէ, բայց հետզհետէ կը դժուարանայ խաղաղութեան պահպանումը:

ՄԱՐԶԱԿԱՆ ԿԵԱՆՔ

ՄԱՐՍԷՅԼ.— Հ. Մ. Ը. Մ.ը այս տարուան իր ախոյենական մրցումներու սկզբնական շրջանին թէեւ դասաւորման առաջինն էր, բայց հետզհետէ լաւագոյն մարզիկներու վիրաւորման կամ հիւանդութեան հետեւանքով կորսնցուց իր առաջնութիւնը եւ իջաւ մինչեւ չորրորդ:

Ձախորդութեանց շրջան մը կը բոլորէին մեր մարզիկները, հակառակ իրենց բոլոր ջանքերուն: Բայց անցեալ կիրակի St. Loupի դէմ իրենց ունեցած հաւասար մրցումով հաստատեցին թէ անցած է ձախողանքի շրջանը: Վստահ ենք թէ նորանոր յաղթութիւններ պիտի գան պսակել մարզիկներուն եւ վարիչներու թափած ջանքերը: Տարակոյս չունինք թէ այս տարի միութիւնը պիտի բարձրանայ Promotion Excellenceի:

Այս կիրակի մերոնք պիտի մրցին Մարսէյլ Բ.ի պահեստի խումբին դէմ, գեղեցիկ խաղարկութեամբ մը ապահովելով յաղթութիւնը: Ամէն գնահատանքի արժանի է իրենց այս տարուան ընկերական ոգին եւ օրինակելի խաղարկութիւնը:

Վ. Շամլեան

ՎԻԷՆ, (Ցառաջ).— Աննպաստ օդը, անվերջ տեղացող անձրեւները եւ մասնաւորապէս զինուորցու մարզիկներու մեկնումը շատ աննպաստ հետեւանքներ ունեցան վերջերս: Մեր Հ. Մ. Ը.ի Ա. խումբը իր դասակարգի երկրորդ տեղէն վար իջած է եւ եօթը խումբերու մէջ հազիւ թէ կարենայ հանգիստ մնալ չորրորդ եւ կամ հինգերորդ «աթոռին» վրայ: Ցաւով ենք որ մեր տղաքը պիտի սթափին եւ նոր ուժերով պիտի կազմակերպուին, որպէսզի վար իջնելու վտանգը միանգամ ընդ միշտ անհետանայ:

Անցեալ կիրակի (3 Դեկտ.), մեր տղաքը բարեկամական մրցումներ կատարեցին Ռոմանի նորակազմ Հ. Մ. Ը. Մ.ի համապատասխան խումբերուն հետ, մեր դաշտին վրայ: Բաւական թիւով մարզասէր հայրենակիցներ եկած էին քաջալերելու երկու քոյր միութեանց մարզիկները: Աւանդական փունջին հետ, քանի մը խօսք ուղղեցին Վիէնի Հ. Մ. Ը. Մ.ի նախագահը եւ քարտուղարը դաշտին մէջտեղ շարուած մարզիկներուն եւ ապա սկսաւ մրցումը:

Յայտնի էր որ երկու խումբերն ալ դժուարութեամբ կը վարէին գնդակը, գետինը ջրոտ եւ ցեխոտ ըլլալով, անհրաժեշտ էր արտակարգ ուժ: Ռոմանցիք աւելի վարժ չոր գետնին՝ չկրցան ի վերջոյ առաջքն առնել պարտութեան մը եւ բարեկամական, աւելի ճիշդ եղբայրական խաղը վերջացաւ մերիններուն յաղթանակով՝ 3-1:

Իսկ նախապէս մեր կրտսերներու անմման խումբը առոյգ եւ անվհատ խաղարկութեամբ Ռոմանի Հ. Մ. Ը. Մ.ի կրտսերներու խումբը պարտութեան մատնեց, 3—0ով:

Շնորհաւորելի են երկու միութեանց մարզիկները իրենց լաւ խաղարկութեան համար:

Թղթակից **1950**

ՆԱՀԱՆԳՆԵՐՈՒ հանրապետական ղեկավարներէն Պ. Սթէսըն պահանջեց հարուածել հիւս. Քորէացի եւ չին կարմիրները ի՛նչ միջոցով որ պէտք ըլլայ, թէ Քորէայի եւ թէ Չինաստանի մէջ: Պ. Սթէսըն այդ միջոցներու կարգին նկատի ունի նաեւ հիւլէական ռումբը:

«ՅԱՌԱՋ»Ի ԹԵՐԹՕՆԸ (17)

ԼՐՏԵՍ ԿԻԿԵՐՈՆ ԱՆԳԱՐԱՅԻ ՄԷՋ

(Գրեց՝ գերման դեսպանատան կցորդ ՄՈՅՑԻՇ)

Զ.— ՇԱՏ ՍՈՒՂ Է ԼՈՒՍԱՆԿԱՐԸ

Անգարայի դեսպանատան ռատիոյէն ծածկագիրերով ղրկեցինք այս հեռագիրը Հոկտ. 27ի առաւօտեան ժամերուն եւ այդ առտուն իսկ Ֆոն Ռիպէնթրոփի սեղանին վրայ էր:

Հոկտ. 27 եւ 28ը անցան առանց միջադէպի: Ոչ մէկ լուր կար Պերլինէն եւ գրեթէ վստահ էի որ Գերմանիոյ արտ. գործերու նախարարութիւնը մերժումով պիտի պատասխանէր մեր հեռագրին: Եթէ երբեք պատասխանէր:

Քանի քանի անգամ պատահած էր, որ մերժուին դեսպանին թելադրութիւնները, պարզապէս որովհետեւ կը բխէին անկէ, հակառակ որ յաճախ կը պարունակէին տրամաբանական առաջարկներ, որոնք եթէ չէին կրնար ապահովել վերջնական յաղթանակը, կրնային գոնէ խորապէս փոխել պատերազմին վերջին մասը: Չափազանց խոր էր անդունդը որ կար արտաքին նախարարին անձնական ու փիլիսոփայական ըմբռնումներուն եւ մտայնութեանը միջեւ այն մարդուն, որ կայսրութեան վարչապետ եղած էր Հիթլերեան շրջանէն առաջ եւ փոխ վարչապետ անկէ ետք: Անկէ զատ, Ֆոն Ռիպէնթրոփ ըմբոստ էր ամէն իրատես փաստարկութեան դէմ:

Վստահ էի հետեւաբար, որ Պերլին պիտի մերժէր:

Հոկտեմբերի 28ին, լոյսերով ողողուած էր Անգարան: Բոլոր շէնքերը, յիշատակարանները եւ ցանցառ մզկիթներու երկնասլաց մինարէները կը փայլէին ելեկտրական հազարաւոր լամբերով, որովհետեւ նախօրեակն էր Թրքական ազգային մեծ տօնին:

28 Հոկտեմբերին, գրեթէ մոռցած էի թէ Պերլին պատասխան մը պարտական էր մեզի: Ճիշդ է թէ այդ տեսակ օրուան մը մէջ, մարդ գրեթէ ժամանակ չունենար մտածելու:

Առտուան ժամը 10ին, ընդունելութիւն կար դեսպանին մօտ, իր տարեդարձին առթիւ: Ֆոն Փափէնի համար ալ Հոկտեմբեր 29 տօնական օր մըն էր: Եղած էր շրջան մը, երբ այս զուգադիպութիւնը բարեբաստիկ կանխանշան մը կը նկատուէր: Կ'ակնարկեմ այն շրջանին, երբ Գերմանիոյ դեսպանին հաւատարմութիւնը իր տուած խօսքին հանդէպ, շատ աւելի կշիռ ունէր, քան սահմանագլխին վրայ համախմբուած բազմաթիւ զօրաբաժիններ: Որքան հեռու է այդ շրջանը:

Գերմանիոյ բարեկամ երկիրներու բոլոր ներկայացուցիչները, ինչպէս նաեւ բազմաթիւ Թուրք բարեկամներ եկան Փափէնը շնորհաւորելու: Յետոյ, դիւանագիտական ամբողջ մարմինը հաւաքուեցաւ Հանրապետութեան Նախագահին ներկայանալու համար: Բարեկամ եւ թշնամի՝ գտան իրար Ազգ. ժողովի պալատին մէջ:

Բայց Թուրքերը խիստ փափկանկատ են միշտ: Նախ տարբեր հիւրանոցներու մէջ դրին մեզ եւ յետոյ նախագահին ներկայացուելու արարողութիւնը սկսաւ Ֆրանսերէն անուններու այբուբենական կարգով, Գերմանիան իր Ա. գիրով (Ալման) բացաւ տողանցքը: Ամէնէն առջեւէն կը քալէր դեսպանը, որ իր բոլոր պաշտօնակիցներուն նման, իր հանդիսաւոր օրերու համազգեստին վրայ կը կրէր շքանշաններու շարքը:

Այդ օրը կարեւոր տեղ մը գրաւած էր նաեւ Պապին մէկ բարձր պատուանշանը: Մի առ մի ներկայացուեցանք նախագահին:

Ընդունելութեան սրահէն դուրս ելած պահուս, գրեթէ զարնուեցայ ալեխառն մազերով դիւանագէտի մը, որ հագած էր մեծ օրերու համազգեստը: Անգլիոյ դեսպանին ճամբան գոցեր էի, որովհետեւ ընդունելութեան սրահը Անգլիան էր կանչուեր այդ պահուն, քով քաշուեցայ անմիջապէս եւ թշնամական նայուածքներ ուղղելով անգլիացի դիւանագէտներու անշարժ շարքին, անցայ անոնց առջեւէն ու ելայ դուրս:

Վերջին անգամն էր որ, երրորդ Ռայխի դիւանագէտները մասնակցեցան Թուրքիոյ հանրապետութեան նախագահին պաշտօնական մէկ ընդունելութեան: Տարի մը վերջ, բոլորս ալ բանտարկուած էինք Թրքական հողին վրայ, եւ այլեւս ոչ մէկ Գերման կը գոցէր Թուրքիոյ մէջ, Անգլիացիներու ճամբան:

(Շար.)

ԿԱՐԴԱՑԷՔ ԵՒ ՏԱՐԱԾԵՑԷՔ «ՅԱՌԱՋ»Ը

Պ. Շինուէլ, այնուհետեւ յարգանքի խօսք ուղղեց ամերիկացի զինուորներուն, որոնք ստանձնած են ամենածանր բեռը Քորէայի կռիւներուն մէջ:

ՆԱՀԱՆՋԸ ԿԸ ՇԱՐՈՒՆԱԿՈՒԻ

Զինական յարձակումներն ու ՄԱԿի ուժերուն նահանջը կը շարունակուին անընդհատ: Զինացիները յարձակեցան Փիոնկեանկէն 38 քիլմ. հեռուն հաստատուած դաշնակից նոր դիրքերու վրայ: Այս յարձակման կ'ընկերանար նաեւ Թիկունքին վրայ եւ Սէուլէն 45 քիլմ. հեռու Քորէացի արձակազէններու յարձակումը: ՄԱԿի ուժերը կը դիմադրեն այն կէտերու վրայ, ուր անհրաժեշտ է կարմիրներու յառաջխաղացումը դանդաղեցնել, նահանջը դիւրացնելու նպատակով: Ամէն պարագայի տակ, 8րդ բանակի դիրքերուն վրայ զանգուածային յարձակում մը դեռ չէ գործուած: Այս յապաղումը կը վերագրուի ամերիկեան օդանաւերու գործած յարձակումներուն: Հիւսիս արեւելեան Քորէայի մէջ պաշարուած ամերիկեան զօրամասերը յաջողեցան փախուստի ճամբայ մը գտնել եւ լեռնային անցքերով հասան Քօթօ լեռնադաշտային քաղաքը, ծովեզերքի ուղղութեամբ:

ԳԵՐՄԱՆԻՈՅ ՎԵՐԱԶԻՆՈՒՄԸ ԸՆԴՈՒՆՈՒԵՑԱՒ

Ատլանտեանի դաշինքին անդամ պետութեանց փոխանորդները, որոնք Լոնտոնի մէջ կը զբաղէին Գերմանիոյ վերազինման հարցով, եկան վերջնական եզրակացութեան մը, շնորհիւ Ֆրանսայի կատարած զիջումներուն: Տրուած որոշումները տակաւին գաղտնի կը պահուին: Կը կարծուի թէ դաշնադիր երկիրներու զինուորական մարմինը պիտի հաստատէ տրուած որոշումները:

Հրատարակուած տեղեկութեանց համաձայն, ֆրանսական կառավարութեան որոշումները Գերմանիոյ վերազինման պայմաններու մասին, լաւ ընդունելութիւն չէ գտած Արեւմտեան Գերմանիոյ մէջ: Վարչապետ Պ. Ատընաուըր, այդ որոշումները լրջօրէն նկատի առնելու պարագային իսկ պիտի վարանի ներկայացնել զանոնք թշնամօրէն տրամադրուած երեսփ. ժողովին: Այս առթիւ վարչապետը ըսաւ.— «Թոյլատրելի չէ խտրութիւն դնել Եւրոպական պաշտպանութեան մասնակցելիք ազգերու միջեւ:» Իսկ Ատընաուըրի կուսակցութեան խորհրդարանական ներկայացուցիչը, Տոքթ. Ֆօն Պրէնթանօ յայտարարեց, թէ անյուսալի է որ այդպիսի առաջարկ մը ընդունելութիւն գտնէ Գերմանիոյ մէջ: Ընկերվարական կուսակցութեան պետը, Տոքթ. Շումախըր չըրաւ որ եւ է յայտարարութիւն այս մասին, բայց անոր ալ կարծիքը տարբեր պիտի չըլլայ, եթէ նկատի ունենանք մինչեւ հիմա ըրած յայտարարութիւնները:

ԸՆԴՀ. ԶՕՐԱՇԱՐԺ ԱՄԵՐԻԿԱՅԻ ՄԷՋ

Զօր. Այզընհաուըր, առջի օր նորադիր զինուորներուն ճառ մը խօսելով ըսաւ.—

«Անհրաժեշտ պիտի ըլլայ դուցէ, որ բոլոր երիտասարդ Ամերիկացիները նորէն զինուորական համազգեստ կրեն: Նախայարձակ պետութեանց վարիչները որոշած են, որ աշխարհի բոլոր ազատ ազգերը իրենց թշնամիները ըլլան: Խաղաղութիւն կ'ուզենք եւ խաղաղութիւն չկայ: Բայց յիշեցէք, որ դուք ազատ երկրի մը քաղաքացիներն էք: Միացած իրենց վճռականութեան մէջ, գիտակից իրենց պարտականութեան եւ վճռած անոր կատարումը, Մ. Նահանգները աշխարհի ամէնէն հզօր պետութիւնն են»:

× Ուաշինկթընի մէջ զրոյց կը շրջի թէ նախագահ Թրումըն կը խորհի «արտակարգ եւ ստիպողական կացութիւն» մը հռչակել Մ. Նահանգներու մէջ: Նախագահի տեղեկատու դիւանին քարտուղարը յայտարարեց, թէ այդ մասին դեռ վերջնական որոշում մը չէ տրուած, բայց լրջօրէն նկատի կ'առնուի կառավարութեան կողմէ: Այսուհանդերձ ճշդուած են բազմաթիւ մանրամասնութիւններ, որոնք պիտի կիրարկուին, անմիջապէս որ այդպիսի որոշում մը տրուի:

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

Խ. ՄԻՈՒԹԵԱՆ գերիներու կայաններուն մէջ քննութիւն կատարելու համար, բանաձեւ մը ներկայացուցին Ազգաժողովին անգլիական եւ ամերիկեան պատուիրակները, ընկերային յանձնաժողովին առջեւ: Աւստրալիա եւս ձայնակցեցաւ, ստուգելու համար թէ ի'նչ եղած են հազարաւոր գերման եւ ճափոն գերիներ, որոնց մասին որեւէ լուր չկայ: Խորհրդային պատուիրակը, Պ.Հ. Յարութիւնեան, մերժեց բանաձեւը, դիտել տալով թէ երեք պետութիւնները կ'ուզեն քննութիւն կատարել «քաղաքական նպատակներով»:

ՀՆԴԿԱՍՏԱՆԻ ԱՄԵՆԱՄԵԾ ԻՄԱՍՏՈՒՆԸ, Սրի Օրոպինտօ Կոզ, մեռաւ Փոնտըշէրիի մէջ: 78 տարեկան էր: Ամէն տարի աւելի քան 100.000 ուխտաւորներ կ'երթային լսելու փիլիսոփան, որ բացարձակ լռութիւն պահելով, իր պատուէրները կարդալ կուտար մօրը (Ֆրանսուհի մը):

ԱԶԳ. ԺՈՂՈՎԻՆ աշխատանքի յանձնախումբը որոշեց տարեկան 324.000 ֆրանքի բարձրացնել (ամսական 27.000, փոխանակ 22 հազարի) աշխատավարձքի առաւելագոյն գումարը որ ենթակայ է ընկերային ապահովութեան տուրքի: Այս կարգադրութեամբ կը յուսան 20 առ հարիւր աւելցնել ընտանեկան նպաստը:

ԹԷՀՐԱՆ հասած է խորհրդային առեւտրական պատուիրակութիւն մը 13 անդամներով եւ խորհրդային պետական դրամատան փոխ-տնօրէն Պ. Փէրշայաշուլինի նախագահութեամբ: Պատուիրակութիւնը պիտի զբաղի խորհրդային պարտքերու կարգադրութեան եւ պարտքերու գումարը ոսկեդրամով վճարելու հարցով, ինչ որ առկէ առաջ ընդունուած էր Մոսկուայի կողմէ: Իրանի մէկ ներկայացուցիչը ըսաւ թէ իրանեւխորհրդային առեւտրական համաձայնագրի կնքումէն ի վեր, Խ. Միութիւնը շատ բարեացակամ է Պարսկաստանի հանդէպ: Ուրիշ խորհրդային յանձնախումբ մըն ալ կը քննէ սահմաններու սրբագրութեան մասին պարսիկ կառավարութեան դրած պահանջը:

ԴԱՇՆԱԿՑՈՒԹԵԱՆ 60ԱՄԵԱԿԸ Փարիզի մէջ

ՆԱԽԱՁԵՌՆՈՒԹԵԱՄԲ Հ. Յ. Դ. ՄԱՐՄԻՆՆԵՐՈՒ

Այս կիրակի իրիկուն ժամը 20.30ին, Mutualitéի մեծ սրահին մէջ, 24 rue St. Victor: Métro Maubert - Mutualité:

Կը նախագահէ՝ ընկ. ՌՈՒԲԷՆ ՏԷՐ ՄԻՆԱՍԵԱՆ

Կը խօսին՝ ընկերներ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ, ԳԵՐԱՍԻՄ ԲԱԼԱՅԵԱՆ, ՀՐԱՆՏ - ՍԱՄՈՒԷԼ եւ ՅՈՎԻԿ ԵՂԻԱԶԱՐԵԱՆ (Նոր Սերունդ):

Խօսք կ'առնեն ԿԱՊՈՅՏ ԽԱՉԻ, ՀԱՄԱԶԳԱՅԻՆԻ եւն. ներկայացուցիչները:

Գեղարուեստական բաժնին կը մասնակցին օրիորդներ ԱՍՏՂԻԿ ԱՌԱՔԵԼԵԱՆ, ՄԱՐԻ ԿԱՌՎԱՐԵՆՑ (երգ), ՏԻԿԻՆ ԱՆԱՀԻՏ ՏԷՐ ՄԻՆԱՍԵԱՆ, ընկեր Զ. ՂԱՐԻՊԵԱՆ (արտաս.) Օր. ՎԵՐՈՆԻԿ ԾԻՆԾԵԱՆ (դաշնակ), նուագախումբ՝ մասնակցութեամբ Օր. JANINE CAVARDի (1er prix du Conservatoire): Mrs. Rocque եւ Louvigny (violons), Mr. Lemaire (violoncelle), Mr. G. Deschamps (flûte), Mr. P. Deschamps (cor anglais et hautbois), (1ers prix du conservatoire de Paris et solistes des théâtres Lyriques):

ՄՈՒՏՔԸ ԱԶԱՏ Է

ՀՈԳԵՀԱՆԳԻՍՏ ԸՆԿԵՐՆԵՐՈՒ ՅԻՇԱՏԱԿԻՆ

ԱԼՖՈՐՎԻԼԻ Ս. Մինասեան ենթակոմիտէն, հոգեհանգիստ եւ իր մեռեալ ընկերներու գերեզմանայց մը կազմակերպած է այս կիրակի, ժամը 10ին Ս. Պօղոս Պետրոս եկեղեցին, հետեւեալ ընկերներու համար.— Յովհաննէս Եազըճեան, Ահարոն Պէրպէրեան, Յովհաննէս Աբգարեան, Նազար Փապուճեան, Լեւոն Նոտարեան, Բիւզանդ Գամեան, Պօղոս Պօղոսեան (Նահատակ), Մկրտիչ Կարապետեան, Հմայեակ Ուզունեան, Օննիկ Գուրեան, Աւագ Կարապետեան, Դաւէս Ջապունեան:

Կը հրաւիրուին ընտանեկան պարագաները, բոլոր ընկերները եւ բարեկամները:

ԱԼՖՈՐՎԻԼԻ Հ. Յ. Դ. «Ս. Մինասեան» ենթակոմիտէն կազմակերպած է օթօքարներու երթեւեկութիւն մը 60ամեակի տօնակատարութեան առթիւ, դէպի Mutualitéի սրահը:

Հաւաքատեղի՝ Bld. Carnot: Գին՝ 80 ֆրանք:

ՀՈԳԵՀԱՆԳԻՍՏ
Հ. Յ. ԴԱՇՆԱԿՑՈՒԹԵԱՆ 60ԱՄԵԱԿԻ ՆԱՀԱՏԱԿՆԵՐՈՒ ՅԻՇԱՏԱԿԻՆ

Հ. Յ. Դ. Մարսէյլի Շրջ. կոմիտէին նախաձեռնութեամբ, 60 տարիներու ընթացքին Հայ Ազատագրական պայքարի ճամբուն վրայ զոհաբերուած Հայդուկներու եւ մտաւորական գործիչներու յիշատակին տեղի պիտի ունենայ հոգեհանգստեան հանդիսաւոր արարողութիւն Փրատոյի Մայր եկեղեցիին մէջ, այս կիրակի, առաւօտ, Ս. Պատարագէն վերջ:

Կը հրաւիրուի ամբողջ հասարակութիւնը, յարգելու համար ազատագրութեան զոհերուն յիշատակը:

ՆԿԱՐԱՀԱՆԴԷՍ

Զարեհ Մութաֆեան

Galerie André Weil, 26 Ave. Matignon, Tél. Ely. 55-11: Դեկտեմբեր 11էն 30, ժամը 10էն 12 եւ 12էն 18, բացի կիրակի օրերէն:

ՏԻԿԻՆ ՍԻՐԱՆՈՅՇ ՂԱՄԲԱՐԵԱՆԻ դառնաղէտ մահուան առթիւ, Տէր եւ Տիկին Ս. Տէր Թովմասեան Հ. Յ. Դ. Ֆօնտին կը նուիրեն 500 ֆր.:

ՀՈԳԵՀԱՆԳԻՍՏ

Այս կիրակի, 10 Դեկտ. յետ պատարագի Փարիզի Հայոց եկեղեցին (15 Jean Goujon) հոգեհանգստեան պաշտօն պիտի կատարուի ողբացեալ՝ ՏԻԿԻՆ ԵՒՓԻՄԷ ԱՒԵՏԻՍԵԱՆԻ (Անայիս) յիշատակին:

Կը հրաւիրուին իր յիշատակը յարգողները:

ՅՈՒՇԱՏԵՏՐ

ԼԻՈՆ.— Ֆր. Կապ. Խաչի ընդհ. ժողովը այս երկուշաբթի երեկոյ ժամը 8.30ին, 78 rue Rabelais, դպրոցի սրահը: Կը խնդրուի ճշդապահ ըլլալ: Կարեւոր օրակարգ:

ՊԱՆԵԷՕ ՔԱՇԱՆ.— Կապոյտ Խաչի ընդհ. ժողովը այս շաբաթ օր, կէսօրէ վերջ ժամը ճիշդ 3ին, ընկերուհի Մալխասեանի բնակարանը, 21 Sentier de la Roue: Ճշդապահ ըլլալ:

ՄԱՐՍԷՅԼ.— Հ. Յ. Դ. Պուլվար Օտտոյի Վռամեան ենթակոմիտէի ընդհ. ժողովը՝ այս շաբաթ ժամը 8ին, սովորական հաւաքատեղին: Խիստ կարեւոր օրակարգ:

ԱՐԵՒՄՈՒՏՔԻ ԼՍԱՐԱՆԻՆ հերթական դասախօսութիւնը այս երկուշաբթի երեկոյ, Քառէ, քաֆէ Ռէժանի վերնայարկը: Պ. Գր. Թէլլալեան պիտի ներկայացնէ Կիլիկիոյ Լեւոն Բ. Մեծագործ թագաւորին կեանքն ու գործը:

ԿԻԼԻԿԵԱՆ ընդհ. միութիւնը այս շաբաթ իրիկուն ճաշ մը կուտայ Սասունի ճաշարանին մէջ, ի պատիւ Հ. Պետրոս վրդ. Ադամեանի եւ Հազարապետ Թուրսարգիսեանի:

«Արմենիա» պարահանդէսը

ԵՂԱՆԱԿԻՆ ԱՄԷՆԷՆ ԸՆԿԵՐԱԿԱՆԸ ԵՒ ՀԱՃԵԼԻՆ

Դեկտ. 9, շաբաթ գիշեր ժամը 9էն մինչեւ լոյս, Clubի մէջ, 51 rue Grignan, Մարսէյլ:

Առաջնակարգ նուագախումբ եւ մաքուր պիւֆէ, սիրուն անակնկալներ եւ ընտանեկան մթնոլորտ: Կը խնդրուի կանխաւ ապահովել սեղանները:

ՊԱՌ ԱՐՍԷՆ

57, Rue Bernard de Bois, Marseille

Եթէ կ'ուզէք, պահ մը ձեր հոգերը մոռնալ, այցելեցէք, հանրածանօթ ԱՐՍԷՆԻՆ ՊԱՌԸ, ուր պիտի գտնէք, անմահական օղին, իր բազմատեսակ աղանդերներով: Ինչպէս նաեւ շաբաթ եւ կիրակի օրերը, պիտի վայելէք ՀՌՉԱԿԱՒՈՐ ԹՈՐԳՈՄԻՆ ՆՈՒԱԳԸ:

Դերձակներուն

ՕԳՏՈՒԵՑԷՔ ՄԵԾԱՔԱՆԱԿԻ ԳԻՆԵՐՈՎ ՓՈՔՐԱՔԱՆԱԿ ՎԱՃԱՌՈՒՄԷՆ

Թէ կերպասներու եւ թէ դերձակներու անհրաժեշտ բոլոր պիտոյքներու համար անյապաղ դիմեցէք՝

ETS. ALLIANCE
63 Rue de Maubeuge
Métro Poissonnière Հեռ. Tru. 12.05

ՄՈՒՇՏԱԿԱՎԱՃԱՌԱՏՈՒՆ

Ն. ՊՈՒՏԱՔԵԱՆ

21 rue Henri Monnier

Նրբաճաշակ Տիկիններու համար, միակ մուշտակավաճառն է, ՊԱՏՐԱՍՏ, ՉԱՓՈՒ ՎՐԱՅ եւ ՆՈՐՈԳՈՒԹԻՒՆՆԵՐ: Արագ եւ խնամուած աշխատանք:

Մէկ անգամուան յաճախորդը կը դառնայ ընդմիշտ յաճախորդ:

Դիմեցէք անգամ մը եւ գոհ պիտի մնաք:

Հեռաձայն TRU. 40-11

Հաղորդակցութիւն՝ métroներ Notre Dame de Lorette, Pigalle եւ St. Georges:

Le Gérant : A. NERCESSIAN
Imprimerie DER AGOPIAN 17 rue Damesme - (13)

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE
HARATCH — Հիմն. 1925 — R. C. S. 376.286
Directeur-Propriétaire : SCH. MISSAKIAN
17, Rue Damesme — PARIS (13)
Վեցամս. 800 ֆր., Տար. 1600, արտ. 2500 ֆր.
Tél. GOB. 15-70 — Գին 10 ֆր. — C.C.P.Paris 1678-63
Dimanche 10 Décembre 1950 Կիրակի 10 ԴԵԿՏԵՄԲԵՐ

26րդ ՏԱՐԻ — 26e Année No. 6328—Նոր շրջան թիւ 1739 — Խմբագիր՝ Շ. ՄԻՍԱՔԵԱՆ

ՈՂՋՈՅՆ Հ. Յ. ԴԱՇՆԱԿՑՈՒԹԵԱՆ ՎԱԹՍՈՒՆԱՄԵԱԿԻՆ

ՄԵՐ ԽՕՍՔԸ

ՃՕԱՄԵԱՑ ԵՐԿՈՒՆՔԸ

... Թանձր խաւար եւ դաւադիր ուժեր: Ամենօրեայ բարբարոսութեանց հետ՝ արեան ճապաղիքներ, պարբերաբար :

Տառապանքի կանչերը կը կորսուէին անդընդախոր ձորերու մէջ, զարնուելով ամենէն ապառաժներու: Արիւնաթաթախ գետերն անգամ կը նկատուէին սովորական երեւոյթ :

Հալածական ժողովուրդը լոյսի մը կը սպասէր, խաւարը ճեղքելու եւ իր ճամբան գտնելու համար :

— Ահաւասիկ եմ, յայտարարեց Հ. Յ. Դաշնակցութիւնը, բաշերը ցցելով:

Հալածական ժողովուրդը շունչի մը կը կարօտէր, ոտքի կանգնելու եւ իր գոյամարտը մղելու համար : Կը փնտռէր ուղեցոյց եւ կազմակերպութիւն :

— Ներկա՛յ, պատասխանեց Հ. Յ. Դաշնակցութիւնը, տրամադրելով իր արու շունչն ու կորովը: Հաւատք եւ կամք: Հաւատարմութիւն եւ յարատեւութիւն: Կարգապահութիւն եւ վճռականութիւն :

Ժողովուրդը աղօտ գաղափար մը ունէր ազատագրութեան գործնական գիտելիքներու մասին : Կ'ուզէր իմանալ զինարուեստի գաղտնիքները, քաջութեան կենդանի վկաներով :

— Առաջինը ե՛ս, խոստացաւ Հ. Յ. Դաշնակցութիւնը:

Եւ ունեցանք ֆետային: Արիւարանց սերունդ մը անփոխարինելի: Դիմադրական ճակատ, որու նմանը տարիներ վերջ միայն պիտի տեսնէինք ապա Եւրոպայի սարերուն եւ մաքիներ... մէջ : Բոլորովին տարբեր պայմաններու տակ :

Վերանորոգիչ շունչը եւ քաջակորով, անպարտելի բողոքը բաւական չէին լրացնելու ազատագրական պայքարին անմիջական պահանջները:

Ժողովուրդը, «նեղեալ, տառապեալ, զրկեալ, հարստահարեալ, կոտորեալ, վարատեալ, չքաւորեալ եւ յուսահատեալ», կը կարօտէր նաեւ մտաւոր սնունդի :

Անհրաժեշտ էր ապահովել ոչ միայն քաղաքական գիտութիւն, այլեւ մշակոյթ, բառին ամենալայն իմաստով:

Դաշնակցութիւնը թանկագին նուաճումներ կատարեց նաեւ ա՛յս ճակատին վրայ: Մամուլէն մինչեւ գրական – գեղարուեստական ստեղծագործութիւն: Տարրական դպրոցէն մինչեւ բարձրագոյն, գիտական, մասնագիտական կրթութիւն:

Իր ստեղծագործ շունչին շնորհիւ, գիտութեան եւ արուեստի վտակներ հոսեցան ամէնէն ապերախտ պայմաններուն տակ :

Այսօր եթէ ունինք արտայայտութեան ինքնուրոյն եղանակ մը, հատու, պատկերաւոր, արդիական եւ հոսուն բարբառ մը, մեծ չափով կը պարտինք Հ. Յ. Դաշնակցութեան :

... Այս տժգոյն տողերը ոչ իսկ աղօտ գաղափար մը կրնան տալ Դաշնակցութեան 60ամեայ հրաշագործ երկունքի մասին, որ իր նմանը չունի ազգերու պատմութեան մէջ:

Իր բազմակողմանի եւ բովանդակալից վաստակէն աւելի, դիմագիծը պարզելու փորձ մըն է որ կատարեցինք, 60ամեակի տօնակատարութեան առթիւ :

Այս բացառիկ համարին մէջ հրատարակուած գրութիւններն ալ անոր գործունէութեան զանազան երեսները միայն կը պարզեն: Պարզապէս ողջոյն: Ինչպէս ամէն ուր որ համրանք մը ունինք:

Ողջո՛յն, անգամ մը եւս յայտարարելու համար թէ յարատեւ պայքարի եւ արիւնազանգ փոթորիկներու վաթսուն տարիները ոչինչ փոխած են Դաշնակցութեան էութենէն: Ոչ անոր դիմագիծը, ոչ դաւանանքը, ոչ ալ կամքը :

Աւելի քան երբեք անսասան եւ վճռական, ան պիտի շարունակէ իր դերը երիտասարդական խանդավառութեամբ, մնալով հաւատարիմ ախոյեանը հայրենիքի ամբողջական եւ վերջնական ազատութեան :

Մեր յարաճուն եռանդին եւ հաւատքին աղբիւրը կը հոսի ամբողջ ժողովուրդի մը տառապանքէն եւ անհամար զոհերու արիւնէն, որոնց հանդէպ Աստուած անգամ երկրպագելու պարտք ունի:

Շ.

Ողջո՛յն

Կ'ողջունեմ Հ. Յ. Դաշնակցութիւնը:

Կ'ողջունեմ ոչ միայն իբրեւ Դաշնակցական, այլ եւ մանաւանդ իբրեւ հայ գրագէտ: Ըսել կ'ուզեմ թէ պիտի ողջունէի՝ նոյնիսկ եթէ Դաշնակցական չըլլայի: Ասիկա կ'ըսեմ՝ դաս մը տալու համար մեր գրագէտներուն, վասնզի կը սիրեմ զգացումներու հարստութիւնը քան աղքատութիւնը, յորդառատ սիրտը, քան երաշտ սիրտը, կապոյտ հոգին քան թարշամած հոգին: Կը սիրեմ Հ. Յ. Դաշնակցութիւնը, զոր ինծ տուաւ հայ ժողովուրդը, քան համայնավարութիւնը, որ մեր պատմութեան կոճղին մէջ մտաւ իբրեւ սեպ:

Կ'ողջունեմ Հ. Յ. Դաշնակցութիւնը :

Կ'ողջունեմ իբրեւ հայ մտաւորական, որ կը սիրէ քննել ու վերլուծել ինչ որ կուտայ մեր ժողովուրդը իր սիրտէն եւ իր հոգիէն, յաւիտենականութեան համար:

Գիտեմ թէ այս կուսակցութիւնն է, որ աճեցաւ մահուան դրացնութեան մէջ,— ամպածրար լեռներու եւ ամպրոպազող գետերու աշակերտութեան մէջ, աչքը՝ արծիւներու սաւառնաթեւ ակօսին, ականջը ջրվէժներու ահարկու ձայնին : Այս կուսակցութիւնն է, որ քաջերու պաշտամունքը կրօնք շինեց իրեն, ու փառաբանեց ոչ միայն դիւցազները,— ինչպէս, է՛ր երբեմն, մեր ժողովրդական աւոշըկները կը պանծացնեն Տորք Անգեղը, — այլ եւ արհամարհանքը մահուան հանդէպ: Այս կուսակցութիւնն է, որ բանաձեւեց զանգուածային զոհաբերութիւնը ազգային երազի մը համար,— « Մահն ընկերօք հարսանիք է »: Ճիշդ է թէ, աւելի կանուխ, Քոռնէյլն ալ կ'ըսէր.

Mourir pour son pays est un si digne sort,
Qu'on briguerait en foule une si belle mort.

(**Horace,** Բ. արար)

Բայց մեր պատմութիւնը կ'աւանդէ, Քոռնէյլէն շա՛տ ու շատ առաջ, թէ Կարմիր Վարդան «մահուամբ զմահ կոխեաց», Կարգեդոնեան քաջութեան օրինակը տալով, — մահ կամ ազատութիւն,— երբ հրեղէն ջրվէժի մը պէս իր ամբո՛ղջ բանակով կը հոսէր դէպի անմահութեան դաշտերը, «իմացեալ մահուան» կիրճերուն մէջէն :

« Մահ ընկերօք հարսանիք է»,— Նետուիլ կրակին մէջ կամ սուրին դէմ, մոռնալ կին, զաւակ, ծնողք եւ հարստութիւն, զոհել ամէ՛ն բան հայրենիքի ազատագրութեան համար,— փա՛ռք քեզ, կարմիր երիտասարդութիւն, — այսպէս կ'ուսուցանէր, Կարմիր Վարդաններէն դարեր ետքը տակաւին, Կարմիր Անդրանիկներու կուսակցութիւնը :

Լաքորտէր կ'ըսէ թէ մահուան արհամարհանքն է որ դիւցազն կը շինէ, մեծ քաղաքացիներ կը ստեղծէ եւ դժբախտութեան տոկուն ենթակային կուտայ վեհափառ արտայայտութիւն մը: Բայց Լաքորտէր, եթէ գիտնար մեր պատմութիւնը, պիտի չմոռնար աւելցնել թէ մահուան արհամարհանքն է, դարձեալ որ Դաշնակցական կը շինէ ամէն Հայ :

Ահա թէ ինչո՛ւ «իմացեալ» մահուամբ ինկած ամէն Դաշնակցականի հողաթումբին վրայ կ'աճի Վահագնածին եղէգը, բայց Դաշնակցութեան մահը տենչացողներուն գերեզմանին վրայ չի բուսնիր որեւէ հունտ, ոչ իսկ թուփ մը՝ փողոցի աւել շինելու համար :

Շ. ՆԱՐԴՈՒՆԻ

Անգլիա եւ Մ. Նահանգները համաձայնեցան

ՈՉ ՄԷԿ ԶԻՋՈՒՄ ՀԻՄՆԱԿԱՆ ՀԱՐՑԵՐՈՒ ՄԱՍԻՆ ԵԹԷ ՀԱՐԿ ԸԼԼԱՅ ՀԻՒԼԷԱԿԱՆ ՌՈՒՄԲ ԳՈՐԾԱԾԵԼ, ՆԱԽԱՊԷՍ ԼՈՒՐ ՊԻՏԻ ՏՐՈՒԻ

Ամբողջ հինգ օր շարունակուելէ վերջ, Ուաշինկթընի մէջ վերջացան Պ. Պ. Թրումընի եւ Էթլիի խորհրդակցութիւնները միջազգային հրատապ հարցերու մասին :

Այս առթիւ հրատարակուեցաւ պաշտօնական երկար զեկոյց մը, ուր կը յիշատակուին այն բոլոր կէտերը, որոնց մասին համաձայնութիւն գոյացած է, ինչպէս նաեւ այն տարակարծութիւնները, զորս կարելի չէ եղած հարթել : Կողմերը մասնաւորապէս չեն կրցած համաձայնիլ համայնավար Չինաստանի մասին: Պ. Էթլի — կ'ըսէ զեկոյցը — միշտ անհրաժեշտ կը գտնէ ճանչնալ Չինաստանի կառավարութիւնը եւ ընդունիլ զայն ՄԱԿի մէջ, Ֆորմոզայի շուրջ եւս համաձայնութիւն մը գոյացնելով, մինչ նախագահ Թրումըն կ'ընդդիմանայ: Զեկոյցը կը պարունակէ նաեւ հետեւեալ կէտերը. —

1) Երկու երկիրներու արտաքին քաղաքականութիւնը ունի հասարակաց նպատակներ խաղաղութիւնը պահպանելու, ազատ աշխարհը զօրացնելու, կարօտութեան ու դժգոհութեան պատճառները վերցնելու եւ ժողովրդատիրական կենցաղին նպաստելու համար: Այս նպատակները պիտի պաշտպանուին միացեալ գործունէութեամբ:

2) Այս նպատակներուն հակասող ոչ մէկ հաշտարար քայլ եւ զիջում, ոչ ալ նախայարձակման վարձատրութիւն աշխարհի որեւէ մէկ կէտին վրայ :

3) Քորէայի մէջ թշնամութիւնները վերջացընել բանակցութեանց միջոցաւ :

4) Համայնավար Չինաստանի ՄԱԿին անդամակցութեան մասին երկու կողմերու տարակարծութիւնները պիտի չխանգարեն հասարակաց ճիգը եւ պիտի չթուլացնեն ընդհանուր նպատակներու հետապնդումը :

5) Ֆորմոզայի հարցը պիտի կարգադրուի խաղաղ միջոցներով, Ֆորմոզայի ժողովուրդին շահերը ապահովելու եւ Խաղաղականի մէջ խաղաղութիւնն ու ապահովութիւնը պահպանելու առաջադրութեամբ: Հարցը պէտք է քննուի ՄԱԿին առջեւ :

6) Ատլանտեանի դաշինքին անդամ երկիրները պէտք է անմիջապէս գործի անցնին Ատլանտեանի պաշտպանութիւնը գլուխ հանելու համար, անհրաժեշտ նկատելով պաշտպանողական համապատասխան միջոցներ ունենալ պատերազմը կանխելու համար :

7) Կարելի եղածին չափ շուտով պէտք է աւելցնել երկու երկիրներու զինուորական պատրաստութիւնները եւ զարկ տալ անոնց զինական արդիւնաբերութեան, որպէսզի կարելի ըլլայ օգնել հասարակաց պաշտպանութեան շուրջ միացած բոլոր ազգերուն:

8) Հաւասար բաշխում հիմնական նախանիւթերու՝ պաշտպանութեան եւ քաղաքային կարեւոր կարիքներու համար :

9) Նախագահ Թրումըն վստահեցուցած է Պ. Էթլին, թէ նախօրօք տեղեակ պիտի պահէ հիւլէական ռումբի գործածութեան մասին, միաժամանակ յոյս յայտնելով թէ երբեք անհրաժեշտ պիտի չըլլայ անոր գործածութիւնը :

Խորհրդակցութեանց աւարտումէն վերջ Պ. Էթլի Նիւ Եորք երթալով զանազան այցելութիւններ տուաւ, յետոյ մեկնեցաւ Քանատա :

ՉԻՆԱՍՏԱՆ ՊԻՏԻ ԳՐԱՒԷ ԱՄԲՈՂՋ ՔՈՐԷԱՆ

Հակառակ երեք օր անցած ըլլալուն, չինական կառավարութիւնը տակաւին չպատասխանեց 13 պետութեանց կողմէ իրեն ուղղուած կոչին, 38րդ զուգահեռականը չանցնելու մասին: Ասոր փոխարէն, սակայն, Փեքինի ձայնասփիւռը չաբաթ առաւօտ յայտարարեց, թէ չինական զօրամասերը, առանց կանգ առնելու, պիտի գրաւեն ամբողջ Քորէան :

ՏՆՏԵՍԱԿԱՆ «ԶՕՐԱՇԱՐԺ» ԱՄԵՐԻԿԱՅԻ ՄԷՋ

Երէկ հաղորդած էինք, թէ ամերիկեան կառավարութիւնը կը ծրագրէ «արտակարգ վիճակ» հռչակել Մ. Նահանգներու մէջ: Այս պարագային, նախագահ Թրումըն պիտի վայելէ լայն լիա-

(Լուրերու շարունակութիւնը կարդալ Դ. էջ)

Հ. Յ. Դ. 60ամեակը Փարիզի մէջ

ԱՅՍՕՐ, ԿԻՐԱԿԻ, ԺԱՄԸ 20.30ԻՆ, Mutualitéի ՄԵԾ ՍՐԱՀԸ :

«ՅԱՌԱՋ»Ի ԱՅՍՕՐՈՒԱՆ ԹԻՒԸ

Նուիրուած Հ. Յ. Դաշնակցութեան 60ամեակին: Կը բաղկանայ ութ էջէ, պատկերազարդ :

ՋԵՌՔԷ ԳԻՆԸ 10 ՖՐԱՆՔ :

✕ Կարգ մը յօդուածներ աւելցած ըլլալով, պիտի հրատարակենք մինչեւ կիրակի :

ՓԱ՛ՌՔ ԻՐ 60 ՏԱՐԻՆԵՐՈՒՆ

Վաթսուն տարեկան է Հ. Յ. Դաշնակցութիւնը:
Օտար, արտաքին ուժեր չէին որ ծնունդ տուին Դաշնակցութեան կամ պարտադրեցին զայն հայ ժողովուրդին: Եթէ այդպէս ըլլար, 60 տարի չէ, վեց տարի անգամ պիտի չապրէր:

Անիկա ծնաւ հայ ժողովուրդի ծոցէն, ապրեցաւ ժողովուրդին մէջ, տառապեցաւ անոր հետ, զոհուեցաւ անոր համար, այսօր ալ անսասան կանգնած է անոր կողքին :

Վաթսուն տարի առաջ, խումբ մը անձնուրաց մտաւորականներ, հայ ժողովուրդի հարազատ զաւակներ, անոր ազգային իտէալին եւ քաղաքական պահանջներուն իսկական արտայայտիչներ հիմը դրին «Հայ Յեղափոխականների Դաշնակցութեան», նպատակ ունենալով բռնակալներու լուծէն ազատագրել ստրուկ հայութիւնը եւ ազատ ու անկախ հայրենիք մը տալ անոր :

Այդ նուիրեալները տոգորուած էին անսասան հաւատքով՝ դէպի իրենց առաջադրած նպատակը: Աննկուն կամք ունէին եւ անսահման նուիրում, զոհողութեան ոգի՝ իրենց կեանքը տալու գնով :

Բոլոր անոնք, որ բռնակալութեան ամէնէն դաժան վարչաձեւերուն տակ, զինուորագրուեցան Դաշնակցութեան դրօշին ներքեւ եւ երդուեցան անոր սուրբ Զինանշանին վրայ, ժառանգեցին հիմնադիրներու այս միեւնոյն առաքինութիւնները : Արհամարհեցին մահը, զարկին ու զարնուեցան, կարգապահութեամբ ու հայրենասիրութեամբ : Ո՛չ մէկ վարձատրութիւն սպասեցին անոնք իրենց անձնազոհութեան համար: Գաղափարն էր իրենց առաջնորդը, ազատութեան եւ հայրենիքի յոյսն էր իրենց մղիչ ուժը :

Երբ այսպէս է Դաշնակցականը, ինչո՞ւ զարմանալ ուրեմն, որ Դաշնակցութիւնը կը դիմանայ ա՛յսքան երկար տարիներ, նոյնիսկ երկրէն ակամայ հեռանալէ երեսուն տարի վերջ ալ :

Դաշնակցութիւնը հայրենի հողէն դուրս կը ծլի ու կը ծաղկի, օրէ օր աւելի եւս բարգաւաճելով: Աւիշը զոր այն ծծած էր մայր հողէն՝ չէ ցամքած : Հայ ժողովուրդին կէսը հայրենիքէն դուրս կը գտնուի՝ բայց սիրտն ու հոգին անտեսանելի թելերով կապուած են հայրենիքին : Դաշնակցութիւնն ու Դաշնակցական գաղափարախօսութիւնը խոր արմատներ արձակած են Սփիւռքի հայութեան մէջ:

Երէկ երկրին մէջ, լաւ օրերուն, Դաշնակցութիւնը հայ ժողովուրդին հետ էր, այսօր Սփիւռքի մէջ, գէշ օրերուն, դարձեալ անոր հետ է: Անոր բաղձանքներուն հարազատ արտայայտիչը :
Իր գաղափարները պարզ են եւ յստակ :

Դաշնակցութիւնը կը պահանջէ· Միացեալ եւ Անկախ Հայաստան, ժողովրդավար վարչաձեւի տակ, յանուն Սփիւռքի մէկ միլիոն հայութեան :
Արտասահմանի մէջ արթուն պահակն է հայկական սրբութիւններուն — լեզու, գրականութիւն, մշակոյթ, ազգային աւանդութիւններ :
Պայքար կը մղէ ձուլումի եւ այլասերման դէմ, կազմակերպելով երիտասարդութիւնը եւ անոր ներշնչելով հայրենասիրական ոգի :

Իբրեւ ախոյեան ազատութեան ու անկախութեան, Դաշնակցութիւնը չի հանդուրժեր, որ օտար ու խորթ վարչաձեւ մը պարտադրուի հայ ժողովուրդին: Հայկական արիւնը չթափեցաւ, որպէսզի մէկ բռնակալութենէն միւսին տակ իյնայ:
Դաշնակցութեան բազուկը երէկ կը զարնէր բռնաւորը, այսօր անխոնջ կը հետապնդէ հայկական իրաւունքներն ու քաղաքական պահանջները:
Երբ բոլորը դասալիք կ'ըլլան ու գլուխ կը ծռեն օրուան իշխանաւորին առջեւ — ինչպէս երէկ սուլթաններուն եւ ցարերուն, այսօր ալ «Ժողովուրդներու Առաջնորդ»ին առջեւ — Դաշնակցութիւնը կը կռուի ստրուկի հոգեբանութեան դէմ, ճակատը բարձր բռնած, հայ ժողովուրդին համար կը պահանջէ իր արժանաւոր տեղը աշխարհի ազգերուն միջեւ :

Ի զուր չանցան իր եւ հայ ժողովուրդի զոհողութիւնները: Մեր հերոսներու եւ միլիոն մը նահատակներու թափած արիւնէն 1918 Մայիս 28ին ծագեցաւ նոր արշալոյս Հայոց աշխարհին վրայ : Ազատ եւ անկախ Հայաստանը իրականութիւն դարձաւ: Դարերու երազը կեանք առաւ :
Այսօր տարագիր է հայութեան կէսը:
Այդ հայութիւնը Դատ ունի :

Ինչպէս վաթսուն տարի առաջ եւ ամբողջ վաթսուն տարի, այսօր ալ Դաշնակցութիւնը իր ուսերուն վրայ առած է Հայկական Դատի հետապնդումը :
Քանի՛ չէ լուծուած այդ Դատը, Դաշնակցութիւնը կանգուն պիտի մնայ — եթէ հարկ ըլլայ վաթսուն տարի եւս, իր հետ ունենալով ազատատենչ հայութեան անվերապահ համակրանքն ու աջակցութիւնը :
Մինչեւ որ համայն աշխարհի հայութիւնը տիրանայ իր պատմական հայրենիքին, ազատ, անկախ եւ միացեալ :

ՀՐԱՆՏ ՍԱՄՈՒԷԼ

Հայութիւնը եւ Դաշնակցութիւնը

«Ինչ որ այսօր է դառնում է երէկ,
Ինչ որ երէկ էր դառնում է նոր երգ»:
Կ. ԶԱՐԵԱՆ

Վաթսուն տարիներ անցան մեր փոթորկաձայն կազմակերպութեան գլխուն վրայէն: Ան չա՛տ բան տեսաւ : Շատ պատասխանատուութիւններ ու ծանր բեռ վերցուց հայ կեանքին մէջ: Իր կուրծքն ու միտքը տրամադրեց բովանդակ հայութեան ու Հայաստանին: Եւ դարձաւ Ամենայն Հայոց իրական առաջնորդը :

Ինքնագովութեան չափազանցուած տուրք չէ որ կուտանք, այլ ճշմարիտ եւ անվերապահ գնահատութիւն մը այն կազմակերպութեան, որ դարձաւ հայրենասիրութեան, անձնուրացութեան եւ կարգապահութեան գերագոյն արտայայտութիւնը մեր մէջ: Ոտնահարելով բոլոր դժուարութիւնները եւ ուժերու անհաւասարակշռութեան գաղափարը, ծառացաւ միաժամանակ Թրքական եւ ռուսական բռնակալութեանց դէմ, մաքառեցաւ եւ անհամար զոհեր տուաւ, դիւցազնական անհնարին պայքար մղեց, որովհետեւ գիտէր, համոզուած էր, որ իր դատն արդար էր, լուծերը ծանր, աշխարհն՝ անիրաւ :

Հ. Յ. Դաշնակցութեան շնորհիւ, հայութիւնը մշտատեւ յեղափոխութեան մէջ է: Ուրիշ ազգերու մէջ դժուար է գտնել նմանօրինակ կուսակցութիւն մը, որ, նոյնիսկ աստանդական պայմաններու մէջ, իր հետ պտտցնէ ազգի մը նուիրական տենչերն ու տեսիլքները, այնքան գուրգուրանքով ու սրբութեամբ, որ կարծես իր քով միշտ ներկայ են Տարօնն ու Վասպուրականը, Բարձր - Հայքն ու Արարատը, Նեմրութն ու Արագածը: Հոգեւոր, շարժական ու տարագիր պետութիւն մըն է դարձած իր տարաբախտ ժողովուրդին հետ :

Ո՞ւր կը գտնուի իր այդ ուժին գաղտնիքը : Ի՞նչ կախարդական մանեակ է, որ ան նետած է հայ ժողովրդի վզին, նոյնիսկ բնաշխարհէն դուրս, օտար երկինքի տակ, ուր դարանակալ ուծացումը հսկայական աւերներ կը գործէ :

Այդ գաղտնիքը կը գտնուի իր հիմնական գաղափարներուն մէջ, որ գաղափարն է բովանդակ հայութեան, երկաթեայ վարագոյրէն ներս թէ դուրս, այսինքն Հայաստանի եւ հայ ժողովրդի ազատագրութեան գաղափարին մէջ: Երէկ թէ այսօր, այդ գաղափարը եղաւ մեր նախորդներունը, եղաւ մերինը եւ պիտի ըլլայ վաղուանը, մինչեւ որ յաղթանակեն մեր արդար պահանջները: Երկիր ունինք՝ ազատութիւն չունինք, կառավարութիւն ունինք՝ կառավարող չունինք, կրօն ու տաճար ունինք, կղերական չունինք: Օտար սատրապներու ծիրանի գօտին խեղդած է ամէն ինչ, ամէն մրմունջ ու տրտունջ: Եւ այդ անլուր բռնակալութիւնը աւելի ջերմութիւն ու այժմէութիւն կուտայ մեր հաւատոյ հանգանակին, ըլլալու անզիջող եւ աննկուն, շարունակելու պայքարը, ցորչափ մեր իտէալները չեն իրականացած :

Դիւրին չէ Ամենայն Հայոց Դատի ու իրաւունքի կուսակցութիւն դառնալ: Հայութեան դըրսի եւ ներսի նենգ ոսոխը, անդադար իր հարուածները կ'ուղղէ անոր կրծքին, ամէն օր, քուն թէ արթուն, որովհետեւ գիտէ, թէ անոր անհետացումով իր փոշեպատ ճամբան բաց պիտի ըլլայ դէպի ամայութիւն ու ստրկութիւն: Հայկական ճակատի վաճառուած մունետիկներուն ահա նոր, հանդիսաւոր առիթ մը, կրկին մրոտելու իրենց քուրջի կտորները եւ սուտի ու կեղծիքի արքայութեան խունկ ծխելու :

Մեր կուսակցութեան առաջադրութիւններէն եւ հետապնդած նպատակներէն կը բխի մեր պատասխանատուութեան ծանրութիւնը :
Մենք անոնց հետ չենք որ Կրեմլինի կարմիր թաթը ցոյց կուտան հայութեան :
Մենք անոնց հետ չենք որ ուղեկից դարձած են կարմիր բաղինին փառաբանութեան, իրենց ստուերները պտտցնելով աջ ու ձախ :

Մենք ոչ Անգարայի հետ ենք, ոչ ալ անոնց հետ որ վիժեցուցին Սեւրի Դաշնագրին գործադրութիւնը, լման 25 տարի գործակցելով, զինակցելով Թուրքիոյ հետ, անոր հետ աւարի տալով հայկական հողերը :

Մեր հասցէն, մեր կոչումը եւ մեր նպատակը Հայաստանն ու հայութիւնն են :

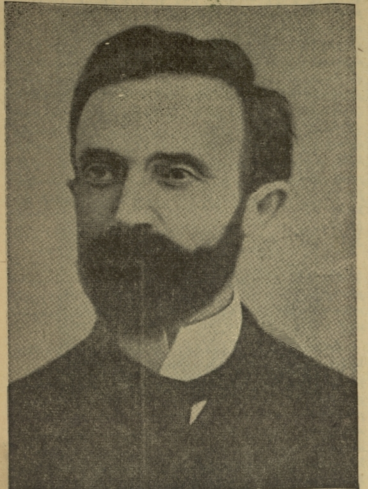
Հայկ. ազատագրութեան ռահվիրաներէն Հայրիկը, 1863 Ապրիլ 1ին, «Արծուիկ Տարօնոյ»ի մէջ այսպէս կը սահմանէր իր դերը ·
— «Քո ճանապարհը ճշմարտութիւն լինի, քո եղանակ՝ բարեխառն խոհեմութիւն, քո ընթացք՝ զգուշութիւն, քո շունչ՝ ազատութիւն, քո բարբառ՝ հայրենասիրութիւն...»:
Ահա այն կանթեղը, զոր Հ. Յ. Դաշնակցութիւնը իր ձեռքին բռնած անցաւ իր վաթսունամեայ փոթորկոտ ճամբաներէն եւ կը շարունակէ քալել դեռ, անվհատ եւ անյողդողդ հաւատքով :

Վ. ՀԱՄԲԱՐՁՈՒՄԵԱՆ

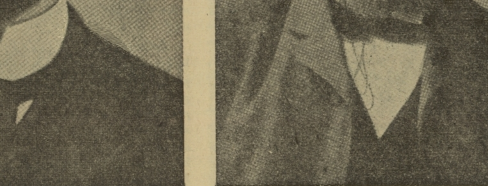
60ամեան իր արշալոյսին

Հանրային ու յեղափոխական շարժումների կենսունակութիւնն ու տեւականութիւնը կախուած են միջավայրի պայմաններից · բայց ոչ պակաս նշանակութիւն ունին նրանց — ինչպէս եւ ամէն մի գործի — ծագման, ելքի, առաջին քայլերի շրջանում առաջնորդների յայտ բերած կարողութիւնն ու հեռատեսութիւնը :
Երիտասարդ մտաւորականներ էին Հ. Յ. Դ. հիմնադիրները: Բայց հայ մեծագոյն քաղաքական կուսակցութիւնը հիմնելիս նրանք հասուն իմաստութիւնն ունեցան խուսափելու «ինտելիգենտ»ի յատուկ հիւանդութիւններից-տեսական վէճերից եւ հակաճառութիւններից, դրասենեակներում բազկաթոռների ու ծխախոտի ամպերի մէջ սուզուած, հեռուից հեռու հրամայելուց, կարգադրելուց ու պահանջներ անելուց :
Միակամ, կարգապահ ու համախումբ - եզակի երեւոյթ մեր պատմութեան մէջ — առանց ժամանակ կորցնելու ծրագրային ու վարչական ձեւակերպութիւնների վրայ, նուիրուեցան կենդանի գործի, բանուորի եւ գիւղացու հետ կողք կողքի զէնքը ձեռքին կռուեցան, ռումբ շինեցին, ահաբեկում կազմակերպեցին, վտանգաւոր սահմաններ անցան, թշնամու բազմութեան մէջ մխրճուեցան, մահացու հարուած տուին եւ ստացան:
Ք. Միքայէլեան, Ս. Զաւարեան, Ս. Զօրեան եւ իրենց համախոհները գաղափարականօրէն թրծուել էին ռուսական ընկերավարութեան հնոցում, բայց եւ այնպէս, մի յիշատակելի ներշնչումով, կուսակցութիւնը ընկերվարական, սոցիալ - դեմոկրատ կամ մի այլ հատուածական եւ մեր իրականութեան խորթ անունով չկոչեցին, այլ համազգային, լայնադիրկ, համայնապարփակ «Հայ Յեղափոխականների կամ Յեղափոխական Դաշնակցութիւն» անունով :
Ամէն ինչ պարզ էր: Կար բռնակալութիւններից ոտնահարուած հայրենիք եւ զոհաբերութեան պատրաստ ժողովուրդ: Բացակայում էր ազատագրական պայքարի ղեկավար ոյժը: Դաշնակցութիւնը եղաւ այն :
Ու անմիջապէս սկսաւ հերոսապատումների այն շարքը, որն առաջին տասնամեակում Դաշնակցութիւնը դարձրեց պողպատեայ կուսակցութիւն եւ ներշնչումի ու ինքնավստահութեան աղբիւրը դարձաւ ապագայի համար :
Մի ժողովուրդ, որ Դաւիթ Բէգից ու Զէյթունի ապստամբութիւնից ի վեր տեսել էր միայն ընկճում, նուաստութիւն, թէեւ արթնացած էր Րաֆֆու, Գամառ - Քաթիպայի, Ծերենցի եւ ուրիշների կանչերից, Դաշնակցութեան հետ ապրեց ըմբոստութիւնների, ճակատամարտների, յաղթելու ու յաղթուելու վսեմ հպարտութիւնը:
Կուկունեանի արշաւախումբ, Սասունի եւ Զէյթունի երկրորդ ապստամբութիւններ, կոտորածներ եւ տեղահանութիւն, Վանի նահանջ, Խանասոր, Բանկ Օթոման ու դրանց զուգահեռ անթիւ հայդուկային կռիւներ, ահաբեկումներ, ցոյցեր առատօրէն ողողուած կուսակցական վարիչների ու շարքայինների ասպետօրէն թափած արիւնով:
Առաջին տասնամեակը — 1890 - 1900 թիւ — այնքան լի էր յանդուգն ու այն պայմաններում գրեթէ առասպելական խիզախութեամբ, ընդվզումով, անձնազոհութեամբ ու հայրենասիրութեամբ, որ մեր դարի սկիզբն Հ. Յ. Դաշնակցութիւնը վտանգաւոր ուժ էր նկատուած ոչ միայն Օսմանեան Թոյլ, այլեւ մինչ այդ պարտութիւն չտեսած Ռուսիոյ տիտան կայսրութեան կողմից: Հայակեր ռուս միապետական լրագրողներն արդէն ահազանգ էին հնչեցնում, թէ Դաշնակցութիւնն իրեն նպատակ է դրել մեծ Հայաստան կազմել մինչեւ... Ռոստով :
Մեր կուսակցութեան պատմութեան մէջ նշանակալից տեղ է բռնում Արեւմտեան Բիւրոյի գործունէութիւնն այդ տասնամեակում: Հայկական հարցը յաճախ արծարծւում էր խորհրդարաններում, բազմաթիւ անուանի պետական ու հանրային գործիչներ բուռն հետաքրքրութիւն էին ցոյց տալիս դէպի Հայերը, թերթեր էին հրատարակում, համագումարներ կազմակերպում եւայլն:
Մեր դարի սկզբին, երբ ռուսական միապետութիւնը բացարձակ պայքարի ելաւ ընդդէմ «հայ յեղափոխականների», նա իր դէմ գտաւ, Դաշնակցութեան դրօշի տակ, հայ ժողովրդի ամբողջութիւնը: Հայ լինելը եւ Դաշնակցական լինելը նոյնացած էին:
Հայ Թաթարական ընդհարումների ժամանակ երբ մենք, պատանի յեղափոխականներս, գնում էինք Երեւանի գիւղերը կուսակցական ցուցակներ կազմելու եւ հարց էինք տալիս ենթակոմիտէի անդամներին, թէ քանի հոգի կուսակցական գրենք գիւղից, նրանք ասում էին:
— Ամբողջ գիւղը գրէք, մեծով պզտիկով :
— Կարելի չէ: Ամէն մէկին առանձին պիտի գրենք: Սկսենք ձեզնից: Գրում եմ ձեր անունները: Դուք ո՞ր թուից Դաշնակցական էք:
— Ի՞նչ գիտենք որ թուից, միշտ Դաշնակցական ենք եղել, մեր հայրերը, պապերն էլ Դաշնակցական էին:

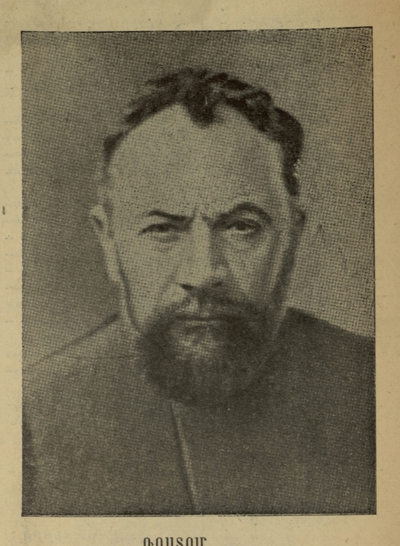
ՀԱՅԿ ՍԱՐԳՍԵԱՆ

ԶԱՒԱՐԵԱՆ

ՔՐԻՍՏԱՓՈՐ

ՌՈՍՏՈՄ

ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆ Հ. Յ. ԴԱՇՆԱԿՑՈՒԹԵԱՆ ԲԻՒՐՈՅԻ

ՀԱՅ ԺՈՂՈՎՈՒՐԴ,

Ընկերներ, բարեկամներ, համակիրներ ,

1890ին, վաթսուն տարի առաջ, հայ կեանքի արիւնոտ արգանդէն աշխարհ եկաւ Հ. Յ. Դաշնակցութիւնը :

Խաւար դարերը անթիւ վէրքեր կուտակած էին մեր ժողովուրդի հոգիին ու մարմնին վրայ :

Հզօրները իրենց միջեւ բաժնած էին մեր հողը:

Արհաւիրքները կոտորակած էին մեր ժողովուրդը :

Կրօնքները յարանուանական դիծով բաժանման նոր վիհ մը փորած էին մեր մէջ :

Եւ, ի լրումն այս բոլորի, պատմական դէպքերու բերումով, ամէնէն յետամնաց, ամէնէն բարբարոս ցեղերը մեծազանգուած բազմութիւններով խմբուած էին մեր հողերու վրայ եւ գրեթէ ամէն կողմէ պաշարած մեր ժողովուրդը:

Մեր երկրի ո՛չ քաղաքական պայմանները, ո՛չ տնտեսական եւ ոչ ալ մեր ժողովուրդի բարոյական վիճակը փրկութեան յոյս կը ներշնչէին Հայկ. Դատի նոր ուխտաւորին՝ Հ.Յ.Դաշնակցութեան :

Միայն ստոյգ մահը աչք առնելով, միայն կանխապէս ամէն զոհողութեան յօժարելով՝ կարելի էր ոտք դնել Հայ Ազատագրական Շարժման արիւնոտ ճանապարհին վրայ :

Մարդկային պատմութեան վերջին վաթսունամեակը լի է դարերու կշիռ ունեցող դէպքերով :

Դարերու կշիռ ունեցող դէպքերով լի է նաեւ հայ կեանքը :

Ու լի է նաեւ Հ. Յ. Դաշնակցութեան պատմութիւնը :

1890էն այս կողմ, վաթսուն տարիներու ձիգ տարածքին, եղած չէ հայութեան ճակատագրին կապուած քիչ – շատ արժէք ունեցող դէպք մը, որուն մէջ իր դերը ունեցած չըլլայ Հ. Յ. Դաշնակցութիւնը :

Ան կամ ինք հեղինակած ու վարած է այդ դէպքերը եւ կամ, եթէ հեղինակած ու վարած չէ, միշտ ներկայ գտնուած է այդ դէպքերուն եւ միշտ իր բաժին մասնակցութիւնը բերած անոնց :

Գրել հայ ժողովուրդի վերջին 60 տարիներու պատմութիւնը, այս գրեթէ պիտի նշանակէր գրել Հ. Յ. Դաշնակցութեան պատմութիւնը :

Գրել Հ. Յ. Դաշնակցութեան 60ամեայ պատմութիւնը՝ նոյն ձեւով գրեթէ պիտի նշանակէր գրել այդ ժամանակաշրջանի Հայոց պատմութիւնը :

Այսքան սերտօրէն եւ այսքան գործօն կերպով Դաշնակցութիւնը միաձուլուած ու միաշաղախուած է իր ժողովուրդի պատմութեան, անոր կեանքին ու ճակատագրին :

60 տարիներ շարունակ անընդհատաբար գործելով, յաճախ առանցքը կազմելով ամէնէն արիւնոտ արարներու, մերթ ծանրօրէն պարտուելով ու մերթ յաղթանակելով, Դաշնակցութիւնը կրնար նաեւ սխալիլ :

Հայ կեանքի ապագայ պատմիչը իր արդար իրաւունքին մէջ պիտի ըլլայ՝ Դաշնակցութեան սըխալները մատնանշելով :

Սակայն ոչ ոք երբեք պիտի կրնայ ըսել, թէ Դաշնակցութիւնը որեւէ ատեն, պայքարի ամէնէն դժնդակ պայմաններու տակ իսկ, երբ ստոյգ մահը ծառացած է իր դէմ, լքած է իր դիրքերը եւ մինակ ձգած է իր ժողովուրդը :

Ոչ ոք ու երբեք պիտի կրնայ ըսել, թէ Դաշնակցութիւնը որեւէ ատեն խուսափած է որեւէ զոհողութենէ, երբ այդ պահանջած է իրմէ հայրենիքի շահը :

Առանց համեստութեան ու ճշմարտութեան դէմ մեղանչած ըլլալու, այսօր, Դաշնակցութեան 60ամեայ յոբելեանին, բաց ճակատով ու բարձրաձայն կրնանք վկայել, որ ոչ մէկը քաղաքական կուսակցութեանց մէջ — ոչ միայն հայ, այլեւ օտար — այնքան քաջ ու խիզախ եղած է իր պայքարին մէջ, որքան Դաշնակցութիւնը :

Ամենազդի քաղաքական հոսանքներու մէջ եւ ո՛չ մէկը յանուն իր դաւանած գաղափարներու այնքան առատաբար արիւն թափած է, որքան Դաշնակցութիւնը :

Անոնցմէ եւ ոչ մէկը այնքան մեծ թիւով մահակիրներ ունեցած է իր շարքերուն մէջ, որքան Դաշնակցութիւնը :

Եւ այդ իսկ պատճառով անոնցմէ եւ ոչ մէկը այնքան շատ զոհեր տուած է, որքան Դաշնակցութիւնը :

Այս ծով – արիւնը անխորտակելի դահ մը կերտած է Դաշնակցութեան համար հայ ժողովուրդի հոգիին մէջ :

Այս ծով–արիւնը արիութեան պսակ մը հիւսած է մեր ժողովուրդի գլխուն :

Այս ծով–արիւնը բարձր նկարագիր կերտած է տակաւին երէկ կորացած ու խեղճ հայ մարդուն մէջ :

Քաջութիւն, հայրենասիրութիւն, անձնազոհութիւն, պարկեշտութիւն, հաւատարմութիւն , ընկերասիրութիւն, ազնուութիւն, ճշմարտախօսութիւն եւայլն, եւայլն,— այս բարձր ու առաքինի գիծերը առաւելաբար Դաշնակցութիւնը ստեղծեց հայ մարդու մէջ իր 60ամեայ ազատագրական շքեղ պատմութեամբ, լի ամէնէն յանդուգն, ամէնէն անձնուէր, ճշմարտօրէն հէքիաթային դրուագներով :

60 տարի մաքառելով՝ ստեղծեց հոգեկան հարըստութիւն մը, ճշմարիտ գանձ մը, ստեղծեց այս բարձր ու առաքինի յատկութեանց խտացումը հանդիսացող Դաշնակցականութիւնը, շատ աւելի զօրաւոր ու տոկուն ուժ մը, քան թերեւս ինքը Դաշնակցութիւնը :

1890էն մինչեւ այսօր 60 տարիներ անցած են:

Եւ այսօր՝ իր նոր կեանքի սեմին՝ Դաշնակցութիւնը նոյնքան ամուր է իր հաւատքին մէջ , նոյնքան խանդավառ՝ իր շարքերով, նոյնքան կուռ՝ իր կազմակերպութեամբ, որքան 60 տարիներ առաջ :

Ու նաեւ այսօր, հակառակ իր հալածական վիճակին, ան վերստին տիրական ուժն է, վարիչ բազուկը հայ կեանքի:

Գաղթաշխարհի հայութիւնը կ'ապրի ու կը գործէ առաւելաբար իր շունչին տակ :

Իբրեւ մտայնութիւն ինք կ'իշխէ հայրենի երկրին մէջ:

Եւ բանտերն ու աքսորավայրերը առաւելաբար իր ուխտեալներով են լեցուն :

Հայ կեանքը այսօր ստորաբաժանուած է Դաշնակցութեան դրօշով :

Հայը կա՛մ հայրենի երկրին տիրակալած օտարին հետ է Դաշնակցութեան դէմ, եւ կամ Դաշնակցութեան հետ է այդ օտարին դէմ :

Այլ բաժանում հայ կեանքի մէջ չկայ :

Եւ այդ պատճառով այնքան կատաղի, այնքան թունոտ եւ այնքան ատելավառ կիրք կայ այն պայքարին մէջ, զոր մեր հայրենիքի զոյգ հատուածներուն տիրացած օտար ուժերը կը տածեն Դաշնակցութեան դէմ :

Սակայն այս ատելութիւնը, այս մշտաբորբոք ու կատաղի պայքարը միաժամանակ անսուտ վկայութիւն մըն է այն ուժի մասին, որ կը ներկայացնէ Դաշնակցութիւնը :

Բոլոր քաղաքական հոսանքներու մէջ, զօրծակից թէ հակառակորդ, հայ թէ օտար, Հ. Յ. Դաշնակցութիւնը իրեն հասակակից ոչ ոք ունի:

Իրեն հետ ծնած բոլոր հոսանքները, ըլլա՛յ Թուրքիոյ, ըլլա՛յ Ռուսիոյ մէջ, կամ մեռած են ընդմիշտ, կամ եթէ կ'ապրին, ապա դադրած են ազդու ու կենդանի ուժ մը ըլլալէ :

60 տարիներուահեղ փոթորիկներու մէջ անվթար պահելով — ու գրեթէ նոյնը պահելով — իր հոգեկան, բարոյական ու քաղաքական գանձը՝ դաւանանք, դրօշ, անուն, կազմակերպական կառոյց, զինանշան եւայլն, Դաշնակցութիւնն այսօր իր նոր պատմութեան սեմին, լի է անսահման կորովով՝ նոր տասնամեակներ թեւակոխելու համար :

Ան նաեւ այսօր կը մնայ ամէնէն յուսատու բազուկը հայ ժողովուրդի եւ ամէնէն հաւատարիմ պահակը հայ երկրի :

Ո՞ւր որոնել բացատրութիւնը այս հմայիչ երեւոյթին, եթէ ոչ Դաշնակցութեան անմահ գաղափարներուն, Դաշնակցութեան պատմակշիռ գործերուն եւ Դաշնակցութեան ողջ թէ մեռած գաղափարակիրներուն մէջ, որոնք արժանի դրօշակիրները հանդիսացան իրենց փառաւոր կուսակցութեան :

Հա՛յ ժողովուրդ, ընկերնե՛ր, բարեկամնե՛ր եւ համակիրնե՛ր, այս հանդիսաւոր պահուն, երբ մենք մեր փառաւոր պատմութեան 60ամեայ յոբելեանը կը տօնենք, Հ. Յ. Դաշնակցութեան Գերագոյն Մարմինը բարոյական պարտք կը զգայ երկիւղածօրէն իր գլուխը խոնարհել յիշատակին առջեւ այն բիւր – բիւրաւոր անուանի թէ անանուն, ծանօթ թէ անծանօթ, թաղուած թէ անթաղ նահատակներուն, որոնք փառքի մեծագոյն բաժինն ունին Դաշնակցութեան յոբելեանին մէջ :

Հ. Յ. Դ. Գերագոյն Մարմինը, այս նուիրական պահուն, յանուն Դաշնակցութեան իր ջերմ ողջոյնները կը յղէ բոլոր անոնց, որոնք թրքական թէ բոլշեւիկեան բանտերուն, արգելարաններուն եւ աքսորավայրերուն մէջ, հակառակ բոլոր հալածանքներուն եւ անմարդկային տառապանքներուն, մոլեռանդաբար կը պահեն իրենց հաւատարմութիւնը Դաշնակցութեան անբիծ եւ արիւնոտ դրօշին :

Հ. Յ. Դ. Գերագոյն Մարմինը իր ողջոյնները կը յղէ նաեւ Դաշնակցութեան բոլոր մարմիններուն, ընկերներուն, բարեկամներուն եւ համակիրներուն, որոնք այսօր, աշխարհի բոլոր մասերուն մէջ ձեռք – ձեռքի, հաւատքով ու զոհողու –

թեամբ խմբուած հայրենի երկրի ազատագրութեան նուիրական դատին շուրջ, իրենց պայքարը կը տանին :

Հա՛յ ժողովուրդ, քու երակներէն ծով – արիւն թափեցաւ, քեզի պարգեւելու համար փառքերէն մեծագոյնը՝ քու սեփական Դրօշը :

Քու մեծ ու դարաւոր իտէալը — Ազատ, Անկախ, Միացեալ Հայաստան — ծնաւ 60ամեայ դիւցազնամարտէ մը, որուն զուգանմանը՝ իր տառապանքով եւ իր զոհերու քանակովը՝ չունի եւ ոչ մէկ ժողովուրդ :

Այսօր, Հ. Յ. Դաշնակցութիւնը 60ամեայ յոբելեանի այս նուիրական պահուն, յաւէտ պաշտելի Եռագոյնի եւ Ազատ, Անկախ, Միացեալ Հայաստանի մեծ գաղափարականի պաշտպանութիւնը քեզի յանձնելով, Դաշնակցութիւնը լի է հաւատքով, որ յանուն դարաւոր Երազիդ պիտի շարունակես պայքարդ ու ալ աւելի պիտի ամրացնես ազգային ճակատդ՝ 60 տարիներու անլուր զոհողութիւններդ յաղթանակով պսակելու համար :

Այս պայքարդ մէջ Դաշնակցութիւնը միշտ քեզ հետ պիտի ըլլայ, եւ զոհուողներուն մէջ Դաշնակցականները միշտ առաջինները պիտի ըլլան :

Այս հաւատքով, այս հանդիսաւոր պահուն Հ. Յ. Դ. Գերագոյն Մարմինը ձեզի բոլորիդ հետ միասին կը գոչէ .

Կեցցէ՛ հայ ժողովուրդ :

Կեցցէ՛ Ազատ, Անկախ, Միացեալ Հայաստանը :

Կեցցէ՛ հայ ժողովուրդը :

1 Հոկտ. 1950

Հ. Յ. Դ. ԲԻՒՐՈ

Հ. Յ. Դաշնակցութեան Ա. Մանիֆեստը

Հայեր.— Այսօր Հայոց հարցը նոր շրջանի մէջ է մտնում : Դարերից ի վեր ստրուկ Թրքահայաստանը ազատութիւն է պահանջում :

Հայը, որ դեռ երէկ չլինքը ծռած Եւրոպայից օգնութիւն էր աղերսում, այսօր համոզուելով, որ օտարի վրայ դրած յոյսը ցնորք է, վճռել է իր ձեռքով պաշտպանել իր իրաւունքը, իր կայքը, պատիւը, ընտանիքը .... .

Դարերով ճնշուել է հայ ժողովուրդը Թուրք բռնապետների լծի տակ : Դարերի ընթացքում ցանել է, բայց պտուղը երբեք չի վայելել. աւազակ ուրիշը յափշտակել է :

Դարերի ընթացքում անարգել են նրա սրբութիւնները, բայց հայը կրել է այս բոլորը, կրել է համբերութեամբ, շարունակելով ողողել հայրենի հողը իր քրտինքով ... Դարերի ընթացքում Հայը կարծէք թէ կամեցաւ ապացուցանել մարդկութեան, թէ կարելի է ազատութիւն ձեռք բերել կուլտուրական ճանապարհով : Քաղաքակիրթ Եւրոպան խոստացաւ վերջ տալ Թուրքերի բարբարոսութիւններին Հայաստանում .

Սակայն, անցան տարիները տարիների յետեւից եւ Հայերի դրութիւնը իրենց հայրենիքում ոչ թէ միայն չլաւացաւ, այլ աւելի ծանրացաւ եւ այժմ աւելի անտանելի, դժոխային է դարձել : Հայի պէս համբերող ազգն անգամ անկարող է շարունակել իր գոյութիւնը այդպիսի երկրում :

Բայց համբերութիւնն էլ ունի իր սահմանը : Գազաթնակէտին հասցրած հալածանքները վերջապէս սթափեցրին Հային. այսօր նա վճռել է կամ մեռնել կամ ազատուել : Եւ ահա Էրզրումը եւ ապա Կ. Պոլիսը աներկիւղ բողոքում են անիրաւութիւնների դէմ . Հայը այլեւս չի խնդրում, այլ պահանջում է, եւ պահանջում է զէնքը ձեռին :

Սուլթանը սարսափահար է, Թուրք կառավարութիւնը գլուխը կորցրել է :

Այսօր Եւրոպան իր առաջ տեսնում է մի ամբողջ ժողովուրդ, մի ամբողջ ազգ, որ սկսել է պաշտպանել իր մարդկային իրաւունքները :

Այդ յեղափոխական գաղափարը դրօշակիրն է մէջ է. երէկուայ ստրուկ, համբերող Հայաստանցին այսօր յեղափոխական է դարձել :

Հայոց հարցի յետաձգելը այլեւս անկարելի է : Այսպիսի մի պատմական ճգնաժամի միջոցին, առաջին հարցը, որ պէտք է զբաղեցնի ամէն մի լուրջ հայրենասէրի, — այդ բոլոր յեղափոխական ուժերի միութեան եւ դաշնակցութեան հարցն է :

Այդ յեղափոխական գաղափարի դրօշակիրն է « Հայ Յեղափոխականների Դաշնակցութիւնը », որ սրանով դիմում է բոլոր Հայերին եւ հրաւիրում է կանգնել մի դրօշակի տակ :

« Հայ Յեղափոխականների Դաշնակցութիւնը » թէեւ նոր է հանդէս գալիս իբրեւ կազմակերպութիւն. բայց նա վաղուց գործող խմբերի միութիւնն է. խմբերի, որոնք նոյն ինքն հայ ժողովրդի ձգտումների ծնունդ են : «Դաշնակցութիւնը» ձգտելու է միացնել բոլոր ուժերը, կապելով իր հետ բոլոր կենտրոնները : Նպատակ դնելով Թուրքաց – Հայաստանի քաղաքական եւ տնտեսական ազատութիւնը, «Դաշնակցութիւնը» մտել է այն կռուի մէջ, որ սկսել է ինքը ժողովուրդը Տաճկաց կառավարութեան դէմ, ուխտելով մինչեւ արեան վերջին կաթիլը կռուել հայրենիքի ազատութեան համար :

Միանանք ամէնքս ժողովրդի հետ, որ բարձրացրել է ազատութեան դրօշակը : Նա, ով երես կը դարձնէ ժողովրդից եւ չի հետեւիլ նրան, նա այդ ժողովրդի հակառակորդն է, նրա թշնամին է...

Ուրեմն, եղբայրներ, միանանք յանուն սուրբ գործի ընդհանուր թշնամու դէմ :

Եւ դուք, երիտասարդներ, միշտ եւ ամէն տեղ վսեմ գաղափարների պաշտպաններ, միացէք ժողովրդի հետ :

Եւ դուք, ալեզարդ ծերունիներ, ոգեւորեցէ՛ք ձեր որդոց եւ օգնեցէք նոցա ձեր բազմամեայ փորձառութեամբ :

Եւ դուք, հարուստներ, բաց արէք ձեր քսակները, զէնք հայթայթելու ժողովրդին, որ նա կարող լինի պաշտպանել իր կուրծքը, որ բաց է արել թշնամու դէմ :

Եւ դու, Հայ կին, ոգի ներշնչիր գործի մէջ :

Եւ դու, հայ հոգեւորական, օրհնիր ազատութեան զինուորներին ...

Սպասելու ժամանակ չէ ...

Համախմբուենք, Հայեր, եւ քաջութեամբ առաջ տանենք հայրենիքի ազատութեան սուրբ գործը :

1890 Հ.Յ. ԴԱՇՆԱԿՑՈՒԹԻՒՆ

Ֆետայիները

ԽՄԲ.— Հատուած մը Ռուբէնի յուշերէն.—

Դժուա՛ր, շատ դժուա՛ր է ֆետայիին կեանքը, բայց այդ գեղեցիկ է եւ յուզումնալից : Ֆետային յոգնած, քրտնաթոր՝ կը բարձրանայ լեռները, կը մտնէ անտառները, եւ կամ ժայռի մը ներքեւ հանգիստ կ՚առնէ :

Արագ – արագ յառաջանալով՝ քրտինքի մէջ կ՚այրի, յոգնած կ՚երկարի ծառերուն տակ, թաց կանանչը իր տակ, մանաւանդ առաւօտեան աղբը (ցուրտ քամին) որ կը չորացնէ ջուր կտրած իր քրտնաթոր հագուստները : Անախորժ սարսուռ մը ցնցումներ կուտայ անոր, որ երկաթի նման պաղ կը շարժի իր հագուստներուն մէջ : Ֆետայիին դէմքը ընդհանրապէս պղինձի գոյն կը ստանայ այդ պայմաններուն տակ, առաւօտեան դէմ քիչ մը կը սեւնայ, կամ կը կապուտնայ ցրտէն : Սա կ՚ուզէ շարժումներ ընել, որ քիչ մը տաքնայ, բայց, արշալոյսին՝ բոլոր շարժումները արգիլուած են : Ան ականջ պէտք է կտրի, առանց ծպտուն հանելու, որպէսզի կարենայ լսել ձայներն ու շշուկները հեռուներէն : Ինք անլսելի եւ աննշմարելի պէտք է մնայ հետապնդող թշնամիէն : Ան չի կրնար ճաշակել քաղցրիկ քունը լուսաբացին. իր կռնակը պէտք է տայ իր զինակցի կռնակին, անոնք պէտք է սեղմուին իրարու եւ իրար տաքցնեն առանց կրակի եւ ծուխի : Լոյսն ու ծուխը շատ վտանգաւոր են ֆետայիին համար :

Զնայած այդ ֆիզիքական դժուարութիւններուն եւ տանջանքներուն, անտառներու մէջ, փայտերու վրայ նստած, լուցկին ալ գրպանին՝ չեն կրնար կրակ շինել եւ բոլորուիլ անոր շուրջը : Ֆետային յոգնած է եւ սոված, բայց իր պայուսակին մէջ պաշար չկայ : Զորթանի կտոր մը բերանը կը նետէ եւ երկու փոր սառն ջուրը կը խմէ, հայհոյելով, որ երկու ջուրը փոր մը հացի տեղ կը բռնէ : Ֆետայիներու նախաճաշն այս է առտու կանուխ, արշալոյսին :

Ֆետայիին կեանքը ունի նաեւ քաղցրութիւններ : Ան սովորական մարդոց պէս չէ, որ չհասկընայ ժամանակի արժէքը և անոր մէ ծմասն անցընէ աննկատ : Մանաւանդ արշալոյսին, ֆետային ականջ կը կտրի եւ նոյն իսկ կը լսէ իր սրտին բաբախումները, համրելով երկվայրկեանները, ըսպասողական դրութեան մը մէջ : Վայրկեան առ վայրկեան, ան կը հետեւի աստղերու շարժման, արեւածագին, ձայներու ուղղութեան, եղանակի փոփոխման, եւ այդ բոլորը ոչ թէ սոսկ հետաքրքրութենէ մղուած, այլ անոր համար որ անոնք կապուած են իր գոյութեան հետ : Եթէ կուիւ սկսի գիշերէն՝ իր վաղուայ գոյութիւնը կասկածելի պիտի ըլլայ, եթէ մըժ ըլլայ՝ իր բախտը կը բանի. եթէ անձրեւոտ ըլլայ կամ ցուրտ քամին փչէ՝ շատ պիտի տանջուի, եթէ արեւը կէս օրը կոտրէ՝ իր վէգը ծիլ պիտի կանգնի, թշնամիէն պիտի վըրնասէ առանց վնասուելու, յաղթութեան յոյսովը կը լեցուի ու համարձակ կը դառնայ, իր ձայնը կը ձգէ անտառներու եւ ձորերու մէջէն եւ կ՚երգէ :

Այսպէս, Ֆետային կեանքի ամէն մէկ վայրկեանը կ՚ապրի : Ո՛չ քնած է, եւ ո՛չ ալ մոռցած բնութիւնը, որ կ՚ապրի անոր ամբողջ ձեւերուն, արտայայտութիւններուն եւ դարձուածքներուն մէջ :

Ֆետայիները թէեւ քիչ կեանք ունին, թիթեռնիկի նման՝ մէկ ժամէն մինչեւ քանի մը տարի, բայց ինծի կը թուի, որ այդ կարճ ժամանակի ընթացքին՝ անոնք աւելի երկար կ՚ապրին, աւելի բազմակողմանի եւ խոր կերպով՝ քան միլիոնաւոր մարդիկ, իրենց 70—80 տարիներու ընթացքին, մարդիկ, որոնք չունին իրենց կեանքի վայրկեաններ համրելու կարելիութիւնը, որոնք ժամանակը կ՚անցընեն քնած, կամ անուշադիր իրենց օրերուն եւ տարիներուն :

Ֆետայիներ դէմքով տարբեր են հասարակ գիւղացիէն, թէեւ բոլորն ալ գրեթէ գիւղացիի զաւակներ : Անոնց մէջ ոչ ուռած փոր, չաղ ծերուկ, եւ ոչ ալ դեղնած ապուշ կայ, բոլորն ալ ջղուտ, բարակ մէջքով, հասակաւոր ու լայն թիկունքով մարդիկ են : Անոնց կնճոտ երեսները ոչ կարմիր ունին, եւ ոչ ալ սպիտակներ, տաքով ու պաղով թրծուած, պղինձի գոյնով են ներկուած : Դէմքերը լուրջ են ու խոհուն, ոչ մէկ լացի հետք կը նշմարէք անոնց վրայ : Շատերը, կարծես պողպատէ շինուած արձաններ են, քիչ մը զայրոյթ, եւ քիչ մըն ալ դաժանութիւն՝ դծագրուած ծնօտներուն վրայ եւ աչքերուն մէջ :

ՌՈՒԲԷՆ

Հերոսականը

Ժողովուրդների պատմութիւնը՝ անցեալի խիզախումների մէկ շղթայ է : Այն ժողովուրդները որ խիզախումներ չունեն, պատմութիւն չունին :

Պատմութեան հիմնական ազդակները ժողովուրդների մաքառումները, խոյանքները ու մարտնչումներ են : Իւրաքանչիւր ժողովուրդ, ազգ, պետութիւն, պատմութիւն կը ստեղծէ շնորհիւ իր հոգեկան խոյանքին :

Հայոց պատմութիւնը Արտաշէսի, Տիգրանի, Վարդան, Վահան եւ Մուշեղ Մամիկոնեանների, Աշոտ Երկաթի եւ բիւրաւոր մարտիկների խիզախութիւնների արձանագրութիւնն է :

Հայոց քաջերի հերոսութիւններն են կենդանի պահել Հայոց Աշխարհը, հայրենիքը, ժողովուրդը : Երբ հերոսներ չի ծնել մեր երկիրը, մութ խաւար է եղել մեր պատմութիւնը : Հայաստանի անկախութեան կործանումից յետոյ սեւ է դարձել մեր իրականութիւնը : Օտարն է նստել մեր երկրում, ստրկացրել մեր հոգին : Հայը դարձել է գերի, անարի, երկչոտ :

Զէյթունի, Սասունի, Ղարաբաղի, պարբերական ըմբոստացումները, կայծակի պէս լուսաւորել են մեր կեանքը եւ ապա հայութիւնը ընկել է կրաւորականութեան փոսը :

ԺԹ. դարը նոր դարձակէտն է մեր պատմութեան : Հայ ժողովուրդը նոր Զարթօնք է սկսել ապրել : Զարթօնքը դարձրել է մեր պատմութեան անիւը : Հայկական խիզախութիւնը վերստին խոյանքներ է ապրել : Հայկական այրուձին Տրովադայի պատերի տակ չէր, կամ Քուշանաց Աշխարհում, Ալանաց դռներում թէ Պաղեստինում, սակայն Հայոց ըմբոստ ոգին դղրդացրել է Թուրքիան եւ հարեւան երկիրները : Նրա հերոսական ոգիի շնորհիւ պատմութիւնը արձանագրել է Մայիս 28ը, Փետրուար 18ը, Վանի, Ուրֆայի, Շ. Գարահիսարի, Մուսատաղի, Խանասորի, Պանք – Օթոմանի, Հայ – Թաթարական կռիւների, անձնազոհների աննկուն մարտնչումները :

Փոքրաթիւ հայ ժողովուրդը, իր ուժերից վեր քաջագործութիւններ է կատարել եւ գրեթէ միշտ յաղթական դուրս եկել : Վերջին շրջանի մեր պատմութիւնը հաւաքական թէ անհատական շատ հերոսութիւններ է արձանագրել ու անձնազոհ նուիրումով Հայոց նոր կեանքը կերտել : Անդրանիկները, Արաբոները, Թաթուլները, Բ. Սիւնիները, Հրայրները ու Գ. Զավուշները, Նիկոլ Դումանները եւ Խէչօները բիւր – բիւրաւոր են եղել :

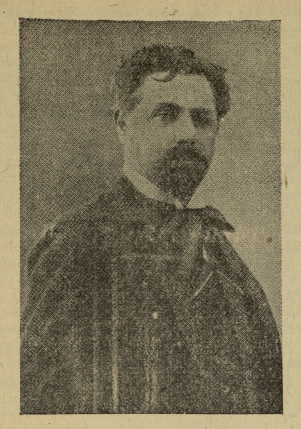
Ի՛նչ խոյանքով դղրդացրել են Մոսկուայի, Բեռլինի, Պոլսի, Հռոմի, Բագուի, Թիֆլիսի անդորր կեանքը : Ի՛նչ վրիժառու գնդակներ պատուհասել են թշնամին :

Քանի հազար անձնազոհներ հիւծուել են Թուրքական բանտերում եւ ռուսական տունդրաներում : Այդ անձնազոհների շնորհիւ է ստեղծուել Հայոց նորագոյն շքեղ պատմութիւնը : Հերոսական այդ սերունդները ոգեւորել, ծնել, կերտել, պատրաստել է Հ. Յ. Դաշնակցութիւնը : Դաշնակցութեան գաղափարներն են կերտել նոր Հայը, հայկական նոր Հերոսականը : Հայոց նորագոյն պատմութիւնը սկսւում է Դաշնակցութեան կերտած անձնազոհ նոր Հայով :

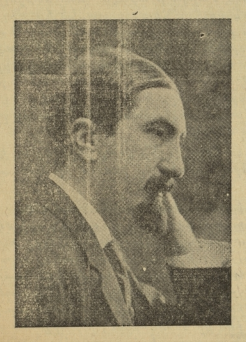
Մէկ նոր Եղիշէ կը գայ խօսելու Դաշնակցութեան հերոսականի, նուիրումի, հայրենասիրութեան, աննման խոյանքի մասին, դափնեպսակ հիւսելով ազատատենչ հայութեան արի զաւկին՝ Դաշնակցութեան գլխին : Եւ այն ատեն ներքին թէ արտաքին թշնամիներ վատօրէն պիտի գալարին նախանձի ճիրաններում :

Թող յաւէտ ապրին Դաշնակցութիւնը եւ իր հերոսական ոգին :

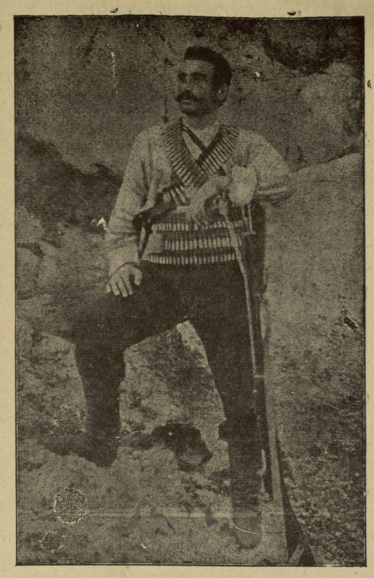
ՀԱՅԱՍՏԱՆՑԻ

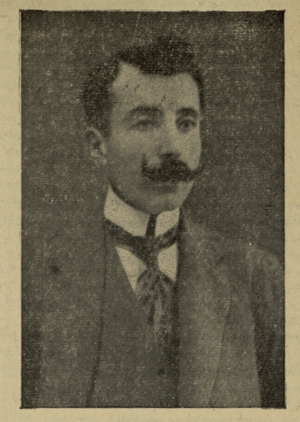
Է. ԱԿՆՈՒՆԻ

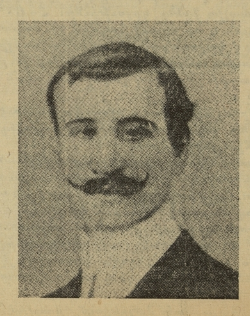
ՍԻԱՄԱՆԹՕ

ԳԷՈՐԳ ՉԱՎՈՒՇ

Ռ. ԶԱՐԴԱՐԵԱՆ

Դ. ՎԱՐՈՒԺԱՆ

Շունչը

Պոլսոյ Դաշնակցական պաշտօնաթերթ Ազատամարտի քարտուղար եղած շրջանիս, խմբագրատան վերի յարկը, սենեակ մը ունէինք Գեղամ Բարսեղեան, Բարթող Զօրեան (ժիրայր) եւ ես:

Ցարակից սենեակին մէջ Ս. Զաւարեանը կը բնակէր, իսկ մեր սենեակի դիմացը՝ ընկեր Ա. Վռամեան:

Ամէն իրիկուն, Սիմօնը, ինչպէս կը սիրէր որ կոչէինք զինքը, մեր սենեակին դուռը կը զարնէր, եւ կ'ըսէր.— «Վարդան, սամավարը տաք ա՛». եւ ես պիսքիւիի տուփս առած, կը մտնէի իր սենեակը, ուր վեց – եօթը բաժակ թէյ կը խմէինք:

Բնականօրէն՝ մեր խօսակցութիւնը կը դառնար Դաշնակցութեան եւ անոր հետ կապուած հարցերու շուրջ:

Իրիկուն մը Սիմօնին հարց տուի.— «Քրիստափորի մահէն ետք, մեր Երրորդութենէն կը մնաք դուք եւ Ռոստոմը, անշուշտ երկուքդ նոյն օրը պիտի չմեռնիք, բայց ձեր երկուքի մահէն վերջ, ո՞վ պիտի վարէ կուսակցութեան գործը, նոյն հեղինակութեամբ եւ հմայքով:

Զաւարեան պատասխանեց.

— «Դաշնակցութեան հմայքը եւ ուժը անհատներու մէ կապէք: Դաշնակցութիւնը շունչ մըն է, որ պէտք է տեղաւորուի եւ ամրանայ ամէն ընկերոջ սրտին եւ հոգիին մէջ, եւ փոխանցուի ընկերէ ընկեր, նոյն խանդով եւ ուժով: Մեզմէ ան, որ վերջին մեռնողը պիտի ըլլայ, պիտի փչէ իր շունչը, եւ որու վրայ որ իյնայ, ան պիտի շարունակէ Դաշնակցութեան գործը եւ պիտի վարէ զայն: Զենք գիտեր թէ որու վրայ պիտի իյնայ այդ շունչը՝ որ սուրբ է եւ ներգործող: Զենք գիտեր թէ գործիչի՞ մը, ուսուցչի՞ մը, զինուորականի՞ մը, պարզ զինուորի՞ մը, կամ ինչպէս կ'ըսէք՝ «շալվարով կնո՞ջ մը»: Ահա ա՛ն է որ պիտի տանի մեր կուսակցութեան գործը, որուն հոգին, սիրտը եւ մէջքը պիտի կրէ սուրբ գործին ծանրութիւնը, մինչեւ իր մահը, եւ այսպէս, շարունակաբար: Մեր ժողովուրդի շունչն է այդ, որ տարածուելով, պիտի իյնայ, անոր հաւատացող հոգիներու մէջ, եւ արգասաւորէ մեր գործը»:

Բոլորս ալ կը հաւատանք այդ շունչին, որ երբեք պիտի չմարի, եւ առկայծող կանթեղի մը, ու անթեղուած կրակի մը պէս, պիտի պլպլայ, ու մոխիրը տաք պահէ՝ մինչեւ կրկին արծարծուիլը, առանց ազդուելու փոթորիկներէ եւ սառնամանիքներէ:

Շատոնց է որ կը հարուածեն Դաշնակցութիւնը, կ'աշխատին տապալել, եւ կը յայտարարեն մեռած, թաղուած:

Դաշնակցութիւնը եթէ մեռնէր իսկ, յարութիւն պիտի առնէր: Մնաց որ ան կը քալէ անվեհեր եւ անդեղեւ, հաւատաւոր իր ուժին, իր շունչին:

Անիկա կ'ուզէ շունչի եւ շարժումի ազատութիւն:

Ընկեր Զաւարեան՝ նոյն իրիկունը՝ կ'ըսէր.— «Հաւատացէք Դաշնակցութեան համակիրներուն, որոնք աւելի պիտի ստուարանան, երբ մենք կը պահենք մեր շունչը, եւ անով կը վարակենք մեզի հաւատացողները»:

Դաշնակցութեան հաւատացողներու թիւը շատ աւելի է քան իր ընկերներու թիւը, վասնզի անոր խտէալը եւ աշխատանքները միայն հայ ժողովուրդին համար են: Ինք այդ ժողովուրդին հաւատաւոր զաւակն է, եւ իր քայլերը կ'առնէ անոր Ազգային ամրապնդումի եւ ազգային պահպանման համար, առանց խորթ, պատեհապաշտ եւ ազգուրաց տատանումներու:

Հիմնադիրներու շունչը սուրբ է եւ մաքուր եւ անոնց հետեւորդները կը մնան ու պիտի մնան այդ շունչին տակ, ինչ պարագաներու մէջ ալ շարունակուի հայ ժողովուրդի կեանքը:

Զ. ՎԱՐԴԱՆ

Դաշնակցութեան Ժառանգը

Ժամանակին մենք էլ ունեցել ենք մեր թագաւորները, նախարարները, դեսպանները, սպարապետներն ու զօրավարները, որոնք յաճախ Հարստութիւնների ու Տոհմերի բաժանուած, երկար դարեր շարունակ պայքարել են թշնամի աշխարհակալ բանակների դէմ. երբեմն էլ նոյն իսկ օտար որեւէ պետութեան հետ զինակցած՝ հայկական այս կամ այն տոհմի դէմ: Եւ հետեւանքը եղել է այն, որ բոլորն էլ քայքայուելով, մեր ժողովրդին մատնել են գերութեան:

Հայկական հին Հարստութիւններից եւ Տոհմերից մնացել են միայն իրենց շողշողուն անունները, որոնք դեռ կրում են իրենց իրաւազուրկ շառաւիղները. Բագրատունի, Ռշտունի, Պահլաւունի, Կամսարական, Իշխ. Արղութեան, Իշխ. Բեհբութեան, եւ բազմաթիւ Մելիքներ:

Մեր պատմութեանը քաջածանօթ մի հմուտ գրիչ, Սարհատ ստորագրութեամբ, «Հայրենիք»ի 1949 թ. Նոյ. 27ի համարի մէջ, «Դաշնակցութիւնը Հայոց Պատմութեան ծնունդն է» խորագրով յօդուածում, տուել է նաեւ մեր պատմութեան հակիրճ պատկերը, զոր արժէ ոչ միայն կարդալ ու անցնիլ, այլեւ գրի առնել ու պահել: Ահաւասիկ այդ յօդուածի էական մասը,— «Հայոց Պատմութիւնը կը ներկայանայ մեզի հետեւեալ հարստութիւններով.—

Ա.— Հայկազեան Հարստութիւն. 608էն մինչեւ 190 թուականը Քրիստոսէ առաջ: Անիկա մեր աւանդական պատմութիւնն է, այսինքն՝ բացատրութիւնը Հայու հոգիին տենչանքներու նկարագրին: Աւանդական Հայկ Նահապետը խորհրդանիշն է մեր ազգային ազատատենչ ոգիին, եւ ինքն է որ մարմին կ'առնէ մեր պատմութեան բոլոր հերոսներուն դէմքերուն մէջ:

Բ.— Արտաշիսեան Հարստութիւն, Քրիստոսէ առաջ 190էն մինչեւ Քրիստոսի մէկ թուականը: Անիկա մեր իսկական պատմութեան հիմնադրութիւնն է: Այս շրջանին մէջն է որ կը յայտնուին Արտաշէսը, մեր անկախութեան հիմնադիրը եւ Մեծն Տիգրանը, մեր պատմութեան անհաւասարելի փառքը:

Մէկէն մինչեւ 53 թուականը Հայաստանը կ'իյնայ օտար տիրապետութեան տակ:

Գ.— Արշակունեանց Հարստութիւն. 53էն մինչեւ 430 թուականը: Տրդատէն ու Գրիգոր Լուսաւորիչէն մինչեւ Սահակ Պարթեւ ու Արտաշէս Գ.ը, Արշակունեաց վերջին թագաւորը:

Դ.— Մարզպանութեան շրջանը, 430էն մինչեւ 640 թուականը: Այս շրջանին Հայաստանը կը կառավարուի Պարսիկներու կողմէ նշանակուած մարզպաններով (կուսակալ): Սակայն Մամիկոնեան Վարդանն եւ Վահանը իրենց դիւցազնական պայքարներով կը վառեն Հայրենիքի ազատութեան ոգին եւ կ'ապահովեն խղճի ու կրօնի ազատութիւնը:

Ե.— Արաբական տիրապետութիւնը. 640էն մինչեւ 895 թուականը: Հայաստանը կը հեծէ արաբ ոստիկաններու անողոք մականին տակ, բայց Մամիկոնեան Գայլ Վահանն ու հոյակապ Թաթուլը իրենց անվեհեր քաջութիւնով կը փրկեն ու կը զարդարեն մեր պատմութիւնը:

Զ.— Բագրատունեանց Հարստութիւնը, 895–էն մինչեւ 1064 թուականը՝ Անիի անկումը, որով կը վերջանայ Հայոց թագաւորութիւնը Հայաստանի մէջ:

Բագրատունեանց արքաները իրենց քաջութեամբ ու մանաւանդ շինարարութեամբ փառքը կը կազմեն մեր պատմութեան: Անի իր 1001 եկեղեցիներով արքայանիստ քաղաքն է Բագրատունեաց Տան, ու վերջին թագաւորը անոր, Գագիկ Բ.ը: Սելճուքեան արիւնարբու Ալփ – Ասլան կը գրաւէ Անին 1064ին, մէկ օրուան մէջ քարուքանդ կ'ընէ այն բոլոր շինութիւնները, ինչ որ Հայկ. Հանճարը ստեղծած էր դարերով: Անիի անկումով կը վերջանայ Հայաստանի մէջ Հայոց անկախութիւնը: Սակայն Կիլիկիոյ մէջ կը հիմնուի Ռուբինեանց թագաւորութիւնը, որ կը տեւէ 1080էն մինչեւ 1393 թ.:

Այս փոքրիկ համառօտագրութիւնը Հայոց Պատմութենէն՝ ցոյց տալու համար թէ 1064 թ.էն սկսեալ Հայաստանը կը հեծէ գերութեան մէջ: Կան միայն տեղական կիսանկախ վիճակներ եւ ըմբոստութիւններ, որոնցմէ յիշատակութեան

արժանի են մասնաւորապէս Ղարաբաղի Մելիքութիւնը, Իսրայէլ Օրին եւ Դաւիթ Բեկը :

Կը տիրէ ստրկութիւնը, բայց ոգին չի մեռնիր: Եւ սակայն ստրկութեան ժանգը կը նստի Հայոց քաղաքական գիտակցութեան վրայ, մինչեւ 1860 թուականները, երբ կը սկսի մտաւորական Զարթօնք մը, եւ շարժում մը, որոնք կը պսակուին մեր «Ազգային Սահմանադրութեան» անունով :

Այս շարժումը լայն չափերի հասաւ երբ Հայկական Բարենորոգումների (1878) գործադրութիւնը ձախողելով, «Համիտեան հալածանքները աւելի սաստկացան: Տարբերային ձեւով սկսուած ազատագրական շարժումից ծնան երեք քաղաքական կուսակցութիւններ — Արմենական, Հնչակեան եւ Դաշնակցական :

«Արմենականը» լայն հող չգտնելով, ստիպուեցաւ մի քանի անգամ անունը փոխել, բայց դարձեալ ապարդիւն, մինչեւ որ միացաւ մի նոր հոսանքի հետ եւ միասնաբար կազմեցին Ռամկավար – Ազատական կուսակցութիւնը :

Հնչակեան կուսակցութիւնն էլ մի քանի անգամ լուրջ անդամահատութեան ենթարկուելու հետեւանքով չափազանց տկարացաւ եւ այդպէս էլ մնաց:

Հայկական անդրանիկ այս երկու կուսակցութիւնները առագաստները քամուն տուած, աջ ու ձախ օրօրուելով եւ տորորուելով , մի կերպ դեռ քարշ են տալիս իրենց գոյութիւնը: Հ. Յ. Դաշնակցութիւնն է որ առողջ կազմով եւ մարտական կեցուածքով կարողացաւ անհամեմատ աւելի շատ յեղափոխական տարրեր համախմբել իր շուրջը եւ վաթսուն տարի շարունակ վարել Հայկական Ազատամարտը :

Արդարեւ, հրապարակ իջած էր անձնուէր յեղափոխական հայրենասէրի մի նոր սերունդ որ ուղղակի հրաշքներ գործեց:

Դաշնակցութիւնը պարզեց ազատութեան դրօշը եւ մարտնչեց ջարդարարների, աւարառուների ու հալածողների դէմ : Իր սեփական միջոցներով մարտական խմբեր կազմակերպեց եւ կոխկռտելով բռնակալների գծած սահմանները, սրարշաւ անցաւ այնտեղ, ուր պէտք կար շուտափոյթ օգնութեան, ինչպէս նաեւ հայկական հատուածների միջեւ ստեղծեց սերտ գործակցութիւն :

Բոլոր հայաբնակ վայրերում կազմակերպեց գաղտնի կուսակցական մարմիններ եւ յեղափոխական աշխատանքի լծեց: Լոյս ընծայեց յեղափոխական գրականութիւն եւ ռազմի երգեր :

Շնորհիւ այս արտակարգ եռուզեռի, բարձրացաւ մեր ժողովրդի դարերով ընկճուած ոգին: Նա գիտակցեց որ ապրում է հայկական վերածնունդի դարում, լի փայլուն յոյսերով :

Մի րոպէ պատկերացնենք այն դժբախտ ժամանակաշրջանը, երբ մեր ժողովուրդը ռազմունակութիւնից զրկուած, մատնուել էր հոգեկան այնպիսի անկումի, որ իր յետամնաց, աւարառու դրացիներն անգամ, արհամարհանքով էին իրեն վրայ նայում վերեւից, մեզ անուանելով վախկոտ, ստրուկ եւ իր դահիճներից գութ մուրացող:

Յեղափոխութեան քուրայից շարան – շարան ելան գաղափարապաշտ այնպիսի հերոսներ, որոնք իրենց նձնուիրութեամբ եւ քաջութեամբ սրբեցին հայ ժողովրդի երեսին քսած մուրը :

Հեռուն կը տանէր մեզ, եթէ թուելու լինէինք գէթ գլխաւոր հերոսական ճակատամարտները, կռիւները, ահաբեկումներն ու քաղաքական ցոյցերը, զորս մեր հայրենասէր ընկերները մղեցին թրքական, քրդական, ռուսական ու թաթարական հսկայ ուժերի դէմ, սարսափի մատնելով մեր ժողովրդի հալածողներին, արժանանալով պատկառանքի եւ հերոսական կոչումի :

Խրիմեան Հայրիկը իրաւական հիմք ունէր Հ. Յ. Դաշնակցութեանը Դաշնակունիք անուանելու: Եւ իրօք, Հ. Յ. Դաշնակցութիւնը սովորական իմաստով քաղաքական կուսակցութիւն չէ, այլ իր կատարած ազգային – քաղաքական ու ռազմական ձեռնարկներով եւ ձեռք բերած արդիւնքով՝ հին յորջորջումով՝ Դաշնակունեաց Հարստութիւն է, օժտուած նորագոյն գաղափարներով :

Հայաստանի թագաւորութեան անկումից 854 տարի վերջը եւ կամ Կիլիկիայի Ռուբինեանց թագաւորութեան վախճանից 525 տարի անցած, գերագանցապէս Հ. Յ. Դաշնակցութեան վարած երեսուն տարիների հերոսական պայքարի շնորհիւ է որ, 1918 թ. յաջողուեց հիմը դնել Հայաստանի Հանրապետութեան :

Ներկայ Հայաստանի ժողովրդի ջախջախիչ մեծամասնութիւնը Հայկական Պետութեան ղեկը յանձնեց Դաշնակունեաց Հարստութեան, որ, երեսուն տարուայ փորձառութեամբ զինուած, « Անձեւ քաոսից » ծանր զոհաբերութիւնների գնով, կարողացաւ օրինաւոր պետութիւն ստեղծել:

Ունեցանք ժողովրդավար կառավարութիւն, իր բոլոր բաժիններով,— խորհրդարան, կանոնաւոր բանակ սպարապետով եւ զօրավարներով, Հ. Հ. Պատուիրակութիւն եւ դեսպաններ ու հիւպատոսներ օտար երկիրների մէջ :

Մեր կանոնաւոր բանակից բացի, ունէինք նաեւ Դաշնակցական մարտական խմբեր եւ ժողովրդական վաշտեր, որոնք մեր զօրքի հետ միասին, երբեմն էլ առանձին, ահագին դեր կատարեցին արտաքին եւ ներքին ճակատների վրայ:

Մանաւանդ ճակատագրական պահերին, կառավարութեան հրահանգով օգնութեան էին հասնում յեղափոխական կռիւներում մարզուած մեր հրամանատարները եւ խմբապետները, իրենց մարտիկներով ու ժողովրդական վաշտերով :

Հայաստանի հանրապետական կառավարութիւնը կը սպասէր 1921 թ.գարնան, որպէսզի հնարաւորութիւն ունենար Թրքահայ գաղթականներին տեղափոխել Թրքահաստանի այն չորս նահանգները, որոնք 1920 թ. Օգոստ. 10ի Սեւրի դաշնագրով միացուած էին Հայաստանի հանրապետութեանը : Այսպէս պիտի իրականանար Ազատ, Անկախ եւ Միացեալ Հայաստանի մեր դարաւոր երազը, որի համար միլիոնաւոր զոհեր ենք տուել: Սակայն մեր դրացի երկու բռնակալ պետութիւնները, Ռուսաստանը եւ Թուրքիան, որոնք դարեր շարունակ ոխերիմ թշնամիներ լինելով, 12 անգամ իրար դէմ պատերազմած էին, պարագաների բերումով զինակցեցան եւ դաւադրաբար գրաւեցին ներկայ Հայաստանը: Իբրեւ Դաշնակից՝ Թուրքիան Կովկասեան Հայաստանի մի մասը ըստացաւ, իսկ մեծ մասի վրայ իր խոշոր թաթը դրաւ ռուսական արջը, զայն ենթարկելով բոլշեւիկեան լուծին :

Հ. Յ. Դաշնակցութիւնը փոխադրուելով հայկական գաղութները, ուր սկզբից ի վեր ունէր իր ընկերների ու համակիրների հոծ բազմութիւն, ստուարացրեց իր շարքերը նորագիր ընկերներով եւ պահեց իր դիրքը իբեւ ամենամեծ քաղաքական կուսակցութիւնը :

Դաշնակցութիւնը այսօր արտասահմանի մէջ ունի հարուստ մամուլ, գրականութիւն, բազմաթիւ սեփական ակումբներ եւ ուրիշ շէնքեր, ինչպէս նաեւ Կապոյտ Խաչի եւ Համազգայինի պէս գաղափարակից խոշոր կազմակերպութիւններ եւ զանազան միութիւններ, Հ. Յ. Դ. Նոր Սերունդը, որին պիտի փոխանցուի ժառանգութիւնը :

Ազատագրական պայքարը պիտի շարունակուի մինչեւ որ ամբողջական Հայաստանի իրական, եւ իրաւական տէրը դառնայ ինքը հա՛յ ժողովուրդը:

ԲԵՆՕ

Դաշնակցութեան քայլերգը

(ՑՈՒՇԵՐ ՎԱԹՍՈՒՆԱՄԵԱԿԻ ԱՌԻԹՈՎ)

1.

Ո՞վ է հեղինակն այս երգի: Ո՞վ է դաշնաւորողը դրա :

Գրիգոր Միրզայեան եւ կամ, իբրեւ երգահան, աւելի շատ ծանօթ՝ Գրիգոր Սիւնի անունով: Շատ քիչերին յայտնի՝ մեր նոր սերունդի եւ երիտասարդութեան շարքերից : Հիներն էլ, որոնք գիտեն, մեծ մասով մի տեսակ խառն տրամադրութեամբ պիտի համակուին անշուշտ, երբ կրկին մէկ անգամ իրար հետ սերտ կապակցութեան մէջ տեսնեն անունները մեր կուսակցութեան քայլերգի եւ նրա հեղինակի :

Մշակ, բանուոր, ռանչպար ախպէր,
Արի՛ք միանանք ... :

Մի քիչ հեռուից սկսեմ :

1887 — 1890 թ. ես նախապատրաստական դասարանների աշակերտ էի Շուշիի թեմական դպրոցում, խնամքին ենթակայ իմ հօրեղբայր Մանուկ Աբեղեանի, որ այդ տարիներին ուսուցիչ էր նոյն վարժարանի: Մեր ուսուցիչների թւում էին պատկանում նաեւ՝ Յակոբ Ճաղարբէգեան, Նիկողայոս Մելիք – Թանգեան (հետագային՝ արքեպիսկոպոս) եւ մի քանի ուրիշներ: Թեմի հոգեւոր առաջնորդն էր Կարապետ եպիսկոպոս Այվազեան, խիստ պահպանողական հակումներով մի հոգեւորական :

Իմ դասընկերներից էր այնտեղ՝ Գրիգոր Միրզայեան, ծնունդով Շուշի քաղաքից : Խեղճ ընտանիքի զաւակ էր: Սիրուած էր ամէնքից իր յաջողակ ձայնի, քաղցր երգեցողութեան համար: Վայելում էր մասնաւորապէս թեմական առաջնորդ Այվազեան եպիսկոպոսի հովանաւորութիւնը: Եւ վերջինիս ջանքերով էր, որ նա շուտով Էջմիածին ուղարկուեց ու ճեմարան մտաւ : Նոյն այդ ժամանակ, ես Թիֆլիս տեղափոխուեցի հօրեղբօրս հետ միասին, ուր նա ուսուցիչ էր հրաւիրուած տեղւոյն Յովնանեան օրիորդաց վարժարանի. ես էլ մտայ Ներսիսեան դպրոց որպէս աշակերտ :

Այնպէս պատահեց, որ մի քանի տարի յետոյ կրկին հանդիպեմ Գրիգոր Միրզայեանին, այս անգամ Էջմիածնի ճեմարանում, ուր ես տեղափոխուել էի 1895ի Յունուարին Ներսիսեան դպրոցից, մի խումբ ընկերների հետ միասին: Միրզայեանը ճեմարանի ձայնեղ, երաժշտական ձիրքով օժտուած աշակերտների թւումն էր պատկանում, գնահատուած՝ ամէնքի կողմից, վայելելով մասնաւորապէս Կոմիտասի պաշտպանութիւնը եւ հովանաւորութիւնը :

Շատ ժամանակ չանցած Միրզայեանը կը թողու ճեմարանը՝ գոհանալով դասարանական բաժնի ուսման ընթացքը միայն աւարտելով, իսկ ես շարունակեցի լսարանական բաժնին հետեւիլ: Նա Պետերբուրգ մեկնեց՝ երաժշտագիտական բարձրագոյն ուսմանց հետեւելու համար, ուր եւ մնաց երկար տարիներ :

Երբ 1899 թ. ճեմարանի լսարանական բաժինն աւարտելուց եւ մէկ տարի Շուշիի թեմական դպրոցում ուսուցչութիւն անելուց յետոյ Գերմանիա մեկնեցի եւ չորսուկէս տարի վերջ 1905ի Յունուարին մի քանի ամսով գնացի Պետերբուրգ, նախ քան հայրենիք վերադառնալս, Ռուսաստանի մայրաքաղաքում դարձեալ հանդիպեցի Շուշիի թեմականի եւ Էջմիածնի ճեմարանի իմ վաղեմի դասընկեր Գրիգոր Միրզայեանին :

Գրեթէ տասը տարի շարունակ նա այնտեղ հետեւել էր տեղւոյն երաժշտանոցի ուսմանց, աշակերտելով աշխարհահռչակ երգահան Ռիմսկի — Կորսակովին եւ մի քանի ուրիշ մասնագէտների : Շատ չէր մնում այլեւս երաժշտանոցն աւարտելուն, ուսանող էր վերջին կարգերի: Ձեռք էր բերել հիմնաւոր պատրաստութիւն, մասնաւորապէս երաժշտութեան տեսական ճիւղի մէջ :

Հասուն մարդ էր արդէն, ամուսնացել էր մի հայ ուսանողուհու հետ, ընտանիք կազմել: Չէր գոհանում իր մասնագիտութեամբ միայն եռանդով մասնակցութիւն էր բերում ազգային – հանրային գործերին եւս: Դաշնակցական ուսանողների շարքերի մէջ էր գտնւում, աշխատում էր ողբացեալ Խաչիկ Կարճիկեանի, Պ. Սոտնիկեանի, Եարամիշեանի եւ կուսակցական ուրիշ ուսանող ընկերների հետ միասին :

Մինչեւ իսկ զէնքեր ձեռք բերելու եւ Կովկաս փոխադրելու գործին էր բերում իր մասնակցութիւնը :

Անհանգիստ բնաւորութեան տէր էր, ուզում էր անպատճառ ամէն տեղ եւ ամէն բանի մէջ լինել, նաեւ ռուսական համախմբումների եւ շարժումների մէջ: Յիշում եմ այսօրուայ պէս: Ես նոր էի Պետերբուրգ հասել եւ բնականաբար գտել կրկին իմ հին դասընկեր Գրիգոր Միրզայեանին, երբ վերջինս մի օր էլ, 1905 թ. Յունուար 9ի առաւօտը, ինձ իր հետն առաւ, թէ՝ երթանք ցարերի ձմեռնային «պալատ»ի հրապարակը, ուր տեղի պիտի ունենար բանուորական հրապարակային մեծ ցոյց՝ Գապոն քահանայի առաջնորդութեամբ:

Հսկայական բազմութիւն էր հաւաքուած հրապարակում: Դեռ նոր էին սկսուած ճառերը եւ ցոյցերը, երբ յանկարծ հրացանի ձայներ լսուեցին եւ գնդացիրների տարափ տեղաց խաղաղ ցուցարարների գլխին: Եւ շատեր գտան այնտեղ իրենց մահը: Մենք, Միրզայեան, ես եւ մի քանի ուրիշ ընկերներ, մազապուրծ՝ տուն հասանք : Յետոյ պարզուեց, որ ցարական գաղտնի ոստիկանութեան գործակալն է եղած Գապոն քահանան եւ նրա սադրանքով է կազմակերպուած ցոյցը՝ դրդռիչ նպատակներով: Յեղափոխութեան նեմեսիսն ի հարկէ չուշացաւ իր արդար դատավճիռը կարդալ Գապոնին: Ճերմակ ցարերի գահը տատանել սկսել էր: Ո՞վ կարող էր երեւակայել սակայն, որ շատ տարիներ չանցած՝ նրա վրայ պիտի բազմէին կարմիր ցարեր, շատ աւելի դաժան :

2.

1905 թ. Օգոստոսին ես Թիֆլիս վերադարձայ եւ պաշտօնի մտայ Ներսիսեան դպրոց, Ստ. Մալխասեանցի տեսչութեան օրով, ուր հրաւիրուած էի արդէն Պետերբուրգ եղած ժամանակս: Միրզայեանն եւս կը փափաքէր նոյն դպրոցում երաժշտութեան ուսուցչի պաշտօն ստանձնել, լսած լինելով վերջինիս թափուր լինելը: Մակար Եկմալեան, նոյն վարժարանի երաժշտութեան երկարամեայ ուսուցիչը եւ մեր առաջին երաժիշտը բարձրագոյն ուսմամբ, թողել էր դպրոցը ծանր հիւանդութեան պատճառով: Առժամապէս, նրանից յետոյ եւ նրա տեղ, պաշտօնավարում էր ծանօթ ջութակահար Դաւթեան, Տրապիզոնցի: Առաջնակարգ ու կանոն պահել տալ դասարանում : Ճարամարւում էր շատ թոյլ: Չէր կարողանում խեղճը կարգ ւ կանոն պահել տալ դասարանում : Ճարահատ, ասում էր, ստիպուած էր շարունակ նուագել աշակերտների առջեւ: Եւ իր նուագից միայն դիւթուած՝ իրենց հանգիստ էին պահում այլապէս չարաճճի աշակերտները :

Ուսման տարուայ վերջը Դաւթեան հրաժարուեց Ներսիսեան դպրոցից: Ու պաշտօնի կոչուեց Գրիգոր Միրզայեան: Որոշ չափով նա յայտնի էր արդէն որպէս տաղանդաւոր երաժիշտ եւ դաշնաւորող հայ ժողովրդական երգերի: Փորձը ցոյց տուաւ, որ լաւ էլ մանկավարժ էր: Գիտէր իր առարկան աւանդել եւ հետաքրքրական դարձնել երգի ու երաժշտութեան դասերը: Եռանդով կըպած էր նաեւ երաժշտական ստեղծագործական աշխատանքին, միշտ նորանոր երգեր էր դաշնաւորում :

Ա. ԱԲԵՂԵԱՆ

(Մնացեալը յաջորդով)

Երբ ստրուկ էր անբարբառ…

—« Դու գիտես, ո՛վ հաւատարիմ ժողովուրդ Հայոց, մարդիկ եւ ազգեր կան, որ այնչափ հաւատարմութիւնդ կը ծաղրեն եւ կը մեղադրեն քեզ, երբ կը տեսնեն, որ խիստ անմռունչ եւ անզգայ կը լինես հաւատարմութեանդ մէջ, մինչեւ անշունչ, անբարբառ դիակ մը կը դառնաս դու, այնպէս որ քու պարկեշտութիւնդ կը նշաւակեն եւ կոխկռտելով կ'անցնին վրայէդ եւ դու չես իմանար: Միթէ՞ գոհհաց կայ ես դու աշխարհիս երեսին, ես էլ կը դատեմ քեզ, թէ այդչափ ստրկանաս եւ աղարտես մարդկային ազատ պատիւ»: (Խ. Հայրիկ: Վանդոյժ)

Օսմանեան դարաւոր սպանիչ լուծին տակ, այսպէս կ'ապրէր Հայը իր պատմական հայրենիքին մէջ:

Թմրած էին պանծալի նախահայրերուն առաքինութիւնները: Կը տիրէր արգահատանքի եւ ծաղրի արժանի հաւատարմութիւն միայն՝ ուժեղին, բռնակալի, տիրողի եւ իշխանաւորի:

Բարձրաձայն լացն ու ողբն անգամ մեղանչում, նախախնամութեան կամքին դէմ՝ ըմբոստացում, հաւատարմութեան կարգին դէմ՝ անկարգութիւն կը նկատուէր:

« Աստուածային տնօրինութիւն» մը ընդունեց Հայը, ստրկութեան ամէնէն նուաստացուցիչ եւ քստմնելի իր կեանքի պայմանները:

Քրիստոնէական չըմբռնուած, աղճատուած, նեղ եւ տգէտ վարդապետութիւնը աւելի կը զօրացնէր ստրուկը, անկենդան եւ անբարբառ արարածի մը վերածելով զայն:

Հայը ուրուականն էր —դէմքով ու մարմնով միայն— իր նախահայրերուն: Կարծես մոռցած էր իր դարաւոր պատմութիւնը եւ ծագումը:

Հայը Հայոց պատմական աշխարհին մէջ, մոռցած էր իր մարդկային կոչումը եւ իր տարրական իրաւունքները:

Արեւմտեան Հայաստանը, վերածուած էր « հայկական դժոխքի », իսկ հայութիւնը՝ բանաւոր հօտի:

Հայոց մտաւորական զարթօնքը, որ սկսաւ ԺԹ. դարու առաջին կիսուն, հայրենիքէն դուրս, ժամանակակից մտաւորական կեդրոններու մէջ էր, որ կը հոլովէր իր զարգացման ընթացքը:

Այս մռայլ եւ մութ, սեւ ու սպանիչ, խղդող եւ անշունչ մթնոլորտին մէջ, անարձագանգ կը մնային սթափումի, սրբազան ընդվզումի եւ ինքնապաշտպանութեան աստուածաշունչ կոչերը:

Արձագանգ չէին գտներ նոյնպէս, հայրենիքի հինաւուրց եւ նուիրական մենաստաններու խուցերէն արձակուած հրաշունչ կոչերն ու յորդորները:

Այս համատարած ողբերգութեան մէջ, որեւէ հրաշք անգամ պիտի չկրնար փոխել «Հայաստանցի»ի վիճակը: Անհրաժեշտ էր ամէն բանէ առաջ զայն գիտակից դարձնել իր ֆիզիքական, նիւթական եւ բարոյական զրկանքներուն: Անհրաժեշտ էր անոր կիսով մը անբանացած մտքին մէջ ապրեցնել՝ տառապանքի եւ ինքնասիրութեան զգացումը եւ գիտակցութիւնը:

Ստրկացած եւ անբանացած չնչաւոր էակը՝ նախ պէտք էր մարդանար, վերակենդանացնելով մարդը՝ իր հոգեկան եւ բարոյական գիտակցութեամբ:

Հայկական իր դիմագիծը, ազգային նկարագիրն ու կոչումը՝ առկէ յետոյ միայն պիտի կրնային զինք դնել իր ազգային պայքարի փրկարար ճամբուն վրայ:

Այս յեղաշրջումը անհնար էր կատարել խաղաղ քարոզութեամբ, գրականութեամբ, աղօթքով կամ « օտար » միջամտութեամբ:

« … Երբ մարդ այնպիսի երկրի մը մէջ կ'ապրի, ուր կեանքն ու ինչքը անապահով են, հարկ անհրաժեշտ է, որ կրէ իր վրայ ինչ որ իւր կենաց, ընչեց եւ պատուոյ ապահովութեան համար պէտք է »:

Մեր ժողովրդի կորստեան դէմ, իբրեւ փրկութեան միակ միջոց մատնանշուած այս պատգամը — ոչ առաջին եւ միակ — դեռ 70ական թըւականներուն արձակուած «Մամուլ» թերթին էջերէն, պէտք էր որ իր գործնական արձագանգը գտնէր բուն իսկ երկրին մէջ:

Զարթօնքը հայ մշակոյթին՝ Պոլսոյ, Թիֆլիսի եւ հեռաւոր մտաւորական կեդրոններուն մէջ, անտարակոյս մեծ նուաճումներ կատարեց մինչեւ 90ական թուականները:

Հայ միտքը յեղաշրջուած էր, «Հայկական դժոխք»էն դուրս:

Հոգեկան այս յեղաշրջումը «Հայաստան »էն հեռու, կրնար տարբեր ընթացքով առաջնորդել Հայը, եթէ մնար անհաղորդ հայրենիքի իրականութեան:

Ինքնապաշտպանութեան, ըմբոստացումի, եւ սրբազան ընդվզումի հրաշունչ ճառերն ու երգերը, պէտք էր իրենց գործնական արձագանգը գտնէին բուն հայրենի հողին վրայ:

80ական թուականներէն վերջ, այս ուղղութեամբ կատարուած մասնակի փորձերէն ետք հըրապարակ եկած քաղաքական կուսակցութիւններն էին, որ պիտի կատարէին փրկարար յեղաշրջումը:

Առանց ստորագնահատելու Արմենական եւ Հընչակեան կուսակցութիւններու դերը այս մարզին մէջ, իրողութիւն է որ Դաշնակցութեան վիճակուեցաւ իրական դերը:

Այդ մասին յաջորդով:

Ս. ՏԷՐ ԹՈՎՄԱՍԵԱՆ

ՊՈՒՏ'Մ ԾԻԾԱՂ

Արժանի «պատիժը»…

Ո՛րքան երջանիկ էինք երբ Դաշնակցութիւնը չէր ծնած: Խաղաղ – հանգիստ:

— « Ուլան ք… կեավուր»:

— Հրամմեր էք, Մէմիշ աղա…

— Խօզի զաւակ, թէեւ կեավուր ես, բայց լաւ մէկը կ'երեւաս:

— Շատ շնորհակալ եմ, պէյս: Ձեր ազնուութիւնն է այդ…

— Ուլան անունդ ի՞նչ է:

— Ձեր խոնարհ ծառան, ձեր ոտքի փոշին՝ Խաչատուր… Երջանիկ օրեր:

Եկաւ Դաշնակցութիւնը եւ ամէն ինչ տակն ու վրայ ըրաւ: Ի՛նչ վնասներ չէ հասցուցած Ան:

Անոր վաթսունամեակին առթիւ՝ փունջ մը անոնցմէ՝ իբրեւ նուէր:

Մինչեւ երեւումը այդ կուսակցութեան, Թուրքն ու Քիւրտը, խաղաղօրէն իրենց բռնարուեստը ի գործ կը դնէին հայ ժողովուրդին վրայ:

Եկան Դաշնակցականները եւ իրենց հետ բերին մեզի իբրեւ նուէր՝ «բողոք», «ազատութիւն», « իրաւունք» անունով հիւանդութիւնները…

«Դուն ալ մարդ ես, բոլորին հաւասար» Ազգ եւ ժողովուրդ ես: Բարձր մշակոյթ ունիս»ի պէս տղայական մտքեր դրին մեր գլխուն մէջ:

Կ'արժէ՞ր այս տեսակ նախապաշարումներու համար, Պոլսոյ «Դրան հայ էֆէնտիներ»ու հանգիստը խռովել: Ջանոնք Պալատի աչքին կասկածելի դարձնել:

Պոլսոյ հայութիւնը իր խանութովը, ժամովը եւ իր տաքուկ տունովը խաղաղօրէն կ'ապրէր՝ փառք տալով հայրախնամ Սուլթանին: Անոր հանգիստն ալ ջուրը ինկաւ:

Հ. Յ. Դ.ն, սնտուկներով «դըսեցի»ի ցաւեր բերաւ Պոլիս, խռովելու համար Ստամպոլսոյ հանգիստը:

Պատռեց Հայուն «հայ – քրիստոնէի» հագուստը եւ անոր հագցուց՝ «հայ – ազգութիւն» տարազը:

Ստիպեց յօրանջողներուն՝ իրենց գիշերանոցներէն դուրս գալ եւ կուսակցութիւն կոչուած նորոյթին հետեւիլ: Ասոնք որքան երջանիկ էին իրենց կակուղ մինտէրներուն գիրկը, իրենց կըլկըլակներուն ծուխին տակ…

Այս մարդիկը «յեղափոխութիւն» անունով երդմըն ալ բերին իրենց հետ եւ աստ «Թուրքը դըրդըռեցին ու մէկ միլիոն Հայեր՝ արիւնառութեան ենթարկուեցան»:

Իսկ մնացորդն ալ « իր ազատ կամքովը » հեռացաւ, ցրուեցաւ ի սփիւռս աշխարհի…

Եթէ գոյութիւն չունենար Դաշնակցութիւնը, այսօր, մենք մեր հայրենիքին, մեր տուներուն մէջ, խաղաղ եւ երջանիկ՝ մեր կորկոտն ու հերիսան պիտի վայելէինք, ինչպէս Քիւրտերն ու Արաբները, Ցոյներն ու միւս ոչ – Թուրք ազգերը, որոնք այսօր, դեմոկրատ Թուրքիոյ հայրախնամ հովանիին տակ, երջա՛նկօրէն կ'ապրին…

Հապա՛ սա Միացեալ Անկախ Հայաստանի Հանրապետութի՞ւնը: Առանց Քեռիի հրամանին և առանց միւս հայ կուսակցութիւններու « փորձառու» ցուցմունքին՝ դրօշակ պարզել Երեւանում… Օ՛, առնուազն ամբարտաւանութիւն էր դա: « Մենք ո՛վ ենք որ …»:

Այսօր, գաղութներու մէջ, Հ. Յ. Դ.ն կրկին գործի վրայ է: Հանգիստ չի տար միւս կուսակցութիւններուն եւ կազմակերպութիւններուն: Չի թողուր որ մարդիկը իրենց գիշերանոցներուն մէջ քաշուած՝ իրենց սուրճը փրթեն: Ազգագործութիւն ընեն՝ իրենց գործաժամերէն աւելցածով եւ իրենց հասկցած ազատ ձեւովը: Հ. Յ. Դ.ն իրար կ'անցընէ բոլորը, «ազգը, ազգը» պոռալով:

Տպարան, թերթ, գիրք հրատարակել, խմբագիր – գրող – ճզող ճարելու կը ստիպէ զանոնք:

Բարեբախտաբար, Դաշնակցութիւնը բոլորովին անգութ չէ միւս կազմակերպութիւններու հանդէպ: Կ'աշխատի, չափով մը օգտակար ըլլալ անոնց:

Իր շարքերուն մէջէն կը ջոկէ ծուռբերանները եւ կը ղրկէ դիմացիններուն՝ իբրեւ գրող – լրող կամ խմբագրող, որոնք, իրենց անձնական հաշիւներն ու դառնութիւնները «ասում են»ական յօդուածներու վերածելով՝ կը լեցնեն դէմի լրագիրները որով թէ իրենք կը թեթեւնան եւ թէ իրենց թերթերն ալ սովէ կ'ազատին…

Գործի՞ մղել կ'ուզես հակաները, «այսինչ թաղին մէջ Դաշնակները դպրոց պիտի բանան եղեր» մը տարածէ, բոլորը նոյն թաղին մանուկները ձեռք առնելու, հայացնելու կը ձեռնարկեն:

Եթէ փափաք ունիս ազգային աթոռ մը քաշել տակդ, ինքզինքդ Դաշնակներու կողմէ հալածուած ցոյց տուր եւ ահա հականերու քուէները վրադ կը թափին…

« Դաշնակցութիւնը եկեղեցին պիտի խանգարէ եղեր» մը նետէ հրապարակ, «կրօնքը մօրֆին է» պոռացողները, իրենց խնամիներով մոլեռանդ եկեղեցասէր – կրօնասէր կը դառնան: Տէրտէրութեան թեկնածու կը ներկայանան: Նարեկացի, Շնորհալի տօնելու կը ձեռնարկեն: Կաթողիկոսի, եպիսկոպոսի ձեռք կը համբուրեն եւ խաչակնքելու վարժութիւն ձեռք բերելու կ'աշխատին…

Հ. Յ. Դաշնակցութեան գործած այսքան չարիքներու փոխարէն զինքը ամչցնելու եւ պատժելու համար, անոր տօնին առթիւ կը մաղթեմ որ Կարսը, Արտահանը եւ միւս հողերը կցուին Հայաստանին: Ռեսպուբլիկան ալ Հանրապետութեան վերածուելով՝ բոլորը մէկ բեռցուի անոր եւ հայ ժողովուրդի ուսին՝ քանի որ հայ ժողովուրդն ալ յանցաւոր է քաջալերելուն համար Հ. Յ. Դ.ն…

Կ. ՊԵՏՈՒՇ

ՀԱՅԸ ՊԻՏԻ ԱՊՐԻ

Հայը պիտի ապրի՛, հակառակ դահիճներուն եւ հակառակ իր աչքին տակը բուսած կորեկին: Հայը պիտի ապրի ժողովուրդներու սիրագօտ շըղթային մէկ ոսկի օղակն ըլլալու համար: Ա՛յս է մեր բոլորիս յոյսը. յոյս մը, զոր մուրճով կռեցինք, ինչպէս մեր պապերէն մէկուն նիզակը, որ նպատակին կը դիմէր, օդին եւ արեւուն մէջ երգելով:

ԴԱՆԻԷԼ ՎԱՐՈՒԺԱՆ

★

ՊԻՏԻ ԳԱՅ ՕՐ ՄԸ…

Պիտի գայ օր մը, երբ ազնուարներու գերեզմանները պիտի բացուին, Արտաւազդ դուրս պիտի ելլէ Մասիսի անդնդախոր վիհերէն, Լուսաւորչի կանթեղը՝ Արագածի եւ Սեպուհի բարձունքներուն վրայ նորէն պիտի սկսի պլպլալ բոլոր մահկանացուներու աչքին եւ վերջապէս Մհերը, Սասունցի Դաւիթի դիւցազն զաւակը, Ակոռի քարին ժայռէ դուռը հրելով, լոյս աշխարհ պիտի գայ Արծրունիներու թագաւորութիւնը վերականգնելու: Այն օրը պիտի վերնայ անէծքը Անիի վրայէն, հազարումէկ եկեղեցիներու զանգակները պիտի ղօղանջեն եւ մեռած մայրաքաղաքին փառքը նորէն պիտի սկսի ճաճանչել Արարատեան դաշտին վրայ:

Ա. ՎՌԱՄԵԱՆ

Է. ԱԿՆՈՒՆԻԻ ՄԱՐԳԱՐԷՈՒԹԻՒՆԸ

Է. Ակնունիի նամակը՝ ուղղուած Հ. Յ. Դաշնակցութեան Ամերիկայի Շրջանի Պատգմ. ժողովին **1911**, Դեկտ. **10**ին.

— « Ողջոյնի հետ միասին՝ համեստ մի խնդրանք ունեմ — ձեր վէճերի ժամին եւ պայքարի ժամանակ, ոգեւորութեան թէ լքումի ընթացքում, մի վայրկեան իսկ աչքից մի թողէք լուսաստղը – մեր վիրաւոր Վաթանը, որ տարագիր որդոց սիրով է ժպտում, նրանց սրտի մէջ է որոնում իր կայանը, եւ նրանց դարձի մէջ՝ իր մխիթարանքը:

Նայեցէք միշտ դէպի Երկիր եւ հաւատացէք նրա ապագային: Ճիշդ է, քաղաքական կարմիր ամպերը նորից կուտակւում են, բայց ազատութեան վերելքը, թէեւ ծանր, յամրաքայլ անդիմադրելի է:

Եւ ես հաւատ ունեմ, ապառաժ հաւատ, որ շատ տարիներ չանցած՝ շատերը ներկայ սերնդից, նոյնիսկ ձեր փոքրիկ ժողովից նրանք, որոնք դեռ սպիտակ մազ չունին եւ բախտ ունին, այժմ թոթովախօս եւ անվստահ, կը մեծանան, կը բարձրանան քաղաքական պայքարի սանդուղները եւ կ'երթան բազմելու Հայ ժողովուրդի Ներկայացուցչական ժողովի՝ Հայկական Պարլամենտի մէջ — մօտաւոր իջեւանը քաղաքական մեր յաղթանակի:

Ու եթէ մի օր ձեզանից մէկը, իմ ընկերներ, արժանանայ այդ չքնաղ բախտին, թող յիշի, որ իմ ասածը մարգարէութիւն չէ, այլ միայն հաւատ, անխախտ հաւատ դէպի այն ճամբան, որ թէեւ արեամբ ներկուած՝ միշտ առաջնորդում է դէպի աշխատանքի եւ գաղափարի յաղթադաշտը»:

ԿԱՐԴԱՑԷՔ ԵՒ ՏԱՐԱԾԵՑԷՔ
«ՅԱՌԱՋ»Ը

զօրութիւններ, ի հարկին խորհրդարանին հաւանութեամբ ։

«Արտակարգ վիճակը» կը նշանակէ առաւել–լապէս տնտեսական ընդհանուր «զօրաշարժ», որով նախագահը պիտի կրնայ օգտագործել փոխադրական բոլոր միջոցները զինուորական նպատակներու համար, բռնագրաւել պաշտպանութեան անհրաժեշտ բոլոր ինչքերը, անձնական շոգենաւերը, օդանաւերը, ռազմամթերք արտադրելու ի վիճակի գործարանները, եւն., հակակշռել գիներն ու օրավարձերը, ինչպէս նաեւ բաշխումը նախանիւթերուն, որոնք պէտք է մեծ մասով յատկացուին զինուորական նպատակներու, զօրացնել կառավարական մեքենան, եւն. եւն.։

20.000 ԾՈՎԱՅԻՆ ԶԻՆՈՒՈՐՆԵՐՈՒ ՈԴԻՍԱԿԱՆԸ

Քսան հազար ամերիկացի եւ անգլիացի զինուորներ, 8 — 9 քիլմ. տարածութեամբ լեռնային ձիւնապատ վայրի շրջանակի մը մէջ եւ սարսափելի ցուրտի մը տակ կը ջանան ճամբայ գտնել նաւահանգիստ հասնելու եւ իրենց սպասող մարտանաւերը ապաստանելու համար։ Այս զօրամասերը ենթակայ են թէ՛ յառաջացող կարմիրներու եւ թէ՛ արձակազէններու յարձակումներուն ։ Տակաւին 60 քիլմ. ճամբայ ունին փրկութեան նաւահանգիստը հասնելու համար։ Ամերիկեան օդանաւերը, կամուրջ շինելու յատուկ ութ լաստեր նետեցին ։

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ԳԵՐՄԱՆԻՈՅ ՎԵՐԱԶԻՆՄԱՆ առթիւ, իրազեկ աղբիւրէ կը հաղորդեն թէ համաձայնութիւն գոյացած է առ այժմ 150.000 հոգինոց բանակ մը կազմելու։ Ֆրանսայի համայնավար կուսակցութեան կեդր. կոմիտէն եւ Աշխատանքի Դաշնակցութիւնը բուռն պայքար կը մղեն այս որոշման դէմ, բողոքի ցոյցեր կազմակերպելով։ Կուսակցութեան Սէնի շրջանին վարչութիւնը մասնաւոր կոչով մը կը հրաւիրէ Փարիզի ժողովուրդը բողոքել «ազգային դաւաճանութեան, պատերազմի և աղէտին դէմ», երկուշաբթի ժամը 16էն սկսեալ համախմբուելով նախագահական պալատին առջեւ։ Այս առթիւ բողոքի բանաձեւեր պիտի յանձնուին մասնաւոր պատուիրակութեանց միջոցաւ։

ԱԶԳ. ՊԱՇՏՊԱՆՈՒԹԵԱՆ նախարարը, Ժիւլ Մոք, արեւմտեան Գերմանիոյ ֆրանսական շրջանը գնաց, քննական պտոյտ մը կատարելու համար։ Ցայտնի չէ թէ մայրաքաղաքն ալ պիտի այցելէ՞, Գերմանիոյ վարիչներուն հետ տեսակցելու համար ։

ԱԶԳԱՅՆԱԿԱՆ ՉԻՆԱՍՏԱՆԻ Ուաշինկթընի դեսպանը, Ուաշինկթըն Քու, յայտարարեց թէ իր կառավարութիւնը պատրաստ է երկու միլիոն զինուոր տրամադրելու, որպէսզի կռուին համայնավարութեան դէմ Ասիոյ մէջ։Իր տեղեկութեանց համաձայն, 600.000 մարզուած զինուորներ կան Ֆորմոզայի մէջ, իսկ աւելի քան 1.500.000 արձակազէններ կը կռուին մայր երկրին մէջ, համայնավարներուն դէմ ։ Ազգայնական Չինաստանի վարիչն ալ, Չան Քայ Շէք, ձայնասփիւռ ճառով մը կը թելադրէ Չինաստան արշաւել իր զինուորներով որոնք տեղաւորուած են Ֆորմոզայի մէջ։

ԽՈՐՀՐԴԱՅԻՆ ԱՐԳԵԼԱՐԱՆՆԵՐՈՒ քննութեան առթիւ Պ. Դ. Ռուսէի կողմէ Փարիզի համայնավար շաբաթաթերթին դէմ բացուած դատը կը շարունակուի նոյն սաստկութեամբ ։ Առջի օր այնքան բուռն տեսարաններ պարզուեցան որ, հարկ եղաւ չորս անգամ ընդհատել նիստը։ Պ. Ռուսէ «ապուշ» կոչեց նախկին աքսորական մը, Տէ, որ կը ջանայ պաշտպանել Խ. Միութիւնը ։ Ամբաստանեալին փաստաբանն ալ «կապիկ» անուանեց Ռուսէն։ Երկու կողմի փաստաբանները եւս տուին — առին։ Եւ սակայն կարելի եղաւ սկսիլ բուն դատավարութիւնը, եւ լսուեցան երկու կարեւոր վկաներ։ Զուիցերիացի կին մը, Լեփըր, որ 11 տարի բանտարկուած էր, պատմեց թէ 30.000 աքսորականներ տեսաւ աննկարագրելի պայմաններու տակ ։

ԵՒՐՈՊԱՅԻ ՎԵՐԱԶԻՆՄԱՆ համար նախագահ Թրումըն պիտի պահանջէ աւելի քան հինգ միլիառ տոլար 1951ի ընթացքին։ — Ամերիկա որոշած է ուժ տալ գերմանական արդիւնաբերութեան զարգացման, մինչեւ անգամ ջնջելով ամէն հակակշիռ Ռուրի հանքային աւազանին մէջ, որպէսզի կարելի ըլլայ զէնք եւ ռազմանիւթ արտադրել դարձեալ այնտեղ ։

ԱՆԳԼԻՈՅ սպառազինութեանց նախարարութիւնը այժմէն կ'ազդարարէ թէ պիտի սահմանափակուի առտնին տարրկաներու, ամաններու, դանակներու, խոհանոցի եւ բաղնիքի սպասներու սպառումը, նկատելով որ զինկը, պղինձը, նիքէլը, պողպատը եւն. անհրաժեշտ են վերազինման համար ։

«ՆՈՐ ՔՆԱՐ»

Ընդարձակ ձայնագրուած եւ պատկերազարդ երգարան, 640 մեծադիր էջեր, 715 երգեր, 109 նկարներ, եւն.։ Դիմել ՅԱՌԱՋի հասցէով ։

Գին 1500 ֆրանք, կանխիկ։ Փոստ. ծախքը մէջը ։

ԴԱՇՆԱԿՑՈՒԹԵԱՆ 60ԱՄԵԱԿԸ Փարիզի մէջ

ՆԱԽԱՁԵՌՆՈՒԹԵԱՄԲ Հ. Յ. Դ. ՄԱՐՄԻՆՆԵՐՈՒ

Այս կիրակի իրիկուն ժամը 20.30ին, Mutualitéի մեծ սրահին մէջ, 24 rue St. Victor: Métro Maubert - Mutualité ։

Կը նախագահէ՝ ընկ. ՌՈՒԲԷՆ ՏԷՐ ՄԻՆԱՍԵԱՆ

Կը խօսին՝ ընկերներ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ, ԳԵՐԱՍԻՄ ԲԱԼԱՅԵԱՆ, ՀՐԱՆՏ – ՍԱՄՈՒԷԼ եւ ՅՈՎԻԿ ԵՂԻԱԶԱՐԵԱՆ (Նոր Սերունդ)։

Խօսք կ'առնէ ԿԱՊՈՅՏ ԽԱՉԻ, ՀԱՄԱԶԳԱՅԻՆԻ եւն. ներկայացուցիչները ։

Գեղարուեստական բաժնին կը մասնակցին օրիորդներ ԱՍՏՂԻԿ ԱՌԱՔԵԼԵԱՆ, ՄԱՐԻ ԿԱՌՎԱՐԵՆՑ (երգ), ՏԻԿԻՆ ԱՆԱՀԻՏ ՏԷՐ ՄԻՆԱՍԵԱՆ, ընկեր Զ. ՂԱՐԻՊԵԱՆ (արտաս.) Օր. ՎԵՐՈՆԻԿ ՃԻՆՃԵԱՆ (դաշնակ), նուագախումբ՝ մասնակցութեամբ Օր. JANINE CAVARDի (1er prix du Conservatoire)։ Mrs. Rocque եւ Louvigny (violons), Mr. Lemaire (violoncelle), Mr. G. Deschamps (flûte), Mr. P. Deschamps (cor anglais et hautbois), (1ers prix du conservatoire de Paris et solistes des théâtres Lyriques) ։

ՄՈՒՏՔԸ ԱԶԱՏ Է

ՀՈԳԵՀԱՆԳԻՍՏ ԸՆԿԵՐՆԵՐՈՒ ՅԻՇԱՏԱԿԻՆ

ԱԼՖՈՐՎԻԼԻ Ս. Մինասեան ենթակոմիտէն, հոգեհանգիստ եւ իր մեռեալ ընկերներու գերեզմանայց մը կազմակերպած է այս կիրակի, ժամը 10ին Ս. Պօղոս Պետրոս եկեղեցին ։

ԱԼՖՈՐՎԻԼԻ Հ. Յ. Դ. «Ս. Մինասեան» ենթակոմիտէն կազմակերպած է օթօքարներու երթեւեկութիւն մը 60ամեակի տօնակատարութեան առթիւ, դէպի Mutualitéի սրահը։

Հաւաքատեղի՝ Bld. Carnot։ Գին՝ 80 ֆրանք։

Վալանսի մէջ

Դեկտ. 15ին, պատ. նախագահութեամբ ծերակուտական և նախկին նախարար ՄԱՐԻՈՒՍ ՄՈՒԹԷի։

Կը խօսի ընկ. ՀՐԱՆՏ – ՍԱՄՈՒԷԼ

Մանրամասնութիւնները յաջորդաբար ։

×

Մարսէյլի մէջ

Դեկտեմբեր 17ին։

ԼՈՅՍ ՏԵՍԱՒ

«ՀԱՅԱՍՏԱՆ»ի բացառիկ թիւը, գունաւոր տպագրութեամբ, նուիրուած՝ Հ. Յ. Դաշնակցութեան 60ամեակին ։

ՓԱՐԻԶԻ ՀԱՅ ՏԻԿՆԱՆՑ ՄԻՈՒԹԻՒՆԸ

Կազմակերպած է Կարմիր Խաչի եւ Որբերու Օգնութեան ի նպաստ աննախընթաց պարահանդէս մը եւրոպական Ծնունդի նախօրեակին, 24 Դեկտ. ժամը 22էն մինչեւ առաւօտ, Cercle Militaireի շքեղ սրահներուն մէջ (Place St. Augustin), հովանաւորութեամբ Ֆր. Բանակի Հայ Կամաւորներու ընկերակցութեան ։

Կը մասնակցին.—

COLL CERDAի համբաւաւոր երկու նուագախումբերը, Maris Jeanne (St. Yves Cabaretէն) իր 1900ի երգացանկով, ՕՐ. ՄԱՐԻ ԿԱՌՎԱՐԵՆՑ իր հայկական գողտրիկ երգերով։ Ուրիշ զանազան անակնկալներ որոնց մանրամասնութիւնները պիտի տրուին յառաջիկային ։

ՇԱՏ ԿԱՐԵՒՈՐ.— Կէս գիշերի ընթրիքին համար կը խնդրուի հրաւիրեալներէն իրենց տոմսերը ապահովել տասր օր առաջ Պ. Վարդ Կիւլպէնկեանէ, հեռաձայն Tro. 44-38, անկարելի պիտի ըլլայ գոհացում տալ վերջին պահուն եղած պահանջներուն ։

ԿԸ ՓՆՏՌՈՒԻ.— Լիոնէն Մանուէլ Նորիկեան կը փնտռէ փոքր եղբայրը Համբարձում Նորիկեան, Մարզուանցի, որ 1923ին կրկին Մարզուանէն անցած է ։ Տեղեկացնել Mr. Manouél Noriguian, 79 rue Sully, Lyon (6) Rhône, France: Կը խնդրուի Պոլսոյ օրաթերթերէն արտատպել ։

Գանձարան Հայկական Երգերու

Անգուգական գործէն հազուագիւտ օրինակներ մնացած ըլլալով՝ Հայ Երգի նախանձախնդիր ազգայիններուն կը յանձնարարուի օգտուիլ ։

Մօտ 800 մեծադիր էջեր (երկսինակ) 720 ձայնագրեալ երգեր։ Հեղինակներու կենսագրականով եւ նկարներով, գեղարուեստական տպագրութիւն ։

Ամբողջ գործը վեց հատոր, ՆՈՐ ՏԱՐՈՒԱՆ եւ ամէն առթիւ նուէրցու միակ գիրքը, հայ տունին անջնջելի զարդը։Փնտռել Փարիզ՝ Հրանտ Սամուէլ, Պարսամեան, Բալուեան եւ Մարսէյլ՝ Ծերիկեանցի մօտ։

Le Gérant : A. NERCESSIAN
Imprimerie DER AGOPIAN 17 rue Damesme - (13)

ՅՈՒՇԱՏԵՏՐ

ԼԻՈՆ.— Ֆր. Կապ. Խաչի ընդհ. ժողովը այս երկուշաբթի երեկոյ ժամը 8.30ին, 78 rue Rabelais, դպրոցի սրահը։ Կը խնդրուի ճշդապահ ըլլալ։ Կարեւոր օրակարգ ։

ԱՐԵՒՄՈՒՏՔԻ ԼՍԱՐԱՆԻՆ հերթական գումարումը այս երկուշաբթի երեկոյ, Քաւէ, քաֆէ Ռէժանի վերնայարկը։ Պ. Գր. Թէլլալեան պիտի ներկայացնէ Կիլիկիոյ Լեւոն Բ. Մեծագործ Թագաւորին կեանքն ու գործը ։

ՊԱՌ ԱՐՍԷՆ

57, Rue Bernard de Bois, Marseille

Եթէ կ'ուզէք, պահ մը ձեր հոգերը մոռնալ, այցելեցէք, հանրածանօթ ԱՐՍԷՆԻՆ ՊԱՌԸ, ուր պիտի գտնէք, անմահական օղին, իր բազմատեսակ աղանդերներով։ Ինչպէս նաեւ շաբաթ եւ կիրակի օրերը, պիտի վայելէք ՀՌՉԱԿԱՒՈՐ ԹՈՐԳՈՄԻՆ ՆՈՒԱԳԸ ։

ՆՈՐ ԵՒ ՄԵԾ ՆՊԱՐԱՎԱՃԱՌԱՏՈՒՆ

ՄԱՐԻԼՈՍԵԱՆ ԵՂԲ.

202, Rue Duguesclin, Lyon Tél. Moncey 87-47

ՈՒՇԱԴՐՈՒԹԻ՛ՒՆ, ՈՒՇԱԴՐՈՒԹԻ՛ՒՆ

Մեր նպարավաճառատան բացումը տեղի պիտի ունենայ Դեկտեմբեր 16ին, ուրեմն ձեր բոլոր գնումները վերապահեցէք, այդ թուականին։ Պիտի գտնէք ամէն տեսակ եւրոպական եւ արեւելեան մաքուր ապրանքներ ։ Մեծ տարբերութիւն դուրսի գիներէն ։ Արագ սպասարկում։

Envoi sur L'ARMENIE

ՄԻՆԱԿ MORY et CIE. ՀԱՍՏԱՏՈՒԹԻՒՆԸ ԱՐՏՕՆՈՒԱԾ Է ԱՆՀԱՏԱԿԱՆ ԾՐԱՐՆԵՐ ՂՐԿԵԼ ՀԱՅԱՍՏԱՆ, ՈՒՏԵՍՏԵ՛ՂԷՆԻ, ՀԱԳՈՒՍՏԻ, ԿԵՐՊԱՍԻ ԵՒԱՅԼՆ, ԻՔԻԵՒ ՆՈՒԷՐ ։

Բոլոր ծախքերը կը վճարուին ծրարները ղրկուած ատեն, ՈՉ ՄԷԿ ՋԵՒԱԿԵՐՊՈՒԹԻՒՆ, ՈՉ ՄԷԿ ԾԱԽՔ ՍՏԱՑՈՂՆԵՐՈՒՆ ՀԱՄԱՐ։

ԴԻՄԵԼ MORY et CIE. (Service VAUQUELIN)
3 rue St. Vincent de Paul, Paris (10)
Tél. TRU. 72–60

Գրասենեակը բաց է ամէն օր ժամը 9էն 11, եւ 14էն 16.30, բացի Շաբաթ եւ Կիրակիէ։

ՈՒՇԱԴՐՈՒԹԻՒՆ

Ճարտարագործական կամ ընտանեկան ԿԱՐԻ ՄԵՔԵՆԱՆԵՐ ԳՆԵԼՈՒ, ԾԱԽԵԼՈՒ, ՓՈԽԵԼՈՒ ԿԱՄ ՆՈՐՈԳԵԼՈՒ ՀԱՄԱՐ

Ամենայն վստահութեամբ կրնաք դիմել Հայերու շատ ծանօթ մասնագէտի մը

E. DONAT

Mécanicien, 16 rue d'Aubervilliers, Paris (19)
Tél. Bot. 59-57

ԱԶՔԵՐՆԻԴ ԼՈ՛ՅՍ …

Եթէ կ'ուզէք ընտանեկան հաճելի Reveillon մը անցընել երեկոյեան 8.30էն մինչեւ առաւօտ, փութացէք հայկական

Ճաշարան ԷԼՄԱՍ

11 RUE BUFFAULT (Métro CADET)

Ուր պիտի նուագէ թառիստ ԳԱՐԵԳԻՆ, ԳԷՈՐԳ ՋԱՆԻ հետ։

Հայկական պարեր եւ կինտոյի պար լեզկինկա Գէորգջանի կողմէ, իսկ հայկական պարերը եւ երգերը երկու Հայուհիներու կողմէ ։

ԿԱՆԽԱՒ ԱՊԱՀՈՎԵՑԷՔ ՁԵՐ ՏԵՂԵՐԸ

ՕՐԱԹԵՐԹ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH
Fondé en 1925
R. C. S. 376.286

Directeur-Propriétaire : SCH. MISSAKIAN
17, Rue Damesme — PARIS (13)
Վեցամս. 800 ֆր., Տար. 1600, արտ. 2500 ֆր.
Tél. GOB. 15-70 Գին 7 Ֆր. C. C. P. Paris 1678-63
Mardi 12 Décembre 1950 Երեքշաբթի 12 ԴԵԿՏ.

26րդ ՏԱՐԻ — 26e Année No. 6329–Նոր շրջան թիւ 1740
Խմբագիր՝ Շ. ՄԻՍԱՔԵԱՆ

Հ. Յ. Դ. ՅՕԱՄԵԱԿԻՆ ՓԱՌԱՒՈՐ ՏՕՆԱԿԱՏԱՐՈՒԹԻՒՆԸ ՓԱՐԻԶԻ ՄԷՋ

ԽՈՒՌՆ ԲԱԶՄՈՒԹԵԱՄԲ, ՄԻՆՉԵՒ ԿԷՍ ԳԻՇԵՐ

Կիրակի գիշեր, Միւթիւալիթէի մեծ սրահը լեցուած էր աննախընթաց եւ այլազան բազմութեամբ մը, որ Փարիզի բոլոր կողմերէն, բոլոր արուարձաններէն եւ նոյնիսկ հեռաւոր կէտերէ եկած էր պանծացնելու Հ. Յ. Դաշնակցութեան վաթսունամեակը: Շատեր առաջին անգամ ներկայ կ'ըլլային Դաշնակցական հանդէսի մը :

Հայկական մեծագոյն կուսակցութեան անցեալ ու ներկայ գործունէութիւնովը խանդավառ երկու հազարէ աւելի երկսեռ հայորդիներ, հակառակ տաղտկալի անձրեւին, մէկ մարդու պէս ողջունեցին Դաշնակցութիւնը եւ յարգեցին անոր դրօշին տակ նահատակուած ռազմիկներու յիշատակը: ԴաշնակցութեանՕրը ամէն տարի մեծ յաջողութեամբ տօնուած էՓարիզի մէջ,այս օրերուն, բայց այս տարուանը, իր ոգեւորութեամբ, ներկաներու հոծ բազմութեամբ եւ յայտագրի ճոխութեամբ գերազանցեց բոլոր նախորդները: Այլ պատկեր ալ չէր որ պիտի ստացուէր, քանի որ վաթսունամեակի մը արեան, քրտինքին, ճիգին ու վաստակին նուիրուած էր այս տարուան տօնակատարութիւնը :

Հանդէսը սկսաւ ֆրանսացի առաջնակարգ երաժիշտներէ բաղկացած նուագախումբին հնչեցուցած «Մարսէյեէզ»ով եւ «Մշակ բանուոր»ով, որոնք ունկնդրուեցան յոտնկայս : Այնուհետեւ ծրուան նախագահը, ընկեր Ռուբէն Տէր Մինասեան խօսեցաւ բացման ճառը, պարզելով այն նպատակները, զորս Դաշնակցութիւնը հետապնդեց իր գոյութեան եւ գործունէութեան 60 տարիներու ընթացքին: Այդ նպատակներու իրագործման համար, ըսաւ ընկեր նախագահը, Դաշնակցութիւնը տուած է բազմաթիւ զոհեր եւ կռուած է: Եւ եթէ այսօր ալ ան կը մնայ հաստատ, այդ բոլորը ապացոյցներ են, որ վճռած է այդ նպատակներուն հասնիլ եւ անպայման պիտի հասնի: (Թէ ընկեր նախագահին եւ թէ միւս բանախօսներուն ճառերը առանձինն եւ յաջորդաբար պիտի հրատարակենք «Յառաջ»ի մէջ) :

Բացման այս խօսքէն վերջ բեմ հրաւիրուեցաւ ընկեր Շաւարշ Միսաքեան, որ զեղուն խանդավառութեամբ մը պարզեց, թէ ի՛նչպէս յեղափոխութեան մթնոլորտը սկսած էր խմորուիլ դեռ 60ական թուականներուն, Պոլսոյ մէջ եւ այլուր: Յիշատակեց այդ շրջանի ազգային գործիչները եւ անոնց խօսքերը եւ կանգ առնելով Հայրիկի պատմական մէկ խօսքին վրայ, թէ աշխարհ աւեկոծ է, իսկ դու, հա՛յ ժողովուրդ, անարուեստ ես եւ լողալ չես գիտեր, ծափերու մէջ յայտարարեց, թէ Դաշնակցութիւնը, յանուն ազատագրական պայքարին եկաւ լողալ սորվեցնել հայ ժողովուրդին: «Մեր մեղքը չէ, եթէ դեռ պիտի պայքարինք յանուն ազատութեան: Դաշնակցութիւնն ալ, եկեղեցիի սեմին նահատակուած Սայեաթ Նովայի նման կը յայտարարէ իր վաթսունամեակին առթիւ.— Ջեմ հրաժարիր դաւանանքէս, չեմ դուրս գար միջնաբերդէս, մինչեւ որ պահանջներս իրագործուին: Եւ եզրակացուց.— Եթէ ոեւէ բռնակալ յաջողի կտրել Դաշնակցութեան գլուխը, անոր տեղ պիտի ծնի ուրիշ Դաշնակցութիւն մը, շատ աւելի հզօր եւ շատ աւելի վճռական (երկարատեւ ծափեր) :

Այժմ բեմին վրայ է մեր շնորհալի երգչուհին, Օր. Մարի Կառվարենց, որ Mlle Janine Cavardի դաշնամուրի ընկերակցութեամբ եւ վարակիչ յուզականութեամբ մը երգեց նախ «Կռունկ»ը եւ ապա «Միրանի ծառը», բուռն ծափեր խլելով :

Ընկեր Գերասիմ Բալայեան խոր յուզումով մը պանծացուց մեր հայդուկները, հերոսները, նահատակները եւ անոնց ամբողջութեան համադրութիւնը , Դաշնակցութիւնը, իր վաթսունամեայ գոյամարտով: Յարգանքի խօսք ուղղեց ամէնքի յիշատակին, ինչպէս եւ ներկաներուն, որոնք եկեր էին տօնելու մեզ հետ մեր վաթսունամեակը: «Միշտ վառ ու կենդանի պահեցէք կրակը հայ ժողովուրդին, կրակը հայ հայրենիքին եւ կըրակը Միացեալ, Անկախ եւ Ազատ Հայաստանին: (Որոտընդոստ ծափեր) :

Ընկեր Զարեհ Ղարիպեանի արտասանած « Յարգանք քեզ »ը, (Ահարոնեանէն) , սարսուռ մաղեց մեր մարմիններուն մէջ: Զմայլելի էին իր ապրումները, որոնք նոյնութեամբ փոխանցուեցան հասարակութեան եւ յուզեցին զայն :

Խօսք տրուեցաւ վրաց Ազգային Դեմոկրատ կուսակցութեան ներկայացուցիչ Պ. Փաթարիձէին, որ ծափերու մէջ, յայտարարեց, ֆրանսերէն .

— « Յանուն իմ պատկանած կուսակցութեան կը յայտնեմ մեր եղբայրական անկեղծ ողջոյնները: Կը վստահեցնեմ ձեզ, թէ անցեալի թիւրիմացութիւնները հարթուած են արդէն եւ մենք պիտի շարունակենք մեր կռիւը միասնաբար, հասարակաց թշնամիին դէմ: Մեր սրբազան պայքարը պիտի յաղթանակէ եւ կովկասեան ազգերը, ինչպէս եւ ուրիշ ազգեր պիտի տիրանան իրենց անկախութեան: Կեցցեն այն բոլոր ուժերը, որ կը պայքարին հասարակաց դատին համար: Կեցցե՛ն Հայաստան եւ Դաշնակցութիւնը »:

Նոր Սերունդի ներկայացուցիչը, ընկեր Յովիկ Եղիազարեան խօսեցաւ զգայուն ճառ մը եւ իր ինքնատիպ ոճով ու խանդավառութեամբ փառաբանեց կուսակցութեան հիմնադիրները եւ բոլոր անոնք, որ անոնց հետեւեցան, բարձր բռնելով ազատագրական դրօշը: «Միացնելով մեր ձայնը եւ եռագոյնին նայելով կը յառաջանանք միաբերան երգելով — Յառա՜ջ անսասան, յառաջ անդեդեւ, դէպի յաղթանակ»: (Բուռն ծափեր) :

Կարճ միջնարարէ մը վերջ սկսաւ յայտագրի երկրորդ մասը, նուագախումբին զարկած «Երեւանեան էթիւտ»ներով եւ Գ. Ալէմշահի դաշնաւորած Կոմիտասի «Հայկ. պարերով», այնքան յաջող, այնքան բարախուռն :

Խօսելու կարգը ընկեր Հրանտ Սամուէլեանն էր, որ նախ, մէկ վայրկեան յոտնկայս լռութեան հըրաւիրեց հանդիսականները, ի յարգանս մեր բիւր բիւրաւոր հերոսներուն: Ապա ֆրանսերէնով բացատրեց տօնին իմաստը, կարդաց Վրաստանի նախկին վարչապետ Պ. Ժորտանիայի շնորհաւորական հեռագիրը եւ նախկին նախարար քաղաքացի Տէփրէոյի նամակը, որ ցաւ կը յայտնէր իր բացակայութեան համար: Ապա հայերէն ճառով մը ծանրացաւ Դաշնակցութեան տարած քաղաքական գործունէութեան վրայ: «Իր այս 60ամեակին առթիւ Դաշնակցութիւնը ի լուր աշխարհի կը յայտարարէ, թէ պիտի շարունակէ տէր կանգնիլ Հայկ. Դատին եւ պիտի չլքէ զայն, մինչեւ անոր ամբողջական իրականացումը»: Խանդավառ ծափերով ընդունուեցան ընկերոջ խօսքերը :

Ընկերուհի Անահիտ Տէր Մինասեան խոր զգայնութեամբ արտասանեց հատուած մը երիտասարդ գրող ընկեր Վահէ Օշականի «Դաշնակցութիւն» քերթուածէն, որ ջերմ ծափերու արժանացաւ: Խոր էր տպաւորութիւնը, որուն մեծապէս նպաստեց տիկնոջ արտասանելու շնորհը:

Երգչուհի Օր. Աստղիկ Առաքելեան իր վճիտ ձայնով փոխադրեց մեզ հայրենիք, երգելով նախ Մ. Պէշիկթաշլեանի Ոհ, ինչ անուշը եւ ապա Սայեաթ Նովայի «Մի խօսք ունիմ իւթիմազով»ը: Հանդիսականները երկարատեւ ծափերով գնահատեցին երգչուհին, որ յաջողած է միշտ արուեստ դնել իր երգերուն մէջ :

Հայ Կապոյտ Խաչի անունով ընկերուհի Ֆլօրա Շէօհլէեան կարդաց ուղերձ մը, փառաբանելով Դաշնակցութիւնը: Ապա դաշնամուրի վրայ նուագեց Օր. Վերոնիկ Ճինճեան, նախ Սպենդիարեանի «Թայլերգ»ը եւ ապա Խաչատուրեանի «Պարը», յորդուն ու ոգեւոր եւ արուեստագիտուհիի յատուկ ճկունութեամբ :

Վերջին ուղերձը կարդաց ընկեր Վահէ Օշական, յանուն Համազգայինի եւ այնուհետեւ, ժամը 9ին սկսած ու շատ տաք մթնոլորտի մը մէջ շարունակուած այս յիշատակելի հանդիսութիւնը վերջացաւ ճիշդ կէս գիշերին :

ՇՐՋՈՒՆ ԹՂԹԱԿԻՑ

Հ. Յ. Դ. 60ամեակին առթիւ

Le Dauphiné Libéré օրաթերթէն վերջ, Վալանսի La Volonté Socialiste շաբաթաթերթը դեկտ. 9ի թիւին մէջ մասնաւոր գրութիւն մը հրատարակած է Հ. Յ. Դ. 60ամեակին առթիւ :

Խորին շնորհակալութեամբ արձանագրելով այս եղբայրական ողջոյնը, յաջորդով կուտանք թարգմանութիւնը :

Թշնամութիւնները պիտի դադրի՞ն

ԳՆՐԱԳՈՅՆ ՓՈՐՁ ՄԸ ՋԱՐԸ ԽԱՓԱՆԵԼՈՒ

ՉԻՆԱՍՏԱՆ ՏՐԱՄԱԴԻՐ Կ'ԵՐԵՒԱՅ ՀԱՄԱՁԱՅՆԵԼՈՒ

Կը թուի թէ կացութիւնը մեղմացած է Ծայր. Արեւելքի մէջ: Ազգաժողովին այն 13 անդամները որոնք միջամտած էին կրակը դադրեցնելու համար Քորէայի մէջ, 38րդ զուգահեռականին վրայ, կը յուսան յաջողիլ իրենց հաշտարար ձեռնարկին մէջ: Այս ուղղութեամբ կ'աշխատի մասնաւորապէս Հնդկաստանի ներկայացուցիչը, Պենեկալ Ռօ, որ կը ջանայ ոչ միայն զինադուլ մը յաջողցնել, այլեւ ժողովի մը հրաւիրել չորս Մեծերը (Մ. Նահանգներ, Խ. Միութիւն, Մեծն Բրիտանիա եւ Չինաստան) :

Ինչպէս յայտնի է, կարմիր Չինաստանի միջամտութենէն ի վեր, Հնդկաստան ջանք չի խնայեր յարաբերութիւնները բարելաւելու համար :

Վերջին պահուն Ազգաժողովի շրջանակներէն հաղորդուած լուրերու համաձայն, Չինաստանի ներկայացուցիչները տեղեկացուցած են Հնդկաստանի թէ պատրաստ են իրենց զօրքը կեցնելու 38րդ զուգահեռականին վրայ, իբրեւ հիմք ապագայ բանակցութեանց :

Հնդկաստանի ներկայացուցիչը նոր հրահանգներ ստացած ըլլալով իր կառավարութենէն, արտակարգ ժողովի հրաւիրեց 13 միջնորդ պետութեանց պատուիրակները: Պ. Պենեկալ Ռօ այս առթիւ սիրալիր տեսակցութիւն մը ունեցաւ Չինաստանի գլխաւոր պատուիրակին հետ :

Վերջին լուրի մը համաձայն, Չինաստան պատասխանելով անցեալ շաբթուան ընթացքին եղած հարցումներու, հետեւեալ որոշումը հաղորդած է Հնդկաստանի պատուիրակին .—

1) Չինական կառավարութիւնը կ'ուզէ որ պատերազմը վերջանայ կարելի եղածին չափ շուտ:

2) Կ'ուզէ բանակցիլ Արեւմուտքի հետ, բացարձակ հաւասարութեան հիման վրայ, պայմանաւ որ քննուին Ծայր. Արեւելքի վերաբերեալ բոլոր խնդիրները :

Իրազեկներու կարծիքով, այս պայմանը կըրնայ մերժուիլ Մ. Նահանգներուն կողմէ, որոնք դեռ անցեալ շաբթու համաձայնութիւն մը կընքեցին Մեծն Բրիտանիոյ հետ :

Այս լուրերուն հետ միաժամանակ, հեռագիրը կը հաղորդէր թէ Վիշինսկի նորէն պահանջած է օտար զինուորները քաշել Քորէայէն, բացառութիւն համարելով չինական զօրքը :

Միեւնոյն օրը, Մ. Նահանգներու արտաքին նախարարը, Պ. Էչիսըն , զեկուցում տալով ծերակոյտի արտաքին յանձնաժողովին առջեւ, անգամ մը եւս յայտարարեց թէ կառավարութիւնը «վերջնապէս եւ վճռապէս հակառակ է որեւէ զիջումի Ծայր. Արեւելքի մէջ: Անհրաժեշտ է ընդդիմանալ նախայարձակման եւ աշխարհակալութեան, նոյն ուժգնութեամբ, Ծայր. Արեւելքի թէ Արեւմտեան Եւրոպայի մէջ»:

Դարձեալ նոյն օրը ազգ. պաշտպանութեան նախարարը, Պ. Մարշըլ իր կարգին զեկուցում տալով, խոստովանեցաւ թէ նախագահ Թրումըն կրնայ «բացառիկ վիճակ» յայտարարել: Ինքն ալ համաձայն է որ կարգ մը արտակարգ միջոցներ ձեռք առնուին :

ՎՏԱՆԳՈՒԱԾ ՆԱՒԱԶՆԵՐԸ ԾՈՎԱՓ ՀԱՍԱՆ

Քսան հազար ամերիկացի եւ անգլիացի ծովային զինուորները, որոնք պաշարման ենթարկուած էին, յաջողեցան խզել շղթան եւ ծովափ հասնիլ, միանալով գլխաւոր ուժերուն: Թղթակիցներ նկարագրելով այս ոդիսականը, կը գրեն թէ զինուորներուն հաստ համազգեստները ծածկուած էին արիւնով եւ սառոյցով: Այժմ բոլորն ալ կը գտնուինԱզգաժողովի միջնաբերդին մէջ,որ ամուր դիրք մը կը կազմէ Ճափոնի ծովուն վրայ:

Այս ծովային եւ հետեւակ զինուորները 15 օրէ ի վեր գերմարդկային ճիգեր կը թափէին խզելու համար պաշարման շղթան, ձիւնապատ լեռներու եւ գահավէժներու մէջ, ուր մահը կը սպառնար ամէն վայրկեան: Շատերուն ոտքերը սառած էին, ուրիշներ իրենց հրացանները կը գործածէին իբրեւ անթացուպ: Ողջ մնացողները միասին կը փոխադրէին ոչ միայն վիրաւորները, այլեւ մեռեալները: Անհետացածներուն թիւը կը հաշուեն 4000:

(Լուրերու շարունակութիւնը կարդալ Դ. էջ)

(Լուրերու շարունակութիւնը կարդալ Դ. էջ)

ԸՆԿ. ԲԱՐՈՒՆԱԿ ԳՈՒՄՐՈՒԵԱՆ ՅԱՆԿԱՐԾԱՄԱՀ

Վերջին պահուն խորին ցաւով կ'իմանանք թէ կիրակի իրիկուն ժամը 6.15ին Սարսէլի մէջ յանկարծամահ եղած է ընկեր Բարունակ Գումրուեան:

Վաղեմի Դաշնակցական, որ գործօն դեր կատարած է Փարիզի կազմակերպութեան մէջ, ողբացեալ ընկերը երկար ատենէ ի վեր կը տառապէր սրտի հիւանդութենէ եւ նիւթական հոգերէ :

Յաջորդով կը խօսինք իր կեանքի եւ գործունէութեան մասին: Մեր ցաւակցութիւնները ընտանեկան պարագաներուն եւ Հ. Յ. Դ. «Վարդան» ենթակոմիտէին :

ՕՐՈՒԱՆ ՇԱՐԺՈՒՄԻՆ ՀԵՏ

Ո՞Վ ՊԻՏԻ ՊԱՇՏՊԱՆԷ ՄԻՋԵՐԿՐԱԿԱՆԸ

Միջերկրականի մէջ քանի մը սուզանաւեր բաւական պիտի ըլլան վտանգելու արեւմտեան պետութիւններուն հաղորդակցութեան միջոցները: Արդ, Խ. Միութիւնը աշխարհի ամենամեծ սուզանաւերու տորմիղը ունի ներկայիս: Պիտի կրնա՞նք ի հարկին Արեւելեան Միջերկրականի մուտքը արգիլել Ռուսիոյ, կը հարցնէ Լոնտոնի մեծ օրաթերթին՝ «Տէյլի Թէլէկրաֆ»ի աշխատակիցը: Եւ կը շարունակէ:

Անցեալ Յուլիսի վերջերը, Միջերկրականի բրիտանական եւ ամերիկեան նաւատորմերը իրենց առաջին ռազմափորձերը կատարեցին:

Ծովային գործողութիւններուն մասնակցեցան մօտ յիսուն մարտանաւեր, ի միջի այլոց նաեւ երեք օդանաւակիրներ: Այս գործողութիւններուն նպատակն էր ընդծովեաններու եւ օդանաւերու դէմ պաշտպանողական փորձեր կատարել:

Եւրոպայի պաշտպանութեան ձգտող այս ռազմափորձերուն մասին որեւէ յայտարարութիւն չհրատարակուեցաւ:

Սակայն, յաջողութեան համար, պէտք է նաեւ ծովային խարիսխներ ունենալ: Մալթա կղզին Դաշնակիցներուն համար Արեւելեան Միջերկրականի բանալին կը համարուի: Համաշխարհային վերջին պատերազմի ընթացքին Մալթա կարեւոր դեր կատարեց: Ապագայ որեւէ պատերազմի մէջ ալ նոյնքան մեծ դեր պիտի խաղայ ան:

Մալթայի աշխարհագրական դիրքը նպաստաւոր պայմաններ կը ներկայացնէ: Իտալիան զատող նեղուցին մօտ կը գտնուի, ուր Միջերկրականը կը թուի երկու անջատ ծովերու բաժնուած ըլլալ: Կղզին Սիկիլիոյ հարաւային ծայրէն 100 քիլմ., իսկ Յունաստանի հարաւային եզերքէն 650 քիլմ. հեռու կը գտնուի: Աղեքսանդրիոյ եւ Սուէզի ջրանցքին ալ մօտ է:

Մալթայէն 800 քիլմ. դէպի արեւելք կը գտնուի Կրետէն, որ դարձեալ բարեկամ Յունաստանի կը պատկանի: Կրետէէն 650 քիլմ. հեռու Կիպրոսի բրիտանական գաղթավայրը կը գտնուի:

Կրետէ կը տիրապետէ Եգէական ծովու մուտքին վրայ, որուն խորը կը գտնուին Նեղուցները: Կը կարծուի, թէ Խ. Միութիւնը տորմիղ մը կը պահէ Սեւ Ծովու մէջ:

Սուէզի ջրանցքին մօտ, 300 քիլմ. հեռաւորութեան վրայ, կը գտնուի Կիպրոսի հարաւային մասը:

Բայց, պատերազմի մը պարագային, դիւրին է կանխատեսել, թէ Խ. Միութիւնը պիտի փորձէ գրաւել այն նաւահանգիստները, որոնք պիտի թոյլատրեն իր նաւերուն անմիջական մուտքը Միջերկրականէն ներս:

Զրոյց կը շրջի, թէ Ռուսիա սուզանաւերու եւ պարենաւորման խարիսխ մը կառուցանելու վրայ է Ադրիականի մուտքին մօտ, իր արբանեակներէն մէկուն՝ հաւանաբար Ալպանիոյ մէջ:

Արդարեւ, Միջերկրականի մուտքը Յոնիական ծովէն՝ բաւական դիւրին է:

Միջերկրականի մէջ ռուսական յարձակումի մը պարագային, դժբախտաբար ստիպուած պիտի ըլլանք Ռուսիոյ եւ կամ իր արբանեակներէն մէկուն հետ հասարակաց սահմանագլուխներ ունեցող Թուրքիան եւ Յունաստանը վտանգաւոր գօտիներ համարելու:

Այս երկու երկիրներն ալ երկար ծովեզերքներ ունին Միջերկրականի վրայ: Ամէն պարագայի մէջ, եթէ Խ. Միութիւնը Արեւելեան Միջերկրականի վրայ յարձակի, իր ծովային ուժերէն գերադաս ուժերու պիտի բախի, բացի ընդծովեաններու մարզէն, ուր ան գերակայութիւն ձեռք ձգած է:

Միջերկրականի բրիտանական նաւատորմը, որուն գլխաւոր խարիսխներն են Մալթա եւ Ճիպրալթար, կը բաղկանայ 25—30 նաւերէ եւ 14 հազար թոննոց «Կլորի» օդանաւակիրէն, 4—5 յածանաւերէ, 12ի չափ թորփիլանաւերէ, ականարձակ նաւերէ եւն.: Կայ նաեւ 9400 թոննոց «Լիվրփուլ» ծովակալ նաւը:

Ամերիկեան 6րդ նաւաբաժնին ռազմանաւերը, որոնք պատերազմէն ի վեր Միջերկրականի մէջ կը մնան, մնայուն խարիսխ չունին. սակայն, ամերիկեան նաւային դրութեան համաձայն, չորս ամիսը անգամ մը կը փոխուին, այնպէս որ պէտք չունին անպայման խարիսխի:

Այս նաւատորմը միջերկրականեան գրեթէ բոլոր նաւահանգիստներն ալ կը գործածէ իբրեւ խարիսխ, ինչպէս՝ Լիվորնօ, Աթէնք, Իսթանպուլ եւ Թրիէսթէ, որ Ադրիականի խորը կը գտնուի: Այս ցանկին վրայ պէտք է աւելցնել նաեւ Մալթան եւ Ճիպրալթարը: Միջերկրականի ամերիկեան տորմիղը կը բաղկանայ 25 — 30 նաւերէ, որոնց գլխաւորներն են «Լէյթէ» եւ «Միտուէյ»:

Ասոնցմէ զատ ունի 4 — 5 յածանաւեր եւ տասնեակ մը սուզանաւեր: Իր ծովակալ նաւն է 17 հազար թոննոց «Սալէմ»ը եւ նոյն տիպարէն «Մուան» ու «Նիւփորթ Նիուս», որոնք աշխարհի ամենամեծ յածանաւերն են:

Ասոնցմէ կը բաղկանայ անգլօամերիկեան նաւատորմը Միջերկրականի մէջ եւ ասոնց պիտի գան միանալու, պատերազմի մը պարագային, Միջերկրականի երկու եզերքներէն ուրիշ օժանդակ ուժեր:

Որո՞նք են այդ օժանդակ ուժերը: Ֆրանսական, իտալական եւ հելլէն նաւատորմերը, եւ թերեւս նաեւ թուրք նաւատորմը, որ թէեւ փոքր է, սակայն բաւական զօրաւոր է:

Ֆրանսա, գիտակից՝ իր նաւատորմին ռազմական կարեւորութեան, Թուլոնի մէջ նաւաբաժին մը կը պահէ: Անցեալ գարնան, այդ նաւաբաժինը միջերկրականեան նաւատորմին ընկերացաւ Թուլոնէն Օրան, ծովային ռազմափորձերուն մասնակցելու համար:

Հելլէն նաւատորմն ալ բաւական մարզուած է. ներկայիս, Միջերկրականի բրիտանական նաւատորմին հետ, Եգէական ծովու մէջ եւ այլուր նետուած ականները կը ժողվէ:

Իտալական նաւատորմն ալ կարեւոր դեր մը պիտի խաղայ, մասնաւորաբար երբ հակառակորդներէն մին Ադրիականի արեւմտեան եզերքին վրայ ընդծովեաններու խարիսխ մը ունենայ:

Այս ծովային ուժերուն դէմ Խ. Միութիւնը պիտի օգտագործէ Սեւ Ծովու իր տորմիղը եւ իր արբանեակներուն կողմէ իրեն տրամադրուած մէկ քանի փոքր նաւերը:

Պ. Ուինսթըն Չըրչիլ վերջերս բրիտանական Երեսփ. ժողովին ուշադրութիւնը հրաւիրեց Ռուսիոյ ընդծովեաններու ուժին վրայ: Չըրչիլ յայտարարեց, թէ սովետական սուզանաւերը աւելի մեծ վտանգ կը կազմեն, քան 1940ի սկիզբը Մեծն Բրիտանիոյ դէմ արձակուած գերման ընդծովեանները:

Պ. Չըրչիլի համաձայն, Խ. Միութիւնը ներկայիս ունի 300 սուզանաւեր, որոնց 100-200ը երկար հեռաւորութիւններու սահմանուած շատ արագընթաց սուզանաւեր են:

Սովետները, ասոնցմէ զատ, ներկայիս կը կառուցանեն 35 հազար թոննոց երկու հսկայ յածանաւեր:

Միջերկրականի մէջ ճակատամարտ մը, այս պարագաներուն տակ, շատ բուռն պիտի ըլլայ, քանի որ ուժերուն միջեւ գրեթէ հաւասարակշռութիւն կը տիրէ: Կրնա՞նք յուսալ, թէ Խ. Միութիւնը, եթէ իրապէս Արեւելեան Միջերկրականի մէջ յարձակում մը գործել կը խորհի, նկատի պիտի առնէ իր դէմ ցցուող դաշնակից ուժի պարագան:

Դաշնակցութեան քայլերգը

(ՅՈՒՇԵՐ ՎԱԹՍՈՒՆԱՄԵԱԿԻ ԱՌԻԹՈՎ)

(Բ. եւ վերջին մաս)

Բայց նոյնչափ եւ դեռ աւելի՝ ուզում էր անպատճառ ազգային ու յեղափոխական գործերով եւս զբաղիլ, որ անում էր արդէն իր ուսանողութեան օրերին, Պետերբուրգում: Աւելի՝ մղուած զգացումից եւ առօրեայ տպաւորութիւններից, ժամանակի ազդեցութիւններից, քան՝ քաղաքական համոզումներից եւ ազգային գիտակցութիւնից:

Անդամ ընտրուեց Հ. Յ. Դաշնակցութեան Թիֆլիսի տեղական, քաղաքային կոմիտէի, որ դեռ մէկ տարի դրանից առաջ վերակազմուել էր աւագ ընկերների թելադրանքով եւ ղեկավարութեամբ: Մէջն էին առել նաեւ ինձ (նոր էի վերադարձել Թիֆլիս): Մեր ողբացեալ Խաժակն էր կազմել ցուցակը եւ գործադրել տուել: Հենց սկզբի օրերից՝ նա աշխատանքի լծեց մէկին ու միւսին: Իրեն հանդիպեցի ես առաջին անգամ «Մշակ»ի խմբագրութեան մէջ (Օգոստոս 1905), ուր քարտուղարի պաշտօն ունէր այդ օրերին: Տակաւին չէին խզուած կապերը Գրիգոր Արծրունիի հիմնած օրգանի եւ Հ. Յ. Դաշնակցութեան ղեկավարութեան մէջ: Կուսակցութիւնը դեռ շարունակում էր կէս-օրինաւոր իր գոյութիւնը Կովկասի եւ Ռուսաստանի սահմաններում:

Շատ չանցած սակայն, 1905ի աշնան, տեղի ունեցաւ Ռուսաստանի առաջին, դարձեալ Հոկտեմբերեան յեղափոխութիւնը: Մէկ-երկու տարի փոքր ինչ շունչ քաշեցին ցարական բռնակալութեան տակ հեծող ժողովուրդները, նաեւ հայութիւնը: Հիմնուեց կուսակցական մամուլ («Յառաջ», «Վտակ», «Զանգ», «Խարիսխ» եւայլն): Կեանքի կոչուեցին արհեստակցական, քաղաքական եւ մշակութային կազմակերպութիւններ, համագործակցականներ, վերաբացուեցին մեր դպրոցները, եւայլն:

Դաշնակցութեան ձեռքն անցան ղեկավարութիւնը բովանդակ հայ կեանքի, ոչ պակաս չափով նաեւ՝ զուտ բանուորական եւ գիւղացիական շարժումների: Գործադուլները եւ աշխատաւորական ցոյցերը սովորական երեւոյթ դարձան: Ապարդիւն անցան Դաշնակցութեան հակառակորդների եւ մասնաւորապէս սոցիալ-դեմոկրատների ջանքերը՝ խլելու ղեկավարութիւնը կուսակցութեան ձեռից: Եղիշէ Թոփչեան, Գարեգին Խաժակ եւ հին ու նոր ընկերներ պատնէշի վրայ էին:

Ահա այդ օրերին էր, 1906 թ. վերջերին, որ Գրիգոր Միրզայեան-Սիւնին միտք է յղանում՝ կուսակցութեան նուիրած մի յատուկ քայլերգ յօրինել եւ դաշնաւորել: Ու կատարում է:

Նա այդ օրերին ապրում էր քաղաքի «Մամա-Դաւիթ» կոչուած բլուրի լանջին գտնուող մի տան մէջ: Անբաժան էր իրենից դաշնակը: Մօտը գտնուող ընկերների առջեւ կարդում էր յօրինել սկըսած «Մշակ-բանուոր»ի տողերը եւ միեւնոյն ժամանակ նուագում, փորձում սեփական եղանակաւորումը: Եւ այդպէս՝ մի շարք անգամներ, մինչեւ որ վերջնապէս պատրաստ էր: Ահա այդպէս ծնունդ առաւ Դաշնակցութեան քայլերգը.

Մշակ, բանւոր, ռանչպար ախպէր...:

3.

«Մշակ բանուոր»ն այն օրերին դեռ շատ չէր երգւում մեր հաւաքոյթներում: Եկան յաջորդ տարիները, իրենց հետ բերելով յետաշրջութիւն եւ հալածանք յեղափոխական կազմակերպութիւնների եւ առաւելապէս Դաշնակցութեան դէմ: Բանտ, աքսոր, դատավարութիւններ, հալածանք: Ոմանք յաջողեցան խուսափիլ եւ ուրիշ տեղեր ապաստանիլ:

Մի օր էլ՝ Գրիգոր Միրզայեանի ձայնը կարենից լսուեց: Այն եւս իմացանք, որ սայթաքումների ճամբան է բռնել ոչ միայն որպէս անհատ, այլ եւ ազգային ու քաղաքական գետնի վրայ: Ձեն ազդել աննման Ռոստոմի սաստերն անգամ: Միշտ նորանոր վրիպումներ: Այդպիսիների տեղը չէր, ի հարկէ, Դաշնակցութիւնը:

Անցան երկար տարիներ: Մեր հայրենիքի եւ ժողովուրդի գլխին փրթած մրրիկից մենք եւս, շատ ընկերներ, Կ. Պոլիս ընկանք 1921ին, որ յաղթական Դաշնակիցների գրաւման տակ էր գտնւում այդ ժամանակ: Մի օր էլ Գրիգոր Սիւնին այնտեղ երեւաց, Պարսկաստանից գալով այս անգամ: Այնտեղ յաջողել էր, ասում էին, որոշ չափով կրկին շահել վստահութիւնը ոմանց մեր ընկերների եւ ողբացեալ Յովսէփ Արղութեանի, որ Հայաստանի Հանրապետութեան առաջին դեսպանն էր Պարսկաստանում: Նա եւս, թողնելով այդ երկիրը, Եւրոպա անցաւ:

1922ի աշնան սկիզբը, երբ Դաշնակիցները պարպեցին Պոլիսը եւ Մուստաֆա Քէմալը հաստատեց այնտեղ իր իշխանութիւնը, մեզնից շատերն այլեւայլ երկիրներ անցան: Ամերիկայի դռները դեռ բաց էին այդ ժամանակ ցանկացողների առաջ: Գրիգոր Միրզայեանն եւս այնտեղ գնաց, հետը տանելով իր բազմանդամ ընտանիքը — մայր, կին, զաւակներ, եղբայր, մինչեւ իսկ ազգականներ:

Լսեցինք, որ այնտեղ, Ամերիկայում, սկիզբները կրկին ջանացել է մօտենալ մեր ընկերներին, նոր կապեր ստեղծել: Մինչեւ իսկ «Հայրենիք» ամսագրի մէջ հրատարակեց իր դաշնաւորումները: Շատ չանցած սակայն, դարձեալ ու դարձեալ սայթաքումներ: Եւ այդպէս՝ անվերջ: Ու ռամկավարներ եւ բոլշեւիկներ գիտցան չարաչար շահագործել իր անձն ու արուեստը: Մինչեւ իր մահն այդ երկրում, չգիտեմ՝ որ տարին:

Գրիգոր Միրզայեան-Սիւնին մինակը չէր, ի հարկէ, որ ոտք դրաւ այդ տխուր ճամբու վրայ: Իրենից առաջ եւ իրենից յետոյ՝ շատ աւելի մեծ եւ պատասխանատու անցեալի տէր անձեր նոյնն արին: Յետաշրջութեան եւ քաղաքական-հանրային վայրէջքի զոհերն են դրանք. ոմանք կամաւոր, ոմանք՝ ակամայ:

Ամուր կամքից եւ նկարագրից զուրկ էր Միրզայեան, անզսպանակ: Զունէր բարոյական յենարաններ եւ հաստատուն համոզումներ: Երբեւէ եւ զղջացած էր՝ ի բնէ տաղանդաւոր այդ արուեստագէտը: Լսեցի մինչեւ իսկ, որ Ամերիկայում հրաժարուել է «Մշակ-բանուոր» քայլերգի հեղինակը լինելու պատուից: Թէ՞ «արգիլել» փորձել է՝ երգել ու նուագել այն, որպէս հեղինակ: Մէկը կամ միւսը: Մեծ տարբերութիւն չունի: Ոչ առաջինն էր նա, ոչ էլ վերջինը: Մի ամբողջ շարան: Եւ եթէ առահասարակ մի լաւ բան կապուած կայ իրենց անուան հետ, այն էլ՝ Դաշնակցական օրերից:

Ափսոս իրենց տաղանդին:

«Մշակ բանուոր» քայլերգը մէկն է դրանցից: Այսօր աւելի է երգւում եւ լսւում այն, քան տարիներ առաջ, կարօտ լինելով հանդերձ որոշ բարեփոխութեանց:

Ա. ԱԲԵՂԵԱՆ

ԿԱՐԴԱՑԷՔ ԵՒ ՏԱՐԱԾԵՑԷՔ

«ՅԱՌԱՋ»Ը

ՁԱՅՆԵՐ ԳԱՒԱՌԷՆ

60ԱՄԵԱԿԸ ՊՈՌՏՕՅԻ ՄԷՋ

ՊՈՌՏՕ.— Մենք ալ տօնեցինք Դաշնակցութեան 60ամեակը, նախաձեռնութեամբ Հ. Յ. Դ. Մուրատ խումբի եւ մասնակցութեամբ Կապոյտ Խաչի եւ Նոր Սերունդի, կիրակի, 26 Նոյեմբեր, ընկերվարականներու սրահին մէջ, Սընօն: Բեմին խորը Հ. Յ. Դ. մեծադիր զինանշանը, տակը Երրորդութիւնը եւ կողմերն ալ ուրիշ նկարներով յարդարուած, իսկ երկու ծայրերը Հայկ. եւ Ֆրանսական եռագոյնները:

Հանդէսի բացումը կատարեցին Նոր Սերունդի անդամները «Մշակ բանուոր» խմբերգով, ղեկավարութեամբ Օր. Շ. Քէնտիրեանի: Օրուան նախագահը ընկեր Հ. Թաշճեան պարզելով տօնակատարութեան իմաստը, ներկաները հրաւիրեց յոտնկայս յարգել ազատագրութեան զոհերուն յիշատակը:

Մեներգեցին Տիկին Ճերմակեան, Օր. Վարդեր եւ Պետ. Քէնտիրեան: Խոր յուզումով արտասանեց Օր. Շ. Ցակոբեան, լաւ առոգանութեամբ փոքրիկն Է. Նաթրեան եւ յատակօրէն՝ փոքրիկն Րաֆֆի Միքայէլեան: Արտասանեցին նաեւ Րաֆֆի Տօնէրեան, Պ. Քէնտիրեան եւ Ս. Խանդէտեան: Յաջորդաբար Նոր Սերնդականները երգեցին քանի մը խմբերգներ: Նոր Սերունդի կողմէ ուղերձ մը կարդաց Վ. Վարդանեան:

Օրուան բանախօսը ընկեր Ս. Տէր Թովմասեան իր ճառով ընդհ. ակնարկ մը նետեց նախայեղափոխութեան շրջանին վրայ: Բացատրեց թէ ինչպէս Հ. Յ. Դ. ասպարէզ իջնելով, երկիր մեկնող զինատար խումբերու գործունէութեամբ, իր վարդապետութեամբ եւ բարոյականութեամբ կերտեց նոր մարդը, հայ ֆետային: Դաշնակցութիւնը պայքարեցաւ որպէսզի ազատ ապրի հայ ժողովուրդը: Դուք հայ երիտասարդներ, եթէ քրքրէք մեր պատմութիւնը, պիտի տեսնէք որ Դաշնակցական գաղափարաբանութիւնը հիմնովին փոխեց մեր պատմութեան ընթացքը: Ընդվզումի եւ դիմադրական պայքարով հայ ժողովուրդը դարձաւ պահանջատէր եւ կերտեց Մայիս 28ի արշալոյսը»:

Ընկերը յիշեց մեր վերջին երեսնամեակի գործունէութիւնը արտասահմանի մէջ եւ թելադրեց արթուն մնալ, գալիք փոթորիկներուն հանդէպ: Ճառը կ՛ընդմիջուէր ծափերով:

Երկուշաբթի իրիկուն հաւաքոյթ մը ունեցաւ Նոր Սերունդը: Կարգ մը թելադրութիւններ ընելէ վերջ՝ ընկ. Ս. Տէր Թովմասեան խօսեցաւ հայ երիտասարդներու պարտականութեանց մասին: Նոր Սերունդի վարչութիւնը յայտնեց թէ եօթը նորընծաներ կը փափաքին անդամագրուիլ: Երդումի արարողութիւնը կատարեց ընկեր Տէր Թովմասեան յուզիչ մթնոլորտի մէջ:

Զալկարացի

ԼԻՈՆԻ ԱԶԳ. ՄԻՈՒԹԵԱՆ ԺՈՂՈՎԸ

ԼԻՈՆ.— Լիոնի եւ շրջակայից Ազգ. Միութեան Կեդր. վարչութեանս տարեկան ընդհ. ժողովը տեղի կ՛ունենայ Դեկտեմբեր 17ին, կիրակի օր, յետ միջօրէի ժամը 2.30ին, Հայ. եկեղեցւոյ մէջ, 69 rue Louis Blanc:

Կը հրաւիրուին Վալանսի, Սէնթ Էթիէնի, Փոնտըշէրիի, Կրընոպլի, Տէսինի եւ Վիէնի եկեղեցական հոգաբարձութիւնները եւ Ազգ. Միութիւնները ընկերակցութեամբ հոգեւոր պետերու: Հոն ուր եկեղեցական կազմակերպութիւններ կամ Ազգ. Միութիւններ գոյութիւն չունին, ինչպէս Սէն Շամօն, Թարար, Շաս, Սէն Մօրիս, Լաթուրտըփէն եւ Պուրկուան, կրնան մասնակցիլ կրթական մարմինները իրենց հետ բերելով գրաւոր հակիրճ տեղեկագիրներ հետեւեալ բովանդակութեամբ.—

Ա) Իրենց շրջանին մէջ գտնուող Հայերու թիւը: Բ) Եկեղեցական եւ կրթական պիւտճէն: Գ) Դպրոցներու եւ աշակերտներու թիւը: Դ) Հայը Հայու հետ, Հայը օտարի հետ ամուսնացողներու ցանկը: Ե) 1949 տարւոյ մէջ տեղի ունեցած ծնունդներու եւ մահերու թիւը: Զ) Այլասերման վտանգին դէմ պայքարելու եւ ազգապահպանման նուիրական գործը հաստատուն հիմերու վրայ դնելու համար ձեռք առնուած միջոցները: Է) Հայ Ազգ. Միութիւններու յարաբերութիւնները տեղացի ժողովուրդին եւ կառավարութեան հետ: Ը) Թելադրութիւններ եւ փոխադարձ առաջարկներ:

Ժողովին ներկայ կրնան ըլլալ հայերէն թերթերու պաշտօնական թղթակիցները:

Կեդր. վարչութիւն

ՄԱՐԶԱԿԱՆ ԿԵԱՆՔ

ԱԼՖՈՐՎԻԼ.— Նոյեմբեր 26ին խաղավայրը լեցուած էր հետաքրքիրներու անսպասելի բազմութիւնով, դիտելու համար ամսուան ութերորդ մրցումը երկու առաջնակարգ խումբերու միջեւ: (Première division):

Գնդակի առաջին հարուածը կը տրուի մեր համակրելի իրանահայ հեծելանուորդ Աշոտ Աւետեանի կողմէ: Երկու խումբերն ալ իրենց դերագոյն ճիգը կը թափէին նշանակելու համար կէտ մը, որուն ընթացքին ի յայտ կուգար իւրաքանչիւրին մասնագիտական յատկութիւնը:

Եւ յանկարծ արագ խոյանք մը աջ թիկունքէն՝ մեր երիտասարդ Ազաչեանի կողմէ, որ շղթան բաժնելով կը յառաջանայ դէպի հակառակորդին բերդը, սակայն ապարդիւն: Բայց Կ. Յովսէփեան արթնութեամբ կը հսկէր իրականացնելու այդ, չուարումի մատնելով մեր հիւրերը, որուն «դրան» առջեւ կը մղուէր յուսահատական պայքար մը: Եւ ահա՝ penalty...

Խաղը կը շարունակուի նոյն թափով եւ կը սկսի աւելի հետաքրքրական դառնալ: Մեր յառաջապահներուն յաճախակի վայրէջքը սպառնալիք մը եղաւ հակառակորդին համար, սակայն 25րդ վայրկեանին մեր «հիւրեր»ը կը յաջողին դեղեցիկ փախուստով մը հաւասարեցնել խաղը 1-1:

Բայց եւ այնպէս E. S. Nangisին համար հարուածը ծանր եղաւ, երբ կրկին մեր պատանի Ազաչեանը իր ճարպիկ խաղարկութեամբ գնդակը կը յանձնէ Օնոյեանի որ անհամբեր կը սպասէր շահելու համար երկրորդ նշանակէտը:

Ա. կիսախաղը կը վերջանայ E .S. Nangisի պարտութեամբ՝ 1-2:

Քառորդ ժամուան դադարէ մը վերջ, մեր տղաքը կազդուրուած, կրկին նետուեցան խանդավառութեամբ դիմագրաւելու հակառակորդին վճռական պայքարը: Տիրող իրարանցումէն օգտուելով, մեր «անպարտելի»ները կը յաջողին կրկին անգամ հաւասարեցնել խաղը, առանց գոյն արգելքի:

E. S. Nangis պատիւը փրկած էր... կը մնար ընդհ. յարձակողականի սկսիլ: Սակայն մերիններն ալ յամառօրէն կը մարտնչէին իրենց դիմացի ախոյեանը զգետնելու համար: Դժբախտաբար խաղը իր լրջութիւնը կորսնցուցած էր, դատաւորին անտեղի սուլումներուն հետեւանքով: Բայց եւ այնպէս մեր տղաքը վերջին փորձ մըն ալ կատարեցին եւ այս անգամ յաջողեցան երրորդ եւ վերջին կէտը շահիլ շնորհիւ Mullerի:

Ֆ. Հ. Մ. Ը. Մ. յաղթակա՞ն: Ոչ: Եւ ահա երեւակայական penalty մը մեր դէմ, վերջին պահուն: Մրցումը վերջացաւ 3 - 3:

╳ La Banlieue de Paris Նոյեմբեր 30ի թիւին մէջ երկար գրութիւն մը տպած է հետեւեալ խորագիրով.— «Le U. G. Arménienne devait gagner, mais l'arbitre n'a pas voulu:

Պ. Ասպետ

ԼՐԱՏՈՒ ԱՐՈՒԵՍՏԻ

Հաճոյքով կ՛իմանանք ֆրանսական մամուլէն (Figaro, եւն.) թէ մեր համակրելի բարեկամը, բեմադրիչ Աշոտ Մալաքեան (Henri Verneuil) մօտերս կը սկսի դարձնել ծանօթ գրագէտ Marcel Aymé գործերէն մին, La Table aux Crevés, որուն կարեւոր դերասանը պիտի ըլլայ Fernandel:

Նորանոր յաջողութիւններ կը մաղթենք երիտասարդ արուեստագէտին իր դժուար ասպարէզին մէջ ուր մինչեւ այսօր ցոյց տուած է արդէն տաղանդ, ճաշակ եւ յանդգնութիւն:

╳ Բազմաթիւ առիթներով խօսած ենք Պ. Ս. Տէր Պալեանի մասին, որուն վաճառատունը թանգարանի մը տպաւորութիւնը կը գործէ: Նուրբ արուեստագէտի ճաշակով յօրինուած իր կօշիկները, ամէն մէկուն կրունկը, կառուցուածքը կը յիշեցնեն հազար ու մէկ գիշերներու գեղեցկութիւնները:

Անցեալ Սեպտեմբերին Պ. Տէր Պալեան Ցիւրիխի մէջ մասնաւոր շնորհաւորութիւններով ըստացած է B. I. C.ի առաջին մրցանակը կօշիկի մը համար որուն վրայ կաշիի կտորներով նրբութեամբ գծագրուած է Ցիւրիխ: Ով որ չէ տեսած, չի կրնար գաղափար կազմել մեր հայրենակցին վառ երեւակայութեան եւ նուրբ արուեստին վրայ:

Նոյեմբեր 18էն 28ի Միլանի միջազգային 5րդ ցուցահանդէսին Պ. Տէր Պալեան ստացած է Hors Concours մրցանակ մը, մասնաւոր շնորհաւորական նամակ մը եւ պատուոյ բաժակ մը, ինչ որ անգամ մը եւս կը բարձրացնէ իր վարկը միջազգային շրջանակներու մէջ:— Ա.

«ՅԱՌԱՋԻ ԲԱԺԱՆՈՐԴՆԵՐՈՒՆ

Շուտով կը վերջանայ 1950ը: Անախորժ անակընկալի մը առջեւ չգտնուելու համար, կը խնդրենք օր առաջ փակել առկախ հաշիւները:

Անշուշտ գիտէք որ եւրոպական թերթերը սովորութիւն չունին ապառիկ բաժանորդ ընդունելու:

ԼՐՏԵՍ ԿԻԿԵՐՈՆ ԱՆԳԱՐԱՅԻ՝ ՄԷՋ

(Գրեց՝ գերման դեսպանատան կցորդ ՄՈՅԶԻՇ)

Զ.— ՇԱՏ ՍՈՒՂ Է ԼՈՒՍԱՆԿԱՐԸ

Կէս օրէ անմիջապէս վերջ, զինուորական մեծ թափոր մը տեղի ունեցաւ ձիարձակարանին մէջ: Դիւանագէտներու օթեակը լեցուն էր: Անգամ մը եւս, իրարմէ բաժնուած էին երկու հակառակորդ ճակատները: Մէկ կողմը Դաշնակիցները գրաւած էին, միւս կողմը Առանցքի պետութիւնները: Չէզոքները ազատ էին իրենց ուզած կողմը նստելու: Պատերազմը երկու մասի բաժնած էր միջազգային դիւանագիտական մարմինը, բայց անոր վերեւ, խորհրդանշական կերպով կը գահակալէր Թուրքիոյ հանրապետութեան նախագահին օթեակը:

Յաջորդաբար, օտար պետութիւններու դիւանագիտական պետերը այցելեցին կառավարական պետին օթեակը եւ անոր հետ փոխանակեցին ապահովաբար աննշան խօսքեր, որոնք սակայն խիստ քաղաքավար ու սիրալիր էին անկասկած:

Իսկապէս ծիծաղելի էր դիւանագիտական այդ աշխարհը որ խաղաղութիւն կը կապկէր պատմութեան ամէնէն սարսափազդու պատերազմին ընթացքին: Իւրաքանչիւրը կը կեղծէր անգիտանալ միւսին գոյութիւնը եւ մարդիկ, որոնք բարեկամներ էին եղած, սառն նայուածքներով կը դիմաւորէին այժմ զիրար:

Մարդոց առջեւ, կը փրկէին երեւոյթները, եւ քաղաքավար եւ արժանավայել դիրք մը կը բռնէին թշնամիներուն հանդէպ: Տան մէջ սակայն, անգլիական ճշմարիտ ուիսքի կը խմէի, եւ թշնամի պաշտօնակիցներս ալ կը պատուէին Մօզէլի գինիները: Սովորական բան էր հնդկական քիւրին փոխել հունգարական փափրիքայով: Մեր ծառաները ստորերկրեայ յարաբերութիւններու ցանց մը ստեղծած էին եւ անգիտակցաբար կը բերէին մեզի զուարճալի տեղեկութիւններ եւ հակառակ կատաղի պատերազմին, ծանօթ էինք իրարու անհատական կեանքի փոքրիկ դէպքերուն:

Կը խորհէի այս բոլորին, մինչ կը սպասէինք որ սկսի զինուորական թատերախաղը, որ մեծ շուքով պիտի բեմադրուէր ի պատիւ մեզի, ստանձելու համար երկու պատերազմիկ կողմերուն ալ Թուրքիան պատերազմի մղելու հաւանական փափաքները:

Նստած տեղէս հազիւ հինգ մեթր անդին կը գտնուէր արդէն թշնամի «Ջոկատը»: Ակնարկ մը նետելով այն կողմը, կը տեսնէինք մեզի նման մարդիկ, որոնցմէ շատեր ունէին սրտբաց դէմքեր, առանց նուազագոյն թշնամանքի: Բայց նախընտրելի էր չնայիլ այն կողմը, որովհետեւ արգիլուած էր հոգիի ամէն մարդկային թուիչք: Բան մը, որ կը հակասէր «հայրենիքի վարդապետութեան» ինչպէս կ՛ըսէին պաշտօնապէս:

Մարդուն եւ քաղաքացիին միջեւ եղած առեղծուածին յաղթելու համար, ամէնէն օգտակար մտածումն էր դարձեալ հետեւեալը: «Շատ լուրջի չառնել ամէն բան»:

Թափորէն վերջ վերադարձայ դեսպանատուն եւ ըսին ինծի թէ դեսպանը խօսիլ կ՛ուզէր ինծի հետ: Գացի իր գրասենեակը եւ առանց բառ մը իսկ արտասանելու երկարեց ինծի ծածկագիր հեռագիր մը, զոր կարդացի:

Անձնական: Դեսպան Ֆօն Փափէնին.

«Ընդունեցէք անգլիացի սենեկապանին առաջարկը մանաւանդ ծայրայեղ զգուշութեամբ, մասնաւոր սուրհանդակը Անգարա կը հասնի Հոկտեմբեր 30ի առտուն, կը սպասենք անմիջապէս տեղեկագրին, փաստաթուղթերը ստանալէ վերջ:

ՖՕՆ ՌԻՊԷՆԹՐՕՓ

Ծակատագիրը կը քալէր:

Է.— ՔՍԱՆ ՀԱԶԱՐ ՈՍԿԻՆ ԼՐԱԳՐԻ ՄԸ ՄԷՋ

Հոկտեմբեր 28ին, ճիշդ ժամը երեքին, հեռաձայնը հնչեց գրասենեակիս մէջ: Սիրտս կը տրոփէր քիչ մը, երբ ձեռք առի ընկալուչը:

— Ես Փիէռ, բարեւ պարոն, ստացա՞ք նամակըս: — Այո:

— Այս իրիկուն պիտի սպասեմ ձեզի: Ցտեսութիւն:

Միւս կողմէն կը գոցէին գործիքը, ականջիս մէջն է տակաւին այդ աղմուկը:

Քարտուղարուհիս էր որ առաջին անգամ բացեր էր հեռաձայնը եւ ես անոր ձեռքէն առեր էի ընկալուչը:

— Ինձմէ զատ ոնի շատ բաներ կը պատահին, կ՛ըսէին իր աչքերը յատակօրէն:

(Շար.)

Ինչ կ'անցնի կը դառնայ եւրոպական ճակատին վրայ

Արեւմտեան երեք դաշնակիցները պատրաստած են իրենց առաջարկը, իբրեւ պատասխան Մոսկուայի Նոյեմբեր 3 թուակիր ծանուցագրին որ կ'առաջարկէր Չորսերու ժողով մը գումարել, գերմանական հարցը քննելու համար: Երեքն ալ առանձին պիտի պատասխանեն, բայց միեւնոյն իմաստով: Պիտի շեշտեն թէ Խ. Միութիւնն է պատասխանատու միջազգային տագնապին, թէ արեւմտեան Գերմանիոյ վերազինումը ուղղակի հետեւանք է արեւելեան Գերմանիոյ մէջ եւ այլուր կատարուած գործողութեանց են.:

Գերմանիոյ վերազինման մասին ճառ մը խօսելով Պրիւքսէլի մէջ, Պ. Ռոպէր Շուման, Ֆրանսայի արտաքին նախարարը յայտարարեց թէ միակ ելքն է «վերազինել Գերմանները, բայց ոչ Գերմանիան»:

Մոսկուայի անթենը եւ թերթերը դիտել կու տան թէ «Արեւմտեան Գերմանիոյ վերազինումը կրնայ տեղի տալ ահարկու տագնապի մը»:

× Արեւմտեան Գերմանիոյ երեք արեւմտեան մարզպանները հաղորդեցին իրենց կառավարութեան թէ պէտք չէ շատ մեծ յոյսեր դնել գերմանական գործակցութեան մը վրայ, Եւրոպայի պաշտպանութեան ցանցին մէջ: Այս առթիւ կը բացատրեն թէ գերմանական բոլոր կուսակցութիւնները հակառակ են այն ծրագրին որ կը տրամադրէ գերման զօրամասեր կցել միւս պետութեանց բանակներուն:

Զօր. տը Կոլ ճառ մը խօսելով Լիլի մէջ, առաջարկեց անկուսակցական կառավարութիւն մը կազմել համախմբելով բոլոր ուժերը: Այս առթիւ յայտարարեց. — «Ներկան տաժանելի է, ապագան սպառնալից: Միայն մէկ ելք կայ եւ ես պատրաստ եմ: Պէտք է փոխել ներկայ դրութիւնը»: Զօրավարը խօսքը ուղղելով Ամերիկացիներուն, առաջարկեց ճշդել իրենց քաղաքական եւ զինուորական ծրագիրները: Անգլիացիներէն խնդրեց մեկուսի դիրք չբռնել, իսկ Գերմաններուն թելադրեց գործակցութիւն Ֆրանսայի հետ:

Սպանիոյ դիկտատորը, զօր. Ֆրանքօ, տեսակցութեան մը առթիւ յայտարարեց թէ Ճիպրալթարի ճակատագիրը կախում ունի Սպանիայէն, իր աշխարհագրական դիրքին պատճառով: «Բայց չարժեր պատերազմիլ Ճիպրալթայի համար»: Զօրավարը գնահատելով հանդերձ անցեալ շաբթուան ուսանողական ցոյցը, որ կը պահանջէր Սպանիոյ վերադարձնել Ճիպրալթարը, դիտել տուաւ թէ հիմա ժամանակը չէ այդ խնդիրը յարուցանելու: Եւ բացատրեց թէ այդ միջնաբերդը զինուորական արժէք չունի այլեւս: — Թերթերը կը գրեն թէ Ֆրանսա պիտի վերահաստատէ իր դեսպանութիւնը Մատրիտի մէջ, իսկ Մ. Նահանգները գաղտնի բանակցութիւններ կը կատարեն:

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ՏՈՒՐՔԵՐՈՒ վճարման պայմանաժամը լրացաւ երէկ, 11 Դեկտ.: Յուլիս 31էն Օգոստ. 31 գանձելի տուրքերուն վրայ տասը առ հարիւր յաւելում պիտի կատարուի, եթէ վճարուած չեն մինչեւ Դեկտեմբեր 11: Ելմտական նախարարութիւնը հրահանգած է հարկահաւաքներուն բարեացակամութեամբ վարուիլ: Հարկահաւաքները կրնան յետաձգումներ շնորհել մինչեւ 10.000 ֆրանքի համար:

30 ՏԱՐԻ ԲԱՆՏԱՐԿՈՒԹԱՆ դատապարտուեցաւ ամերիկացի քիմիագէտ մը, Հէրրի Կոլտ, որ հիւլէական գաղտնիքներ հաղորդած էր Խ. Միութեան գործակալներուն:

ԵԳԻՊՏՈՍԻ պատերազմական Նախարարութիւնը հանգստեան կոչեց եօթը զօրավարներ, եւ կիսովին կրճատեց ուրիշ 13 բարձրաստիճան սպաներու թոշակը:

ՊՈՒԼԿԱՐԻՈՅ մէջ զինուորական առանձին մթերանոցներ կը շինուին Խ. Միութեան կողմէ, մեծաքանակ զինամթերք ամբարելու համար, ինչպէս կը հաղորդեն իրազեկ աղբիւրէ: Կ'ըսուի նաեւ թէ 2000 ռուս խորհրդականներ եւ մասնագէտներ տեղաւորուած են Պուլկարիոյ մէջ:

ՀՆԴԿԱՉԻՆԻ մայրաքաղաքէն կը հերքեն այն զրոյցները թէ չինացի զինուորներ մտած են երկրէն ներս: Բայց եւ այնպէս կը հաստատուի թէ սահմանագլուխը մեծապէս բաց է 500 քիլոմեթր տարածութեան մը վրայ: Ֆրանսացիները զինուորական համախմբումներ կը կատարեն, միեւնոյն ատեն հերքելով թէ որոշուած է ամբողջովին պարպել Թոնքինը:

ԿՏԱԿՆԵՐԸ ՄԵՔԵՆԱԳԻՐ ալ կրնան գրուիլ այսուհետեւ, ի ներկայութեան երկու վկաներու, համաձայն նոր որոշման մը որ հրատարակուեցաւ պաշտօնաթերթին շաբաթ օրուան թիւին մէջ:

ՀԱՄԱՅՆԱՎԱՐՆԵՐԸ հետզհետէ կը սաստկացնեն պայքարը Գերմանիոյ վերազինման դէմ, հրահանգներ ուղղելով ամէն կողմ: Երէկ ցոյց մը ծրագրուած էր նախագահական պալատին առջեւ:

ԷՏՆԱՅԻ ՀՐԱԲՈՒԽԸ կը սպառնայ կործանել երեք գիւղեր: Մինչեւ հիմա 20.000 հէքթար տարածութիւն աւերուած է: Երկրաշարժէ ալ կը վախցուի:

ԴԱՇՆԱԿՑՈՒԹԵԱՆ 60ԱՄԵԱԿԸ Մարսէյլի մէջ

Մեծ պատրաստութեամբ, այս կիրակի կէսօրէ վերջ ժամը 3էն մինչեւ 11.30: Բաղա տ'Իթալիա, Rue d'Alger:

Կը նախագահէ ընկեր Ե. ՊԱՊԻԿԵԱՆ, կը խօսին ընկերներ Շ. ՄԻՍԱՔԵԱՆ եւ ՀՐԱՆՏ ՍԱՄՈՒԷԼ

Գեղարուեստական բաժնին համար, Փարիզէն մասնաւորապէս հրաւիրուած է Օր. ԱՍՏՂԻԿ ԱՌԱՔԵԼԵԱՆ (երգ): Կը մասնակցին նաեւ տեղական լաւագոյն ուժերը:

Վալանսի մէջ

Նախաձեռնութեամբ Հ. Յ. Դ. ՇՐՋ. ԿՈՄԻՏԷԻ

Այս ուրբաթ ժամը 20.30ին, Salle des Fêtesի մէջ,

Պատ. նախագահութեամբ ծերակուտական եւ նախկին նախարար ՄԱՐԻՈՒՍ ՄՈՒԹԷԻ:

Կը նախագահէ ընկեր Ե. ԳԱՍԵԱՆ: Կը խօսին ընկեր ՀՐ. ՍԱՄՈՒԷԼ եւ S. F. I. O.ի ներկայացուցիչներ Մարսէյլէն հրաւիրուած է քաղաքացի Roger LERDA: Հրաւիրուած են քաղաքապետը եւ ուրիշ պաշտօնատարներ:

Գեղարուեստական ճոխ բաժին:

Մուտքը ազատ է

«ՅԱՌԱՋ»ի 25ամեակին առթիւ

Լասիոթայէն Տէր եւ Տիկին Բրուտեան 500 ֆրանք կը նուիրեն «Յառաջ»ի տարածման ֆոնտին, տարաբախտ ընկեր Մելքոն Ասատուրեանի մահուան քառասունքին առթիւ:

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ.— Այրի Տիկին Արփինէ Տինտիկեան եւ Պ. Նիկ. Արզումանեան շնորհակալութիւն կը յայտնեն բոլոր անոնց, որ անձամբ, ծաղկեպսակով կամ գրաւոր ցաւակցութիւն յայտնեցին իրենց ողբացեալ ամուսնոյն եւ աշխատակցին՝ ՎԱՀԱՆ ՏԻՆՏԻԿԵԱՆԻ տխուր մահուան առթիւ:

ՆՈՒԷՐ.— Սէն Ժեռոմի Կապոյտ Խաչի վարչութիւնը շնորհակալութեամբ ստացած է Պ. Գ. Ժիրայրեանէ 500 ֆրանք, փոխան ծաղկեպսակի, Տիկին Տէր Պօղոսեանի մահուան առթիւ:

ԳՈՅԱՄԱՐՏ ՕՐԱՑՈՅՑԸ

Կը ծախուի նաեւ Իսի, Café des Sportsի մէջ: Rue de la Défense, ուր պիտի գտնէք նաեւ Յառաջը:

ԳՈՅԱՄԱՐՏ ՕՐԱՑՈՅՑԸ

Հ. Յ. Դ. Նոր Սերունդի Մարսէյլի Շրջ. վարչութիւնը կը խնդրէ Ֆրանսայի բոլոր շրջաններուն Նոր Սերունդի վարչութիւններէն օրացոյցը ստանալու համար դիմել Ա. Պետիկեանի, 7 rue Berlioz, Մարսէյլ:

Մարսէյլի շրջանին բոլոր մարմինները պէտք է դիմեն ամէն երկուշաբթի իրիկուն ժամը 7էն մինչեւ 9: Օրացոյցին գինն է 150 ֆրանք:

ԼՈՅՍ ՏԵՍԱՒ

« ՀԱՅԱՍՏԱՆ »ի բացառիկ թիւը, գունաւոր տպագրութեամբ, նուիրուած՝ Հ. Յ. Դաշնակցութեան 60ամեակին:

Գանձարան Հայկական երգերու

Անզուգական գործէն հազուագիւտ օրինակներ մնացած ըլլալով՝ Հայ Երգի նախանձախնդիր ազգայիններուն կը յանձնարարուի օգտուիլ:

Մօտ 800 մեծադիր էջեր (երկսիւնակ) 720 ձայնագրեալ երգեր: Հեղինակներու կենսագրականով եւ նկարներով, գեղարուեստական տպագրութիւն:

Ամբողջ գործը վեց հատոր, ՆՈՐ ՏԱՐՈՒԱՆ եւ ամէն առթիւ նուէրցու միակ գիրքը, հայ տունին անշնչելի զարդը: Փնտռել Փարիզ՝ Հրանտ Սամուէլ, Պարսամեան, Բալուեան եւ Մարսէյլ՝ Ծերիկեանցի մօտ:

ՆԿԱՐԱՀԱՆԴԷՍ

Զարեհ Մութաֆեան

Galerie André Weil, 26 Ave. Matignon, Tél. Ely. 55-11: Դեկտեմբեր 11էն 30, ժամը 10էն 12 եւ 12էն 18, բացի կիրակի օրերէն:

Le Gérant : A. NERCESSIAN
Imprimerie DER AGOPIAN 17 rue Damesme - (13)

ՅՈՒՇԱՏԵՏՐ

ՄԱՐՍԷՅԼ.— Հ. Յ. Դ. 60ամեայ տօնակատարութեանց յանձնախումբի վերջին ժողովը տեղի պիտի ունենայ այս Չորեքշաբթի իրիկուն ժամը 8ին, Ահարոնեան սրահին մէջ: Յանձնախումբի բոլոր անդամներէն կը խնդրուի անպատճառ ներկայ ըլլալ:

Պտտոնցիներ, ուշադրութիւն

Ձեզի վերապահուած է շատ հաճելի անակընկալ մը:

Ուշադրութիւն, Պտտոնցիներ

Մանրամասնութիւնները յաջորդով:

Յարգանքի երեկոյ

Նուիրուած Պ. ՕՆՆԻԿ ՊԷՐՊԷՐԵԱՆԻ

18 Դեկտ. երկուշաբթի ժամը 21ին George Vի սրահներուն մէջ, 31 Ave. George V:

Մասնակցութեամբ Օր. Լիտիա Կարին Իչգալացեանի, Լիտի Տէմիրճեանի, Վերոնիկ Ճինճեանի, Պ. Լիւք Անտոէ Մարսէլի, Ռոժէլ երգչախումբին եւ ժան Քուռպէն երաժշտական էնսեմպլին:

Կը խօսի Պ. ՖԷԼԻՔՍ ՌՕԺԷԼ փոխ-նախագահ Ֆր. երաժշտ. ընկերութեան:

Յայտագիրը կը պարունակէ իբր առաջին ունկնդրութիւն, ՆԱՐԵԿԵԱՆ ՀԱՄԱՆՈՒԱԳԻ վերջին մասը առաջնորդութեամբ հեղինակին:

Պատուոյ թէյասեղան երաժշտական բաժինէն յետոյ: Մուտքը հրաւիրագրով: Դիմել Պ. Պ. Պալըգճեանի 43 rue des Petits Carreaux, tél. Gut. 08.48, երեկոյթի օրէն առաջ:

ՍՏԻՊՈՂԱԲԱՐ ԾԱԽՈՒ Է ՆՊԱՍՏԱՒՈՐ ԳԻՆՈՎ

Լեռնային շրջանի մը մէջ ագարակ մը, տասը հէքթար տարածութեամբ, որուն մէկ հէքթարը մշակելի եւ 9 հէքթարը արօտավայր:

Ունի 45 այծ, ոչխար եւ 25 հաւ: Կահաւորուած բնակարան, ջուր, ելեկտրականութիւն եւ բազմաթիւ պտղատու ծառեր:

Գրել Յառաջի հասցէով:

ՇԻՐԱԿ,

ԱՐԵՒԵԼՔԻ ԻՍԿԱԿԱՆ ԱՄԵՆԱԸՆՏԻՐ ՕՂԻՆ:

Առաջնակարգ իր մասնագիտական պատրաստութիւնով: Բոլոր նրբաճաշակներէ փնտռուած միակ ախորժահամ զօրացուցիչը: Տօնական օրերու սեղաններուն անզուգական զարդը:

Շրջուն վաճառորդներու

(MARCHANDS FORAINS)

Ուշադրութեան...

ՇԱՊԻԿԻ, ԳՈՒԼՊԱՅԻ եւ ԹԱՇԿԻՆԱԿԻ համար թափանցիկ թուղթերով (cello) տոպրակներ: Մեծաքանակ եւ փոքրաքանակ: ԽԻՍՏ ՉԱՓԱՒՈՐ ԳԻՆԵՐՈՎ, (ուղղակի արտադրութիւնը մեր կողմէ ըլլալով կը համարձակինք չափաւոր գիներ ըսել):

★

ՈՒՇԱԴՐՈՒԹԻՒՆ ՆԱԵՒ շաքարեղէնի (confiseur - bonbon) վաճառականներուն: Ունինք ամէն չափի վրայ տոպրակներ, (միշտ cello թափանցիկ թուղթեր): Գունաւոր եւ ճերմակ: Մեծաքանակ եւ փոքրաքանակ:

Դիմել ԼԻՈՆ, Մելքոն Թադէոսեանի,

92 rue Bugeaud LYON

★

Սոյն գործին կից՝ ունինք նաեւ ՏՊԱՐԱՆ մը, ուր կը ստանձնենք ԱՄԷՆ ՏԵՍԱԿ ՖՐԱՆՍԵՐԷՆ ԳՈՐԾԵՐ, վերջին նորաձեւ տառերով:

Դերձակներուն

ՕԳՏՈՒԵՑԷՔ ՄԵԾԱՔԱՆԱԿԻ ԳԻՆԵՐՈՎ ՓՈՔՐԱՔԱՆԱԿ ՎԱՃԱՌՈՒՄԷՆ

Թէ կերպասներու եւ թէ դերձակներու անհրաժեշտ բոլոր պիտոյքներու համար անյապաղ դիմեցէք՝

ETS. ALLIANCE

63 Rue de Maubeuge

Métro Poissonnière Հեռ. Tru. 12.05

ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH

Fondé en 1925
R. C. S. 376.286

Directeur-Propriétaire : SCH. MISSAKIAN
17, Rue Damesme — PARIS (13)
Վեցամս. 800 ֆր., Տար. 1600, արտ. 2500 ֆր.
Tél. GOB. 15-70 Գին 7 Ֆր. C. C. P. Paris 1678-63
Mercredi 13 Décembre 1950 Չորեքշաբթի 13 ԴԵԿՏ.

26րդ ՏԱՐԻ — 26e Année No. 6330–Նոր շրջան թիւ 1741

Խմբագիր՝ Շ. ՄԻՍԱՔԵԱՆ

ՄԵՐ ԽՕՍՔԸ

ԵԹԷ ՓՈԹՈՐԻԿ ՄԸ ՊԱՅԹԻ

Միակնի ծանծաղամիտներ կամ հասարակ բախտախնդիրներ են անոնք որ կը կարծեն թէ կարելի է համբանք փրկել եւ դատ շահիլ առանց որոշ ուղեգծի: Առանց պատասխանատուութիւն - ներ ստանձնելու :

Ազգային թէ միջազգային ճակատի վրայ պարագաներ կան որոնք ամէն բանէ առաջ հեռատեսութիւն կը պահանջեն: Եւ մանաւանդ լրջութիւն:

Թեթեւամտութենէ աւելի բան մըն է ամէն օրօրներ կարդալ կամ արջին եօթը եղանակները թնդացնել, թմրեցնելով հանրային կարծիքը :

Եւ քրէական յանցանք, ոճիր է օրն ի բուն պղտորել ջուրերը, վերի արտի եւ վարի արտի խնդիրներ յարուցանելով, հայրենիքին հանդէպ :

Այդ բոլոր բիւզանդաբանութիւնները կը ծառայեն ոչ թէ օրուան հոգերը լուսաբանելու եւ գործնական ելքեր գտնելու, այլ պարզապէս թըշնամին խնդացնելու :

Արտասահմանի ցիրուցան բազմութիւնները չարաչար պիտի տուժեն, եթէ չկարենան դիմադրական ճակատ կազմել ամէն տեսակ փորձութեանց եւ արկածախնդրութեանց դէմ :

Մեր բնակած երկիրներուն առողջ, իսկապէս հայրենասէր եւ յեղափոխական հոսանքները իրենք ամէն օր կը յիշեցնեն, կը բացատրեն այդ փորձութեանց եւ արկածախնդրութեանց յայտնի եւ գաղտնի ծալքերը :

Այդ հոսանքներն ալ, ինչպէս բոլոր ժողովուրդները իրենց դիմացն ունին ինքնակոչ «հայրենասէրներ», որոնք պատեհ ժամուն կը սպասեն, ակռայ կճրտելու համար :

Դեռ երէկ, ընկերվարական կուսակցութեան պաշտօնաթերթը, Le Populaire, կ'ազդարարէր նախարարի մը ստորագրութեամբ:

— «Ա՛լ կը բաւէ այս գարշելի չոնքալմը» (Քրիսթիան Փինօ) :

Այս առթիւ կը յիշէր երկու ախտանշաններ :

— «Անցեալ տարի, այսինքն Քորէայի դէպքերէն շատ առաջ, համայնավար կուսակցութեան նախկին քարտուղար մը կ'ըսէր ինծի, երեք հարիւր վկաներու առջեւ.— «Երբ խորհրդային բանակները Ֆրանսա գան, ձեզի գզջալ պիտի տանք ձեր խօսքերուն համար» :

Այդ օրէն ի վեր բազմապատկուած են այս կարգի խօսքերը: Նոյն քաղաքականութեան հետեւանքով է որ ստորագրել կուտան Սթոքհոլմի կոչը.— «Ան որ չստորագրեր, պատերազմի ոճրագործ պիտի համարուի վաղը» :

Ուրիշ երկիրներու մէջ ալ, նոյն տարրերը կ'օգտուին սահմանադրական ազատութիւններէն, ազդելու համար հանրային կարծիքին վրայ :

Այս ամբոխավարական մարզանքներուն մէջ, ամէնէն վրդովիչ պարագան այն է որ, Կոմինֆորմին հետեւորդները միշտ օտար ուժը կը փնտռեն, անոր սուիններուն կ'ապաւինին, ժողովուրդները աճարեկելու, անոնց բարոյական կորովը ջլատելու համար :

Այսպէ՛ս էր որ յաջողդաբար համայնակոյլ գլանին տակ ինկան արեւելեան եւ միջին Եւրոպայի մեծ ու փոքր երկիրները :

Բարեբախտաբար Ֆրանսան Պալքան չէ :

Ամէնէն եղերական պարագաներուն մէջ ալ, այս ժողովուրդը գիտէ ծառանալ որեւէ բռնութեան դէմ, յանուն ազատութեան եւ անկախութեան: Փորձը տեսանք երէկ, երբ իսկապէս հայրենասէր համայնավարներ ալ միացեալ ճակատ կազմած էին միւս հոսանքներուն հետ :

Ո՛ւր էր որ մեր խառնուիկ աքլորներն ալ ըմբռնէին թէ՝ այս ճակատագրական օրերուն, հեռաւոր սուրբերը չեն որ պիտի փրկեն մեզ, այլ մեր խելքն ու պարկեշտ գործունէութիւնը :

Երեւանը շատ հեռու է, մեզի օգնելու կամ օգնութիւն սպասելու համար : Ան իր ճակատագիրը կապած է Խ. Միութեան հետ, որ շարունակ ասպարէզ կը կարդայ Արեւմուտքին, խօսքով թէ գործքով :

Կը նշանակէ թէ՝ Հայկական Արտասահմանը պիտի ունենայ իր որոշ, յստակ ուղեգիծը, բոլոր հիւրընկալ երկիրներուն մէջ, յանուն ինքնապաշտպանութեան: Ոչ միայն ոտքի տակ չերթալու, այլեւ հիմնական պարտականութիւններ կատարելու համար :

Կը խօսինք տակաւին : Շ.

Հ. Յ. Դ. 60ամեակին առթիւ

ԽՄԲ.— Ինչպէս գրած էինք, Le Dauphiné Libéré օրաթերթը եւ Վալանսի La Volonté Socialiste շաբաթաթերթը գրութիւն մը հրատարակած էին Դաշնակցութեան 60ամեակին առթիւ: Ահաւասիկ թարգմանութիւնը .—

Հայ ժողովուրդը ամէն տարի այս թուականին կ'ողջունէ յիշատակը հայ ընկերվարութեան յառաջապահներուն, ուրիշ խօսքով Դաշնակցութեան: Հայկական ազգութեան նաւակը տարիներէ ի վեր կը տատանէր ամէն կողմ շատ յաճախ ալեկոծ ծովու մը վրայ: Բայց եւ այնպէս ծանրակշիռ եւ լուրջ դէպքերը որոնք իրարու կը յաջորդէին վաթսուն տարուան միջոցին, հայ ընկերվարական կուսակցութեան հիմնուելէն ի վեր Քրիստափոր Միքայէլեանի, Զօրեանի եւ Զաւարեանի կողմէ, չկրցան եղծել խէժալին մեծութիւնը որ ոգեւորեց եւ միշտ ալ պիտի ոգեւորէ «Դաշնակցական» գինուորեալը :

Հետեւելով իրենց հայրերու եւ նախահայրերու օրինակին, հայ երիտասարդութիւնը (Նոր Սերունդ) պիտի քալէ հետքերուն վրայ անոնց որոնց կեանքի հպարտութիւնը եղաւ ըլլալ ընկերվարականներ «Դաշնակցականներ», որովհետեւ այս կուսակցութիւնը միշտ ներկայ է անկէ ի վեր: Հակառակ անցեալ սարսափելի դէպքերուն, ան կը մնայ ազդեցիկ: Ան միտքէն չանցըներ լքել պայքարը յօգուտ իր ժողովուրդին :

Յեղափոխական Դաշնակցութեան պարծանքն է ըլլալ թարգմանը բոլոր Հայերուն որոնք տոգորուած են հաւատարմութեամբ, ազատութեամբ եւ որոնք գիտակից՝ իրենց պարտականութեան, կը մերժեն բոլոր այն արտայայտութիւնները որոնց նպատակն է բռնութիւն բանեցնել իրաւունքի դէմ: Այսպէս ընկերվարութեան ճշմարիտ յաղթանակը ձեռք պիտի բերուի, երբ ամէն քաղաքացի ընկերվարութեան կառուցած նոր աշխարհին մէջ գտնէ քիչ մը աւելի արդարութիւն, քիչ մը աւելի երջանկութիւն, քիչ մը աւելի ազատութիւն: Ի՜նչ փոյթ եթէ անիկա անհաճոյ ըլլայ անոնց համար որոնք պաշտօն ստանձնած են քանդել հայկական օճախներ որոշ նշանախօսքերով, որոնց աղբիւրը ծանօթ է:

Հայ երիտասարդութիւնը (Նոր Սերունդ) պիտի ընտրէ իր ուղին, այն որ պիտի ազատէ իրենց չդթայակապ հայրենիքը, այն որ իրենց պիտի պարգեւէ ազատ եւ անկախ Հայաստան մը :

ՆՈՐԸՆՏԻՐ ՊԱՏՐԻԱՐՔԻՆ ԿԸ ՍՊԱՍԵՆ ՊՈԼՍՈՅ ՄԷՋ

Պոլսոյ վերջին թղթաբերով (Դեկտ. 4 եւ 5) հասած թերթերը հակասական տեղեկութիւններ կը պարունակեն. այնպէս որ կարելի չէ ճշդել հետեւեալ կէտերը.— 1) Կառավարութիւնը վաւերացուցա՞ծ է Գարեգին արք. Խաչատրեանի ընտրութիւնը: — 2) Նորընտիր պատրիարքը հաւանութիւն յայտնա՞ծ է:

Մարմարա (4 Դեկտ.) կը գրէ թէ Պոլսոյ կուսակալը հետեւեալ յայտարարութիւնն ըրած է մամուլի ներկայացուցիչներուն .

— «Շատ գոհ եմ պատրիարքական ընտրութեան արդիւնքէն: Երկարամեայ վէճ մը հարթուեցաւ վերջապէս: Այս հաստատութիւնը կը սպասէինք մեր հայ հայրենակիցներէն» :

Արսլանեանի բերանը, «Ժամանակ», ողբուկոծ արձակելով, կ'աղաղակէ.— «Մէկի տեղ երկու պատրիարք ընտրուեցաւ, բայց աթոռը դեռ երկար ատեն պիտի մնայ թափուր»: (3 Դեկտ.):

«Մարմարա» Գարեգին արք.ի լուսանկարը եւ մանրամասն կենսագրականը հրատարակելով դեկտեմբեր 5ի թիւին մէջ, կը յայտարարէ խոշոր խորագիրներով, վեց սիւնակի վրայ.

— «Ժողովուրդը յուզումով կը սպասէ իր արժանընտիր պատրիարքին: Օրերէ ի վեր խաղաղութեամբ կ'ապրի թրքահայ համայնքը եւ կը պատրաստուի իր սրտին վրայ գրկել իր նոր կրօնապետը: Հանրութեան այս ուրախ օրերուն մէջ առ նուազն ազգադաւութիւն է թունաւորել մթնոլորտը »:

ՔՈՐԷԱՅԻ ԹՈՒՐՔ ԶՕՐԱԳՈՒՆԴԸ 500 հոգի կորսնցուցած է վերջին կռիւներուն մէջ: Թուրք թերթերը հաղորդելով այս լուրը, կ'աւելցնեն թէ 3000 զինուորներ դժուարաւ յաջողած են կեդրոն

Կացութիւնը անորոշ է տակաւին

ՉԻՆԱՑԻՆԵՐԸ ՊԻՏԻ ԿԵՆԱ՞Ն ԿԷՍ ՃԱՄԲԱՆ

ՄԱԿի շրջանակներէն հասած նորագոյն տեղեկութեանց համաձայն, Հնդկաստանի պատուիրակը, Սըր Պենէկալ Ռօ, առանց յուսահատելու կը շարունակէ իր ճիգերը, Քորէայի պատերազմը վերջացնելու եւ համաձայնութիւն մը գոյացնելու համար :

Ասիական եւ արաբական 13 պետութեանց, ինչպէս նաեւ չինական պատուիրակութեան հետ կատարուած բազմաթիւ խորհրդակցութիւններէ վերջ, կարելի եղած է պատրաստել նախագիծ մը, որ երէկ պիտի ներկայացուէր ՄԱԿի քաղաքական յանձնախումբին: Նախագիծը դեռ կիսապաշտօնական ձեւ մը ունի, բայց ինչ որ ալ ըլլան կատարուելիք փոփոխութիւնները, էութեամբ պիտի մնայ միեւնոյնը: Այս ծրագրով կը նախատեսուի 1) Թշնամութեանց դադարումը Քորէայի մէջ եւ 2) ստեղծումը յանձնախումբի մը, որ յանձնարարութիւններ պիտի ընէ՝ վէճը խաղաղութեամբ կարգադրելու համար :

Կ'առաջարկուի յանձնախումբին մէջ առնել Մ. Նահանգներու, Մեծն Բրիտանիոյ, Ֆրանսայի, Խ. Միութեան, համայնավար Չինաստանի, Հնդկաստանի եւ Եգիպտոսի ներկայացուցիչները: Տակաւին չի գիտցուիր թէ ինչ պիտի ըլլայ ամերիկեան վերաբերումը: Ստոյգ է որ ամերիկեան կառավարութիւնը համաձայն է դադրեցնելու թշնամութիւնները, բայց դժուարութեամբ պիտի ընդունի քորէական վէճէն զատ ուրիշ հարցերու մասին եւս բանակցիլ այդ յանձնախումբին մէջ : Պիտի չընդունի մանաւանդ արծարծել Ֆորմոզայի խնդիրը :

Միւս կողմէ կը շարունակուի Չինաստանի լռութիւնը: Լոնտոնի մէջ այն համոզումը կը տիրէ, թէ Մաօ Ցէ Թունկ համաձայն է զինադադար մը կնքելու, բայց կը վախցուի որ քաղաքական պայմաններ ալ պիտի դնէ, ինչ որ Մ. Նահանգները դիւրութեամբ պիտի չընդունին : Պ. Վիշինսկի յայտնած է հարաւ - ամերիկեան պատուիրակի մը, թէ Չինաստան պատրաստ է հեռացնելու իր ուժերը Քորէայէն, պայմանով որ հաւասար իրաւունքներով մասնակցի Ֆորմոզայի մասին կատարուելիք բանակցութեանց :

Ինչ կը վերաբերի զինուորական կացութեան, այդ եւս անորոշ է տակաւին: Կը թուի թէ չինական ուժերը չեն անցած 38րդ զուգահեռականը, բայց կարեւոր թիւով արձակազէններ կը գտնուին զուգահեռականին հարաւային կողմը: Հակասական են վերջին տեղեկութիւնները: Կ'ըսուի թէ կռիւները գրեթէ կանգ առած են զուգահեռականին մօտերը, բայց կը հաղորդուի նմանապէս, թէ չինացի կամաւորներ ու արձակազէններ կը գտնուին արդէն գծէն անդին:

Թոքիոյի զինուորական շրջանակներու մէջ կը տիրէ այն կարծիքը, թէ Չինացիները, կանգ առնելով զուգահեռականին վրայ, չեն ուզեր վտանգել իրենց յաջողութիւնները բանակցութեանց նախօրեակին եւ կը խուսափին շարունակելէ իրենց յարձակողականը, որ ապահովաբար հարաւային Քորէայի մէջ աւելի բուռն դիմադրութեան մը պիտի բախէր :

ՊԻՏԻ ՊԱՐՊԵ՞Ն ԹԷ ՊԻՏԻ ՉՊԱՐՊԵՆ

Հակասական են նմանապէս տեղեկութիւնները Քորէայի ամբողջական պարպումին մասին : Զօր. Մէք Արթըրի անակնկալ այցելութիւնը Քորէա ծնունդ տուած է կարգ մը տեղեկութեանց որոնց համաձայն, երկու հարիւր հազար հաշուուած ՄԱԿի ուժերը աստիճանաբար պիտի հեռացուին Քորէայէն եւ պիտի փոխադրուին Ճափոն, համաձայն Չինացիներու ճնշումին: Այսպէսով, Ճափոնը, Ծայր. Արեւելքի մէջ պիտի դառնայ ՄԱԿի միջնաբերդը :

Ուաշինկթընի պաշտօնական շրջանակները, սակայն, վճռապէս կը հերքեն այս տեղեկութիւնները եւ կ'ըսեն, թէ ցորչափ դիւանագիտական լուծում մը չգտնուի, ՄԱԿի ուժերը մինչեւ անգամ պիտի զօրացուին Քորէայի մէջ: Պարպում մը կարելի է նախատեսել միայն յառաջիկային համար, այն ալ երբ դիմադրութիւն մը բոլորովին անկարելի դառնայ: Զինուորական մը ըսած է այս առթիւ, թէ ընդհանուր պարպումի որեւէ ծրագիր չկայ: «Մեր կրած առաջին ցնցումէն վերջ այժմ յստակօրէն կը տեսնենք, թէ հակառակ իրենց մեծ համբանքին, Չինացիները ուժեղ զէնքեր չունին, նոյնիսկ մեր պաշարուած զօրամասերը բնաջնջելու համար »:

ՄԷԿ ԱՐԹԸՐ Կ'ԸՍԷ «ՋԿՐՅԱՆ ՄԵՋ ԲՆԱՋՆՋԵԼ

Զինուորական հրամանատարներու հետ խորհրդակցելէ վերջ Քորէայէն վերադարձին, զօր. Մէք Արթըր յայտարարեց.

(Լուրերու շարունակութիւնը կարդալ Դ. էջ)

հասնիլ անցնելով կրակի գիծէն: Վիրաւորները Թոքիօ փոխադրուած են օդանաւերով: Ողջ մնացողները լեռ ու ձոր կտրած են, շալկելով մեռելները եւ վիրաւորները :

ԱՄԵՆԱՅՆ ՀԱՅՈՑ ԿՈՒՍԱԿՑՈՒԹԻՒՆԸ

Կը համարձակինք յայտարարելու, որ Դաշնակցութիւնը ամենայն Հայոց կուսակցութիւն է։

Այս յայտարարութեան մէջ ոմանք յաւակնութիւն պիտի տեսնեն Թերեւս, ուրիշներ՝ մեծամտութիւն ։

Մենք ո՛չ մէկը կը տեսնենք, ո՛չ միւսը։ Եթէ տեսնէինք, նման յայտարարութիւն չէինք ըներ։

Համոզուած ենք ուրեմն, որ Դաշնակցութիւնը նախ կուսակցութիւն է՝ այս բառին լայն իմաստովը, ապա հայ կուսակցութիւն է, այս բացատրութեան ամէնէն մօլեռանդ առումովը, վերջապէս Ամենայն Հայոց կուսակցութիւն է իր բարոյական տարողութեամբը։

Իր ժողովուրդին մէկ մասնիկը ըլլալով հանդերձ, այսինքն ըլլալով ամբողջին մէկ մասը, Դաշնակցութիւնը կ'ապրի ու կը գործէ ամբողջին համար, համայն հայութեան համար։

Իրապէս մենք գաղափարի հակառակորդներ չունինք հայութեան մէջ. ունինք գործելակերպի, այսպէս կոչուած՝ «ռեժիմ»ի հակառակորդներ ։

Մեր խօսքը Հայերու մասին է, ոչ թէ անոնց, որ ամէն կապ խզած են իրենց ժողովուրդին հետ եւ կ'ապրին անկէ դուրս, հոգիով՝ ինչպէս մարմինով ։

Մեր Ազգային Ուխտը կրնանք ամփոփել միակ նախադասութեան մը մէջ,— Ամբողջական Հայաստանը ամբողջական հայութեամբ ։

Մենք ունինք «չազատագրուած» Հայաստան մը, որ մաս կը կազմէ Ազգային Ուխտին։

Մենք ունինք նաեւ «չազատագրուած» հայութիւն մը, որ նոյնպէս մաս կը կազմէ այս Ուխտին ։

Արդ՝ կ'ուզենք գիտնալ անունը այն Հայուն, որ դէմ է մեր Ազգային Ուխտի այս երկու կէտերուն՝ ամբողջական Հայաստանին եւ ամբողջական հայութեան ։

Կ'ուզենք տեղ մը արձանագրել անունը այն մէկ հատիկ Հայուն, որ այս Ուխտին հետը չէ։ Ձենք ըսեր դէմ է, այլ հետը չէ։

Ահա թէ ինչ բանի մէջ կը կայանայ մեր «յաւակնութիւնը» կամ թէ ինչ իմաստ ունի մեր «մեծամտութիւն»ը ։

Ճիշդ այս մտածումներով է, որ մենք համարձակեցանք Ամենայն Հայոց կուսակցութիւն անուանել Դաշնակցութիւնը ։

Իր համրանքով չէ, որ մեծ է Դաշնակցութիւնը, այլ իր ոգիով, ինչպէս իր համրանքով չէ, որ մեծ է հայ ժողովուրդը, այլ նոյն այդ ոգիով, որմէ կը կարծենք, թէ մասնիկ մը կայ ամէն իրաւ Հայու մէջ ։

Կարելի չէ սահմանել ոգին, որ իրականութիւն մը ըլլալով հանդերձ երազ մըն է եւ երազ մը ըլլալով հանդերձ իրականութիւն մըն է։ Մենք այս երկուքը խառնած ենք իրարու, որովհետեւ գտած չենք կերպը զանոնք իրարմէ բաժնելու ։

Եթէ կան Հայեր կամ հատուածներ հայութեան մէջ, որոնք երազը չատ կը գտնեն մեր ուժերուն համար, սակայն երբեք չեն մերժած եւ կը կարծենք, թէ երբեք պիտի չմերժեն դուրս ըլլալ այդ երազէն, երբ օր մը իրականութիւն դառնայ ան մեր եւ իրենց արիւնով։

Եթէ կան Հայեր կամ հատուածներ հայութեան մէջ, որոնք իրականութիւնը բաւարար կը գտնեն իրենց եւ իրենց նմաններուն համար, պատճառն այն է, որ ոչ ուզելիք բան մը ունին, որպէսզի ձգտին հասնիլ անոր, ոչ ալ երազ մը ունին, որպէսզի անոր համար տագնապին։

Այս վիճակը մեր մէջ ստեղծած է տեսակ մը հակադրութիւն, որ դարերէ ի վեր կը սպառէ մեր ջիղերն ու եռանդը, մեր ուժերուն լաւագոյն մասը, առանց արդիւնք մը եւ օգուտ մը ապահովելու մեզի եւ մեզմէ վերջիններուն համար ։

Հայ Յեղափոխութեան պատմութիւնը արձանագրած է քանի մը պարզուկ բառեր, որոնք կրնան մտնել հայ ժողովուրդի Աստուածաշունչին մէջ, իբրեւ հրեղէն պատգամ ։

Կը պատմուի, որ հայութեան թիւ մէկ ջարդարարը, Թալէաթ, Ապրիլեան Եղեռնի օրերուն Վարդգէսին առաջարկեր է... Թրքանալ։ Կաղոտն յեղափոխականը, —մէկը հերոսածին Հայերէն,— կարճ մը պատասխաներ է. «Ես Թուրք ինչո՞ւ ըլլամ, դո՛ւն Հայ եղիր»։

Այս կարճ, բայց դար արժող պատասխանը կը հաստատէ երազին գերազանցութիւնը իրականութեան վրայ ։

Այս նոյն պատասխանը տուին բոլոր Վարդգէսները բոլոր Թալէաթներուն, Հայոց պատմութեան բոլոր դարաշրջաններուն ։

Ու եթէ գտնուեցան երբեմն հաւատքով թոյլ մարդիկ, որոնք «Թրքացան» հոգիով ու մարմինով, ըրին ատիկա, որովհետեւ վախցան մեր երազին համար ապրելէ եւ անոր համար մեռնելէ։

Այս կէտին մէջ պէտք է փնտռել տարբերութիւնը հերոսներուն եւ մահկանացուներուն, երազ ունեցողներուն եւ երազ չունեցողներուն, « իմացեալ » մահով մեռնողներուն եւ « ոչ – իմացեալ » մահով մեռնողներուն ։

Մեր երկրէն եկան ու անցան Պարսիկը, Յոյնը, Արաբը, Թուրքն ու Թաթարը։ Կեցան, պահ մը նայեցան մեր հոգիէն ներս եւ առաջարկեցին «Թրքանալ»։ Ուրանալ կրօնք, ազգութիւն, մշակոյթ, գիր ու գրականութիւն ։

Բայց մեր ժողովուրդը, յանձին իր Վարդգէսներուն, պատասխանեց անոնց.— « Ես Թուրք ինչո՞ւ ըլլամ. դուք Հայ եղէք »։

Շիրակեցի խոնարհ բանաստեղծը մեր պատմութեան այս գլուխը կարդացած էր հարկաւ, երբ կը գրէր, իր նախահայրերուն բազմադարեան իմաստութիւնը խտացնելով ընդամէնը վեց տողի մէջ.—

Մենք խաղաղ էինք. Մեր լեռների պէս,
Դուք հողմերի պէս, խուժեցիք վայրագ :
Մենք ձեր դէմ ելանք, Մեր լեռների պէս,
Դուք հողմերի պէս ոռնացիք վայրագ :
Բայց մենք յաւերժ ենք, մեր լեռների պէս,
Դուք հողմերի պէս կը կորչէք վայրագ։

Քառասուն դարերու պատմութիւն կայ այս վեց տողին մէջ։

Հողմերու պէս եկան ազդ եւ ազինք եւ հողմերու պէս ոռնացին վայրագ։

Սակայն մենք անոնց դէմ ելանք մեր լեռներուն պէս եւ դիմացանք բոլոր վայրագ հողմերուն, որովհետեւ «մենք» յաւերժ ենք մեր լեռներուն պէս»։

Դաշնակցութիւնը խիստ է ու դաժան նախ ինքն իրեն, ապա նաեւ ուրիշներուն հանդէպ ։

Յաւիտենական դժգոհն է ան ու յաւիտենական պահանջատէրը ։

Ունի այն խոր գիտակցութիւնը, թէ անտեսուած ու ոտնահարուած են իր ժողովուրդին իրաւունքները եւ աննահանջ յամառութեամբ կը պահանջէ զանոնք ։

Հաշուի չառներ իր ուժերը. հաշուի կ'առնէ միայն իր իրաւունքները։ Որովհետեւ գիտէ, թէ ուժը չէ յաւերժական, այլ իրաւունքը ։

Իր քաղաքական ու յեղափոխական փոթորկայոյզ կեանքի ընթացքին սորվեցաւ ու ըմբռնեց, թէ իրաւունքները, ինչպէս ազատութիւնը, չեն տրուիր, կ'առնուին ։

Սորվեցաւ ու ըմբռնեց նաեւ, թէ առնելու համար բաւական չէր անարիւն յեղափոխութիւնը ։

Այս պատճառով ալ երբեք չխուսափեցաւ իրմէ պահանջուած զոհողութիւններէն։ Վկայ իր վաթսունամեայ պատմութիւնը, ուր իրենց վարշամակներուն տակ յաւիտենական նինջով կը ննջեն բազմահարիւր վկաներ ։

Վաթսուն տարի շարունակ խիզախ ու անվեհատ պայքար մղած է իր ժողովուրդը միայն ու-նենալով իրեն հովանի ու առաջնորդ ։

Հաւատարիմ իր Ուխտին, Ազգային Ուխտին, ան միշտ ներկայ եղած է ամէն ուր որ եւ երբ որ կանչած է զինք իր ժողովուրդը ։

Եղած է բաժնեկից անոր ցաւերուն, ինչպէս ուրախութիւններուն ալ ։

Այս տարի բովանդակ գաղթաշխարհի մէջ կը տօնուի Դաշնակցութեան վաթսունամեակը ։

Մեր թերթերը, մեր բանախօսները ամէն տեղ պիտի ծանրանան անշուշտ մեր Ազգային Ուխտին երկու անբաժանելի կէտերուն վրայ.— ԱՄԲՈՂՋԱԿԱՆ ՀԱՅԱՍՏԱՆԸ ԱՄԲՈՂՋԱԿԱՆ ՀԱՅՈՒԹԵԱՄԲ :

Այս ուխտին իրագործումը միայն կրնայ լուծարքի ենթարկել Դաշնակցութիւնը ։

Ուրիշ ճամբայ չկայ ։

Ձենք կարծեր, որ մեզմէ տարբեր կը մտածեն անոնք, որ Դաշնակցականի անդամատետր չունին իրենց գրպանը, բայց մասնակից են, իրենց կամքով կամ հակառակ իրենց կամքին, Դաշնակցութեան հաւատամքին եւ ուխտին ։

Այս իմաստով էր արդէն, որ մենք Դաշնակցութիւնը կոչեցինք Ամենայն Հայոց կուսակցութիւն ։

(Խմբագրական ՅՈՒՍԱԲԵՐԻ)

ՄԻՏՔ ԵՒ ԱՐՈՒԵՍՏ

Թատերական վերածնունդ Փարիզի մէջ

Երկու ամիս է արդէն Փարիզի թատրոնները — որոնց թիւը բացառիկ է բաղդատելով աշխարհի որեւէ քաղաքի հետ—սկսած են ներկայացնել նոր թատերախաղեր կամ աւելի յաճախ շարունակել իրենց անցեալ յաջողութիւնները ։

Այս վերջիններու կարգին կուգան A. Roussinի խաղերը որոնց երեքն ալ (La Petite Hutte, Nina եւ Bobosse) կը շարունակեն իրենց փայլուն դիրքը գրաւել բեմերուն վրայ։

H. Bernstein այս տարի ներկայացուց նոր խաղ մը — Victor — որ ոեւէ նորութիւն չբերաւ իր յիսնամեայ թատերական գործունէութեան մէջ ։

Պեռնշթայն վարպետ մըն է իբրեւ թատրերագիր, գիտէ արհեստը, գիտէ կառուցանել սրամիտ եւ վառվռուն dialoguesներ, գիտէ գտնել տաղանդաւոր դերասաններ եւ Ambassedeurs թատրոնին հասարակութեան ճաշակին խօսող միջավայր։ Բայց իր թատերական ըմբռնումը հնցած է, կը շարունակէ 1925 — 30ի հանուած Alcôveի գրականութիւն մը որ չի կրնար հետաքրքրութիւն շարժել ներկայիս, թէեւ հեղինակը, չափազանց ինքնահաւան, այնքան կ'արհամարհէ մամուլին քննադատութիւնները, որ, Sacha Guitryին հետ որոշած է այլեւս չհրաւիրել Փարիզի քննադատները իր ներկայացումներուն։ Իրեն համար հասարակութեան ծափերը եւ սնտուկին մուտքը լիովին բաւարար կը թուին հաստատելու համար իր տաղանդը։

Victorի մէջ Պեռնշթայն կը ներկայացնէ մաքուր եւ անկեղծ տղայ մը (B. Blier) որ կը զոհուի իր ընկերոջ տեղ (Jaques Castelot), մինչեւ բանտարկութիւն, որովհետեւ սիրահարուած է անոր կնոջը (Simone Renant)։ Այս սովորական նիւթը, ինչպէս ըսինք, գեղեցիկ լեզուով մը ներկայացուած է հաճելի մթնոլորտի մը մէջ ։

Jean Louis Barrault այս տարի յաջողութեամբ սկսաւ իր շրջանը, քանի որ ստեղծեց Jean Anouilhի վերջին խաղը La Répetition ou l'Amour puni — հեղինակը, Անույ, քանի մը տարիէ ի վեր յաջողական թատրերգութիւններով գրաւեց բացառիկ տեղ մը։ Կարելի է ըսել թէ Giraudouxէն վերջ լաւագոյն գրիչը եղաւ այդ ասպարէզին մէջ։ Ունի նոյն լեզուի տիրութիւնը եղերական խաղերու մէջ (Antigone, La Sauvage եւն.) եւ աւելի թեթեւ սեռի մը մէջ, որոնք կը կազմեն իր «վարդագոյն խաղերը» (pieces roses) որոնց կարգին Le Bal des Voleursը, Ardèle եւ վերջապէս «Պատժուած սէրը»։

Թատերախաղ մը, գրուած Marivauxի ոճով, առանց փաստիչ մը ըլլալու անոր լեզուին կամ ձեւին։ Թատերախաղ մը թեթեւ՝ ոչ դէշ իմաստով, հաճելի, սրամիտ, յաջող խաղարկութեամբ մը ուր առաջին տեղը կը գրաւեն յաւիտենական M. Renaudն, այնքան նուրբ եւ զգայուն դերասանուհի, Jean Louis Barrault, պաղարիւն լուրջ եւ զուսպ, P. Bertin տոկուն տաղանդի տէր, Jean Servais, եւ ուրիշներ ։

Վստահաբար Marignyի թատրոնը երկար ատենուան մը համար ապահոված է չատ յաջող ներկայացում մը ներդաշնակ ամբողջութեամբ ։

Յաջող նորութիւններուն մաս կը կազմէ նաեւ Atelierի թատրոնին ներկայացումը, Henri IV, Փիռանտէլլօէն։ Խաղ մը ուժեղ իր ամբողջ թատերական կառուցումով եւ լաւագոյն ձեւով մէջտեղ բերուած ։

Henry de Montherlant տաղանդաւոր գրագէտ մըն է եւ չատերը զբաղեցուած է իր սուր եւ խիստ գրիչով, մանաւորապէս իգական սեռը։ Արհամարհող մը կը թուի ըլլալ իր «Jeunes filles»երու շարքին մէջ, սակայն անդին մինչեւ խոէալի մը կը բարձրացնէ կինը La Reine Morteի մէջ։ Իր վերջին թատերախաղով,«Celles qu'on prand dans ses bras», հեղինակը երկու տեսակ կիներ կը գտնէ աշխարհի մէջ,— անոնք որ կը գրկուին եւ միւսները, եւ առաջինը կ'ընդունի միայն իբրեւ իրաւ իգական ցեղը ։

Ընդունինք սակայն որ Մօնթեռլանի վերջին խաղը յաջողութիւն մը չէ։ Մոնթեռլան ունի ուժեղ գրիչ մը եւ չատ գեղեցիկ լեզու մանաւորաբար թատրոնի մէջ։ Իր ամէն մէկ նախադասութիւնը պայծառ, չոր, խելացի եւ բացարձակ արժէք մը կը ներկայացնէ, հաճոյք է ժամերով լսել իր Maître de Santiagoի, Reine morte եւ նոյնիսկ Fils de Personneի զրոյցները։ Բայց այս վերջին խաղը չունի այդ անզուսպ լեզուին ուժը, եւ մանաւանդ խաղացողները մասնաւորաբար, Victor Francen նաեւ համոզուած չեն երեւիր իրենց ըսածներուն։ Նիւթը մէջտեղ կը բերէ երեք հոգի,— 60ի մօտ հարուստ եւ վայելուչ էրիկմարդը որ բնական օրէնքներու բերումով կը հետաքրքրուի միայն քսան տարեկան աղջիկներով, քսան տարեկան աղջիկ մը, ընտիր ցեղէն, «De celles qu'on prend dans ses bras» եւ յիսունը անց աղջիկ մը, խելացի, զարգացած բայց «չհամբուրուելիք այրանք»։

Այս օրիորդը եօթը տարիէ ի վեր կը սիրէ Ravierն (V. Francen), իսկ այս վերջինը սիրահարած է Chiristineին (H. Vallier) որ հպարտ եւ մաքուր, կը մերժէ թէ բարեկամութիւն եւ թէ սէր մինչեւ վերջին վայրադոյրը, ուր ամէն հպարտութիւն կը զոհէ «վճարելու» համար իր պարտքը հանդէպ Ravierի (այս վերջինը բանտէն ազատած է Christineի հայրը)։

Թատերախաղը, ըսինք, քչողական բան չունի նախ անոր համար որ հեղինակին լեզուն տկար է եւ լի հակասութիւններով։ Երկրորդ, ծեր օրիորդին դերը, որ ըստ հեղինակին անհրապոյր եւ հակակրելի պէտք է ըլլայ, չատ համակրելի դուրս կուգայ, խաղացողը տիկին Gaby Morlayն ըլլալով ։ V. Francen ֆիզիքապէս իրական տիպարն է հերոսին, բայց ճիշդ չի խաղար եւ իր ը-

Հ. Ե. Դ. Նոր Սերունդի խնջոյքը

Անցեալ կիրակի, Հ. Ե. Դ. Նոր Սերունդի Փարիզի «Ահարոնեան» խումբը սարքած էր ընկերահամակրական խնջոյք մը, որ շատ յաջող անցաւ: Դժբախտաբար աչքի կը զարնէր մաս մը ծնողներու, եւ մասնաւորաբար երէցներուն բացակայութիւնը:

Ո՞ր օրուան կը սպասեն շատ մը ծնողներ, իրենց զաւակները յանձնելու համար այս փրկարար երիտասարդական կազմակերպութեան: Կը սպասեն արդեօք որ բոլորովին օտարանա՞ն:

Ուրեմն կիրակի օր, երիտասարդներու, համակիրներու եւ պարտաճանաչ ծնողքներու բազմութիւն մը լեցուցած էր Studio Colilibriն, Նոր Սերունդէն հաւաքավայրը: Հայկական երգապնակներ կը թնդացնէին մթնոլորտը, երբ ընկեր Ե. Ադամեան, մեր անխոնջ խմբավարը, հանդէսը բացաւ ամփոփ ճառով մը: Յիշեցուց թէ Հ. Ե. Դ. Նոր Սերունդին մէջ աշխատող ընկերները կը սպասեն անշուշտ երէցներուն քաջալերանքին, սակայն այս դժուարին գործին մէջ, ամէնէն ծանր բեռը պիտի իյնայ նորէն երիտասարդներուն վրայ, որոնք թօթափելով անպէտ եւ թոյլ տարրերը, պիտի ջանան կերտել գիտակից երիտասարդութիւն մը: Ահաւասիկ, ձեր աչքին առջեւ, Դաշնակցութեան Նոր Սերունդը:

Այս ճառէն վերջ, ընկերուհի Աստղիկ Քէօսէեան, ընկեր Խորէն Մինասեան եւ Սուրէն Անդրէասեան երգեցին քանի մը ժողովրդական երգեր: Ընկեր Բենօ եւ Պ. Սէյրան դափով եւ թառով կ'ընկերանային երիտասարդներուն: Ընկեր Պետիկեան սեղանապետ ընտրուեցաւ միաձայնութեամբ: Միջանկեալ խօսք առաւ ընկեր Նուպար Նիկողոսեան, յանուն Ն. Մ.ի Կեդր. վարչութեան, կրկին ծանրանալով կարգ մը երէցներուն պարտազանցութեան վրայ:

Բաղդատելով երէկն ու այսօրը, բացատրեց թէ մեր երէցները լիուլի կատարեցին իրենց պարտականութիւնը, երբ ամէն մարդ բռնութեան տակ կը հեւար, իսկ այսօր, այս ազատ ափերու վրայ, անհամեմատ աւելի կարելիութիւններ կան գործելու եւ ներելի չէ թերանալ:

Հ. Ե. Դ. «Եգիպտացի» կոմիտէին կողմէ խօսեցաւ, ընկեր Զպուքճեան որ գնահատելով Նոր Սերունդին ճիգերը, թելադրեց յարգել երէցները: «Երբ կաղնին հողին մէջ դեռ նորատունկ բոյս մըն է, իր քովը նեցուկ մը կը դնեն, որպէսզի ծուռ չբուսնի, այդ նեցուկը հին սերունդին կը նմանի: Ան պիտի հսկէ որ նոր սերունդին նորատունկ ծառը ծուռ չբուսնի»:

Ընկեր Ժ. Փալամուտեան, որ նոր վերադարձած էր Եգիպտոսէն, ըսաւ.— «Ես ոչ նորատունկ ծառ եմ, ոչ ալ նեցուկ, միջին սերունդէն եմ: Շնորհաւորելի են այս գաղութին երիտասարդութեան ջանքերը, որովհետեւ կ'աշխատին շատ դժուար պայմաններու մէջ, արդիւնք մը ձեռք ձգելու համար: Այստեղ կրակ մըն է որ կը վառէ երիտասարդութիւնը,, իսկ Միջին Արեւելքի մէջ բոցավառ հրդեհ մըն է որ կը կլանէ զայն: Նորերը այստեղ շատ բան ունին սորվելիք Արեւելքի երէցներէն: Երբ ընկեր Օհանջանեան մեռաւ, ամէնքս ալ խորապէս ազդուեցանք: Անոր նման դէմքերն են որ կ'առաջնորդեն մեզ դէպի ապագան, որովհետեւ միշտ հաւատարիմ մնացած են իրենց հաւատամքին: Մեզի համար ամէնէն արհամարհելի էակն է ան որ կը դաւաճանէ իր հաւատամքին»: Յետոյ արտասանեց քերթուած մը մեր վաղամեռիկ բանաստեղծ Զարիֆեանէն, յուզելով բոլորը:

Արտասանեց նոյնպէս ընկերուհի Մատլէն Մկրտիչեան, բանաստեղծ Թումանեանի «Հէքեաթ»ը: Ծնողներու կողմէ խօսք առնելով, ընկ. Խ. Մկրտիչեան պատմեց Մուշի պանդուխտ տղուն պատմութիւնը.— Երբ նամակներէն կը զգայ որ հօրը վախճանը մօտ է, կը շտապէ ամէն ինչ ձգել եւ վերադառնալ երկիր, որպէսզի հօրենական օճախը չմարի: «Այսօրուան երիտասարդութեան համար ալ Դաշնակցութիւնը այն օճախն է որ պէտք չէ մարի, այն կրակը որ վառ կը պահէ ապագային յոյսը»:

Վերջին խօսքը առաւ մեր խումբին ուսուցիչը, Պ. Ա. Մեսումենց, ջերմապէս գովելով երիտասարդները որոնք անվհատ կը գործեն այս սպառիչ միջավայրին մէջ:

Գեղարուեստական բաժնէն կ'արժէ յիշել Անահիտ Գավէզեան, Սրբուհի Եղիազարեան եւ Մարի Տիլալեան: Շատ յաջող անցան հայկական պարերը: Յետոյ ներկայացուեցաւ զաւեշտ մը, «Երկու ծայրայեղներ» որոնց դերակատարներն էին ընկերներ Ադամեան, Թորոսեան, Մինասեան, Ալ. եւ Ա. Գույումճեան:

Մթնոլորտը այնքան տաքցած էր որ հանդիսականները, հանդէսին պաշտօնական փակումէն վերջն ալ շարունակեցին խնջոյքը մինչեւ ուշ ատեն, երգերով, խմբերգներով, պարերով:

Մեր տղաքը ոչ մէկ ճիգ խնայած էին այս խնջոյքին համար: Պարերը, արտասանութիւնները, մասնաւորաբար գեղարուեստական եւ թատերական բաժինը պատրաստուած էին երկար փորձերով:

Ե. Մ.

...ուելիքները մեծապէս կը տուժեն: Երիտասարդ աղջիկը սովորական քան տարեկան աղջիկ մըն է, ինչպէս ուզած է հեղինակն իսկ, որ կը կարծէ թէ անբիծ եւ հպարտ, մաքուր եւ պարզ պիտի մնայ մինչեւ վերջ: Հասնելու համար հոդ՝ անբարտաւան եւ անկիրթ կ'ըլլայ ծերուկին դէմ, բայց ամէն ինչ կը մոռնայ, երբ հայրը կը բանտարկուի եւ ինքզինքը կը յանձնէ իբրեւ վարձատրութիւն:

Խաղը ուրիշ պատճառ մըն ալ ունի չսիրուելու,— ներկայացումը կը սկսի T. Bernardի ամէնէն անյաջող մէկ խաղով (Ազատութեան Բեռը) որ շատ դէշ կը տրամադրէ հասարակութիւնը մինչեւ Մոնթէռլանի խաղը:

Յաջորդաբար պիտի խօսիմ ուրիշ նորութիւններու մասին:

ԱՐՓԻԿ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

ԿՈՉ ՍԵԲԱՍՏԱՑԻՆԵՐՈՒՆ

Սեբաստացի Մուրատ Ուսումնասիրաց Միութեան կազմակերպական աշխատանքները լրացած ըլլալով, Միութեանս վարչութիւնը այս կիրակի խնջոյքի մը պիտի հրաւիրէ Սեբաստիոյ քաղաքներէն թէ գիւղերէն սերած իր բոլոր հայրենակիցները:

Բազմաթիւ օրինակներ կ'ապացուցանեն, ափսո՛ս, որ օտար դպրոցներու մէջ ուսում առնող հայ պատանին, զրկուած մնալով հայերէնը, հայկ. մշակոյթը, հայ ցեղը սիրելու եւ անոր նուիրուելու ազդակներէն, իր սեփական կեանքը կազմակերպելու ճիգերէն դուրս բան չէր ճանչնար:

Առաւել քան պահն էր ուրեմն, որ իւրաքանչիւր շրջան հիմնէր Միութիւն մը, իր ուսանողութեան տալու համար ազգօգուտ ուղղութիւն մը:

1949ին Միութեանս կազմակերպած երկու հանդէսներէն, Մուրատի օրը, եւ, Մխիթար Աբբայի 200ամեակը, մեր հայրենակիցներուն պարզեց մեր նպատակը: — Ոգեգրել ծագումով Սեբաստացի յաջողակ սաներ, որոնք աննեցուկ ըլլալով, չեն կրնար շարունակել իրենց ուսումը, հակառակ իրենց բնատուր ձիրքերուն:

Մեր ուսանողները պիտի կոչուին Մուրատի սաներ, պիտի յաճախեն հայկ. վարժարաններ, հայերէնի հետ, պիտի ստանան ազգային դաստիարակութիւն: Ներշնչուելով աննման Մուրատի օրինակէն, պարտականութիւն պիտի սեպեն կազմել հայ ընտանիք: Պիտի սորվին նուիրուիլ հայկ. մշակոյթին եւ պայքարիլ այլասերման դէմ:

Աւելորդ է բացատրել թէ անխուսափելի է կորուստը այն խմբակցութեանց թէ ժողովուրդներուն, որոնք զրկուած են ճշմարիտ մտաւորականներէ:

Պատմութիւնը պիտի ըլլայ անողոք հանդէպ անոնց, որոնք ապրեցան միայն իրենց անձին համար:

Ժամանակն է սթափելու:

Մասնաւորելով մեր խօսքը Սեբաստացիներուն, կը հրաւիրենք իրենց սրտաբուխ յօժարութեամբ համախմբուիլ Միութեանս շուրջը, առանց սեռի խտրութեան, օժանդակելով մեր նպատակին իրագործմանը:

Սեբաստացիներ, եթէ մեր անտարբերութեամբ տեղի տանք որ նոյնիսկ մէկ թիւ պակսի մեր հասարակութենէն, ոճիր մը գործած պիտի ըլլանք:

Անգամ մը եւս կը յիշեցնենք թէ Մուրատ ֆոնտը հիմնուած է բացարձակապէս չէզոք գետնի վրայ: Ով որ կ'ընդունի Միութեանս նպատակը, պիտի օգնէ մեզի իբրեւ օժանդակ ու պատուոյ անդամ, բայց Սեբաստացին նախանձախնդիր պիտի ըլլայ մասնակցելու իբրեւ գործօն անդամ, այն համոզումով թէ առաջադրուած նպատակը իրն է եւ անյետաձգելի պահանջ:

Վստահ ենք թէ մեր կոչը արձագանք պիտի գտնէ ամէն տեղ եւ պիտի գործենք ձեռք ձեռքի:

Վարչութիւն

ԿԱՐԴԱՑԷՔ ԵՒ ՏԱՐԱԾԵՑԷՔ
«ՅԱՌԱՋ»Ը

«ՅԱՌԱՋԻ ԲԱԺԱՆՈՐԴՆԵՐՈՒՆ

Շուտով կը վերջանայ 1950ը: Անախորժ անակնկալի մը առջեւ չգտնուելու համար, կը խնդրենք օր առաջ փակել առկախ հաշիւները:

Անշուշտ գիտէք որ եւրոպական թերթերը սովորութիւն չունին ապառիկ բաժանորդ ընդունելու:

«ՅԱՌԱՋ»Ի ԹԵՐԹՕՆԸ (19)

ԼՐՏԵՍ ԿԻԿԵՐՈՆ ԱՆԳԱՐԱՅԻ ՄԷՋ

(Գրեց՝ գերման դեսպանատան կցորդ ՄՈՅԶԻՇ)

Է.— ՔՍԱՆ ՀԱԶԱՐ ՈՍԿԻՆ ԼՐԱԳՐԻ ՄԸ ՄԷՋ

Ուզեցի տեսնել դեսպանը, իր քարտուղարուհին: Օրիորդ Ռօզ, գրեթէ անմիջապէս պատասխանեց թէ ազատ էր Փափէն եւ վայրկեան մը վերջ, իր մօտն էի:

— Սենեկապանը հեռաձայնեց քիչ առաջ եւ այս իրիկուն իսկ կը սպասեմ իրեն ժամը տասնին:

Դեսպանը դարձաւ ինծի:

— Շատ ուշադիր եղէք սիրելիս. Թոյլ մի տաք որ սենեկապանը խաբէ ձեզ, այս գործը ոչ մէկ վստահութիւն կը ներշնչէ ինծի:

Չեմ կրնար Անգարայի մէջ դայթակղութիւն յարուցանել: Ցնոր տնօրինութիւն կ'արտօնեմ որ հետապնդէք այս գործը, բայց ձախողութեան կամ դայթակղութեան պարագային, ինչ որ նոյն բանն է, շատ յոյս մի դնէք վրաս, ձեզ պաշտպանելու համար:

Կատարելապէս համաձայն ենք այդ մասին չէ՞: Եւ բացարձակ լռութիւն պահեցէք: Այն ամէն անձերը, որոնց գաղտնիք կը յայտնենք անտեղի, վտանգ մը կը դառնան, «Մարդ իր մօտիկներէն միայն դաւաճանութիւն կը տեսնէ»:

— Ամէն բանի խորհած եմ պարոն դեսպան: Նոյնիսկ դրամը տալու ձեւին. հաստատուն տուեալներու առջեւ պիտի դնեմ ձեզ եւ պիտի չյանձնեմ դրամը որքան ատեն որ համոզուած չըլլամ թէ լուսանկարները վաւերական եւ անթերի են:

Արդէն, ես ալ շատ վստահելի չեմ գտներ այս գործը բայց կը խոստանամ որ ճարպիկ խաղացող մը պիտի ըլլամ: Եթէ բախտը չօգնէ, յաղթուած պիտի նկատեմ ինքզինքս, եւ պիտի քաշուիմ: Բայց անկարելի է մերժել այս տեսակ առաջարկ մը: Ոչ ոք պիտի մերժէր, պատերազմի այս շրջանին. ոչ իսկ դիմացի կողմը, տեսակ մը դասալիքուեր պիտի ըլլար այդ: Ի վերջոյ, թող Անգլիացիները աւելի լաւ հսկեն իրենց գաղտնիքներուն վրայ: Մենք կողոպտելու չենք երբեք զիրենք: Փաստաթուղթերը պիտի բերուին եւ պիտի յանձնուին մեր տան մէջ: Եւ տակաւին, տեսնենք որքան ճշմարտութիւն կայ այս պատմութեան մէջ: Գուցէ հասարակ խաբեբայութիւն մըն է ամբողջ եղածը: ա

— Արդարեւ, ալ չեմ գիտեր թէ ինչ պէտք է խորհիլ, եւ յուսալ: Ահաւասիկ դրամը, համրեցէք անգամ մը եւս:

Եւ Հեռ Ֆօն Փափէն դարանէն հանեց դրամատոմսերու խոշոր ծրար մը, երկարեց ինծի: Պերլինի մասնաւոր սուրհանդակը ճիշդ ատենին հասած էր ուրեմն:

Շուարեցայ, տեսնելով միայն 10, 20 եւ 50 ոսկինոց դրամատոմսերու այդ դէզը, աւելի մեծագումար դրամատոմսեր չունէի՞ն արդեօք Պերլինի մէջ, որ ղրկեր էին այդ մանրուքը. մինչեւ բերանը լեցուեցան գրպաններս: Ասկէ զատ, այն քան նոր էին որ կասկածելի թուեցան: Փոքրիկ մաս մը միայն շրջաբերութեան դրուած էր եւ քիչ մը ճմռթկած:

«Գողը գողէն գողացաւին պատմութիւ՞նը կը կրկնուի արդեօք» խորհեցայ ես ինծի եւ դեսպանը ժպտեցաւ, կարծես գուշակած ըլլար մտածումըս:

— Սարսափելի նոր են այս դրամները:

Ցնցեցի ուսերս եւ սկսայ համրել. Հաշիւը ճիշդ էր. փաթթեցի տրցակները «Լա Ռէփիւպլիք» օրաթերթին մէջ որ կը գտնուէր դեսպանին սեղանին վրայ: Ֆօն Փափէն ընկերացաւ ինծի մինչեւ դուռը, երկարեց ձեռքը ինծի եւ ըսաւ.

— Փորձանք չբանաք մեր գլխուն, մեր երկուքին ալ գլխուն մանաւանդ:

Սիրալիր յանձնարարութիւն արդարեւ, խորհեցայ: Դժբախտաբար, այդ փափաքը չիրականացաւ ... գոնէ աւելի վերջ:

Թանկարժէք ծրարը սեղմած թեւիս տակ, իջայ սանդուխներէն, անցայ պարտէզէն իմ գրասենեակս երթալու համար: Այնտեղ, խնամքով պահեցի մեծ դրամարկղին մէջ:

Իրիկունը, աշխատանքի ժամերէն վերջ, կանչեցի քարտուղարուհիս: Գիտէի թէ պիտի վիրաւորեմ զինքը, բայց ուրիշ միջոց չկար: Կ'ուզէի ամէն մեղադրանքէ զերծ մնալ:

— Բարի եղէք ինծի տալու դրամարկղին երկրորդ բանալին: Այսօրուընէ սկսեալ ես պիտի պահեմ զայն:

Քարտուղարուհիս խոշոր բացաւ աչքերը, վիրաւորուած երեւոյթ մը առաւ եւ ըսաւ.

(Շար.)

— « Հակառակ եղանակի փոփոխութեան եւ թշնամի բանակներու զօրաւոր ճնշումին, մեր ուժերը, առ այժմ, բաղդատաբար ապահով են: Թուական մեծ գերակշռութիւն ունեցող թշնամիին պարտադրած նահանջը գլուխ հանուեցաւ ճարտարօրէն եւ կարգ – կանոնով: Թշնամին կ'ուզէր բնաջնջել մեզ անհարկու հարուածով մը, սակայն ձախողեցաւ: Անոր կորուստները մերիններէն տասն անգամ աւելի են: Ստիպուեցանք լքել մեր գրաւած հողերը, բայց կռուելու մեր կարողութիւնը չտկարացաւ »:

ՌԱԶՄԱԿԱՆ ԳՈՐԾՈՂՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ

ՄԱԿի ուժերը ամբողջութեամբ հեռացան հիւս. Քորէայէն: Սէուլէն 45 քիլմ. դէպի հիւսիս միայն որոշ զօրամասեր կը մնան դեռ հիւս. քորէական հողամասի մէկ նեղ շրջանակին մէջ: Վերջին 24 ժամուան ընթացքին ոչ մէկ կարեւոր ընդհարում տեղի ունեցաւ: Իրազեկներու կարծիքով, Չինացիները, հաւանաբար եւ այս շաբթու իսկ մեծ յարձակում մը պիտի փորձեն դէպի հարաւային Քորէա, դժուարացնելու համար համախմբուած եւ զօրացուած ՄԱԿի 60.000 զինուորներու նահանջը: Այն կէտին վրայ ուր այս յարձակումը կը նախատեսուի, Չինացիները, 13 օրէ ի վեր ոչ մէկ բախում ունեցած են ամերիկեան 8րդ բանակի ուժերուն հետ:

« ԱՐՏԱԿԱՐԳ ՎԻՃԱԿ» ԱՅՍ ՇԱԲԹՈՒ

Նախագահ Թրումընի հրաւէրով եւ ռամկավար ու հանրապետական 18 ղեկավարներու մասնակցութեամբ ժողով մը պիտի գումարուի Ուաշինկթընի մէջ, քննելու համար «արտակարգ վիճակ»ի հռչակման հարցը: Կը կարծուի թէ նախագահը այս շաբթու իսկ պիտի հռչակէ «արտակարգ վիճակը», փութացնելու համար ամերիկեան տնտեսական եւ այլ ուժերու ամբողջական զօրաշարժը: Խորհրդարանը բոլորովին համաձայն է այս ուղղութեամբ: Ընդդիմադիր ղեկավարներէն Պ. Թէֆթ յայտարարեց, թէ ժողովուրդը բոլորովին համաձայն պիտի ըլլայ, եթէ նախագահը անհրաժեշտ գտնէ բացառիկ միջոցներ ձեռք առնել ստիպողաբար:

Պ. Թրումըն մասնաւոր նամակ մը ուղղելով իր կուսակցութեան, կ'ըսէ.— « Ոչինչ պիտի խնայուի պահպանելու մեր ազատութիւնը եւ ապահովելու աշխարհի խաղաղութիւնը, ազատ ու խաղաղասէր երկիրներու միջազգային գործակցութեամբ: Գործի մարդիկ, աշխատաւորներ եւ գիւղացիներ, մենք բոլորս պէտք է զոհողութիւններ ընենք: Ես համոզուած եմ թէ ամերիկացի ժողովուրդը ոչ մէկ ժամանակ այսքան միացած է ընելու համար անհրաժեշտ զոհողութիւնները, որպէսզի յաղթահարենք խոչընդոտներն ու վտանգները »:

ԳԵՐՄԱՆԻՈՅ վերազինման դէմ բողոքելու համար երկուշաբթի ժամը 16ին քանի մը հազար հոգի համախմբուած էին Ելիզէի պալատին շուրջը, հանրագրութիւններ մատուցանելու համար, համաձայն համայնավար կուսակցութեան կոչին: Ոստիկանութիւնը արտակարգ միջոցներ ձեռք առած էր, ամուր շղթայ մը կազմելով նախագահական պալատին շուրջը: Ցուցարարները կ'աղաղակէին.— «Փլեւէն պէտք է հրաժարի:— Մէք Արթըր մարդասպան մըն է:— Քորէան Քորէացիներուն.— Խաղաղութիւն կ'ուզենք» եւն.: Ոստիկանութիւնը հետզհետէ ետ մղելով ցրուեց բազմութիւնը: Բարեկարգութիւնը վերահաստատուեցաւ առանց որեւէ միջադէպի կամ ձերբակալութեան:

ԱԻՍՏՐԻՈՅ հաշտութեան դաշնագիրը մինչեւ հիմա կը ձգձգուէր իբրեւ հետեւանք Խ. Միութեան առարկութեանց: Այս անգամ խորհրդային ներկայացուցիչը, Լոնտոնի դեսպան Զարուպինն է որ կ'առաջարկէ ժողով գումարել ութբաթ օր, դաշնագիրը կնքելու համար: Չորս Մեծերու 258րդ նիստը պիտի ըլլայ այս ժողովը: Քաղաքական շրջանակներու մէջ բարենշան կը նկատեն Խ. Միութեան այս նախաձեռնութիւնը, որ կրնայ ճամբան հարթել ուրիշ բանակցութեանց համար:

ՑԱԻԱԿՑՈՒԹԻՒՆ.— Հ.Յ.Դ. Վարդան ենթակոմիտէն իր խորին ցաւակցութիւնը կը յայտնէ ընկեր ԲԱՐՈՒՆԱԿ ԳՈՒՄՐՈՒԵԱՆի մահուան առթիւ ընտանիքին եւ պարագաներուն:

ԿՈՓԽՄԱՐՏԻ ՄՐՑՈՒՄ

Այս կիրակի օր ժամը 15ին Palais de la Mutualitéի մէջ, 24 rue St. Victor, métro Maubert - Mutualité: ԺԱՔ ՀԱՅՐԱՊԵՏԵԱՆ (նոր վերադարձած Պերլինէն) BERNARDO PACCINIի դէմ (Challenge au titre national Italien des mi - lourds) եւ ուրիշ չորս professionnels մրցումներ:

Տոմսերը ճաշարան DIAMANTAIREէն, Rue Lafayette, հեռաձայն Pro. 78-14:

Ճաշարան ՍԱՍՈՒՆԻ, 31 rue d'Alexandrie, հեռաձայն Gut. 92-65: Issyի մէջ Rue de la Défenseի սրճարանէն: Գիները 350, 500, 750 եւ 1000 ֆրանք:

ԴԱՇՆԱԿՑՈՒԹԵԱՆ 60ԱՄԵԱԿԸ Մարսէյլի մէջ

Մեծ պատրաստութեամբ, այս կիրակի կէսօրէ վերջ ժամը 3էն մինչեւ 11.30: Քազա տ'Իթալիա, Rue d'Alger:

Կը նախագահէ ընկեր Յ. ՊԱՊԻԿԵԱՆ, կը խօսին ընկերներ Շ. ՄԻՍԱՔԵԱՆ եւ ՀՐԱՆՏ ՍԱՄՈՒԷԼ

Գեղարուեստական բաժնին համար, Փարիզէն մասնաւորապէս հրաւիրուած է Օր. ԱՍՏՂԻԿ ԱՌԱՔԵԼԵԱՆ (երգ): Կը մասնակցին նաեւ տեղական լաւագոյն ուժերը:

Վալանսի մէջ

Նախաձեռնութեամբ Հ. Յ. Դ. ՇՐՋ. ԿՈՄԻՏԷԻ Այս ուրբաթ ժամը 20.30ին, Salle des Fêtesի մէջ, Պատ. նախագահութեամբ ծերակուտական եւ նախկին նախարար ՄԱՐԻՈՒՍ ՄՈՒԹԷի:

Կը նախագահէ ընկեր Ե. ԳԱՍԵԱՆ: Կը խօսին ընկեր ՀՐ. ՍԱՄՈՒԷԼ եւ S. F. I. O.ի ներկայացուցիչներ: Մարսէյլէն հրաւիրուած է քաղաքացի Roger LERDA: Հրաւիրուած են քաղաքապետը եւ ուրիշ պաշտօնատարներ:

Գեղարուեստական ճոխ բաժին:

Կը մասնակցին Կրընոպլի ռատիօ–կայանի երգչուհիներէն ՄԱՐՏԻՐՈՍԵԱՆ քոյրերը, Վիէնէն ջութակահար ՊԷՊԻՐԵԱՆ, Վալանսէն Տիկին Ս. ՓԵՐՋԻԿԵԱՆ, ընկեր Զ. ԳԱՍԵԱՆ, եւն.:

Հայկական եւ սպանիական պարեր Կ. Խաչի Սանուհիներու կողմէ:

Սրահին ջերմութիւնը ապահովուած է:

Մուտքը ազատ է

*

Ռոմանի մէջ

Այս շաբաթ, ժամը 8.30ին, St. Bernardի սրահին մէջ, նախաձեռնութեամբ «Անդրանիկ» ենթակոմիտէի: Նախագահ ընկեր Ե. ԳԱՍԵԱՆ, բանախօս՝ ընկեր ՀՐ. ՍԱՄՈՒԷԼ:

Գեղարուեստական բաժնին կը մասնակցին, տեղական ուժերէն զատ, Վալանսի Կապոյտ Խաչի սանուհիները:

Մուտքը ազատ է

«ՅԱՌԱՋ»ի 25ամեակին առթիւ

Շնորհակալութեամբ ստացանք Պ. Նշանեանէ (St. Clair la Tour) 400 ֆրանք:

ԱՅՆՃԱՐԻ «ՅԱՌԱՋ» ՎԱՐԺԱՐԱՆԻՆ ՀԱՄԱՐ

Վենսէնէն Տէր եւ Տիկին Սողոմոնեան հազար ֆրանք կը նուիրեն Այնճարի վարժարանին, իրենց մօր մահուան, տասնամեակին առթիւ: Նոյն առիթով հազար ֆրանք ալ Անթիլյասի ծերանոցին, Տէր եւ Տիկին Արամ Պասմաճեան նոյնպէս 500 ֆրանք կը նուիրեն իրենց եղբօր զաւկին Մանուկի ծննդեան առթիւ (Պէյրութ):

Այրի Տիկին Բարունակ Գումրուեան եւ զաւակները Օր. Արաքսի, Սօնիա, Արա եւ Ժիրայր, Պ. Մանուկ Գումրուեան եւ զաւակները (Հայաստան), Պ. Յակոբ Էրմօեան եւ զաւակները, Այրի Տիկին Ս. Զաքարեան, Տէր եւ Տիկին Խ. Ապլահաթեան եւ զաւակները, Տէր եւ Տիկին Ա. Ապլահաթ, Տէր եւ Տիկին Անթուան Օհանեան (Լանսէյ), Այրի Տիկին Քերովբէ Աւագեան եւ զաւակը, բոլոր ազգականները եւ ընկերները խոր կսկիծով կը յայտնեն դառնաղէտ մահը իրենց ամուսնոյն, հօր, եղբօր, զարմիկին եւ ընկերոջ՝

ԲԱՐՈՒՆԱԿ ԳՈՒՄՐՈՒԵԱՆԻ
(58 տարեկան, Պիթլիսցի)

Յուղարկաւորութիւնը պիտի կատարուի, այսօր չորեքշաբթի, 13 Դեկտ. ժամը 3.30ին, իր բնակարանը: 14 rue Beauséjour, Սարսէլ:

Կը խնդրուի մահազդ չստացողներէն ներկայ իլլալ այն նկատել:

Հաղորդ. միջոց.— Կառ տիւ Նորէն ժամը 2.26ին շոգեկառք առնել եւ իջնել Սարսէլ, եւ օթօպիւս 268 Porte de la Chapelleէն, իջնել Place du 11 Novembre:

ԳՈՅԱՄԱՐՏ ՕՐԱՑՈՅՑԸ

Կը ծախուի նաեւ Իսի, Café des Sportsի մէջ: Rue de la Défense, ուր պիտի գտնէք նաեւ Յառաջը:

ՀՈԳԵՀԱՆԳԻՍՏ

Գէորգ քահանայ Դաւիթեան եւ զաւակները, Մկրտիչ եւ Օննիկ Դաւիթեան կը ծանուցանեն որ այս կիրակի, 17 Դեկտ. իրենց սիրելի երիցուհիին եւ մօր՝

ԵՐԻՑՈՒՀԻ ՄԱՐԻԱՄ ԴԱՒԻԹԵԱՆԻ

մահուան առաջին տարեդարձի առթիւ, Ալֆորվիլի Հայոց եկեղեցւոյ մէջ հոգեհանգստեան արարողութիւն տեղի պիտի ունենայ: Կը խնդրուի հանգուցեալին յիշատակը յարգողներէն ներկայ ըլլալ:

ՅՈՒՇԱՏԵՏՐ

ՓԱՐԻԶ.— Հ. Յ. Դ. Ռոստոմ խումբի ժողովը այս կիրակի առտու ժամը 9.30ին, սովորական հաւաքատեղին:

ՊԱՆԵԽՕ ՔԱՇԱՆ.— Հ. Յ. Դ. Արծիւ ենթակոմիտէի ժողովը այս շաբաթ երեկոյ, ընկ. Ալթունեանի բնակարանը, 17 rue Ampère, Cachan: Ներկայ կ'ըլլայ ընկեր Ս. Տ. Թովմասեան:

ՄԱՐՍԷՅԼ.— Հ. Յ. Դ. 60ամեայ տօնակատարութեանց յանձնախումբի վերջին ժողովը տեղի պիտի ունենայ այս Չորեքշաբթի իրիկուն ժամը 8ին, Ահարոնեան սրահին մէջ: Յանձնախումբի բոլոր անդամներէն կը խնդրուի անպատճառ ներկայ ըլլալ:

Սեբաստացի Մուրատ Ուսումնասիրացի խնջոյքը

Այս կիրակի, Իսիի «Խրիմեան» վարժարանին սրահը, rue de la Défense, Իսի (métro Mairie d'Issy) Նախագահութեամբ ՀԱՅՐ ՂԵՒՈՆԴ Վ. ՔԻԼԷՐՃԵԱՆի: Գեղարուեստական ճոխ բաժին:

Մուտքը ազատ է:

ՍՏԻՊՈՂԱԲԱՐ ԾԱԽՈՒ Է ՆՊԱՍՏԱՒՈՐ ԳԻՆՈՎ

Լեոնային շրջանի մը մէջ ագարակ մը, տասը հէքթար տարածութեամբ, որուն մէկ հէքթարը մշակելի եւ 9 հէքթարը արօտավայր:

Ունի 45 այծ, ոչխար եւ 25 հաւ: Կահաւորուած բնակարան, ջուր, ելեկտրականութիւն եւ բազմաթիւ պտղատու ծառեր:

Գրել Յառաջի Հասցէով:

Madame Marie a le plaisir d'informer ses compatriotes qu'elle à repris son activité dans l'une des plus importantes Maisons de Tissus de Marseille, elle serait heureuse de recevoir leur visite pour les guider dans leurs achats.

Elle leur consentira un escompte de 5 % sur tous les achats de Lainages - Soieries - Cotons - Tissus d'Ameublement et Chemiserie pour hommes.

Le magasin se trouve : 11, rue Henri Barbusse derrière la Bourse, à côté de la Poste Colbert.

MAISON CHAILLOT - MARSEILLE

LԻԼԱՆ եւ իր Reveillonները

ԱՅՆՔԱՆ ՀԱՃԵԼԻ՛, ԱՅՆՔԱՆ ՋՈՒԱ՛ՐԹ

Այս տարի եւս ապահոված են իր յաճախորդներուն համար,

24 ԴԵԿՏ.ի եւ 31 ԴԵԿՏ.ի գիշերները

Ուրեմն պատրաստուեցէք:

ՀԱՄԱԴԱՄ ԿԵՐԱԿՈՒՐՆԵՐ, ԱԶՆԻԻ ԳԻՆԻՆԵՐ, ՓՐՓՐԱԴԷԶ ՇԱՄՓԱՆԵԱՆԵՐ:

Լաւագոյն սպասարկութեամբ մը ձեր տրամադրութեան տակ է:

Հեռաձայնեցէք եւ ապահովեցէք ձեր սեղանները

24 rue St. Lazare — Tél. Tri. 31-62

Le Gérant : A. NERCESSIAN
Imprimerie DER AGOPIAN 17 rue Damesme - (13)

ՕՐԱԹԵՐԹ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH

Fondé en 1925
R. C. S. 376.286

Directeur-Propriétaire : SCH. MISSAKIAN
17, Rue Damesme — PARIS (13)
Վեցամս. 800 ֆր., Տար. 1600, արտ. 2500 ֆր.
Tél. GOB. 15-70 Գին 7 Ֆր. C. C. P. Paris 1678-63
Mercredi 20 Décembre 1950 Չորեքշաբթի 20 ԴԵԿՏ.

26րդ ՏԱՐԻ — 26e Année No. 6336 – Նոր շրջան թիւ 1747

Խմբագիր՝ Շ. ՄԻՍԱՔԵԱՆ

ՄԵՐ ԽՕՍՔԸ

ՀԱՅ ԺՈՂՈՎՈՒՐԴԻ ՊԱՏԱՍԽԱՆԸ

Վաթսունամեակի յոբելենական փառաւոր հանդէսները առիթ ընծայեցին Սփիւռքի հայութեան անգամ մը եւս իր համակրութիւնը յայտնելու Հայ Յեղափոխական Դաշնակցութեան :

Չորս ցամաքամասերու վրայ տարտղնուած տարագիր եւ հայրենաքաղձ Հայերը կրկին լսեցին Դաշնակցութեան խօսքը եւ իրենց վստահութիւնը յայտնեցին անոր :

Մեր թերթերը այս առթիւ հրատարակեցին բացառիկ թիւեր եւ մեր կուսակցական մարմինները լոյս ընծայեցին Դաշնակցութեան վաթսուն տարուան կեանքը պատկերացնող գրքեր ու գրքոյկներ, որոնք ամէն կողմ մեծ ընդունելութիւն գտան: Եւ դեռ չէ վերջացած շարքը , նոր գրքեր հրապարակ պիտի հանուին յառաջիկայ ամիսներու ընթացքին :

Բոլորովին արտակարգ երեւոյթ է Դաշնակցութեան կենսունակութիւնը՝ 60 տարուան վերիվայրումներէն վերջ :

Ի՞նչ հսկայ կայսրութիւններ կործանեցան վերջին վաթսուն տարիներու ընթացքին, քանի՜ կայսրեր ու թագաւորներ գահազուրկ եղան, ո՜րքան բռնակալներ անհետ կորսուեցան , ի՜նչ վարդապետութիւններ տնանկացան, իրենց ժողովուրդներէն պաշտուած եւ ամենազօր կարծուած ի՜նչ առաջնորդներ անփառունակ վախճան ունեցան, սակայն կայ ու կը մնայ Հ. Յ. Դաշնակցութիւնը , ամէն օր նոր վերելք մը արձանագրելով, ամէն օր աստիճան մը եւս երիտասարդանալով:

Այս արտակարգ երեւոյթին չեն կրցած խելք հասցնել Դաշնակցութեան երդուեալ հակառակորդները հայրենիքին մէջ թէ անկէ դուրս :

Ահա՛ երեսուն տարի է, որ Երեւանի մէջ յուղարկաւորութեան հանդիսաւոր արարողութիւններ սարքեցին՝ Դաշնակցութիւնը պաշտօնապէս թաղելու համար :

Երեսուն տարիէ ի վեր Ռեսպուպլիքայի եկող ու գացող վարիչները, «սովետական հայրենիք»ի զանազան թերթերը, հրապարակային հանդէսներու մէջ «ապսպրանքի վրայ» խօսող ճառախօսները, գրիչ բռնելու կարողութիւն ունեցող «գրականագէտները» Աստծուն օրը միշտ կը ծամեն Դաշնակցութեան եւ զայն կը ներկայացնեն իբրեւ հայութեան ծոցէն դուրս շպրտուած «հայրենադաւ», «հակահայաստանեան » կազմակերպութիւն մը, որ շատո՜նց մեռած է:

Արտասահմանի մէջ ալ վերէն պարտադրուած այս յանկերգներուն «դէմ կը բռնեն» գոյնզգոյն մունետիկներ, որոնց մէջ պակաս չեն Դաշնակցութենէն վտարուածներ, դաւանափոխներ, աքեմաթողներ եւ վարձկաններ :

Հայ ժողովուրդը շատ լաւ կը ճանչնայ այս մարդիկը ու անոնց գրածներուն ու խօսածներուն կուտայ արժանի պատասխանը :

Վկայ՝ Դաշնակցութեան ուժեղ կազմակերպութիւնը, իր անդամներուն զոհողութեան ոգին ու կարգապահութիւնը, իր մամուլը՝ որ ամէնէն շատ տարածուածն է, իր քաղաքական դաւանանքը՝ որ բոլոր Հայերու սրտին կը խօսի, իր գործիչները՝ որ գաղափարական նուիրեալներ են , բոլորովին անշահախնդիր :

Այսպէ՛ս էր Դաշնակցութիւնը երէկ, վաթսուն տարի առաջ, այսպէ՛ս է նաեւ այսօր: Այսպէ՛ս էր երկրին մէջ երէկ, այսպէ՛ս է Սփիւռքի մէջ այսօր:

Դասալիքներն ու նահանջականները գործ չունին Դաշնակցութեան շարքերուն մէջ:

Օտարի սուինին առջեւ բարեւի կեցող, բռնակալին առջեւ խունկ ծխող, ստրուկի հոգեբանութեան տէր մարդիկ կրնան օրն ի բուն հայհոյել Դաշնակցութեան :

Անոնց արձակած ցեխը զիրենք աղտոտելու միայն կը ծառայէ եւ երբեք չի հասնիր Դաշնակցութեան, որ շա՜տ բարձր կանգնած է, ճակատաբաց , առնական: Անիկա արհամարհանք ու արգահատանք միայն ունի մոլորեալներու, նախանձոտներու եւ երեսուն արծաթի համար խիղճը ծախողներու հանդէպ :

Մէկ հատ ճշմարտութիւն չկայ անոնց գրածներուն մէջ: Ստել, կեղծել, խեղաթիւրել, հայհոյել, բանսարկել: Ա՛յս է անոնց արհեստը: Չեն ալ ձանձրանար նոյն բաները կրկնելէ ամէն օր: Կարծէք թէ հայ ժողովուրդին ծառայելու համար — ինչպէս կը յաւակնին — Դաշնակցութեան վրայ յարձակելէ զատ ուրիշ «անելիք» չունին :

Վաթսունամեակի խանդավառ հանդէսներով Հայ ժողովուրդը իր արժանի պատասխանը տուաւ Դաշնակցութեան ամէն կարգի հակառակորդներուն :

ՀՐԱՆՏ - ՍԱՄՈՒԷԼ

60ամեակի Մարսէյլի տօնին

ԱՐՁԱԳԱՆԳԸ LE PROVENÇAL ԹԵՐԹԻՆ ՄԷՋ

Մարսէյլի Le Provençal օրաթերթը, Դեկտ. 18ի երկուշաբթի օրուան թիւին մէջ նկարագրելով Դաշնակցութեան 60ամեակի տօնակատարութիւնը կը գրէ ի միջի այլոց հետեւեալը .—

« Վերտի թատերասրահին մէջ կազմակերպուած շատ գեղեցիկ հանդէսով մը, Հայ Ընկերվարական Կուսակցութեան մեր քաղաքի ներկայացուցիչները տօնեցին այս կուսակցութեան հիմնադրութեան 60րդ տարեդարձը :

« Տօնակատարութեան կարգադիր մարմնի նախագահ Պ. Պապիկեան բացաւ հանդէսը ջերմօրէն ծափահարուած ճառով մը: Անկէ վերջ եւ իրենց կարգին խօսեցան Պ. Պ. Շ. Միսաքեան եւ Հրանտ – Սամուէլ :

« Նախապէս, Սիփան հայկ. երգչախումբը երգած էր Մարսէյեզը եւ Հայ Ընկերվ. Կուսակցութեան քայլերգը: Բեմին ճակատը լայն պաստառի մը վրայ հայերէնով գրուած էր .— «Ընկերվարութիւնը ծնած է ժողովուրդէն եւ այսօր հպարտ ենք տօնելով անոր հերոսները»:

« Լաւ կազմակերպուած յայտագիր մը ամբողջացուց տօնակատարութիւնը: Ջերմօրէն ծափահարուեցաւ Armenia երգչախումբը, որուն կարողութիւնը ուշագրաւ է: Վարպետօրէն ղեկավարուած, անիկա կը ներկայացնէ կատարեալ ներդաշնակութեամբ ամբողջութիւն մը : Երգչուհի Օր. Առաքելեան ունեցաւ իրեն արժանի փայլուն յաջողութիւն մը եւ հոծ բազմութիւնը զայն եւս ջերմօրէն ծափահարեց: Հարազատօրէն դասաւորուած էին ժողովրդական պատկերալի պարերը եւ սքէչները բեմադրուեցան շատ նրբութեամբ :

«Այս տօնակատարութիւնը դրուած էր Ընկերվարական Կուսակցութեան դաշնակցային քարտուղար եւ առեւտրական նաւատորմի նախարար Պ. Կասթոն Տըֆէրրի եւ երեսփոխան ու տնտեսական գործերու յանձնաժողովի նախագահ Պ. Լէէնհարտի պատուակալ նախագահութեան տակ : Ներկայ էին նմանապէս քաղաքապետական խորհրդական Օր. Իրմա Ռափուզզի եւ նախկին քաղաքապետական խորհրդականներ Պ. Պ. Պոժի եւ Կարավէնթա :

Խօսք առին բազմաթիւ ճառախօսներ, որոնց կարգին եւ Օր. Ռափուզզի:

Պ. Ֆրանսիս Լէէնհարտ ոգեկոչեց այն եղբայրական կապերը, որոնք կը միացնեն Ֆրանսական եւ Հայկական ընկերվարական կուսակցութիւնները եւ հայ ընկերվարականներուն ուղղեց Ֆրանսացի ընկերվարականներու բարեկամական ողջոյնը :

« Երկարատեւ ծափահարութեանց մէջ , Պ. Կասթոն Տըֆէր յայտնեց իր հրճուանքը, թէ այս տարի եւս, հակառակ իր ունեցած ծանր պարտականութեանց, Հայ Ընկերվարական Կուսակցութեան կրցաւ մատուցանել Պուշ տիւ Ռոնի իր ընկերներու գուրգուրանքին ու համերաշխութեան վկայութիւնը : Յայտնեց նաեւ իր հպարտութիւնը պատկանած ըլլալուն համար երկրի մը, որ գիտցաւ վեհանձն ասպնջականութիւն մը մատուցանել իրենց ազատութեան պաշտպանութեան համար պայքարող հայ հայրենասէրներուն »:

Le Provençal, տօնակատարութենէն առաջ ալ, երկու օր յաջորդաբար իր ընթերցողները տեղեակ պահած էր կատարուելիք հանդիսութեանց մասին:

ՉԻՆ ԿԱՐՄԻՐՆԵՐՈՒ յարձակումները կը շարունակուին Քորէայի մէջ Հունկնամի վրայ, ուրկէ դաշնակից ուժերը կը հեռացուին ծովու ճամբով: Կարմիրները կը պատրաստուին նաեւ յարձակում գործելու Սէուլի վրայ :

ԶՈՐՍ ՀԱՐԻՒՐ «թեկնածուներու» մէջ... կատու մը պիտի ընտրուի ,որպէսզի բնաջնջէ Նիւ Եորքի ՄԱԿի նոր շէնքին մէջ հաւաքուած մուկերը ...

Պրիւսէլի ժողովը

ԵՒ ԵՒՐՈՊԱԿԱՆ ԲԱՆԱԿԻ ԿԱԶՄՈՒԹԻՒՆԸ

ԿԸ ՔՆՆՈՒԻ ԾՐԱԳԻՐ ՄԸ ԶՈՅԳ ՄԱՍԵՐՈՎ

Ատլանտեանի Դաշինքին Խորհուրդն ու Պաշտպանութեան Յանձնախումբը կը շարունակեն իրենց աշխատանքները Պրիւսէլի մէջ: Պաշտպանութեան 12 նախարարները գումարեցին նախ առանձին ժողով մը եւ քննեցին՝ անցեալ շաբթու, Լոնտոնի մէջ, 12 երկիրներու սպայակոյտներու սպետներուն կողմէ պատրաստուած եւ Արեւմտեան Եւրոպայի պաշտպանութեան վերաբերեալ ծրագիրը, որ ծանօթ է «Սփոֆորտի ծրագիր» անունով:

Ծրագիրը ունի երկու մաս: Առաջինը կը նախատեսէ կազմութիւնը 50 — 60 ցամաքային զօրաբաժիններու, մէկ միլիոն զինուորներով եւ յարակից օդանաւային ու ծովային ուժերով: Այս բանակը կազմ ու պատրաստ պիտի ըլլայ 1953ին: Գերագոյն հրամանատար պիտի նշանակուի ամերիկացի զօրավար մը, ունենալով բրիտանացի եւ Ֆրանսացի երկու օգնական զօրավարներ:

Կը նախատեսուի տակաւին ուրիշ ժողով մը, որ պիտի գումարուի Ֆրանսայի մէջ յառաջիկայ Յունուարին եւ որ պիտի զբաղի եւրոպական բանակի կազմութեան մանրամասնութիւններով :

Ծրագրին երկրորդ մասը կը վերաբերի Արեւմտեան Գերմանիոյ մասնակցութեան եւրոպական բանակին մէջ: Գերմանական զօրամասերը 4—5 հազարական զինուոր միայն պիտի ունենան եւ դաշնակից բանակներու հետ այս զօրամասերուն համեմատութիւնը պիտի ըլլայ հինգի դէմ մէկ : Գերմանական սպառազինման համար անհրաժեշտ զէնքի եւ զինամթերքի պատրաստութիւնը պիտի սկսի անմիջապէս, նախ քան եւրոպական բանակի կազմութեան բանակցութեանց վերջանալը եւ Շումանի ծրագրի ստորագրութենէն առաջ: Արեւմտեան Գերմանիոյ կառավարութեան հետ այս բոլորի մասին բանակցութիւնները պիտի կատարեն երեք դաշնակից մարզպանները :

« Սփոֆորտի ծրագիրը » վաւերացուեցաւ արդէն նախարարներու խառն ժողովին մէջ :

Պաշտպանութեան Նախարարներու ժողովին նախագահեց ամերիկեան պաշտպանութեան փոխնախարարը, Պ. Փէյս, որ բացման ճառով մը պարզեց համաշխարհային կացութեան ծանրակշիռ հանգամանքը: «Երբ, ըսաւ ան, ամերիկեան կառավարութիւնը, խորհրդարանը եւ ժողովուրդը կ'աջակցին եւրոպական երկիրներու պաշտպանութեան ճիգին, անոնք կատարելապէս համոզուած պէտք է ըլլան, որ այդ երկիրներէն ամէն մէկն ալ կ'ընէ իր կրցածը: Երբ ձեր արտադրածին վրայ պիտի աւելնայ մեր զրկելիքը, առով պիտի

(Լուրերու շարունակութիւնը կարդալ Դ. էջ)

Թուրքիա վաւերացուց Հայոց պատրիարքի ընտրութիւնը

ԳԱՐԵԳԻՆ ԱՐՔԵՊ. ՀԱՒԱՆՈՒԹԻՒՆ ՏՈՒԱԾ Է

Պոլսոյ թերթերէն Մարմարա կը գրէ թէ՝ Գարեգին արքեպ. Խաչատուրեանի պատրիարքական ընտրութիւնը գոհ ձգած է Թուրք պետական շրջանակները, որոնք ոչ մէկ առարկութիւն ըրած են նորընտիր պատրիարքի քաղաքացիական հանգամանքին եւ անձին համար :

Թրքական ձայնասփիւռը պաշտօնապէս հաստատած է, թէ Խաչատուրեան արքեպ. հեռագրով իր հաւանութիւնը յայտնած է կատարուած ընտրութեան համար: Պոլսոյ կուսակալութիւնը, Ներքին Նախարարութեան յղած է նորընտիր պատրիարքին ընտրական տեղեկագիրը վաւերացուելու համար: Գրուած է նաեւ, որ Հայոց կրօնապետին սքեմ կրելու արտօնութիւն տրուի: Թուրք թերթերն ալ արձագանգ կ'ըլլան այս տեղեկութիւններուն :

«Ժամանակ»ի «լրացուցիչ տեղեկութեանց համաձայն» , Գարեգին արքեպ. երեք գլխաւոր պայմաններ առաջարկած է իր պաշտօնը ընդունելու համար: Նախ ապահովել պետական արտօնութիւնները (վաւերացում, սքեմ կրելու արտօնութիւն , եւն.), երկրորդ՝ Էջմիածնի կաթողիկոսին հաւանութիւնը ապահովել եւ երրորդ՝ կարգալոյծ եկեղեցականներու մասին, առանց կաթողիկոսի հաւանութեան որեւէ կարգադրութիւն չընել : Ժամանակ կ'աւելցնէ թէ Պոլսոյ հայ ժողովուրդը անհամբեր կը սպասէ նորընտիր պատրիարքի ժամանումին :

× Անգարա մեկնած Հայոց վարչական ժողովի պատուիրակներուն ձեռնհաս շրջանակներու մօտ կատարած դիմումները գոհացուցիչ եղած են : Պատուիրակները պսակ մը զետեղած են այս առթիւ Աթաթիւրքի դամբարանին վրայ :

× Քորէայի մէջ սպաննուած Թուրք զինուորներու յիշատակին հոգեհանգստեան մասնաւոր պաշտօն կատարուած է Գարթալի Ս. Նշան եկեղեցւոյն մէջ: Ներկայ գտնուած են Թուրք քաղաքային եւ զինուորական իշխանութեանց բոլոր ներկայացուցիչները :

ԸՆԿԵՐ Հ. ՍԱՄՈՒԷԼԻ ԽՕՍՔԸ

(ՓԱՐԻԶ, 10 ԴԵԿՏ.)

Երբ մէկ կողմէ հայ ժողովուրդի ծոցէն ծնած անձնուրաց հայորդիներ, Դաշնակցական ֆետայիներ զէնքը ձեռքին լեռ կը բարձրանային Հայուն ոտնակոխուած պատիւը պաշտպանելու համար եւ անհաւասար կռիւներու մէջ կ'արձանագրէին դիւցազնութեան այնպիսի դրուագներ՝ որ հայրենաշունչ երգերու միջոցաւ դարձած են ամբողջ հայութեան սեփականութիւնը, միւս կողմէ Դաշնակցութեան մտքի հերոսները Եւրոպայի ազատ երկինքին տակ քաղաքական աշխատանք կը կատարէին՝ ազատութիւն եւ անկախ հայրենիք ապահովելու համար տառապակոծ հայ ազգին:

Դաշնակցութենէն առաջ եւ մինչեւ 1918 Մայիս 28՝ երբ Հայաստան իր անկախութիւնը գտաւ, պետականութենէ զուրկ, ստրուկի վիճակին ենթարկուած հայութիւնը համախմբուած էր իր եկեղեցիին շուրջ: Էջմիածնի կաթողիկոսն ու Պոլսոյ պատրիարքը ոչ միայն կրօնական պետեր էին, այլեւ քաղաքական ներկայացուցիչներ, որ ազգին պահանջները կը ներկայացնէին «յոտս գահոյից» ցարերու եւ սուլթաններու: Այսպէս է, որ 1878-ին՝ երբ ռուսական զինուորները բանակած էին Սան Ստեֆանոյի առջեւ, Հայոց պատրիարքը, Ն. Վարժապետեանն էր որ հայ ազգի քաղաքական պահանջները կը ներկայացնէր ռուսական հրամանատարութեան Խրիմեան Հայրիկ եւ Խորէն եպս. Նարպէյն կը ղրկուէին Եւրոպայի մայրաքաղաքները՝ Հայկական Դատ հետապնդելու համար: Յետագային (1913ին) Գէորգ Ե. կաթողիկոսն ու Զաւէն պատրիարքն էին, որ ձեռք պիտի առնէին Խրիմեանի եւ Վարժապետեանի գործը, հետապնդելու համար Հայկ. Դատը, որ ուրիշ բան չէր՝ եթէ ոչ կեանքի, ինչքի եւ պատուի ապահովութիւն՝ բարենորոգումներու միջոցաւ:

Երբ կրօնականները չէին կրնար աղօթքով ու բուրվառով շահիլ Հայկ. Դատը, խօսքը կը մնար զէնքին, «երկաթեայ շերեփին», որուն գովքը կ'ընէր նոյնինքն Խրիմեան Հայրիկ, Պերլինի վեհաժողովէն վերադարձին:

Յեղափոխական կուսակցութիւնները նպատակ ունենալով զէնքի ուժով գործադրել տալ միջազգային դաշնագրերու խոստումները, չէին կրնար անտեսել քաղաքական աշխատանքը:

Ահա թէ ինչու Դաշնակցութեան առաջին գործը եղաւ Թիֆլիզի կեդրոնէն զատ երկրորդ կեդրոն մըն ալ ստեղծել Եւրոպայի մէջ: Ու Արեւմտեան բիւրօն եկաւ հաստատուիլ Լեմանի ափերուն վրայ, քաղաքական տարագիրներու հիւրընկալ երկրին մէջ եւ հոն նուիրուեցաւ քաղաքական աշխատանքի: Բիւրօն մէկ կողմէ իր պաշտօնաթերթ «Դրօշակ»ն ու ազատաշունչ հրատարակութիւնները գաղտնի, յեղափոխական միջոցներով կը ներմուծէր երկիր, մինչեւ գաւառի հեռաւոր անկիւնները, հայրենասիրութեան կրակը հրահրելով ազատատենչ հայութեան սրտերուն մէջ, գործիչներ կը ղրկէր հոն, գաղափարի սերմնացաններ՝ որոնք յեղափոխութեան համար հող կը պատրաստէին, միւս կողմէ եւրոպական զանազան լեզուներով հրատարակութիւններ կ'ընէր՝ Հայկական Դատը ծանօթացնելու համար օտարներուն:

1900էն սկսեալ մինչեւ համաշխարհային պատերազմը՝ Արեւմտեան Բիւրօն Փարիզի մէջ հրատարակեց «Pro Armenia» ֆրանսերէն թերթը, որուն շուրջ համախմբած էր ժամանակին ականաւոր դէմքերը, Ժան Ժօրէս, Ֆրանսիս տը Փրէսանսէ, Փիէր Քիյեար, Ժան Լոնկէ, Մարսէլ Սանպա, Վիքթոր Պէռար, Ժորժ Քլէմանսօ, Տընի Քօշէն, Ալպէռ տը Մէօն եւ բազմաթիւ յայտնի անձնաւորութիւններ, որոնք ոչ միայն մամուլի էջերէն, այլեւ խորհրդարաններու բեմերէն Հայկական Դատը կը պաշտպանէին, ցնցելով քաղաքակիրթ աշխարհի խիղճը:

Դաշնակցութիւնը կազմեց նոյնպէս Հայասիրական ընկերութիւններ՝ Եւրոպայի զանազան երկիրներուն մէջ՝ որոնք հրապարակային բանախօսութիւններով բողոքեցին «մեծ մարդասպան»ին «կարմիր սուլթան»ին, ու նաեւ ոճրագործ Իթթիհատին դէմ՝ ծանօթ ջարդերուն առթիւ:

Դաշնակցութիւնը սերտ կապեր հաստատեց միջազգային ընկերվարութեան գլխաւոր վարիչներուն հետ: Ընդունեց ընկերվարական սկզբունքները իր ծրագրին մէջ եւ 1907ին Շթութկարտի համագումարին՝ իբրեւ հաւասարազօր անդամ ընդունուեցաւ ընկերվար. Միջազգայինին մէջ: Այս վերջինը դարձաւ կարեւոր ամպիոն մը՝ Հայկական Դատը արծարծելու համար Եւրոպայի հանրային խղճին առջեւ:

Առաջին համաշխարհային պատերազմին ատեն Եւրոպայի եւ մանաւանդ Միացեալ Նահանգներու մէջ Հայկական Դատին շուրջ այնքան քարոզութիւններ կատարուեցան, որ երբ 1918ի Զինադադարը կնքուեցաւ եւ Հայկ. Հարցը օրակարգի վրայ դրուեցաւ, բոլորը ծանօթ էին մեր Դատին եւ կը պահանջէին, որ արդարութիւնը գործադրուի հայ ժողովուրդին հանդէպ: Ամբողջ Ամերիկան, գլխաւորութեամբ իր նախագահ Ուուտրօ Ուիլսընին ախոյեան էր դարձած Հայկ. Դատին:

1918 Մայիս 28էն սկսեալ, Դաշնակցութիւնը անկախ Հայաստանի կառավարութիւն դարձած կատարեց բազմաթիւ քաղաքական աշխատանքներ պետական գետնի վրայ:

Իր ամէնէն մեծ յաջողութիւնն էր ստորագրութիւնը Սեվրի Դաշնագրին՝ 1920 Օգոստոս 10ին՝ Հ. Հ. Պատուիրակութեան նախագահ Ա. Ահարոնեանի կողմէ: Սեւրի դաշնագիրը թէ թշնամիին եւ թէ բարեկամին պաշտօնապէս ճանչցնել կուտար Հայաստանի անկախութիւնը, մանաւանդ կը նուիրագործէր Միացեալ եւ Անկախ Հայաստանի գաղափարը:

Այս դաշնագիրը ուրացան Թուրքն ու Ռուսը եւ անոնց հայ մունետիկները արտասահմանի մէջ: Դաշնակցութիւնն էր որ ամբողջ քառորդ դար տէր կանգնեցաւ այդ դաշնագրին, մինչեւ որ 1945ին, Դաշնակիցներու յաղթանակի վաղորդայնին, մեր հակառակորդները, վերէն տրուած հրամանի մը վրայ, փոշիներու տակէն դուրս հանեցին զայն եւ միացան մեզի հետ՝ Միացեալ Հայաստան պահանջելու համար:

Այսօր այլեւս չեն խօսիր Հայկ. Դատի, Հայաստանի սահմաններու ընդարձակման մասին, շարժման մէջ դնելէ ետք ամենայն Հայոց կաթողիկոսէն սկսեալ ամէն գոյնի «Ազգ. Ճակատներն ու «Ազգ. Խորհուրդ»ները: Վերստեղծուած է այն կացութիւնը՝ որ կար ամբողջ քառորդ դար, 1920էն մինչեւ 1945, երբ «արկածախնդիր» կը կոչէին Սեւրի դաշնագրի եւ Հայաստանի սահմաններու ընդարձակման մասին խօսողները: Ու 25 տարի շարունակ Հ. Յ. Դաշնակցութիւնն էր, որ կը հետապնդէր «Հայկ. Դատ»ը իր մամուլով, իր բեմերով եւ միջազգային շրջանակներու մօտ կատարած իր դիմումներով:

Այսօր դարձեալ, երբ բոլորը դասալիք եղած են, հրապարակին վրայ մնացած է միայն Հ. Յ. Դաշնակցութիւնը, հաւատարիմ իր կոչումին, իբրեւ արտայայտիչը հայ ժողովուրդի ազատատենչ եւ հայրենասիրական ձգտումներուն:

Եւ իր 60ամեակի այս հանդիսաւոր տօնակատարութեան առթիւ հրապարակաւ եւ ի լուր աշխարհի կը յայտարարէ թէ՝ պիտի շարունակէ տէր կանգնիլ «Հայկ. Դատին» եւ պիտի չլքէ զայն՝ մինչեւ նոր լիակատար իրականացումը, այսինքն Միացեալ, Ազատ ու Անկախ Հայաստանի ստեղծումը: Կեցցէ՛ հայ ժողովուրդը, կեցցէ՛ Հայաստան, կեցցէ՛ Հ. Յ. Դաշնակցութիւնը:

ՕՐՈՒԱՆ ՇԱՐԺՈՒՄԻՆ ՀԵՏ

Պարսկաստանի իրադարձութիւնները

Պարսկաստանի վերջին անցուդարձերուն լաւատեղեակ օտար թղթակից մը կը գրէ.—

Պարսկաստանի արտաքին քաղաքականութեան կատարեալ փոփոխութեան իմաստը ունին պարսկական խորհրդարանին կողմէ պարսիկ եւ խորհրդային առեւտրական դաշնագրին վաւերացումը, «Ամերիկայի Ձայն»ին՝ Թեհրանի ձայնասփիւռին միջոցով տարածման արգելքը, եւ Մ. Նահանգներու հանդէպ նուազ բարեացակամ նկատուող կարգ մը պաշտօնական յայտարարութիւններ:

Քորէայի պատերազմի առաջին օրերուն, պարսիկ բանակի ընդհ. սպայակոյտի պետ զօր. Ռազմարայի իշխանութեան գլուխ գալը ջերմօրէն գնահատուեցաւ եւ նոյնիսկ դիւրացուեցաւ Մ. Նահանգներու կողմէ:

Արդէն, մէկ տարիէ ի վեր, երկրի տնտեսական եւ ընկերային կեանքին մէջ արմատական փոփոխութեան մը անհրաժեշտութիւնը հռչակելով, Շահը հովանաւորած էր սահմանադրական բարեկարգութիւն մը, որուն նպատակն էր աւելի ուժեղ հեղինակութեան մը տէր դարձնել վեհապետը: Այսուհանդերձ, արքայական այս առանձնաշնորհները առիթը չունեցան արտայայտուելու դէթ ընդհանուր գետնի վրայ: Ընդհակառակն, բարեկարգութենէն վերջը գործի գլուխ եկած կառավարութիւնները, իրենց նախորդներէն աւելի թոյլ վերաբերում մը ունեցան:

Այս պատճառներով իսկ, Մ. Նահանգները չէին կրնար ակնկալել, որ գործի գլուխ կրնայ գալ բաւարար հեղինակութիւն մը ունեցող եւ համայնավար ներքին ու արտաքին ճնշումին դիմադրելու ի վիճակի ուժեղ կառավարութիւն մը: Անգլիացիներն ալ կը կարծէին, թէ նոր կառավարութիւնը պիտի կրնար անհրաժեշտ քաջութիւնը երեւան բերել՝ երեսփ. ժողովին եւ հանրային կարծիքին պարտադրելու համար դեռ երկու տարի առաջ ընդունուած նաւթային նոր համաձայնագիրը: Անոնք կ'ակնկալէին նաեւ, որ զօրավարը պիտի կրնայ վերջացնել՝ բրիտանական նաւթային ընկերութիւնը պարբերաբար տկարացնող գործադուլները: Ու տակաւին, նոր կառավարութիւնը կազմուած էր ընդհանրապէս երիտասարդ եւ անգլեւամերիկեան կառավարութեանց համակիր տարրերով:

Եւ սակայն, հազիւ գործի գլուխ անցած, զօր. Ռազմարա երկար եւ խորհրդաւոր բանակցութեանց կը ձեռնարկէր Թեհրանի խորհրդային դեսպան Պ. Սաճիքովի հետ եւ երկու շաբաթ առաջ ալ կը հաղորդուէր արդէն պարսիկ եւ խորհրդային առեւտրական համաձայնագրի մը կնքումը:

Ճիշդն ըսելով, այս համաձայնագիրը իրական փոփոխութիւն մը չէր մտցներ երկու երկիրներու պաշտօնական յարաբերութեանց մէջ: Երկարաձգելով 1940ի համաձայնագիրը, նոր կնքուածը կը նախատեսէր բրինձի, բամպակի, ձգախէժի, չոր միրգերու եւ հաւանաբար նաեւ ծխախոտի Պարսկաստանէն արտածումը: Այս նիւթերը կ'արտադրուին մանաւանդ Ատրպատականի եւ Մազանտարանի շրջաններուն մէջ, ուր վերջին երեք տարիներուն բերքը զգալի կերպով պակսած էր: Խ. Միութիւնը կ'ընդունէր այս մատուցումը նպաստաւոր գիներով եւ փոխարէնը յանձնառու կ'ըլլար ղրկելու երկաթ, երկրագործական մեքենաներ, որոնք պիտի նպաստէին երկրի հիւսիսային նահանգներու զարգացման: Տարին մէջ, ուրեմն, եղածը զուտ առեւտրական գործառնութիւն մըն էր:

Համաձայնագրի կնքումը բացայայտ գոհունակութեամբ մը ընդունուեցաւ երկրին եւ մանաւանդ հիւսիսային շրջանին մէջ: Ատրպատականի կարգ մը վայրերուն մէջ մինչեւ իսկ դրօշազարդում կատարուեցաւ:

Պարսկաստանը, որ աւանդօրէն կը վարէ հաւասարակշռութեան քաղաքականութիւն մը սլաւական աշխարհի եւ Անկլօսաքսոններու միջեւ, ուրախ միայն կրնար ըլլալ այս իրողութեամբ: Յաճախ կը մոռնանք, որ այս երկիրը 2500 քիլմ. երկարութեամբ հասարակաց սահման մը ունի Խ. Միութեան հետ: Այնպէս որ հոգեկան հանդարտութեան շրջան մը յաջորդեց վերջին տարիներու մտահոգութիւններուն: Ռուսերը ազատ արձակեցին սահմանային բախումներու ընթացքին գերի բռնուած պարսիկ սպաները եւ ծրագրուեցաւ յանձնախումբեր ստեղծել, սահմանային վէճերը կարգադրելու համար:

Միաժամանակ Ռազմարայի կառավարութիւնը մեղմացուց «Թուտէհ» համայնավարասէր կուսակցութեան դէմ ձեռք առնուած խստութիւնները: Բեկուեցաւ վճիռը այս կուսակցութեան պատկանող 11 ղեկավարներուն, որոնք տաժանակիր աշխատանքի դատապարտուած էին եւ բանտարկեալները Թեհրան փոխադրուեցան, որպէսզի վերաքննուի իրենց դատավարութիւնը: Կը թուի նոյնիսկ, թէ իշխանութիւնները գոցած են իրենց աչքերը կարգ մը ստորերկրեայ գործերուն դէմ «Թուտէհ» կուսակցութեան, որ, հակառակ օրէնքէ դուրս հռչակուած ըլլալուն, բնաւ չէ դադրած զգալի ազդեցութիւն մը գործելէ զանգուածներուն վրայ:

Կարելի է հետեւաբար հասկնալ, թէ ինչո՛ւ ընդունելի նկատուեցաւ պարսիկ եւ խորհրդային յարաբերութեանց բարելաւման այս փաստը:

Քաղաքական նշանակութեամբ կարգ մը գոհացումներ տալով Խ. Միութեան, Պարսիկ վարիչները ապահովաբար կ'ակնկալէին ի փոխարէն ստանալ անջատողական շարժման մեղմացումը ներքին ճակատին վրայ եւ այսպէսով, քիչ վնասով անխախտ պահել երկրին ընկերային կարգուսարքը: Կը շահէին միանգամայն որոշ ժողովրդականութիւն մը, վերսկսելով հաւասարակշռութեան դարաւոր քաղաքականութիւնը, պետութիւն մը ուրիշ պետութեան մը դէմ — այս պարագային Ռուսիան Ամերիկայի դէմ խաղցնելով:

Թեհրանի վարիչներուն այս տրամադրութիւնները բաւական լաւ կը ներդաշնակուէին երրորդ գերակատարի մը՝ Մեծն Բրիտանիոյ շահերուն հետ: Պատերազմի վերջաւորութենէն ի վեր կարգ մը ամերիկեան ընկերակցութեանց գործառնութիւնները Իրանի մէջ կը սպառնային նաւթի բրիտանական մենաշնորհին: Միւս կողմէ այս շահերը խոցելի էին Թեհրանի կատաղօրէն հակառուս քաղաքականութեան հակահարուածներէն: Եւ, Խ. Միութեան դէմ տեւական թշնամութեամբ տոգորուած չըլլալը հաստատած կառավարութիւն մը միայն պիտի կրնար բաւական հեղինակութիւն ունենալ, Անգլեւիրանեան ընկերութեան յանկացած նաւթային համաձայնութիւնը պարտադրելու համար:

Ու ահա, անցեալները, Ռազմարայի կառավարութիւնը, երեսփ. ժողովին ներկայացուց այդ նշանաւոր համաձայնագիրը, որուն համաձայն, կը բարձրացուէին ընկերութեան վճարած հողատուրքի սակերը եւ փոխարէն ընկերութիւնը կը ստանար այն հաւաստիքը, թէ մենաշնորհը ի զօրու պիտի ըլլայ մինչեւ դարուս վերջը:

Բայց, մամուլի եւ մասնաւորաբար «Տարիս»

եւ «Գալեթիար» թերթերու բացառաբար թունաւոր պայքարին առջեւ, որուն ուժ տուին երիտասարդութիւնն ու կարգ մը երեսփոխաններ, համաձայնագիրը ուսումնասիրելու նպատակով կազմուած խորհրդարանական յանձնախումբը, իր 18 անդամներու միաձայնութեամբ արտայայտուեցաւ նոր վաւերացման դէմ :

Պարսկական այս օրինակը ցոյց տուաւ մինչեւ այսօր, որ մեծ պետութեանց հետ աճուրդի ձեւով վարուիլը արդիւնք մը չապահովեր : Մ. Նահանգներու խոստացած 200 միլիոն տոլարի փոխատուութիւնը յանգեցաւ 25 միլիոն տոլար արժէքով զէնքերու առաքման : Ասիկա, Ամերիկայի ուղղուած պարսկական գանգատներէն մէկն է եւ Շահն իսկ բսաւ, որ ղրկուած այդ զէնքերը բոլորովին հին բաներ էին : Անգլեւիրանեան ընկերութեան հետ կնքուած նոր համաձայնագրով յանձնուելիք հողատուրքի յաւելուածական գումարը — 40 հազար սթերլին — չվճարուեցաւ շատ իրաւամբ : Եւ վերջապէս տակաւին պարզ չէ, թէ Խ. Միութեան հետ կնքուած առեւտրական դաշնագիրը ի զօրու պիտի ըլլա՞յ եւ Մոսկուայի կառավարութիւնն ալ պիտի վճարէ՞ իր պատերազմի պարտքերը :

Արդ, երկրի ելմտական կացութիւնը ծանր է : Եօթնամեայ ծրագրի վարչական նախապատրաստութեանց մէջ կլանուեցաւ 18 միլիոն տոլարի պահեստի գումարը, ըստ երեւոյթին առանց դրական արդիւնքներու : Դրամի արժեզրկումն ու անգործութիւնը չեն նուազած : Կալուածային ու ընկերային ոչ մէկ բարեկարգութիւն կատարուած է : Վարչական մեքենայի մաքրագործումը, որ այնքան մեծ աղմուկով յայտարարուեցաւ, մեռեալ տառ մնաց : Ամէն մէկը առիթ մը գտաւ այդ առթիւ մաքրելու իր անձնական հաշիւները, մատնելով իր քաղաքական հակառակորդները, վաւերական կեղծարարներու եւ կաշառակերներու կարգին :

Դեռ վերջերս, Շահը, «Ռոյթէր» գործակալութեան յայտարարեց, թէ ամերիկեան խոստումները դատարկ դուրս եկան եւ ասկէ վերջ դժուար է նոր օգնութիւն մը ակնկալել Մ. Նահանգներէն : Ասիկա ձեւ մըն էր պատասխանելու այն նուազ փաղաքշական յայտարարութեանց, որոնք վերագրուած էին դեսպան Կրէյտիին եւ ուղղուած վեհապետին :

Դեսպանը այժմ Ուաշինկթըն կը գտնուի խորհրդակցութեանց համար : Պիտի վերադառնա՞յ այս անգամ դրամով եւ մանաւանդ ծրագրով մը : Շատ հաւանական է, որովհետեւ Իրան կարեւոր տեղ մը կը գրաւէ պաղ պատերազմի ճատրակախաղին մէջ եւ Մ. Նահանգները չեն կրնար չհետաքրքրուիլ այս երկրով : Պէտք է սակայն ընդունիլ, թէ ամերիկեան վարանումները մասամբ արդարանալի են : Մինչեւ հիմա վստահելի եւ կարող պարսիկ պաշտօնատար մը չգտնուեցաւ, որ պէտքի թելադրութիւններ ընէր, անհրաժեշտ բարեկարգութիւնները իրագործելու համար :

Չէ կարելի գիտնալ, թէ ինչպէս պիտի իրագործուի վերականգնումը, այնքան ատեն որ այս խեղճութիւնը կը տիրէ : Եթէ երկարի այս վիճակը, շատ չանցած, օգտուող մէկ կողմը միայն պիտի ըլլայ եւ այս անգամ, իրապէս, այդ օգտուողը պիտի ըլլայ Ռուսը :

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ԿԵԱՆՔԸ
ՀԱՐԱՒԱՅԻՆ ԱՄԵՐԻԿԱՅԻ ՄԷՋ

ՊՈՒԷՆՈՍ ԱՅՐԷՍ (Յառաջ).— Նոյեմբեր 4ի շաբաթ գիշերը, Հայ Կեդրոնի ընդարձակ սրահին մէջ տօնուեցաւ Հ. Յ. Դաշնակցութեան վաթսունամեակը, ի ներկայութեան նմանը չտեսնուած հոծ բազմութեան մը, որ քաղաքէն, արուարձաններէն եւ հեռաւոր գիւղերէ եկած լեցուցած էր հանդիսավայրը : Այր, կին, մանուկ, երիտասարդ ու ծեր, բոլորը խռնուած էին Հայ Կեդրոնը, լսելու եւ ապրելու համար, իրենց կեանքին ու իրենց պաշտած կուսակցութեան փառաւոր պատմութիւնը :

Բեմին վրայ շինուած խորհրդաւոր խորանի մը մէջ, ելեկտրական եռագոյն լոյսերու տակ զետեղուած էին կուսակցութեան հիմնադիր երրորդութեան մեծադիր նկարները : Բանախօսներ, արտասանողներ, երգողներ, բոլորն ալ պանծացուցին Դաշնակցութեան փառքը կերտած հերոսները, իսկ սրահին մէջ խռնուած բազմութիւնը, խանդավառ ծափերով ողջունեց զանոնք :

Կուսակցական ղեկավար մարմնի որոշումով հանդիսութիւններ տեղի ունեցան նաեւ Գորտոպայի, Ուրուկուէյի մայրաքաղաք Մոնթէվիտէոյի եւ Պրազիլիոյ Ս. Բաւլօ քաղաքին մէջ : Բանախօսեցին ընկերներ Տիգրան Ալադեան, Ս. Թորգոմեան եւ դերասան Մ. Մարութեան : Տեղական թղթակիցներ կը հաղորդեն, թէ բոլոր վայրերու մէջ հանդիսութիւններ տեղի ունեցած են մեծ շուքով ու խանդավառութեամբ :

ԱՄԱՎԵՐՋԻ ՀԱՆԴԷՍ.— Նոյեմբեր 26ին տեղի ունեցաւ Հայ Կեդրոնի «Արսլանեան» վարժարանի տարեկան հանդէսը, հինգ երկսեռ շրջանաւարտներու վկայականներու եւ մրցանակներու բաշխումով : Վարժարանի տնօրէնը ընկեր Վարդան Գէորգեան խօսեցաւ «Հուսկ Բանք»ը եւ այս առթիւ ալ պարզեց դպրոցի անմխիթար վիճակը : Վարժարանը ունի 4 ուսուցիչ – ուսուցչուհիներ միայն 140 երկսեռ աշակերտներու համար, ինչ որ անբաւարար է, որովհետեւ շատ քիչ ժամանակ կ'ունենան հայերէնէ զատ այլ նիւթերով զբաղելու : Խօսեցաւ նաեւ Գարեգին արքեպիսկոպոս Խաչատուրեան, խրատելով ընթացաւարտները, քաջալերելով կրթական պաշտօնեաները եւ պարտաճանաչութեան հրաւէր կարդալով ներկաներուն :

Ողբալի է իրապէս, որ հարիւրաւոր միլիոնատէրներ համրող այս գաղութին մէջ, ուսումնական մարմինը կը տառապի նիւթական միջոցներու պակասէն : Պատճառը ուրիշ բան չէ, բայց եթէ փոխադարձ հակամարտութիւններն ու չար նախանձը, որոնք միշտ կրծած են մեր կենսունակութիւնը :

ԹՂԹԱԿԻՑ

ՍՏԱՑԱՆՔ

ԵՐԲ ԵՐԿԻՆՔԸ ԱՆՈՂՈՔ Է (վէպ) հայ ժողովրդական կեանքէ, նշոյլներ անհետացող մեր աշխարհէն : Գրեց՝ Գաբրիէլ Թագւորեան : Տպ. Աղեքսանդրիա : Գին 2 տոլար : Հասցէ.— Souk el Canto, No. 5, Alexandrie (Egypte) :

ՄԻՏՔ ԵՒ ԱՐՈՒԵՍՏ

ՍԱՐՈՅԵԱՆԻ ԹԱՏՐՈՆԸ ՖՐԱՆՍԱՅԻ ՄԷՋ

Սարոյեանի թատրոնը դեռ քանի մը շաբաթ առաջ անծանօթ էր Ֆրանսախօս հասարակութեան : Եթէ մինչեւ այսօր թարգմանուած են քանի մը գործեր, վէպ կամ նորավէպ, նոր է որ Սարոյեան կը ներկայանայ մեզի իբրեւ թատերագիր :

Առաջին անգամ, մօտ երկու ամիս առաջ էր որ, ինչպէս գրած էինք, Պրիւքսէլի մէջ կը ներկայացուէր իր «Մեր կեանքի ժամանակը» (The Time of our Life) : Այսօր ֆրանսական ձայնասփիւռն է որ կը հրամցնէ իր մէկ ուրիշ գործը — «Սիրտս Հայլանտներուն մէջ է» (My heart's in the Highlands) :

Այս խաղին ներկայացումը մասնաւորաբար շահեկան է, քանի որ կը ներկայացնէ հայ ընտանիք մը կորսուած Գալիֆորնիոյ խորերը, հայր մը՝ բանաստեղծ, տղայ մը՝ 10—12 տարեկան, բայց մասնաւորապէս առանց տարիքի, ինչպէս կը մատնանշէ հեղինակը, եւ մեծ մայրը՝ որ միայն հայերէն կը խօսի եւ որուն դերը երկու շաբաթ առաջ հայ տիկին մը ներկայացուց Chaîne Nationaleի վրայ :

Խաղը չունի էնթրիկ եւ սակայն յաջող գործ մըն է թատերական իսկ իմաստով :

Սարոյեան բացառիկ կարողութիւնը ունի յուզելու իր պարզութեամբ, իր մարդկային ոճով : Ան, մէկ բառով, մէկ կարճ նախադասութիւնով, մէկ հարցումով կ'արտայայտէ ամբողջ կեանք մը, ամբողջ իտէալ մը, ամբողջ ազգի մը թափառական վիճակը :

Պատեհութիւնը ունեցանք տեսնելու Ձայնասփիւռին ստացած նամակները այս ներկայացման առթիւ : Եւ, որքան հաճելի է տեսնել, թէ Ֆրանսայի չորս անկիւններէն եւ բոլոր խաւերէ ունկնդիրներ անկեղծ խանդավառութեամբ կ'արտայայտուէին Սարոյեանի մասին եւ ոմանք տեղեկութիւններ կ'ուզէին հեղինակին շուրջ : Այս բազմաթիւ նամակներուն մէջ կար նաեւ հայու մը շատ շահեկան երկտողը :

Michel Vitold որ առաջին առթիւ Ձայնասփիւռով ներկայացուց այս խաղը, Յունուար 15էն սկսեալ պիտի տայ զայն փարիզեան բեմի մը վրայ : Այս մասին աւելի տեղեկութիւններ կուտանք յառաջիկային մեր ընթերցողներուն, այն վստահութեամբ, որ հայ հասարակութիւնն ալ պիտի հետաքրքրուի եւ քաջալերէ օտար թատերախումբը, որ, ի գին նիւթական զոհողութիւններու, ֆրանսացի հասարակութեան կը ներկայացնէ հայ հեղինակ մը :

Ա.

ԳՈՅԱՄԱՐՏ ՕՐԱՑՈՅՑԸ

Հ. Յ. Դ. Նոր Սերունդի Մարսէյլի Շրջ. վարչութիւնը կը խնդրէ Ֆրանսայի բոլոր շրջաններուն Նոր Սերունդի վարչութիւններէն օրացոյցը ստանալու համար դիմել Ա. Պետիկեանի, 7 rue Berlioz, Մարսէյլ :

Մարսէյլի շրջանին բոլոր մարմինները պէտք է դիմեն ամէն երկուշաբթի իրիկուն ժամը 7էն մինչեւ 9 : Օրացոյցին գինն է 150 ֆրանք :

«ՅԱՌԱՋԻ ԹԵՐԹՕՆԸ (25)

ԼՐՏԵՍ ԿԻԿԵՐՈՆ ԱՆԳԱՐԱՅԻ ՄԷՋ

(Գրեց՝ գերման դեսպանատան կցորդ ՄՈՅՁԻՇ)

Ը. ԴԻՒԱՆԱԳԻՏԱԿԱՆ ԳԱՂՏՆԻՔՆԵՐ

Բարեբախտաբար չարտասանեց իր այս դատաստանը : Կատաղութենէս պիտի պայթէի, որովհետեւ կատակելու տրամադրութիւն բնաւ չունէի այդ առտուն :

Մոռնալու համար յոգնութիւնս, բացի պայուսակս եւ սկսայ թղթատել 52 լուսանկարները : Այնպէս մը ըրի, որ Օրիորդ Ռօզը չտեսնէ թանկագին աւարը, բայց այս պարագան ալ աւելի արծարծեց իր հետաքրքրութիւնը :

— Ինծի նայեցէք, շատ կարեւոր բան մըն է կ'երեւի, որպէսզի այսքան կանուխ անհանգիստ ընէք դեսպանը : Ի՞նչ ունիք ձեր պայուսակին մէջ :

Եւ յայտնապէս կը նայէր իմ կողմս :

— Քու պարկեշտ աչքերուդ յարմար չեն, փոքրիկ Ռօզս, մերկութիւններ, միմիայն մերկութիւններ կերպով մը, իրականութիւնն է որ իր բնական վիճակով լուսանկարուած է :

— Ա... չէ՞ք ամչնար ...

Եւ շարունակեց անհաճոյ բաներ ըսել ինծի, բայց մտիկ չէի ըներ այլեւս :

Սրտնեղութենէս, բայց նաեւ իբրեւ զգուշութիւն, կը համրէի համբաւաւոր պատկերները ... 47 ...

Շաղակրատելով զուարճացուցեր էր զիս անիծեալ հետաքրքիրը ... 49 ...

Բայց կարելի բան չէր, դեռ կէս ժամ առաջ 52 հատ էին անոնք գրասեղանիս վրայ : Դանդաղօրէն պէտք էր վերսկսիլ համրելը : Բայց միշտ 51 հատի վրայ կը մնայի :

— Օրիորդ Ռօզ, եկէք, խնդրեմ, օգնեցէք ինծի :

Մօտեցաւ :

— Հաճեցէք համրել, բայց չըլլայ որ միւս կողմը դարձնէք լուսանկարները :

Հնազանդեցաւ : Անձկութեամբ կեցած էի իր մօտ :

Յետոյ անհաճոյ զգացում մը հետզհետէ հասունցաւ մտքիս մէջ ... : 51 ... ուրեմն պէտք է որ ...

Խօսքս չաւարտեցի, սիրտս կանգ առաւ յանկարծ. ո՞ւր ձգեր էի 52րդ պատկերը : Ճամբու ընթացքին կորսնցուցեր էի ապահովաբար գրասենեակիս եւ դեսպանատան միջեւ :

Առի պայուսակը թեւիս տակ, առանց գոցելու զայն, լայն սեղմելով թեւիս տակ : Բացի դուռը, չորսական հատ ցատկեցի սանդուղներէն վար : Ճամբու ընթացքին, գլխաւոր շէնքին դրան մէջ, գրեթէ զարնուեցայ դեսպանին : Բան մը չըսի իրեն, ոչ իսկ բարեւ մը տուի : Մէկ ոստումով իջայ վերջին աստիճաններէն եւ հազիւ թէ նշմարեցի թէ Հեռ Ֆոն Փափէն կը նայէր ինծի, կարծես շանթահար :

Պարտէզին մէջ, նոյն ճամբան առնելով նայեցայ ամէն կողմ. ոչինչ. ակնթարթի մը մէջ գրասենեակս էի. քարտուղարուհիս խաղաղօրէն տեղաւորուած էր իր գրամեքենային առջեւ :

— Բան մը չե՞մ ձգած սեղանին վրայ, լուսանկար մը ... :

— Ոչ, ոչինչ տեսայ :

Բացի դարանները, չորս ոտքի վրայ քալեցի գրասեղանին տակ, վերցուցի գորգը, չկար ու չկար : «Այս անգամ կորսուած եմ» :

— Ի՞նչպէս, ըսաւ քարտուղարուհիս :

Կ'երեւի բարձրաձայն խօսեր էի, ամբողջ մարմնով դողալով, վազեցի դէպի դուրս : Գողութեան հարց չէր կրնար ծագիլ, պարզապէս կորսնցուցած էի լուսանկարը, կորսնցուցած էի դեսպանին սպասման սենեակին ու իմ գրասենեակիս միջեւ : Մէկը գտած ըլլալու էր թանկագին թուղթը : Վայ ինծի, եթէ ինկած ըլլար ձեռքերու մէջ, որոնց չէր սահմանուած : Պէտք եղածէն աւելի բացայայտ էր անոր լեզուն. ինծի կը մնար անմիջապէս լուր տալ դեսպանին :

« Կարգի դնենք. պարտականութիւնը ամէն բանէ առաջ», մրմնջեց խիղճս : «Աճապարէ օրինակ մը հանել պակասածին տեղը, կ'ըսէ, երկրորդ մը եւս : Քանի մը քայլ եւս, եւ տուած էի որոշում մը : Վերադարձայ դեսպանատուն, բայց կառքերու յատկացուած լայն ճամբան մտնելէ առաջ, վերջին անգամ մըն ալ շուրջս նայեցայ :

(Շար.)

ԿԱՐԴԱՑԷՔ ԵՒ ՏԱՐԱԾԵՑԷՔ
« ՅԱՌԱՋ »Ը

կրնանք ապահովել մեր պատրաստութիւնը, զոր բոլորս ալ կ'ուզենք գլուխ հանել Արեւմտեան Եւրոպայի պաշտպանութեան համար»:

Կէսօրէ վերջ գումարուած արտաքին եւ պաշտպանութեան նախարարներու խառն նիստին նախագահեց Պելժիոյ արտաքին նախարարը Պ. Վան Զէլանտ, որ ըսաւ.— «Պահը արտակարգօրէն ծանրակշիռ է: Կը ձայնակցիմ Պ. Փլէյվի կոչին: Մենք բոլորս ոչ մէկ ժամանակ պէտք է կորսնցնենք ընդհանուր ճիգերով իրականացնելու համար այն ուժը, որու պաշտպանութեան տակ, մեր ժողովուրդները պիտի կրնան ապրիլ խաղաղութեան մէջ»:

ԶԻՆԱԴԱԴԱՐԻ ՀԱՐՑԸ ԱՆԵԼԻ ՄԷՋ

ՄԱԿի կողմէ ընտրուած քորէական զինադադարի յանձնախումբը, մանրամասն զեկուցում մը տուաւ քաղաքական յանձնախումբին, ցարդ կատարած իր ձեռնարկներուն մասին: Չին համայնավար պատուիրակութիւնը յայտարարած է, թէ զինադադարի մը շուրջ բանակցելու համար լիազօրութիւններ չունի եւ առաջարկը յղած էՓեքինի կառավարութեան: Յանձնախումբը խնդրած է նոր հանդիպում մը ունենալ չին պատուիրակութեան հետ, բայց այս վերջինը ընթացք չէ տուած խնդրանքին: Մինչեւ իսկ առաջարկած է բանակցիլ այս մասին Փեքինի մէջ կամ ուրիշ որեւէ տեղ, զոր յարմար կը գտնեն չին համայնավարները: Քաղաքական յանձնախումբը երկարաձգեց զինադադարի յանձնախումբին գոյութեան պայմանաժամը, առանց ընթացք տալու Պ. Մալիքի պահանջներուն, Ծայր. Արեւելքի այլ հարցերը քննելու մասին:

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ՆՈՐ ԿՈՄԻՆՖՈՐՄ մը պիտի կազմուի Արեւմտեան Եւրոպայի «դրամատիրական երկիրներուն» մէջ գործելու համար: Այս կազմակերպութիւնը անկախ պիտի ըլլայ բուն Կոմինֆորմէն, որուն կեդրոնը կը գտնուի Պուքրէշի մէջ:

ՉԵԽՈՍԼՈՎԱՔԻՈՅ մէջ վերջին քանի մը ամիսներու ընթացքին ձերբակալուած եւ կեդրոնացման կայաններու մէջ բանտարկուած են 7—800 եկեղեցականներ:

ՄԱՐՇԱԼ ՍԹԱԼԻՆ միաձայնութեամբ անդամ ընտրուած է Մոսկուայի Սովետին: Քուէարկելու իրաւունք ունեցող քաղաքացիներու թիւէն աւելի քուէ ստացած է ան, նկատի ունենալով որ ընտրութեան օրը Մոսկուայէն անցնող այլ քաղաքներու բնակիչներն ալ քուէարկած են անոր ի նպաստ:

ՊՈՒԼԿԱՐԻՈՅ պետական դրամատան տնօրէն նշանակուեցաւ խորհրդային քաղաքացի Քուզմէցով, օգնական ունենալով ուրիշ երեք խորհրդականներ, որոնք նոյնպէս խորհրդային քաղաքացիներ են:

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ.— Մարսէյլէն Այրի Տիկին Էլիզ Փափազեան եւ զաւակը Միհրան, իրենց խորին երախտագիտութիւնը կը յայտնեն Տօքթ. Տէկիրեանի, որ իրենց ողբացեալ ամուսնոյն եւ հօր երկարատեւ հիւանդութեան ընթացքին անշահախնդիր նուիրումով մը իր բժիշկի եւ հարազատի մը նիւթական եւ բարոյական անգնահատելի օժանդակութիւնը բերաւ:

Նաեւ իրենց շնորհակալութիւնները բոլոր անոնց, որոնք անձամբ, ծաղկեպսակով կամ գրաւոր ցաւակցութիւններ յայտնեցին իրենց սիրեցեալին մահուան առթիւ, որ տեղի ունեցաւ Դեկտեմբեր 10ին:

ԼՈՅՍ ՏԵՍԱՒ

ՀԱՅ-ԲՈՅԺ

ԺՈՂ. ԱՄՍԱԹԵՐԹ ԲԺՇԿՈՒԹԵԱՆ

ՆՈՅԵՄԲԵՐ, թիւ 119: Բովանդակութիւն.— Անքնութեան դէմ (Տօքթ. Այվազեան).— Ի՞նչպէս զաւակ կ'առնէին (Տօքթ. Սմսարեան).— Բարձր կրունկով կօշիկները (Տօքթ. Տէրէք).— Թոքախտի մասին գիրք մը (Շ. Նարդունի).— Բժշկ. աշխարհագրութիւն Հայաստանի (Գ. Յարութիւնեան).— Մտաւորականներուն համար (Տօքթ. Գալուստեան).— Քրիստոնէութիւնը կնոջ հանդէպ (Ազատանի).— Երկար ապրելու համար ըստ Պուկոմոլէցի (Քաղհան).— Հարցումներ (Խմբ.):

Տարեկան բաժնեգինը Ֆրանսա 600 ֆրանք, արտասահման 750 ֆրանք: Հատով չի ծախուիր: Դիմել 17 rue Damesme, Փարիզ:

ՆԿԱՐԱՀԱՆԴԷՍ

Զարեհ Մութաֆեան

Galerie André Weil, 26 Ave. Matignon, Tél. Ely. 55-11: Մինչեւ Դեկտեմբեր 30, ժամը 10էն 12 եւ 12էն 18, բացի կիրակի օրերէն:

ԴԱՇՆԱԿՑՈՒԹԵԱՆ 60ԱՄԵԱԿԸ

Նիսի մէջ

Այս կիրակի 24 Դեկտեմբեր:
Կը խօսի ընկեր Շ. ՄԻՍԱՔԵԱՆ
Մանրամասնութիւնները յաջորդով:

Կապոյտ Խաչի 40ամեակը Լիոնի մէջ

Կը տօնուի նախաձեռնութեամբ Ֆ. Կ. Խաչի Լիոնի մասնաճիւղին, մանաւոր պատրաստութեամբ այս շաբաթ իրիկուն ժամը 20.30ին, Salle Rameauի մէջ:

Կը նախագահէ՝ Տիկ. Գ. ՓԱՓԱԶԵԱՆ

Կը խօսին՝ Տիկ. ՏԻՐՈՒՀԻ ՄԻՍԱՔԵԱՆ եւ ՇԱՒԱՐՇ ՆԱՐԴՈՒՆԻ:

Գեղարուեստական բաժնին կը մասնակցին Փարիզէն հրաւիրուած Օր. ՄԱՐԻ ԿԱՌՎԱՐԵՆՑ (երգ), Տիկին ԱՐՄԵՆՈՒՀԻ ՎԱՐԴԱՆԵԱՆ (երգ), Օր. Ա. ԹՈՒԹԼԵԱՆ եւ Պ. ԲԱՐՍԵՂ ԽՐԻՄԵԱՆ (արտասանութիւն), օրիորդներ ՍԱՂԱԹԷԼԵԱՆ եւ ՄՈՎՍԷՍԵԱՆ (դաշնակ): Կը ներկայացուի «Անուշ»էն պատկերներ, մասնակցութեամբ տիկին ՎԱՐԺԱՊԵՏԵԱՆԻ (Անուշ):

ԱՅՆՃԱՐԻ «ՅԱՌԱՋ» ՎԱՐԺԱՐԱՆԻՆ ՀԱՄԱՐ

Փարիզի Ժանթիյիի արուարձանին մէջ, Օր. Մարի Սարգիսեանի եւ Պ. Գեղամ Ոսկանեանի նշանախօսութեան առթիւ, ի նպաստ Այնճարի «Յառաջ» վարժարանին հաւաքուած է 8200 ֆրանք: Նուիրատուներու ցանկը յաջորդով:

✕ Միեւնոյն նպատակին՝ Փարիզէն տիկին Ա. Մինասեան կը նուիրէ հազար ֆրանք եւ ընկ. Հայկազունի՝ 500 ֆրանք:

ՎԵԹԵՐԱՆՆԵՐՈՒ ՖՈՆՏԻՆ.— Ընկեր Հայկազունի հազար ֆրանք կը նուիրէ Հ. Յ. Դ. Վեթ. ֆօնտին, Դաշնակցութեան 60ամեակին առթիւ: Ստանալ «Յառաջ»էն:

ԿԱՐՏԱՆԻ ՄԷՋ ԹԱՏԵՐԱԿԱՆ ՄԵԾ ՆԵՐԿԱՅԱՑՈՒՄ

Կազմակերպուած Հ. Յ. Դ. Նիկոլ Դուման ենթակոմիտէի կողմէ:

Հ. Յ. Դ. Նոր Սերունդի Վարանդեան խումբի «Անդրանիկ» թատերախումբը, կը ներկայացնէ այս կիրակի երեկոյեան ժամը 8.30ին, Ջիվանիի ԱՇՈՒՂ ՂԱՐԻՊը: Պիվէր Պ. Տէյիրմէնճեանի սրահին մէջ (Au Tam Tam): Մուտքը ազատ է

ՄԱՆՈՒԿՆԵՐՈՒ ՕՐԸ ՎԻԷՆԻ ՄԷՋ

Այս կիրակի կէսօրէ վերջ ժամը 2.30ին Սէրքլը Կաթոլիկ սրահին մէջ: Նախաձեռնութեամբ Ֆ. Կապ. Խաչի: Կը մասնակցին իր երեք դպրոցներու 120 աշակերտները:

Գեղարուեստական ճոխ բաժին: Մանուկներու կողմէ պիտի ներկայացուին երկու մանկական թատերգութիւններ: Խմբերգ, արտասանութիւն եւ զանազան մանկական խաղեր: Աւանդական կաղանդ Պապան նուէրներ պիտի բաժնէ բոլոր մանուկներուն:

ՄԱՐՍԻԼԻԱՀԱՅԵՐ ՊԱՏՐԱՍՏՈՒԵՑԷՔ

ՀԱՄԱԽԱՐԲԵՐԴՑԻԱԿԱՆ ՄԻՈՒԹԵԱՆ

պարահանդէսին, 951, Յունուար 27ին, Clubի գեղեցիկ սրահներուն մէջ:

ԼԻԼԱՆ եւ իր Reveillonները

ԱՅՆՔԱՆ ՀԱՃԵԼԻ՛, ԱՅՆՔԱՆ ԶՈՒԱ՛ՐԹ

Այս տարի եւս ապահովուած են իր յաճախորդներուն համար,

24 ԴԵԿՏ.ի եւ 31 ԴԵԿՏ.ի գիշերները

Ուրեմն պատրաստուեցէք:

ՀԱՄԱԴԱՄ ԿԵՐԱԿՈՒՐՆԵՐ, ԱԶՆԻՒ ԳԻՆԻՆԵՐ, ՓՐՓՐԱԴԷԶ ՇԱՄՓԱՆԵԱՆԵՐ:

Երգ, պար, զաւեշտ ՍՕՆԻԱ ԳԱՐԱԳԱՇԷ մասնակցութեամբ ուտի ՓԷՔՄԷԶի:

Լաւագոյն սպասարկութեամբ մը ձեր տրամադրութեան տակ է:

Հեռաձայնեցէք եւ ապահովեցէք ձեր սեղանները

24 rue St. Lazare — Tél. Tri. 31-62

Դերձակներուն

ՕԳՏՈՒԵՑԷՔ ՄԵԾԱՔԱՆԱԿԻ ԳԻՆԵՐՈՎ

ՓՈՔՐԱՔԱՆԱԿ ՎԱՃԱՌՈՒՄԷՆ

Թէ կերպասներու եւ թէ դերձակներու անհրաժեշտ բոլոր պիտոյքներու համար անյապաղ դիմեցէք՝

ETS. ALLIANCE

63 Rue de Maubeuge

Métro Poissonnière Հեռ. Tru. 12.05

ՅՈՒՇԱՏԵՏՐ

ՄԱՐՍԷՅԼ.— Հ. Յ. Դ. Շրջանային կոմիտէն ստիպողաբար ժողովի կը հրաւիրէ շրջանի բոլոր ընկերները այս երկուշաբթի ժամը 8ին «Ահարոնեան» ակումբը: Զեկոյց Կ. Կոմիտէի ընկերներու: Բոլորին ներկայութիւնը պարտաւորիչ է:

Հ. Յ. Դ. ԱՐԵՒՄՏ. ԵՒՐՈՊԱՅԻ Կ. ԿՈՄԻՏԷՆ ժողովի կը հրաւիրէ Փարիզի եւ արուարձաններու բոլոր մարմինները, այս հինգշաբթի երեկոյեան ժամը 8.30ին, Cadet սրճարանի վերնայարկը:

ՓԱՐԻԶ.— Հ. Յ. Դ. Նոր Սերունդի «Ահարոնեան» խումբի դասախօսութիւնը այս հինգշաբթի ժամը 9ին, սովորական հաւաքատեղին: Կը խօսի ընկեր Հ. ԲԱԼՈՒԵԱՆ: Նիւթ՝ «Մեքենային քաղաքակրթութիւնը եւ իր ազդեցութիւնը հայ մշակոյթին վրայ»: Հայերէնի դասընթացք ժամը 8—9:

ԴԱՍԱԽՕՍՈՒԹԻՒՆ.— Այս հինգշաբթի, ժամը 5ին Պ. Ա. Զօպանեան պիտի կատարէ իր հերթական դասախօսութիւնը Սիթէ Իւնիվէրսիթէրի Հայ Ուս. Տան մէջ, 57 Պուլվառ Ժուռտան: Նիւթը պիտի ըլլայ նորէն «Հայ բանաւոր բանաստեղծութիւնը՝ հայ գրի գիւտէն առաջ»: Մուտքը ազատ է:

ՎԻՃԱԲԱՆԱԿԱՆ ԺՈՂՈՎ.— Խումբ մը հայ երիտասարդներու կողմէ հրաւիրուած է ք վիճաբանական դասախօսութեան մը, որուն նիւթը պիտի ըլլայ Սփիւռքի Հայոց կարելիութիւնները: Կը խօսի Պ. ՎՌԱՄ ԳՈՒՑՈՒՄՃԵԱՆ: «Ինչ են Ազգապահպանման կարելիութիւնները հայկական «Սփիւռքին մէջ»,նիւթին շուրջ այս հինգշաբթի երեկոյ ժամը 8.30ին Սօսիէթէ Սավանթի սրահին մէջ, 28 rue Serpente, մէթրօ Օտէօն:

«Յառաջ»ի միջոցաւ Նուպարի կողմէ փնտռուած էտինճիկցի Աւետիս Խաչերեանը (Տիկին Սողոմոնեանի հօրաքրոջ որդին) երկու տարի առաջ քանաքէռէն մեռած է Նիւ Եորքի մէջ:

ԾԱՆՕԹ ԴԵՐԱՍԱՆ ԹՐԱԳՕՇ

Այս շաբաթ գիշեր Սէվրանի մէջ կը ներկայացնէ՝

ՂԱՐԱՊԱՂԻ ՄԵԼԻՔՆԵՐԸ

Միեւնոյն խաղը կը բեմադրուի Յունուար 13ին Պիւթէօի «Փաթրոնաժ»ի սրահը եւ Յունուար 14էն՝ Ալֆորվիլի քաղաքապետարանի սրահը:

ԲՆԱԿԱՐԱՆԻ ՓՈԽԱՆԱԿՈՒԹԻՒՆ

Բնակարան մը Իսսի մէջ, երկու սենեակ խոհանոց, մառան, ջուր, ելեկտրականութիւն, փրփմակազ, կ'ուզուի փոխանակել նման բնակարանի մը, կամ աւելի ընդարձակի մը հետ Լիոնի եւ մօտակայ արուարձաններուն մէջ:

Գրել M. Pachabezianի, 17 rue Aristide Briand, Իսի լէ Մուլինօ, (Seine):

ԾՆՈՒՆԴԻ ԵՒ ԿԱՂԱՆԴԻ

ՁԵՐ ՆՈՒԷՐՆԵՐՈՒՆ ՀԱՄԱՐ

Ինչպէս նաեւ նշանախօսութիւններու եւ ամուսնութիւններու առթիւ անվարան դիմեցէք ժամագործ եւ ռոհարավաճառ՝

ՀՐԱՉ ՍԱՐԳԻՍԵԱՆԻ

261 Fbg. St. Martin, PARIS (10)

Զուիցերիական ժամացոյցներու, գոհարեղէններու, ոսկեղէն զարդեղէններու եւ արծաթեղէններու ճոխ ու այլազան մթերք մը, պիտի ունենաք ձեր ճաշակին համաձայն:

Մասնաւոր զեղչ հայ յաճախորդներու համար:

Հեռաձայն Nord 60-69

Métro Louis Blanc կամ Stalingrad

ՍԱՍՈՒՆԻ ՃԱՇԱՐԱՆԻՆ

ԾՆՈՒՆԴԻ ԵՒ ԿԱՂԱՆԴԻ

REVEILLONՆԵՐԸ

Գիտէք որ միշտ զուարթ եւ ընտանեկան մթնոլորտի մը մէջ տեղի կ'ունենան:

Ուրեմն մի տատամսիք: Գացէք Կիրակի գիշեր Դեկտեմբեր 24ին եւ Դեկտեմբեր 31ին՝

31 Rue d'Aléxandrie

Métro Reaumur եւ Strasbourg St. Denis

ՇԻՐԱԿ

ԱՐԵՒԵԼՔԻ ԻՍԿԱԿԱՆ ԱՄԵՆԱԼԱՒ ՕՂԻՆ:

Առաջնակարգ իր մասնագիտական պատրաստութեամբ: Բոլոր նրբաճաշակներէ փնտռուած միակ ախորժահամ զօրացուցիչը: Տօնական օրերու սեղաններուն անզուգական զարդը:

Le Gérant : A. NERCESSIAN
Imprimerie DER AGOPIAN 17 rue Damesme - (13)

ՕՐԱԹԵՐԹ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH

Fondé en 1925
R. C. S. 376.286

Directeur-Propriétaire : SCH. MISSAKIAN
17, Rue Damesme — PARIS (13)
Վ.ճարում. 800 ֆր., Տար. 1600, արտ. 2500 ֆր.
Tél. GOB. 15-70 Գին 7 Ֆր. C. C. P. Paris 1678-63
Mercredi 27 Décembre 1950 Չորեքշաբթի 27 ԴԵԿՏ.

26րդ ՏԱՐԻ — 26e Année No. 6341–Նոր շրջան թիւ 1752

Խմբագիր՝ Շ. ՄԻՍԱՔԵԱՆ

ԴԻՊՔԵՐՈՒ ԸՆԹԱՑՔԸ

« ԱՄԲՈՂՋ ԱՍԻԱՆ ՊԻՏԻ ԱԶԱՏԵՆՔ »

ՄԱԿի եռանդամ յանձնախումբին զինադադարի առաջարկը պաշտօնապէս եւս մերժուեցաւ Փեքինի կառավարութեան կողմէ: Պատրուակները միեւնոյնն են, ինչ որ հաղորդած էր աւելէ առաջ Փեքինի ձայնասփիւռը,— Քորէայէն եւ Ֆորմոզայէն ամերիկեան ուժերու հեռացում, համայնավար Չինաստանի անդամակցութիւն ՄԱԿին, եւն. : Այս պաշտօնական պատասխանը ստանալէն վերջ, եռանդամ յանձնախումբը նիստ գումարեց եւ նըկատի առաւ կացութիւնը: Ձեռնթափ ըլլալու հարց չկայ տակաւին, եւ սակայն, զինադադարի մը ձեռնարկները չարունակուելով հանդերձ, ՄԱԿի շրջանակները աւելի քան յոռետես են :

Այս յոռետեսութիւնը կը հեշտուի մանաւանդ այն վճռական յայտարարութիւններով, զորս ըրին չինական ձայնասփիւռները, Չինացիներու հեռաւոր դիտաւորութեանց մասին: Զօր. Մէք Արթըրի բանակատեղիին հրատարակած ղեկոյցին կցուած է յաւելուած մը, ուր ամփոփուած են այս յայտարարութիւնները :

— « Փեքինի եւ Փիոնկեանկի ձայնասփիւռները, կ'ըսուի այս յաւելուածին մէջ, երթալով աւելի բուռն կը դառնան ՄԱԿի ուժերուն դէմ իրենց յարձակումներուն մէջ եւ այժմ, լռելեայն կ'ընդունին, թէ մենք դէմ առ դէմ կը գտնուինք ոչ թէ «կամաւորներու» դիպուածային մէկ գործողութեան, այլ քաղաքական եւ զինուորական ուժերու հաշուըլած գործածութեան հետ, չինական բարձր հրամանատարութեան կողմէ, որ կը փորձէ իրականացնել համաշխարհային առաջադրութիւններ :

«Քորէայի մէջ մտած ենք պատերազմի վճռական փուլին մէջ: Մ. Նահանգները կը կորսնցնեն Ասիոյ իրենց դիրքերը: Ժողովրդական զանգուածներու ուժը երթալով կ'աւելնայ Ճափոնի, Փիլիպեան կղզիներու, Վիէթ Նամի, Ինտոնէզիոյ եւ Պիրմանիոյ մէջ: Մօտ է ամբողջ Ասիոյ ազատագրումը, որ չին համայնավար կուսակցութեան միակ առաքելութիւնն է: Չին ժողովուրդը իր ամբողջ ուժը կը լարէ, այս առաքելութիւնը գլուխ հանելու համար »:

«Փիոնկեանկի ձայնասփիւռն ալ, այժմ, բացէ ի բաց հրաւէր կ'ուղղէ քորէական հրոսախումբերուն, շարունակելու իրենց բարբարոսական խժդժութիւնները գերի ինկած Ամերիկացիներու դէմ: Ըսելէ վերջ, թէ այժմ կացութիւնը նպաստաւոր է իրենց համար, համայնավար ձայնասփիւռը կը հրաւիրէ այս հրոսախումբերը եւ անոնց մաս կազմող բոլոր այրերն ու կիները, որպէսզի անյապաղ կտրեն թշնամի ուժերու նահանջի գիծը: «Այս հրոսակներու թշնամութիւնը մեզի դէմ գրգռելու համար, կ'ըսէ յաւելուածը, Փիոնկեանկի ձայնասփիւռը կ'աւելցնէ, թէ «թշնամի ուժերը այրեցին մեր բոլոր կալուածներն ու մշակութային հիմնարկութիւնները եւ սպաննեցին կամ բռնաբարեցին մեր ծնողքները, եղբայրներն ու քոյրերը: Դուք անձամբ վրէժխնդիր եղէք եւ քաջութեամբ քալեցէք դէպի վերջնական յաղթանակը»:

« Ճափոնի համայնավար շրջանակներն ալ կը յայտնեն այն կարծիքը, թէ համայնավար հրոսակներու ընդհանուր ըմբոստութիւն մը պիտի պայթի հարաւային Քորէայի մէջ այն պահուն իսկ, երբ չին եւ հիւսիսային քորէական ուժերը պիտի անցնին 38րդ զուգահեռականը: Չին համայնավար ղեկավարները կը նկատեն, որ հրոսակներու այս ուժը բաւական հարուստ են մարդկային եւ նիւթական միջոցներով եւ պիտի կրնան Քորէայէն վտարել ՄԱԿի ուժերը »:

ՌՈՒՍԵՐԸ ԴԺԳՈ՞Հ ԵՆ ՉԻՆԱՑԻՆԵՐԷՆ

« Նիւ Եորք Թայմզ »ի տեղեկութեանց համաձայն, Քորէայի մէջ չինական միջամտութիւնն ու անոր ստացած ծաւալը, պառակտում մը յառաջ բերած է միջազգային համայնավարութեան շրջանակներուն մէջ, որովհետեւ Ռուսերը անհանգիստ տրամադրութիւնով կը դիտեն Չինացիներու ծրագիրները Քորէայի վերաբերմամբ :

Չինացիները, այժմ, զօր. Լին Փիաոյի ղեկավարութեամբ ստանձնած են հրամանատարութիւնը Քորէայի մէջ եւ «խորհրդային դիծ» ունեցող համայնավար զինուորականներու մասին բընաւ չի խօսուիր այլեւս :

Ամերիկեան թերթը իր այս տեղեկութիւնները կը քաղէ ՄԱԿի շրջանակներէն, որոնք այս մասին ի ձեռին ունին պաշտօնական տեղեկագիրներ : Այս յայտնութիւնները կը զուգադիպին նաեւ Մոսկուայէն հասնող այն տեղեկութեանց, որոնք համաձայն խորհրդային պաշտօնական շրջանակները, այլեւս, որպէս «կամաւորներ» չեն ներկայացներ Քորէայի մէջ կռուող չինական ուժերը եւ այդպէսով հասկցնել կ'ուզեն, որ Չինացիները իրենց հակակշռին ենթարկած են ոչ միայն քորէական հողամասը, այլեւ Քորէայի ապագայ համայնավար վարչաձեւը, զոր պիտի կազմակերպեն իրենց հայեցողութեամբ: Միւս կողմէ, երբեք խնդրոյ առարկայ չէ դարձած ռուս խորհրդականներու ներկայութիւնը վերակազմուած հիւսիս – քորէական զօրամասերուն մէջ :

Կացութիւնը Քորէայի մէջ

ՊԱՐՊՈՒՄԸ ՅԱՋՈՂՈՒԹԵԱՄԲ ՎԵՐՋԱՑԱՒ

Հակառակ բոլոր նախատեսութեանց, թէ 38րդ զուգահեռականին վրայ համախմբուած կարմիր ուժերը Ծնունդի գիշերն իսկ ընդհանուր յարձակողականի պիտի անցնին Սէուլը գրաւելու համար, կացութեան մէջ ոչ մէկ փոփոխութիւն առաջ եկաւ: Ասիկա, սակայն, ենթադրել չի տար որ յարձակողականը, մէկ օրէն միւսը չի կրնար սկըսիլ: Ընդհակառակն, ամերիկեան 8րդ բանակի պաշտօնական ղեկոյցը կը յայտնէ, թէ չինական ուժերու մեծ համախմբումներ կան զուգահեռականէն 11 քիլմ. դէպի հիւսիս, Եոնկչոնի հարաւ-արեւմտեան շրջանակին մէջ: Ուրիշ համախմբումներ ալ կան զուգահեռականէն դէպի հիւսիս երկու կէտերու վրայ եւ կը կարծուի թէ յարձակողականը պիտի սկսի միաժամանակ երեք թեւերով :

Արտասովոր յաջողութիւն մը կը նկատուի Հունկնամէն կատարուած պարպումը, որ բոլորովին վերջացած է: ՄԱԿի նաւային ուժերու հրամանատար ծովակալ Թըրնըր Ճոյի յայտարարութեանց համաձայն, եղածը սովորական իմաստով պարպում մը չէ, այլ զինուորական գործողութիւն մը, որ հնարաւոր դարձուց մեր ուժերու այլուր փոխադրութիւնն ու անոնց վերակազմութիւնը դարձեալ քորէական հողին [illegible]: Պարպումը, իր սովորական իմաստով կը նշանակէ զօրամասերու հայրենիք փոխադրութիւն մը, ինչ որ չի համապատասխաներ այս պարագային:

— « Պատմութեան մէջ առաջին անգամն ըլլալով, ամբողջ բանակ մը, իր ամբողջ զէնքերով, զինամթերքով ու պարէնաւորումով, ծովու ճամբով եւ յաջողապէս փոխադրուեցաւ աւելի լաւ դիրքերու վրայ եւ ասիկա՝ հակառակ թշնամիի ի գործ դրած ճնշումին »:

Ծովակալը, այնուհետեւ տուաւ պարպումի գործողութեանց մանրամասնութիւնները, որոնք մինչեւ հիմա գաղտնի պահուած էին: Գործողութեանց վրայ կը հսկէին ամերիկեան 20 մարտանաւեր, մինչ շոգենաւերը անընդհատ կը լեցուէին ու կը հեռանային: Այս մարտանաւերը, 11 օրերու ընթացքին 2000 թոն ծանրութեամբ ռումբեր արձակեցին, իսկ օդանաւային ուժերն ալ 6000 թըռիչքներ կատարեցին, կասեցնելու համար կարմիրներու յառաջխաղացումը: Այս 11 օրերու ընթացքին, շոգենաւերու միջոցով փոխադրուեցան 100.000 զինուորներ, հարիւր հազար քորէացի քաղաքացիներ, 17.500 մեծ ու պզտիկ փոխադրական եւ ռազմական կառքեր, ինչպէս նաեւ 350.000 թոն ռազմամթերք, զէնք եւ ուտելիք: Կարմիրները մեծ զոհեր տուին իրենց յարձակումներու հետեւանքով, մինչ ՄԱԿի ուժերը բնաւ կորուստ չունեցան :

Այժմ, փոխադրուած ուժերը, իրենց նոր դիրքերը պիտի գրաւեն հարաւային Քորէայի մէջ, կազմակերպելով այդ շրջանի պաշտպանութիւնը :

ԱՄԵՐԻԿԱՑԻ ԶՕՐԱՎԱՐ ՄԸ ԱՐԿԱԾԻ ԶՈՀ

Ամերիկեան 8րդ բանակի հրամանատարը զօր. Ուոքըր, որ իր անօրինակ քաջութեամբ մեծ համբաւ շահած զինուորական մըն էր, սպաննուեցաւ Քորէայի մէջ, արկածի մը հետեւանքով: Զօրավարը, ինքնաշարժով կը ճամբորդէր՝ Սէուլի պաշտպանութեան գիծերը աչքէ անցնելու համար, երբ ճամբու մէկ դարձուածքին զարնուեցաւ դէմի կողմէն եկող փոխադրակառքի մը: Զօրավարը, ծանրօրէն վիրաւորուելով, անմիջապէս փոխադրուեցաւ մերձակայ հիւանդանոց մը, բայց չհասած մեռաւ :

Զօր. Ուոքըրի մահը խորունկ յուզումի մատնեց բոլոր իր դասակիցները: Զօր. Մէք Արթըր կ'ողբայ ճշմարիտ հերոսի մը կորուստը: Մարմինը պիտի փոխադրուի Ուաշինկթըն, թաղուելու համար Արլինկթընի ազգային գերեզմանատունը :

Այժմ, 8րդ բանակի հրամանատարութեան պաշտօնը յանձնուած է զօր. Ռիճուէյին, որ արդէն իսկ Ուաշինկթընէն Թոքիօ հասած է :

«Հնդկաչինի մէջ թշնամին աւելի արագ շարժեցաւ»

Պ. ԼԱԹՈՒՐՆՈՅԻ ԿՈՉԸ ԶԻՆՈՒՈՐՆԵՐՈՒՆ

Հնդկաչինի նախկին ֆրանսական մարշալը, Պ. Փինեօն Փարիզ վերադարձաւ եւ այս առթիւ օրագրողներուն ըրաւ հետեւեալ յայտարարութիւնները :

— « Երկու տարիէ ի վեր Հնդկաչինի մէջ ստանձնած պաշտօնէս քաշուելուս պատճառները լուրջ եւ բազմատեսակ են: Ամէն պարագայի տակ վհատութիւնը դեր մը չունի անոր մէջ: Գլխաւոր պատճառը այն է, որ այժմ, Հնդկաչինի մէջ, քաղաքականէն աւելի զինուորական ազդակները կը գերակշռեն: Չինաստանի աջակցութիւնն էր որ զօրանալու եւ ամրանալու հնարաւորութիւնը տըւաւ Վիէթ – Մինցիներուն: Յաճախ յոյս ունեցանք, որ պիտի կրնանք աւելի արագ շարժիլ եւ Վիէթ Նամի մէջ մեր դիրքերը ամրացնելով ու նաեւ դիւանագիտական միջամտութեան շնորհիւ, պիտի յաջողինք ձախողեցնել կամ արժեզրկել չինական միջամտութիւնը: Չենք կրնար ծածկել, որ թշնամին, աւելի արագ եւ աւելի վճռական շարժեցաւ, քան մենք եւ մեզի հետ արեւմտեան պետութիւնները: Եթէ Թոնքինի մէջ զինուորական կացութիւնը վտանգաւոր է եւ սպառնալիքներով լեցուն, գէթ մեր կեցուածքը կարգին է ի դէմս գործակից պետութեանց եւ միջազգային կարծիքին» :

Ֆրանսա վերադառնալու առիթով, Պ. Փինեօն, ֆրանսական կառավարութեան հաւանութեամբ, տեսակցութիւններ ունեցած է Սինկափուրի մէջ անգլիացի զօրավարներու եւ Հնդկաստանի մէջ ալ, Պ. Նէրուի հետ :

× Անդրծովեան երկիրներու նախարար Պ. Լաթուրնօ, ծննդեան տօնին առթիւ Հնդկաչինի մէջ կռուող ֆրանսացի ռազմիկներուն ուղղած է կոչ մը ուր կ'ըսէ.

— « Տօնական այս օրով կ'ողջունեմ ձեզ եւ ձեր զոհաբերութիւնները: Կը վստահեցնեմ որ ի զուր չեն այդ զոհողութիւնները, որովհետեւ կըռուելով հնդկաչինեան հողի վրայ, դուք, մեր հայրենիքն է որ կը պաշտպանէք, դուք կը պաշտպանէք բոլոր ազատ մարդոց դատը: Մտածումներս ձեզի հետ են: Շնորհաւոր Ծնունդ»:

× Վիէթ – Մինեան գումարտակներ, վերջին օրերու ընթացքին, յարձակման անցած ըլլալով, նեղը դրած էին ֆրանսական ուժերը Թրավէնի շրջանակին մէջ, Սայկոնէն հարիւր քիլմ. հեռու: Օդանաւային ուժերու միջոցով գործուած ուժեղ յարձակողականի մը շնորհիւ, ըմբոստները նահանջեցան կարեւոր կորուստներով: Անոնք ռազմաբեմին վրայ ձգեցին 200 մեռեալներ: Ուրիշ ճակատամասերու վրայ ալ սպաննուեցան 183 ըմբոստներ եւ գերի բռնուեցան 137 հոգի :

ԳԵՐՄԱՆԱՑԻՆԵՐԸ ՉԵՆ ՈՒԶԵՐ ԶԻՆՈՒԻԼ

Գերմանական «Տէր Շփիկըլ» թերթը, իր ընթերցողներուն ուղղած էր հարցարան մը իմանալու համար անոնց տրամադրութիւններն ու կարծիքը զինուորագրութեան հարցին շուրջ: Հարցարանին պատասխանած են 35.000 հոգի, որոնց հարիւրին 80ը կը մերժեն զինուորագրուիլ: Համաձայն են միայն հարիւրին 12ը: Պատասխանողներուն հարիւրին 60ը դէմ են նաեւ կամաւորական ձեւով զինուորագրութեան: Ընթերցողներուն հարիւրին 95.5ը կը մերժէ ֆրանսական ծրագիրը՝ գերմանական զօրամասերու սահմանափակ ուժերով կազմակերպման մասին: Եւ վերջապէս 100ին 81.5ը կ'ըսէ, թէ Արեւմտեան Գերմանիա պէտք չէ մասնակցի զինուորական դաշինքի մը արեւմտեան պետութեանց հետ :

ՖՐԱՆՍԱՅԻ ՎԵՐԱԶԻՆՄԱՆ ԾԱԽՔԵՐԸ

Ազգային ժողովին մէջ երէկ սկսան երկրի վերազինման ծախքերուն վիճաբանութիւնները: Կառավարութեան նախահաշիւով, կը նախատեսուի 355 միլիառ ֆրանքի ծախք մը: Ելմտական յանձնախումբը ջնջած է այս գումարէն 13 միլիառը, իսկ 14 միլիառն ալ փոխանցած է ընդհանուր ելմտացոյցին : Մնացած 328 միլիառէն 140 միլիառը պիտի գոյանայ ամերիկեան աջակցութեամբ, 50 միլիառը փոխառութեամբ, 28 միլիառը խնայողութիւններով եւ 110 միլիառն ալ նոր տուրքերով :

(Լուրերու շարունակութիւնը կարդալ 'Ի. էջ)

ԾՆՆԴԵԱՆ տօներուն առթիւ, Մ. Նահանգներու մէջ, ինքնաշարժի արկածներու եւ հրդեհի հետեւանքով մեռածներու թիւը հասած է 500ի :

ԾԱՌԱՅԵԼ, Ո՛Չ ԹԷ ԻՇԽԵԼ...

Գործի մարդը իր ըրածին համար պատասխանատու է միայն ինք իրեն: Իր սխալներուն համար ինքն է տուժողը, ինչպէս ինքն է օգտուողը իր յաջողութիւններէն: Ան ոչ լայն յանձնառութիւններ ունի հանրութեան հանդէպ, ոչ ալ լայն պատասխանատուութիւններ: Եթէ կատարէ իր պարտքը ազգին ու պետութեան հանդէպ, այդքանն ալ կը բաւէ պաշտպանելու իր բարի համբաւը իբրեւ «պարկեշտ քաղաքացի»:

Նոյնը չէ պարագան հանրային գործիչին եւ հանրային կազմակերպութիւններուն համար: «Պարկեշտ քաղաքացի»ի համեստ դեր մը չէ իրենցմէ պահանջուածը: Անոնք պատասխանատու են ոչ միայն իրենք իրենց, այլեւ հանրութեան առջեւ, որուն անունով եւ որուն համար կը խօսին ու կը գործեն: Իրենք չեն միայն, որ կը տուժեն իրենց սխալներուն համար, ինչպէս իրենք չեն միայն, որ կ՚օգտուին իրենց յաջողութիւններէն:

Խստասիրտ դատաւոր մըն է հանրութիւնը, միայն յաղթանակներ կը սպասէ իր վարիչներէն եւ աններող է պարտութիւններու հանդէպ: Հանրային գործիչը, ինչպէս հանրային կազմակերպութիւնները իրաւունք չունին սխալելու, ուր մնաց պարտուելու:

Իր ժողովուրդին յաւիտենական երախտագիտութիւնը շահող Մեծ Ծերունին՝ Ուինսթըն Չըրչիլ, յանկարծ դուրս գտաւ ինքզինքը իշխանութեան առաջաւոր դիրքերէն: Ճիշդ է, որ բազմաթիւ ճակատամարտներ կորսնցուցած էր ան, բայց շահած էր պատերազմը: Ինչո՞ւ ուրեմն իր ժողովուրդը զլացաւ իրեն «իշխանութեան փառք»ը, եթէ երբեք իրապէս փառք մըն է իշխանութիւնը:

Սակայն կը թուի մեզի, թէ փառք մը չէ իշխանութիւնը, այլ փորձաքար մը: Վերելք մըն է ան, բայց նաեւ վայրէջք մը: Յաղթանակ մըն է, բայց նաեւ պարտութիւն մը: Առաջ երթալ մըն է, բայց նաեւ ետ երթալ մը: Ամէն ինչ կախում ունի իշխանաւորին անձէն, այդ անձին մէջ խլրտող ոգիէն:

Չըրչիլ իր իշխանութիւնը դարձուց անընդհատ վերելք մը եւ ապահով յաղթանակ մը: Ինչո՞ւ ուրեմն իր ժողովուրդը չատ տեսաւ իրեն իշխանութեան «դաւազան»ը, երբ դեռ փարատած իսկ չէր թնդանօթներուն ծուխը:

Կը կարծենք, թէ խոհեմ ու զգաստ Բրիտը խաղաղութեան առաքեալ մը կը փնտռէր եւ ոչ միայն այդ առաքեալը չէր գտներ Չըրչիլի անձին մէջ, այլեւ վտանգ մը կը նկատէր զայն խաղաղութեան համար:

Այսպէս են ժողովուրդները, առողջ բնազդ ունին, գիտեն տեսնել ու դատել: Կը յարգեն ու կը մեծարեն ոչ թէ անոնք, որ կը ծառայեն իշխելու համար, այլ անոնք, որ կ՚իշխեն ծառայելու համար:

Չըրչիլ, այս փառահեղ Ծերունին, կը պատկանէր վերջին դասին:

ԾԱՌԱՅԵԼ, ՈՉ ԹԷ ԻՇԽԵԼ, այս է ժողովուրդներուն փնտռածը եւ գտնել ուզածը: Միայն Աստուած է, որ կ՚իշխէ: Մահկանացու մարդիկ, թէ իսկ ըլլան կայսր, արքայ, իշխանազուն, պէտք է գիտնան ծառայել:

Աշխարհի բոլոր մեծերը, անոնք, որ կը տիրեն ժամանակին՝ եւ տարածութեան վրայ, ծառայած են գրչով, խօսքով կամ գործով: Ծառայած են սրտով, մտքով կամ հոգիով: Ծառայած են ամէն ուր որ եւ երբ որ կանչած է զիրենք իրենց ժողովուրդը:

Մեծութիւնը իշխելուն մէջ չէ, այլ ծառայելուն:

Կրնանք վկայել, առանց կեղծ համեստութեան թէ Դաշնակցութիւնը հաւատարիմ եղած է այս սկզբունքին, իր ուժերուն եւ պայմաններուն ներած չափով: Իշխած է ծառայելու համար եւ ոչ թէ ծառայած է իշխելու համար: Ուրիշ խօսքով՝ մեծութիւնը փնտռած է ոչ թէ իշխելուն, այլ ծառայելուն մէջ:

Զարաչար կը սխալին ու կը մեղանչեն բոլոր անոնք, որոնք Դաշնակցութեան մէջ ուզեցին տեսնել ոչ թէ իր ժողովուրդին ծառան, այլ անոր իշխանը:

Զարաչար կը սխալին ու կը մեղանչեն բոլոր անոնք, որոնք, գիտութեամբ թէ անգիտութեամբ, ուզեցին աթոռամոլներ տեսնել այս մեծ կազմակերպութեան մէջ, փոխանակ միայն ծառայողներ տեսնելու:

Անոնք, որ հայ - թաթարական կռիւներու ատեն իրենց ժողովուրդին կեանքը պաշտպանեցին արիւնախանձ թշնամիին դէմ, աթոռի համար չէր, որ ըրին ատիկա:

Անոնք, որ եկեղեցական կալուածներու գրաւման շրջանին իրենց ժողովուրդին հոգին պաշտպանեցին, աթոռի հետամուտ շրջուն փերեզակներ չէին բնաւ:

Անոնք, որ երբեւ «ղոջ ու պլաւ Հայեր», լեռ բարձրացան իրենց կեանքը մատաղ ընելու ազգի փրկութեան համար, աթոռի «փառք»ը չունէին նկատի:

Անոնք, որ իրենց ազգին դահիճները պատուհասեցին մեծ մայրաքաղաքներու մայթերուն վրայ, աթոռի համար չէր, որ ճամբայ ելան:

Անոնք, որ Սարտարապատի կամ Բաշ Աբարանի եւ կամ Ղարաքիլիսէի հերոսամարտերը «գրեցին» իրենց արիւնով, աթոռի ոչ տեսքը ունէին աչքի առջեւ, ոչ տեսիլքը:

Վերջապէս անոնք, որ իրենց բոլոր կարողութիւնները, ամբողջ կորովը, բովանդակ եռանդը ի սպաս դրին ժողովուրդին, բնաւ մտքէ չանցուցին վազել խեղճուկ աթոռներու ետեւէն, զանոնք իբրեւ պատուանդան գործածելու համար:

Մեր բթամիտ դատախազները, որոնք «աթոռամարտ»ներ միայն կ՚ուզեն տեսնել Դաշնակցութեան մէջ, քիչ կը մնայ, որ ըսեն, թէ մեր բոլոր գործիչներն ու հերոսները, Քրիստափորէն սկսեալ մինչեւ Գէորգ Չաւուշ եւ Քեռի, իրենց կեանքը վրայ տուին աթոռի համար:

Դաշնակցութեան մէջ աթոռներ եւ աթոռակալներ չկան: Կան միայն ծառայողներ իրենց ժողովուրդին եւ հայրենիքին:

Վիքթոր Հիւկօ կը պատմէ, թէ 1832ի յեղափոխութեան ատեն, երբ Սէն Մէրրիի պատնէշին մէջ ապստամբները հաց եւ ուտելիք պահանջեցին իրենց պետէն, այս վերջինը պատասխանեց անոնց. «Ի՛նչ հարկ ուտելու, ժամը երեքն է հիմա, ժամը չորսին պիտի մեռնինք»:

Ֆրանսացին կը յարգէ ու կը մեծարէ յիշատակը իր այս անանուն հերոսներուն, որոնք հաց կ՚ուզէին դիմանալու եւ կռուելու համար:

Հայ յեղափոխականը, հայ ֆետային ոչ իսկ կտոր մը հաց ուզեցին իրենց պետերէն: Անոնց համար «ժամը երեք»ն էր միշտ եւ պատրաստ էին մեռնելու «ժամը չորսին»: Ու մենք հիմա ամէն ինչ կ՚ընենք անոնց յիշատակը ոչ թէ յարգելու եւ մեծարելու, այլ մոռնալու եւ ուրանալու համար:

Մեր կրած զրկանքներն ու տառապանքները «ռազմափորձ»ի դեր կատարեցին մեզի համար: Ամէն նոր զրկանք աւելի շատ կը ծառայէ մեր կամքը զօրացնելու, քան տկարացնելու զայն:

Դաշնակցութիւնը հոգեկան այս մարզանքով կ՚ուզէ զօրացնել ոչ միայն իր շարքայինները, այլ եւ համայն ազգը:

Կամքով թոյլ, հաւատքով տկար, համոզումներով յեղյեղուկ, նկարագրով կասկածելի եւ զոհաբերութեան անընդունակ մարդոց համար շատ ալ յարմար «կլիմայ» մը չէ Դաշնակցութիւնը: Երկաթէ հովանի մըն է ան, զոր իր վրայ կրողը ապահովագրուած պէտք է ըլլայ գլխապտոյտի դէմ:

(Խմբագրական ՅՈՒՍԱԲԵՐԻ)

Պիթլիսցի Մուշեղ

(ՆԱՀԱՏԱԿՈՒԹԵԱՆ 50ԱՄԵԱԿԻՆ ԱՌԹԻՒ)

Ա.

Ամէն անգամ երբ ազգային հերոսի մը կենսագրութիւնը կը գրուի, կամ անոնց նահատակութեան տարեդարձները կը տօնուին, մէկը միւսէն աւելի հզօր ու աննման անձնազոհութեամբ կը պատկերանայ սերունդը այդ հսկաներուն, որոնք իրենց գործն ու պայքարը առանց ընդմիջի տարին մինչեւ որոշ հանգրուան մը, ապա վերջ յանձնելով իրենց յաջորդ սերունդներուն:

Անոնցմէ մէկն է Պիթլիսցի Մուշեղը

«Երեխան օրօրոցէն յայտնի կ՚ըլլայ» կ՚ըսէ մեր ժողովրդական առածը:

Մանկութենէն Մուշեղ «կռուի ղեկավար» էր: Դեռ հազիւ 10—12 տարեկան, դպրոցի իր չաւ ընկերները կը հաւաքէ եւ ամէն օր, դասերէ վերջ, «արշաւանքի» կ՚երթայ Թուրքերու թաղի լամուկներուն վրայ: Ամէն անգամ քանի մը գլուխ կը պատռէր եւ թշնամին աջ ու ձախ կը փախցնէր, կռուի դաշտին վրայ միայն կը մնային վիրաւոր, լալկան լամուկները:

Մուշեղ կարծես կ՚ուզէր օրինակ տալ, իր ցեղի դարաւոր ստրկամիտներուն, միշտ կռիւ, ուժին դէմ ուժ, արեան դէմ արիւն: Ան գիտէր, որ իր ցեղը, դարերով արիւն տուած էր եւ պէտք էր որ իր կարգին հատուցանէր:

Օր մը երբ Մուշեղ դպրոցէն տուն կը վերադառնար, կը տեսնէ որ իրենց դրացի զոյգ մը երիտասարդ Թուրքեր, խեղճ տարիքոտ Հայ մը բռնած կը ծեծեն, որովհետեւ այդ Հայը լեռներէն չալակ մը ցախ հաւաքած տուն կը տանէր վառելու, տաք ապուր մը եփելու համար:

Մուշեղ կը տեսնէ եւ կ՚ուզէ օգնել խեղճ Հային, բայց ինչպէ՞ս կրնար, — ինք 12 տարեկան տղայ մը, դէմը 20 — 22 տարեկան երկու Թուրք երիտասարդներ: Սիրտը կ՚արիւնի այս սրտաճմլիկ տեսարանին առջեւ, բայց անզօր էր այդ վայրկեանին:

Այս պատահարի գիշերը Մուշեղ երկար չքնացաւ եւ այդ գիշերն իսկ ապագայ յեղափոխականի իր ճամբան գծեց: Յաջորդ օրերուն ալ իր դասերը չսորվեցաւ, օտարացաւ դպրոցին հետ, զոր այնքան կը սիրէր, եւ միտքը դրաւ այդ խեղճ Հայուն վրէժը լուծել դրացի Թուրք երիտասարդներէն:

Ուստի, օր մըն ալ, օր ցերեկով հետը կ՚առնէ իր լաւ ընկերներէն երկու հոգի եւ կ՚երթայ այդ Թուրք երիտասարդներու տուներուն մէջ դռներէն ու երդիքներէն կրակ կը ձգէ, քիչ ժամանակէն մոխրակոյտի վերածելով այդ անիրաւներուն որջերը:

Իր այս արարքին հետեւանքը կ՚ըլլայ բողոք ու պատիժ: Մուշեղենց հօրենական տասնապատիկ աւելի հարուստ տունը կը գրաւեն եւ կուտան Թուրքերուն, ամբողջ ընտանիքը փողոց նետելով:

Մուշեղի հայրը այս ցաւին չտոկալով անկողին կ՚իյնայ եւ շուտով կը մեռնի: Եւ Մուշեղը, անհայր կը մնայ իր մօրը եւ վեց քոյրերուն հետ:

Կ՚որոշէ պանդխտութեան ելլել ու այդպէսով իր ընտանիքին օգնութեան հասնիլ: Ճամբայ կ՚ելլէ եւ կը հասնի մինչեւ Ալաշկերտ, ուր ունէր ամուսնացած քոյր մը: Քոյրը ամէն ջանք կը թափէ որպէսզի եղբայրը տուն վերադարձնէ, բայց անօգուտ: Ի վերջոյ կը յաջողի «Ուչ Քիլիսա» վանքի վանահօր մէկ յանձնարարականով, Մուշեղը ղրկել Էջմիածին, Հայոց Հայրիկին:

Հայոց Հայրիկը գրկաբաց կ՚ընդունի Մուշեղը, ինչպէս անխտիր կ՚ընդունէր այն բոլոր դիմողները, որոնք տառապանքի երկրէն կուգային:

Պատանին աշակերտ կ՚արձանագրուի Գէորգեան ճեմարանը եւ շատ չանցած Հայրիկին սիրելին կը դառնայ, իր հայրենասիրական գաղափարներով:

Հայրիկը կը տեսնէ որ Մուշեղ ծնած է ուրիշ ասպարէզի համար, անիկա ուսուցիչ կամ կրօնաւոր չէր կրնար ըլլալ: Ահա այդ ասպարէզը կը սկսի սորվեցնել անոր: Յաճախ, ուսը հրացան մը կուտար, հետը որսի կը տանէր եւ նշանառութիւն, աւելի ճիշդը զէնք գործածել կը սորվեցնէր: Այս ուղղութեամբ բաւական կրթելէ վերջ, օր մըն ալ Մուշեղը կը ներկայացնէ հայ զինուորականի մը, խնդրելով անկէ որ իր Արծուիկը կամաւոր զինուոր արձանագրէ ռուսական բանակին մէջ: Մուշեղ բանակ մտնելով, իր մանկութեան երազած բաղձանքներուն վերջապէս կը հասնի:

Երբ ամէն տեսակ զէնքի գործածութիւնը սորվեցաւ, Մուշեղ յիշեց իր թողած հայրենիքը, տունը, յիշեց բարբարոսութիւններն ու անիրաւութիւնները: Հայրիկն ալ, երբ տեսաւ որ այլեւս իր որդեգիրը հասուն երիտասարդ էր դարձած, բանակէն հանեց զայն եւ դրաւ իր իսկական կոչումի ճամբուն վրայ: Իր նուիրական համբոյրով Մուշեղի ճակատը օծելէն յետոյ, զայն նուիրեց Հայրենիքին:

Այդ օրէն, Մուշեղ գիտակցօրէն միացաւ Հայ յեղափոխականներուն եւ դարձաւ ազատութեան զինակիր առաքեալ: Մեկնեցաւ Երեւանի եւ Կարսի շրջանը, մասնակցելու համար երկրի ապստամբական շարժումներուն:

Մուշեղի մէջ հետզհետէ կ՚արթննային մանկութեան յիշատակները, այնպէս որ շատ չանցած, Մուշեղ կը հասնէր Պիթլիս, իր մօրը եւ քոյրերուն քով:

Մայրը վախնալով որ տղան նորէն կը մեկնի, շուտով ամուսնացուց զայն հարուստի մը աղջկան հետ: Այս ամուսնութեամբ Մուշեղի նիւթական դիրքը այնպիսի փայլ մը ստացաւ, որ շատերու նախանձը կը շարժէր:

Եւ սակայն իր մէջը միշտ կը խօսէր յեղափոխականի ոգին, հաւատքն ու կամքը: Երեք - չորս տարի մտածման շրջան մը անցուց, երբ օր մը ծանօթացաւ Տամատեանի հետ: Իրար հասկնալու համար երկար ժամանակի պէտք չունէին անոնք: Եւ ահա օր մըն ալ, տուն - տեղ, ընտանիք եւ իր երկու զաւակները՝ Հայկանուշն ու Արշակը թողած, Մուշեղ կրկին նուիրուեցաւ հայ ազատագրական պայքարին:

Շատ չանցած, Տամատեան ձերբակալուեցաւ կազմակերպական աշխատանքներու ընթացքին, իսկ Մուշեղ, իր աննման ճարպիկութեամբ, օձիքը ազատեց եւ փախելով կրկին տուն վերադարձաւ:

Այդ ժամանակ Կովկասէն նոր երկիր մտած էր Աղբիւր Սերոբ եւ Պիթլիս կը գտնուէր: Մուշեղին առջեւ կը բացուէր նոր ասպարէզ մը: Ու այս անգամ, Սերոբի հետ միասին կը նետուին հայ ժողովուրդի ազատագրութեան պայքարին մէջ: Անոնք անմիջապէս ձեռնարկեցին կազմակերպական աշխատանքներու, այցելելով Պիթլիս, Ախլաթ, Բուլանըխ, Մուշ եւ Սասուն:

ԱՐՄԷՆ ՅԱԿՈԲԵԱՆ

ԲԺԻՇԿԸ.— Ի՞նչ է պարոն, մալարիա՞ ունիք՝ որ կը դողաք:

Ա.— Ոչ, Պ. Բժիշկ, արդիական պար մը կը փորձեմ ...:

Վաթսունամեակի փառաւոր տօնը Մարսէյլի մէջ

ՄԱՐՍԷՅԼ, (Յառաջ).— Հակառակ անպատեհ խաչակրութեանց եւ տմարդի ուրացումներու, Մարսէյլի ամենամեծ սրահներէն «Բազա տ'Իթալի»ն նեղ կուգար ջուրի պէս հոսող բազմութեան առջեւ: Թող ներողամիտ ըլլան այն բոլոր հայրենակիցները, զորս ակամայ զրկեցինք, իրենց յարգանքի տուրքը տալու պատեհութենէն: Յանցանքը մերը չէ, երբ Մարսէյլի մէջ չկայ աւելի խոշոր սրահ մը, բաւարարութիւն տալու համար բոլորին: Իրաւունք ունէին այն հայրենակիցները, որոնք հեռացան բողոքելով եւ ըսելով, որ «եթէ այսօրը Դաշնակցականներուդ փառքի եւ հպարտանքի օրն է, մի մոռնաք որ այդ օրը կը պատկանի բոլոր ճշմարիտ Հայերու, որովհետեւ Դաշնակցութեան 60 տարուան փառահեղ պատմութիւնը, հայութեան պատմութիւնն է»:

Հ. Յ. Դաշնակցութեան Մարսէյլի Շրջ. Կոմիտէի եւ անոր հովանաւորութեան տակ գործող «Վաթսունամեակի տօնակատարութեան յանձնախումբ»ի աշխատանքները պսակուեցան արտակարգ յաջողութեամբ: Դեկտեմբեր 17ի կիրակիի յետմիջօրէին, ինչպէս ըսի, սրահը կը յորդէր աննախընթաց բազմութեամբ: Բեմին ճակատը ամբողջութեամբ ծածկուած էր: Մասնաւորապէս պատրաստուած մեր մեծադիր զինանշանը շրջապատուած էր մեր անմահ երրորդութեան մեծ նկարներով եւ աւուր պատշաճի նշանախօսքերով, իրենց կողքին ունենալով հայկական եւ ֆրանսական զոյգ եռագոյնները:

Բացումը կատարեց Նոր Սերունդի «Սիփան» երգչախումբը, ղեկավարութեամբ Պ. Համբարձումեանի, «Մարսէյեզ»ով եւ «Մշակ բանուոր»ով, որոնք ունկնդրուեցան յոտնկայս: Առաջին կարգի աթոռներուն վրայ, ընկերներ՝ Շաւարշ Միսաքեանի եւ Հրանտ Սամուէլին կողքին տեղ գրաւած էին մեր օտար բարձրաստիճան հիւրերը — երեսփոխան եւ տնտեսական յանձնախումբի նախագահ Leenhardt,, Provençal թերթի թղթակից Պօժ, չորրորդ sectionի ընդհ. քարտուղար եւ Նահանգային Խորհուրդի անդամ Ամպրօզինի եւ ուրիշներ: Բեմը եւ սրահի ժողովուրդը նկարուեցան Provençal թերթի կողմէ ղրկուած մասնաւոր լուսանկարիչէն:

Օրուան նախագահը ընկեր Յ. Պապիկեան, նախ քան իր բացման խօսքը, հրաւիրեց ժողովուրդը մէկ վայրկեան ոտքի՝ յարգելու համար 60 տարուայ ընթացքին մեռած կամ նահատակուած մտքի եւ զէնքի մեծ տիտաններու յիշատակը: Ապա, պատմական ակնարկ մը նետելով 60 տարուան աշխատանքներուն եւ նշանակել դէպքերուն վրայ, պարզաբանեց Դաշնակցութեան ծնունդը եւ իր նպատակները: Թուեց մի առ մի Դաշնակցութեան նախաձեռնութեամբ կատարուած գործերը եւ զանոնք գլխաւորած հսկաները, հասնելով մինչեւ շրջանը Մայիս 28ով ստեղծուած մեր հանրապետութեան, «որուն նոյնպէս ձեւ ու բովանդակութիւն տուաւ Հ. Յ. Դաշնակցութիւնը»:

Անդրադառնալէ յետոյ Դաշնակցութեան դէմ բարձրացած վայնասունին, յայտարարեց.— «Բանիցս թաղեցին եւ դամբանականներ կարդացին, բայց չարաչար սխալեցան: Թէեւ տարագիր, բայց այսօր աւելի ուժեղ քան երբեք, Սփիւռքի մէջ մեր ժողովուրդի ֆիզիքական գոյութիւնը պաշտպանելէ զատ, Դաշնակցութիւնը սատար կը հանդիսանայ անոր տնտեսական բարւոքման եւ մշակոյթի բարձրացման, մեզ հիւրընկալող երկիրներու վստահութիւնը ուժեղացնելով մեր ժողովուրդին հանդէպ: Ան չմեռաւ եւ պիտի չմեռնի: Ծնած է ժողովուրդի ծոցէն եւ անոր հետ եղած է փառքի եւ դժբախտութեան օրերուն միշտ անբաժան: Ան դեռ կատարելիք շատ գործ ունի: Եւ եզրակացնելով ըսաւ.— «Սիրելի երիտասարդ ընկեր, հպարտ եղիր որ այսպիսի կուսակցութեան մը կը պատկանիս: Պատանի նոր սերնդական, եղիր նախնիքներուդ արժանի յաջորդը: Սիրելի հայրենակից եւ համակիր, վստահ եղիր եւ հաւատա', որ քու իտէալներուդ իրականացումը այս կուսակցութեան զոհողութեամբ է որ պիտի կատարուի: Եղիր անոր հետ, քալէ անոր հետ, մինչեւ այն օրը, երբ բոլորս միասին պիտի երթանք մեր վերջնական հանգրուանը՝ Միացեալ եւ Անկախ Հայաստան»:

Արտասանեց Պոմոնի Նոր Սերունդէն Ժանօ Մակարեան Ա. Ահարոնեանի «Ցարգանք քեզ»ը արժանանալով ջերմ ծափերու:

Մեր մեծ վեթերանը, ընկեր Ռուբէն Տէր Մինասեան չկրնալով անձամբ ներկայ գտնուիլ մեր տօնակատարութեան, ղրկած էր ուղերձ մը, որ կարդացուեցաւ ընկեր Շ. Միսաքեանի կողմէ եւ որ կ'ընդմիջուէր խելայեղ ծափահարութիւններով: (Փափաք յայտնուեցաւ որ այդ ուղերձը հրատարակուի «Յառաջ»ի մէջ):

Ընկեր Տ. Թադոյեան կարդաց ուղերձ նամակ մը, ղրուած Մարսէյլի վաղեմի ընկերներէն Զամարեանի կողմէ, որ իր հիւանդութեան պատճառով չէր կրցած անձամբ ներկայ գտնուիլ: Խոր զգացումներով լի իր նամակը յուզեց ներկայ հասակութիւնը: Նոյնպէս փափաքելի էր, որ Մարսէյլի Շրջ. Կոմիտէն «Յառաջ»ի մէջ հրատարակել տայ այդ գրուածքը:

Ընկեր Գրիգոր Քէնտիրեան իրեն յատուկ շնորհքով արտասանեց Յ. Աղայեանի «Ուխտի Օրը» եւ իր կարգին խլեց խանդավառ ծափեր:

«Արմենիա» երգչախումբը, ղեկավարութեամբ Պ. Վարդան Սարգսեանի, որ իր սիրայօժար մասնակցութիւնը բերած էր մեր տօնակատարութեան, յաջորդաբար երգեց քանի մը երգեր, արժանանալով անվերապահ գնահատութեան եւ կրկնութեանց: Օր. Աստղիկ Առաքելեան, մասնաւորապէս հրաւիրուած Փարիզէն, Օր. Ակինեանի դաշնամուրի ընկերակցութեամբ խոր զգայնութեամբ երգեց շարք մը ժողովրդական երգեր եւ եւրոպական կտոր մը, անզուսպ ոգեւորութիւն ստեղծելով սրահին մէջ:

Փոքրիկներ Էմմա Գարաքէյեանի եւ Մասիս Շամիրեանի Կովկասեան պարերը եւս արժանացան ծափերու: Տիկին Քիպրիթճեան իր յառաջացած տարիքին մէջ, այս անգամ եւս ցոյց տուաւ, որ հոգիով դեռ երիտասարդ է: Բեմ գալով, յանուն Կապոյտ Խաչի, իր յարգանքի տուրքը տալէ յետոյ, Շրջ. Կոմիտէին յանձնեց ձեռագործ զինանշան մը, որ նուիրուած էր Կապոյտ Խաչի Պոմոնի մասնաճիւղին կողմէ, այս հանդիսաւոր օրուան առթիւ, եւ ժողովուրդի խանդավառ բացագանչութեանց մէջ հեռացաւ բեմէն: Շրջ. Կոմիտէի անունով ընկեր Պապիկեան յայտնեց իր ջերմ շնորհակալութիւնները:

(Մնացեալը յաջորդով)

ԼՐԱՏՈՒ ԱՐՈՒԵՍՏԻ

ԶԱՐԵՀ ՄՈՒԹԱՖԵԱՆ

Զարեհ Մութաֆեանի նկարահանդէսին առթիւ գնահատական տողեր լոյս տեսան ֆրանսական մամուլին մէջ:

Arts պարբերաթերթը, արուեստի քննադատ Jean Bouretի ստորագրութեամբ եւ «ՄՈՒԹԱՖԵԱՆ եւ ԿԱՆԱՆՉ ԲՆՈՒԹԻՒՆԸ» խորագրով կը գրէ.—

«Այն նկարիչներուն մէջ, որոնք ուրիշ հողերու կը պարտին իրենց ներշնչումը, ըլլայ ծագումի, ըլլայ աւանդութեան պատճառներով, եւ անոր համար որ իրենց մէջ վերլուծման պահանջ մը զիրենք կը մղէ տեւական վերլուծումի մը ենթարկելու նախապէս իւրացուած աղբիւրները, պէտք է զատել Մութաֆեանը:

Ահա իր երկրորդ ցուցահանդէսը երեք տարուան մէջ, եւ ուրախ ենք նկատելու որ իր քալած ճամբան բաց է այլեւս, հարթուած ըլլալով խոչընդոտները:

Մութաֆեան Վենետիկ ուսած է Փարիզէն առաջ: Ծագումով Հայ, այսինքն միշտ յորձանապտոյտի մէջ հին քաղաքակրթութեան մը՝ որ առարկայ դարձած է հալածանքներու, հարկադրուած էր պայքարիլ անսովորութեան եւ անկայունութեան զգացումի մը դէմ, ի վերջոյ ազատագրուելու համար երանգապնակին շնորհիւ:

Սիրահար գծագրութեան աւանդութեան մը, որ կը ծառայէ տէքոր շինելու, անիկա համադրութիւն մը կազմած է ընդմէջ կանոններուն, որոնք իրենց ապացոյցները տուած են եւ արուեստի մը որ աւելի յեղաշրջուած, ուր գոյնը կ'արտայայտէ հնչականութեան ուժգնութիւն մը:

Իր նկարչութեան մէջ կայ տարօրինակ եւ խորհրդաւոր կողմ մը, ինչպէս «Կիները պատուհանին առջեւ» ուր կը զգաք թէ կը սաւառնի երջանկութեան անորոշ սպասում մը, ինչպէս «Մերկ կիները Ջրեզերքին վրայ», ուր տանիքի մը կարմիրը կը պայթի ինչպէս փոթորիկ մը: Այդ թաքուն կողմը կը տիրապետէ վեհօրէն եւ կը ստիպէ դիտողը յարատեւ հոգեվերլուծում մը կատարելու:

Այս երեսունէ աւելի նկարներուն ամբողջութիւնը ցոյց կուտայ գեղեցիկ յօրինուածքիմըկամքը նկարիչին մէջ: Բայց կանանչ բնութեան արձագանգը երկարօրէն կը ցոլցլայ մեր մէջ եւ մեզ կը մտցնէ անսովոր աշխարհէ մը ներս, որ լի է թաքուն հրապոյրներով, զորս հաճելի է բաժնել արուեստագէտին հետ:

×

Paris Presseի մէջ եւս René Barotte կը գրէ.—

«Մութաֆեան կը ցուցադրէ Galerie Weilի մէջ: Ծնած Հայաստան: Այս նկարիչը պահած է իր կտաւներուն մէջ գոյներու հարստութիւն մը, զոր կը քաղէ իր երկրէն եւ որ զինք կը մօտեցնէ լաւագոյն արեւելապաշտներուն:

Դէպի Աւստրիա, Իտալիա, Պրըթանեը եւ Սավուա ճամբորդութիւններէն լաւ հունձք մը քաղած է, եւ այսպէս մեծածաւալ բնանկարներ կուտայ: Ապացոյց Duingtի բնանկարը: Երբեմն, երբ ջուրին գոյնին հետ կը խաղայ, կարծէք կը յիշէ այն շափիւղայի գոյն ծովը, զոր տեսած է մանկութեան շրջանին, անճիշդ կերպով Սեւ Ծով կոչուած:

Յամառ աշխատաւոր, անիկա կը վերակազմէ իր կտաւները համաձայն նօթերու, զորս կ'առնէ նախապէս: Ի՞նչ կը պատրաստէ մեզի: Կը կարծենք գիտնալ թէ իր Մոնմարթրի աշխատանոցին մէջ մէկ երկու կարեւոր գործեր կը պատրաստէ, որոնց մասին կը խօսինք շուտով:

«ՅԱՌԱՋ»ի 25ամեակին առթիւ

Շնորհակալութեամբ ստացանք Մարսէյլէն Պ. Ասատուր Մանուկեանէ 1750 փրանք, Մոնփելիէ ընկեր Արա Տէր Վարդանեանէ 800 եւ ոմն՝ Ս. Մ. 500 փրանք:

ՆՈՐ ՏԱՐՒՈՅ ԱՌԹԻՒ

Փարիզէն Տէր եւ Տիկին Արամ Սողոմոնեանց մէկ տարեկան «Յառաջ» կը նուիրեն Տիկին Մարի Սողոմոնեանցի, Նիս:

Լ'Է ՄԻԼԷՆ Օր. Խաչիկեան մէկ տարեկան «Յառաջ» կը նուիրէ հօրը, Պ. Խաչիկեանին (Վալանս):

ԿԱՐԴԱՑԷՔ ԵՒ ՏԱՐԱԾԵՑԷՔ
«ՅԱՌԱՋ»Ը

«ՅԱՌԱՋ»Ի ԹԵՐԹՕՆԸ (29)

ԼՐՏԵՍ ԿԻԿԵՐՈՆ ԱՆԳԱՐԱՅԻ ՄԷՋ

(Գրեց՝ գերման դեսպանատան կցորդ ՄՈՅԶԻՇ)

Ժ. ԴԵՍՊԱՆԻՆ ԲԱՆԱԼԻՆԵՐՈՒ ՏՐՑԱԿԸ

Հեռագրած էինք Ֆօն Ռիպէնթրոփի, հաղորդելու համար անոր ինչ որ գաղտնի փաստաթուղթերը կը պարունակէին իբրեւ քաղաքական տեղեկութիւն:

Զինուորական հարցերու շուրջ եղած փաստաթուղթերն ալ յանձնուեցան Անգարայի գերման զինուորական կցորդին, որպէսզի քննէ զանոնք խորապէս: Այս կերպով, լայնցաւ գաղտնիքին վերահասու մարդոց շրջանակը:

Դեսպանը, Հեռ Եէնքէ եւ ես քննեցինք մասնագիտական հարցերը, որ այս փաստաթուղթերուն առթիւ կը ծագէին:

Պարզ սենեկապան մը ինչպէ՞ս յաջողած էր ձեռք անցընել գաղտնի փաստաթուղթեր: Օգնականներ կամ մեղսակիցներ ունէ՞ր արդեօք անգլիական դեսպանատան մէջ: Ի՞նչ կերպով կը յաջողէր լուսանկարել թուղթերը: Անձա՞մբ կը կատարէր ընտրութիւնը լուսանկարուելիք փաստաթուղթերուն: Այս պարագային, մեզի յանձնուած այդ առաջին նմոյշները կը վկայէին, թէ մարդը զարմանալի հմտութիւն մը ունէր, առանց արժէքը հասկնալու գործին մէջ:

Լուսանկարելու գործողութիւնը ո՞ւր կը կատարուէր, անգլիական դեսպանատունէն նե՞րս թէ դուրսը: Ի՞նչ կրնար ըլլալ իր այդ ընթացքին շարժառիթը: Ինչո՞ւ կ'ատէր Անգլիացիները, ինչպէս խոստովանած էր ինքն իսկ: Դեսպանին վստահութիւնը կը վայելէր անշուշտ, այլապէս, չէր կրնար անոր սենեկապանը մնացած ըլլալ:

Ինչո՞ւ կը յամառէր սթերլինով վճարում պահանջել, օտար դրամ մը, որ յարաբերաբար հազուագիւտ է Թուրքիոյ մէջ եւ ոսկիէն կամ տոլարէն նուազ գործածական:

Երբ որոշեր էր այս վտանգաւոր գործը տեսնել, տրամաբանօրէն նկատի առած էր անշուշտ Անգլիացիներու պարտութիւնը: Արդ, այդ պարտութեան հետեւանքով պիտի արժեզրկուէր սթերլինը: Այս պայմաններուն, ինչո՞ւ նախընտրել սթերլինը եւ ոչ թէ տոլարը:

Կը նօթագրէի այս հարցումները եւ աւելի վերջ խօսած եմ անոնց մասին Կիկերոնի հետ: Գրեթէ միշտ՝ ընդունելի բացատրութիւններ տըւած է ան ինծի: Անգամ մը միայն տուաւ պատասխան մը, զոր դժուար էր հաւանական նկատել:

Արդարեւ, հարցուցի իրեն թէ ինչո՞ւ ինծի հետ ունեցած խօսակցութիւններու ընթացքին կը գործածէր միշտ Ֆրանսերէն լեզուն, զոր այնքան գէշ կը խօսէր, մինչդեռ կատարելապէս գիտէր անշուշտ անգլերէնը, քանի որ սենեկապանն էր Անգլիոյ դեսպանին:

Կիկերոն պատասխանեց թէ այդպէս չէր եւ թէ հազիւ կը հասկնար անգլերէնը: Գրեթէ անհաւատալի թուեցաւ այդ ինծի: Ապա դան իրաւունք տուաւ ինծի: Կիկերոն սուտ կը խօսէր:

(Շար.)

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ԻՍՐԱՅԷԼԵԱՆ ուժերու համախմբումներ կը կատարուին Մաճտալի եւ Պէէրսէպայի սահմանային շրջաններուն մէջ։ Եգիպտական կառավարութիւնը քննած է խմորուող նոր կացութիւնը։ « Էլ Մըսրի» թերթը բախում մը կը նախատեսէ մօտաւոր ապագային եւ կ՚ըսէ թէ եգիպտական ուժերն ալ գրաւած են իրենց պաշտպանողական դիրքերը սահմանին վրայ։ Կարգ մը թերթեր, սակայն, վերապահութեամբ կը հաղորդեն այս լուրը։

ԱՆԳԼԻՈՅ ծորճ թագաւորը բրիտանացի ժողովուրդին ուղղեց Ծննդեան պատգամագիր մը, ուր կ՚ըսէ ի միջի այլոց, թէ «հակառակ մեր բոլոր ճիգերուն, ամպերը կը մթագնեն դարձեալ հորիզոնը»։

ՋԻՆ ՀԱՄԱՅՆԱՎԱՐ պատուիրակութիւնը, որ Նիւ Եորքէն վերադարձաւ, հասած է արդէն Մոսկուա, ուր քանի մը օր պիտի մնայ, խորհրդային ղեկավար շրջանակներու հետ խորհրդակցութիւններ ունենալու համար։

ԾՆՆԴԵԱՆ ԳԻՇԵՐԸ, Օփերայի ներկայացումէն վերջ, շատ հաւանօրէն ծխողի մը նետած սիկարէթին պատճառով, հրդեհ մը ծագեցաւ թատերասրահին մէջ եւ այրեցան կամ գէշ կերպով վնասուեցան 45 աթոռներ եւ 8 օթեակներ։ Կրակ առաւ նաեւ Նախագահին օթեակը։ Նորոգութիւնները արագօրէն կը կատարուին, որպէսզի կարելի ըլլայ բեմադրել Նոր Տարուոյ գիշերուան ներկայացումը։

ԱՄԵՐԻԿԱՑԻ. սեւամորթ կռփամարտիկ Ռոպինսըն, երկուշաբթի օր, Ֆրանքֆուրթի մէջ յաղթեց Գերմանիոյ միջին ծանրութեան նախկին ախոյեան Հանս Շթրէցին, knock out-ով եւ 5րդ շրջանին։ Եւրոպայի մէջ Ռոպինսընի ունեցած 5րդ մրցումն էր ասիկա։

ՍԱՍՏԻԿ ՏԱՔ ըրած է Ծննդեան օրը Պուէնոս Այրէսի մէջ, ուր ջերմաչափը բարձրացած է 33 աստիճանի։ Եղանակին ամէնէն տաք օրն է եղած ասիկա։ Ժողովուրդը թափած է ծովեզերքներն ու գետեզերքները։

ՃԻՇԴ ՀԱԿԱՌԱԿԸ ցուրտի ուժեղ ալիք մը, երեք օրէ ի վեր, տարածուած է ամբողջ Ֆրանսայի մէջ։ Փարիզի մէջ, երէկ առաւօտ, զէրոյէն վար 7 աստիճան ցուրտ կ՚ընէր։ Գաւառները ցուրտը աւելի ուժեղ է եւ շատ տեղեր առատ ձիւն եկած է։

ԱՅՍ ՏԱՐԻ ԵՒՍ մեծ շուքով սրութեամբ անցան Ծննդեան տօները Փարիզի մէջ։ Եկեղեցիները լեցուած էին հաւատացեալներու բազմութիւններով ու նաեւ երգի եւ նուագի սիրահարներով, որոնք բազմաթիւ եկեղեցիներու մէջ, օրուան պատշաճ երաժշտութիւն ունկնդրեցին։ Ռէվէյ-ները ալ անցան ամենուրեք ուրախ մթնոլորտի մէջ եւ առանց որեւէ դէպքի։

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ.— Պուլվար Օտոյի Կ. Խաչի մասնաճիւղը իր ցաւակցութիւնը կը յայտնէ ընկերուհի Զարդար Մուրատեանին եւ զաւակներուն, ինչպէս նաեւ պարագաներուն, իրենց ամուսնոյն, հօր եւ ազգականին՝ ԱՐՍԷՆ ՄՈՒՐԱՏԵԱՆԻ մահուան առթիւ։

ՑԱՒԱԿՑՈՒԹԻՒՆ.— Հ. Մ. Ը. Մ.ի սկաուտական վերին մարմինը եւ Ֆրանսայի բոլոր սկաուտները իրենց խոր վշտակցութիւնները կը յայտնեն Սկաուտ Պետ Եղբ. ԳՐԻԳՈՐ ՁԷՐՁԵԱՆԻն, իր սիրելի մայրիկին դառնաղէտ մահուան առթիւ։

Սկաուտական վերին մարմին (Կնիք)

ՑԱՒԱԿՑՈՒԹԻՒՆ.— Ֆր. Կապ. Խաչի Մարսէյլի մասնաճիւղը իր խորին ցաւակցութիւնը կը յայտնէ Այրի Տիկին Ա. Մուշեղեանի եւ զաւակներուն, Տէր եւ Տիկին Տիգրան Մուշեղեանի եւ Տէր եւ Տիկին Եդուարդ Գալփաքճեանի եւ պարագաներուն ԱՆԴՐԱՆԻԿ ՄՈՒՇԵՂԵԱՆԻ մահուան առթիւ։

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ.— Վալանսի Կապ. Խաչի վարչութիւնը շնորհակալութեամբ ստացած է Ս. Յակոբի տօնին առթիւ հետեւեալ նուիրատուութիւնները.— Պ. Պ. Յակոբ Կօշկակարեան 1500 Ֆր., Յակոբ Գապաեան հազար, Յակոբ Տէր Սարգիսեան հազար, Աշոտ Առաքելեան, Սմբատ Հայրապետեան, Մարտիրոս Սարգիսեան 500ական, Ռաֆֆի Խաչատուրեան 510 ֆրանք։

ՍԵՆԵԱԿ Կ'ՈՒԶՈՒԻ.— Առանձին այր մը սենեակ կը փնտռէ, Փարիզ կամ արուարձանները։ Դիմել «Յառաջ»ի։

Հայ Մշակութային Միութիւնը

Կը կազմակերպէ հրապարակային դասախօսութիւն մը այս չորեքշաբթի իրիկուն ժամը 8.30-ին, Palet d'Or-ի սրահին մէջ, 80, La Canebière։

Կը խօսի ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

Նիւթ՝ Մշակոյթի խնդիրներ (Հայրենիք եւ Արտասահման)։

Մուտքը ազատ է

ԱՅՆՃԱՐԻ «ՅԱՌԱՋ» ՎԱՐԺԱՐԱՆԻՆ ՀԱՄԱՐ

Մարսէյլէն Պ. Ասատուր Մանուկեան 1750 ֆրանք կը նուիրէ Այնճարի վարժարանին։

Նոյնպէս Ս. Մարկըրիթի Ֆր. Կ. Խաչի մասնաճիւղը 1000 ֆրանք կը նուիրէ նոյն դպրոցին փոխան ծաղկեպսակի Տիկին Նազիկ Լուսապանեանի մահուան առթիւ, ցաւակցութիւն յայտնելով հանգուցեալի ընտանեկան պարագաներուն։

ՀՈԳԵՀԱՆԳԻՍՏ

ՏԷՍԻՆ.— Տէր եւ Տիկին Լուլէճեան, Վարդապետեան եւ զաւակունք, հոգեհանգստեան պատարագ մատուցանել կուտան իրենց ողբացեալ զաւկին եւ քրոջ՝ Օր. ԱՐՄԵՆՈՒՀԻ ՎԱՐԴԱՊԵՏԵԱՆԻ մահուան քառասունքին առթիւ, այս կիրակի, Տէսինի Հայոց եկեղեցւոյն մէջ։

Կը հրաւիրուի հասարակութիւնը յարգելու համար ողբացեալին յիշատակը։

ԾԱՆՕԹ.— Այս առթիւ կը նուիրեն 3000 Ֆր. Տէսինի Ազգ. դպրոցին եւ 2000 Ֆր. ալ՝ Այնճարի «Յառաջ» դպրոցին։

ՆԿԱՐԱՀԱՆԴԷՍ

Զարեհ Մութաֆեան

Galerie André Weil, 26 Ave. Matignon, Tél. Ely. 55-11։ Մինչեւ Դեկտեմբեր 30, ժամը 10էն 12 եւ 12էն 18, բացի կիրակի օրերէն։

ԼՈՅՍ ՏԵՍԱՒ

ՀԱՅ-ԲՈՅԺ

ԺՈՂ. ԱՄՍԱԹԵՐԹ ԲԺՇԿՈՒԹԵԱՆ

ԴԵԿՏԵՄԲԵՐԻ ԹԻՒԸ, 120։ Բովանդակութիւն.— Ինչո՞ւ անձնասպան կ'ըլլան (Շ. Նարդունի). — Ծծկեր երախաներու պնդութիւնը (Տոքթ. Գալուստեան).— Գործողնածուծատապ (Տոքթ. Սերոբեան).— Խառնուածք եւ նկարագիր (Տոքթ. Համթէնպէրկ).— Գունաւոր քարեր Հայաստանի մէջ (Գ. Մուրատեան).— Ծնունդը ազգերու մօտ (Մեղու).— Հարցարան։

Տարեկան բաժնեգինը Ֆրանսա 600 ֆրանք, արտասահման 750 ֆրանք։ Հատով չի ծախուիր։ Դիմել 17 rue Damesme, Փարիզ։

Պարահանդէս

Ս. Խաչ ընկերակցութեան

Ի նպաստ Հայ Հիւանդներու եւ կարօտեալներու, հովանաւորութեամբ Amicale des Anciens du 4e Bataillon de Choc du Commando de Cluny կազմակերպութեան, Cercle Militaire-ի սրահներուն մէջ, Փարիզ, Place St. Augustin, Կիրակի, 14 Յունուար, 1951, ժամը 16էն մինչեւ կէս գիշեր։ Գեղարուեստական բաժին, պիւֆէ, նուագախումբ

ԳՐԻԳՈՐ ՎԱՀԱՆԻ

Կինս անհաւատարիմ է

Թատերգութեան ներկայացման, ուր Փարիզահայ սիրուած դերասաններու կողքին, առաջին անգամ ըլլալով պիտի տեսնէք սինէմայի ծանօթ արուեստագէտը՝ COCO ASLAN 22 Յունուարի երեկոյեան, Théâtre Iéna-ի մէջ։

Տոմսերու թիւը սահմանափակ ըլլալով՝ կը յանձնարարուի այժմէն ապահովել ձեր տեղերը, գրելով կազմակերպութեան՝ K. V. Maksoudian, 32 rue Courat, Paris (20)։

ՍԱՍՈՒՆԻ ՃԱՇԱՐԱՆԻՆ

ԿԱՂԱՆԴԻ

Reveillon-ը

Attractions Folies Bergères-ի դերասանուհիներու կողմէ

Գիտէք որ միշտ զուարթ եւ ընտանեկան մթնոլորտի մը մէջ տեղի կ'ունենան։

Ուրեմն մի տատամսիք։ Գացէք Կիրակի գիշեր Դեկտեմբեր 31ին՝

31 Rue d'Aléxandrie

Métro Reaumur եւ Strasbourg St. Denis

Le Gérant : A. NERCESSIAN

Imprimerie DER AGOPIAN 17 rue Damesme - (13)

ՄԵՐ ԲԱԺԱՆՈՐԴՆԵՐՈՒՆ

Իսիի, Պա Մէօտոնի, Քլամարի, Պուլոնեը Պիյանքուրի մեր բաժանորդները կրնան իրենց հաշիւները փակել ընկեր ԱՏԱՆԱԼԵԱՆի միջոցով։

ՎԱՐՉՈՒԹԻՒՆ

ՅՈՒՇԱՏԵՏՐ

ՓԱՐԻԶԻ Հ. Յ. Դ. Նոր Սերունդի «Ահարոնեան» խումբի հաւաքոյթը այս հինգշաբթի, ժամը 9ին, սովորական հաւաքատեղին։ Հայերէնի դասընթացք 8—9։

ՆԿԱՏԻ ՈՒՆԵՆԱԼ.— Մարսէյլի Աղքատախնամ – Որբախնամ Միութեան տարեկան պարահանդէսը տեղի պիտի ունենայ 3 Փետրուար 1951ի շաբաթ օրը, ժամը 9էն մինչեւ լոյս, «Le Club»ի շքեղ սրահին մէջ (51 rue Grignan)։

Այս առթիւ Միութեանս դրամական եւայլ նուէրներ ընել փափաքողները, թող բարեհաճին ներկայանալ մեր գրասենեակը, Առաջնորդարան, 57 rue Tapis Vert, Մարսէյլ, Tél. Colbert 07.52։

Վարչութիւն

ԿԸ ՓՆՏՌՈՒԻ.— Լիոնէն Մանուէլ Նորիկեան կը փնտռէ, իր պզտիկ եղբայրը՝ Համբարձում Նորիկեանը, 1923ին Մարզուանէն հեռանալէն վերջը, տեղւոյն Ամերիկացիները դրած են, թէ այդ անունով մէկը՝ Մարզուան եկած եւ մեկնած է։ Գիտցողներէն կը խնդրուի գրել հետեւեալ հասցէին.— Manouel Noriguian, 79 rue Sully, Լիոն (6), Rhône, France։ Պոլսոյ թերթերէն կը խնդրուի արտատպել այս փնտռտուքը։

ԼԻԼԱՆ եւ իր Reveillon-ը

ԱՅՆՔԱՆ ՀԱՃԵԼԻ՛, ԱՅՆՔԱՆ ԶՈՒԱ՛ՐԹ

Այս տարի եւս ապահովուած է իր յաճախորդներուն համար,

31 ԴԵԿՏ.Ի ԳԻՇԵՐԸ

Ուրեմն պատրաստուեցէք։

ՀԱՄԱԴԱՄ ԿԵՐԱԿՈՒՐՆԵՐ, ԸՆՏԻՐ ԳԻՆԻՆԵՐ, ՓՐՓՐԱԴԷԶ ՇԱՄՓԱՆԵԱՆԵՐ։

Երգ, պար, զաւեշտ ՍՕՆԻԱ ԳԱՐԱԳԱՇԻ մասնակցութեամբ ուտի ՓԷՔՄԷԶԻ։

Լաւագոյն սպասարկութեամբ մը ձեր տրամադրութեան տակ է։

Հեռաձայնեցէք եւ ապահովեցէք ձեր սեղանները

24 rue St. Lazare — Tél. Tri. 31-62

Կ'ՈՒԶՈՒԻՆ

Կ'ՈՒԶՈՒԻՆ.— Հայ կին մը իբրեւ օգնական խոհարարուհի, որ գիտնայ կերակուր պատրաստել եւ հայ այր մը, որպէս սպասաւոր։ Ստիպողաբար դիմել «Յառաջ»ի վարչութեան։

ԿԱՂԱՆԴԻ

ՁԵՐ ՆՈՒԷՐՆԵՐՈՒՆ ՀԱՄԱՐ

Ինչպէս նաեւ նշանախօսութիւններու եւ ամուսնութիւններու առթիւ անվարան դիմեցէք ժամագործ եւ գոհարավաճառ՝

ՀՐԱՉ ՍԱՐԳԻՍԵԱՆԻ

261 Fbg. St. Martin, PARIS (10)

Ջուիցերիական ժամացոյցներու, գոհարեղէններու, ոսկեղէն զարդեղէններու եւ արծաթեղէններու ճոխ ու այլազան մթերք մը, պիտի ունենաք ձեր ճաշակին համաձայն։

Մասնաւոր զեղչ հայ յաճախորդներու համար։

Հեռաձայն Nord 60 - 69

Métro Louis Blanc կամ Stalingrad

ՇԻՐԱԿ

Արեւելքի ԻՍԿԱԿԱՆ ամենաընտիր Օղին։

Առաջնակարգ իր մասնագիտական պատրաստութիւնով։ Բոլոր նրբաճաշակներէ փնտռուած միակ ախորժահամ զօրացուցիչը։ Տօնական օրերու և խնջոյքներու սեղաններուն անզուգական և անզանցառելի զարդը։

Դերձակներուն

ՕԳՏՈՒԵՑԷՔ ՄԵԾԱՔԱՆԱԿԻ ԳԻՆԵՐՈՎ

ՓՈՔՐԱՔԱՆԱԿ ՎԱՃԱՌՈՒՄԷՆ

Թէ կերպասներու եւ թէ դերձակներու անհրաժեշտ բոլոր պիտոյքներու համար անյապաղ դիմեցէք՝

ETS. ALLIANCE

63 Rue de Maubeuge

Métro Poissonnière Հեռ. Tru. 12.05

ՕՐԱԹԵՐԹ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH — Fondé en 1925 — R. C. S. 376.286

Directeur-Propriétaire : SCH. MISSAKIAN

17, Rue Damesme — PARIS (13)

Վեցամս. 800 ֆր., Տար. 1600, արտ. 2500 ֆր.

Tél. GOB. 15-70 Գին 7 Ֆր. C. C. P. Paris 1678-63

Jeudi 28 Décembre 1950 Հինգշաբթի 28 ԴԵԿՏԵՄԲ.

26րդ ՏԱՐԻ — 26e Année No. 6342—Նոր շրջան թիւ 1753 Խմբագիր՝ Շ. ՄԻՍԱՔԵԱՆ

ԴԷՊՔԵՐՈՒ ԸՆԹԱՑՔԸ

ԱՄԵՐԻԿԵԱՆ ԽՈՐՀՐԴԱԿՑՈՒԹԻՒՆՆԵՐ ԵՒ ԴԺԳՈՀՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

Ծննդեան տօներու իր արձակուրդը կրճատելով, նախագահ Թրումըն, անակնկալ կերպով Ուաշինկթըն վերադարձաւ եւ անմիջապէս հրաւիրեց արտակարգ խորհրդակցութիւն մը, որուն մասնակցեցան արտաքին նախարար Պ. Էչիսըն, պաշտպանութեան նախարար Պ. Մարշըլ, գանձային նախարար Պ. Սինտէր եւ միացեալ ընդհ. սպայակոյտի պետը, զօր. Պրէտլի :

Ժողովի այս անակնկալ հրաւէրը, միջազգային կացութեան ծանրացած ըլլալուն նշանակութիւնը չունի : Արտաքին եւ ներքին հարցերու ստիպողական քննութեան մը համար էր որ նախագահը, Պ. Էչիսընի հետ հեռաձայնով տեսնուելէ վերջ, անհրաժեշտ գտաւ ժողովի գումարումը: Զօր. Այզընհաուըրի ներկայութիւնը անհրաժեշտ չդատուեցաւ եւ նախագահը չուզեց խանգարել զօրավարի տօնական օրերու հանգիստը, իր ընտանեկան պարագաներուն մօտ :

Խորհրդակցութեան նիւթ պիտի դառնան հետեւեալ երեք կարեւոր հարցերը .— 1) Զօր. Այզընհաուըրի Եւրոպա մեկնելու նախօրեակին կատարուելիք կարգադրութիւնները. 2) Քորէայի կացութեան պահանջները, չինական միջամտութեան բերմամբ. 3) Մ. Նահանգներու ներքին պատրաստութեանց վերաբերեալ հարցերու քննութիւնը: Այս առթիւ պիտի պատրաստուին նաեւ այն պատգամագիրները, զորս նախագահը պիտի ուղղէ Խորհրդարանին Նոր Տարւոյ եւ ելմտացոյցի պատրաստութեան առիթներով, ինչպէս նաեւ տնտեսական տեղեկագիրը: Նկատի պիտի առնուին հաւանաբար նաեւ այն դիտողութիւնները, զորս նախկին նախագահ Պ. Հուվըրի նման անձնաւորութիւններ ըրին, ամերիկեան զինուորներու եւ դրամի Եւրոպա առաքման մասին :

ԴԺԳՈՀՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ ԿԸ ՇԱՏՆԱՆ

Այս վերջին դետնի վրայ դժգոհութիւնները երթալով կը շատնան: Հանրապետական եւ դեմոկրատ երկու ծերակուտականներ եւս, որոնք իբրեւ ծերակոյտի դիտողներ հետեւեցան ՄԱԿի աշխատանքներուն, ասուլիսի մը ընթացքին օրագրողներուն յայտարարեցին, թէ ՄԱԿի ապագայ գոյութիւնը կախում ունի այն արագ աշխատանքէն, զոր ազատ ազգերը ի գործ պիտի դնեն, զինուորական զօրաւոր ուժ մը ոտքի կանգնեցնելու համար: «Դժբախտաբար, ըսին անոնք, ՄԱԿի անդամ պետութիւնները, զինուորական ուժի տեսակէտով համապատասխան աջակցութիւնը չընծայեցին Քորէայի պատերազմին մէջ, այսինքն իրենց բնակչութեանց թիւի համեմատութեամբ զինուոր չտրամադրեցին: Մենք, համեմատաբար աւելի մեծ բնակչութիւն մը չունինք: Ցաղթանակ մը չէ ՄԱԿին համար, 5ի դէմ 54 ձայնով հաստատել նախայարձակման դէմ տրուած բոլոր որոշումները, եթէ անոնք պիտի նշանակեն մեզի տրուած արտօնութիւն մը, որպէսզի մե՛ր ուժերը տրամադրենք կռուի համար: Մեծ ճշմարտութիւն մը կայ այն յայտարարութեանց մէջ, թէ Քորէայի պատերազմը ոչ թէ ՄԱԿի, այլ Մ. Նահանգներու մղած կռիւն է: Ուրիշ ազգեր մեզմէ աւելի քիչ պատրաստուած էին մասնակցելու համար այս կռուին եւ շատ մը պարագաներու տակ, զօր. Մէք Արթըր մերժեց ուրիշ երկիրներու մասնակցութեան առաջարկը, նկատելով որ իրենց զինուորները լաւ մարզուած չըլլալով, պիտի չկրնային լաւ կռուիլ: Ռուսիոյ հետ խաղաղ համակեցութեան մը գալը դժուար պիտի ըլլայ, եթէ պէտք եղած ուժը չունենանք, Քրէմլինին յարգանք պարտադրելու համար »:

ՎԵՐՋՆԱԳԻՐ ՊԷՏՔ Է ՏԱԼ ՉԻՆԱՑԻՆԵՐՈՒՆ

Ամերիկացի ծանօթ զինուորական մը՝ զօր. Ջէնըլթ յօդուած մը հրատարակելով կը թելադրէ 72 ժամուան պայմանաժամ – վերջնագիր մը տալ կարմիր Չինացիներուն, որպէսզի հեռանան Քորէայէն: Հակառակ պարագային, անհրաժեշտ բոլոր միջոցները պէտք է ձեռք առնել: Պէտք է զինել ազգայնական Չինացիները եւ Քորէա ղրկել : Եւ պէտք է պաշարել բոլոր այն նաւահանգիստները, ուրկէ անոնք օգնութիւններ կը ստանան :

ՕՐԸ ՕՐԻՆ

ԱԻԱՆԴՈՒԹԻ՞ՒՆ ԴԱՐՁԱՒ

Խօսքը ընդհանրապէս «Ֆրէնչ – քանքան»ներու եւ « կոշո»ներու մասին չէ: Ասոնք այնպիսի նորութիւններ են Փարիզի «գիշերային տուփերուն» համար, որ քիչ շատ...«ճաշակի» տէր անճաշակ չտեսներ, ջուրի պէս կրնան ձեզի ըսել բոլորին անունները, տեղերը եւ «արժէքները» ամենայն մանրամասնութեամբ :

« Սէրքըլ – Միլիթէր»ի Réveillonը «յաջողա՛ն» էր իր այդ «կոշո»ներով եւ «Ֆրէնչ – քանքան»ներով եւ վստահ եմ վայելք մը եղաւ Փարիզի հայ «ընտրանիին» համար: Սպասարկութիւնը անթերի՛: Հիւրերուն եւ հիւրընկալներուն փոխադարձ յարաբերութիւնները ծայրայեղօրէն նո՜ւրբ ու քաղաքավա՛ր... Այն աստիճան, որ ոմանք ստիպուեցան հեռանալ սրահէն, ձեռք ձեռքի չգալու համար « բարեկիրթ » հիւրընկալներու հետ :

Աւանդութի՞ւն դարձաւ արդեօք: Այդ նոյն մարդիկը չէի՞ն որ անցեալ տարի ալ խումբ մը ուսանողներ դող բռնած էին... քանի մը հարիւր ֆրանքի համար :

Երբ այս բոլորի մասին կը խօսէինք բարեկամի մը հետ, ռումբը յանկարծ մեր գլխուն պայթեցաւ: Ի՞նչ ըսել հապա թերթերուն, որ չարաթներով հայ երգչուհիի մը մասնակցութիւնը յայտարարեցին եւ սակայն ...

Զգեցէք, ի սէր Աստուծոյ, մեր օձիքը: Մենք ուրկէ՛ ուր այդ անունները պիտի տանք : Մեր ինչո՞ւն պէտք հանդէսներուն յայտագիրները, եթէ երեկոյթներուն տէրերը իրենք չըսեն մեզի :

Այս վերջին անդամին ալ պատահեր է ապահովաբար այն, ինչ որ պատահած է ուրիշ անգամներ: Միութիւնը այնքա՛ն շատ է վճարեր «Ֆրէնչ – քանքան»ներուն եւ «կոշո»ներուն, որ մերիններուն համար դրամ չէ մնացեր :

Արդէն ի՛նչ պիտի ընէին հայերէն երգը... Աւելորդ ծախք պարզապէս : ՍՕՍԻ

ԳԱՐԵԳԻՆ ՊԱՏՐԻԱՐՔ ՄԷԿ ԱՄՍԷՆ ԿԸ ՄԵԿՆԻ ԱՐԺԱՆԹԻՆԷՆ

Պուէնոս Այրէսէն ստացուած անձնական նամակէ մը կը տեղեկանանք, որ Թուրքիոյ Հայոց նորընտիր պատրիարքը, Գարեգին արքեպ. Խաչատուրեան, Արժանթինէն ճամբայ կ'ելլէ Յունուարի վերջերը, իր պաշտօնատեղին երթալու համար: Պուէնոս Այրէսէն պիտի երթայ ան Մոնթէվիտէօ եւ Սան Փաւլօ, հրաժեշտ առնելու համար Ուրուկուէյի եւ Պրազիլիոյ հայ գաղութներէն եւ ապա, Քալիֆորնիա — Նիւ Եորք — Փարիզ գծով պիտի շարունակէ իր ճամբորդութիւնը: Այս երեք վայրերու մէջ ալ պատրիարքը կանգ պիտի առնէ քանի մը օրով եւ հաւիւ Զատկի օրերուն պիտի կրնայ Պոլիս հասնիլ :

Պուէնոս Այրէսի մէջ ցանկացողներ կան, որ Փարիզի հայրապետական պատուիրակը, Արտաւազդ արքեպ. հրաւիրուի որպէս Հարաւային Ամերիկայի Հայոց առաջնորդ :

ՓԱՐԻԶԻ ՀԱՅՈՑ ԵԿԵՂԵՑԻՈՅ ԿՐՕՆԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐԱԿՑՈՒԹԵԱՆ ԺՈՂՈՎԸ

Մեզի ղրկուած յայտարարութենէ մը կ'իմանանք, որ Փարիզի Հայոց Կրօնական Ընկերակցութեան ընդհ. ժողովը տեղի պիտի ունենայ այս կիրակի, 31 Դեկտեմբեր, ժամը 15ին, եկեղեցիին մէջ (Ժան Կուժոն փողոց): Օրակարգի վրայ են նախորդ վարչութեան երկամեայ հաշուետուութիւնը, հաշուեքննիչ մարմնի ընտրութիւն, պաշտօնէ դադրած վարչութեան 12 անդամներու ընտրութիւն, եւն.: Եթէ այս ժողովին մեծամասնութիւն չգոյանայ, ժողովը, միեւնոյն օրակարգով պիտի գումարուի Յունուար 14ին եւ ներկաներու թիւը մեծամասնութիւն պիտի նկատուի :

Յայտարարութիւնը ուշ ստացուած ըլլալով, ամբողջութիւնը պիտի հրատարակենք թերթիս վաղուան թիւով :

ԷՏՆԱՅԻ ՍՏՈՐՈՏԸ երկու միլիոն քառակուսի մեթր տարածութեամբ հողամաս մը ծածկուած է լաւայով :

Մէք Արթըրի նոր զեկոյցը

ՉԱԽՈՂԵՑԱՆ ԿԱՐՄԻՐՆԵՐՈՒ ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԵՒ ԶԻՆՈՒՈՐԱԿԱՆ ԾՐԱԳԻՐՆԵՐԸ

Զօր. Մէք Արթըր, իր ստորագրութեան տակ հրատարակեց զեկոյց մը, ուր կ'ըսէ, թէ «Սեպտեմբերին ՄԱԿի ուժերուն ձեռնարկած յարձակողականին եւ այնուհետեւ կատարուած նահանջին շնորհիւ ձախողեցան՝ թշնամիին համար մեծ նշանակութիւն ունեցող քաղաքական եւ զինուորական ծրագիրներ »: Ու կը շարունակէ.

— «ՄԱԿի յարձակողականը կը ձգտէր ստուգել չինական դիտաւորութիւնները: Եւ դէպքերը ցոյց տուին, թէ քաղաքական եւ զինուորական ոչ մէկ երաշխիք պիտի կրնար նուազագոյն չափով իսկ ազդել՝ կռուին մասնակցելու համար համայնավար Չինացիներու որոշումին վրայ: Ամերիկեան 8րդ բանակն ու անոր աջակցող զօրամասերը, ամբողջ ռազմաճակատին վրայ հանդիպեցան ուժեղ դիմադրութեան մը, որ ինքնին կը հերքէր «կամաւորներու» մասնակցութեան առասպելը : Թշնամիի կողին վրայ գտնուող 10րդ բանակի ներկայութիւնը բարեբախտաբար, ստիպեց չինական բանակը կիսել իր ուժերը եւ այսպէսով տկարացաւ մեր 8րդ բանակին վրայ անոր ի գործ դրած ճնշումը: Իրողութիւնը այժմ այն է, որ զինուորական մեծ ազգի մը ուժը, որ առանց ազդարարութեան եւ յանկարծակի կերպով մեր վրայ նետուեցաւ, չկրցաւ վճռական արդիւնք մը ապահովել: Մենք ալ չկրցանք հասնիլ մեր նպատակին, բայց մեր ձախողանքին պատճառները գոյութիւն ունէին մեր կամքէն անկախաբար եւ այդ բոլորը մենք չէինք կրնար նախատեսել »:

Զեկոյցի եզրակացութեան մէջ, զօր. Մէք Արթըր կ'ըսէ .— «Ոչ մէկ զօրախումբ կրցած է կռուիլ այնքան քաջութեամբ, ազդու կերպով եւ իր դժուարութիւններով ու անպատեհութիւններով այնքան եղակի պայմաններու մէջ, որքան կռուեցան մեր ուժերը եւ ոչ մէկ զօրախումբ պիտի կրնար լաւագոյնս հասնիլ իր նպատակներուն, որոնց գործադրութիւնը կապուած էր աննախընթաց վտանգներու հետ»:

ՄԻԱՑԵԱԼ ՀՐԱՄԱՆԱՏԱՐՈՒԹԻՒՆ

Հանգուցեալ զօր. Ուոքըրի յաջորդած 8րդ բանակի հրամանատարը, զօր. Ռիճուէյ, Ուաշինկթընի կարգադրութեամբ, ստանձնեց նաեւ 10րդ բանակի հրամանատարութիւնը, այնպէս որ այս զոյգ բանակները — Քորէայի մէջ կռուող ՄԱԿի բոլոր ցամաքային ուժերը — կը գտնուին այժմ անոր միացեալ հրամանատարութեան տակ: Ա. եւս, սակայն, ենթակայ է զօր. Մէք Արթըրի Թոքիոյի ընդհ. բանակատեղիի հրամաններուն :

Մասնագէտ շրջանակներու համաձայն, եթէ այս միացումը նախապէս կատարուած ըլլար, ՄԱԿի ուժերուն դիմադրութիւնը աւելի ուժեղ պիտի ըլլար :

Այժմ, այս երկու բանակները պիտի ներկայացնեն մէկ ու միացեալ ճակատ մը, կարմիրներու յառաջիկայ յարձակումներուն դէմ: Լուրի մը համաձայն, կապը հաստատուած է արդէն անոնց միջեւ :

Այս պայմաններու տակ, ՄԱԿի ուժերուն Քորէայէն հեռանալուն խօսքն իսկ չի կրնար ըլլալ անշուշտ :

ԿԱՑՈՒԹԻՒՆԸ ՌԱԶՄԱՃԱԿԱՏԻՆ ՎՐԱՅ

Հակառակ բոլոր ազդարարութեանց եւ սպառնալիքներուն, չինական կարմիր հրամանատարութիւնը տակաւին չձեռնարկեց սպասուած նոր յարձակողականին: Այնու ամենայնիւ մասնակի կռիւներ միշտ կը մղուին, փոքր զօրամասերու միջեւ եւ 38րդ զուգահեռականին մօտերը, եւ քանի մը օրէ ի վեր աւելի սաստկացած են: Թոքիոյի եւ Քորէայի ամերիկեան շրջանակները այս յապաղումը կը վերագրեն Չինացիներու յաւելուածական պատրաստութիւններուն, զորս կը շարունակեն ամենայն արագութեամբ : Չինական յառաջապահները կը գտնուին Սէուլէն 40 քիլմ. հեռաւորութեան մը վրայ եւ սակայն դեռ չեն մօտեցած դաշնակիցներու պաշտպանողական դիրքերուն: Հիւնկնամէն փոխադրուած 100.000նոց բանակը կը գտնուի այժմ Ցուզանի շրջանակին մէջ, եւ կը գրաւէ իր նոր դիրքերը :

ՀԱԿԱՍԱԿԱՆ ՏԵՂԵԿՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

Չին եւ խորհրդային յարաբերութեանց մասին տեղեկութիւնները հակասական են: Երէկ արձագանգը եղած էինք լուրի մը, որուն համաձայն պառակտում կը տիրէ խորհրդային կառավարութեան եւ Փեքինի միջեւ: Այսօր ալ — միշտ վերապահութեամբ — կը հաղորդուի տեղեկութիւն մը, որ կ'ըսէ թէ անցեալ Նոյեմբեր 15ին գումարուած է չին եւ խորհրդային ժողով մը, որու ընթացքին, զօր. Մաօ Ցէ Թունկ, Քորէայի մէջ իր միջամտութեան փոխարէն, Քրեմլինէն ստացած է հետեւեալ խոստումները .—

1) Խորհրդային զէնք եւ զինամթերք պիտի ստանան Ռուսաստանէն: 2) Այս վերջինը պիտի յանձնէ նաեւ 100 օդանաւեր: 3) Խորհրդային օ –

(Լուրերու շարունակութիւնը կարդալ Դ. էջ)

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ՆՕԹԵՐ

ԳԵՐՄԱՆԻՈՅ ՎԵՐԱԶԻՆՈՒՄԸ

Պրիւսէլի ժողովին մէջ, որոշուեցաւ Արեւմըտեան Գերմանիոյ Դաշնակցային Հանրապետութեան գործակցութիւնը ապահովել, Եւրոպայի եւ Ատլանտեանի դաշինքին մաս կազմող շըրջաններու պաշտպանութեան համար։

Այս որոշումը չի նշանակեր սակայն Գերմանիոյ ամբողջական վերազինումը։ Գերմանիոյ նախկին թշնամիները դեռ չեն կրցած մոռնալ անցեալը եւ տրուած որոշման մէջ կարելի է նշմարել մեծ վերապահութիւններ, որոնք տեսակ մը անվստահութեան նշաններ են։ Այնպէս կը թուի թէ ռազմագէտները անհրաժեշտ համարած են Գերմանիոյ զինուորական ուժին օգտագործումը, բայց քաղաքագէտները չեն կրցած ամբողջապէս «այո» ըսել հաւասար իրաւունքներու պահանջին։

Կ'ըսուի թէ 6000 հոգինոց 25 գունդերէ բաղկացած բանակ մը պիտի կազմուի գերման զինուորներէ։ Այս գունդերը, թէեւ զինուած պիտի ըլլան արդիական զէնքերով, բայց ամէն մէկ գունդ առանձինն ի վիճակի պիտի չըլլայ ռազմական գործողութիւններ կատարելու, այլ պիտի ծառայէ իբր օժանդակ, դաշնակից զօրաբաժիններու, մինչդեռ Ատլանտեանի Դաշինքին միւս մասնակիցները պիտի ունենան իրենց ազգային զօրաբաժինները։ Գերմանացիներուն թոյլ չէ տրուած ունենալ իրենց բանակին հրամանատարութիւնը, նոյնպէս արգիլուած է ընդհ. սպայակոյտի մը կազմութիւնը։

Պոնի գերման կառավարութիւնը երկու կրակի մէջ ինկած է հիմա եւ պէտք է որոշում տայ, թէ կ'ուզէ՞ մասնակցիլ եւրոպական բանակին վերոյիշեալ պայմաններու տակ, թէ մերժելով՝ կ'ուզէ մնալ խորհրդային ուժերու անմիջական վտանգին առջեւ, առանց որեւէ զինուորական պատրաստութեան։

Թէ վարչապետ Ատընաուըր եւ թէ ընկերվարականներու պետը Շումախըր յայտարարեցին սակէ առաջ, թէ միայն հաւասարէ հաւասար ըլլալու պայմանով գերման զինուորը կրնայ մասնակցիլ Արեւմուտքի պաշտպանութեան։ Հիմա որ «Սփոֆորտի ծրագրին» ոչ – բարեացակամ ոգիով առաջնորդուած ծրագիր մը դրուած է մէջտեղ, երկարատեւ բանակցութիւններ պէտք պիտի ըլլան համաձայնեցնելու համար արեւմտեան դաշնակիցներու տեսակէտները, գերմանական պահանջներուն հետ։ Ատընաուըր դեռ շատ պիտի երթայ Փէթըրսպէրկ, ուր նստած են Գերմանիոյ երեք մարզպանները։ Առաջին բանակցութիւնները պիտի ըլլան անշուշտ «գրաւման կանոնագրութեան» բարեփոխման շուրջ, որպէսզի Գերմանիա, առ հաւասարակ զինուոր պահելու իրաւունքը ունենայ։

Կասկածէ դուրս է որ Արեւմտեան Գերմանիան շուտով պիտի վերազինուի, կազմելով արեւմտեան բանակներու գլխաւոր հետեւակազօրքը։ Բայց ահա կը լսուի Տոքթ. Քուրթ Շումախըրի հատու ձայնը.— «Դաշնակիցներու կողմէ յայտարարուած նախապայմաններուն Գերմանացիները ըստիպուած են «ոչ» պատասխանել։ Գերմանացիները իրենք են որ վերջնական խօսքը պիտի ըսեն»։

ԱՅԶԸՆՀԱՈՒԸՐ ԵՒ ԳԵՐՄԱՆԱՑԻՆԵՐԸ

Զօրավար Այզընհաուըրի Ատլանտեանի բանակին վերին հրամանատար կարգուիլը խառն ըզգացումներով արձանագրուեցաւ գերման մամուլին մէջ։ Թէեւ կը շեշտուին անոր հրամանատարի բարձր յատկութիւնները, բայց քիչ մը վրդովում կայ այդ խօսքերուն տակ։ Այզընհաուըր շատ անողոք գտնուեցաւ գերման զինուորականութեան հանդէպ եւ պարտեալ հրամանատարներուն հանդէպ ասպետական վերաբերմունք ցոյց չտուաւ։ Երբ զօրավար, Եոտլ, զինադադարի խնդրով ներկայացաւ իրեն, երեք խօսքով վերջացուց տեսակցութիւնը, առանց աթոռ մը հրամցնելու, իսկ զօրավար Ֆոն Առնիմ, երբ կը յանձնուէր իր աֆրիկեան բանակով, ոչ իսկ ընդունուեցաւ անոր կողմէ։

Այզընհաուըր խիստ վերաբերուեցաւ գերման ժողովուրդին հանդէպ նաեւ այն շրջանին, երբ պետն էր Գերմանիոյ ամերիկեան գրաւման բանակին (1945 — 46)։ Ան անգամ մը յայտարարեց նոյնիսկ, թէ «ես կ'ատեմ Գերմանները»։ (Ինք, Այզընհաուըր, գերմանացեղ զուիցերիական ընտանիքէ մը կը սերի)։

Այզընհաուըրի օրովն էր նոյնպէս, որ ամերիկեան բանակները պարպեցին միջին Գերմանիան եւ հրաւիրեցին Ռուսերը որ գան նստին հոն ու անցնին Էլպա գետը։

Գերման թերթերը յոյս կը յայտնեն, որ Այզընհաուըր փոխած ըլլայ իր հակագերման զգացումները, ըմբռնելով Եւրոպայի մէջ կատարուած սխալները, մանաւանդ որ հաւանօրէն գերման զինուորներ ալ շուտով պիտի գտնուին իր հրամանատարութեան տակ։

Գերմանիա — ՏՈՔԹ. Տ. ՖՐՈՒՆՃԵԱՆ

Պիթլիսցի Մուշեղ

(ՆԱՀԱՏԱԿՈՒԹԵԱՆ 50ԱՄԵԱԿԻՆ ԱՌԹԻՒ)

Բ.

Մատնութիւններ ծայր տուած էին Պիթլիսի մէջ, ուր հայութիւնը ահ ու սարսափի մէջ էր։ Ձերբակալուածներուն մէջն էր հռչակաւոր Մարգար վարժապետը, որ իսկոյն կախաղան հանուեցաւ։

Մուշեղ, որ բնաւ լուր չունէր այս մատնութիւններէն, քաղաք գալուն, Ջիլինկիրեան վարդապետէն կ'իմանայ եղածը եւ կ'որոշէ գլխաւոր մատնիչներէն Խաչօն ահաբեկել։ Նոյն գիշերն իսկ հետապնդելով, գնդակով մը կը վիրաւորէ զայն։ Մատնիչը, իր տան պատուհանին տակը հասնելով, կնոջ կը պոռայ, «դուռը բաց, Մուշեղ սպաննեց զիս», մինչ այդ, Մուշեղի երկրորդ եւ երրորդ գնդակները յաւիտենապէս կը լռեցնէին դաւաճանը։

Նոյն պահուն, 200 ոստիկան զինուորներ պաշարեցին Մուշեղի տունը եւ խուզարկեցին, բայց որեւէ բան չկրցան գտնել։ Այնուհետեւ, ըստ թրքական սովորութեան սկսան անխնայ ծեծել Մուշեղի կինը։ Պիթլիսի առաջնորդին եւ դրացիներուն հետ, Մուշեղի կինն ու փոքրիկներն ալ տարին բանտ։

Հարցաքննութեան միջոցին, Մուշեղի կինը Շողեր կ'ըսէ, թէ «մատնիչ Խաչօն սպաննած ֆետային ամուսինս էր, հիմա ան փախած է, իսկ այս անմեղ մարդիկը ոչ ֆետայի են, ոչ ալ լուր ունին սպանութենէն»։

Այս անվախ կեցուածքը իր լաւ ազդեցութիւնը ունեցաւ, եւ, բացի Մուշեղի կնոջմէն, երկու եւ երեք հօրեղբօր որդիներէն միւս բոլոր բանտարկեալները ազատ արձակուեցան։

Անգամ մը Մուշեղ Տոսպ գիւղն էր եւ կը գտնուէր իր ծանօթներէն մէկուն տունը։ Միեւնոյն տան հիւրն էր նաեւ քիւրտ ցեղապետ Սըլօն, որ ահ ու սարսափի էր մատնած ամբողջ շրջանը։ Ասկէ յարմար առիթ ուրիշ անգամ դժուար թէ գտնուէր։ Ուստի, առանց մէկուն բան մը ըսելու, կը սպաննէ արիւնկզակ աւազակը, դիակն ալ կը տանի գիւղէն դուրս ձորի մը մէջ կը նետէ։ Դժբախտաբար, քանի մը օր վերջը, Սըլոյի ցեղախումբէն Քիւրտեր այդ տան 12 անդամները սուրէ կ'անցընեն։

Մուշեղ եւ Զուլումաթ բազմաթիւ քիւրտ նշանաւոր աւազակներ կը մաքրեն այդ շրջանէն։

Օր մը, Մուշեղ, Նազիկի բլուրներուն վրայ կը տեսնէ դիրք բռնած քիւրտ ցեղապետ Մորոյի զաւակները, որոնք մեծ սարսափ տարածած էին այդ շրջանին մէջ։ Կռիւը կը սկսի շատ չանցած, Քիւրտ մը կը սպաննուի, իսկ միւսները կը յանձնուին Մուշեղին, որ իր վեհանձնութեամբ, կ'ըսէ Քիւրտերուն «երդում ըրէք որ ալ Հայերուն վնաս չէք հասցներ եւ ձեզ ազատ կը ձգեմ»։

Մուշեղ եւ Աղբիւր Սերոբ Պիթլիսի մէջ կը սպաննեն Սէր գոմիսէր Հիլմին, որ կատարեալ աւազակ մը ըլլալով, տուրքեր կը դնէր Հայերուն վրայ իր իսկ գրպանի հաշւոյն։

Այս մաքրագործումներէն վերջ, Աղբիւր Սերոբ Մուշեղը կը ճամբէ Կովկաս նոր ուժեր բերելու համար։ Կովկասի մէջ, վեց ամիս կը մնայ եւ իբրեւ վաղեմի եւ վստահելի ծանօթ մը, իրաւասու մարմիններուն միջոցով կը յաջողի մեծ քանակութեամբ ռազմամթերք եւ 150 զինավարժ ու կորիճ ընկերներ փոխադրել սահմանագլուխ, 1897ին, սպասելով նոր հրահանգի, հայրենիք մտնելու համար։

Խումբը երկու մասի կը բաժնուի։ Կէսը, Թեզոյոցի երկայն Նատոյի առաջնորդութեամբ, անմիջապէս կ'անցնի սահմանը եւ կը ստիպուին քիւրտ գիւղ մը իջեւանիլ։ Նատօ, քիւրտ գիւղապետին բաւական դրամ կուտայ, բայց գիւղապետը, տղոց քնացած ատեն լուր կուտայ բոլոր շըրջակայ Թուրք ու քիւրտ կռուողներուն, որոնք կը պաշարեն մերոնց գտնուած տունները։ Կռիւը կը սկսի։ Դժբախտաբար, երեք ֆետայի միայն կրընան ազատիլ այս դաւադիրներու ձեռքէն եւ անոնցմէ մէկը կ'ըլլայ Նատօն։

Մուշեղ եւս այդ գիւղէն պիտի անցնէր։ Լսելով իր թանկագին ընկերներու նահատակուիլը, կ'որոշէ դաւաճան գիւղը պատժել։ Նախ իր ընկերներով գիւղը կը պաշարէ, եւ կը հրամայէ ոչ մէկուն խնայել, բոլորը պէտք է ոչնչացուին որպէսզի ապագային նոյն դաւաճանութիւնը չկրկնուի։ Երկու ժամ չանցած, ամբողջ գիւղը աւերակոյտի մը վերածուած էր։

Մուշեղի հետքի վրայ ինկան 2—3 հազար կանոնաւոր Թուրք զինուորներ, նոյնքան ալ Քիւրտեր եւ սկսան ֆետայիներու խումբը հետապնդել։ Ալ ամէն օր, գիշեր թէ ցերեկ Մուշեղ պէտք է ճամբայ կտրէր եւ զօրքի ու խուժանի պաշարման շղթան ճեղքէր։ Թուրքերը, ահազանգը հասցուցած էին ամէն տեղ, մինչ Մուշեղ եւ ընկերները 4 — 5 հարիւր քիլոմեթր, այսինքն 10—12 օրուան ճամբայ պէտք էին կտրել, հասնելու համար Աղբիւր Սերոբի մօտ, Նեմրութի ազատ բարձունքը։

Ղլիճ Գեաուկի վրայ կ'ունենան առաջին կռիւը եւ խումբէն ֆետայի մը զոհ կ'երթայ։ Այս տեսնելուն պէս, Մուշեղ կը հրամայէր սաստկացընել կռիւը եւ կը յաջողին մէկի դէմ 15—20 դիակներ խլել թշնամիէն։

Թշնամին, իր ծանր կորուստը տեսնելով կանգ կ'առնէր։ Մուշեղ, նահատակուած ֆետային ոտքի կը կեցնէ կռուողի դիրքով, իսկ ինք, իր խումբով պաշարման շղթան կը կտրէ եւ կ'անցնի դէպի Կաթավին լեռը։ Թուրքերը, ժամերով կը կռուին սպաննուած ֆետայիի դիակին հետ, մինչեւ որ իրականութիւնը կ'իմանան։ Մուշեղ իր ընկերներով արդէն ուրիշ դիրք էին բռնած Կաթավին լերան վրայ։

Հոս եւս կռիւը կը սկսի եւ խումբը շատ մը ֆետայիներ ու ձիեր զոհ կուտայ։ Մուշեղ, առիւծ կտրած, մէկի դէմ տասնեակ մը Թուրքեր եւ Քիւրտեր կը փռէ գետին։ Կռիւը կը տեւէ մինչեւ գիշեր, երբ կողմերը դադար կուտան։

Մուշեղ կը խորհի ազատման մասին, բայց քանի կը փորձէ, անկարելի կը դառնայ ճեղքել պաշարման շղթան։

Հինգերորդ օրը, յոգնած, անքուն ու անօթի, ֆետայիները կը սկսին իրենց վերջին պարէնը ուտել, շատեր խոտ կը փնտռեն իրենց պարապ ստամոքսները լեցնելու։

Լուսաբացին, թշնամին նորէն գրոհ կուտայ խումբին վրայ, որ կուտայ 12 զոհեր, թշնամիի հարիւրաւոր մեռեալներուն դիմաց։ Թշնամին ի վերջոյ կը հասկնայ, թէ որոնց հետ է իր գործերը եւ յաջորդ օրը կը ստիպուի դադրեցնել կռիւը։

Խումբը կը մտածէ ժամանակ մը հանգստանալ, ցախի եւ փուշի դէզերուն ետեւը։

Բայց ահա, շատ չանցած, նորէն կը պաշարուին։ Այս անգամ, թշնամին կրակի կուտայ խոտի դէզերը, որպէսզի դուրս եկողը հրացանազարկ ընէ։ Ծրագիրը կը յաջողի եւ հոս ալ ֆետայիները, անակնկալի եկած, կարեւոր կորուստներ կ'ունենան։

Մուշեղ նորէն կը խորհէր պաշարման շղթան ճեղքելու մասին։ Մնացած էին ինք եւ 25 ընկերները, որոնցմէ հինգն ալ կ'իյնան շղթան ճեղքած ժամանակ։ Ու իր քսան ընկերներով, Մուշեղ, լեռներուն մէջ կը պահուի։

Եւ սակայն ազատում չունէին։ Նորէն կը պաշարուին, նորէն կռիւ, որ կը տեւէ ամբողջ 24 ժամ։ Երեք նոր զոհերու փոխարէն ֆետայիները կը սպաննեն 300 Թուրքեր եւս։

Վերջապէս, մինչեւ որ Կաթավին լեռներուն կռիւը կը դադրի, Մուշեղի խումբէն կը մնան 8 ընկերներ, որոնք կ'որոշեն կռուելով հասնիլ Մանազկերտի Գարագայա գիւղը եւ Առնավուտ բերդի քարայրներուն մէջ պահուիլ։ Հազիւ թէ քարայրները հասած ներս կը մտնեն, մէկ ալ կը տեսնեն 20 ոստիկաններ, որոնք իրենց կողմը կուգան։ Կ'ուզեն փախիլ, բայց կռիւը կը սկսի։ Կը տեւէ մէկ ժամ եւ ոստիկաններէն մէկը կը սպաննուի։ Ընկերները, անոր դիակը առածին պէս կը փախին։

Ֆետայիները, հոս երկու մասի կը բաժնուին։ Փալապեխ Կարապետ եւ երեք ուրիշ ֆետայիներ Պուլանըխի Քաքարլու գիւղի վրայով կ'ազատին, իսկ Մուշեղ իր չորս ընկերներով կ'ապաստանի Աւերակ Ջրաղացը։

Առաքել, Մուշեղ լեռներէն իջան,
Աւերակ ջրաղաց օթեւան եղան ...։

Թշնամին կը խուժէ Ջրաղացը։ Հինգ ֆետայիները կը կռուին առիւծի նման մռնչելով եւ տասնեակներով կը փռեն թշնամիի դիակները։

Յաղթութիւնը նորէն Մուշեղինն էր։ Ջրաղացի ներսէն, ջուրի ճամբով դուրս կուգան եւ պաշարման շղթան կ'անցնին առանց նշմարուելու։ Բայց երբ դուրս կ'ելլեն կը նշմարուին եւ կռիւը նորէն կը սկսի։

Ահա, ճիշդ այդ կռուի միջոցին, Աղբիւր Սերոբ իր ընկերներով օգնութեան կը հասնի եւ շատ չանցած, արդէն Նեմրութի ազատ գագաթը կը հասնին։

Պիթլիսցի Խաչմանուկենց Յովակիմը, ինքզինքը յեղափոխութեան համակիր ձեւացնելով, Մուշեղին կ'ըսէ որ կը փափաքիմ Աղբիւր Սերոբը եւ ընկերները տեսնել։ Մուշեղ լուր կուտայ եւ Աղբիւր Սերոբ, Մուշեղին հետ կուգայ Փափշէն։ Դաւաճանը երբ կ'իմանայ որ բոլորը Փափշէն գիւղը կը գտնուին, լուր կուտայ Թուրք կառավարութեան։ Հազարաւոր Թուրք զինուորներ, 8 թնդանօթներով կը պաշարեն Փոքրի բլուրը, որուն վրայ թառած էին 17 արծիւները։

Փափշէնի կռուին, թշնամին կը կորսնցնէ 4 թնդանօթաձիգ սպաներ եւ 180 զինուոր, վիրաւորներէ զատ, իսկ ֆետայիները կ'ունենան միայն մէկ սպանեալ։

1899ին, Մուշեղ, Սալնոյ Ձորի գիւղերէն մէկը կը գտնուի։ Հոն կեղծ երկտող մը կը ստանայ. իբրեւ թէ կուսակցական ժողովի կը հրաւիրեն զինքը Խախուեվ գիւղը։ Երբ Մուշեղ տունը կը մտնէ, դաւադիրները կը դիմեն խորամանկութեան։ Որպէսզի Մուշեղ իր զէնքերէն բաժնուի, կ'ըսեն թէ ջուրը տաքցուցած են լոգնալու համար եւ երբ Մուշեղ մերկ կը լուացուի օճառի փրփուրներուն մէջ, տան մէջ պահուած Քիւրտերէն յար–

Վաթսունամեակի փառաւոր տօնը Մարսէյլի մէջ

(Բ. եւ վերջին մաս)

Հանդիսութեանց այս պահուն հաղորդուեցաւ որ առեւտրական նաւատորմի նախարարը, Կասթոն Տըֆէր, ընկերակցութեամբ քաղաքապետական խորհուրդի անդամ Օր. Ռաֆուզիի, մուտք պիտի գործէ սրահէն ներս: Հասարակութիւնը, մէկ մարդու պէս ոտքի, խելայեղ ծափահարութիւններով դիմաւորեց յարգելի հիւրերը:

Այնուհետեւ, ընկեր Նախագահը բեմ հրաւիրեց մեր պատուական բարեկամ Լէնարը, որ ներկայ հասարակութիւնը ողջունելէ վերջ, յայտարարեց.— «Եկայ, չէի կրնար չգալ, մէկ կողմէ մեզ իրար միացնող կապը, միւս կողմէ ընկերվարական կուսակցութեան մը 60ամեայ յոբելեանը հարկադրիչ պատճառներ էին որ գայի: Կը մտածեմ՝ վաթսո՛ւն տարի եւ այս վաթսուն տարիներու շրջանին ինչ տաղնապալի փուլերէ անցած է այս կազմակերպութիւնը եւ ինչ պայքարներու եւ զոհողութիւններու գնով: Յանուն Ֆրանսայի Ընկերվարական Կուսակցութեան ողջունելով ձեզ, կը յայտարարեմ, որ ձեր եւ մեր պայքարը չէ վերջացած: Բռնակալութիւնը կը սպառնայ արեան մէջ խեղդել քաղաքակիրթ մարդկութիւնը: Յանուն արդարութեան միացնենք մեր պայքարը, յաղթական դուրս գալու համար: Ահա իմ մաղթանքս» :

Անոր յաջորդեց Կասթոն Տըֆէր:— «Ազատագրութենէն աստին ամէն տարի ներկայ եմ ձեր հանդէսներուն որոնք միշտ բազմամարդ են եւ օրինակելի: Բայց այս տարի, որպէս պետական մարդ, իմ ներկայութիւնս մասնաւորապէս անհրաժեշտ նկատեցի: Ես գիտեմ որ մեր հայ ընկերվարականները մարսիլահայ գաղութի մեծամասնութեան համակրութիւնը կը վայելեն, բացի աննշան փոքրամասնութենէ մը, որ կը կոչուին Հայ համայնավարներ եւ որոնք ոչ մէկ կապ ունին հայութեան հետ, քանի որ իրենք զիրենք կապուած կը նկատեն Մոսկուայի: Եւ կը մտածեմ նաեւ, որ անոնք իրական համայնավարներ ալ չեն, այլա՛պէս պէտք էր շատոնց մեկնած ըլլային «Խորհրդային Բնախտ»ը, երբ զիրենք վար դնող չկար: Մենք ալ ունինք այդ ծաղիկներէն, որոնք կ'ուզեն մեզ Մոսկուայի լուծին ենթարկել: Դուք, որպէս խաղաղ ու շինարար ժողովուրդ, հաւատ ունեցէք ֆրանսական կառավարութեան վրայ, որ ձեզի ապաստան տուած է եւ պիտի պաշտպանէ ձեզ ամէն առեն, որեւէ անակնկալի առջեւ: (Երկարատեւ ծափեր):

Ապա բեմ հրաւիրուեցաւ Օր. Ռաֆուզի: —

«Ինձմէ առաջ իմ յարգելի ընկերները պէտք եղածը ըսին ձեզի: Ես որպէս ձեզ մօտէն ճանչցող, կը հիանամ ձեր ժողովուրդի բարեմասնութիւններուն վրայ: Խաղաղ, ձեռներէց եւ շինարար ժողովուրդ էք եւ մեր այս սիրելի Մարսէյլը շատ բան կը պարտի ձեզի: Աշխարհը կը գտնուի նոր փոթորիկներու առջեւ, միացնենք մեր ուժերը, կանխելու համար այդ փոթորիկները, դիմագրաւենք բոլոր սպառնալիքները եւ միացնենք մեր ճիգերը, ստեղծելու համար աշխարհի ընկերվարական մեծ հանրապետութիւնը: Իմ միակ մաղթանքս է այս՝ ձեր վաթսունամեակի հանդիսաւոր օրուան առթիւ »:

Ընկեր Պապիկեան ի պատասխան այս համակրական արտայայտութիւններուն, ֆրանսերէն լեզուով եւ գնահատանքի արժանի բովանդակութեամբ, շնորհակալութեան խօսք ըրաւ մեր յարգելի հիւրերուն յանուն Շրջանային Կոմիտէի:

Ինչպէս ամէն առթիւ, այս անգամ եւս մեր երիտասարդ ջութակահարը, Պ. Լեւոն Ղեւոնդեան բերաւ իր մասնակցութիւնը, նուագելով քանի մը կտորներ եւ կրկնապատկելով խանդավառութիւնը:

Կարգը ընկեր Շաւարշ Միսաքեանինն է: Հագիւ անունը արտասանուած, ծայր տուաւ անվերջանալի ծափահարութիւն մը: Տարօրինակ ոչինչ գտայ, որովհետեւ Մարսէյլ եւ ընկեր Շաւարշ զիրար լաւ կը հասկնան: Իր ներկայութեամբ Մարսէյլցիներու հաւատքը կը կրկնապատկուի, իսկ ընկեր Շաւարշը աւելի կ'երիտասարդանայ: Խորոխտ ու ինքնավստահ՝ կը սկսի իր ճառը: Արդեօք ժամանակը չէ՞ առիթը օգտագործել եւ իր բացակայութեան, իր ճառին գոնէ նշանակալից քանի մը մասերը «Յառաջ»ի ընթերցողներուն սեփականութիւնը դարձնել: Չէ՞ որ ինք դէմ է իր ճառերու հրատարակութեան: — «Ամէն տեղ, ըսաւ ան, ուր ափ մը հայութիւն կայ, կը տօնուի Հ. Յ. Դ. 60ամեակը: Տօնելով զայն, կ'ուզենք մեր յարգանքի խօսքը ըսել բոլոր այն նահատակներուն, որոնք ինկան մեր ազատագրութեան ճամբուն վըրայ, ինչ դրօշի տակ ալ եղած ըլլան անոնք: Հայ ազատագրական շարժումը սկսաւ կաթողիկոսներէն, որոնք շարականներու միջոցով կ'երգէին «Արի՛ Աստուած հարցն մերոնց» եւ հասաւ բուն ժողովուրդին, որ կ'երգէր «Այսքան դար լացինք» ... մինչեւ որ հասաւ 1862 — 68, 78, Թուականները, երբ այդ հունտերը ցանուած էին: Պոլսոյ Ազգային Ժողովին մէջ զանազան արտայայտութիւններ ճամբան կը հարթէին գալիք յեղափոխութեան: Խրիմեաններ, Վարժապետեաններ, Ս. Փափազեաններ, կը բանային ճամբան: Հ. Յ. Դաշնակցութիւնը եկաւ այս բոլոր համադրելու:

«Շատ շահեցանք, քիչ շահեցանք, այդ չէ խնդիրը. բայց շահեցանք Հայաստան մը: Հայ ֆետային էր որ եկաւ Հայու ճակտէն սրբելու ստրկութեան արատը, իր դիմադրական գործով: Դաշնակցութիւնը չգոհացաւ միայն զէնքի եւ ինքնապաշտպանութեան գործով, այլ այս ժողովուրդի քաղաքական գիտակցութիւնը արթնցուց: Ծառայեց այս ժողովուրդի մշակոյթին, ամէն ճիւղի մէջ: Դաշնակցութիւնը, մեր պատմութեան մէջ Տորք Անգեղն է, որ ժայռեր ճանկռտելով, արիւն թափելով, միտք յղղնեցնելով եւ քաղաքական գիտակցութեան բերելով ժողովուրդը հասցուց տեղ մը: Բոլորս միացնենք մեր ճիգերը այս ժողովուրդի ֆիզիքական գոյութիւնը պահելու համար: Ես ասոր հետ եմ, դուն անոր հետ ես ըսելը «չարլաթանութիւն» է: Աշխարհը կրակի մատնուած է, բոլոր ժողովուրդները սարսափի մատնուած են: Հակառակ մեր կամքին եթէ պիտի պատահի անխուսափելին, աշխատինք որ մէկ Հայու քիթ չարիւնի: Չընենք այնպիսի բաներ, որ կասկած ներշնչենք մեր բնակած երկիրներուն մէջ: Գալով Դաշնակցութեան դէմ սարքուած խաչակրութեան, կ'ըսեմ Սայաթ Նովայի խօսքով — «Չըխմամամ ֆիլիսատան»... Մենք, Դաշնակցականներս, կը յայտարարենք մեր բարեկամներուն եւ թշնամիներուն, որ չենք հրաժարիր մեր հաւատամքէն եւ պիտի պայքարինք այս ժողովուրդի վերջնական յաղթանակին համար: Եթէ պատահի դժբախտութիւնը եւ Դաշնակցութեան գլուխը կտրեն, նոր Դաշնակցութիւն մը պիտի ծնի»: (Երկարատեւ ծափահարութիւն):

Բեմ եկաւ ընկեր Հրանտ Սամուէլ որ պատմական ակնարկ մը նետելով նախայեղափոխական շրջանի կացութեան, որուն տրամաբանական ելքը յանդեցաւ յեղափոխութեան, Թուեց Դաշնակցութեան 60 տարուայ գոյութեան շրջանին տեղի ունեցած դէպքերը եւ յայտարարեց.— «Այսօր եւս Հ. Յ. Դաշնակցութիւնը անսասան կը մնայ հայ ազատագրական դատի ախոյեանը »:

Պատմական դէպքեր յիշատակելէ յետոյ, թըւական կարգով հասաւ մինչեւ կամաւորական գունդերու կազմութիւնը, որ յանդեցաւ Մայիս 28ի պատմական ակտին: Զարկաւ ու զարնուեցաւ առանց սակարկելու, տեսաւ հայ ժողովուրդը եւ հաւատաց Դաշնակցութեան: Հայ ժողովուրդին տուաւ Սէվրի Դաշնագիր մը, զոր Ռուսն ու Թուրքը, միացած, պատռել ուզեցին: Այսօր եւս Դաշնակցութիւնը տէր է այդ մուրհակին, երբ ուրիշներ խունկ կը ծխեն օտար սուիններով մեր երկրի տիրողներուն առջեւ: Դաշնակցութիւնը իր հզօր բազուկով բարձր բռնած է հայ ազատագրութեան դրօշակը այն վստահութեամբ, որ օր մը պիտի տանինք պարզելու զայն մեր ազատ եւ անկախ Հայաստանին մէջ: (Բուռն ծափեր):

Պուլվար Օտտոյի նոր սերնդական աղջիկներու պարախումբը, ղեկավարութեամբ Տիկին Մանուշի, պարեցին հայկական պարեր :

Ի պատիւ օտար հիւրերու Օր. Առաքելեան երգեց ֆրանսերէն երգ մը եւ ժողովուրդի պահանջին ընդ առաջ երթալով, երգեց նաեւ «Ու՜հ ինչ անուշ»ը, ապա իրեն նուիրուեցաւ ծաղկեփունջ մը:

Ընկեր Նախագահի շնորհակալութեան խօսքերէն յետոյ, հանդէսի պաշտօնական բաժինը վերջ գտաւ եւ այնուհետեւ սկսան պարերն ու խրախճանքը, որոնք տեւեցին մինչեւ կէս գիշեր :

ՅՈՎՀ. ՏԷՕՔՄԷՃԵԱՆ

Օր. ՍԱՐԳՍԵԱՆԻ եւ Պ. ՈՍԿԱՆԵԱՆԻ նշանախօսութեան առթիւ եղած նուիրատուութեան ցանկը, որուն ընդհ. գումարը հաղորդած էինք անցեալ շաբթու :

Մարտիրոս Աւետիսեան 500 ֆրանք, Փաշալեան եղբք. (Ալֆորվիլէն) 500, Սուքիասեան 100, Առաքել Յարութիւնեան 300, Մաքս Դաւիթեան , Սէմէրճեան ընտանիք, 500ական, Գուփպաշեան 50, Ժան Նիքոլա 500, Գէորգ Ոսկանեան 1000, Սարգիսեան 1500, Ժան Թրումանհազար, Օր. Աղաւնի Ոսկանեան 200, Տիկին Հ. Ճամճեան 150, Ոմն 300, բացառիկ նուէրներ՝ 1100: Գումար 8200:

ձակում կը կրէ ու կը նահատակուի :

Իսկ Աղբիւր Սերոբ, Մուշեղի նահատակութենէն քանի մը ամիս վերջը, նոյն եղերական միջոցով եւ հայ դաւաճանի մը ձեռքով Թունաւորուելով կը նահատակուի :

Ահա այսպէս, Պիթլիսի կուսակալը հասած էր իր նպատակին: Աղբիւր Սերոբի եւ Մուշեղի նման անուանի հերոսներու գոյութեան վերջ տուած էր, հայ դաւաճաններու զարշելի մեղսակցութեամբ :

ԱՐՄԷՆ ՅԱԿՈԲԵԱՆ

«ՅԱՌԱՋ»Ի ԹԵՐԹՕՆԸ (30)

ԼՐՏԵՍ ԿԻԿԵՐՈՆ ԱՆԳԱՐԱՅԻ ՄԷՋ

(Գրեց՝ գերման դեսպանատան կցորդ ՄՈՅԶԻՇ)

Ժ. ԴԵՍՊԱՆԻՆ ԲԱՆԱԼԻՆԵՐՈՒ ՏՐՑԱԿԸ

Գիշերուան 10ին, գացի ժամադրավայրը, ճիշդ ժամն էր, բայց Փիէռ Կիկերոնը արդէն իսկ կը սպասէր ինծի :

Հին ծանօթի մը պէս բարեւեց զիս, հարցուց թէ կարգի՞ն էր ամէն բան եւ թէ գո՞հ էի նախորդ գիշերուան երկու «ֆիլմ»երու պարունակութենէն: Հաստատական պատասխան տուի :

Գրասենեակին մէջ դարձեալ ներսէն կղպեցի դուռը: Մանրակրկիտ քննութենէ մը անցուց երկու սենեակները, որոշ կ'երեւէր որ պահուըտած լրտես մը կը փնտռէր: Թողուցի որ ուզածը ընէ :

Կիկերոն բնաւ չէր աճապարեր: Ես նստեցայ գրասեղանիս առջեւ եւ աթոռ մը տուի իրեն ալ : Վերջապէս եկաւ նստեցաւ: Պատրաստեր էի ծխախոտ եւ ուիսքի, զոր խոհարարուհիս առեր էր երեք շիշ Մօզէլի գինիի փոխարէն :

Առանց բառ մը ըսելու, երկու նոր «ֆիլմ»երը դրաւ սեղանիս վրայ: Առի զանոնք եւ կղպեցի դարանիս մէջ: Այդ օրը, ոչ իսկ մէկ սթերլին ունէի: Փափկօրէն փորձեցի հասկցնել իրեն, բայց ան ընդհատեց խօսքս :

— Հոգ չէ, ըսաւ, յաջորդ անգամ կուտաք, երբ գամ կրկին: Ձեր շահը կը պահանջէ որ գոհացում տաք ինծի: Մնաց որ, վստահութիւն ունիմ ձեր վրայ :

Ուրախ եմ ամէն պարագայի մէջ: Խօսքս 30 հազար ոսկի կ'արժէր, բայց անոր վստահելէ աւելի, մարդը վստահ էր մանաւանդ իր գործին ու փաստաթուղթերուն արժէքին վրայ :

Երկու գաւաթներու մէջ ուիսքի լեցուցի, ջուր ալ աւելցուցի եւ խմեցի իր կենացը, վարժ մարդու մը պէս: Փոխադարձեց նոյն կերպով:

— Այս գիշեր անակնկալ մը եղաւ ձեր «ֆիլմ»երը ինծի համար, ըսել կ'ուզեմ, լուսանկարչական արուեստի տեսակէտով: Մինա՞կ կ'աշխատիք, թէ օգնական ունիք: Ո՞ւրկէ կ'առնէք լուսանկարչական այդ արտակարգ հմտութիւնը :

— Տարիներէ ի վեր կ'աշխատիմ լուսանկարչութեան: Ոչ ոք կ'օգնէ ինծի, բոլորովին մինակ կ'աշխատիմ :

— Ո՞ւր կը լուսանկարէք, դեսպանատան մէ՞ջ թէ դուրսը:

— Դեսպանատան մէջ բնականաբար: Սըր Նէչպուլ — Հիւկէսընի գրասենեակին մէջ :

— Բայց ի՞նչպէս կ'ընէք, խիստ կը հետաքրքրէ այդ զիս, կրնա՞ք ըսել ինծի :

Ումպ մը կուլ տուաւ, առաւ գլանիկ մը եւ վերջին հարցումիս պատասխանեց պաղարիւնով :

— Ինչո՞ւ չէ: Ծայրայեղ զգուշութեամբ կ'աշխատիմ, երկար ատենէ ի վեր կատարած քըննութիւններուս համաձայն:Նախ, նկատի առնելով բոլոր հաւանականութիւնները, տեսակնօրէն պատրաստեցի ծրագիրս, եւ անկէ վերջմիայն սկըսայ գործադրութեան դնել զայն: Եւ դուք բարութիւնը ունեցաք հաստատելու թէ լաւ արդիւնք տուած է: Պահ մը կեցաւ, յետոյ շարունակեց.

— Պէտք է գիտնաք որ դեսպանը կ'աշխատի, բուն իսկ դեսպանատունը, իր անձնական յարկաբաժնին մէջ: Իր ննջասենեակին քով կը գտնուի աշխատասենեակը, այնտեղ է դրամարկղը, որուն մէջ կը պահուին կարեւոր փաստաթուղթերը :

Երկար ատեն, եւ շատ մօտէն դիտած եմ: Գըտած եմ վերջապէս, թէ մէկ բանալի միայն կը յարմարի արկղին եւ դեսպանը իր վրայ կը կրէ միշտ զայն շղթայի մը անցուած՝ ուրիշ բանալիներու հետ միասին :

— Եւ ի՞նչպէս ձեռք կ'անցընէք փաստաթուղթերը :

— Յարդ, միշտ գիշեր ատեն: Պէտք է սպասեմ, որ Սըր Նէչպուլ Հիւկէսըն հանէ տաբատը, որուն կապուած է բանալիներու տրցակը, որպէս զի առնեմ դրամարկղին բանալին: Անգամ մը որ դեսպանը իր սենեակը քաշուի, պաշտօնս է խոզանակել իր հագուստները: Ոչ մէկուն միտքէն պիտի անցնէր կասկածիլ իմ մասիս, երբ սենեկապանի պարտականութիւնս կը կատարեմ: Դեսպանը կանոնաւոր քուն չունի եւ գրեթէ ամէն գիշեր քընաբեր դեղ մը կ'առնէ: Միշտ ծանօթ է ինծի թէ երբ կ'առնէ, բնականաբար, այդ գիշերները խորապէս կը քնանայ եւ ես ալ կրնամ աշխատիլ :

— Չէ՞ք վախնար որ մէկը վրայ կը հասնի ձեր աշխատած պահուն :

(Շար.)

ղանաւային ուժերը պիտի աջակցին Զիներուն մանչուրիական եւ քորէական սահմաններուն վըրայ։ 4) Եթէ ՄԱԿի ուժերը ռմբակոծեն մանչուրիական քաղաքները, խորհրդային ուժերը բացէ ի բաց պիտի մասնակցին կռուին։ 5) Եթէ կռիւը ծաւալի, պիտի ստեղծուի խորհրդային, չին եւ քորէական խառն սպայակոյտ մը Մանչուրիոյ մէջ եւ զօր. Մալինովսքիի ղեկավարութեան տակ։ Այս պարագային, Սովետները պիտի տրամադրեն 150.000նոց ուժ մը։

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ՍԹԱԼԻՆԻ ԱՆՈՒՆՈՎ հաստատուած է նոր մրցանակ մը, որ պիտի տրուի «ժողովուրդներու միջեւ խաղաղութեան ամրապնդման» աշխատող անձերու, ամբողջ աշխարհի մէջ։ Մրցանակաբաշխ յանձնախումբին կը մասնակցին ռուս եւ միջազգային անձեր։— Սովետներու Գիտական Կաճառը բաժնած է գիտական հետազօտութեանց մէջ աչքի ինկած հեղինակներու այս տարուան մրցանակները։ Վարձատրուածներուն մէջը կայ նաեւ Փրոֆ. Նորայր Սիսակեան անունով Հայ մը։

ՊՐԱԶԻԼԻՈՅ կառավարութիւնը կը մշակէ օրինագիծ մը, որուն հիման վրայ «պետութեան թշնամի» պիտի հռչակուին համայնավարները։

ՈՒԷՍԹՄԻՆՍԹԸՐԻ Աբբայարանէն գողցուած է 172 քիլոկրամ ծանրութեամբ պատմական քար մը, որուն վրայ զետեղուած էր բրիտանացի թագաւորներու թագադրութեան գահը։ Այս քարը, որ կը գործածուի Անգլիոյ մէջ 1296էն ի վեր, 400 տարուան սեփականութիւնն էր Սկովտիացիներուն։ Կը կարծուի թէ գողութիւնը «ազգային» բնոյթ ունի եւ կազմակերպուած է նոյն ինքն Սկովտիացիներու կողմէ։ Գողերու հետքը չէ գտնուած տակաւին։

Օր. Զապէլ եւ Վարդուհի Ադամեաններ եւ Տէր եւ Տիկին Գրիգոր Ղուկասեան կը ծանուցանեն մահը իրենց մեծ մօր եւ ազգականին՝

ԱՅՐԻ ՏԻԿԻՆ ՊԱՅԾԱՌ ԱԴԱՄԵԱՆԻ (Սէօլէօզցի)

որ կնքեց իր մահկանացուն 80 տարեկանին, Պրուսէի հիւանդանոցին մէջ։ Թաղումը կը կատարուի այսօր, հինգշաբթի ժամը 2ին, Իսիի գերեզմանատունը։ Հաւաքուիլ՝ Գերեզմանատան մուտքին առջեւ։

ԿԸ ՓՆՏՌՈՒԻ.— Արաբկիրի Վաղշէն գիւղի Տէր Լեւոն քհնյ.ի տղան Ցարութիւն Նիկողոսեան կը փնտռէ 1915ի տարագրութեան ժամանակ կորսնցուցած իր մայրը՝ երիցուհի Մարթա Նիկողոսեանը (Ծն. Պօշնակեան) Աղնցի եւ քոյրերը Սանդուխտ եւ Մարիամ։ Տեղեկացնել H. Nigoghossian, 39 Bld. Louis Fournier, La Rosiere, Beaumont, Marseille, France։ Հալէպի «Արեւելք»էն կը խնդրուի արտատպել։

Գանձարան Հայկական Երգերու

Անգուգական գործէն հազուագիւտ օրինակներ մնացած ըլլալով՝ Հայ Երգի նախանձախնդիր ազգայիններուն կը յանձնարարուի օգտուիլ։

Մօտ 800 մեծադիր էջեր (երկսիւնակ) 720 ձայնագրեալ երգեր։ Հեղինակներու կենսագրականով եւ նկարներով, գեղարուեստական տպագրութիւն։

Ամբողջ գործը վեց հատոր, ՆՈՐ ՏԱՐՈՒԱՆ եւ ամէն առթիւ նուէրցու միակ գիրքը, հայ տունին անջնջելի զարդը։ Փնտռել Փարիզ՝ Հրանտ Սամուէլ, Պարսամեան, Բալուեան եւ Մարսէյլ՝ Ծերիկեանցի մօտ։

ՏՕՆԱԿԱՆ ՕՐԵՐԸ ԿԸ ՄՕՏԵՆԱՆ

Սիրելիներդ ուրախացնելու համար պիտի կըրնայի՞ք աւելի յարմար նուէր մը գտնել քան օրինակ մը՝

«ՆՈՐ ՔՆԱՐ»

Ձայնագրուած, պատկերազարդ եւ ընդարձակ Երգարանն, որ տան մը մէջ ամէնէն գործածական գիրքն է, օգտակար եւ հաճելի միանգամայն։ ԻՐԱՊԷՍ ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՆՈՒԷՐ ՄԸ 640 մեծ էջերով, 715 երգերով եւ 109 նկարներով։

Դիմել «Յառաջ»ի հասցէով։

Գինը 1500 ֆրանք, փոստի ծախքն ալ մէջը։

Կ'ՈՒԶՈՒԻՆ

Կ'ՈՒԶՈՒԻՆ.— Հայ կին մը իբրեւ օգնական խոհարարուհի, որ գիտնայ կերակուր պատրաստել եւ հայ այր մը, որպէս սպասաւոր։ Սախպողաբար դիմել «Յառաջ»ի վարչութեան։

ՍԵՆԵԱԿ Կ'ՈՒԶՈՒԻ.— Առանձին այր մը սենեակ կը փնտռէ, Փարիզ կամ արուարձանները։ Դիմել «Յառաջ»ի։

Ընկերական հնչոյթ

Կազմակերպուած Հ. Յ. Դ. Նոր Սերունդի Փարիզի շրջանի բոլոր անդամներուն համար։

Կիրակի 7 Յունուար ժամը 15ին, Studio Colibri, 19a rue Caumartin։

«ՅԱՌԱՋ»ի 25ամեակին առթիւ

Շնորհակալութեամբ ստացած ենք Եոզկատցի Տէր եւ Տիկին Հախվէրտեաններէ հազար ֆրանք, իրենց զաւկին Տիգրանի զինուորական ծառայութենէն ողջ առողջ վերադարձին առթիւ։

«ՅԱՌԱՋ» ԿԸ ՆՈՒԻՐԵՆ

Տիկին Նազիկ Բարսեղեան Վիէնէն մէկ տարեկան «Յառաջ» կը նուիրէ Պ. Մուրատեանի, Reventin Vaugris, Իզէր։

ԱՅՆՃԱՐԻ «ՅԱՌԱՋ» ՎԱՐԺԱՐԱՆԻՆ ՀԱՄԱՐ

Լաֆրեթէն Պ. Յովհաննէս Նաճարեան 1500 ֆրանք կը նուիրէ Ծննդեան տօնին առթիւ Այնճարի վարժարանին։

ԿԻՐԱԿԻ, 21 ՅՈՒՆՈՒԱՐ 1951, ԺԱՄԸ 17.30ԻՆ

ԺՈՐԺ ՍԻՆԱՆԵԱՆԻ

ՋՈՒԹԱԿԱՀԱՆԴԷՍԸ

Salle Gaveau,, 45 rue la Boëtie, Փարիզ

Յայտագրին մէջ նաեւ հայկական կտորներ։

Տոմսերուն գինը 100էն 400 ֆրանք։ Դիմել Տոքթ. Ա. Ճինճեանի, 29 rue Bleue, Գրատուն Հ. Սամուէլ 51 rue Mr. le Prince, Պարսամեան գրատուն, 46 rue Richer, Studio Colibri 19a rue Caumartin եւ նուագահանդէսին օրը՝ կիչէն։

ՊԱՏՐԱՍՏՈՒԵՑԷՔ

Նիսի Հ. Մ. Միութեան Ամանորի «Ռէվէյեօն» երեկոյթ պարահանդէսին, այս կիրակի երեկոյ, ժամը 9էն մինչեւ առաւօտ, 27 Պուլ. տը լա Մատըլէն, Chalet des Rosesի մեծ սրահին մէջ։

ԱՋՔԵՐՆԻԴ Լ՛ՈՅՍ ...

Եթէ կ'ուզէք ընտանեկան հաճելի Reveillon մը անցընել երեկոյեան 8.30էն մինչեւ առաւօտ, փութացէք հայկական

Ճաշարան ԷԼՄԱՍ

11 RUE BUFFAULT (Métro CADET)

Ուր պիտի նուագէ թառիստ ԳԱՐԵԳԻՆ, ԳԷՈՐԳ ՋԱՆԻ հետ։

Հայկական պարեր եւ կինտոյի պար լեզկինկա Գէորգջանի կողմէ, իսկ հայկական պարերը եւ երգերը երկու Հայուհիներու կողմէ։

ԿԱՆԽԱՒ ԱՊԱՀՈՎԵՑԷՔ ՁԵՐ ՏԵՂԵՐԸ

ՀԱՅԵՐՈՒ ՀԱՆՐԱԾԱՆՕԹ ԺԱՄԱԴՐԱՎԱՅՐՆ Է

ՃԱՇԱՐԱՆ

« TAVERNE MAUBEUGE »

6 rue de Maubeuge, Paris (9)

ՔԼԷՄԱՆ-ՔՕՓԱՐԱՆԵԱՆ ՀԱՍՏԱՏՈՒԹԻՒՆ

Համբաւաւոր է արեւելեան եւ եւրոպական իր ընտիր կերակուրներով, մաքուր սպասարկութեամբ, ինչպէս եւ անմահական քուֆթաներով։

ԳԻՆԵՐԸ ԽԻՍՏ ՄԱՏՉԵԼԻ։

Կ'երգէ Պոլսէն նոր հասած երգչուհի մը։

ԲԱՑ Է ԱՄԷՆ ՕՐ

Արեւելեան նուագ՝ Շաբաթ, Կիրակի եւ երկուշաբթի օրերը։

Ընդարձակ եւ օդասուն սրահը կը դրուի փափաքողներու տրամադրութեան տակ, հարսանիքի, նշանտուքի, թէյասեղանի եւ ամէն տեսակ հաւաքոյթներու համար։

Հեռ. **Tru. 85-47**։ Հաղորդակցութիւն.— **Métro**ներ, Cadet, Peletier, Notre Dame de Lorette:

Ճաշարանը ունի նաեւ առանձին Prix Fixe **250** ֆր.

Բացառիկ պատրաստութիւն կաղանդի REVEILLONի առթիւ։ Շատ հաճելի ժամանց։

ՆՈՐ ԵՒ ՄԵԾ ՆՊԱՐԱՎԱՃԱՌԱՏՈՒՆ

ՄԱՐԻԼՈՍԵԱՆ ԵՂԲ.

202, Rue Duguesclin, Lyon **Tél. Moncey 87-47**

ՈՒՇԱԴՐՈՒԹԻ՛ՒՆ, ՈՒՇԱԴՐՈՒԹԻ՛ՒՆ

Մեր նպարավաճառատան բացումը տեղի պիտի ունենայ Դեկտեմբեր 16ին, ուրեմն ձեր բոլոր գնումները վերապահեցէք, այդ թուականին։ Պիտի գտնէք ամէն տեսակ եւրոպական եւ արեւելեան մաքուր ապրանքներ։ Մեծ տարբերութիւն դուրսի գիներէն։ Արագ սպասարկում։

Le Gérant : A. NERCESSIAN

Imprimerie DER AGOPIAN 17 rue Damesme - (13)

ՅՈՒՇԱՏԵՏՐ

ՓԱՐԻԶԻ Հ. Յ. Դ. Նոր Սերունդի «Ահարոնեան» խումբի հաւաքոյթը այս հինգշաբթի, ժամը 9ին, սովորական հաւաքատեղին։ Հայերէնի դասընթացք 8—9։

ՅԵՐԵԿՈՅԹ ՍՈՐՊՈՆԻ ՄԷՋ.— Փետր. 25 կիրակի օր Սորպոնի մեծ ամփիթատրոնին մէջ տեղի պիտի ունենայ յարգանքի մեծ ցերեկոյթ մը, ի յիշատակ մեծանուն երաժիշտներ ԱՂԵՔՍ. ՍՊԵՆԴԻԱՐԵԱՆի եւ ԳՐԻԳՈՐ ՍԻՒՆԻԻ, կազմակերպութեամբ Փարիզի հայկ. երգչախումբին։

ԿԸ ՓՆՏՌՈՒԻ.— Լիոնէն Մանուէլ Նորիկեան կը փնտռէ, իր պզտիկ եղբայրը՝ Համբարձում Նորիկեանը, 1923ին Մարզուանէն հեռանալէն վերջը, տեղւոյն Ամերիկացիները գրած են, թէ այդ անունով մէկը՝ Մարզուան եկած եւ մեկնած է։ Գիտցողներէն կը խնդրուի գրել հետեւեալ հասցէին.— Manouel Noriguian, 79 rue Sully, Լիոն (6), Rhône, France։ Պոլսոյ թերթերէն կը խնդրուի արտատպել այս փնտռտուքը։

ՀՈԳԵՀԱՆԳԻՍՏ

ՏԷՍԻՆ.— Տէր եւ Տիկին Լուլէճեան, Վարդապետեան եւ զաւակունք, հոգեհանգստեան պատարագ մատուցանել կուտան իրենց ողբացեալ զաւկին եւ քրոջ՝ Օր. ԱՐՄԵՆՈՒՀԻ ՎԱՐԴԱՊԵՏԵԱՆԻ մահուան քառասունքին առթիւ, այս կիրակի, Տէսինի Հայոց եկեղեցւոյն մէջ։

Կը հրաւիրուի հասարակութիւնը յարգելու համար ողբացեալին յիշատակը։

ԿԱՂԱՆԴԻ

ՁԵՐ ՆՈՒԷՐՆԵՐՈՒՆ ՀԱՄԱՐ

Ինչպէս նաեւ նշանախօսութիւններու եւ ամուսնութիւններու առթիւ անվարան դիմեցէք ժամագործ եւ ռոհարավաճառ՝

ՀՐԱՉ ՍԱՐԳԻՍԵԱՆԻ

261 Fbg. St. Martin, PARIS (10)

Զուիցերիական ժամացոյցներու, ռոհարեղէններու, ոսկեղէն զարդեղէններու եւ արծաթեղէններու ճոխ ու այլազան մթերք մը, պիտի ունենաք ձեր ճաշակին համաձայն։

Մասնաւոր զեղչ հայ յաճախորդներու համար։

Հեռաձայն Nord 60 - 69

Métro Louis Blanc կամ Stalingrad

ՍԱՍՈՒՆԻ ՃԱՇԱՐԱՆԻՆ

ԿԱՂԱՆԴԻ

Reveillonը

Attractions Folies Bergèresի դերասաններու կողմէ

Գիտէք որ միշտ զուարթ եւ ընտանեկան մըթնոլորտի մը մէջ տեղի կ'ունենան։

Ուրեմն մի տատամսիք։ Գացէք Կիրակի գիշեր Դեկտեմբեր 31ին՝

31 Rue d'Aléxandrie

Métro Reaumur եւ Strasbourg St. Denis

ՓԱՐԻԶԻ ԿԵԴՐՈՆԸ

PARFUMERIE – MAROQUINERIE

Au SAC PARFUMÉ

ՏԷՐ ԵՒ ՏՆՕՐԷՆ ԳԵՂԱՄ ԹՈՐՈՍԵԱՆ

Վերջին նորաձեւութեամբ ճամբորդական առարկաներ, **fantaisie** գոհարեղէններ, կիներու պայուսակներ փարիզեան ճաշակով եւ ընտիր **serviette**ներ այրերու համար։

ՄԵԾ ԸՆՏՐՈՒԹԻՒՆ ԾԱՆՕԹ ՎԱՃԱՌԱՆԻՇԵՐՈՎ ԱՆՈՒՇԱՀՈՏՈՒԹԵԱՆՑ, ԱՄԷՆ ԿԱՐԳԻ

ARTICLES DE PARIS

106 Bld. Magenta, Paris (10) **Tél.: Nord 05–78**

ՄՈՒՇՏԱԿԱՎԱՃԱՌԱՏՈՒՆ

Ն. ՊՈՒՏԱՔԵԱՆ

21 rue Henri Monnier

Նրբաճաշակ Տիկիններու համար, միակ մուշտակավաճառն է, ՊԱՏՐԱՍՏ, ՉԱՓՈՎ ՎՐԱՑ եւ ՆՈՐՈԳՈՒԹԻՒՆՆԵՐ։ Արագ եւ խնամուած աշխատանք։

Մէկ անգամուան յաճախորդը կը դառնայ ընդմիշտ յաճախորդ։

Դիմեցէք անգամ մը եւ գոհ պիտի մնաք։

Հեռաձայն TRU. 40-11

Հաղորդակցութիւն՝ métroներ Notre Dame de Lorette, Pigalle եւ St. Georges։

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE
HARATCH — Fondé en 1925 — R. C. S. 376.286
Directeur-Propriétaire : SCH. MISSAKIAN
17, Rue Damesme — PARIS (13)
Վ,եցամս. 800 ֆր., Տար. 1600, արտ. 2500 ֆր.
Tél. GOB. 15-70 Գին 7 Ֆր. C. C. P. Paris 1678-63
Vendredi 29 Décembre 1950 Ուրբաթ 29 ԴԵԿՏԵՄԲԵՐ
26րդ ՏԱՐԻ — 26e Année No 6343—Նոր շրջան թիւ 1754
Խմբագիր՝ Շ. ՄԻՍԱՔԵԱՆ

ԴԷՊՔԵՐՈՒ ԸՆԹԱՑՔԸ

ԻՆՉՈ՞Ւ Կ'ՈՒՇԱՆԱՅ ՉԻՆԱԿԱՆ ՅԱՐՁԱԿՈՒՄԸ

Քորէայի ռազմաճակատին վրայ կացութիւնը կը շարունակէ մնալ անփոփոխ: Դաշնակից բանակները կեցած են այնտեղ չոգիի վրայ, սպասելով Սէուլի եւ այլ ճակատամասերու վրայ կատարուելիք նախատեսուած չինական մեծ յարձակողականին, որ սակայն միշտ կ'ուշանայ: Յարձակողականի պատրաստութիւնները պէտք էր մինչեւ հիմա վերջացած ըլլային եւ չի գիտցուիր, թէ չինական հրամանատարութիւնը եւ անոր հետ միասին չին քաղաքական ղեկավարութիւնը, ինչ նպատակներ կը հետապնդեն այս յապաղումով: Եթէ կ'ուզեն, այս սպասումով, դաշնակից զօրամասերու մօտ բարոյական կորովի խախտման ստուգումը կատարել, կ'ըսեն ՄԱԿի հրամանատարութեան շրջանակները, չին ղեկավարութիւնը պատրանքներ միայն կրնայ ունենալ, որովհետեւ շատոնց անցած են խուճապն ու ցնցումը, որոնց ենթարկուեցան այդ զօրամասերը, չինական առաջին մեծ յարձակողականին հետեւանքով: Այժմ ՄԱԿի եւ յատկապէս ամերիկեան շրջանակները վստահութեամբ կը դիտեն կացութիւնը եւ որոշած են ամենայն վճռականութեամբ դիմագրաւել գալիք դէպքերը: Ընդհանրապէս կը տիրէ այն համոզումը, թէ Չինացիները շատ սուղ գին մը պիտի վճարեն այսուհետեւ իւրաքանչիւր թիզ հողի գրաւման համար, եթէ փորձեն ծով թափել ՄԱԿի ուժերը: Այդ համոզումը կը հիմնաւորուի հետեւեալ իրողութիւններով.—

1) ՄԱԿի ուժերը համախմբուած են այժմ պաշտպանողական խորունկ գիծերու վրայ: Հունկնամի պարպումը մեծ յաջողութիւն մըն էր՝ ամերիկեան ընտիր զօրամասերն անոնց ռազմամթերքը, զէնքերն ու պարէնը փրկելու տեսակէտով: Նոր դիրքերու վրայ համախմբուած զինուորներու թիւը կը հասնի 220.000ի:

2) Ամերիկեան զօրքի կրակելու սաստկութիւնը անհամեմատելի կերպով աւելի բարձր եւ ուժեղ է, քան համայնավար Չինացիներունը: Ասկէ զատ այս զօրքը պաշտպանուած է ծովային հրետանիով, որ կրնայ դեր խաղալ ծովեզերեայ որոշ ճակատամասերու վրայ, ինչպէս նաեւ օդանաւային ուժերով, որոնք իրենց բացարձակ տիրապետութեան տակ առած են քորէական երկինքը:

3) Չին կարմիրներու փոխադրութեանց ու հաղորդակցութեանց գիծերը այժմ կը գտնուին դաշնակիցներու ռմբակոծումներու ուղղակի վտանգին տակ, նկատի ունենալով որ այդ ճամբաները այժմ կը բացուին քորէական հողին վրայ եւ պաշտպանուած չեն մանչուրիական պատուարով: Ճիշդ հակառակն էր պարագան այն օրերուն, երբ Չինացիները կը ձեռնարկէին իրենց մեծ ու անակնկալ յարձակման:

4) Կը կարծուի հետեւաբար, որ չին զանգուածային յարձակման մը պարագային իսկ, Քորէայի կռիւները կրնան ամիսներ տեւել: Կացութիւնը կրնայ փոխուիլ այն ատեն միայն, երբ կարմիրները ռազմադաշտ կը նետեն իրենց այժմու զօրամասերէն աւելի լաւ զինուած ուժեր:

ԿԸ ԽՈՐՀԻՆ ՀԱԿԱՄԻՋՈՑՆԵՐՈՒ ԴԻՄԵԼ

Քորէայի եւ Չինաստանի հետ կապուած քաղաքական - դիւանագիտական կացութիւնն ալ զարգացման մէջ չէ այս վերջին օրերուն: Տարտամօրէն կը պարզուին սակայն որոշ նշաններ, որոնք կրնան մօտաւոր օրերուն որոշումներու յանգիլ ՄԱԿի մէջ:

Այսպէս, հաւանական է որ ամերիկեան կառավարութիւնը պահանջէ ՄԱԿէն զբաղիլ դարձեալ չինական միջամտութեան հարցով, առաջարկելով տնտեսական պատժական միջոցներ ձեռք առնել Չինաստանի դէմ: Կացութեան տրամաբանական ելքը պիտի ըլլար այսպիսի քայլ մը, նկատի ունենալով որ Մաօ Ցէ Թունկի կառավարութիւնը չի փափաքիր վերջ տալ Քորէայի մէջ իր ձեռնարկած զինուորական գործողութիւններուն եւ մերժած ըլլալով միացեալ ազգերու առաջարկը զինադադարի մը մասին, ուղղակի խնդրոյ առարկայ դարձուց ՄԱԿի հեղինակութիւնը այս հարցին մէջ:

Ամերիկեան ծրագիրը կը ձգտի յանգիլ երկու որոշ արդիւնքներու.— 1) ՄԱԿի ընդհ. ժողովը այս անգամ նախայարձակ պիտի հռչակէ Չինաստանը, բան մը որ վեթոյի ենթարկուեցաւ Խ. Միութեան կողմէ Ապահովութեան Խորհուրդին առջեւ. 2) Ընդհ. ժողովը, այս պարագային, պիտի որոշէ պաշարման ենթարկել այդ երկիրը:

Այս ուղղութեամբ ձեռնարկներ պիտի սկսին անմիջապէս, որ ՄԱԿի քաղաքական յանձնախումբը պաշտօնապէս հաստատէ զինադադարի փորձին ձախողումը:

Գարեգին Ա. կաթողիկոսի առողջական վիճակը ծանրացաւ

ԴԵԿՏ. 23Ի ԱՌԱՒՕՏԵԱՆ ՍՐՏԻ ԾԱՆՐ [illegible]ՆԱՊ ՄԸ ՈՒՆԵՑԱՒ ԱՆԹԻԼԻԱՍԻ ՄԷ[illegible]

Անթիլիասի Կաթողիկոսարանի Դիւա[illegible] [illegible]տարակութեան տուած է Դեկտ. 24 թուա[illegible]ր հետեւեալ զեկոյցը («Ազդակ», 26 Դեկտ.).—

« Այսօր խոր ցաւով կուգանք յայտնել, թէ Ն. Ս. Օծութիւն Վեհափառ Տ. Տ. Գարեգին Ա. Կաթողիկոս Մեծի Տանն Կիլիկիոյ, շաբաթ օր, 23 Դեկտեմբեր, առաւօտեան ժամը 10.45ին, գրասեղանին առջեւ աշխատած պահուն սրտի յանկարծական տագնապ մը ունեցաւ:

« Պէյրութէն շուտով կաթողիկոսարան հրաւիրուեցաւ Փրոֆ. Տոքթ. Յ. Ենիգոմշեան, մինչ այդ, Անթիլիասէն Տոքթ. Ապուժաուտէ կանչուելով անհրաժեշտ դարմանումը ըրաւ: Երկու բժիշկներն ալ, յետ քննութեան յայտնեցին, թէ Վեհափառ Կաթողիկոսին առողջական վիճակը ծանր է: Անմիջապէս Պէյրութէն հրաւիրուեցաւ Տոքթ. Թապպարա, որ սրտի զարկերուն պատկերը առնէ, որով ճշդուեցաւ թէ Վեհափառ Հայրապետը երակախցում ունեցած է:

« Ասոր վրայ, Կաթողիկոսարան հրաւիրուեցան Փրոֆ. Տոքթ. Խայեաթ եւ այլ մասնագէտ հինգ բժիշկներ, որոնք յետ քննութեան անհրաժեշտ նկատեցին Վեհափառ Հայրապետին հիւանդանոց փոխադրուիլը: Ամերիկացի Փրոֆ. Տոքթ. Քոնան եւս քննեց Վեհ. հիւանդը:

« Նոյն օրն իսկ Նորին Վեհափառութիւնը փոխադրուեցաւ Ամերիկեան հիւանդանոց:

« Բժիշկներու կողմէ Նորին Ս. Օծութեան առողջական վիճակը բաւական լուրջ կը նկատուի»:

Ազգային Ժողովին մէջ

Պ. Պ. Մ. ՓԷՉԷ ԵՒ ԺԻՒԼ ՄՈՔ ՆՈՐ ԵԼՄՏԱՑՈՅՑԻ ԵՒ ՖՐԱՆՍԱՅԻ ՍՊԱՌԱԶԻՆՄԱՆ ՄԱՍԻՆ

Նոր ելմտացոյցի եւ յատկապէս Ֆրանսայի վերազինման համար պահանջուած վարկերու վիճաբանութիւնները կը շարունակուին ազգային ժողովին մէջ: Ելմտական նախարար Պ. Մօրիս Փէչէ խօսք առնելով յայտարարեց, թէ սովորական ելմտացոյցի գումարը կը հասնի 2615 միլիառ ֆրանքի: Կառավարութիւնը կը նախատեսէ, որ կարեւոր յատկացումներ պիտի ըլլան շինարարական ձեռնարկներու համար: Պիտի շարունակուին երկաթուղային բարեկարգութիւնները, երկրագործութեան պիտի յատկացուի 8 միլիառ, Ֆրանսայի անդրծովեան գաղթավայրերը պիտի ստանան 30 միլիառ, անցեալ տարուան 23ին տեղ, եւն.: Մեծ են ելմտացոյցին ծախքերը, որոնք պիտի հաւասարակշռուին փոխառութիւններով եւ նոր տուրքերով: Կառավարութիւնը ի վիճակի է կնքելու 320 միլիառի փոխառութիւններ, իսկ տուրքերու յաւելումէն կրնայ գոյանալ 165 միլիառ: «Նկատի ունեցէք որ հարցը կը դառնայ Ֆրանսայի պաշտպանութեան շուրջ: Եթէ մէկ րոպէ լքենք այդ պաշտպանութիւնը, երկիրն է որ պիտի վտանգենք: Տեւական ճիգ պէտք է ի գործ դնել այս ուղղութեամբ, որովհետեւ մէկ տարիէն կարելի չէ իրագործել պաշտպանութեան ծրագիրը»:

Խօսք առաւ նաեւ պաշտպանութեան նախարարը, Պ. Ժիւլ Մոք: «Ֆրանսա, ըսաւ ան, կ'ուզէ ապահովուիլ ամէն կարգի յարձակման դէմ: Կարմիր բանակը կը բաղկանայ այսօր 170 զօրաբաժիններէ եւ 18 օդանաւային բանակներէ: Խ. Միութեան զինուորական ծախքերը կը հասնին 7000 միլիառի: Այս թիւերը կ'արդարացնեն մեր այժմու ճիգը: Նպատակը ճշդուելէն վերջ, ձեռք առնուելիք միջոցներն ալ կարելի է դիւրութեամբ որոշել: Կազմուած է արդէն անհրաժեշտ ծրագիրը: Միայն 1951ի համար 850 միլիառի պէտք ունինք: Այս գումարին 140 միլիառը պիտի տան Մ. Նահանգները: Ազատագրումէն ասդին, Ֆրանսա հաւատաց խաղաղութեան եւ պակսեցուց իր զինուորական ուժը: Այսօր պէտք է ապահովէ իր պաշտպանութիւնը: Կ'ուզենք յուսալ, որ «Զօրսերու ժողովը» արդիւնքի մը պիտի յանգի: Մինչ այդ, սակայն, կը կարծենք թէ Ֆրանսայի վերազինումը, լաւագոյն միջոցն է մտածել տալու իր խօսակիցներուն»:

Երեսփոխան Պ. Մէնտէս Ֆրանս (արմատական ընկերվարական) յայտարարեց.— «Ոչ ապազինուած, ոչ բացակայ եւ ոչ ալ չէզոք Ֆրանսա մը կ'ուզեմ տեսնել: Առողջ եւ քաջ կեցուածք մը միայն պիտի կրնար ուժեղ եւ յարգուած ազգ մը դարձնել Ֆրանսան»:

Զօրսերու ժողովը եւ Խ. Միութեան դիրքը

ՅԱՐԱԲԵՐԱԿԱՆ ԼԱՒԱՏԵՍՈՒԹԻՒՆ ՄԸ ԿԸ ՏԻՐԷ ԱՊԱԳԱՅԻ ՄԱՍԻՆ

Մոսկուա կը շարունակէ լուռ մնալ «Զօրսերու ժողովի» մը գումարման մասին արեւմտեան դաշնակիցներու յանձնած պատասխան - ծանուցագիրներէն վերջ: Միջազգային մամուլը, հետեւաբար, ենթադրութիւններ միայն կ'ընէ խորհրդային վերաբերումի մասին: Անգլիական «Մանչէսթըր Կարտիըն»ի տեղեկութեանց համաձայն, Լոնտոնի մէջ շատ քիչ յոյս ունին, որ խորհրդային կառավարութիւնը նպաստաւոր պատասխան մը տայ դաշնակիցներու առաջարկներուն: Մոսկուա լաւ կ'ըմբռնէ այսօրուան կացութիւնը եւ այն կարեւորագոյն իրողութիւնը, թէ իր եւ իր արբանեակներու զինուորական ուժը, անհամեմատելի կերպով բարձր էր արեւմտեան դաշնակիցներու ուժէն: Այս գիտակցութեամբ ալ, պիտի օգտագործէ իր առանձնաշնորհեալ դերակշռութիւնը, իր բոլոր քարտերը սեղանի վրայ բանալէ առաջ: Պիտի ջանայ մանաւանդ շահագործել Արեւմուտքի տարակարծութիւնները Եւրոպայի պաշտպանողական պատրաստութեանց շուրջ:

Կացութեան ապագայ զարգացման համար կը նախատեսուին հետեւեալ զոյգ մը կարելիութիւնները.— Եթէ Քրեմլինը, տարուելով իր իսկ փրոփականտէն, կը վախնայ իրապէս «աշխարհակալներու յարձակումէն», հաւանական է որ ստիպուի լուրջ զիջումներ ընել՝ Արեւմուտքի հետ համակեցողութեան մը գալու համար: Հակառակ պարագային — եւ ասիկա աւելի հաւանական է — Քրեմլինի իրապաշտները, աչքի առջեւ ունենալով Արեւմուտքի տկար կողմերը, պիտի ջանան տեւական անորոշութեան եւ կասկածի տակ պահել արեւմտեան աշխարհը:

Այնուամենայնիւ, Լոնտոնի դիւանագիտական շրջանակները, այս բոլորը հաշուելով հանդերձ յարաբերական լաւատեսութեամբ մը կը դիտեն ապագան եւ կը խորհին, թէ խորհրդային կառավարութիւնը, ձգձգման քաղաքականութեան մը հետեւելով, ճակատագրական ու անդարմանելի քայլ մը պիտի չառնէ գէթ մօտաւոր ժամանակներուն:

ՈՒԱՇԻՆԿԹԸՆԻ ԽՈՐՀՐԴԱԿՑՈՒԹԻՒՆԸ

Պ. Պ. Թրումընի, Էչիսընի, Մարշըլի եւ Սնայտըրի միջեւ, Ուաշինկթընի մէջ կայացած խորհրդակցութեան ընթացքին երկարօրէն եւ բոլոր կողմերով քննութեան առնուեցաւ Քորէայի խնդիրը: Ձեռնհաս շրջանակները, սակայն, կը մերժեն որեւէ տեղեկութիւն տալ ժողովի որոշումներու մասին: Ճշդուեցան այն հրահանգները, որոնք պիտի տրուին՝ ի մօտոյ Եւրոպա մեկնելիք զօր. Այզընհաուըրին: Այս վերջինը Ուաշինկթըն պիտի երթայ գալ շաբթուան սկիզբները: Ժողովականները համոզուած են, որ չին համայնավարները պիտի չհրաժարին՝ հարաւային Քորէայի վրայ յարձակելու իրենց ծրագրէն եւ հետեւաբար, չեն տեսներ զինադադարի մը կնքման կարելիութիւնը:

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ԵՈՒԿՈՍԼԱՒԻԱ 1951ի իր ելմտացոյցին 100էն 16ը պիտի յատկացնէ իր սպառազինման ծախքերուն, որոնք, այդ տարուան ընթացքին, պիտի հասնին 29.100 միլիոն տինարի: Ամբողջ ելմտացոյցը կը հասնի 172.662 միլիոնի:

ԱՆԳԼԻԱԿԱՆ Թագադրութեան գահի 172 քիլօ կշռող պատուանդան - քարը եւ զայն գողցողները դեռ չեն գտնուած: Ուէսթմինսթրի աւագերէցը ձայնասփիւռէն խօսելով, թախանձեց ժողովուրդին օգնել ոստիկանութեան, որպէսզի այդ պատմական քարը գտնուի: Ընդամէնը 70.837 հոգի — այրեր եւ կիներ — կը փնտռեն զայն Անգլիոյ բոլոր կողմերը: Անգլիական թերթերը կը հրատարակեն ծաղրանկարներ, որոնցմէ մէկուն տակ գրուած է.— «Գողցուելու կարգը պիտի գայ հիմա Նէլսընի արձանին»:

(Լուրերու շարունակութիւնը կարդալ Դ. էջ)

ԿԱԼԱՆԱՒՈՐ ՀԱՅԱՍՏԱՆԸ

Ամերիկեան *Քրիսչըն Սայընս Մոնիթոր* օրաթերթը գրեթէ ամբողջ էջ մը նուիրած է հայ ժողովուրդին ու հայրենիքին : Երեք սիւնակի վրայ դրուած է Միջին Արեւելքի քարտէսը : Քարտէսին կեդրոնը կը գրաւէ խորհրդային Հայաստանը : Կարս եւ Արտահան անունները առնուած են սեւ շրջանակի մէջ : Քարտէսին տակ կայ հետեւեալ տողը · «Ինկած Ռուսիոյ եւ Թուրքիոյ մէջտեղ, Հայաստան՝ համայնավար լուծին տակ ապրող անհանգիստ երկիր մըն է» : Էջին վրայ կան երկու ուրիշ նկարներ եւս : Մէկը կը ներկայացնէ Ս · Էջմիածինը եւ, փոքր շրջանակի մէջ, Խրիմեան Հայրիկը : Միւսը լուսանկար մըն է, քաշուած՝ Երեւանի մէջ : Յօդուածը գրուած է Արամ Ջ · Ջելվէխանի կողմէ : Կուտանք թարգմանաբար :

Ա ·

Երիտասարդին հանդիպեցայ Շթութկարթի գաղթականներու կայանին մէջ : Գիտէր, որ Միացեալ Նահանգներ պիտի վերադառնամ, ուստի, ուզեց որոշ տեղեկութիւններ տալ ինծի : Անշուշտ մերժեց յայտնել իր անունը, ես ալ չպնդեցի : Գիտէի, թէ պատճառը իր մտահոգութիւնն էր այն մասին, որ Չեկան կրնայ վնաս հասցնել Խորհըրդային Հայաստան մնացած իր ընտանիքին :

Երիտասարդը խօսեցաւ Խորհրդային Հայաստանի մասին, որ կը գտնուի Կովկասի սրտին վըրայ, դրացի՝ Խորհրդային Վրաստանի եւ Ատըրպէյճանի : Հայաստան կը տարածուի Արաքս գետի հովիտին շուրջ, ուր այսօր եւս, ինչպէս իր փառքի հին օրերուն, կը ծաղկին խաղողի այգիներն ու այլազան մրգաստանները :

Արեւելեան սահմանէն անդին, սպիտակափառ Մասիսը, որ Հայաստանի դրօշին վրայ միշտ խորհրդանշած է հայ ժողովուրդին կամքը, կը բարձրացնէ իր վեհափառ գլուխը :

Երեսուն տարի առաջ Հայաստան հիւղակնեբու եւ փոշիածածկ ճամբաներու երկիր մըն էր : Այսօր անոր հիւսուածեղէնի եւ պտուղներու ճարտարարուեստները առաջնակարգ տեղ կը գրաւեն Խորհրդային Միութեան մէջ : Հայաստան ունի արդիական թատրոններ ու դպրոցներ :

Ինծի համար, որ դուրսը կը գտնուիմ, այս տեղեկութիւնները եւ երկրի բնական գեղեցկութիւնը հմայիչ են : Սակայն գիտեմ, որ Շթութկարտի մէջ կան 3500 հայ գաղթականներ, որոնք փախած են իրենց տուներէն, իրենց ընտանիքները հոն ձգելու գնով :

Ես խօսած եմ այս հայ գաղթականներէն շատերուն հետ, այրեր ու կիներ՝ Հայաստանէն եկած : Եւ անոնք ինծի պատմած են երկրի հրաշալիքներու մասին, ըսած են, որ հողը արգասաւոր է ու բերրի, պտուղները՝ սքանչելիօրէն համեղ :

Եւ սակայն ինծի պատմած են նաեւ, որ այս անբաւ հարստութեան մէջ սոված է ժողովուրդը, որովհետեւ վարչաձեւը կը պահանջէ, որ ամէն ինչ պետութեան կարիքներուն յատկացուի :

Այս մարդիկը ինծի պատմեցին նաեւ, թէ գրեթէ ամէն գիշեր կը տիրէ սարսափը Չեկային : Գաղթականներէն մէկը ինծի բառացիօրէն ըսաւ ·

« Պիտի չգտնես մէկը այս գաղթականներէն · — եւ հազարաւոր ուրիշներ Հայաստանի մէջ, — զորս Չեկան գէթ անգամ մը բանտ ղրկած չըլլայ : Կան, որ քանի մը անգամ բանտ նետուած են : Բոլորս Չեկային կողմէ այս կամ այն քաղաքական յանցանքով ամբաստանուած եւ մէկ անգամ բանտ պէտք է նետուած ըլլանք » :

Երբ Գերմանիան յարձակեցաւ Խորհրդային Միութեան վրայ, Հայերն ալ բերին իրենց մասնակցութիւնը ընդհանուր պաշտպանութեան գործին : Հազարաւոր հայ երիտասարդներ զինուորագրուեցան եւ կռուեցան Ռուսերու կողքին, Խրիմի եւ Սթալինկրատի մէջ :

Խրիմի մէջ է, որ հազարաւոր Հայեր գերի ինկան, ինչպէս նաեւ խորհրդային ուրիշ քաղաքացիներ : Գերմանիոյ պարտութենէն ետք այս Հայերէն եւ ուրիշներէ հազարաւորներ ետ ղըրկուեցան իբր խորհրդային հպատակներ, համաձայն Եալթայի դաշնագրին :

Եւ սակայն 3500 Հայեր, հակառակ խորհրդային զինուորական առաքելութիւններու հետապընդումներուն, մերժեցին Խորհրդային Հայաստան վերադառնալ : Եւ ամերիկեան իշխանութիւններու միջամտութեամբ, տեղաւորուեցան գաղթականական կայաններու մէջ, Գերմանիա եւ Աւստրիա :

ԱՆՋԱՆ օգնութեան հասած է այս մարդոց եւ անոնց 90 առ հարիւրը արդէն փոխադրուած է Մ · Նահանգներ :

Իրականին մէջ շուրջ 575 հազար հայ գաղթականներ կան Միջին Արեւելքի մէջ : Անոնց մեծամասնութիւնը տեղահանուած է Թուրքերուն կողմէ Մեծ Պատերազմի ընթացքին : Այս թիւը բաժնուած է հետեւեալ ձեւով · — 100.000 Պարսկաստանի մէջ, 175.000 Սուրիոյ եւ Լիբանանի, 30.000 Եգիպտոսի, 100·000 Թուրքիոյ, 10·000 Յունաստանի :

Հայեր կան նաեւ Իրաքի, Պաղեստինի եւ Յորդանանի մէջ :

Այս երկիրներուն մէջ ապրող Հայերը օգնած են անոնց տնտեսական, ընկերային, կրթական, մշակութային, ճարտարարուեստական եւ առեւտրական վերելքին : Եւ սակայն, իրենց քաղաքական գոյավիճակը կը շարունակէ մնալ անորոշ : Իրենց ապահովութեան խնդիրը ամենօրեայ հարց մըն է :

Երբ 1918ին ցարական Ռուսաստան պարտութեան մատնուեցաւ եւ Կովկասի մէջ ստեղծուեցաւ ազատ ու անկախ Հայաստանի Հանրապետութիւնը, քաղաքական աշխարհը պահ մը մտածեց, թէ վերջապէս լուծուած էր Հայկական Խնդիրը :

Նախագահ Ուիլսըն գծեց Հայաստանի արեւելեան սահմանները, որոնք պիտի կցուէին անկախ Հանրապետութեան, սակայն Թուրքերը մերժեցին ընդունիլ Նախագահին ծրագիրը :

1921ին Խորհրդային Միութիւնը գրաւեց Հայաստանը, որ դարձաւ մէկ մասը համայնավար կայսրութեան : Այդ օրէն մինչեւ այսօր, Հայաստանի ճակատագիրը անքակտելիօրէն կապուած մնաց Խորհրդային Միութեան :

ՕՐՈՒԱՆ ՇԱՐԺՈՒՄԻՆ ՀԵՏ

Ամենէն աղ կարդալ-գրել գիտեն Ֆինլանտայի մէջ

1866ին եկեղեցական հրովարտակ մը կը պարտադրէր, որ հաւատացեալները կարդալ սորվէին եւ կը մերժէին ամուսնութեան թոյլտուութիւն տալ անգրագէտներուն : Հովիւը ամէն տարի քըննութենէ կ'անցնէր իր հօտը եւ արդիւնքը թեմի արձանագրութեան տոմարին մէջ կը գրէր : Այն տղաքը որ կը մերժէին դպրոց երթալ, յանդիմանութեան նշաւակ կ'ըլլային եկեղեցիին մէջ, կիրակի օրերը :

Ֆինլանտայի մէջ, 1866էն ի վեր, ուսումը յանձնուած է համայնքներու : Ժողովուրդը ցըրուած կ'ապրի — երբեմն իւրաքանչիւր երեք քառ · քիլոմեթրի վրայ երեք բնակիչ : Թէեւ պարտաւորիչ դպրոցական, օրէնքը կը սկսի Ֆինլանտայի Հանրապետութեան Հռչակման Թուականէն (1921), բայց անգրագէտ չկայ երկրին մէջ :

Օրէնքը կը նախատեսէ ամէն նահանգի կամ հինգ քիլոմեթր հրջանակի մը մէջ, մէկ դպրոց : Տղաքը դպրոց կը յաճախեն ոտքով, հեծանիւով կամ սահնակներով, երբեմն ալ մասնաւոր հանրակառքեր կ'երթան տղաքը առնելու : Իսկ բոլորովին հիւսիսային նահանգներու պզտիկները եղջերուներու բալխիրներով կը յաճախեն դպրոց : Ճաշը դպրոցը կ'ընեն : Ֆինլանտան առաջին երկիրն է, ուր դպրոցական ձրի ճաշ հաստատուած է (1943), իսկ յիսուն տարի է որ դպրոցական առարկաները եւ գիրքերը ձրի կը բաժնուին տղոց : Այն տղոց համար, որ դպրոցէն 5 քիլմ · կամ աւելի հեռու կը բնակին, գիշերօթիկ դպրոցներ հաստատուած են, իսկ հոն ուր այդպիսի դըպրոցներ չկան, տղաքը կ'ապրին գիւղացիներու մօտ, համայնքին ծախքով :

Գիւղական խորհուրդը հինգ հոգինոց յանձնախումբ մը կ'ընտրէ, դպրոցը վարելու եւ ուսման վրայ հսկելու : Այս յանձնախումբին մէջ պէտք է որ անպայման ուսուցիչ մը գտնուի : Վարչական հոգերը յանձնուած են եօթը հոգինոց դիւանի մը, որոնց վեցը աշակերտներու ծնողքներ են եւ մէկը կրթական մարմնի անդամ :

Պետութիւնը լաւ կը վարձատրէ ուսուցչութիւնը եւ նոր դպրոցներ շինուելու պարագային ինք կը ստանձնէ ծախքին հարիւրին 20ը շինութեան սկիզբը եւ 100էն 40ը շինութիւնը աւարտելէն վերջ : Փոխատուութիւններ կ'ընէ համայնքներուն եւ կը վերադարձնէ երկու երրորդը այն գումարներուն, զորս յատկացուցած են դպրոցական պիտոյքներու, ինչպէս եւ աղքատ դպրոցականներու ծնողքներուն օգնութեան :

Նախակրթութեան շրջանը ութ տարի է : Դըպրոցական տարին 36 շաբաթ է, ամառուան եւ տօնական օրերու արձակուրդով, իսկ մէկ շաբաթ ալ «Սահնակի արձակուրդ» կայ գարնան սկիզբը :

Ամէն մէկ դպրոց ունի հիւանդապահուհի մը, որ ընկերային օգնութեան դերը կը կատարէ : Տղաքը կը պատուաստուին եւ անոնց առողջական վիճակը մասնաւոր ուշադրութեան առարկայ կը դառնայ :

Ներկայիս Ֆինլանտայի մէջ 16 հազար ուսուցիչ կայ 4 միլիոն բնակիչի համար : Հինգ հարիւր հազար աշակերտ — 7էն 15 տարեկան — նախակրթարան կը յաճախեն :

Ֆինլանտա ունի երկու պաշտօնական լեզուներ, ֆիններէն եւ շուէտերէն : Աշակերտներուն 100էն 92ը կը սորվին ֆիններէն եւ 100էն 8ը շուէտերէն : Լեզուի հարցը յաճախ դժուարութիւններ կը յարուցանէ, որուն համար կառավարութիւնը կ'աշխատի լուծում մը գտնել :

Ֆինլանտայի մէջ նոր լոյս տեսած գիրքերուն մեծ մասը նկարազարդ գիրքեր են եւ կը պարունակեն ֆին ազգային մեծ դէմքերն ու մանկական գրականութեան միջազգային վարպետները :

Ֆինլանտական կեանքին մէջ մանուկը մեծ տեղ կը գրաւէ : Արդի սերունդը բազմաթիւ պատերազմներ մղեց իր ազատութեան համար եւ այժմ մեծ ջանք ի գործ կը դնէ որպէսզի բնականոն վիճակի մը հասցնէ երկիրը : Ֆինները կ'ուզեն ունենալ երիտասարդութիւն մը, որ իր վրայ առնէ ապագայի հոգը :

UNESCO

Վաթսունամեակը Կրընոպլի մէջ

ԿՐԸՆՈՊԼԸ, (յապաղած) .— Հ · Յ · Դաշնակցութեան վաթսունամեակը այստեղ ալ տօնուեցաւ արժանավայել շուքով :

Ինչպէս միշտ, սրահը դարձեալ ծայրէ ծայր լեցուած էր խուռներամ բազմութեամբ մը, որ եկած էր լսելու իր հարազատ զաւկին ձայնը, ընկ · Շաւարշ Միսաքեանի միջոցով, որուն այցելութիւնը, Կրընոպլի հայութիւնը 14 տարիներէ ի վեր չէր վայելած :

Հանդէսը բացուեցաւ «Մշակ բանուոր» եւ « Յառաջ ընթանանք» քայլերգներով, որոնք երգուեցան Նոր Սերունդի եւ Սանուհիներու երգչախումբին կողմէ, ղեկավարութեամբ ընկեր Երուանդ Մարաշլեանի :

Բեմը զարդարուած էր Հ · Յ · Դաշնակցութեան հսկայ զինանշանով, եւ Քրիստափորի, Ռոստոմի, Սիմոնի, Ահարոնեանի եւ Անդրանիկի նըկարներով, իսկ բեմին ճակատն ալ «Ողջոյն Հ · Յ · Դաշնակցութեան վաթսունամեակին» եւ «Յարգանք հերոսներուն» վերտառութիւններով :

Օրուան նախագահը ընկեր Ս · Գալուստեան իր բացման խօսքով ըսաւ, որ «Դաշնակցութիւնը ծընաւ հայ ժողովուրդի տառապանքէն եւ սորուկ ու գետնաքարշ զանգուածէ մը մէջտեղ բերաւ ազատութեան իմաստը հասկցող եւ զայն զէնքի ուժով պաշտպանելու ընդունակ գաղափարական զանգուած մը : Ան թէեւ չկրցաւ աւարտել իր ծրագիրը, բայց չընկրկեցաւ պահ մը եւ իր պարտականութեան մէջ չթերացաւ, այլ մնաց պատնէշի վրայ ամբողջ վաթսուն տարի : Ան պիտի ապրի քանի չէ իրականացած իր փառաւոր երազը, այդ ակնկալութեամբ ալ իր աչքերը սեւեռած է մօտաւոր արշալոյսի մը ճառագայթներուն» :

Նոր Սերունդի տղաքը բեմադրեցին կենդանի պատկեր մը, որ կը ներկայացնէր չորս ֆետայիներ, որոնք իրենց օրուայ յոգնութենէն հանգստանալու համար, եկան գետեզերքը, «Դաշնակցական խումբ»ը երգելով, լուացուեցան գետին մէջ, յագեցուցին իրենց ծարաւը եւ «Անկեղծ զինուոր»ի համոզումով զացին շարունակել իրենց սուրբ գործը, իսկ իրենց ետեւէն հայ աղջիկը, «Սափորը ուսին» կ'երգէր «Պարզիր աղբիւր» : Հայ աղջկայ դերը կատարեց Տիգրանուհի Աւաւեան ,

Դարձեալ Նոր Սերունդէն Խաչատուր Անտոնեան արտասանեց Ազատութեան նուիրուած ֆըրանսերէն կտոր մը, Օր · Սօսի Թէրզեան՝ Ք · Միքայէլեանի «Հայրենիք»ը, Օր · Մարօ Այվազեան՝ Յ · Թումանեանի «Հին Օրհնութիւնը», Օր · Պէաթրիս Մարտիրոսեան՝ Սիպիլի «Հայ լեզուն», Տիգրանուհի Աւաւեան՝ Յ · Թումանեանի «Ազաւնու վանքը» : Ընկեր Ղեւոնդ Թորոսեան եւս արտասանեց օրուայ պատշաճ կտոր մը, իսկ ընկեր Վարդան Աթմաճեան՝ «Թալէաթին ահաբեկումը» :

Հանդիսականներու բուռն ծափերուն տակ բեմ եկաւ Սանուհիներու պարախումբը, չողարձակի գունաւոր լոյսերու տակ կարմիր, կանանչ, կապոյտ հագուստներով եւ պարեց հայկական գեղեցիկ պարեր, որոնք խանդավառութիւնը հասցուցին գագաթնակէտին :

Այնուհետեւ, Տիկին Ա · Վարժապետեան ջերմ զգայնութեամբ երգեց Սայեաթ Նովայի «Բլբուլի հետ»ը եւ ուրիշ երգ մը : Իսկ Պ · Պեպիրեան, Վիէնէն, իր ջութակով մեզի նուագեց հայկական երեք կտորներ «Կիլիկիա», «Ծիրանի ծառ» եւ « Կռունկ » :

Վերջապէս խանդավառ ծափերու տակ, բեմ կուգայ մեր սիրելի ընկեր Շաւարշ Միսաքեանը, որ քառասուն վայրկեան տեւած կուռ ճառով մը եկաւ անգամ մըն ալ մատնանշել այն գործը, զոր տարիներու ընթացքին Դաշնակցութիւնը տարաւ ի սպաս հայ ժողովուրդին : Ըրաւ պատմականը Դաշնակցութեան ծագման եւ զարգացմանը եւ աւելցուց — « Դշնակցութեան վաթսունամեայ կեանքը լեցուն է պայքարներով : Ան պայքարեցաւ Ցարին դէմ, Սուլթանին դէմ, Քիւրտին դէմ, նըպատակ ունենալով պաշտպանել հայ ժողովուրդի շահը, հայկ · մշակոյթը, Հայոց եկեղեցին եւ հայ հողը : Եթէ հարկ ըլլայ պայքարիլ վաթսուն տարի եւս, ան դարձեալ իր մասնակցութիւնը պիտի բերէ, մինչեւ որ իրականանայ տարիներու երազը, Միացեալ , Ազատ եւ Անկախ Հայաստան » :

Հանդէսէն վերջ, ի պատիւ ընկեր Շաւարշ Միսաքեանի տրուեցաւ ճաշասեղան մը, ուր Ներ-

կայ էին 70է աւելի ընկերներ եւ համակիրներ: Հոն եւս խօսք առնելով ընկերը շնորհակալութիւն յայտնեց Հ. Յ. Դ. Կոմիտէին եւ պարտք դրաւ ամէն մէկ ծնողքին ուսերուն, որ իր զաւակներուն սորվեցնէ հայերէն խօսիլ եւ հայ ոգիով մեծցնէ զանոնք: Եղան նոյնպէս արտասանութիւններ, երգեր եւ խմբերգներ, ստեղծելով ջերմ մթնոլորտ մը:

Կապոյտ Խաչուհիները ջանք չէին խնայած ճոխ սեղան մը պատրաստելու համար:

Օրուան սեղանապետը ընկեր Սխլեան շնորհակալութիւն յայտնեց ընկեր Շ. Միսաքեանին եւ բոլոր ղուրսէն եկած հիւրերուն: Ճաշկերոյթը վերջացաւ առտուան ժամը 1.30ին:

ՎԱՐԴԱՆ ԲԱԲԱԽԵԱՆ

×

ՄԵՆՔ ԱԼ ՏՕՆԵՑԻՆՔ

ՓՈՆ ՏԸ ՇԷՐԻՒ, (Յառաջ).— Մենք ալ տօնեցինք Դաշնակցութեան վաթսունամեակը, Հ. Յ. Դ. Տեղւոյս Անդրանիկ խումբի նախաձեռնութեամբ, Պ. Գ. Խաչատուրեանի սրճարանի սրահը: Բացումը կատարեց ընկեր Յ. Պըշաքճեան եւ ապա սեղանապետ ընտրուեցաւ ընկեր Ս. Թիւրքմէնեան որ հակիրճ ճառէ մը վերջ հրաւիրեց ներկաները յոտնկայս երգել «Մշակ բանուոր»ը:

Նոր Սերունդի Արաքս խումբէն Հ. Պ. արտասանեց կտոր մը Յ. Թումանեանէն, իսկ Սիամանթօյէն արտասանեցին Պ. Ս. Մելիքեան եւ ընկ. Մովսէս Տէր Կարապետեան: Ընկերուհի Մարի Տէր Կարապետեան (Տէսինէն), Տիկին Ս. Մելքոնեան, ընկերներ Մանուկ Տինճեան, Գ. Մելքոնեան եւ Մ. Տ. Կարապետեան, գեղեցիկ երգերով բերին իրենց մասնակցութիւնը հանդէսին:

Բանախօսեց ընկ. Հրաչ Տասնապետեան (Լիոնէն), որ պարզեց Դաշնակցութեան ծագումը եւ անդրադառնալով անոր փառաւոր գործունէութեան, ըսաւ որ ազատագրական պայքարը մղուեցաւ եւ ասկէ վերջն ալ պիտի մղուի, ազատ ու անկախ կեանք մը պարգեւելու համար հայ ժողովուրդին:

Դադարի ընթացքին աճուրդի դրուեցաւ խորոված հաւ մը, որմէ գոյացաւ գոհացուցիչ հասոյթ մը:

Քանի մը երգերէ վերջ խօսքը տրուեցաւ ընկեր Կարապետ Թաշճեանին (Լիոնէն), որ իր կարգին գեղեցիկ ճառով մը պանծացուց Դաշնակցութեան գործունէութիւնը եւ դերը այն հերոսներուն, որոնք զոհուեցան հայրենիքի եւ հայ ժողովուրդի ազատութեան համար: Մեր պարտքն է յարգել անոնց քաղցր յիշատակը եւ յայտնել մեր սրտագին երախտագիտութիւնը:

Բոլոր ճառախօսները, երգողներն ու արտասանողները արժանացան խանդավառ ծափերու:

Երեկոյթը փակուեցաւ կէս գիշերէն վերջ ժամը 1ին, խանդավառ տպաւորութեան տակ:

ՀԱՅԿ ՊԸՇԱՔՃԵԱՆ

ՓԵՔԻՆԻ մէջ հրատարակուած է նոր քարտէս մը, ուր քանի մը հարիւր հազար քլմ. տարածութեամբ հնդկական եւ պիրմանեան ընդարձակ շրջաններ չինական սեփականութիւն կը հռչակուին:

Գաղութէ գաղութ

ՀԱՅԿ. ԿԵԱՆՔԸ ԵՐՈՒՍԱՂԷՄԻ ՄԷՋ

Ս. Յակոբեանց վանքի միաբաններէն Հայկազուն վրդ. Աբրահամեան, որ Գահիրէ կը գտնուի, տուած է հետեւեալ տեղեկութիւնները «Յուսաբեր»ին.—

Վանքը ապաստանած մեր հայրենակիցներէն շուրջ 800 հոգի կը շարունակեն դեռ նպաստ ստանալ վանքէն եւ ՄԱԿի յանձնախումբէն: Ապաստանեալներէն շատեր կը գործեն հին քաղաքին մէջ, իբրեւ արհեստաւոր կամ խանութպան: Ապրուստը սուղ չէ բաղդատմամբ դրացի երկիրներուն: Դուրսէն կը ստացուին միշտ անհրաժեշտ ապրանքներ եւ սննդեղէն:

Ժառանգաւորաց վարժարանը եւ Ընծայարանը ներկայիս ունին 10—12 աշակերտներ, իսկ Թարգմանչաց վարժարանը շուրջ 600: Կը շարունակուի «Սիոն»ի հրատարակութիւնը, իբրեւ Պատրիարքարանի պաշտօնաթերթ: Վերջերս նոր տպագրութեամբ լոյս տեսաւ «Նարեկ» աղօթամատեանը, աշխարհաբարի վերածուած հոգելոյս Թորգոմ Պատրիարքի կողմէ: Մտադրութիւն կայ վերստին տպագրելու Օշականի «Հայ Գրականութիւնը» որ կը գործածուի նաեւ իբրեւ ընթերցանութեան դասագիրք բարձրագոյն կարգերուն մէջ: Վանքը ներկայիս ի վիճակի չէ բազմածախս հրատարակութեանց ձեռնարկելու, եթէ որեւէ ընկերակցութիւն կամ դրասէր անձ չստանձնէ տպագրութեան ծախքը:

Վանքին մէջ կան ներկայիս 10—12 վարդապետներ: Միաբաններէն ոմանք կը պաշտօնավարեն Անդրյորդանան, Հայֆա, Եաֆա, եւն.:

Իբրեւ հասոյթի աղբիւր վանքը ներկայիս ունի արտասահմանէն ստացած նիւթական աջակցութիւնը, քաղաքի իր կալուածներէն գանձուած վարձքերը, որոնց եկամուտը, տարեկան 1500—2000 ոսկիէն աւելի չէ: Վանքին մեծ հասութաբեր կալուածները կը գտնուին Իսրայէլի պետութեան մէջ, անոնց վարձքերը առայժմ ի պահ կը դրուին դրամատուները, ի հաշիւ վանքին, օր մը վերադարձուելու պայմանով:

Տեղացիներուն հետ Հայերուն յարաբերութիւնները շատ սիրալիր են: Հայերը առաջին գծի վրայ կուգան իբրեւ բարեկամ համայնք եւ սէր ու յարգանք կը վայելեն տեղացի Արաբներուն եւ Անդրյորդանանցիներուն կողմէ:

ՏԽՐՈՒՆԻ.— Ֆրէզնոյի մէջ մեռած է ընկեր Միսաք Յարութիւնեան – Տէրեան: Ծնած է Ալաշկերտ 1895ին: Աւարտելէ վերջ Կարնոյ Սանասարեան վարժարանը, երբ Թարգման կ'ընկերանայ անգլիացի Լորտ Ուոլթըր Քէնըրի, անոր Մերձաւոր Արեւելք այցելութեան առթիւ: Ճամբորդութենէն վերջ Լորտը կը ստանձնէ Միսաքի ուսումնական ծախքը: Միսա քկ'երթայ Ժընեւ, ուր կը հետեւի գիւղատնտեսութեան: 1914ին կ'երթայ Նոր Պայազիտի շրջանը իբրեւ գիւղատնտես: Դաշնակցութեան մէջ մտած է կանուխէն եւ մնացած է գաղափարապաշտ ընկեր մինչեւ վերջին շունչը: Հիմնադիրներէն մէկը եղած է Կարնոյ (Բարձր Հայքի) Հայր. Միութիւն: Վերջերս մեծ եռանդով փարած էր ԱՆԶԱյի գործին: Նպաստեց Ահարոնեանի ամբողջական գործերու հրատարակութեան ձեռնարկին եւ աջակից եղաւ Շանթի յաջողութեանց Ամերիկայի մէջ, ի նպաստ Ճեմարանին: Միսաք օժտուած էր նաեւ գրական շնորհներով: Կը գրէր քերթուածներ «Հայրենիք»ի եւ «Մշակ»ի մէջ:

ԳՐԻԳՈՐ ԵՂԻԿԵԱՆ, վաստակաւոր հին հընչակեան գործիչը, կաթուած ունեցած է: Եղիկեան, տասնամեակներէ ի վեր կ'աշխատակցէր Դաշնակցական մամուլին:

ԱՐԱԲԿԻՐԻ ԵՒ ԹԵՄԵՐՈՒ ամերիկահայ Կրթ. Միութեան Ա. Պատգմ. ժողովը գումարուած է Ուսթըրթաունի Հ. Յ. Դ. «Բաբկէն Սիւնի» ակումբին մէջ: Ժողովականներու թիւը եղած է 30 հոգի: Միութիւնը հիմնուած է 1937ին, նպատակ ունենալով Արաբկիրի եւ Թեմերու հայ ծնողքներէ սերած, նիւթապէս անկարող, բայց ընդունակ տղոց տալ հայեցի դաստիարակութիւն բարձրագոյն հաստատութեանց մէջ, ինչպէս նաեւ օգնել կարօտ Արաբկիրցիներու: Կեդր. Վարչութեան տեղեկագրէն կը պարզուի որ Միութիւնը, օգնած է Սուրիոյ եւ Լիբանանի ազգ. դպրոցներուն, եւ Պէյրութի Հայ Ճեմարանին մէջ հոգացած է երկու ուսանողներու ծախքը: Օժանդակած է Ամերիկահայ նոր սերունդի հայեցի դաստիարակութեան: Մասնակցած է Պէյրութի Հայ Ճեմարանին եւ Անչայի հանգանակութեանց կարեւոր գումարներով: Ներգաղթի հանգանակութեան տուած է 4000 տոլար: Միութեան Ֆիլատելֆիոյ մասնաճիւղը անցեալ երկու տարիներուն զուտ հասոյթ ունեցած է 3000 տոլար եւ 7 հազար տոլարի պատրաստ գումար մը փոխանցուած է Կեդր. Վարչութեան: Որոշուած է նիւթական անմիջական օգնութիւն հասցնել Արաբկիր գտնուող կարօտ հայրենակիցներուն եւ խնդրել Պոլսոյ Պատրիարքարանէն, որ կարող քահանայ մը ղրկէ Արաբկիր իբրեւ մնայուն հովիւ, որուն ծախքը պիտի հոգայ Արաբկիրի Կրթական Միութիւնը:

ՈՒԹ ՆՈՐ ԸՆԿԵՐՆԵՐ.— Քլիվլէնտի (Ամերիկա) մէջ Դաշնակցական շարքերուն վրայ աւելցած են 8 նոր ընկերներ:

ԹԷՀՐԱՆԻ ՀԷՇՄԱԹԻԷ արուարձանին մէջ վերջերս հաստատուեցան այն Հայերը, որոնք մէջտեղ մնացած էին ներգաղթը կանգ առնելուն պատճառով: Բազմաթիւ դժուարութիւններէ վերջ, անոնք սկսան յարմարիլ միջավայրին: Իրենց առաջին գործը եղաւ բանալ դպրոց մը Շահազիզ անունով, որ անցեալ տարի ունեցաւ 65 աշակերտ, իսկ այս տարի արդէն հարիւրէ աւելի է թիւը: Շահազիզ դպրոցի տնօրէն Պ. Կարապետեանի ըսածով, անցեալ տարի, դպրոցը պահուած է խումբ մը սրտցաւ հայրենակիցներու նուէրներով, ինչպէս նաեւ Թեմական Խորհուրդի օժանդակութեամբ: Դպրոցի Հոգաբարձութիւնը բազմաթիւ ծախքերու ենթարկուած ըլլալով, մինչեւ հիմա ալ չէ կրցած վճարել ուսուցիչներու անցեալ տարուան Սեպտեմբերի եւ Հոկտեմբերի ռոճիկները: Դպրոցը ունի չորս դասարան եւ հինգ դասատու:

Ծերունին չնչարգելութենէ կը տառապի.

ԲԺԻՇԿԸ.— Հանդարտ, հանդարտ մինչեւ տասը համրէ նայինք:

ԾԵՐՈՒՆԻՆ.— Ես յոգնած եմ, իմ տեղս դուն չե՞ս կրնար համրել ....:

«ՅԱՌԱՋ»Ի ԹԵՐԹՕՆԸ (31)

ԼՐՏԵՍ ԿԻԿԵՐՈՆ ԱՆԳԱՐԱՅԻ ՄԷՋ

(Գրեց՝ գերման դեսպանատան կցորդ ՄՈՅԶԻՇ)

Ժ. ԴԵՍՊԱՆԻՆ ԲԱՆԱԼԻՆԵՐՈՒ ՏՐՑԱԿԸ

— Այդ տեսակ վտանգ մը չկայ: Երբ դեսպանը այդ կերպով քնանալ սկսի, անմիջապէս որ պառկի, յարկարաժնին դուռը կը կղպեմ, եւ բնական է այդ, որովհետեւ ոչ մէկ դեսպան դուռները բաց կը քնանայ:

— Հապա՞ միւս ծառաները:

— Իմացա՞ծ էք երբեք որ խոհարարուհիները գիշեր ատեն իրենց տիրոջ սենեակը մտնեն, երբ դեսպան է ան:

Մնաց որ, միւս սպասաւորները հրամանիս տակ կը գտնուին եւ կը յարգեն զիս, որովհետեւ գիտեն թէ պետին վստահութիւնը կը վայելեմ:

«Լաւ տեղ ինկեր է այդ վստահութիւնը», խորհեցայ ինքնիրս, բայց զգուշացայ գաղափարս արտայայտելէ: Ատենը չէր բարոյագիտութենէ ճառելու, միայն թէ անկէ ի վեր շատ լաւ գաղափար չունիմ սենեկապաններուն մասին, առհասարակ:

— Ինչպէ՞ս կը հանէք լուսանկարները:

— Արկղին ճիշդ մօտիկը կը լուսանկարեմ: Երկու տարիէ ի վեր փորձ կը կատարեմ, ոչ թէ գաղտնի փաստաթուղթերու վրայ անշուշտ, այլ անկարեւոր նամակներու վրայ, զոր տանս մէջ լուսանկարած եմ իմ գործիքովս: Մեքենական դարձած է այժմ, եւ գոց գիտեմ բոլոր նրբութիւնները: Քանի մը վայրկեանի մէջ, քսանէն երեսուն պատկեր կրնամ հանել:

— Ի՞նչ է ձեր գործիքը:

— Լէյքա մըն է, զոր փոխ առած եմ բարեկամէ մը, պէտք պիտի ըլլայ որ վերադարձնեմ զայն իրեն եւ դուք ուրիշ մը ճարէք ինծի: Դուք հատ մը գնէք ինծի համար Պերլինէն, որովհետեւ քաղաքին մէջ գտնուածներուն թիւերը առնուած են ապահովաբար:

Արդարեւ, այս մարդը ամէն բան կը խորհի, խորհեցայ կրկին:

Երկար ատեն խօսեցանք լուսանկարչական իր արհեստի մասին: Կը զուշակէք, թէ ինչ պատճառաւ այդ բոլորը կը հետաքրքրէր զիս: Խնդրեցի որ ամէն բան բացատրէ: Ամենապզտիկ հակասութիւն մը գտնելու փնտռտուքիս մէջ, նորանոր հարցումներ կ'ուղղէի միշտ:

Պատասխանները կը յաջորդէին մեծ ճշգրտութեամբ, բայց դարձեալ բոլորովին համոզուած չէի: Կ'ուզէի գիտնալ թէ օգնական մը ունէ՞ր արդեօք: Բացարձակապէս ժխտեց այդ պարագան:

Գլուխս կը պայթեցնէի հասկնալու համար թէ մարդ մը, որուն ջիղերը մեծ ցնցումի մը կ'ենթարկուէին, անշուշտ այս կարգի վտանգաւոր գործով մը, ի՞նչպէս կրնար այդքան կարճ ժամանակամիջոցի մը մէջ գլուխ հանել այդ բոլոր գործողութիւնները եւ այն ալ անթերի:

Հաւանական գործակիցի մը հարցը զիս անուղղակի միայն կը հետաքրքրէր. բայց կապ ունէր այն կարեւոր կէտին հետ, որուն մասին կ'ուզէի ճշգրիտ տուեալներ ունենալ: Հետաքրքիր էի նաեւ ճշդելու թէ, որ աստիճան կրնայի վստահիլ այս մարդուն:

Բայց ան կը յամառէր պնդել, թէ բոլորովին առանձին կ'աշխատէր. իսկ ես այնքան հմուտ չէի լուսանկարչական գործերու մէջ, կարենալ եզրակացնելու համար թէ անկարելի էր այդ բանը, այն պարզ պատճառաւ որ անհաւատալի կը թուէր ինծի:

— Ե՞րբ պիտի տեսնուինք վերստին, հարցուցի:

— Կը հեռաձայնեմ ձեզի, անմիջապէս որ նոր պատկերներ ունենամ, բայց այլեւս պիտի չգամ ձեր դրասենեակը: Շատ վտանգաւոր է ինծի համար: Քաղաքին մէջ. մութ պզտիկ փողոցի մը մէջ պիտի հանդիպիմ ձեզի: Անշուշտ կառք մը ունիք:

— Այո, ունիմ:

— Այդ պարագային, որոշեալ ժամուն, որոշեալ տեղը գտնուեցէք ձեր ինքնաշարժով, բայց մի կենաք, շարունակեցէք դանդաղօրէն յառաջանալ, լոյսերը մարած վիճակով: Այն ատեն կը բանաք դռնակը եւ ես կը ցատկեմ կառքին մէջ որ կը քալէ: Եթէ պատահի որ անցորդներ ըլլան, կ'անցնինք եւ քովնտի փողոցէ մը կը վերադառնաք: Այժմ, ինքնաշարժով քաղաք տարէք զիս եւ ցոյց պիտի տամ ձեզի թէ ուր պիտի գտնենք իրար:

(Շար.)

ԱՒԱՆԴԱԿԱՆ սովորութեան մը հետեւանքով, 16 պարսիկ երեսփոխաններ, նստուկ գործադուլի դիմած են, բողոքելու համար երեք թերթերու փակման դէմ: Անոնք իրենց անկողինները, ճաշի սպասները, եւն. փոխադրած են խորհրդարանի շէնքը եւ ամբողջ օրը հոն կ'եփեն, կ'ուտեն եւ կը քնանան: Այս տարօրինակ «բանթողներուն» միացած են նաեւ ուրիշ 3 երեսփոխաններ եւ 10 լրագրողներ:

ՍԱՍՏԻԿ ձիւն — ձմեռ կը տիրէ ամբողջ Արեւմտեան Եւրոպայի մէջ: Գերմանիոյ մէջ ամենածանր ձմեռն է 61 տարիներէ ի վեր: Ձիւնը, բարձունքներու վրայ հասած է 1 մեթր 60 սանթիմեթրը բարձրութեան: Ձիւնով ծածկուած է ամբողջ Ֆրանսան, մանաւանդ կեդրոնական մասը, ուր ձիւնի խորութիւնը կը հասնի մինչեւ 97 սանթիմեթրի: Պատահած են ինքնաշարժի արկածներ: Կառախումբերը յապաղումներ կրած են: Փարիզն ալ ձիւնով ծածկուեցաւ:

ՊՈՒԼԿԱՐԻՈՅ նախկին մայր թագուհին Եօաննա, որ այժմ իր երկու զաւակներուն՝ Սիմէոն նախկին թագաւորին եւ Մարիա Լուիզա իշխանուհիին հետ Աղեքսանդրիա կը բնակի, Տի-Փիի իրաւունքը վայելող տարագիր մը նկատուեցաւ եգիպտական դատարանի մը կողմէ:

ԱՄԵՐԻԿԱՑԻ 9740 պահեստի սպաներ եւս զինուորական ծառայութեան պիտի կանչուին մինչեւ յառաջիկայ Մարտ 22: Քորէայի պատերազմէն ի վեր արդէն 17.760 սպաներ առնուած են զէնքի տակ:

ՀՐԱՒԷՐ ԸՆԴՀ. ԺՈՂՈՎԻ ՓԱՐԻԶԻ ՀԱՅՈՑ ԵԿԵՂԵՑՒՈՅ ԿՐՕՆ. ԸՆԿԵՐԱԿՑՈՒԹԵԱՆ

31 Դեկտ. 1950 կիրակի օր ժամը 15ին, Կրօն. Ընկերակցութեան ընդհ. ժողովը տեղի պիտի ունենայ, Փարիզի Ս. Յովհ. Մկրտիչ եկեղեցւոյս մէջ:

Ժողովին օրակարգն է.— 1) Ընտրութիւն ընդհ. ժողովի նախագահի, ատենադպիրի եւ երեք քըւէախոյզներու: 2) Ընթերցում եւ վաւերացում նախորդ ընդհ. ժողովի ատենագրութեան: 3) Վարչութեան բարոյական եւ նիւթական հաշուետուութիւն 1948 եւ 1949 տարեշրջաններու: 4) Ընտրութիւն հաշուեքննիչ յանձնախումբի 3 անդամներու, ընդհ. ժողովի ներկայ անդամներուն կողմէ: 5) Ընտրութիւն քուէախոյզ յանձնախումբի: 6) Ընտրութիւն վարչութեան 12 անդամներու, պաշտօնէ դադրածներուն տեղ:

Կը խնդրուի նկատի ունենալ նաեւ հետեւեալ կէտերը.— 1) Եթէ 31 Դեկտ.ին մեծամասնութիւն չգոյանայ, ընդհ. ժողովը վերստին պիտի գումարուի միեւնոյն օրակարգով 14 Յունուար 1951ին եւ ներկաներու թիւը, ինչ որ ալ ըլլայ, մեծամասնութիւն պիտի համարուի: 2) Ընտրութեան կը մասնակցին ընկերակցութեան այն անդամները, որոնք հատուցած են իրենց անդամավճարները մինչեւ 1949 տարւոյն վերջը: 3) Այն անդամները, որոնք որեւէ պատճառով քուէթուղթ չեն ստացած, մինչեւ 14 Յունուար 1951 կրնան դիմել եկեղեցւոյ դիւանատունը ստանալու համար իրենց քուէթուղթը: 4) Որեւէ շփոթութեան տեղի չտալու համար, եթէ ընտրելիներու ցանկին մէջ կան նոյն անունը եւ մականունը կրող անձեր, քուէարկողներէն կը խնդրուի, այդ պարագային յիշել նաեւ թեկնածուին արհեստը կամ արձանագրութեան թիւը: 5) Ոչ մէկ ընտրող կրնայ ուրիշ ընտրողներու քուէները յանձնել դիւանատուն, բացի իր սեփական ընտանիքի միւս անդամներուն քուէներէն: 6) Ընկերակցութեան ընտրող եւ ընտրելի անդամներու ընդհ. անուանացանկը փակցուած պիտի գտնէք Փարիզի, Ալֆորվիլի, Առնուվիլի եւ Շավիլի եկեղեցիներուն մէջ, իրենց անդամական թիւերով: 7) Յատկապէս կը խնդրուի բոլոր անդամներէն, որ հաճին անձամբ ներկայ գտնուիլ այս ընդհ. ժողովին եւ կատարել իրենց անդամական պարտականութիւնը:

Դիւան վարչական ժողովի (Կնիք)

ԳՐԱՒՈՒԱԾ ՕՐ.— Վասպուրականի Հայր. Միութիւնը պատիւ ունի տեղեկացնելու որ 1951 ապրիլ 15ին, Փարիզի Սէրքլը Միլիթէրի սրահին մէջ պիտի տօնուի Վասպուրականի Ապրիլեան հերոսամարտին 36րդ տարեդարձը: Կը խնդրուի բոլոր Միութիւններէն չխաչաձեւել վերոյիշեալ թուականը:

Վարչութիւն

Կ'ՈՒԶՈՒԻՆ

Հայ կին մը իբրեւ օգնական խոհարարուհի, որ գիտնայ կերակուր պատրաստել եւ հայ այր մը, որպէս սպասաւոր: Ստիպողաբար դիմել «Յառաջ»ի վարչութեան:

ՍԵՆԵԱԿ Կ'ՈՒԶՈՒԻ.— Առանձին այր մը սենեակ կը փնտռէ, Փարիզ կամ արուարձանները: Դիմել «Յառաջ»ի:

ԿՈՉ ՏՕՆԱԿԱՆ ՕՐԵՐՈՒ ԱՌԹԻՒ

Հայրենակիցնե՛ր,

Ծննդեան եւ Նոր Տարուան տօները կը մօտենան: Ամէն ոք կը մտածէ հաճելի եւ օգտակար նուէրներով ուրախացնել իր սիրելիները:

Ֆրանսահայ Կապոյտ Խաչը ձեռնարկած է այս առթիւ ուտեստեղէնի եւ հագուստեղէնի ծրարներ բաժնել մեր հիւանդ, անգործ եւ կարիքաւոր հայրենակիցներուն:

Ձեր առօրեայ վազքին մէջ վայրկեան մը կանգ առէք եւ խորհեցէք անոնց մասին, որոնք Կապ. Խաչէն զատ ոչ ոք ունին ջերմացնելու իրենց անփայլ օրերը: Տօնական այս հանդիսաւոր օրերուն ձեր ունեցածէն բաժին հանեցէք ե՛ւ անոնց՝ դրամով, հագուստով կամ ուտելիքներով:

Ամենահամեստ նուէրն իսկ անհուն երախտագիտութեամբ կ'ընդունուի մեր կողմէ եւ անմիջապէս կը յատկացուի իր նպատակին:

Նուէրները ղրկել Ֆրանսահայ Կապոյտ Խաչի տեղական մասնաճիւղերուն:

Փարիզի մէջ նուէրները յանձնելու համար հեռաձայնել TRU. 27-35:

Վստահ ենք որ մեր հայրենակիցները սիրով պիտի արձագանգեն այս կոչին:

ՖՐ. ԿԱՊ. ԽԱՉԻ ԿԵԴՐ. ՎԱՐՉՈՒԹԻՒՆ

ԱՅՆՃԱՐԻ «ՅԱՌԱՋ» ՎԱՐԺԱՐԱՆԻՆ ՀԱՄԱՐ

Մարսէյլէն Այրի Տիկին Քլէմանս Ա. Մուշեղեան 5000 ֆրանք կը նուիրէ, իր ողբացեալ ամուսնոյն մահուան առթիւ:

Սէնթ Անթուանի (Մարսէյլ) Հ. Յ. Դ. Նոր Սերունդի վարչութիւնը հազար ֆրանք՝ Պ. Պետրոս Մարգարեանի ամուսնութեան առթիւ:

Նիսէն Օր. Հերմինէ Միսքճեան հազար ֆր., Նոր Տարուան առթիւ:

ՄԱՐՍԷՅԼ.— Հ. Մ. Ը. Մ.ի վարչութիւնը շնորհակալութեամբ ստացած է Այրի Տիկի Քլէմանս Ա. Մուշեղեանէ հինգ հազար ֆրանք, ողբացեալ Պ. ԱՆԴՐԱՆԻԿ ՄՈՒՇԵՂԵԱՆի մահուան առթիւ:

ԼՈՅՍ ՏԵՍԱՒ

ՀԱՅ-ԲՈՅԺ

ԺՈՂ. ԱՄՍԱԹԵՐԹ ԲԺՇԿՈՒԹԵԱՆ

ԴԵԿՏԵՄԲԵՐԻ ԹԻՒԸ, 120: Բովանդակութիւն.— Ինչո՞ւ անձնասպան կ'ըլլան (Շ. Նարդունի). — Ծծկեր երախաներու պնդութիւնը (Տոքթ. Գալուստեան).— Փորշողնածուծատապ (Տոքթ. Սերոբեան).— Խառնուածք եւ նկարագիր (Տոքթ. Համթէնպէրկ).— Գունաւոր քարեր Հայաստանի մէջ (Գ. Մուրատեան).— Ծնունդը ազգերու մօտ (Մեղու).— Հարցարան:

Տարեկան բաժնեգինը Ֆրանսա 600 ֆրանք, արտասահման 750 ֆրանք: Հատով չի ծախուիր: Դիմել 17 rue Damesme, Փարիզ:

ՄԱՐՍԷՅԼ.— Ողբացեալ Անդրանիկ Մուշեղեանի մահուան առթիւ, այրի Տիկին Քլէմանս Ա. Մուշեղեան հինգ հազար ֆրանք նուիրած է Մարսէյլի Ազգատախնամին:

ՊԱՏՐԱՍՏՈՒԵՑԷՔ

Նիսի Հ. Մ. Միութեան Ամանորի «Ռէվէյեօն» երեկոյթ պարահանդէսին, այս կիրակի երեկոյ, ժամը 9էն մինչեւ առաւօտ, 27 Պուլ. տը լա Մատըլէն, Chalet des Rosesի մեծ սրահին մէջ:

Անարատ, համով,
զուտ խաղողէ, մասնաւոր
ալամպիքով եւ խնամով պատրաստուած

- ՌԱՔԸ - ՏԻԻՁԻ
RAKI DUZE - DALAKUPEIAN

Սիրահարներուն կուզանք յայտարարել որ ստանձնած ենք Փարիզի ներկայացուցչութիւնը եւ պատրաստ ենք բոլոր ապսպրանքներուն գոհացում տալ:

ՄԵԾԱՔԱՆԱԿԻ ՀԱՄԱՐ ԴԻՄԵԼ
N. PAPAZIAN
2, Rue Félix - Faure, Paris (15) Tél. Vau. 26-69

ԼԻԼԱՆ եւ իր Reveillonը

ԱՅՆՔԱՆ ՀԱՃԵԼԻ՜, ԱՅՆՔԱՆ ԶՈՒԱ՜ՐԹ

Այս տարի եւս ապահովուած է իր յաճախորդներուն համար,

31 ԴԵԿՏ.Ի ԳԻՇԵՐԸ

Ուրեմն պատրաստուեցէք:

ՀԱՄԱԴԱՄ ԿԵՐԱԿՈՒՐՆԵՐ, ԸՆՏԻՐ ԳԻՆԻՆԵՐ, ՓՐՓՐԱԴԷԶ ՇԱՄՓԱՆԵԱՆԵՐ:

Երգ, պար, զաւեշտ ՍՕՆԻԱ ԳԱՐԱԳԱՇԷ մասնակցութեամբ ուտի ՓԷՔՄԷՋի:

Լաւագոյն սպասարկութեամբ մը ձեր տրամադրութեան տակ է:

Հեռաձայնեցէք եւ ապահովեցէք ձեր սեղանները
24 rue St. Lazare — Tél. Tri. 31-62

ՑՈՒՇԱՏԵՏՐ

ՄԱՐՍԷՅԼ.— Համախարբերդցիական Միութեան մասնաճիւղի ընդհ. անդամական ժողովը այս կիրակի Պառ տիւ Կլոպի սրահին մէջ: Սոյն ժողովը կարեւոր է պարահանդէսին համար: Կը խնդրուի բոլոր անդամներէն ներկայ գտնուիլ:

ԾՆՈՒՆԴ.— Տէր եւ Տիկին Գրիգոր Մուրատեան ուրախութեամբ կը ծանուցանեն ծնունդը իրենց անդրանիկ զաւկին ANNE - MARIEի:

Պրիւսէլ, 13 Դեկտ. 1950

ՆԿԱՐԱՀԱՆԴԷՍ

Զարեհ Մութաֆեան

Galerie André Weil, 26 Ave. Matignon, Tél. Ely. 55-11: Մինչեւ Դեկտեմբեր 30, ժամը 10էն 12 եւ 12էն 18, բացի կիրակի օրերէն:

ՊԱՏԱՐԱԳ ՍԷՆԹ ԷԹԻԷՆԻ ՄԷՋ

Յունուար 1ի երկուշաբթի օրը եւ Ս. Ծննդեան տօնին առթիւ Ս. պատարագ եւ հոգեհանգստեան պաշտօն պիտի մատուցուի Սէնթ Էթիէնի մատրան մէջ: Պիտի պատարագէ Լիոնէն Տ. Թորգոմ քահանայ, որ այս առթիւ յատկապէս հրաւիրուած է:

ԿԸ ՓՆՏՌՈՒԻ.— Լիոնէն Մանուէլ Նորիկեան կը փնտռէ, իր պզտիկ եղբայրը՝ Համբարձում Նորիկեանը, 1923ին Մարզուանէն հեռանալէն վերջը, տեղւոյն Ամերիկացիները գրած են, թէ այդ անունով մէկը՝ Մարզուան եկած եւ մեկնած է: Գիտցողներէն կը խնդրուի գրել հետեւեալ հասցէին.— Manouel Noriguian, 79 rue Sully, Լիոն (6), Rhône, France: Պոլսոյ թերթերէն կը խնդրուի արտատպել այս փնտռտուքը:

ՀՈԳԵՀԱՆԳԻՍՏ

ՏԷՍԻՆ.— Տէր եւ Տիկին Լուլէճեան, Վարդապետեան եւ զաւակունք, հոգեհանգստեան պատարագ մատուցանել կուտան իրենց ողբացեալ զաւկին եւ քրոջ՝ Օր. ԱՐՄԵՆՈՒՀԻ ՎԱՐԴԱՊԵՏԵԱՆի մահուան քառասունքին առթիւ, այս կիրակի, Տէսինի Հայոց եկեղեցւոյն մէջ:

Կը հրաւիրուի հասարակութիւնը յարգելու համար ողբացեալին յիշատակը:

ԿԱՂԱՆԴԻ

ՁԵՐ ՆՈՒԷՐՆԵՐՈՒՆ ՀԱՄԱՐ

Ինչպէս նաեւ նշանախօսութիւններու եւ ամուսնութիւններու առթիւ անվարան դիմեցէք ժամագործ եւ ոսկերչավաճառ՝

ՀՐԱՉ ՍԱՐԳԻՍԵԱՆԻ

261 Fbg. St. Martin, PARIS (10)

Զուիցերիական ժամացոյցներու, փոխարեղէններու, ոսկեղէն զարդեղէններու եւ արծաթեղէններու ճոխ ու այլազան մթերք մը, պիտի ունենաք ձեր ճաշակին համաձայն:

Մասնաւոր զեղչ հայ յաճախորդներու համար:

Հեռաձայն Nord 60 - 69

Métro Louis Blanc կամ Stalingrad

ՍԱՍՈՒՆԻ ՃԱՇԱՐԱՆԻՆ

ԿԱՂԱՆԴԻ

Reveillonը

Attractions Folies Bergèresի դերասաններու կողմէ

Գիտէք որ միշտ զուարթ եւ ընտանեկան մթնոլորտի մը մէջ տեղի կ'ունենան:

Ուրեմն մի տատամսիք: Գացէք Կիրակի գիշեր Դեկտեմբեր 31ին՝

31 Rue d'Aléxandrie

Métro Reaumur եւ Strasbourg St. Denis

ՇԻՐԱԿ

Արեւելքի ԽՄԿԱՐԱՆ
ամենաընտիր Օղին:
Առաջնակարգ իր մատնագիտական պատրաստութիւնով: Բոլոր նրբաճաշակներէ փնտռուած միակ ախորժահամ զօրացուցիչը: Տօնական օրերու և խնջոյքներու սեղաններուն անզուգական և անզանցառելի զարդը:

Le Gérant : A. NERCESSIAN

Imprimerie DER AGOPIAN 17 rue Damesme - (13)

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE
HARATCH — Fondé en 1925 — R. C. S. 376.286
Directeur-Propriétaire : SCH. MISSAKIAN
17, Rue Damesme — PARIS (13)
Վեցամս. 800 ֆր., Տար. 1600, արտ. 2500 ֆր.
Tél. GOB. 15-70 Գին 7 Ֆր. C. C. P. Paris 1678-63
Samedi 30 Décembre 1950 Շաբաթ 30 ԴԵԿՏԵՄԲԵՐ
26րդ ՏԱՐԻ — 26e Année No. 6344–Նոր շրջան թիւ 1755
Խմբագիր՝ Շ. ՄԻՍԱՔԵԱՆ

ՄԵՐ ԽՕՍՔԸ

ՓՈԹՈՐԿԱԶԱՅՆ ՏՈՒԱԿԱՆ ՄԸ

Տարին կը փակուի ահեղագոչ որոտումներով:

Թամբն կը սուրայ շատ հեռուէն — Հեռաւոր Արեւելքէն: Օրերով հեռու ենք բուն ռազմադաշտէն: Բայց եւ այնպէս, փոթորիկը սերտ կապ ունի Արեւմուտքի ապահովութեան հետ :

Խաղաղութեան եւ ազատութեան արմատներն են որ կը սարսին: Երբեք այսքան խոր մտահոգութեան մատնուած չէր բովանդակ մարդկութիւնը :

Աւելորդ է խտացնել գոյները, չարագուշակ մարգարէութիւններ փորձելով:

Ինչ որ կը տեսնենք մեր աչքերուն առջեւ, օրն ի բուն, լիովին կը լուսաբանէ կացութիւնը : Սկսելով մեր բնակած երկրէն:

Տարուան սկիզբը, ամէնէն համարձակներն անգամ զգուշութեամբ կ'արտասանէին կարգ մը բառեր,— վերազինում, ապահովութիւն, խաղաղութիւն:

Այսօր , վերազինումը դարձած է սովորական բառ մը, ինչպէս վերաշինութիւնը:

Չկայ երկիր մը որ ծրագիր մշակած չըլլայ իր վերազինման մասին: Եւ չկայ կառավարութիւն մը որ վստահութեան խնդիր չյարուցանէ, որ առաջ ստանալու համար իր պահանջած միլիառները :

Շատ մը երկիրներու մէջ, արդէն իսկ յետաձգուած են վերաշինութեան աշխատանքները, ուժ տալու համար վերազինման :

Ոչ միայն զինարշաւ բոլոր ճակատներուն վըրայ, այլեւ երկարաձգում զինուորական ծառայութեան: Եւ խտացում շարքերու, դիմադրական ուժերու : Միշտ յանուն խաղաղութեան եւ ազատութեան :

Ճակատները շատոնց յարդարուած են, Արեւելքի եւ Արեւմուտքի միջեւ: Զինական եւ ռազմական պատրաստութեանց եղանակներն են որ կը տարբերին:

Ասդին, արեւմտեան ժողովրդապետութեանց մէջ վերազինումը տեղի կ'ունենայ օրը ցերեկով : Հրապարակային վիճաբանութիւններով : Նեղացուցիչ հարցապնդումներով եւ պաշտօնական յայտարարութիւններով :

Անդին , Արեւելքի մէջ, օրուան վարիչները կը փորձեն իրենց վերազինումը պարտկել խաղաղութեան կանչերով :

Իմացաք անշուշտ.— բացառիկ օրէնքներ մը շակուած են արեւելեան Գերմանիոյ, Պուլկարիոյ եւ ուրիշ արբանեակ երկիրներու մէջ , խստօրէն պատժելու համար «խաղաղութեան թըշնամիները »: Մինչեւ իսկ մշտնջենական բանտարկութիւն սպառնալով անոնց որ պատերազմի մասին կը խօսին :

Ողբերգութի՞ւն թէ զաւեշտ, երբ արար – աշխարհ գիտէ որ մինչեւ ակռաները զինուած են կարմիր գիծէն անդին: Կազմ եւ պատրաստ բոլոր ճակատներուն վրայ: Պալքանեան երկիրներէն մինչեւ Ծայր. Արեւելք:

Տակաւին առջի օր, այս երկրին ազգ. պաշտպանութեան նախարարը, Պ. Ժիւլ Մոք (ընկեր-վարական), խորհրդարանի բեմէն կը յայտարարէր թէ Խ. Միութիւնը 4.600.000 զինուոր ունի, առանց հաշուելու ծովային եւ օդանաւային ուժերը : (Միայն ռազմական օդանաւերը կը հաշուեն 20.000):

Նոյնքան պաշտօնական աղբիւրներու համաձայն, արբանեակ երկիրներէն Հունգարիան ունի 300.000 զինուոր, Ռումանիան՝ 300 հազար, Պուլկարիան՝ 195 հազար եւայլն: Մէկ խօսքով՝ բոլորն ալ աւելի քան արտօնուած էր հաշտութեան դաշնագիրներով: Եւ առանց հաշուելու կուսակցութեան մարտական ուժերը :

Բուն իրականութիւնը շատ աւելի վրդովիչ պատկեր մը կը ներկայացնէ, Արեւելքի թէ Արեւմուտքի մէջ :

Ինչպէս միշտ, այս անգամ ալ ամէնէն աւելի անհանգիստ են փոքր ժողովուրդները :

Անոնք փորձառաբար գիտեն թէ ի՛նչ կը նշանակէ հզօրներու ճակատամարտը, Եւրոպայի թէ Ասիոյ մէջ :

Այդ ժողովուրդներէն մէկն ալ մենք :

Շ.

ԴԷՊՔԵՐՈՒ ԸՆԹԱՑՔԸ

ՏԱԿԱՒԻՆ ԿԱՐԵԼԻ Է ՔՈՐԷԱԿԱՆ ՀԱՐՑԻՆ ԽԱՂԱՂ ԿԱՐԳԱԴՐՈՒԹԻՒՆԸ

Ուաշինկթընի քաղաքական շրջանակներուն համաձայն, այսօր շատ աւելի անհաւանական է , որ քորէական պատերազմը կրնայ չին եւ քորէական պատերազմի մը վերածուիլ: Չինական անակնկալ յարձակողականի առաջին օրերուն, երբ ՄԱԿի ուժերը սկսան նահանջել, այս կարելիութիւնը աւելի մեծ էր, մինչդեռ այսօր, այդպիսի բան մը, որպէս անմիջական վտանգ գոյութիւն չունի :

Ապահովաբար տարօրինակ թուի այսպիսի վստահութիւն մը, այսօր, երբ պաշտօնական տեղեկութեանց համաձայն, մէկ միլիոնէն աւելի չին զինուորներ պատրաստ են յարձակելու ՄԱԿի ուժերուն վրայ Քորէայի մէջ եւ երբ Փեքինի կառավարութիւնը մերժեց ՄԱԿի եռանդամ յանձնախումբի զինադադարի առաջարկը: Այնու ամենայնիւ, ասիական հարցերու մասնագէտ բազմաթիւ անձեր կը գտնեն, որ չին հրամանատարները պիտի վարանին գործադրել ՄԱԿի ուժերը ծով թափելու իրենց սպառնալիքները, երբ տեսան, որ Մ. Նահանգներու կողմէ Քորէայի պարպուելուն յոյսերը ի դերեւ ելան միանգամ ընդմիշտ: Փեքինի կառավարութիւնը, կ'ըսեն անոնք, իր տրամադրութեան տակ ունի զինուորական խորհրդականներ, որոնք լաւ գիտեն, թէ քորէական հողամասի ամբողջական գրաւումը շատ սուղի պիտի նստի եւ առնուազն շատ երկար պիտի տեւէ :

Այս նկատումներով, քորէական հարցին խաղաղ ձեւով կարգադրութեան կարելիութիւնները բոլորովին անհետացած չեն, որովհետեւ, մէկ կողմէ եւ հակառակ պատահած ցնցումներուն, ՄԱԿի ուժերը չընաջնջուեցան, իսկ միւս կողմէ , Ուաշինկթըն տեղի չտուաւ Քորէան անճապարանքով պարպելու փորձութեան առջեւ :

Ամերիկեան կարգ մը մասնագէտներ ալ այս պատճառներուն վրայ կ'աւելցնեն այն իրողութիւնը, թէ Մ. Նահանգները, չքանդելով սահմանային շրջանի ջրաելեկտրական զետեղումները եւ մասնաւորաբար Զոնսինի ելեկտրական հոսանքի մթերման նշանաւոր կեդրոնը, ՄԱԿի հրամանատարութիւնը ի ձեռին ունի շատ կարեւոր «խաղաքարտ» մը, որ, իբրեւ լուրջ սպառնալիք մը, երկար մտածել պիտի տար Փեքինի կառավարութեան :

Եւ վերջապէս աչքէ պէտք չէ հեռացնել այն պարագան, որ Մ. Նահանգները կը վերսկսին իրենց դիւանագիտական յարձակողականին, որոշած ըլլալով դիմել ՄԱԿի ընդհ. ժողովին, որպէսզի համայնավար Չինաստան նախայարձակ պետութիւն մը հռչակուի: Եթէ ՄԱԿը այդպիսի որոշում մը տայ, ատիկա պիտի նշանակէր Չինաստանի տնտեսական պաշարումը, որուն ձեռնարկած են Մ. Նահանգները եւ որ հաւանաբար , որոշ չափով մը պիտի ընդունուի նաեւ արեւմըտեան ուրիշ պետութեանց կողմէ: Պէտք չէ մոռնալ միւս կողմէ, որ Մ. Նահանգները, հակառակ ի գործ դրուած ճնշումներու, տեղի չտուին նաեւ Ֆորմոզան պարպելու պահանջներուն առջեւ եւ ատիկա, համայնավար Չինաստանին վնասելու բնոյթը ունեցող ուրիշ պարագայ մըն է:

Կայ տակաւին չին եւ խորհրդային յարաբերութեանց հարցը: Քաղաքական շրջանակներու համաձայն, Փեքինի վարիչները, շատ չանցած պիտի նշմարեն, որ Խ. Միութիւնը, իրականին մէջ եւ Չինաստանին գործնական աջակցութիւն մը ընծայելու քօղին տակ, կ'ուզէ արգիլել Փեքինի կառավարութեան ՄԱԿի անդամակցութիւնը, որպէսզի առիթը չտրուի անոր յարաբերութեան մըտնելու արեւմտեան աշխարհին հետ: Այս կերպ մըտածողները կը կարծեն , թէ Մ. Նահանգները միջոցը պիտի գտնեն ցոյց տալու Փեքինի կառավարութեան, որ Սովետներու իրական նպատակն է տկարացնել Չինաստանը, այս պատճառով ալ , անոնք կը պարտադրեն շարունակել Քորէայի պատերազմը :

ԿԱՑՈՒԹԻՒՆԸ ՄԻՇՏ ՀԱՆԴԱՐՏ Է

Քորէայի ռազմաճակատին վրայ կացութիւնը կը շարունակէ հանդարտ մնալ : Զուգահեռականին Չինացիներու կողմէ ճեղքուած ըլլալու լուրերը հակասական են: Ամէն պարագայի տակ, մինչեւ այսօր, ոչ մէկ կարեւոր բախում տեղի ունեցած է չին եւ ամերիկեան ուժերուն միջեւ , զուգահեռականին այս կողմը:

Զօր. Մէք Արթըրի մէկ զեկոյցին համաձայն, չինական յարձակողականը կրնայ սկսիլ Յունուար 1էն 10ի ատենները, նկատի ունենալով որ Չինացիները ժամանակի պէտք ունին՝ Հունկնամի վրայ իրենց նետած ուժերը — 100էն 150.000 հոգի — կեդրոնական Քորէա փոխադրելու համար: Թեթեւ յարձակումներ կրնան գործուիլ որեւէ ժամանակ եւ մինչեւ այն օրը, երբ Չինացիները, պահը եկած պիտի նկատեն ձեռնարկելու իրենց երկրորդ մեծ յարձակողականին :

Զեկոյցի եզրակացութեան մէջ կ'ըսուի, թէ Չինաստանի ունեցած հինգ բանակներուն երկուքը արդէն կը գտնուին Քորէայի մէջ, ինչ որ ցոյց կուտայ, թէ առասպել է՝ չինական ուժերուն «կամաւորներէ» բաղկացած ըլլալու ծիծաղելի արդարացումը :

Մարաջախտ Թիթօ

Կ'ԸՍԷ ԹԷ 660.000ՆՈՑ ԲԱՆԱԿ ՄԸ ՈՒՂՂԱԿԻ ԿԸ ՍՊԱՌՆԱՑ ՅՈՒԿՈՍԼԱՒԻՈՅ

Մարաջախտ Թիթօ, պաշտպանութեան նախարարի հանդամանքով եւ տարեկան ելմտացոյցի քննութեան առթիւ ճառ մը խօսեցաւ Սքուփշինայի մէջ եւ յայտարարեց, թէ Յուկոսլաւիոյ դըրացիներէն Պուլկարիա, Ռումանիա եւ Հունգարիա, մեծ մասամբ ապօրինի կերպով, 660.000 հոգի կը պահեն զէնքի տակ, ինչ որ հակառակ է այդ երկրին հետ կնքուած հաշտութեան դաշնագիրներու տրամադրութեանց :

Այսպէս , Հունգարիա զէնքի տակ կը պահէ 165.000 հոգի, Ռումանիա 300 հազար եւ Պուլկարիա 195 հազար: Այս թիւերը հարիւրին 30 աւելի են քան այն, ինչ որ ասկէ առաջ Յուկոսլաւիա ներկայացուցած էր: Դաշնագիրները Հունգարիոյ կ'արտօնեն 65.000 զինուոր, Ռումանիոյ 138.000 եւ Պուլկարիոյ 65 հազար: Մարաջախտը ոչ մէկ ակնարկութիւն ըրաւ Ալպանիոյ, որ վերի երեք երկիրներուն նման Մոսկուայի մէկ արբանեակն է :

Մարաջախտ Թիթօ արտայայտուեցաւ նաեւ ամէն գնով եւ «Միւնիխի» նման խաղաղութիւն մը ապահովելու գաղափարին դէմ եւ ըսաւ որ այդպիսի խաղաղութիւն մը ցնորք է: Ժամանակաւոր նշանակութիւն մը միայն կրնայ ունենալ այդ խաղաղութիւնը, որուն դառն փորձառութիւնը ունի մարդկութիւնը :

ԶՕՐԱՇԱՐԺԻ ՄԹՆՈԼՈՐՏ ՊԱԼՔԱՆՆԵՐՈՒ ՄԷՋ

Պալքանեան երկիրներէն հասնող ճամբորդներ կը պատմեն, թէ ռուսական կարեւոր ուժեր կը հասնին Պուլկարիա եւ Ռումանիա ամէն օր: Պուրկազի եւ Քոնսթանցայի նաւահանգիստները զինուորական փոխադրութեանց կեդրոններ դարձած են: Զօրաշարժի մթնոլորտ մը կը տիրէ այդ երկու երկիրներուն մէջ եւ 17էն մինչեւ 70 տարեկան այրերն ու կիները, առտուն կանուխ կը ղրկուին ձիւնածածկ դաշտերը, նշանառութեան փորձեր կատարելու համար : Ռուսափողները ծանր պատիժներու կ'ենթարկուին եւ կը ղրկուին իրենց պարենատոմսերէն :

Միացեալ Նահանգներ

ԵՐԲԵՔ ՊԻՏԻ ՉՀԵՏԵՒԻՆ ՄԵԿՈՒՍԱՑՄԱՆ ՔԱՂԱՔԱԿԱՆՈՒԹԵԱՆ, Կ'ԸՍԷ Պ. ԹՐՈՒՄԸՆ

Նախագահ Թրումըն , լրագրական ասուլիսի մը ընթացքին յայտարարեց, թէ Մ. Նահանգները բնաւ պիտի չվերադառնան մեկուսացման քաղաքականութեան մը եւ բոլորը պէտք է վստահ ըլլան այս մասին: Պ. Թրումըն այս յայտարարութիւնը ըրաւ ի պատասխան օրագրողի մը հարցումին, թէ ինչ է իր կարծիքը նախկին նախագահ Հուվըրի պահանջին մասին: Ինչպէս գրեցինք, Պ. Հուվըր կ'առաջարկէր ոչ մէկ զինուոր եւ ոչ մէկ տոլար ղրկել այսուհետեւ Եւրոպա, մինչեւ որ եւրոպական պետութիւնները իրենց առաւելագոյնը չընեն, ոտքի հանելու համար եւրոպական ուժեղ բանակ մը, որպէս պատուար համայնավար արշաւանքի մը դէմ :

Պ. Թրումըն ըսաւ նաեւ, որ Մատրիտի կառավարութեան մօտ ամերիկեան դեսպանի մը նըշանակումը բնաւ չի փոխեր Մ. Նահանգներու քաղաքականութիւնը զօր. Ֆրանքոյի վարչաձեւին հանդէպ: Այս մասին, արտաքին նախարար Պ. Էչիսըն, դեռ անցեալ Յունուարին պարզած էր ամերիկեան տեսակէտը, որ այսօր ալ կը մնայ անփոփոխ: Պ. Էչիսըն ըսած էր այն ատեն, որ սպանիական այժմու վարչաձեւը պէտք է աւելի ազատական դառնայ եւ ատկէ վերջ, Սպանիոյ ըլլալիք ամերիկեան փոխատուութիւն մը պէտք է կարգադրուի առողջ հիմերու վրայ :

(Լուրերու շարունակութիւնը կարդալ Դ. էջ)

ՔՈՐԷԱՅԻ մէջ մինչեւ Դեկտեմբեր 22 ամերիկեան բանակը ունեցած է 38.325 կորուստներ , որոնց 6432ը սպանեալ, 25.328ը վիրաւոր եւ 5565ը կորսուած :

ԿԱԼԱՆԱՒՈՐ ՀԱՅԱՍՏԱՆԸ

Բ.

Քաղաքական տեսակէտով Հայաստան երկար տարիներու ընթացքին եղած է կեդրոնը ամէն տեսակ դաւերու: Այսօր, այս երկիրը, ուր հանգչեցաւ Նոյի Տապանը, կրկին իջած է քաղաքական կրկէս: Խորհրդային Միութեան ակնարկը դարձած է դէպի Տարտանէլի Նեղուցը եւ Միջերկրականի տաք ջուրերը:

Միացեալ Նահանգները զինուորական օգնութիւն կուտան Թուրքիոյ՝ կարենալ Ռուսերու հաւանական յարձակումին դէմ պաշտպանուելու համար:

Սակայն Հայաստան կանգնած է հսկայ ամբոցի մը պէս, որ ճամբայ կը բանայ դէպի Միջերկրականը եւ որ կամուրջ մըն է դէպի արաբական աշխարհը:

Երկու հիմնական ուժեր մեծ դեր կատարած են հայ իրականութեան մէջ: Մէկը եկեղեցին է: Միւսը քաղաքական կուսակցութիւններն են:

Հայ Առաքելական Եկեղեցին կապ չունի Կաթոլիկ Եկեղեցիին հետ: Հայ Լուսաւորչականներու կրօնական պետն է Ամենայն Հայոց Կաթողիկոսը, բազմած Էջմիածնի հինաւուրց գահին վրայ:

Հայերը, որոնք ցրուած են ի սփիւռս աշխարհի, որեւէ տեղ ճանչցուած չեն իբր ազգ: Անոնք ընդհանրապէս ծանօթ են իբր կրօնական համայնքներ: Պէտք է գիտնալ, որ Էջմիածինը կրօնական առանձին գահ մըն է եւ Ամենայն Հայոց Կաթողիկոսը կրօնական պետի մը բոլոր իրաւունքներն ու իրաւասութիւնները ունի:

Հայաստան մարդկային բովանդակ պատմութեան մէջ առաջին երկիրն է, որ ընդունած է քրիստոնէութիւնը իբր պետական կրօնք 302 թուականին:

Խ. Միութեան մէջ կրօնական կազմակերպութիւնները արտօնուած չեն: Ոչ մէկ կրօնական համայնք կրնայ կապ հաստատել արտաքին աշխարհի կրօնական համայնքներուն հետ: Ոչ մէկ ազատութիւն կայ կրօնական գործունէութեան համար: Համայնավարները երդուեալ թշնամիներ են կրօնքի:

Եւ սակայն նոյն համայնավարները Էջմիածինը — եւ կամ անոր կմախքը, անոր ստուերը — պահած են, որովհետեւ Քրեմլինը ըմբռնած է, թէ կրնայ Ամենայն Հայոց Կաթողիկոսը գործածել իբր գործիք, քարոզչութիւն կատարելու համար արտաքին աշխարհի մէջ:

Արտասահմանի հայ կրօնաւորները իրենց հրահանգները կը ստանան կաթողիկոսէն: Ուեւէ հայ կրօնապետ, որ կը մերժէ ենթարկուիլ կաթողիկոսին, անմիջապէս կը պաշտօնազրկուի:

Կաթողիկոսը իր հակակշռին տակ պահելով, Քրեմլը կը յուսայ նաեւ արտասահմանի հայ գաղութները առնել իր ազդեցութեան տակ: Եւ այս է պատճառը, որ բոլշեւիկները կը պահեն Ամենայն Հայոց կաթողիկոսը:

Հոկտեմբերեան Յեղափոխութեան 30րդ տարեդարձին առիթով, Էջմիածինի կրօնական օրգանը յօդուած մը հրատարակած էր, որուն մէջ ամէն լուտանք թափուած էր անգլեւամերիկեան կայսերապաշտներուն եւ անոնց կոյր եւ «ստրկամիտ սպասաւոր»ներուն դէմ: (Խօսքը դաշնակցականներու, հայ յեղափոխականներու մասին է):

Միեւնոյն յօդուածին մէջ, սակայն, պանծացուած է Խորհրդային Միութեան ուժը, անոր աննախընթաց աճումը: Յօդուածագիրը րսած է.

Մե«նք վստահ ենք, որ Սփիւռքի բոլոր հայ կրօնական պետերը պիտի աշխատին յանուն հայ եկեղեցիին եւ հայ հայրենիքին եւ ամէն տեղ պիտի գործակցին խորհրդայնասէր կազմակերպութիւններու հետ»:

Եւ այսպէս, Ամենայն Հայոց Կաթողիկոսը դարձած է գործիք մը պետութեան ձեռքը եւ անուղղակի միջամուխ կ'ըլլայ քաղաքականութեան, հակառակ սթալինեան սահմանադրութեան այն տրամադրութեան, թէ պետութիւնն ու կրօնքը բոլորովին անջատ են իրարմէ եւ ոչ մէկ կապ ունին իրարու հետ:

1945ին ներկայ կաթողիկոսը տեսակցութիւն մը ունեցաւ Ստալինի հետ եւ ատկէ երկու ամիս վերջ Ամենայն Հայոց Կաթողիկոս ընտրուեցաւ:

Երկրորդ կարեւոր ուժը, հայ իրականութեան մէջ, քաղաքական կուսակցութիւններն են: Ասոնք սկսան ծնունդ առնել 1888ին: Անոնց սկզբնական նպատակն էր պաշտպանել անզէն գիւղացիները Թուրքերու յարձակումներուն դէմ:

Դաշնակ կուսակցութեան գերագոյն նպատակը եղաւ ազատագրել հայ ժողովուրդը, ազատագրել հայ հայրենիքը եւ ստեղծել ազատ ու անկախ Հայաստան մը: Եւ անոնք հասան իրենց այս նպատակին 1918 թուականին, սակայն 1921ին, բոլշեւիկները տապալեցին Հայաստանի անկախ հանրապետութիւնը:

Հայ Յեղափոխական Դաշնակցութիւնը, որ զօրաւորագոյնն է բոլոր հայ կուսակցութիւններուն մէջ, հիմնուած է 1890ին: Ան եղած է համախմբումը՝ անջատօրէն գործող յեղափոխական խումբերու:

Յարգանքի երեկոյ

Ի ՊԱՏԻՒ Պ. Օ. ՊԷՐՊԷՐԵԱՆԻ

Վաստակաւոր երաժշտին ի պատիւ 18 Դեկտեմբերին սարքուած երեկոյթին իրենց գնահատութեան եւ յարգանքի բաժինը բերած էին ֆրանսացի եւ հայ ծանօթ անձնաւորութիւններ եւ արուեստագէտներ:

Պ. Ռօժէլ պատմականը ըրաւ հայկական երաժշտութեան բնաշրջման եւ շեշտեց հոն Օ. Պէրպէրեանի գործին կարեւորութիւնը: Պ. Լիւք Անտրէ Մարսէլ յստակ վերլուծումով մը ցոյց տուաւ այդ գործին մէջ ձեւի ամբողջական միութեան եւ tonalitéի հարցերուն տրուած ինքնատիպ լուծումներուն արժէքը, ցաւ յայտնելով որ ֆրանսական շրջանակները դեռ չեն ճանչնար զայն արժանի չափով:

Արտաւազդ արք. Սիւրմէեան առաջարկեց այս յարգանքին մէջ չմոռնալ նաեւ երաժշտին հայրը, ուսուցչապետ Ռ. Պէրպէրեանը, որ գեղապաշտ ոգի մը ներշնչեց իր զաւակներուն եւ աշակերտներուն: Սկիւտարցիներուս համար յուզիչ էր մանաւանդ իր պատկերալից ոգեկոչումը Պոլսոյ այս արուարձանին, ուր այնքան բեղուն տաղանդներ ծաղկեցան, բանաստեղծական մթնոլորտի մը մէջ:

Պ. Գույումճեան յուզուած գնահատականով մը արդարացուց ստեղծողի մը համար փղոսկրեայ աշտարակի մէջ ինքնամփոփուելու իրաւունքը, երբ այդ մեկուսացեալ խոկումը, ժողովուրդին հետ ամենօրեայ եւ լայն շփումէ մը աւելի, կը թոյլատրէ արուեստագէտին՝ թափանցել իր ազգի հոգիին խորքերը:

Օր. Տէմիրճեան եւ Օր. Ճինճեան տուին հեղինակին գործերէն յատկանշական էջեր: Օր. Իչգալացեան, զոր հեղինակը գնահատեց իբրեւ շնորհալի արուեստագիտուհի եւ մեծ երգչուհի, զգուած յուզումով մը մեկնեց «Նարեկեան Համանուագ»ին մեներգողի դժուարին մասը:

Ցայտագրին գլխաւոր նորութիւնը կը կազմէին այս համանուագին վերջին էջերը:

Կրօնական երաժշտութիւնը ձայներու արուեստին գլխաւոր բաժանումներէն մին է: Անոր զանազան արտայայտութիւնները կը պատկերացնեն կրօնական զգացման համապատասխան մակարդակները, որոնք կ'աստիճանաւորուին միամիտ, դեռ նիւթին կառչող ապրումներէն մինչեւ բարձրագոյն, անձնուրաց, ներքին ոգեկանութեան մը կեանքը: Այսպէս, աղօթքներ կան՝ շատ լալկան, անվերապահօրէն աղերսող, կան որոշ ակնկալութեամբ շողոքորթող, իսկ աղօթքներ ալ կան, ուր հոգին իր ծայրագոյն ոգեկանութեան հաւատքը կ'երգէ:

Լաշըլիէ, այս զգացման մասին կարեւոր վճարանութեան մը առեն, իր գաղափարը ճշդելու համար կ'ըսէր «Հոգեկան վիճակը, որ միայն կրնայ, իմ կարծիքով, բուն իսկ կրօնական կոչուիլ, վիճակն է հոգիի մը, որ կը կամենայ եւ կը զգայ զգայնական իրականութենէն աւելի բարձր, որ ազատօրէն կը ձգտի բացարձակ զտութեան (pureté) եւ բացարձակ ոգեկանութեան իտէալին՝ արմատապէս տարբեր ամէն ինչէ որ, իր մէջ, կուգայ բնութենէն եւ կը կազմէ իր բնոյթը»: Արդարեւ, եթէ կրօնական զգացումը անջատենք այն բոլոր օտար տարրերէն որոնք հազիւ քօղարկուած իղձերն են մեր անհատական եսին, ինչպէս օրինակ անձնապաշտ յոյսերը յաւիտենական երջանկութեան մը, հոն պիտի գտնենք մանաւանդ ոգեկան անշահախնդիր եւ անանձնական բարձրացման մը ձգտումը եւ այդ վերելքին կարելիութեան հաւատքը:

Այս ըմբռնումը երբեմն շատ կը հեռացնէ մեզ սովորական իմաստով առնուած «մարդկային»էն: Անոր անխառն կիրարկումը կ'երթայ մինչեւ անբնակելի զտութիւն մը: Սակայն նոյն «մարդկային»ին հանդրուանէ հանդրուան վերելքը կը պարտինք դարձեալ այդ ըմբռնման խոյանքներուն:

Հոգեկան այս ոգեպաշտ դիրքը արարքներուն, մտածումներուն եւ զգացումներուն մէջ կ'արտացոլայ յատկանշական որակով մը, որ ազնուականութիւնն է:

Այս ազնուականութեան գոյութիւնն է որ ուզած էի ընդգծել Օ. Պէրպէրեանի «Պատարագ»ին առաջին ունկնդրութեան առիթով: Դժուար է միակ ամբողջութիւն մը կազմող «Նարեկեան Համանուագ»էն մասին որոշ գաղափար մը ունենալ պզտիկ երգչախումբի եւ երկու դաշնակի վերածուած մէկ մասին ունկնդրութեամբը միայն: Բայց նոյն ազնուականութիւնը աւելի հեռուները տանելու ջանք մը կայ կարծես հոն: Այդ ջանքը ենթադրել կուտայ, որ հեղինակը ուզած է կրօնական զգացումը եւ անոր համապատասխան արուեստը հասցնել մեծ զտութեան մը:

Կարելի՞ է առանց անպատեհութեան խզել բոլոր կապերը, չընել որեւէ զիջում եւ դիմել այսպէս բացարձակին — հոն է նպատակը, բայց նաեւ հոն՝ վտանգը, կ'ըսէ Վալէրի: Իր նոր երկը ունի՞ առաքինութիւնը՝ երաժշտասէր հասարակութեան հոգիներէն խլելու վայելքի սովորական եզրերը եւ ներշնչելու անոնց՝ անսովոր բայց վաւերական ապրումներ: Համանուագին ամբողջական, աւելի խնամուած, թերեւս քանի մը անգամ կրկնուած նուագումը միայն կրնայ տալ կարելիութիւնը՝ պատասխանելու այս հարցումներուն:

Ա. ՓԱՓԱԶԵԱՆ

«Հայկական» Cancan

Սօսին գրած էր, բայց կարճ էր գրած: Գրած էր աւելի իբրեւ լռողաց, քան թէ զճանճանն տեսողաց: Եւ հետեւաբար չէր կրնար գրել այն, ինչ որ ներկայ մը պիտի գրէր, «Ռէվէյեօն»ի գիշերը, «Սէրքըլ Միլիթէր»ի մէջ սարքուած եւ ամէն մեղքիս վրայ «հայկական» ֆիրմա ունեցող պարահանդէսը տեսնելէ վերջ:

Ես տեսայ եւ ըստ այնմ ալ կը գրեմ: Կը գրեմ, առանց սակայն գիտնալու, թէ որու օձիքէն պէտք է բռնել հաշիւ պահանջելու համար, այս առթիւ, պարահանդէսի կարգադիր մարմնէն:

Մի ըսէք թէ քանի որ կարգադիր մարմինը կայ, ապա ուրեմն կայ նաեւ հաշիւ տուողը, — բռնէ՛ անոր օձիքէն: Կար արդարեւ կարգադիր մարմնի պէս բան մը, բայց խառնուողները այնքան շատ էին, որ գլուխն ու պոչը կարելի չէր զանազանել: Տէր ու հրամանատար էին բոլորը, պատասխանատու սակայն ոչ ոք կար: Որովհետեւ այլապէս, եթէ պատասխանատուներ գտնուէին, անպայման պիտի ամչնային՝ այդ գիշեր, պարահանդէսի ընթացքին պատահած անախորժութիւններէն:

Նաւ մը, կ'ըսեն, եթէ շատ նաւապետներ ունենայ, շուտ ալ կ'ընկղմի: Այդպէս ալ ընկղմեցաւ՝ ամիսէ մը ի վեր ի ձայն փողոյ եւ թմբկի ծանուցուած այս պարահանդէսը: Ընկղմեցաւ, ապահովաբար, ոչ թէ որպէս առեւտուր — կրնան շատ դրամ շահած ըլլալ — այլ առաւելապէս իբրեւ բարոյական ձեռնարկ:

Այդ գիշեր, ինծի եւ ինձ նման շատերու առիթը տրուեցաւ հիանալո՛ւ կազմակերպիչներու տաղանդին, ճաշակին, բարեկրթութեան, հնարամտութեան եւ բարոյական հասկացողութեան վրայ: Եւ հիմա, կ'ուզեմ որ այդ հիացումէս բաժին հանեմ նաեւ իմ այն ընթերցողներուս, որոնք այդ պարահանդէսին ներկայ չգտնուելու բարեբախտութիւնը ունեցան:

Արդ, եթէ ա՛յս է իրենց հասկցած «արդիական» պարահանդէսը, այն ալ Փարիզի պորտին վրայ, ամենաշքեղ հիմնարկութեան մը սրահներուն մէջ, մե՛ղք իրենց խելքին ու ճաշակին: Այդ պարահանդէսին մէջ պարզուեցան տեսարաններ, զորս, 40 — 50 եւ աւելի տարիներ առաջ — à la belle époque ! — քանի մը զրուշ ցնծալով կրնային դիտել Թուրքիոյ յետին մէկ քաղաքի ամենայետին ճաֆէ - շանթանին մէջ: Մե՛ծ succès էր, արդարեւ, մենծ հայրիկիս օրերէն մնացած սա French cancanը, որ հակառակ իր անփչիակաանացուած, սնոպային բացատրութեան, «գեղարուեստական» intermezzoի ամենահասարակ մասն էր, չըսելու համար ամէնէն անշնորհքն ու սիրտխառնողը, որուն համար, սակայն, հանրային նուիրահաւաքութեամբ պարահանդէս սարքող համեստափայլ տիկինները, 60 հազար ֆրանք վճարած են եղեր …

Եղա՞ւ ասիկա: Պէ՞տք էր որ ներկաները հազարներ ու տասնեակ հազարներ ծախսէին դիտելու համար այդ numéroները, որոնց շատ աւելի ճաշակաւորները կրնային դիտել որեւէ ճապարէի մէջ, տասն անգամ աւելի աժան գիներով: Ո՞վ իրաւունք տուաւ կազմակերպիչներուն այդպէս աննպատակ կերպով մսխելու հանրային գումարներ: Ու մանաւանդ խնդալու՝ ճաշակ ունեցող հանդիսականներու քթին:

Պիտի սխալիք, եթէ մտածէք, որ դէթ մեր նորահաս արուեստագիտուհին, Օր. Մարի Կառավարենց, որուն անունն ալ շահագործուեցաւ այնքան վրան–բաց «հնարամտութեամբ» մը մամուլի յայտարարութեանց մէջ, ճերմակերես հանեց ձեռնարկին կազմակերպիչները, իր հայկական զմայլելի երգերով: Պիտի սխալիք, որովհետեւ օրիորդը չերգեց այդ գիշեր: Ու չերգեց, որովհետեւ համեստափա՛յլ կազմակերպչուհիները չուզեցին որ երգէ:

Դեռ ամիս մը առաջ, հազար թախանձանքներով հրաւիրեցին, որ Օր. Կառավարենց մասնակցի յայտագրին, իր երգերով: Խոստացան լիառա՛տ վարձատրել: Օրիորդը խոստացաւ, բայց ազնուութիւնը ունեցաւ իր կարգին չխնդրելու, որ դրուի նաեւ երախային անունը, ինչպէս կ'ընեն բոլոր փրոֆէսիոնէլ արուեստագէտները: Եւ խոստումը յարգելով, կէս գիշերին ճամբայ ելաւ Լիոնէն եւ անքուն ու յոգնած, գիշերուան ժամը 11ին եկաւ պարասրահ: Իր բացակայութեան, տիկին մը լուր ղրկած էր, թէ իրեն պիտի վճարուի 4000 ֆրանք: Երգչուհին դիտել կուտայ, որ իր յանձնառութիւնը, այդ գիշեր, 3000 ֆրանքի ծախք մը կը նշանակէ իրեն համար (ղաշնակահարուհի, եւն.) եւ այդ ծախքը պէտք է վճարէ կարգադիր

մարմինը։ — «Ծախքը դուք կ'ընէք եւ կը ստանաք միայն 4000» կը պատասխանէ տիկինը ։

— «Այդ պարագային չեմ կրնար երգել» կ'ըսէ օրիորդը։ — «Մի՛ երգէք», կ'ըլլայ լիառա՛տ վարձատրութիւն խոստացած տիկիններուն պատասխանը։ Եւ օրիորդը կը մեկնի ։

Ու այսպէս, մինչ cancanի աղջիկները եւ միւս ֆրանսացի «արտիստ»ները ստացան 10էն մինչեւ 20.000ական ֆրանք, հայ արուեստագիտուհիին ուզեցին տալ հազարնոց թուղթ մը միայն ...

Այս է եղեր վարչութեան անբեկելի որոշումը։ Այս է եղեր իրենց կնահատանքը հայ արուեստագիտուհիին հանդէպ, զոր «գովեցին» կեցան մինչեւ որ կամուրջը անցան։

Կարգադիր մարմինը հասած էր իր նպատակին։ Որովհետեւ նպատակը՝ պարահանդէսի յայտագիրը, հայ երգչուհիին մասնակցութեամբ ճոխացնել չէր երբեք, այլ դուեհիկ — բայց դժբախտաբար ուշ հասկցուած — շահագործումը անոր անունին, տպաւորութիւն ձգելու համար իրենց համակիր չեղող շրջանակներուն վրայ, թէ «տեսէք, ձեր երգչուհին ալ կը մասնակցի մեր ձեռնարկին»։ Ապա ուրեմն տոմսակ գնեցէք։ Այդ ձեւով շահագործեցին նաեւ այս թերթի ծանուցումներու սիւնակը, ուր, շաբաթներով փայլեցաւ Օր. Կառվարենցի անունը։ Անգամ մը որ յաջողեցան տեղաւորել իրենց տոմսերը եւ սրահը լեցուն տեսան, ալ ի՞նչ պէտք կար օրիորդին եւ անոր արուեստին, անոր հայկական երգերուն (մեր երգերէն ե՞րբ համ են առեր արդէն)։

Այս անբարեկիրթ վերաբերումին զոհը, սակայն, հայ երգչուհին չէր միայն։ Ուրիշ գծով, ուրիշներ ալ — եւ մասնաւորաբար որոշ հիւրեր — նշաւակ եղան կարգադիր մարմնի անդամներու կոպիտ վերաբերումին։ Հինգ վայրկեան առաջ տոմսեր ծախեցին, թուագրուած սեղան տրամադրեցին եւ երբ հիւրերը գրաւեցին իրենց տեղերը, եկան եւ կոպտօրէն հանեցին զանոնք իրենց տեղերէն։ — «Կամ սուփէ կ'ընէք եւ կամ կ'ելլէք կ'երթաք» ըսին, գիտնալով հանդերձ, որ անոնք, տոմս գնած պահուն իսկ յայտնած էին, թէ միայն պիտի խմեն եւ սուփէ պիտի չընեն։ Եւ հիւրերը ելան գացին, կռիւ չստեղծելու եւ նախատինքը նախատինքով չմաքրելու համար ։

Ուրիշ ընտանիքի մը պատահեցաւ միեւնոյնը, բայց առաջինէն փորձուած, կարգադիրները ըստիպուեցան անուշի կապել։ Իսկ երրորդ ընտանիքի մը քովէն հեռացան, երբ ընտանիքի հայրը, ճարահատ, իր բռունցքը ցոյց տուաւ ...

Ասանկ բանե՛ր պիտի պատահէին, որպէսզի «հայկական» cancanը իր գագաթնակէտին հասնէր պարահանդէսին գիշերը եւ մատ խածնել տար հիւրերուն։ Որպէսզի մարդիկ երեւան գային իրենց բարեկրթութեան բոլոր վկայականներով ։

Հոգ չէ, սակայն, այս ալ կ'անցնի — անցաւ արդէն։ Եւ, եթէ ողջ մնացինք, կը տեսնուինք տարի մը վերջը, իրենց յաջորդ պարահանդէսին..

Կ. Գ.

Ա.— Գլխարկավաճառը գլխարկիդ այնպէս մը կը նայէր որ կարծես իր խանութէն գողցած ես։

Բ.— Ես ալ այնպէս մը իրեն կը նայէի, որ կարծես իր խանութէն չեմ գողցած ...։

ՍԵԲԱՍՏԱՑԻ ՄՈՒՐԱՏ ՈՒՍՈՒՄՆԱՍԻՐԱՑԻ ՀԱՆԴԷՍ – ԽՆՋՈՅՔԸ

Իսի լէ Մուլինոյի Խրիմեան վարժարանին մէջ տեղի ունեցաւ Սեբաստացի Մուրատ Ուսումնասիրացի կազմակերպած հանդէս – խնջոյքը, Դեկտ. 17ի կիրակի օրը ։

Հանդէսը բացուեցաւ Օր. Գոչեանի կողմէ դաշնակի վրայ զարնուած «Բամ փորոտան»ով ։ Օրուան նախագահը Հայր Քիլէրճեան իր բացման խօսքով ըսաւ ի միջի այլոց .—

« Կը ձիւնէ դուրսը, հայրենակիցներ, եւ այս ձիւնը կը վերյիշեցնէ մեզ, մեր ձիւնածածկ սարերն ու դաշտերը հայրենիքի խստամբեր ձմեռներուն, երբ Հայը, 7—8 ամիսներու արդար աշխատանքով լեցուցած իր ամբարները, 4—5 ամիս կը հանգչէր, բոլորուած իր զաւակներով տաքուկ թոնիրներու շուրջ եւ անցնելով հոն հեզասահ կեանք մը։ Այդ գիշերներուն կը պատմուէին հէքեաթի վերածուած հայրենի աւանդութիւնները, որոնցմէ ամէն մէկէն բարոյական մաքուր դաս մը կար առնուելիք ։ Այս հէքեաթներուն մէջ չարերը կը պատժուէին անխուսափելի կերպով, իսկ բարիներն ու քաջերը կ'արժանանան իրենց փափաքներուն ։

«Ներկայ սերունդը պարտաւոր է միշտ ուսուցանել մեր մատաղատի զաւակներուն, մեր հայրենիքի գեղեցկութիւնները, որոնք իրենց պարզութեամբ իսկ թանկագին են։ Պարտինք ամէն մէկս պատմել մեր զաւակներուն, Հայոց պատմութիւնը եւ ներշնչել անոնց մեր սքանչելի լեզուին հանդէպ սէր ու պաշտամունք, ամէն գնով զերծ պահելու համար զանոնք օտար խայծերէ եւ այլասերման ճամբով փճացումէ։ Կարմիր ջարդէն վերջ ճերմակ ջարդը պիտի չթոյլատրենք որեւէ գնով։ Հայ պահել նորահաս սերունդը, այս պէտք է ըլլայ մեր նպատակակէտը եւ այս պատճառով ալ պէտք է ուժ տանք Սեբ. Մուրատ Ուսումնասիրացին»։

Իսկի Նոր Սերունդի երգչախումբը, Պ. Ս. Յովհաննէսեանի ղեկավարութեամբ՝ յաջողութեամբ երգեց երեք քառաձայն երգեր, որոնք արժանացան երկարատեւ ծափերու ։

Օրուան բանախօսն էր Սեբաստացի ծանօթ դերասան Պ. Գմբէթեան, որ գեղեցիկ ճառով մը վերյիշեց Դ. Վարուժանը, աննման Մուրատը միշտ խիզախ եւ միշտ յառաջապահ, որ մաին անգամ արհամարհեց մինչեւ վերջը։ Անդրադառնալով զուլումի օրերուն, հարց տուաւ, թէ ո՞ր ազգը պիտի կրնար տոկալ այսքան արհաւիրքի եւ ո՞ր ազգը հակառակ բախտի այսքան դաժանութեան, պիտի վերածնէր կրկին։

— Հայը, բացագանչեցին ներկաները միաբերան ։

— «Պահենք Հայը՝ Հայ, ինչպէս ըսաւ հայր Քիլէրճեան, եւ Մուրատի անուան Ուսումնասիրացը, ասկէ աւելի վսեմ նպատակ մը չէր կրնար ընտրել »։

Պ. Գմբէթեան, որ նաեւ առաջնակարգ արտասանող մըն է, արտասանեց Սիլվա Կապուտիկեանի հայ լեզուին ձօնուած մէկ բանաստեղծութիւնը, արցունք խլելով ներկաներու աչքերէն ։ Մէջ ընդ մէջ երգեցին Տիկին եւ Օր. Պէնկեաններ, օրիորդներ Շահինեան եւ Ղազարեան եւ ջերմօրէն ծափահարուեցան ։

Սիրուած դերասան Պ. Գրիգոր Վահան եւս ներկայ ըլլալով, արտասանեց Դ. Վարուժանի « Հայհոյութիւն »ը եւ խլեց երկարատեւ ծափեր։

Միութեան կողմէ զեկոյց մը ըրաւ Յ. Յակոբեան եւ ըսաւ որ Սեբաստահայը, իր Ալիս գետին պէս երբեմն վարարուն, երբեմն հեզասահ, բայց միշտ կենդանի, երբեք անտարբեր չմնաց ազգային շարժումներուն մէջ ։ Սեբաստահայը հայութեան տուաւ անհամար փաղանգ մը գործիչներու, բանաստեղծներու եւ համեստ մշակներու, որոնցմէ միշտ պիտի փայլին ազգային հորիզոնին վրայ Մխիթար Աբբան, Դ. Վարուժանը եւ աննման Մուրատը։ Այս վերջինին ուսումնատենչ խառնուածքին ի յիշատակ հիմնեցինք մեր Ուսումնասիրացը եւ Սեբաստահայը, հոգ չէ թէ այսօր օտար հողերու վրայ, պիտի ապացուցանէ թէ մեր գործը պիտի ապրի միշտ»։

Հանդէսէն վերջ սկսաւ խնջոյքը, որու ընթացքին եւս ուղերձներ ըսուեցան, եւ Պ. Գըմբէթեան արտասանեց Զարենցէն եւ այլ հեղինակներէ ուրիշ կտորներ եւս ։

ՍԵՒ ՀՈՂԵՐՑԻ

ՅԱՐԳԱՆՔԻ ԱՅՑ

Հ. Յ. Դ. Աղբիւր Սերոբ եւ Եօթնեղբայրեան խումբերը, յարգանքի այց մը կազմակերպած էին, կիրակի 24 Դեկտ.ին, Thiaisի գերեզմանատունը, ողբացեալ ընկերներու գերեզմաններուն ։

Հակառակ ցուրտին եւ ձիւնին, ընկերներ եւ համակիրներ, ինչպէս նաեւ հանգուցեալներու պարագաները եկած էին իրենց յարգանքի տուրքը մատուցանելու։ Նկատի ունենալով օդի աննպաստ վիճակը, իւրաքանչիւր շիրիմի վրայ կանգ առնելու տեղ, որոշուած էր ճառերը միացնել։

Ընկերները նախ այցելեցին Ա. Ջամալեանի շիրիմը, ուր խօսք առաւ ընկեր Աշոտ Իսահակեան եւ առանձին առանձին վեր առնելով Ջամալեանի, Պապաշայի, Օհան Կարոյի եւ Տիկին Պերճուհի Բարսեղեանի ազգային եւ յեղափոխական գործունէութիւնը, ըսաւ որ հայ ժողովուրդը երախտապարտ պէտք է ըլլայ եւ անմոռաց պահէ անոնց նուիրական յիշատակը, որովհետեւ անոնք իրենց ամբողջ կեանքը զոհեցին մեր ազգային իտէալի իրագործման համար։ Մենք պարտաւոր ենք շարունակել անոնց կիսատ ձգած գործը եւ այս շիրիմներուն վրայ հանդիսաւոր կերպով կ'ուխտենք կատարել մեր այդ պարտականութիւնը, մինչեւ որ իրականանան մեր դարաւոր երազները եւ ի վիճակի ըլլանք անոնց ոսկորները փոխադրելու մայր հայրենիք, ուր միայն պիտի գտնեն իրենց հանգիստը։

Ընկերները յետոյ գացին երկիւղածութեամբ խոնարհելու Պապաշայի, Օհան Կարոյի եւ Տիկին Պերճուհի Բարսեղեանի շիրիմներուն առջեւ եւ ծաղիկներով զարդարեցին զանոնք ։

Ներկայ մը

Անբաղձալի հիւրը.— Այս խնձորենիները նո՞ր տնկեցիք. ինչ ալ սիրուն են ։

Տանտէրը.— Առաջնակարգ տեսակէն են, կը յուսամ որ ձեր յաջորդ այցելութեան պատիւը կ'ունենանք ճաշակելու անոնց պտուղները ... ։

«ՅԱՌԱՋ»Ի ԹԵՐԹՕՆԸ (32)

ԼՐՏԵՍ ԿԻԿԵՐՈՆ ԱՆԳԱՐԱՅԻ ՄԷՋ

(Գրեց՝ գերման դեսպանատան կցորդ ՄՈՅԶԻՇ)

Ժ. ԴԵՍՊԱՆԻՆ ԲԱՆԱԼԻՆԵՐՈՒ ՏՐՑԱԿԸ

Պէտք է նախատեսել ամէն բան, նկատելով որ ձեր հեռաձայնը կրնայ հսկողութեան տակ գտնուիլ, ես պիտի տամ ձեզի միշտ թուականը այն օրուան, որ պիտի յաջորդէ մեր բուն ժամադրութեան ։ Օրինակի մամար, եթէ ըսեմ թէ 8 Նոյեմբերին կը սպասեմ ձեզի «պրիճ» խաղալու համար, դուք պիտի հասկնաք որ 7 Նոյեմբերին նոյն ժամուն մեր ժամադրավայրը պիտի գտնուիմ։ Այս կերպով ոչ մէկ բան կրնայ պատահիլ մեզի ։

Այո, անկասկած, ամէն բանի մասին կը խորհէր այս մարդը։ Ըսի իրեն որ սպասէ դրասենեակս եւ գացի ինքնաշարժս բերելու։

Իմ ինքնաշարժս կ'ըսեմ, իրականին մէջ իմս չէր, իմ հինցած Մերսետէսը նորոգութեան ղրկած էի եւ փոխ առած էի ընկերներէս մէկէն այս կառքը, որ շատ զօրաւոր մեքենայ մը ունէր եւ իր ձեւն ալ շատ կը նմանէր ամերիկացի դիւանագիտական մարմնին բազմաթիւ կառքերուն։ Մնաց որ, քանի մը օր վերջ գնեցի զայն, որովհետեւ սքանչելիօրէն կը յարմարէր մեր գիշերային պտոյտներուն։ Ցերեկ ատեն, առաջուան պէս կը գործածէի հին Մերսէտէսս որ ծանօթ էր ամբողջ քաղաքին ։

Ինքնաշարժ մտնելէ վերջ, ես առջեւը, ինքն ալ ետեւի մասին մէջ նստանք, քշեցինք վարագոյրները։ Կիկերոն անցուց գլխ նոր քաղաքին նեղ փողոցներէն։ Որոշ տեղ մը ուր տուները շատ ցանցառ էին, ըսաւ որ կանգ առնեմ ։

— Ահա մեր հանդիպումին վայրը, ցնոր տնօրինութիւն ։

Մտքիս մէջ արձանագրեցի այդ վայրը ։ Արդէն կարելի չէր սխալիլ, որովհետեւ քառուղի մըն էր։ Մեծ խնամքով ընտրուած ըլլալու էր ան եւ կատարեալ էր ։

— Այժմ, անգլիական դեսպանատուն տարէք զիս ։

— Ի՞նչ ըսիք, հարցուցի ակամայ ։

— Անգլիական դեսպանատունը, Չանքայայի մէջ ։

Կը շարունակէի հաւատալ թէ սխալ հասկըցած եմ ։

— Լո՞ւրջ կ'ըսէք, ճի՞շդ հասկցած եմ, անգլիական դեսպանատո՞ւն ըսիք ։

— Բայց այո, ինչո՞ւ չէ։

« Ցերուկ խելացնոր», խորհեցայ եւ առանց բան մը ըսելու, անգլիական դեսպանատան ճամբան բռնեցի։ Կառքը շատ նոր էր եւ հրաշալի կերպով կը սուրար բարձունքն ի վեր։ Գիշերային երկինքին վրայ կ'ուրուագծուէին արդէն դեսպանատան երկու շէնքերը։ Տեղ, տեղ, քանի լամբարներ կը վառէին, փոքրիկ անկիւնադարձ մը եւս, յետոյ ուրիշ մը եւ քանի մը երկվայրկեանի մէջ հասած պիտի ըլլայի արդէն կեդրոնական մեծ դըրան առջեւ ։

Կայծակի պէս մտածում մը անցաւ միտքէս ։ «Թակա՞րդ մըն էր արդեօք»։ Վերջին անկիւնադարձը չէի բրած տակաւին, երբ կռնակէս ձայն մը լսաւ.— « Այժմ դանդաղեցուցէք, այդպէս, կանգ մի առնէք»։ Գրեթէ բոլորովին մարեցի լոյսերը ։ Ինքնաշարժը անկիւնադարձին մէջն էր այժմ, եւ աչքերս յառած էի ճամբուն ։

Այն ատեն խմացայ որ դռնակ մը մեղմօրէն կը գոցուէր. նայեցայ հայելիին մէջէն. պարապ էր տեղը ուր Կիկերոն նստած էր վայրկեան մը առաջ։ Կառքը քալած միջոցին իջեր էր վար։

Քանի մը վայրկեան վերջ հասայ գերմանական դեսպանատունը, կառքերու յատուկ մուտքին առջեւ։ Նէնքէներուն տունը լոյս կար տակաւին. գիտէի թէ ընդունելութիւն ունէին ։ Շատ լաւ էր այդ, որովհետեւ թուրք դռնապանը կարծեց ապահովաբար թէ Նէնքէներուն եկած էի ։

Երկու «ֆիլմ»երը ձեռքիս մէջ, իջայ սանդուղներէն որոնք մութ սենեակը կ'առաջնորդէին։ « Լուսանկարիչին Առաջնորդը» սքանչելի գիրք մըն էր. ժամ մը վերջ, ելեկտրական հովահարին քիմաց կախած էի արդէն զանոնք, որպէսզի շուտով չորնան. անգամ մը եւս ճշդեցի թէ պատկերները շատ յստակ էին ։

Առի խոշորացոյցը եւ խոշոր լոյսի մը տակ, մեծ հետաքրքրութեամբ նայեցայ «ֆիլմ»երուն, լուծելու համար այդ գիշերուան գաղտնիքը։ Անդադար կը կրկնէի ես ինծի, «Ճշմարիտ հրաշք մըն է»։

Յետոյ, խնամքով կղպեցի սենեակը, թողուցի ֆիլմերը որ առանձին չորնան եւ իջայ պարտէզ որ թաղուած էր խաւարին մէջ ։

(Շար.)

ԱՐԱԲԱԿԱՆ ՄԻՋՆՈՐԴՈՒԹԻՒՆԸ

Արաբական 13 երկիրներէն 12ը, որոնք աւելէ առաջ ներկայացուցին՝ Չինաստանի կողմէ մերժուած քորէական զինադադարի առաջարկը, նոր նիստ մըն ալ պիտի գումարեն որոշելու եւ պահանջելու համար, որ ՄԱԿի ընդհ. ժողովը նկատի առնէ իրենց երկրորդ առաջարկը, այն է՝ բանակցութեանց ձեռնարկել, Ծայր. Արեւելքի կարեւոր հարցերը խաղաղ մթնոլորտի մը մէջ քննելու համար: Այս հարցերուն մէջ կարեւորագոյններն են Քորէայի եւ Ֆորմոզայի խնդիրները, ինչպէս նաեւ Համայնավար Չինաստանի անդամակցութիւնը ՄԱԿին:

✕ Քաղաքական յանձնախումբը նիստ պիտի գումարէ Յունուար 2ին, նկատի առնելու համար զինադադարի յանձնախումբին տեղեկագիրը:

ԱՆԳԼԻԱԿԱՆ կառավարութիւնը կը ծրագրէ՝ ժայռուտ բարձր բլուրներու տակ փորել ստորերկրեայ ընդարձակ մթերանոցներ, որոնք, պատերազմի մը նախատեսութեամբ, պիտի լեցուին սննդամթերքով: Այս մթերանոցները պիտի կրնան առնել չորս միլիոն թոն արմտիք, ինչ որ պաշարման մը պարագային պիտի կրնար բաւել Անգլիոյ մէկ տարուան կարիքներուն:

ԱՄԵՐԻԿԵԱՆ բանակի կարգադրութեամբ 80 հազար Ամերիկացիներ զէնքի տակ պիտի առնուին Մարտին, ինչ որ 450.000ի պիտի բարձրացնէ՝ քորէական պատերազմէն ասդին զինուորագրուած Ամերիկացիներու թիւը:

ՎԻԷԹ ՄԻՆԻ ըմբոստներու ճնշումին վրայ եւ բուռն կռիւներէ վերջ, Ֆրանսական ուժերը ստիպուեցան լքել երկու դիրքեր եւս Հնդկաչինի մէջ, Մոնքայէն 60 քիլմ. դէպի արեւմուտք: Ըմբոստները մեծ պատրաստութիւններ կը տեսնեն եւ կը նախատեսուի թէ ընդհ. յարձակողականի պիտի անցնին Թոնքինի շրջանին մէջ:

ՀՐԱՒԷՐ ԸՆԴՀ. ԺՈՂՈՎԻ ՓԱՐԻԶԻ ՀԱՅՈՑ ԵԿԵՂԵՑԻՈՑ ԿՐՕՆ. ԸՆԿԵՐԱԿՑՈՒԹԵԱՆ

31 Դեկտ. 1950 կիրակի օր ժամը 15ին, Կրօն. Ընկերակցութեան ընդհ. ժողովը տեղի պիտի ունենայ, Փարիզի Ս. Յովհ. Մկրտիչ եկեղեցւոյ մէջ:

Ժողովին օրակարգն է.— 1) Ընտրութիւն ընդհ. ժողովի նախագահի, ատենադպիրի եւ երեք քըւէախոյզներու: 2) Ընթերցում եւ վաւերացում նախորդ ընդհ. ժողովի ատենագրութեան: 3) Վարչութեան բարոյական եւ նիւթական հաշուետուութիւն 1948 եւ 1949 տարեշրջաններու: 4) Ընտրութիւն հաշուեքննիչ յանձնախումբի 3 անդամներու, ընդհ. ժողովի ներկայ անդամներուն կողմէ: 5) Ընտրութիւն քուէախոյզ յանձնախումբի: 6) Ընտրութիւն վարչութեան 12 անդամներու, պաշտօնէ դադրածներուն տեղ:

Կը խնդրուի նկատի ունենալ նաեւ հետեւեալ կէտերը.— 1) Եթէ 31 Դեկտ.ին մեծամասնութիւն չգոյանայ, ընդհ. ժողովը վերստին պիտի գումարուի միեւնոյն օրակարգով 14 Յունուար 1951ին եւ ներկաներու թիւը, ինչ որ ալ ըլլայ, մեծամասնութիւն պիտի համարուի: 2) Ընտրութեան կը մասնակցին ընկերակցութեան այն անդամները, որոնք հատուցած են իրենց անդամավճարները մինչեւ 1949 տարւոյն վերջը: 3) Այն անդամները, որոնք որեւէ պատճառով քուէթուղթ չեն ստացած, մինչեւ 14 Յունուար 1951 կրնան դիմել եկեղեցւոյ դիւանատունը ստանալու համար իրենց քուէթուղթը: 4) Որեւէ շփոթութեան տեղի չտալու համար, եթէ ընտրելիներու ցանկին մէջ կան նոյն անունը եւ մականունը կրող անձեր, քուէարկողներէն կը խնդրուի, այդ պարագային յիշել նաեւ թեկնածուին արհեստը կամ արձանագրութեան թիւը: 5) Ոչ մէկ ընտրող կրնայ ուրիշ ընտրողներու քուէները յանձնել դիւանատուն, բացի իր սեփական ընտանիքի միւս անդամներուն քուէներէն: 6) Ընկերակցութեան ընտրող եւ ընտրելի անդամներու ընդհ. անուանացանկը փակցուած պիտի գտնէք Փարիզի, Ալֆորվիլի, Առնուվիլի եւ Շավիլի եկեղեցիներուն մէջ, իրենց անդամական թիւերով: 7) Յատկապէս կը խընդրուի բոլոր անդամներէն, որ հաճին անձամբ ներկայ գտնուիլ այս ընդհ. ժողովին եւ կատարել իրենց անդամական պարտականութիւնը:

Դիւան վարչական ժողովի (կնիք)

ՊԱՏԱՐԱԳ ՍԷՆԹ ԷԹԻԷՆԻ ՄԷՋ

Յունուար 1ի երկուշաբթի օրը եւ Ս. Ծնընդեան տօնին առթիւ Ս. պատարագ եւ հոգեհանգստեան պաշտօն պիտի մատուցուի Սէնթ Էթիէնի մատրան մէջ: Պիտի պատարագէ Լիոնէն Տ. Թորգոմ քահանայ, որ այս առթիւ յատկապէս հրաւիրուած է:

ՍԵՆԵԱԿ Կ'ՈՒԶՈՒԻ.— Առանձին այր մը սենեակ կը փնտռէ, Փարիզ կամ արուարձանները: Դիմել «Յառաջ»ի:

Ընկերական խնջոյք

Կազմակերպուած Հ. Յ. Դ. Նոր Սերունդի Փարիզի շրջանի բոլոր անդամներուն համար:

Կիրակի 7 Յունուար ժամը 15ին, Studio Colibri, 19a rue Caumartin:

ՊԱՏՐԱՍՏՈՒԵՑԷՔ

Նիսի Հ. Մ. Միութեան Ամանորի «Ռէվէյեօն» երեկոյթ պարահանդէսին, այս կիրակի երեկոյ, ժամը 9էն մինչեւ առաւօտ, 27 Պուլ. տը լա Մատըլէն, Chalet des Rosesի մեծ սրահին մէջ:

ՊԱՏԱՐԱԳ

Հայրապետեան պատուիրակ Արտաւազդ արքեպիսկոպոս Սիւրմէեան Նոր Տարւոյ առթիւ կը պատարագէ եւ կը քարոզէ Փարիզի Ս. Յովհ. Մկրտիչ եկեղեցւոյն մէջ, այս կիրակի: Այս առթիւ պիտի կատարուին հայրապետական մաղթանքներ:

Բշ. Յունուար 1, Կաղանդ: Ս. Պատարագ՝ ժամը 10ին: Դիւան Հոգաբարձութեան

ՏՕՆԱԾԱՌ ԼԱ ՍԻՈԹԱՅԻ ՄԷՋ

Այս կիրակի կէսօրէ վերջ, ժամը ճիշդ 15ին, «Միւթիւալիթէ»ի սրահին մէջ: Կազմակերպուած Հ. Յ. Դ. Նոր Սերունդի Հրայր խումբին կողմէ, հովանաւորութեամբ Հ. Յ. Դ. ԽԱԺԱԿ խումբի: Ծոխ յայտագիր, Կաղանդ Պապա, եւն.:

Մուտքը ազատ է:

ԱԶՔԵՐՆԻԴ ԼՈ՛ՅՍ ...

Եթէ կ'ուզէք ընտանեկան հաճելի Reveillon մը անցընել երեկոյեան 8.30էն մինչեւ առաւօտ, փութացէք հայկական

Ճաշարան ԷԼՄԱՍ

11 RUE BUFFAULT (Métro CADET)

Ուր պիտի նուագէ Թառիստ ԳԱՐԵԳԻՆ, ԳԷՈՐԳՋԱՆԻ հետ:

Հայկական պարեր եւ կինտոյի պար լեզկինկա Գէորգջանի կողմէ, իսկ հայկական պարերը եւ երգերը երկու Հայուհիներու կողմէ:

ԿԱՆԽԱՒ ԱՊԱՀՈՎԵՑԷՔ ՁԵՐ ՏԵՂԵՐԸ

ԲԱՑՈՒԱԾ Է

HERMINE

ՌՈՒՍԵՒՀԱՅԿԱԿԱՆ ՃԱՇԱՐԱՆԸ

11 Rue Leon Jost Métro Courcelles

Ուր պիտի գտնէք ընտանեկան մթնոլորտ մը, յարմար գիներով համադամ եւ ախորժաբեր կերակուրներ եւ մաքուր սպասարկութիւն:

Շրջուն վաճառորդներու

(MARCHANDS FORAINS)

Ուշադրութեան...

ՇԱՊԻԿԻ, ԳՈՒԼՊԱՅԻ եւ ԹԱՇԿԻՆԱԿԻ համար թափանցիկ թուղթերով (cello) տոպրակներ: Մեծաքանակ եւ փոքրաքանակ: ԽԻՍՏ ՉԱՓԱՒՈՐ ԳԻՆԵՐՈՎ, (ուղղակի արտադրութիւնը մեր կողմէ ըլլալով կը համարձակինք չափաւոր գիներ ընել):

★

ՈՒՇԱԴՐՈՒԹԻՒՆ ՆԱԵՒ շաքարեղէնի (confiseur - bonbon) վաճառականներուն: Ունինք ամէն չափի վրայ տոպրակներ, (միշտ cello թափանցիկ թուղթեր): Գունաւոր եւ ճերմակ: Մեծաքանակ եւ փոքրաքանակ:

Դիմել ԼԻՈՆ, Մելքոն Թադէոսեանի,

92 rue Bugeaud LYON

★

Սոյն գործին կից՝ ունինք նաեւ ՏՊԱՐԱՆ մը, ուր կը ստանձնենք ԱՄԷՆ ՏԵՍԱԿ ՖՐԱՆՍԵՐԷՆ ԳՈՐԾԵՐ, վերջին նորաձեւ տառերով:

ՊԱՀԱՏՈՒՐԵԱՆ ՆՊԱՐԱՎԱՃԱՌԱՏՈՒՆԸ

Պէտք է այցելել անպատճառ այս տօնական օրերուն իր համեղ ՍՈՒՐՃէն եւ ծանօթ ՇԻՐԱԿ օղիէն զատ պիտի գտնէք չոր պամիա (Ամասիա), Պոլսոյ Էրմիսին պահածոյի տուփերով պամիան, հէլվա, լոքում, պաստեղ:

Արեւելեան թէ եւրոպական ամէն տեսակ նըպարեղէնի յատուկ ճոխ մթերք մը:

ԿԱՂԱՆԴԻ ՀԱՄԱՐ ՉՈՐ ՊՏՈՒՂ եւ ինչ որ ձեր միտքէն կ'անցնի, ձեր ԿԱՂԱՆԴԻ աւանդական սեղանը զարդարելու համար:

ՀԱՍՑԷ՞Ն Կ'ՈՒԶԷՔ՝

10 RUE DE L'EPÉE, LYON

ՅՈՒՇԱՏԵՏՐ

ՄԱՐՍԷՅԼ.— Համախմբերդցիական Միութեան մասնաճիւղի ընդհ. անդամական ժողովը այս կիրակի Պառ տիւ Կլոպի սրահին մէջ: Սոյն ժողովը կարեւոր է պարահանդէսին համար: Կը խնդրուի բոլոր անդամներէն ներկայ գտնուիլ:

ՆԿԱՐԱՀԱՆԴԷՍ

Զարեհ Մութաֆեան

Galerie André Weil, 26 Ave. Matignon, Tél. Ely. 55-11: Մինչեւ Դեկտեմբեր 30, ժամը 10էն 12 եւ 12էն 18, բացի կիրակի օրերէն:

ՀՈԳԵՀԱՆԳԻՍՏ

ՏԷՍԻՆ.— Տէր եւ Տիկին Լուլէճեան, Վարդապետեան եւ զաւակունք, հոգեհանգստեան պատարագ մատուցանել կուտան իրենց ողբացեալ զաւկին եւ քրոջ՝ Օր. ԱՐՄԵՆՈՒՀԻ ՎԱՐԴԱՊԵՏԵԱՆԻ մահուան քառասունքին առթիւ, այս կիրակի, Տէսինի Հայոց եկեղեցւոյն մէջ:

Կը հրաւիրուի հասարակութիւնը յարգելու համար ողբացեալին յիշատակը:

ԿԱՂԱՆԴԻ

ՁԵՐ ՆՈՒԷՐՆԵՐՈՒՆ ՀԱՄԱՐ

Ինչպէս նաեւ նշանախօսութիւններու եւ ամուսնութիւններու առթիւ անվարան դիմեցէք ժամագործ եւ ոսկերիչ՝

ՀՐԱՉ ՍԱՐԳԻՍԵԱՆԻ

261 Fbg. St. Martin, PARIS (10)

Զուիցերիական ժամացոյցներու, գոհարեղէններու, ոսկեղէն զարդեղէններու եւ արծաթեղէններու ճոխ ու այլազան մթերք մը, պիտի ունենաք ձեր ճաշակին համաձայն:

Մասնաւոր զեղչ հայ յաճախորդներու համար:

Հեռաձայն Nord 60 - 69

Métro Louis Blanc կամ Stalingrad

ՍԱՍՈՒՆԻ ՃԱՇԱՐԱՆԻՆ

ԿԱՂԱՆԴԻ

Reveillonը

Attractions Folies Bergèresի դերասաններու կողմէ

Պիտի նք որ միշտ զուարթ եւ ընտանեկան մթնոլորտի մը մէջ տեղի կ'ունենայ:

Ուրեմն մի տատամսիք: Գացէք Կիրակի գիշեր Դեկտեմբեր 31ին՝

31 Rue d'Aléxandrie

Métro Reaumur եւ Strasbourg St. Denis

ՇԻՐԱԿ Արեւելքի ԽՄԿԱԿԱՆ ամենաընտիր Օղին:

Առաջնակարգ իր մասնագիտական պատրաստութեամբ: Բոլոր նրբաճաշակներէ փնտռուած միակ ախորժահամ զօրացուցիչը: Տօնական օրերու եւ խնջոյքներու սեղաններուն անզուգական եւ անզանցառելի զարդը:

Կ'ՈՒԶՈՒԻՆ

Հայ կին մը իբրեւ օգնական խոհարարուհի, որ գիտնայ կերակուր պատրաստել եւ հայ այր մը, որպէս սպասաւոր:Ստիպողաբար դիմել «Յառաջ»ի վարչութեան:

ԼԻԼԱՆ եւ իր Reveillonը

ԱՅՆՔԱՆ ՀԱՃԵԼԻ՛, ԱՅՆՔԱՆ ԶՈՒԱ՛ՐԹ

Այս տարի եւս ապահովուած է իր յաճախորդներուն համար,

31 ԴԵԿՏ.Ի ԳԻՇԵՐԸ

Ուրեմն պատրաստուեցէք:

ՀԱՄԱԴԱՄ ԿԵՐԱԿՈՒՐՆԵՐ, ԸՆՏԻՐ ԳԻՆԻՆԵՐ, ՓՐՓՐԱԴԷԶ ՇԱՄՓԱՆԵԱՆԵՐ:

Երգ, պար, զուեշտ ՍՕՆԻԱ ԳԱՐԱԳԱՇԷ մասնակցութեամբ ուտի ՓԷՔՄԷԶԻ:

Լաւագոյն սպասարկութեամբ մը ձեր տրամադրութեան տակ է:

Հեռաձայնեցէք եւ ապահովեցէք ձեր սեղանները

24 rue St. Lazare — Tél. Tri. 31-62

Le Gérant : A. NERCESSIAN

Imprimerie DER AGOPIAN 17 rue Damesme - (13)

ՕՐԱԹԵՐԹ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH

Fondé en 1925
R. C. S. 376.286

Directeur-Propriétaire : SCH. MISSAKIAN
17, Rue Damesme — PARIS (13)
Վեցամս. 800 ֆր., Տար. 1600, արտ. 2500 ֆր.
Tél. GOB. 15-70 Գին 7 Ֆր. C. C. P. Paris 1678-63
Dimanche 31 Décembre 1950 Կիրակի 31 Դեկտ.

26րդ ՏԱՐԻ — 26e Année No. 6345 – Նոր շրջան թիւ 1756

Խմբագիր՝ Շ. ՄԻՍԱՔԵԱՆ

ՄԵՐ ԽՕՍՔԸ

ՆԱԽ ԻՆՔՆԱՊԱՇՏՊԱՆՈՒԹԻՒՆ

Իբրեւ փոքր ժողովուրդ մը, մենք ալ ունինք ծանրակշիռ հոգեր, օրուան այս ժամուն։ Մանաւանդ որ կը գտնուինք համաշխարհային ալեկոծութեան ամէնէն արկածալի ճամբաներուն վրայ։

Ուրեմն, մենք ալ պարտաւոր ենք բացառիկ միջոցներ մտածել, ինքնապաշտպանութեան համար։ Կատարել տեսակ մը «վերազինում», բարոյական իմաստով։

Փոթորկածայն որոտումները կը հարկադրեն մեզ սթափիլ եւ ամփոփուիլ։ Մէկդի դնել կարգ մը ճղճիմ ունակութիւններ։ Ըմբռնել դէպքերու իմաստը եւ մշակել յստակ ուղեգիծ մը, ի նախատեսութիւն ապագայ անակնկալներու։

Ուրիշ ատեն ալ յիշեցուցած ենք այս տարրական պահանջները։ Պիտի յիշեցնենք միշտ։ Մինչեւ որ քնացողները արթննան։

Աւելի քան երբեք ժամանակն է կարգի հրաւիրելու երազատեսներն ու խառնակիչները։ Արկածախնդիրներն ու դիմակաւոր պոլիտիկոսները։

Ո՛վ որ կը յամառի ջուրերը պղտորել եւ մարզանքներ փորձել ինքնապաշտպանութեան ճակատին վրայ, իրաւունք չունի ոչ հայրենիքի, ոչ ալ տարագիր բազմութեանց անունով խօսելու։

Գաղտնիք չէ թէ կան դիմակաւորներ, որոնք մինչեւ բանկալը իջած են, նոր ճեղքեր բանալու եւ դիրքեր գրաւելու համար։

«Աստուած ողորմի»,— պիտի ըսէր հայ մամիկը, տեսնելով որ, Երեւանէն վերջ, Էջմիածինն ալ կը կարօտի գոյնզգոյն խմբակներու պաշտպանութեան...

Այս ճպուռները տակաւին չսորվեցան թէ՝ մեր հիմնական շահերը կը պահանջեն որ Երեւանը եւ Էջմիածինը կարելի եղածին չափ քիչ խառնուին տարագիր բազմութեանց ներքին գործերուն։

Պարզապէս անոր համար որ, երկուքն ալ ի վիճակի չեն ազատօրէն մտածելու եւ գործելու եւ անոր համեմատ հրահանգներ տալու համար։

Աւելի յառաջ երթալով, պիտի ըսենք թէ պարագաներ կան ուր երբեք իրաւունք չունին խառնուելու։

Կը բաւէ կարդալ իրենց կոչերը, ճառերն ու կոնդակները, համոզուելու համար այս անողոք իրականութեան։

Եթէ օր մը դուռները բացուին եւ դէմ դիմաց գան Երեւան – Էջմիածինն ու իրենց ինքնակոչ ախոյեանները, իմաստութեան չքանչանները չեն որ պիտի զարդարեն այս վերջիններուն կուրծքը։

Տարրական ողջմտութիւնը կ'ըսէ թէ Հայկական Արտասահմանի մէջ, իւրաքանչիւր գաղութ ինք պիտի տնօրինէ իր ճակատագիրը, համաձայն իր տեղական պայմաններուն։

Ամէնէն մեծ համրանքէն ամէնէն փոքրը, բարոյապէս կապուած ըլլալով հանդերձ իր հայրենիքին եւ Ամենայն Հայոց կաթողիկոսութեան, պիտի ունենայ իր ինքնուրոյն ուղեգիծը։ Մանաւանդ եթէ փոթորիկ մը պայթի։

Նոյն տրամաբանութեամբ, Հայկական Արտասահմանը պիտի զգուշանայ տաղտուկներ պատճառել Երեւանի կամ Էջմիածնի։

Տարագիր բազմութիւնները եւ անոնց գործօն կազմակերպութիւնները միշտ ալ պիտի ունենան որոշ տեսակէտներ։ Պիտի յիշեցնեն իրենց պահանջները՝ յանուն հայրենիքի ամբողջացման եւ ազատութեան։

Բայց, պիտի չշահագործեն այս տարրական իրաւունքը, անտեղի մարզանքներ փորձելով։

Մասնաւորապէս «պրոգրեսիվ» խմբակները իրական ծառայութիւն մը մատուցած կ'ըլլան, ծանր նստելով իրենց տեղը։

Բաւական է որքան ճրճռացին ամառը։ Եկածը ձմեռ է, բնական թէ քաղաքական տեսակէտով։ Ազգային թէ միջազգային դետնի վրայ։ Ձմեռ՝ արինազանգ ձիւնակոյտերով որոնք նախանշանը կը համարուին գալիք փոթորիկներու։

Մենք աւելորդ արիւն չունինք ոչ այստեղ, ոչ ալ այլուր։

Ինչպէս երէկ, վաղն ալ մեր գերագոյն հոգը պիտի կազմէ համրանքի պահպանումը, ի սփիւռս աշխարհի։

Միայն այս հոգը ամբողջ աւետարան մը կ'արժէ։

Շ.

1951

Նոր տարուան առթիւ ՅԱՌԱՋ իր ջերմագին շնորհաւորութիւնները կ'ուղղէ իր ընթերցողներուն եւ բարեկամներուն եւ ամբողջ գաղութին, մաղթելով լաւագոյն օրեր եւ մնայուն խաղաղութիւն։

ՕՐԸ ՕՐԻՆ

ՄԻՀՐԱՆ ԳԱԲՐԻԷԼԵԱՆ (ՊԱՊԱ)

Գոյժ մը եւս, տօնական օրով,— Միհրան Գաբրիէլեան մեռած։

Տարիքի բեռին տակ ճնշուած եւ հիւանդ, ողբացեալ ընկերը աւելի քան մէկ տարիէ ի վեր փոխադրուած էր Փարիզի Հանգստեան Տունը։

Վերջերս, այցելութեան մը առթիւ, հաստատուեցաւ թէ խլիրդը անդարմանելի աւերներ գործած է։ Ինքն ալ գիտէր որ հազիւ քանի մը ամսուան կեանք ունի։

Հարկադրուած էին հիւանդանոց մը փոխադրել, ուր հանդարտօրէն կը սպասէր մահուան, որ չուշացաւ։

Տակաւին առիթ պիտի ունենանք ներկայացնելու իր կեանքն ու գործը։

«Պապա»ն ալ կը պատկանէր այն սերունդին որ իր երիտասարդութիւնը ի սպաս դրաւ ազատագրական պայքարին։

Մտերիմ ընկերն ու գործակիցն էր Սեպուհի, որուն հետ առեւտրական գործ մըն ալ բացած էր Պոլսոյ մէջ, Օսմ. Սահմանադրութեան օրերուն։

Վերջին արտագաղթէն ի վեր կը գտնուէր Պոտօ, ուր չոր հաց մը կը ճարէր պխսակ ծախելով։

Երբ աշխատելու անկարողութեան դատապարտուէր, Պոտոյի ափ մը ընկերներն էին որ կը պատսպարէին եւ կը կերակրէին։

Յաճախ նպաստ կր ստանար Վեթ. Ֆոնտէն, բայց անմիջապէս որ ի վիճակի ըլլար նորէն աշխատելու, կը վերադարձնէր։

Ձեմ գիտեր թէ յուշեր ձգա՞ծ է։

Ի բնէ սակաւախօս, ինչպէս ողբացեալ Բարունակը, չէր սիրեր խօսիլ իր անցեալ գործունէութեան մասին։

... Ահա այսպէս շուքի մը պէս կ'անհետանան վերջին մնացորդները սերունդի մը որ տարիներով արիւն քամեց յանուն ազատութեան։

ՎԱՀԷ

ԿԱՏԱՂԻ ԿՌԻՒՆԵՐ ՀՆԴԿԱՉԻՆԻ ՄԷՋ

Հնդկաչինի ապստամբ ուժերը, 10.000 զինուորներով ուժեղ յարձակումներ գործեցին ֆրանսական գիծերու վրայ, Հանոյէն 30 քիլմ. դէպի հիւսիս արեւմուտք։ Յարձակումները գործուեցան 60 քիլմ. երկարութեամբ աղեղի մը վրայ, վեց ամրոցներու եւ երկու դիտարաններու դէմ, որոնք պաշտպանուեցան ծանր կորուստներու գնով։ Ֆրանս. հրամանատարութիւնը կը կարծէ, թէ ըմբոստները կ'ուզեն ի գին ամէն բանի ճեղքել ֆրանսական պաշտպանութեան գիծը, գրաւելու համար Հանոյը, այդ շրջանակի բրնձաւատ դաշտերը եւ ծովեզերեայ շրջանը։ Ըմբոստներն ալ ծանր կորուստներ ունեցան։ Ֆրանսացի կնդապետ մը, նկարագրելով իր ամրոցին շուրջը մղուած կատաղի կռիւը, կ'ըսէ թէ «դիակներու լեռներ» դիզուած էին իրենց առջեւ։

Կ'ենթադրուի թէ ըմբոստները, կարեւոր ուժերով յարձակման պիտի անցնին նաեւ Մոնքայի դէմ, Թոնքինի հիւսիս արեւելեան ծայրամասին վրայ։

✕ Սայկոնէն Փարիզ վերադարձաւ անդրծովեան երկիրներու նախարարը, Պ. Լըթուրնօ եւ յայտարարեց, թէ Հնդկաչինի ֆրանսական զօրամասերուն բարոյական կորովը շատ բարձր է։ «Աչքէ անցուցի զանոնք, Ծնունդը միասին տօնեցինք եւ կրնամ ըսել, թէ բոլոր այդ ռազմիկները վճռուած են պաշտպանել իրենց հայրենիքն ու ազատութեան դատը»։

ՄՈՍԿՈՒԱՅԷՆ կը հեռագրեն թէ գերագոյն խորհուրդը որոշեց երկու մասի բաժնել մետաղագործական նախարարութիւնը։ Բուն մետաղագործութեան նախարարութիւնը պիտի վարէ հայազգի մասնագէտ մը, Իվան Թեւոսեան, որ միեւնոյն ատեն փոխ-վարչապետ է։

Ազգ. ժողովը յուէարկեց վերազինման վարկերը

Ազգ. ժողովին մէջ, վարչապետ Պ. Փլեվէն պաշտպանելով կառավարութեան ծրագիրը վերազինման մասին խօսեցաւ իր լաւագոյն ճառերէն մէկը։ «Եթէ Ֆրանսա կ'ուզէ ազատ մնալ, լաւ մը զինուելու պատասխանատուութիւնները ստանձնելէ զատ ուրիշ միջոց չունի։ Այս է կառավարութեան ընտրած ճամբան եւ երկիրը պիտի վաւերացնէ զայն։ Մեր ծրագրի քուէարկութեան կ'սպասեն թէ Արեւմուտքի եւ թէ Արեւելքի մէջ։ Ատիկա ցոյց պիտի տայ Արեւելքին, թէ Ֆրանսա վհատած երկիր մը չէ։ Իսկ Արեւմուտքը պիտի համոզուի, թէ ան վստահելի գործակից մըն է»։

Ազգ. ժողովը ջախջախիչ մեծամասնութեամբ ընդունեց վարչապետին պահանջը եւ վերազինման համար նախատեսուած տարեկան 740 միլիառ ֆրանքի նախահաշիւը վաւերացուց 180ի դէմ 416 ձայնով։

Այս քուէարկութենէն վերջ, ժողովը անցաւ ելմտացոյցի սպառազինման մուտքի բաժնի գումարներուն քննութեան։ Կառավարական ծրագրի որոշ կէտերը բարեփոխելու բանաձեւեր ներկայացուած ըլլալով, վարչապետը, չորս անգամ վստահութեան քուէ պահանջեց։ Այժմ այս վիճաբանութիւններն են որ տեղի կ'ունենան։ Կառավարութիւնը, կը յուսայ եկամուտներու ապահովման հարցին մէջ ալ շահիլ ազգ. ժողովի վստահութիւնը։

Ամերիկա կրնա՞յ լքել իր դաշնակիցները

Միացեալ Նահանգներու արտաքին նախարար Պ. Էչիսընի խորհրդականը, Պ. Ճոն Ֆոսթըր Տըլլէս, որ ընդդիմադիր հանրապետական կուսակցութեան կը պատկանի, կարեւոր ճառ մը խօսելով, վճռապէս մերժեց այն տեսակէտը թէ ազատ ազգերէն որեւէ մէկը կարելի է անպաշտպան լքել ռուսական յարձակման առջեւ, միայն ամերիկեան հողամասը պաշտպանելու գնով։ «Պաշտպանութիւն մը, որ կը հաւանի պաշարուիլ, կը լուծուի արագօրէն։ Գերագոյն վտանգի մը պահուն որեւէ ազգ, որ կը հանդուրժէ իր վտանգուած դաշնակիցներու անկումին, չի կրնար ինքզինքն ալ պաշտպանել։ Ամերիկա մը, որ բարբարոսներու կողմէ քրիստոնէական քաղաքակրթութեան օրրանի ասպատակութեան եւ կործանումին անտարբեր դիտողը պիտի ըլլար, ինքզինքը պաշտպանելու ի վիճակի Ամերիկա մը չի կրնար ըլլալ»։

Արտաքին Նախարարութեան խորհրդականը ծառացաւ այն մտքին դէմ, թէ արեւմտեան քաղաքակրթութիւնը կը գտնուիփլուզմաննախօրեակին, որովհետեւ «ներքնապէս նեխած է» եւ այս առթիւ ըսաւ.— «Մ. Նահանգներու մէջ ընկերային ու տնտեսական արդարութիւնը իրագործուեցաւ առանց համայնավարութեան, առանց յեղափոխութեանց եւ առանց նիւթապաշտութեան։ Մ. Նահանգները զօրեղապէս նպաստեցին՝ դեռ վերջերս գաղթային լուծի ենթակայ ազգերու ազատագրման, իսկ պատերազմը վերջանալէն ասդին 44 միլիառ տոլար տրամադրեցին ուրիշ ազգերու վերականգնումին համար»։

Իր կարծիքով, խորհրդային յարձակում մը դժուարացնող երկու գլխաւոր ազդակներ կան.—

Ա) Ճարտարարուեստական արդիւնաբերութեան անառարկելի գերակշռութիւն յատկապէս պողպատի, ալիւմինոմի, ելեկտրական հոսանքի եւ նաւթի արտադրութեանց մէջ։ «Այս գերակշռութիւնը, սակայն, որեւէ արժէք պիտի չներկայացնէ, եթէ Խ. Միութիւնը յաջողի ձեռք անցընել Ռուրի եւ Արեւմտեան Եւրոպայի ճարտարարուեստական ուժն ու Միջին Արեւելքի քարիւղը»։

Բ) Համայնավար աշխարհի ներքին տկարութիւնները նոյնիսկ Ռուսիոյ մէջ։ «Համայնավար կուսակցութիւնը, որ բնակչութեան հազիւ թէ հարիւրէն 3ը կը ներկայացնէ, ենթակայ է անվստահութեան ու կասկածամտութեան, ինչպէս կը հաստատեն պարբերական մաքրագործումները»։

«Եթէ Խ. Միութիւնը յարձակողական պատերազմի մը ձեռնարկէ, պաշտպանուելու մէկ միջոց կայ — հակայարձակման դիմել։ Եւ Մ. Նահանգները լայն միջոցներ ունին այս բանին համար»։

(Լուրերու շարունակութիւնը կարդալ Դ. էջ)

Մ. ՆԱՀԱՆԳՆԵՐԸ նոր ծանուցագիր մը յանձնելով խորհրդային կառավարութեան, կը յայտնեն, թէ պիտի փութացնեն Ճափոնի հետ հաշտութեան դաշնագրի մը կնքումը ուրիշ պետութեանց ալ գործակցութեամբ, ի հարկին նաեւ առանց Խ. Միութեան, եթէ երբեք այս վերջինը հակառակի այդպիսի ձեռնարկի մը իրականացման։

ՆՈՐ ՍԵՐՈՒՆԴ

Գիշեր էր երբ մտանք սրահ մը հանդէսի: Երիտասարդ եւ ծեր այնտեղ քով քովի: Եւ ես հարցուցի՝ ո՞վ է այն պատկերը սրահին ճակատը: Եւ պատասխանեցին, այս դպրոցին նախկին ուսուցիչն է ան: Եւ իմ հարցումիս թէ ո՞ւր է հիմա, ըսին, միջոցին մէջ սուրալով կ'երթայ, կ'երթայ, կը հեռանայ: Բայց գաղափարով, հոգիով մեր մէջ է եւ միշտ պիտի մնայ:

Եւ հաւաքուեր էին հոն եւ ծեր ու երեխայ: Ու կը սպասէին, գիտէին, որ բան մը պիտի ըլլայ, բան մը պիտի գայ: Ծառասաց էր ան, նիհար ու սպաւոր, հասակաւոր, երկար, եւ Տարօնէն կու գար: Կամ եկեր էր հոնկէ շատ տարիներ առաջ: Ու կը թափառէր հոս հոն, ձախ եւ աջ, եւ կը մղէր առաջ, բուլթ միտքերը, հոգիները: Եւ ան պատմեց մեզի փոթորկոտ պատմութիւն, աչքերուն մէջ ունէր եւ սուգ, եւ դառնութիւն: Կորսուած հայրենիքն էր այնտեղ ստուեր ձգեր, եւ կը դառնար մեր շուրջը, կ'երթար հեռու, կու գար մօտ, մոլորակի մը պէս, գերի մեր ձգողութեան ուժին: Կամ մենք այդպէս, եւ կամ ինք մեզի պէս: Եւ մեզ համակեցին մրրիկ եւ դառնութիւն, սրահը փոխուեցաւ եւ եղաւ սգատօն: Թէեւ կ'ենթադրէինք, կը սպասէինք ուրախութիւն: Յետոյ հանդարտեցաւ ինչպէս ծով եւ ալիք, եւ ըսաւ՝ արդեօք ինձ հարցնելիք մը ունի՞ք:

Հարցումներ շատ, շատ կան, դուք պատասխան ունի՞ք: Այսպէս, ե՞րբ պիտի վերնայ Հայաստանի էօքաս, որպէսզի ուղղները հոն վերադառնան: Ինք ալ գիտէր անշուշտ հարցում ու պատասխան: Եւ եղածն էր կարծեմ պարզ ձեւակերպութիւն: Գրուած էին յստակ աչքերուն մէջ տրտում, հարցում եւ պատասխան: Ու ան երկար ատեն մնաց բեմին վրայ, մնաց այնտեղ նստած ու նայեցաւ չորս դի: Իր աչքերն յագենան, որ իր սիրտն ալ յորդի: Կարօտով, կարօտով, կարօտովը Հայու, որոնց ան կը նայէր նայուածքներով ալու: Եւ ինծի պէս ինք ալ, ծծուն թուղթի նման, կը խմէր դէմք, ակնարկ եւ տպաւորութիւն: Այդ կը զգայի եւ ես, իրեն պէս հայակարօտ, եւ չէինք կշտանար այդ իրիկունը հոտ:

Եւ երբ ան մեկնեցաւ խնկարկելէ յետոյ, պատմութիւն, յիշատակ եւ վէրքեր աշխարհու, պահ մը, հորթի դէմքով, նայեցանք իրարու, եւ փորձեցինք խնդալ խնճոյքներու պէս: Ուրախանալ ու պոռալ: Յիշատակի խունկը իբրեւ հաշիշ ըմպած եւ անկէ գինով, անկէ թերեւս անբանացած: Ցանկարծ գլուխ մը ըսաւ.— Երգեցէք, ա՛յ տղաք, Խանասորի դաշտում թող կարկուտ տեղայ: Թող գինուորներն անկեղծ առանց ի վիճակ, ուխտեն եւ ծառայեն, շատ երկար ժամանակ: Այս երա՞գ է թէ կեանք, պոռացէք, այ տղաք, սրահը թող ցնցուի, թող դողայ: Տեսէք, Մամօ մայրիկն ալ ոգեւոր՝ կը խնդայ, սա անուշ մանչուկին ալ քունը կու գայ:

Ելիր ոտքի, քերթող, մեզ խնդացուր, երգէ, արտասանէ դրածներդ, պատմէ: Պռավօ, գոհ ենք, ելիր նորէն ոտքի, միշտ առանց յուզումի, բան մը եւս կ'ուզենք, ըլլայ խելօք թէ խենթ: Պատմէ եւ խնդացուր, եթէ ոչ... Կ'արտասուենք: Զի այսօր մենք յղի սիրտ ու հոգի ունինք: Արցունքով, յուշերով, հուրով ու կարօտով: Յիշատակը ծանր է, հարկաւ դուն ալ կը զգաս, հոգ չէ թէ մեզմէ ետք՝ եւ նոր եկած ըլլաս: Ան այսդիշեր, կրկին, հոս յարութիւն առաւ, մեռել ու նահատակ բերաւ, չորս դին դրաւ եւ անոնք կը դիտեն զմեզ: Մեր ուղեղն ու կոկորդը վիշտէն պիտի պոռթկան, ան կը չարչարէ մեզ, կը տփէ, կը սպառնայ: Քաջութիւն, համբերութիւն:

Ո՞ւր էք, վեհ հայորդիք, դէ՛հ կռուեցէք քով քովի, անվեհեր, լեռնացած, կեցած թուրքին առաջ: Ո՞ւր, ի՞նչ, տարբե՞ր եղաւ քան ինչ որ կ'երազէինք: Հայաստան չենք, ըսիք, Ֆրանսա՞ ենք ըսիք: Հոգ մի ընէք, եղբայրներ, երազ է կեանքը ինք եւ վստահաբար, երազի մէջ ենք մենք ու կը դառանցենք:

Եւ այս ամէնն երազ, անշուշտ որ չար երազ, պէշ երազ, այս կեանքը մեր պանդուխտ, եւ վիշտը, մեր քաշածը, իսկ այս սրահը նեղ, յիշատակ եւ խունկ:

Վաղը, նորէն կայտառ, պիտի արթննանք մենք: Մեր քաղաքներուն մէջ, գիւղերուն, հիւղերուն, պիտի գտնենք այնտեղ եւ կեանք եւ յարութիւն, եւ ամէն ինչ կրկին կանգուն: Պիտի չափենք մեր աչքերը, պիտի ըսենք՝ երազ էր, եւ պիտի լծենք եզներ, պիտի քշենք գութաններ, պիտի կանչենք հօռովել, պիտի ըսենք նոր երգեր: Եւ փառք պիտի տանք, որ այս երազը սին՝ հոս, հոս մնաց սեւեռեւս, եւ մենք պրծանք, թռանք, գացինք նորէն երկիր եւ հայրենիք:

Տիկին, երգէ դուն ալ: Պռավօ: Ծափ ու խնդում: Պարոն, բան մըն ալ քեզմէ: Այդ Վանեցու ե՞րգ է: Ես ոչինչ հասկցայ: Հա՛, հա, հա, հա... Ծախեցէք, գնեցէք, սա թերթն ալ՝ Հայաստան, կէսը հայերէն, միւս կէսն ալ օտար լեզու: Խմեցէք օշարակ ու կերէք կարկանդակ, հոգ չէ թէ անոնք ալ օտար են: Գոչեցէք լիաթոք, երեք անգամ, կեցցէք, կեցցե՛նք բոլորս հոս եւ անշուշտ Հայաստան: Դուք կրկին, միշտ ապրիք: Եւ յիշատակ եւ խունկ, մեր բոլորտիքն էք միշտ: Ծանր աչքեր, ամպի պէս թուխ եւ յղի սրտեր:

Պարո՛ն ակնոցաւոր, դուն ինչո՞ւ լուռ ես: Բան մըն ալ քեզմէ կ'ուզենք, այլապէս կը տրխրինք, տես, ցնցէ եւ քշէ մեզ, գոնէ հասակը տեսնենք, թէ կա՞յ անունիդ չափ: Պարոն, ոտանաւոր, կամ երգ, եւ կամ ճառ, թէկուզ բաժակաճառ: Լաւագոյն է ճա՞ռը: Շատ լաւ: Ուրեմն հաւատա՞նք մենք, իրաւէն, չե՞ս խաբեր, թէ ըրինք մեր պարտքը, եղանք ազնիւ, հերոս, թէ մենք յանցանք չունինք որ բաները հասան հոս: Տուինք արիւն գետերով, եղանք թշուառ բեկոր, անմեղ, անտէր զոհեր: Ցանկաւո՞ր կը փնտռէք, ահա Արջ եւ Հիւսիս, որ տաք ծով կ'երազէր, ատոր համար մեռցուց եւ մեզ, եւ երազ, եւ յոյս: Դեռ Գորշ Գայլն հարաւէն, զինակից իրեն, ցանկաց մեր արեան, մեր հողին, մեր բոյնին, մեր արիւնն անարատ ինչպէս լակեցին, եւ ձեռք ձեռքի տուած, մեզ այս օրին բերին:

Թող անիծուին: Կորչին:

Երգեցէք դուք, տղաք, նոր սերունդ, հին սերունդ, երգեցէք դուք քով, քով, հոս կանգնած անվեհեր մէկ մէկու առաջ: Ցաւ եւ սուգ, վէրք է այս կեանքը բիւրիցս անիծեալ, հայ երգն անոր վրայ հաշիշ է ու բալասան:

Ժամերը կը սահին: Ժամերը վազեր են: Գիշեր կէսն է արդէն: Բայց ինչ աղուոր է հոս: Մենք իրարու նեցուկ եւ մենք իրարու քով: Վիշտին հետ կը խաղանք, սիրտերը կ'ելլեն թռիչ: Եւ մենք գոհ ենք, ուրախ, կը նայինք քու վրադ եւ կը գովենք քեզ իրաւ, կը գոչենք բոլորս — ապրիս դու, նոր սերունդ, մեր արեւը արեւուդ:

ԵՐՈՒԱՆԴ

Չենք կրնար մոռնալ

Աթէնքի մէջ, հայանուն համայնավարներու ձեռքով խժդժօրէն սպաննուած եւ յաւէտ անմոռանալի ընկերներ Միհրան Փափազեանի, Արշալոյս Փափազեանի, Սերգօ Օնպաշեանի եւ Մանուկ Մանուկեանի մահուան վեցերորդ տարեդարձն էր Դեկտեմբեր 12ին: Այս ցաւագին առիթով եւ թանկագին նահատակներու յիշատակը ոգեկոչելու համար, բացառիկ բովանդակութեամբ թիւ մը հրատարակած է «Ազատ Օր»: Հետեւեալը քանի մը հատուածներ են խմբագրականէն, որ ունի վերի խորագիրը.—

Ցանցաւոր չենք, եթէ տակաւին չենք կրցած հաշտուիլ կորուստին հետ այն խումբ մը զոհերուն, որոնք Դեկտեմբերեան մռայլ գիշեր մը, իրենց բնակարաններէն խլուելով, անողոք անգթութեամբ խոնաւ փոսը նետուեցան վայրագ ստահակներու կողմէ:

Դժբախտաբար, երկիւղածութեամբ, հանդարտութեամբ ու պաղարիւնութեամբ չենք կրնար յիշել Աթէնքի չորս զոհերը, որոնց մահուան տխուր տարելիցը մեր միտքն ու հոգիները կ'ալեկոծէ:

Մեր կոկորդին մէջ անզուսպ ընդվզում մը խեղդելու մեր ջանքը մեծապէս կը տառապեցնէ մեզ: Բառին բուն նշանակութեամբ կը դառնանք, կը յուզուինք եւ դժուարաւ կը զսպենք մեր աչքերուն արցունքը, որովհետեւ չենք կրցած հաշտուիլ տակաւին անոնց մահուան հետ:

Ու կարելի չէ հաշտուիլ:

Մահեր կան, որոնց պատճառած վիշտը ժամանակը կը մեղմացնէ: Ոճիրներ ու սպաննութիւններ պատմութեան անդունդին մէջ սովորաբար կը մոռցուին, մեղմ յիշատակի վերածուելով:

Բայց անոնցմէ ոչ մէկը նմանութիւն ունի չորսերու կսկծալի ողբերգութեան հետ:

Ահա թէ ինչու կը դառնանանք ու չենք կրնար մոռնալ զանոնք, ամէն տարի անոնց յիշատակը ոգեկոչելու պարտականութիւնը նուիրական նկատելով:

Անունննե՞րը...

Ի՞նչ պէտք կայ յիշելու:

Լաւագոյն է զիրենք կոչել նահատակ չորսեր ու անոնց վրայ աւելցնել քրիստոնէատիպ Տոքթ. Աչըգեանը եւ հեզահամբոյր Գազանճեանը, որոնք թէեւ տարբեր պարագաներու տակ, բայց նոյն սեւ թաթին զոհերն եղան, առանց յանցանք գործելու:

... Հիմա ձեզի.

Չենք կրնար մոռնալ ձեզ, նահատակ ընկերներ: Գիտենք թէ ամէն տարի ձեր յաւիտենական քունը կը վրդովենք մեր այցերով ու ոգեկոչումներով: Անողոք ճակատագիրը ձեր մարմինները բաժնեց մեզմէ, բայց հոգիները կապեց իրարու: Մահը աւելի մեծցուց ձեզ, սրբացուց ձեր անուններն եւ տիրական դարձուց ձեր հմայքը:

Ցուրտ ու տամուկ հողը վերջին պատսպարանն է բոլոր մահկանացուներուն: Դուք ունեցաք անկէ աւելին: Ձեր պատսպարանը փոխադրուեցաւ հազարաւոր տաք ու բաբախուն հոգիներու մէջ, որոնք շարժական դամբարաններու վերածուած են:

Այդ հոգիներուն մէջ, լոյս, ջերմութիւն եւ պայծառութիւն կայ: Այդ հոգիներուն կրակը կը տաքցնէ ձեր ցուրտ եւ անշունչ մարմինները եւ այդ հոգիները իրենց մխիթարանքը կը գտնեն այն գործին մէջ, որուն համար քրտինք թափեցիք, տքնեցաք ու նահատակուեցաք...

Հանգչի՛ստ ձեր ոսկորներուն:

Երկու բարեկամներ գիշերային յարձակման կ'ենթարկուին գողերու կողմէ.

Ա.— Աժան պրծանք, հա: Բայց ես ալ լաւ դիմադրեցի: Անոնցմէ մէկուն օձիքը բռնեցի եւ պիտի խեղդէի, երբ փողկապը ձեռքս մնաց. ահա:

Բ.— Մարդ Աստուծոյ փողկապը իմս է...:

ԿԱԼԱՆԱՒՈՐ ՀԱՅԱՍՏԱՆԸ

(Գ. եւ վերջին մաս)

Երբ 1921ին ջնջուեցաւ Հանրապետութիւնը, կառավարական վարիչները, ինչպէս նաեւ երկրի մտաւորականութիւնը, որ բաղկացած էր գլխաւորաբար Դաշնակցականներէ, փախան Հայաստանէն եւ հաստատուեցան Միջին Արեւելքի եւ Միացեալ Նահանգներուն մէջ:

Եւ անոնք անմիջապէս ձեռնարկեցին հակաբոլշեւիկ պայքարի բոլոր հայ գաղութներու մէջ: Եւ որովհետեւ Դաշնակցականները տեւաբար եւ անխնայ պայքար կը մղեն համայնավարներու դէմ, շահած են հակակրանքը ուրիշ հայ կազմակերպութիւններու, որոնք կը փառաբանեն Խորհ. Հայաստանը:

Մինչ ուրիշ հայ կազմակերպութիւններ կ'ենթարկուին կաթողիկոսին, Դաշնակցականները կը յայտարարեն, թէ ան կալանաւոր մըն է եւ թէ անոր ղրկած հրահանգներուն հեղինակը ոչ թէ ինքը՝ կաթողիկոսն է, այլ Մոսկուան, ատոր համար ալ Դաշնակցականները կը մերժեն ենթարկուիլ կաթողիկոսին:

Այս է պատճառը, որ Միացեալ Նահանգներու մէջ Դաշնակցականները ունին իրենց առանձին եկեղեցին եւ չեն ենթարկուիր Մոսկուայէն ստացուած հրամաններուն: Շատ յաճախ կը տեսնէք, որ Դաշնակցականները Ֆաշիստ, Նացի, յետադիմական կը կոչուին, ատոր պատճառը ուրիշ բան չէ, բայց եթէ անոնց հակահամայնավար սուր պայքարը եւ տեւական պահանջը, որ հաստատուի ազատ եւ անկախ Հայաստանը:

Դաշնակցական մամուլը եւ կազմակերպութիւնը, որոնք տարածուած են Միացեալ Նահանգներու, Եւրոպայի ու Միջին Արեւելքի մէջ, մեծապէս սատարած են հայ մշակոյթի եւ կրթութեան վերելքին:

Նոր սերունդին պատկանող Դաշնակցականները պատրաստուած են այնպէս, որ ըլլան հաւատարիմ քաղաքացիներ այն երկիրներուն, ուր կը բնակին անոնք: Սերտօրէն կապուած է Դաշնակցութեան, Հայ Օգնութեան Միութիւնը, որ կրթական մեծ աշխատանք կը տանի Ամերիկայի, Եւրոպայի եւ Միջին Արեւելքի մէջ:

Միայն Եւրոպայի ու Միջին Արեւելքի մէջ 18 հայ հրատարակութիւններ կան, որոնցմէ 15ը Դաշնակցական: Իսկ Միացեալ Նահանգներու մէջ Դաշնակցականները ունին երեք օրաթերթ, մէկ անգլերէն շաբաթաթերթ եւ երկու ամսագիր:

Միացեալ Նահանգներու մէջ կայ ուրիշ հայկական կազմակերպութիւն մը, որ կը կոչուի «Ռամկավար»: Ժամանակին ան ծրագրած էր «Հայաստանի Օգնութեան Կոմիտէ» խաբուսիկ անունը: Իրականութեան մէջ անոնք համակիրներ են Խորհրդային Միութեան եւ Միացեալ Նահանգներու պետական դատախազը այս մարդոց անունը ունի իր անբաղձալի մարդոց ցանկին վրայ: Այս կազմակերպութեան անդամները քիչ են թիւով:

Երրորդ կողմ մըն է Ռամկավար Ազատական կուսակցութիւնը, որ կազմուեցաւ 1921ին, զանազան մանր հոսանքներու միացումով: Սկիզբը այս կազմակերպութիւնը կը յայտարարէր, թէ ժողովրդավար սկզբունքներու կը ծառայէ եւ դէմ է բոլշեւիկեան միատիրութեան: Սակայն Հայաստանի խորհրդայնացումէն ասդին, անոնք աւելի ու աւելի համակիր դիրք մը բռնեցին Խորհրդային Հայաստանի հանդէպ:

Անոնք կը հրատարակեն օրաթերթ մը, անգլերէն շաբաթաթերթ մը եւ կիսամեայ մը:

1945ին մէջտեղ ելաւ Հայկական Խորհուրդ անունով նոր կազմակերպութիւն մը, որուն կը մասնակցէին համայնավարներն ու ռամկավարները եւ որուն նպատակն էր պահանջել, որ Կարսն ու Արտահանը կցուին Հայաստանի, ինչ որ համապատասխան պիտի ըլլար Խորհրդային Միութեան քաղաքականութեան:

Ասկէ 50 տարի առաջ, Անգլիոյ մեծագոյն

ՏԱՐԻ՛ ՄԸՆ ԱԼ ...

Տարի մըն ալ — կը խորհիմ ամէն կաղանդ սրտադող —
Դիակնացաւ անցեալի մըշուշին մէջ աննշմար,
Ոստում մըն ալ ճամբուն վրայ կեանքէն ի մահ թաւալող,
Տարի՛ մըն ալ՝ որ կարծես երբեք եկած իսկ չըլլար...

Եկան անցան մի առ մի տարւոյն օրերը փխրուն,
Տարւոյն օրե՛րը բոլոր, որոնց համար Նոր Տարին,
Մահուան հանդէս է սարբեր, երկրէ երկիր, տունէ տուն,
Այսօր, երկա՛ր գիշերով, բիւր կանչերով ցնծագին ...

Ու կը խայտայ ամէն տուն, ու կ'արիւնի՛ ամէն կեանք,
Կը թռչկոտին մանուկներն ապագային անգիտակ,
Ու Նոր Տարին անկարող՝ միայն անոնց չի սպառնար ...

Տարի՛ մըն ալ — կը խորհիմ — եւ յանկարծ օր մը շնչատ
Պիտի կասի ապրիլն այս, փոշիանա՛յ ամէն մարդ,
Միշտ կարօտո՛վը կեանքին, զոր՝ կարծես ապրած չըլլար ...

ՎԱՐԴԳԷՍ ՑԱԿՈԲԵԱՆ(*)

(*) Հեղինակը, բանաստեղծական շնորհ ունեցող երիտասարդ մըն էր, որ երեսուն տարեկան հասակին, մեռաւ Յունաստան, անցեալ պատերազմի վերջերը: Այս քերթուածը գրած էր 1934ի Դեկտեմբեր 31ին, իբրեւ ամանորեան ներշնչում:

դէմքերէն Կլատսթոն ճառ մը խօսեցաւ Ջեսթըր քաղաքին մէջ եւ ըսաւ.

« Ծառայել Հայաստանին, այդ կը նշանակէ ծառայել քաղաքակրթութեան: Լուծել Հայկական Խնդիրը, այդ կը նշանակէ ազատագրել Հայաստանը »:

Այդ օրերէն ասդին շատ ջուրեր անցած են քաղաքական կամուրջներու տակէն: Եւ սակայն Հայերը ունին միջազգային դատ մը, որ լուծում չէ գտած տակաւին :

Խորհրդային Միութիւնը դարձեալ պիտի օգտագործէ՞ Հայերը իր քաղաքական նպատակներուն ծառայեցնելու համար զանոնք :

Խորհրդային Միութիւնը Հայերու պաշտպանութիւնը պատճառ պիտի բռնէ՞ իր ազդեցութիւնը զգալի դարձնելու համար Միջին Արեւելքի արաբական երկիրներուն մէջ:

Այս հարցումներուն պատասխանը կը ստացուի յառաջիկայ ամիսներու ընթացքին :

Թարգմ. Ն.

ՏԻԿԻՆԸ.— Տոքթոր, դեղ մը, ամուսինս քունի մէջ կը խօսի :

ԲԺԻՇԿԸ.— Տիկին, ի՞նչ դեղ կ'ուզէք որ տամ իրեն:

ՏԻԿԻՆԸ.— Իրեն համար չէ, տոքթոր, այլ ինծի, որպէսզի կարենամ իրեն պատասխանել....:

ՊՈՒՍ'Մ ՏԻՏԱՂ

ՄԱՂԹԵ՛ՆՔ ...

Չէք հաւատա՞ր Կաղանդ պապիկին: Ո՞ւր է կ'ըսէք: Մանուկնե՞ր խաբելու համար ...

Օ՛, ո՛չ: Ես կը հաւատամ անոր: Ի՛նչ հաճոյալի ծերունի է ան: Միթէ՞ կաղանդ պապիկը չէ այս շքեղ եւ ցնծուն մթնոլորտը ստեղծողը: Սա միլիոնաւոր մանուկները հրեշտակի վերածողը :

Հապա մեծերը: Բոլորն ալ կը հաւատան անոր: Ակնդէտ կը սպասեն :

Միլլիոնաւոր բանուորներ, պաշտօնեաներ, արհեստաւորներ, արուեստագէտներ, բոլորը, ամէնքը, խոնարհ ծառան են կաղանդ պապիկին : Անոր կը պարտին իրենց կեանքն ու կենսաղը:

Տեսէք: Դեմոկրատաստանի մէջ, որ Աստուած եւ կրօնք, սուրբ եւ հրեշտակ զամբիւղը նետեցին, բայց եւ այնպէս, «Կաւմիր Հայրիկը» պահեցին ոչ թէ փոքրերը միայն, այլեւ մեծերն իսկ, պեխով մօրուքով մարդիկը կը հաւատան անոր եւ կ'երկրպագեն ...

×

Շնորհաւո՛ր, շնորհաւոր ...

« Խաղաղութիւն երկրի վրայ եւ հաճութիւն մարդոց մէջ ...»

Համմէ՞: Հապա ինչ կարծեցիք: Կաղանդտարեգլուխ է: Ս. Ծնունդ է: Ցնծութիւն ամէն կողմ: Ուրախութիւն փոքրիկներուն ...

Երկինքի աստղերէն եթէ դիտեն մեր երկիրը, « ինչ հրեշտակային արարածներ սա «երկիր» կոչուած մոլորակի բնակիչները» պիտի ըսեն: Մեծ ու պզտիկ ուրախ զուարթ խաղաղութիւն կ'երգեն: Իրար կ'ողջագուրեն...»:

Այո՛ շնորհաւորանքի քառտերով իրար կը ռմբակոծենք ...

Խաբելու մէջ՝ մէկ հատիկ են սա երկրացիները: Իրար կը կոտորեն՝ բարեմաղթելով : Կաղանդ է եւ տարեգլուխ :

★

Մեր պաշտած Աստուածն իսկ Մանուկ մըն է այս օրեր: «Աստուած Մանկացեալ» Ծնունդ է:

Միայն Աստուա՞ծ մանկացած է: Բոլոր մեծերն ալ մանուկներ են դարձեր այս օրեր, խելքերը տուած խաղալիքի: Իբրեւ թէ պզտիկները ուրախացնելու համար :

Դժուարահաճը տղա՞քն են կը կարծէք: Օ՛, երբեք:

— Մամա սա օթոն գնէ ինծի... ինչ աղուոր է:

Մաման մտածած չունի տղուն վրայ, այլ տալոջը դէմքը կը ցցուի իր մտքին մէջ: Անոր պզտիկին համար է գնելիքը, իր ճագուկը կերպով մը կրնայ գոհացնել, բայց եթէ տալը քիթ - պըռունդ ընէ՛...

Վերջապէս, մեծ ու պզտիկ, ամէնքն ալ մանկացած են: Մի հաւատաք որ փոքրերուն ուրախութիւնն է որ կը մտահոգէ մեծերը: Իրենք ալ փոքրերուն չափ հաճոյք կը զգան այդ խաղալիքներէն: Իրենք ալ կը մանկանան անոնց հետ ...

Ա՛խ մեր մանկութիւնը, որքա՛ն չոր էր: Խաղալի՞ք : Էհ, ափ մը չիր ու չամիչ ինչի՛դ չէր բաւեր: Լուցկիի պարապ տուփերը ինչ մեղք ունէին: Մեր ձեռակերտ թուղթէ լապտերները հապա՛: Աշխարհ մերն էր եւ մենք, այդ աղքատ Ղազար խաղալիքներով մարդ եղանք: Ազգ կազմեցինք եւ մըշակոյթ ստեղծեցինք եւ Փարիզի բարձր սալոններուն համար «ազնուականներ» պատրաստեցինք:

×

Քանի հիւլէատումբը չէ սաւառնած մեր գըլխուն վերեւ, անգամ մըն ալ շնորհաւորենք իրար, մաղթելով որ յաջորդ տարի ՄԱԿի անդամները, անգործ մնալով թեւթեւի տուած բոլորը մէկ պըտոյտի ելլեն Ատլանտեանի եզերքները ...

Կ. ՊԵՏՈՒՇ

ԼՐԱՏՈՒ ԱՐՈՒԵՍՏԻ

ՈՒՐԻՇ ԳՆԱՀԱՏԱՆՔՆԵՐ ԶԱՐԵՀ ՄՈՒԹԱՖԵԱՆԻ ՄԱՍԻՆ

Ֆրանսական թերթերը կը շարունակեն գնահատական տողեր նուիրել նկարիչ Պ. Զարեհ Մութաֆեանին, իր նկարահանդէսին առթիւ: Ստորեւ՝ փունջ մը եւս .—

Լէ Նուէլ Լիթէրէր.— Անհատական նկարահանդէսներ բազմաթիւ են: Նշանակենք անոնց ամէնէն աչքառուները: Մութաֆեանին կտաւները ունին կառուցում եւ ախորժելի են :

Օփէրա.— Արուեստի լոյս մը կ'ողողէ Մութաֆեանի բնանկարները, «մերկ»երը եւ դասական ձեւով հագուած կիները: Այդ լոյսը կը ծագի գործածուած կարմիրէն ու կանանչէն, որոնք կիրարկուած են իրենց առաւելագոյն փայլովը :

Ֆիկարօ.— Մութաֆեանի նկարները, նուրբ ճաշակի եւ նկարչական խոր համոզումի դրոշմը ունին :

Ասկէ զատ հաճոյքով կ'իմանանք, որ Ֆրանսական ճայնասփիւռէն Պ. Vrinat, Պ. Մութաֆեանի հետ ունեցած է շահեկան տեսակցութիւն մը, որուն ամբողջութիւնը պիտի լսենք Յունուար 2ին:

Տեսակցութիւնը վերջացնելով եւ խօսքը Պ. Մութաֆեանին ուղղելով Պ. Vrinat կ'ըսէ.

— Ձեր արեւելեան խառնուածքը, իտալացի վարպետներու այնքան գեղեցիկ դասը եւ Փարիզի՝ արուեստով զեղուն միջավայրը, տաղանդով լեցուն ձեր արուեստին կուտան բնութեան շատ ինքնատիպ մէկ արտայայտութիւնը, ապահովելով ձեզի ընտիր տեղ մը, այսօրուան նկարչական աշխարհին մէջ :

Հ. Յ. Դ. ՇԱՐՔԵՐԸ ԿԸ ԽՏԱՆԱՆ

«Հայրենիք»էն կ'իմանանք, որ վերջերս Ամերիկայի մէջ 28 նոր ընկերներ միացած են շարքերուն,— 25 երիտասարդներ՝ Փրովիտէնսի կոմիտէին, եւ 3 հոգի՝ Սիրաքիւզի կոմիտէին:

ԿԱՐԴԱՑԷՔ ԵՒ ՏԱՐԱԾԵՑԷՔ
« Ց Ա Ռ Ա Ջ » Ը

«ՅԱՌԱՋ»Ի ԹԵՐԹՕՆԸ (33)

ԼՐՏԵՍ ԿԻԿԵՐՈՆ ԱՆԳԱՐԱՅԻ ՄԷՋ

(Գրեց՝ գերման դեսպանատան կցորդ ՄՈՅԶԻՇ)

Ժ. ԴԵՍՊԱՆԻՆ ԲԱՆԱԼԻՆԵՐՈՒ ՏՐՑԱԿԸ

Թէեւ ժամը առաւօտեան երկուքն էր, լոյս կար տակաւին Եէնքէներու տունը: Մտայ ներս, փնտռեցի տանուտէրը եւ երկու գաւաթ զօրաւոր սուրճ ուզեցի : Երկու սեղաններու վրայ «փոքէր» կը խաղային տակաւին: Հեռ Եէնքէ ուզեց գիտնալ թէ ինչ նորութիւն կար: Հետեւեցաւ ինծի հիւրասրահին մէկ անկիւնը, ուր կարելի էր հանդարտօրէն խօսիլ:

— Պարոն լիազօր նախարար, կարծեմ թէ նոր անակնկալ մը կայ: Նորէն տեսայ Կիկերոնը, երկու նոր «ֆիլմ»եր չորնալու վրայ են մութ սենեակին մէջ, տակաւին ծանօթ չեմ անոնց պարունակութեան, կրցայ միայն անդրադառնալ թէ խիստ շահեկան են :

— Գաղափար մը ունի՞ք թէ այս անգամ ինչ լուսանկարած է սենեկապանը :

Անշուշտ թէ գաղափար ունէի, բայց գոհացայ հետեւեալ պատասխանը տալով :

— Բնաւ տեղեկութիւն չունիմ, համբերեցէք մինչեւ վաղ առաւօտ :

Խոյացայ դէպի փոքէրի սեղաններէն մէկը, գրաւելու համար տեղը Ծափոնի դեսպանին որ կը պատրաստուէր մեկնելու: Քանի մը խաղ խաղացի, բայց կորսնցուցի, որովհետեւ խելքս խաղին չէր եւ շատ աւելի կը խորհէի մութ սենեակին մէջ կարդացածներուս:

Ժամը երեքի ատեն, ամէն ոք հրաժեշտ առաւ: Ցարմարագոյն ժամն էր աշխատանքի լծուելու : Միւս հրաւիրեալներուն հետ միասին դուրս ելայ, եւ ոչ ոք անդրադարձաւ թէ դուրս չէի ելեր դեսպանատան շրջափակէն :

Բոլորովին չոր էին «ֆիլմ»երը : Սկսայ մեծցընել զանոնք: Ժամը վեցի մօտ, վերջացած էր գործս եւ անգլիական ամենակարեւոր գաղտնի փաստաթուղթերու 26 օրինակներ ունէի աչքիս առջեւ: Ժամը ութին գիտէի արդէն անոնց պարունակութիւնը :

Թանկարժէք գանձը պահեցի դրամարկղին մէջ եւ դուրս ելայ տաղաւարին կողմի ետեւի դուռնէն: Երկրորդ անքուն այս գիշերէն վերջ, բարիք մը եղաւ քալելը առաւօտեան զով օդին մէջ :

Երբ տուն հասայ, կինս արդէն ելած էր : Ջննոց նայուածք մը նետեց վրաս: Վհուկ ըլլալու պէտք չկար գուշակելու համար թէ ինչ կը մտածէր :

— Պարտականութիւն, գործ, սիրելիս, կըրնաս ապահով ըլլալ: Ամբողջ գիշերը աշխատեցայ դեսպանատան մէջ եւ պահ մըն ալ փոքէր խաղացի Եէէնքէներուն տունը: Հաւատացի՞ր, այնպէս չէ՞ :

Այո, անշուշտ հաւատացած էր. միակ մտածում մը ունէի այժմ.— քնանալ: Հրահանգեցի որ ժամը 11ին արթնցնեն զիս: Անմիջապէս թաղուեցայ կարճ բայց խոր քունի մը մէջ :

Կէս օրէն քիչ առաջ մտայ դեսպանին աշխատասենեակը: Գանձի մը պէս բռնած էի սեւ պայուսակս որ 40 ամենակարեւոր փաստաթուղթ կը պարունակէր եւ ի միջի այլոց, առաջին տեղեկագրերը Մոսկուայի խորհրդաժողովէն, որուն կը մասնակցէին Իտըն եւ Գորտէլ Հըլ եւ որուն արդիւնքին մասին վարչապետ Չըրչիլ չէր ուզած արտայայտուիլ երեսփոխանական ժողովին մէջ :

ԺԱ.— ԿԻԿԵՐՈՆ ԻՆՉՈՒ Կ'ԱՇԽԱՏԻ

Այսպէս սկսաւ շրջան մը, ուր աշխատիլ կը նշանակէր օրեր ամբողջ կարդալ, գրել եւ ծածկագրել հեռագիրներ: Հետզհետէ հասեր էի աստիճանի մը, ուր «հեռագիր» անունը չէի ուզեր իմանալ: Գաղտնիքը պահելու համար, ստիպուած էի անձամբ կատարել աշխատանքին մեծ մասը : Պերլին հարցում կը տեղացնէր գլխուս Կիկերոնի եւ իր գործունէութեան մասին:

Մասնաւորաբար կար հարցում մը, որ անդադար երեւան կուգար հեռագիրներուն մէջ: Ի՞նչ էր Կիկերոնի բուն անունը եւ ուրկէ կուգար. կարծես թէ անուն մը կրնար բան մը նշանակել, բոլորն ալ համարժէք չէ՞ն միթէ :Կատարուած աշխատանքը տեսնելէ վերջ, կրնային Փիէռով կամ Կիկերոնով գոհանալ: Պէտք է սակայն խոստովանիմ, որ հարցումներու մեծ մասը կատարելապէս տրամաբանական եւ հիմնուած էր որոշ տուեալներու վրայ: Պատասխանած եմ անոնց, ամէն անգամ որ կարող եղած եմ :

(Շար.)

ՏԱՐԵԳԼՈՒԽԻ ԱՌԹԻՒ, «Յառաջ»ի յաջորդ համարը լոյս կը տեսնէ չորեքշաբթի օր :

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ԱՆԳԼԻՈՅ ազգ. պաշտպանութեան նախարարը յայտարարեց թէ մէկ ամիս կասուի պիտի կանչուին 140.000 նորագիրներ, զինուորական կըրթութիւն ստանալու համար: Ուրիշ բացառիկ միջոցներ ալ ձեռք առնուած են, ի խնդիր ազգային ապահովութեան :

ԱՐԵՒՄՏԵԱՆ ԳԵՐՄԱՆԻՈՅ վարչապետը, Տոքթ. Ատընաուըր, որոշեց պատասխանել արեւելեան Գերմանիոյ բոլշեւիկ վարչապետին, որ կ'առաջարկէր բանակցիլ, երկու երկրամասերուն միացման եւ որոշ խնդիրներու մասին :

Ն. ՄԻՈՒԹԵԱՆ եւ արբանեակ պետութեանց ստորերկրեայ խումբերը զինելու եւ խրախուսելու առաջարկ մը ներկայացուց ամերիկացի ծերակուտական մը, Ալեքսանդր Վիլի, որ անդամ է արտաքին գործերու յանձնախումբին: Իր կարծիքով, ժամանակը եկած է որ Ամերիկա եւ ուրիշ ազգեր «բոլշեւիկեններուն հրամցնեն իրենց իսկ պատրաստած կծու դեղերը, խռովութիւններ յարուցանելով Ռուսիոյ, Չինաստանի եւ ուրիշ արբանեակ երկիրներու մէջ» :

ՖԻՆԼԱՆՏԱՅԻ համայնավար կուսակցութեան ընդհ. քարտուղարն ալ Մոսկուա հրաւիրուեցաւ, «դարմանուելու համար» :

ՌԱԶՄԱԿԱՆ ՊԻՏՈՅՔՆԵՐՈՒ դէպի Ն. Միութիւն եւ արբանեակ երկիրներ արտածումը արգիլելու համար, խիստ միջոցներ ձեռք առնուեցան : Միեւնոյն ատեն նոր ցուցակ մը կը պատրաստուի արգիլեալ նիւթերու :

ՀԱԶԱՐԱՒՈՐ խտալացի գիւղացիներ սկսած են վարել ու ցանել մեծ տարածութեամբ հողեր կորս գրուած էին հարուստներէն: Աւելի քան հարիւր հազար արտավար հողեր գիւղացիներուն ձեռքը անցած են եւ բազմաթիւ ընտանիքներ կը հեռանան իրենց աղքատ գիւղերէն, այդ հողերուն վրայ հաստատուելու համար :

ՀԱՄԱՑՆԱՎԱՐ Չինաստանը 12 միլիոն զինուոր պիտի ունենայ մինչեւ 1951ի վերջը :

ՀԻՒԼԷԱԿԱՆ ԲԱՐԴ ՄԸ (փիլ) շինելու արտօնութիւն խնդրեց արեւմտեան Գերմանիոյ գիտնականներէն Լէօ Պռանտ, խորհրդակցելէ վերջ 35 պաշտօնակիցներու հետ : Ուրեմն Գերմանները հաւասարութիւն կը պահանջեն նաեւ այս գետնին վրայ :

ՄԱՏՐԻՏԻ մէջ մեծ գոհունակութիւն պատճառեց ամերիկեան դեսպանի մը անուանումը: Անգլիա եւս որոշած է դեսպան մը ղրկել, զօրացնելու համար Ատլանտեանի ճակատը :

ԿՈՉ ՄԱՐՍԷՅԼԻ ԿԱՐՆԵՑԻՆԵՐՈՒՆ

Կարնոյ Հայր. Միութեան, Մարսէյլի մասնաճիւղի վարչութիւնը ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ իր բոլոր անդամները եւ կարնեցի ոչ անդամ հայրենակիցները, ի մասնաւորի երիտասարդ եւ Մխիթարեանի սան կարնեցիները, 1951 Յունուար 14ի կիրակին Ահարոնեան ակումբին մէջ (26 rue des Convalescents) ժամը 3ին:

✕ Միութիւնը ստացած է նաեւ Պէյրութի Կարնոյ Հայրենակցականէն «Կարին, Կարնեցին եւ Կարնոյ վանքերը» հրատարակութիւնը:

Ստանալու համար դիմել Վ. Տէր Վարդանեանի 9 rue Coq, Beaumont կամ Գայթանճեանին, 63 rue de la Rotonde, Մարսէյլ:

ԳՐԱՒՈՒԱԾ ՕՐ.— Վասպուրականի Հայր. Միութիւնը պատիւ ունի տեղեկացնելու որ 1951 ապրիլ 15ին, Փարիզի Սէրքըլ Միլիթէրի սրահին մէջ պիտի տօնուի Վասպուրականի Ապրիլեան հերոսամարտին 36րդ տարեդարձը: Կը խնդրուի բոլոր Միութիւններէն չխաչաձեւել վերոյիշեալ թըւականը : Վարչութիւն

ՍԵՆԵԱԿ Կ'ՈՒԶՈՒԻ.— Առանձին այր մը սենեակ կը փնտռէ, Փարիզ կամ արուարձանները : Դիմել «Յառաջ»ի :

ՆՈՐ ԵՒ ՄԵԾ ՆՊԱՐԱՎԱՃԱՌԱՏՈՒՆ

ՄԱՐԻԼՈՍԵԱՆ ԵՂԲ.

202, Rue Duguesclin, Lyon Tél. Moncey 87-47

ՈՒՇԱԴՐՈՒԹԻ՛ՒՆ, ՈՒՇԱԴՐՈՒԹԻ՛ՒՆ

Մեր նպարավաճառատան բացումը տեղի պիտի ունենայ Դեկտեմբեր 16ին, ուրեմն ձեր բոլոր գնումները վերապահեցէք, այդ թուականին: Պիտի գտնէք ամէն տեսակ եւրոպական եւ արեւելեան մաքուր ապրանքներ : Մեծ տարբերութիւն դուրսի գիներէն : Արագ սպասարկում :

«ՅԱՌԱՋ»ի 25ամեակին առթիւ

Շնորհակալութեամբ ստացանք Տէր եւ Տիկին Բ. Չիլնեանէ հազար փրանք իրենց մօր՝ Տիկին Զորպաճեանի մահուան առաջին տարելիցին առթիւ :

Իսկ Լառօշէն Պ. Սանտալճեանէ 200 փրանք :

ՅԱՌԱՋ կը նուիրեն

Նիսէն Պ. Սուրէն Գարախանեան (Dôme Ararat) մէկ տարեկան «Յառաջ» կը նուիրէ բանաստեղծ նկարիչ Դեւին (Ղարաբէգեան), Թէհրան:

Մարսէյլէն Պ. Ջալլաքեան մէկ տարեկան, Պ. Պետրոս Ջամարեանի :

Ընկերական խնջոյք

Կազմակերպուած Հ. Յ. Դ. Նոր Սերունդի Փարիզի շրջանի բոլոր անդամներուն համար :

Կիրակի 7 Յունուար ժամը 15ին, Studio Colibri, 19a rue Caumartin:

Պարահանդէս

Ս. Խաչ ընկերակցութեան

Ի նպաստ Հայ Հիւանդներու եւ կարօտեալներու, հովանաւորութեամբ Amicale des Anciens du 4e Bataillon de Choc du Commando de Cluny կազմակերպութեան, Cercle Militaireի սրահներուն մէջ, Փարիզ, Place St. Augustin, Կիրակի, 14 Յունուար, 1951, ժամը 16էն մինչեւ կէս գիշեր : Գեղարուեստական բաժին, պիւֆէ, նուագախումբ

ՄԱՐՍԷՅԼԷՆ Տէր եւ Տիկին Բ. Չիլճեան, իրենց զոքանչմօր եւ մօր, Տիկին Եպրաքսէ Զորպաճեանի (ծնեալ Սաղպաղարեան) մահուան առաջին տարելիցի առթիւ հետեւեալ նուէրները կ'ընեն.

«Յառաջ»ի քսանհինգամեակին հազար փրանք, Անթիլյասի ծերանոցին (Փարիզ), 500, Ազունիյէի բուժարանին (Լիբանան) 500 Փր., գումար 2000 :

Նոյն առիթով Փարիզէն Պ. Բարսեղ Սէրճանեան՝ Այնճարի «Յառաջ» վարժարանին 3000, Պէյրութի Փալանճեան ճեմարանին 2000, Հալէպի Քառէն Եփփէ ճեմարանին 1000, գումար 6 հազար :

Պ. Երուանդ Պարոնվարդեան Այնճարի «Յառաջ» վարժարանին հազար փրանք :

ՓԱՐԻԶԻ Աղքատախնամը իր խորին շնորհակալութիւնը կը յայտնէ հետեւեալ հայրենակիցներուն որոնք Պ. Վահէ Կիւմիւշկէրտանի ամուսնութեան առթիւ, միասնաբար 16.500 փրանք նուիրած են.— Պ. Պ. Յ. Թօփալեան, Բ. Թէրզեան, Ս. Զալըզեան, Յ. Թօփալեան, Կարպիս Եարմայեան, Մ. Ապաճեան, Ա. Աճէմեան, Գ. Երէցեան, Սեփոն Հանըմեան հազարական փրանք, Մ. Շաքարեան, Զ. Հէքիմեան 500ական, Ժիրայր Աբրահամեան 1000, Վահէ Կիւմիւշկէրտան 5000, Ո. Աճէմեան 500 Փր., գումար 16.500 փրանք :

ՈՒՇԱԴՐՈՒԹԻՒՆ

Ճարտարագործական կամ ընտանեկան ԿԱՐԻ ՄԵՔԵՆԱՆԵՐ ԳՆԵԼՈՒ, ԾԱԽԵԼՈՒ, ՓՈԽԵԼՈՒ ԿԱՄ ՆՈՐՈԳԵԼՈՒ ՀԱՄԱՐ

Ամենայն վստահութեամբ կրնաք դիմել Հայերու շատ ծանօթ մասնագէտի մը

E. DONAT

Mécanicien, 16 rue d'Aubervilliers, Paris (19)

Tél. Bot. 59-57

Envoi sur L'ARMENIE

ՄԻՆԱԿ MORY et CIE. ՀԱՍՏԱՏՈՒԹԻՒՆԸ ԱՐՏՕՆՈՒԱԾ Է ԱՆՀԱՏԱԿԱՆ ԾՐԱՐՆԵՐ ՂՐԿԵԼ ՀԱՅԱՍՏԱՆ, ՌՈՒՍԵՍՏԱՆԻ, ՀԱՒՐՈՍՏԻ, ԿԵՐՊԱՍԻ ԵՒԱՅԼՆ, ԻԲՐԵՒ ՆՈՒԷՐ :

Բոլոր ծախքերը կը վճարուին ծրարները ղրկուած ատեն, ՈՉ ՄԷԿ ՋԵՒԱԿԵՐՊՈՒԹԻՒՆ, ՈՉ ՄԷԿ ԾԱԽՔ ՍՏԱՑՈՂՆԵՐՈՒՆ ՀԱՄԱՐ:

ԴԻՄԵԼ MORY et CIE. (Service VAUQUELIN)

3 rue St. Vincent de Paul, Paris (10)

Tél. TRU. 72–60

Գրասենեակը բաց է ամէն օր ժամը 9էն 11, եւ 14էն 16.30, բացի Շաբաթ եւ Կիրակիէ:

Դերձակներուն

ՕԳՏՈՒԵՑԷՔ ՄԵԾԱՔԱՆԱԿԻ ԳԻՆԵՐՈՎ ՓՈՔՐԱՔԱՆԱԿ ՎԱՃԱՌՈՒՄԷՆ

Թէ կերպասներու եւ թէ դերձակներու անհրաժեշտ բոլոր պիտոյքներու համար անյապաղ դիմեցէք՝

ETS. ALLIANCE

63 Rue de Maubeuge

Métro Poissonnière Հեռ. Tru. 12.05

ՅՈՒՇԱՏԵՏՐ

ՊԱՆԵԼՕ ՔԱՇԱՆ.— Հ. Յ. Դ. Նոր Սերունդի հանդէս - ցերեկոյթը յետաձգուած է Փետրուար 4ին :

ԿՈՉ ԽԱՐԲԵՐԴՑԻՆԵՐՈՒՆ

ՄԱՐՍԷՅԼ.— Մշակութային գետնի վրայ, Խարբերդ նահանգի եւ յարակից գաւառներու կեդր. վարչութեան մը ընտրութեան համար, (Զարսանճագ, Չմշկածագ, Բալու, Արաբկիր, Մալաթիոյ եւ գաւառներու), Խարբերդ Մեզրէի, Հիւսէնիկի, Սուրսուրի, Իջմէի, Հապուսէի, Շէյխ Հաճիի, Բազմաշէնի, Խուլագեղի, Եղէգի, Թլկատինի, Դատեմի, Մօրենիկի, Հողէի, Վարդաղելի եւ Փէրճէնճիի մեր բոլոր հայրենակիցները ժողովի կը հրաւիրուին այս հինգշաբթի երեկոյ ժամը 8.30ին, Café Noailles սրահին մէջ, 81 La Canebière:

ՆԿԱՏԻ ՈՒՆԵՆԱԼ.— Ֆր. Կապ. Խաչի Սէվրանի մասնաճիւղին ցերեկոյթ պարահանդէսը, 11 մարտ 1951, Livryի քաղաքապետարանի նորաշէն սրահին մէջ :

Գըլըճեան, Դերձակեան, Նիկողոսեան եւ Գաբրիէլեան ընտանիքները խորունկ ցաւով կը ծանուցանեն իրենց եղբօր եւ մօրեղբօր՝

ՄԻՀՐԱՆ ԳԱԲՐԻԷԼԵԱՆԻ (Տրապիզոնցի) մահը, 72 տարեկանին: Թաղումը պիտի կատարուի երեքշաբթի 2 Յունուար, ժամը 3ին, Montmorency Կրօլէյի գերեզմանատունը :

ՇԻՐԱԿ Արեւելքի ԽՄԻՉԵԱՆ ամենաընտիր Օղին։ Առաջնակարգ իր մասնագիտական պատրաստութիւնով։ Բոլոր նրբաճաշակներէ փնտռուած միակ ախորժահամ զօրացուցիչը։ Տօնական օրերու և խնջոյքներու սեղաններուն անզուգական և անզանցառելի զարդը։

Կ'ՈՒԶՈՒԻՆ

Հայ կին մը իբրեւ օգնական խոհարարուհի, որ գիտնայ կերակուր պատրաստել եւ Հայ այր մը, որպէս սպասաւոր: Տեղեկութեան համար դիմել «Յառաջ»ի վարչութեան :

Շրջուն վաճառորդներու

(MARCHANDS FORAINS)

Ուշադրութեան...

ՇԱՊԻԿԻ, ԳՈՒԼՊԱՅԻ եւ ԹԱՇԿԻՆԱԿԻ համար թափանցիկ թուղթերով (cello) տոպրակներ: Մեծաքանակ եւ փոքրաքանակ: ԽԻՍՏ ՉԱՓԱՒՈՐ ԳԻՆԵՐՈՎ, (ուղղակի արտադրութիւնը մեր կողմէ ըլլալով կը համարձակինք չափաւոր գիներ բնել):

★

ՈՒՇԱԴՐՈՒԹԻՒՆ ՆԱԵՒ շաքարեղէնի (confiseur - bonbon) վաճառականներուն: Ունինք ամէն չափի վրայ տոպրակներ, (միշտ cello թափանցիկ թուղթեր): Գունաւոր եւ ճերմակ: Մեծաքանակ եւ փոքրաքանակ :

Դիմել ԼԻՈՆ, Մելքոն Թսղէոսեանի,

92 rue Bugeaud LYON

★

Նոյն գործին կից՝ ունինք նաեւ ՏՊԱՐԱՆ մը, ուր կը ստանձնենք ԱՄԷՆ ՏԵՍԱԿ ՖՐԱՆՍԵՐԷՆ ԳՈՐԾԵՐ, վերջին նորաձեւ տառերով :

ՄՈՐՇՏԱԿԱՎԱՃԱՌԱՏՈՒՆ

Ն. ՊՈՒՏԱՔԵԱՆ

21 rue Henri Monnier

Նրբաճաշակ Տիկիններու համար, միակ մուշտակավաճառն է, ՊԱՏՐԱՍՏ, ՉԱՓՈՒ ՎՐԱՅ եւ ՆՈՐՈԳՈՒԹԻՒՆՆԵՐ: Արագ եւ խնամուած աշխատանք :

Մէկ անգամուան յաճախորդը կը դառնայ ընդմիշտ յաճախորդ :

Դիմեցէք անգամ մը եւ գոհ պիտի մնաք :

Հեռաձայն TRU. 40-11

Հաղորդակցութիւն՝ métroներ Notre Dame de Lorette, Pigalle եւ St. Georges:

Le Gérant : A. NERCESSIAN

Imprimerie DER AGOPIAN 17 rue Damesme - (13)